KRISTIN HANNAH

#1 *New York Times* Çoksatan Yazarı

Roman

36 DİLDE
4 MİLYON
ADET

Unutulmuş Kadınlar

DOSTLUK, AŞK VE HAYAT BOYU MÜCADELE

Kristin Hannah, birçok ödül kazanmış yirmiden fazla romanın yazarıdır. Kitaplarından *Bülbül,* 2015 Goodreads Yılın Tarihi Romanı Ödülü'nü ve People's Choice Ödülü'nü kazanmıştır. Aynı zamanda Amazon, iTunes, Buzzfeed, the *Wall Street Journal, Paste* ve *The Week* tarafından yılın kitabı seçilmiştir. 2018 yılında *Büyük Yalnızlık* ilk günden *New York Times* #1 çoksatanlar listesine girmiştir ve Goodreads tarafından Yılın Tarihi Romanı seçilmiştir.

Şubat 2021'de *Dört Rüzgâr* da yayınlandığı anda *New York Times, Wall Street Journal, USA Today* ve bağımsız kitapçıların en çok satanlar listesine girmiştir. Ayrıca Today Show ve the Book Of the Month club, tarafından 2021'in en iyi kitabı seçilmiştir.

Ateşböceği Yolu adlı romanı Netflix tarafından diziye uyarlanmış ve yayınlandığı haftada en çok izlenen Netflix dizisi olmuştur.

Eski bir avukat olan Kristin Hannah Washington eyaletinde yaşamaktadır.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Kış Bahçesi
Evden Çok Uzakta
Gümüş Gözyaşlan
Mucizeler Yağarken

UNUTULMUŞ KADINLAR

Orijinal adı: The Women
© 2024 by Kristin Hannah
Yazan: Kristin Hannah
İngilizce aslından çeviren: Solina Silahlı
Yayına hazırlayan: Kemal Küçükgedik

Yayın hakları: © 2025 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
Bu kitabın yayın hakları Nurcihan Kesim Ajans aracılığıyla Jane Rotrosen Agency'den alınmıştır.

1. baskı / Nisan 2025 / ISBN 978-625-5941-55-8
Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Cüneyt Çomoğlu
Sayfa uygulama: Yasemin Çatal
Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL
Tel: (212) 515 49 47
Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Unutulmuş Kadınlar

Kristin Hannah

Çeviren: Solina Silahlı

Doğan Kitap

Bu roman Vietnam'da görev yapan cesur kadınlara adandı. İkinci Dünya Savaşı'nın gurur verici kahramanlık hikâyeleriyle büyüyüp hemşire olan bu kadınlar, ülkelerinin çağrısına kulak vererek savaşa gittiler. Birçoğu eve döndüğünde hizmetlerini önemsemeyen bir ülke ve edindiği tecrübeleri dinlemek istemeyen bir dünyayla karşılaştı; savaş sonrası mücadeleleri ve hikâyeleri görmezlikten gelindi ya da küçümsendi. Onların gücüne, direncine ve cesaretine ışık tutma fırsatına sahip olduğum için gurur duyuyorum.

Ve çok fazla fedakârlık yapmış olan tüm gazilere, savaş esirlerine, kayıplara ve ailelerine...

Son olarak da pandemiyle mücadele eden ve başkalarına yardım etmek için fedakârlıkta bulunan sağlık personeline.

Teşekkürler.

Birinci Kısım

Bu savaş... kuşaklar arasındaki uçurumu ülkeyi parçalanma tehlikesiyle karşı karşıya bırakacak ölçüde derinleştirdi.

–FRANK CHURCH

Bir

Coronado Adası, Kaliforniya
Mayıs 1966

Etrafı çevrili, güvenlikli McGrath malikânesi korunaklı ve özel, başlı başına bir dünyaydı. Bu ılık akşamda, Tudor tarzı evin tirizli pencereleri yemyeşil, peyzajlı arazinin ortasında mücevher gibi parlıyordu. Palmiye yaprakları tepelerinde sallanıyor, havuzda mumlar yüzüyor, yaprak dökmeyen büyük bir Kaliforniya meşesinin dallarından altın fenerler sarkıyordu. Siyah üniformalı garsonlar şampanya dolu gümüş tepsilerle şık kıyafetler içindeki kalabalığın arasında dolaşırken köşede bir caz üçlüsü dinlendirici bir müzik çalıyordu.

Yirmi yaşındaki Frances Grace McGrath bu gece kendisinden ne beklendiğini biliyordu. Terbiyeli genç bir hanımefendi olarak etrafına gülücükler saçacak, sakin bir ifade takınacaktı; kötü duygular kontrol altına alınıp gizlenecek, sessizce hepsine tahammül edecekti. Frankie'nin evde, kilisede ve St. Bernadette Kız Akademisi'nde aldığı dersler ona sıkı bir edep duygusu aşılamıştı. Bugünlerde ülkenin dört bir yanında görülen, şehrin sokaklarında ve üniversite kampüslerinde patlak veren huzursuzluk ona fazlasıyla uzak ve yabancı bir dünyaydı, Vietnam'da yaşanan çatışma kadar anlaşılmazdı.

Buz gibi Coca-Cola'sını yudumlayarak güler yüzle konukların arasında geziniyor, arada bir durup ailesinin arkadaşlarıyla sohbet ederken endişesini gizlediğini ümit ediyor, bir yandan da gözleri kalabalığın içinde kendi partisine geç kalan abisini arıyordu.

Frankie abisi Finley'e adeta tapıyordu. Siyah saçlı, mavi gözlü, aralarında iki yaş bile olmayan ve bugüne kadar birbirlerinden hiç ayrılmamış iki kardeş olarak uzun Kaliforniya yazlarını yetişkinlerin gözetimi altında olmadan geçirir, miskin Coronado Adası'nı bisikletle bir uçtan diğerine geçer, eve nadiren karanlık çökmeden önce gelirlerdi.

Ama şimdi Finley, Frankie'nin peşinden gidemeyeceği bir yere gidiyordu.

Bir araba motorunun gürültüsü sessiz partiyi bozdu ve ardından art arda kornalar çalmaya başladı.

Frankie annesinin o gürültüde nasıl irkildiğini gördü. Bette McGrath bu tür gösterişten ya da kabalıktan nefret ederdi ve varlığını korna çalarak duyurmayı saçma bulurdu.

Finley birkaç dakika sonra yakışıklı yüzü kızarmış, bir tutam kıvırcık siyah saçı alnına düşmüş halde arka kapıdan içeri girerken en yakın arkadaşı Rye Walsh da kolunu onun omzuna atmış yanında yürüyordu ama ikisinin de ayakta durabildiği söylenemezdi. Birbirlerine tutunup kahkaha atarak yürümeye çalışırken diğer arkadaşları da peşlerinden sallana sallana içeri girdi.

Annesi şık topuzu ve kusursuz siyah elbisesiyle onlara doğru gitti. Büyükannesinden miras kalan incileri onun, yani Bette McGrath'ın bir zamanlar Newport Beachli Alexander ailesinden Bette Alexander olduğunu ona hatırlatıyordu. "Çocuklar" dedi yumuşak tınılı zarif sesiyle. "Sonunda gelebildiğinize sevindim."

Finley sendeleyerek Rye'dan uzaklaşıp dik durmaya çalıştı.

Babası gruba işaret ederek müziği susturdu. Coronado Adası'nın ilkbahar bitimindeki gecelerine özgü sesleri, okyanusun boğuk mırıltısı, tepedeki palmiye yapraklarının fısıltısı, sokaktan ya da sahilden gelen bir köpek havlaması ortama hâkim oldu. Babası özel dikim siyah takım elbisesi, bembeyaz gömleği, siyah kravatı ve bir elinde sigarası, diğerinde bir Manhattan'la yanlarına gitti. Kısacık siyah saçları ve köşeli çenesiyle, hızlı bir çıkış yapıp iyi giyinmeyi öğrenmiş eski bir boksöre benziyordu ki aslında doğruluk payı yok da değildi. Bu güzel ve şık kalabalığın arasında bile o ve karısı hemen göze çarpıyor, etraflarına ışık saçıyorlardı.

Anne aileden zengindi ve toplumun en tepesinden geliyordu, baba da kendinden emin adımlarla yürüyüp ona ayak uydurmuştu.

"Arkadaşlar, aile üyelerimiz, yeni akademi mezunları" dedi babası gürleyen bir sesle. Frankie'nin çocukluğunda kaybetmek için çok uğraştığı hafif İrlanda aksanından hâlâ tam anlamıyla kurtulamamıştı. Sıklıkla göçmenliğe dair anılarını, kendi başarı ve çalışkanlık hikâyelerini anlatırdı. Patronunun kızıyla evlenmenin sunduğu şans ve fırsattan pek bahsetmese de herkes zaten biliyordu. Ayrıca annenin ebeveynlerinin ölümünden sonra babalarının Kaliforniya gayrimenkullerini geliştirme hevesi sayesinde servetlerini üç kattan fazla artırdığını da biliyorlardı.

Baba bir kolunu karısının ince beline doladı ve onu, makul ölçüde kendine çekti. "Oğlumuz Finley'i uğurlama davetimize katıldığınız için minnettarız." Gülümseyerek devam etti. "Artık saçma sapan araba yarışları yüzünden onu sabaha karşı saat ikide Coronado polis karakolundan kefaletle çıkarmak zorunda kalmayacağım."

Kahkahalar yükseldi. Finley'in yetişkinliğe dolambaçlı yollardan geçerek ulaştığını partideki herkes biliyordu. Kendini bildi bileli harika çocuktu o, en katı kalpleri bile yumuşatabilen vahşi bir çocuk. İnsanlar onun şakalarına güler, kızlar hep peşinden giderdi. Herkes Finley'i severdi ama afacanlığı konusunda da hemen herkes hemfikirdi. Dördüncü sınıfı, her şey bir yana sürekli yaramazlık peşinde koştuğu için tekrar etmişti. Kilisede bazen saygısız davranışlar sergiler, kısa etek giyen ve çantasında sigara taşıyan kızlardan hoşlanırdı.

Kahkahalar dindiğinde baba devam etti: "Finley'e ve atılacağı büyük macerasına kadeh kaldıralım. Seninle gurur duyuyoruz oğlum!"

Garsonlar ellerinde Dom Pérignon şişeleriyle gelip şampanya doldurdu; tokuşturulan kadehlerin çınlaması ortamı kapladı. Davetliler Finley'in etrafını sardı; erkekler onu tebrik etmek için sırtını sıvazlarken genç kadınlar da onun dikkatini çekmek için adeta birbiriyle yarıştı.

Baba gruba tekrar işaret verdi ve müzik yeniden başladı.

Kendini dışlanmış hisseden Frankie eve girip yemek firmasından gelen görevlilerin tepsilere kanepeleri yerleştirdiği büyük mutfağın önünden geçti.

Babasının çalışma odasına girdi. Büyük düğmeli deri koltukları, tabureleri, iki duvarı kaplayan kitapları ve devasa masasıyla burası çocukluğunda en sevdiği yerdi. Işığı yaktı. Oda eski deri ve puro, biraz da pahalı tıraş losyonu kokuyordu. İnşaat ruhsatları ve mimari planlar masanın üzerine düzgünce konmuştu.

Çalışma odasının bir duvarı ailenin geçmişine ayrılmıştı. Annesinin ailesinden kalan çerçeveli fotoğraflarla babasının İrlanda'dan getirebildiği birkaç fotoğraf. Frankie'nin büyük büyükbabası McGrath'ın asker üniformasıyla kameraya selam verdiği bir fotoğrafı vardı. Bu fotoğrafın yanına büyükbabası Francis'in Birinci Dünya Savaşı'nda kazandığı madalyanın bulunduğu çerçeve asılmıştı. Anne ve babasının düğün fotoğrafı, büyükbabası Alexander'ın çerçevelenmiş Mor Kalp madalyası ile savaşın sonunda görev yaptığı geminin limandaki fotoğrafının görüldüğü gazete kupürünün arasına yerleştirilmişti. Babasının üniformalı fotoğrafı yoktu. Ne büyük bir utançtır ki askerliğe elverişli bulunmamıştı. Bu durumdan sadece ailesine, o da sadece içki içtiği zamanlarda yakınırdı. Savaştan sonra Büyükbaba Alexander'ı askerden dönenler için San Diego'da uygun fiyatlı konutlar inşa etmeye ikna etmişti. Babası savaşa kendi katkısının bu şekilde olduğunu söylüyordu ve bu konudaki başarısı da ortadaydı. Sohbetlerde "askerlikle gurur duyduğunu" o kadar çok dile getirirdi ki Coronadolular zaman içinde onun askerlik yapmadığını bile unutmuştu. Duvarda çocuklarının hiç fotoğrafı yoktu, en azından şimdilik. Babası bu duvarda yer edinmeyi hak etmek gerektiğine inanıyordu.

Frankie arkasından kapının sessizce açıldığını duydu ve biri "Ah, affedersin. Rahatsız etmek istememiştim" dedi.

Arkasını dönüp baktığında Rye Walsh'un kapıda durduğunu gördü. Bir elinde bir kokteyl, diğerinde Old Gold sigara paketi vardı. Sigara içmek için boş bir yer arıyordu belli ki.

"Partiden kaçtım" dedi Frankie. "Kutlama havamda olduğumu söyleyemem."

Rye kapıyı açık bıraktı. "Sanırım ben de öyle. Beni hatırlamamış olabilirsin..."

"Joseph Ryerson Walsh; Rye diye bilinir. Viski sever" dedi Frankie gülümsemeye çalışarak. Geçen yaz Rye ona kendini böyle tanıtmıştı. "Sen neden saklanıyorsun? Fin'le aranızdan su sızmıyor. Hem ikiniz de iyi partileri seversiniz."

Rye ona yaklaştıkça Frankie kalbi duracakmış gibi hissetti. İlk karşılaştıkları andan beri üzerinde böyle bir etkisi vardı ama hiç konuşmamışlardı. Biraz yoksun ve yalnız kaldığını hissettiği böyle bir anda ne söyleyeceğini bilemedi.

"Onu özleyeceğim" dedi Rye alçak sesle.

Frankie gözyaşlarının gözlerini acıtmaya başladığını hisseder hissetmez arkasını dönüp hatıra duvarına baktı, Rye da yanına gelip durdu. Aile fotoğraflarına ve yadigârlarına baktılar. Üniformalı erkekler, gelinlikli kadınlar, cesaret madalyaları, yaralılara verilen onur madalyaları, babaannesine verilmiş üçgen şeklinde çerçevelenmiş bir Amerikan bayrağı.

"Düğün fotoğrafları dışında neden hiç kadın fotoğrafı yok?" diye sordu Rye.

"Bu duvar kahramanlara adanmış. Ailemizin ülke için hizmet ederken yaptığı fedakârlıkları onurlandırmak için."

Rye bir sigara yaktı. "Kadınlar da kahraman olabilir."

Frankie güldü.

"Bunun nesi komik?"

Frankie ona dönüp gözyaşlarını sildi. "Ben... şey... yani sen şey mi diyorsun?..."

"Evet" dedi Rye ona bakarak. Frankie daha önce bir erkeğin kendisine böyle yoğun baktığını hatırlamıyordu. Nefesi kesilmişti. "Ciddiyim Frankie. 1966 yılındayız. Dünya değişiyor."

*

Saatler sonra, davetliler artık mekânı terk etmeye başladığında Frankie hâlâ Rye'ı ve söylediklerini düşünüyordu.

Kadınlar da kahraman olabilir.

Daha önce kimse ona böyle bir şey söylememişti. Ne St. Bernadette'teki öğretmenleri ne de ailesi. Finley bile. Frankie bir kızın, bir kadının kahramanca ya da önemli bir şey yaptığı için babasının çalışma odasının duvarında yer edinebileceğini, bir şey icat edebileceğini, keşif yapabileceğini ya da savaş bölgesinde hemşire olup kelimenin tam anlamıyla hayat kurtarabileceğini neden düşünememişti?

Bu fikir kötülüklerden korunmuş benliğini, dünya görüşünü altüst eden bir deprem etkisi yaratmıştı. Rahibeler, öğretmenleri ve annesi yıllarca ona hemşireliğin bir kadın için ideal meslek olduğunu söylemişlerdi.

Öğretmenlik. Hemşirelik. Sekreterlik. Bunlar onun gibi bir kız için kabul edilebilir geleceklerdi. Daha geçen hafta annesi, Frankie'nin üst seviye biyoloji dersinde zorlandığını duyunca nazikçe, *Kurbağalar kimin umurunda Frances? Sen sadece evlenene kadar hemşirelik yapacaksın. Bu arada bunu da düşünmeye başlamanın vakti geldi. Derslerine öncelik vermeyi bırak ve yavaşla. Erken mezun olsan ne olacak? Daha fazla kişiyle flört etmelisin*, demişti. Frankie'ye asıl görevinin iyi bir ev kadını olmak, terbiyeli çocuklar yetiştirmek ve evini düzenli tutmak olduğu öğretilmişti. Katolik lisesinde günlerce ilikleri nasıl kusursuzca ütüleyecekleri, peçetenin nasıl düzgün katlanacağı, zarif bir sofranın nasıl kurulacağı öğretilmişti onlara. San Diego Kadın Üniversitesi'nde sınıf arkadaşları ve diğer arkadaşları arasında başkaldıran pek olmazdı. Kızlar EVLİ KADIN diploması almak için çalıştıklarına gülüyorlardı. Kendisinin hemşirelik diplomasını seçmesi bile fazla iç gözlem yapmasını gerektirmemişti, sadece iyi notlar almaya ve ailesini gururlandırmaya odaklanmıştı.

Müzisyenler enstrümanlarını toplayıp garsonlar boş bardakları kaldırırken Frankie sandaletlerinden kurtulup bahçeden çıkarak evlerini kumsaldan ayıran geniş, asfalt yolda, bomboş kalmış Ocean Boulevard'da dolaşmaya gitti.

Coronado Plajı'nın altın sarısı kumları önüne serilmişti. Solda ünlü Hotel del Coronado, sağda yakın zamanda deniz havacılığının doğduğu yer olarak kabul edilen büyük Donanma Hava Üssü Kuzey Adası vardı.

Serin gece esintisi çene hizasındaki kabarık saçlarını dalgalandırsa da her bir saç telini sabitleyen Aqua Net spreyine karşı gelemiyordu. Frankie serin kuma oturup kollarını bükülmüş dizlerine dolayarak gözlerini dalgalara dikti. Dolunay tepede asılı duruyordu. Yakınlarda yakılan bir şenlik ateşi turuncu rengini etrafa yayıyor, duman kokusu geceye karışıyordu.

Bir kadın kendi dünyasını keşfetmeye nasıl başlayabilirdi? Davet bile edilmediği bir yolculuğa nasıl çıkabilirdi? Finley için kolaydı, onun yolu çizilmişti. Bütün McGrath ve Alexander erkeklerinin yaptığını yapacaktı; ülkesine onurla hizmet edecek, sonra da ailenin gayrimenkul işlerinin başına geçecekti. Oysa Frankie'ye evlilik ve annelik dışında hiç kimse bir gelecek önermemişti.

Arkasından gelen kahkahaları ve koşan ayak seslerini duydu. Genç sarışın bir kadın suyun kenarında ayakkabılarını çıkarıp dalgalara atladı. Rye ayakkabılarını bile çıkarma zahmetine girmeden kahkahalar atarak peşinden atladı. Biri detone bir sesle "Walk Like a Man" şarkısını söylüyordu.

Finley sarhoş bir halde Frankie'nin yanına çöküp üzerine düştü. "Bütün gece neredeydin bebeğim? Seni özledim."

"Selam Fin" dedi Frankie alçak sesle. Sonra ona yaslanıp bu kumsalda geçen hayatlarını hatırladı; çocukken özenle kumdan kaleler yapmış, yazın Ocean Boulevard'da bir aşağı bir yukarı gidip gelen dondurmacı arabasından dondurma almışlardı. Sörf tahtalarının üzerinde saatler geçirmiş, ayaklarını yanlardan sarkıtıp doğru dalgayı beklerken kızgın güneşin altında sohbet edip en gizli sırlarını birbirleriyle paylaşmışlardı.

Her zaman birlikte. Birbirlerinin en iyi arkadaşları olmuşlardı.

Frankie, Fin'in ondan ne beklediğini biliyordu, onunla gurur duyduğunu söyleyip onu gülümseyerek uğurlamalıydı ama bu mümkün değildi. Birbirlerine hiç yalan söylememişlerdi ve bu yönde ilk adımı atmanın da hiç sırası değildi. "Fin, Vietnam'a gitmek istediğinden emin misin?"

"Ülkenin senin için ne yapabileceğini değil, ülken için senin ne yapabileceğini sor."

Frankie iç geçirdi. Başkan Kennedy, Finley'in idolüydü. Sözleri onlar için bu kadar anlam ifade ederken nasıl karşı çıkabilirdi ki?

"Biliyorum ama..."

"Tehlikeli değil Frankie. Güven bana. Ben Deniz Harp Akademisi mezunuyum ve gemide rahat bir görevi olan bir subayım. Çabuk döneceğim. Beni özlemeye bile vakit bulamayacaksın."

Herkes aynı şeyi söylüyordu: Komünizm durdurulması gereken bir belaydı, Soğuk Savaş yıllarıydı ve tehlikeli zamanlardı. Başkan Kennedy gibi büyük bir adam Dallas'ta güpegündüz bir komünist tarafından vurulabiliyorsa sıradan bir Amerikalı kendini nasıl güvende hissedebilirdi? Komünizmin Asya'da büyümesine izin verilemeyeceği ve durdurulacağı yerin de Vietnam olduğu konusunda herkes hemfikirdi.

Gece haberlerinde gruplar halinde Vietnam ormanlarından geçen ve gazetecileri başparmaklarını kaldırarak selamlayan güler yüzlü askerler gösteriliyordu. Katliam görünmüyordu.

Finley kolunu onun omzuna attı.

"Seni özleyeceğim fıstığım" dedi. Frankie o an Finley'in sesinin çatladığını duydu ve aslında korktuğunu anladı.

Bu gerçeği başından beri ondan mı saklıyordu, yoksa kendisinden mi?

Ve işte bütün gece bastırmaya, görmezlikten gelmeye çalıştığı korku ve endişe geri gelmişti. Üstelik katlanılamayacak kadar da büyüktü. Artık onu görmezlikten gelmek mümkün değildi.

Abisi savaşa gidiyordu.

İki

Sonraki altı ayda Frankie her pazar kiliseden sonra abisine mektup yazdı. Ondan da gemideki yaşamı ve denizci arkadaşlarının maskaralıkları hakkında komik cevaplar geliyordu. Abisi ona yemyeşil ormanların, masmavi denizlerin, kumsalı tuz renginde plajların kartpostallarını gönderiyor, Subaylar Kulübü'ndeki partilerden, Saygon'daki çatı barlarından ve askerleri eğlendirmeye gelen ünlülerden bahsediyordu.

Frankie onun yokluğunda kendini derslere verip onur derecesiyle erkenden mezun oldu. Hemşireliği onaylandıktan sonra ilk işini buldu ve San Diego yakınlarındaki küçük bir hastanede gece vardiyasında çalışmaya başladı. Artık ailesinin yanından taşınıp ayrı bir ev tutmayı düşünmeye de başlamış, bu hayalini daha geçen hafta yazdığı mektupta Finley'le paylaşmıştı. *Plaja yakın küçük bir yerde yaşadığımızı düşünsene Fin. Belki Santa Monica'da. Ne kadar eğlenceli olurdu...*

Kasım ayının son haftasındaki bu serin gecede hastanenin koridorları sessizdi. Spreyli, kabarık saçlarına iliştirdiği hemşire kepi ve kolalı beyaz üniformasıyla Frankie, kendisine işini öğreten – yine– gece hemşiresinin peşinden genç bir kadının yattığı ve bir tek ziyaretçinin bile uğramadığı çiçeksiz özel odaya girdi.

Gece hemşiresi "St. Anne's'ten liseli bir kız" dedi ve kelimeyi söylemek bile günahmış gibi ağzını hareket ettirerek *bebek* diye ekledi. Frankie, St. Anne's'in bekâr annelerin yuvası olduğunu biliyordu ama kimse bundan bahsetmezdi; aniden okulu bırakıp aylar sonra geri döndüklerinde eskisinden çok daha sessiz ve yalnız görünen kızların yuvası.

"Serumu azalmış. Ben..."

"Tanrı aşkına Bayan McGrath, buna hazır olmadığını biliyorsun. Buraya geleli ne kadar oldu? Bir hafta mı?"

"İki, hanımefendi. Üstelik ben lisanslı hemşireyim. Notlarım..."

"Bunun bir önemi yok. Ben klinik becerilere bakarım ve senin bu yönünü geliştirmen lazım. Şimdilik yatakları kontrol edip su sürahilerini dolduracak, hastaların tuvalete gitmesine yardım edeceksin. Bundan fazlasını yapmaya hazır olduğunda sana söylerim."

Frankie iç geçirdi. Sırf lazımlık temizleyip yastıkları kabartmak için mi onca saat çalışma odasına kapanıp hemşirelik diplomasını erkenden almıştı yani? Birinci sınıf bir hastanede iş bulabilmek için gereken klinik becerileri nasıl edinecekti?

"Lütfen bütün serum ilaçlarını kaydet ve takibini yap. Bu bilgilere hemen ihtiyacım var. Git."

Frankie başını salladı ve odaları gezerek gece vizitine başladı.

107 numaralı odaya geldiğinde saat neredeyse sabahın üçüydü.

Hastayı uyandırmak istemediğinden kapıyı yavaşça açtı.

"Ucube gösterisini izlemeye mi geldin?"

Frankie ne yapacağını bilemeyip duraksadı. "Gidebilirim..."

"Kal. Lütfen."

Frankie kapıyı arkasından kapatıp yatağa doğru yürüdü. Hasta uzun, dağınık sarı saçlı ve solgun, ince yüzlü genç bir adamdı. Üst dudağının üzerinde sarı ve kahverengi tüyler bitmişti. Köşedeki tekerlekli sandalye hariç, Trestles'ta sörf yapan gençlere benziyordu.

Frankie beyaz örtünün altından bacaklarının, daha doğrusu tek bacağının dış hatlarını görebiliyordu.

"Bakabilirsin" dedi. "Bakmamak mümkün değil ki! Araba enkazına kim bakmaz ki?"

"Seni rahatsız ediyorum" dedi Frankie, bir adım gerileyip çıkmaya hazırlanarak.

"Gitme. İntihar etmeye çalıştığım için beni akıl hastanesine yolluyorlar. Zorunlu yatış mı ne... Aklımdan ne geçtiğini anlayacaklar da sanki. Her neyse, bir süreliğine gördüğüm son aklı başında kişi sen olabilirsin."

Frankie temkinli adımlarla ilerledi ve serumuna bakıp çizelgesine bir not düştü.

"Silahımı kullanmalıydım" dedi genç adam.

Frankie ne cevap vereceğini bilemedi. Daha önce intihara teşebbüs eden biriyle hiç karşılaşmamıştı. Nedenini sormak kabalık olurdu ama sessiz kalmak da bir o kadar kabalıktı.

"Orada üç yüz kırk gün geçirdim. Artık eve dönebileceğimi sanıyordum. Kısa süreli olmak hiç iyi değildi."

Frankie'nin şaşkın bakışlarına karşılık "Vietnam" diyerek iç geçirdi. "Kız arkadaşım Jilly benimle takılmaya devam etti, bana aşk mektupları yazdı, ta ki o lanet Sıçrayan Betty mayınına basıp bir bacağımı kaybedene kadar." Gözlerini yere indirdi. "Bana zamanla alışacağımı söyledi. Deniyorum..."

"Bunu kız arkadaşın mı söyledi?"

"Hayır tabii ki. On İkinci Tahliye Hastanesi'ndeki hemşire. Bana yardım etti. Ben aklımı kaçırırken yanımda oturdu." Frankie'ye bakıp elini uzattı. "Ben uyuyana kadar yanımda kalır mısın hanımefendi? Kâbus görüyorum..."

"Elbette asker. Hiçbir yere gitmeyeceğim."

Genç adam uykuya daldığında Frankie hâlâ onun elini tutuyordu. Finley'i ve her hafta gönderdiği, komik hikâyeler ve köylerin güzelliğiyle dolu mektupları düşünmeden edemiyordu. *Buradaki ipekler ve mücevherleri görmelisin kızım. Annem olsa alışverişten dönemezdi. Off, denizciler de nasıl eğleneceklerini iyi biliyorlar.* Ona sürekli savaşın sona ermek üzere olduğunu yazıyordu. Walter Cronkite da gece haberlerinde aynı şeyi söylemişti.

Ama hâlâ devam ediyordu.

Ve adamlar ölüyordu. Bacaklarını kaybediyorlardı.

On İkinci Tahliye Hastanesi'ndeki hemşire. Bana yardım etti.

Frankie, Vietnam'daki hemşireleri hiç düşünmemişti, gazetelerde kadınlardan hiç bahsedilmiyordu. Savaştaki kadınlardan bahseden kimse yoktu.

Kadınlar da kahraman olabilir.

Bunun üzerine Frankie dünyaya gözlerini tekrar açmış gibi, yeni ve cesur bir arzunun ortaya çıktığını hissetti.

"Ülkeme hizmet edebilirim" dedi elini tuttuğu genç adama. Bu devrim niteliğinde, korkutucu ve heyecan verici bir düşünceydi.

Ama yapabilir miydi? Gerçekten yapabilir miydi?

Böyle bir şey için gereken gücün ve cesaretin sizde olup olmadığını nasıl bilebilirdiniz? Hele ki bir hanımefendi olarak yetiştirilmiş, cesareti sınanmamış bir kadınsanız.

Bu düşünceyi daha da ileri taşıyıp gözlerini kapatarak ailesine donanmaya katıldığını ve Vietnam'a gideceğini söylediğini, Finley'e de bir mektupla bunu açıkladığını hayal etti: *Heyecan başlıyor. Donanmaya katıldım ve Vietnam'a geliyorum! Yakında görüşürüz!*

Şimdi yapsaydı, orada birlikte olabilirlerdi. Savaşta.

Kahramanlar duvarında bir yer hak edebilirdi, üstelik iyi bir evlilik yapabilmek için de değil. Savaş döneminde hayat kurtardığı için.

Ailesi onunla da gurur duyacaktı, tıpkı Finley ile gurur duydukları gibi. Hayatı boyunca askerliğin bir aile görevi olduğu öğretilmişti ona.

Bir dakika.

Yine de bunu düşün Frankie. Tehlikeli olabilir.

Ama tehlikeli görünmüyordu. Bir hastane gemisinde olacaktı, savaş meydanından uzakta.

Askerin elini bıraktığında kararını çoktan vermişti bile.

*

Frankie geçen haftayı, izin gününü takıntılı biçimde planlayarak geçirmiş, niyetinden kimseye bahsetmemiş, akıl danışmamıştı. Kendini yavaşlaması, iyi düşünmesi yönünde telkin edip buna uymaya çalışmışsa da ne yapmak istediğini biliyordu ve kimsenin onu kararından döndürmeye çalışmasını istemiyordu.

Hızlıca duş aldıktan sonra fırfırlı cibinlikli yatağı, tüylü halısı ve çizgili, gül desenli duvar kâğıdıyla yıllar önce genç bir kız için tasarlanmış yatak odasına döndü. Annesinin ona sık sık satın aldı-

ğı gösterişsiz elbiselerden birini seçti. *Bunlar çok kaliteli Frances; bir kadın kendini ilk bakışta böyle belli eder.*

Tam da beklediği gibi günün bu saatinde ev boştu. Annesi golf kulübünde briç oynuyordu, babası da işteydi.

Frankie saat 13.25'te arabayla en yakın Deniz Kuvvetleri askerlik bürosuna gitti. Savaş karşıtı küçük bir grup büronun önünde sloganlar atıyor, üzerinde SAVAŞ ÇOCUKLARA VE DİĞER CANLILARA ZARAR VERİR VE BARIŞ İÇİN BOMBALAMAK BEKÂRET UĞRUNA SEVİŞMEK GİBİDİR yazan pankartlar taşıyordu.

Uzun saçlı iki adam askerlik celp kâğıdını yakarken –ki bu yasaktı– gruptaki diğerleri de onları alkışlıyordu. Frankie bu protestolara hiç anlam veremiyordu. Birkaç afişin Lyndon Baines Johnson'ı savaşı durdurmaya ikna edeceğine gerçekten inanıyorlar mıydı? Vietnam komünizm dalgasına kapılırsa bütün Güneydoğu Asya'nın da kapılacağını anlamıyorlar mıydı? Bu tür rejimlerin ne kadar acımasız olabileceğini hiçbir yerde okumamışlar mıydı?

Frankie arabasından inerken çok fazla dikkat çektiğini hissetti. "Cehenneme kadar yolunuz var, hayır, biz gitmiyoruz" diye slogan atan kalabalığa yaklaşırken pahalı dana derisi lacivert çantasını sımsıkı kavradı.

Kalabalık ona doğru dönüp bir an için sustu. "Lanet olası Genç Cumhuriyetçi!" diye bağırdı biri. Frankie kendini yürümeye zorladı.

Bir başkası "Tanrım" dedi. "Bu çıtır aklını kaçırmış."

"Oraya girme dostum!"

Frankie askerlik bürosunun kapısını açtı. İçeride VATANINI SEV. DENİZ KUVVETLERİ'NE KATIL yazan tabelanın altındaki masayı gördü. Masanın bir ucunda üniformalı bir denizci duruyordu.

Frankie kapıyı arkasından kapatıp asker alım masasına gitti.

Protestocular cama vuruyordu. Frankie irkilmemeye, gergin ya da ürkmüş görünmemeye çalıştı.

"Ben hemşireyim" dedi dışarıdan gelen seslere aldırmadan. "Deniz Kuvvetleri'ne katılmak ve gönüllü olarak Vietnam'a gitmek istiyorum."

Denizci dışarıdaki kalabalığa endişeyle bakarak "Kaç yaşındasınız?" diye sordu.

"Yirmi efendim. Haftaya yirmi bir olacağım."

"Deniz Kuvvetleri Vietnam'a gitmeden önce iki yıllık hizmeti şart koşuyor hanımefendi. Gemiye binmeden önce iki yıl hastanede çalışmanız gerekiyor."

İki yıl. O zamana kadar savaş biterdi zaten. "Vietnam'da hemşireye ihtiyaç yok mu?"

"Ah, hem de çok var."

"Abim Vietnam'da. Ben de... yardım etmek istiyorum."

"Kusura bakmayın hanımefendi. Kural kuraldır. Bu sizin kendi güvenliğiniz için, inanın bana."

Frankie morali bozulsa da cesaretini kaybetmeden kendisine küfürler yağdıran protestocuların yanından aceleyle geçerek askerlik bürosundan ayrıldı ve yakınlardaki bir telefon kulübesine gidip Los Angeles sarı sayfalarından en yakın Hava Kuvvetleri askerlik bürosunun adresini buldu.

Orada da aynı cevabı aldı: Vietnam'a gitmeden önce ülke içinde tecrübe kazanması gerekiyordu.

Kara Kuvvetleri askerlik bürosunda nihayet duymak istediğini duydu: *Elbette hanımefendi. Ordu Hemşire Birliği'nde hemşirelere ihtiyaç var. Temel eğitimin ardından sizi gemiyle hemen gönderebiliriz.*

Frankie imzayı attı. Artık Teğmen Frances McGrath'tı.

Üç

Frankie adaya döndüğünde sokak lambaları yanmaya başlamıştı. Coronado şehir merkezi tatil dönemi için flamalar ve ışıklarla süslenmiş, beyaz sakallı, kırmızı kıyafetli Noel Babalar dükkânların önünde zillerini çalıyordu. Işıklandırılmış kar taneleri caddeye gerilmiş iplerden sarkıyordu.

Frankie evde anne ve babasını oturma odasında akşam yemeğine hazırlanmış halde buldu. Babası barda gazetelere göz atarken annesi şöminenin yanındaki en sevdiği sandalyeye oturmuş, sigara içip bir Graham Greene romanı okuyordu. Ev de abartılı ışıklandırmalar ve on metrelik bir ağaçla tatil için süslenmişti.

Frankie içeri girdiğinde babası gazeteyi kapatarak ona gülümsedi. "Selam fıstık."

"Size bir haberim var" dedi Frankie heyecandan kalbi duracak gibi atarken.

"Hoşlandığın bir oğlanla tanıştın demek" dedi annesi romanını bırakarak. "Nihayet."

Frankie durdu. "Bir oğlanla tanışmak mı? Hayır."

Annesi kaşlarını çattı. "Frances, senin yaşındaki kızların çoğu..."

"Anne" dedi Frankie sabırsızca. "Size önemli bir şey söylemeye çalışıyorum." Derin bir nefes alarak "Ordu Hemşire Birliği'ne katıldım. Artık Teğmen McGrath'ım. Vietnam'a gidiyorum. Askerlik süresinin bir kısmında Finley'in yanında olacağım!"

"Bu hiç komik değil Frances" dedi annesi.

Babası da ciddi, gülümsemeyen bir yüzle Frankie'ye baktı. "Şaka yapmıyor Bette."

"Orduya mı katıldın?" dedi annesi ağır ağır, yabancı dilde bir şeyler söylemeye çalışıyormuş gibi.

"Asker selamı verirdim ama nasıl yapacağımı bilmiyorum. Temel eğitim üç hafta sonra başlıyor. Fort Sam Houston'da."

Frankie kaşlarını çattı. Neden onu tebrik etmiyorlardı? McGrathlar ve Alexanderlar her zaman hizmet etti" dedi. "Finley gönüllü olduğunda çok heyecanlandınız."

"Erkekler hizmet eder" dedi babası sertçe. "*Erkekler*." Sonra durakladı. "Dur bir dakika. Sen Kara Kuvvetleri mi dedin? Bizim ailemiz Deniz Kuvvetleri'nde hizmet etti, hep öyle oldu. Coronado Deniz Kuvvetleri adasıdır."

"Biliyorum ama Deniz Kuvvetleri iki yıl bir hastanede görev yapmadan Vietnam'a gitmeme izin vermiyor" dedi. "Hava Kuvvetleri de öyle. Yeterince tecrübeli değilmişim. Sadece Kara Kuvvetleri Temel Eğitim'den hemen sonra gitmeme izin verdi."

"Tanrı aşkına Frankie" dedi babası elini saçlarında gezdirerek. "Bu tür kuralları boşuna koymuyorlar."

"Git hemen başvurunu geri çek. Gönüllü olmaktan vazgeç." Annesi babasına baktı. Yavaşça ayağa kalktı. "Yüce Tanrım, insanlara ne söyleriz?"

"Ne mi söylersiniz?.." Frankie anlamamıştı. Ondan utanıyorlarmış gibi davranıyorlardı. Ama... bu hiç mantıklı değildi. "Ülkeye hizmet eden büyüklerimizi anmak için bizi kaç defa çalışma odanda topladın baba? Ülken için savaşmayı ne kadar çok istediğini sen söylemedin mi? Ben sanmıştım ki..."

"O erkek" dedi annesi. "Ve Hitler dönemiydi. Avrupa'da. Kimsenin haritada yerini bile gösteremeyeceği bir ülkede değil. Aptalca şeyler yapmak vatanseverlik değildir Frances." O an gözleri yaşla doldu ve sabırsızca gözyaşlarını sildi. "Evet Connor, tam da ona öğrettiğin gibi biri oldu. İnançlı biri. Bir *vatansever*."

Annesinin azarlamasıyla babası ardında sigara dumanı bırakarak odadan çıktı.

Frankie annesinin yanına gidip elini tutmak istedi ama annesi hemen kenara çekilerek Frankie'nin ona dokunmasına izin vermedi. "Anne?"

"Babanın kafanı geçmişe dair o hikâyelerle doldurmasına izin vermemeliydim. Ailenin savaş hikâyelerini... öyle etkileyici bir

dille anlatırdı ki. Üstelik hiçbiri kendi hikâyesi değildi, yalan mı? *Kendisi* hizmet edemeyince... ah, Tanrı aşkına, artık hiçbirinin önemi yok." Annesi bakışlarını başka tarafa çevirdi. "Babamın savaştan eve ne halde döndüğünü hatırlıyorum. Çökmüştü. Vücudu dikişlerle bütünlüğünü koruyordu. Kâbuslar görüyordu. Yemin ederim bu yüzden erken öldü." Annesinin sesi boğuldu. "Sense oraya gidip abini göreceğini ve bir macera yaşayacağını mı sanıyorsun? Nasıl bu kadar aptal olabilirsin?"

"Ben hemşireyim anne, asker değilim. Başvurumu alan kişi cepheden uzakta, büyük bir hastanede görev yapacağımı söyledi. Finley'i görebileceğimi de garanti etti."

"Sen de ona inandın, öyle mi?" Annesi sigarasından uzun bir nefes çekerken Frankie elinin nasıl titrediğini gördü. "Kabul edildin mi?"

"Kabul edildim. Ocak ayında temel eğitime katılacağım ve martta göreve gideceğim. Gelecek haftaki doğum günümde ve Noel'de evde olacağım. Ayarladım. Bunun senin için ne kadar önemli olduğunu biliyorum."

Annesi dudağını ısırıp hafifçe başını salladı. Frankie annesinin duygularını dizginlemeye, sakin görünmeye çalıştığının farkındaydı. Birden uzanıp Frankie'yi kucakladı ve ona öyle sıkı sarıldı ki nefesi kesildi.

Frankie ona kenetlenip yüzünü sprey sıkılıp hacim katılmış saçlarına gömdü. "Seni seviyorum anne" dedi.

Annesi geri çekilip gözlerini sildi ve Frankie'ye sert bir ifadeyle baktı. "Kahramanlık yapmaya kalkışma Frances Grace. Sana ne öğretildiği ya da baban gibi adamların sana anlattığı hikâyeler umurumda değil. Dikkat çekme, geride dur ve güvende kal. Beni duydun mu?"

"Söz veriyorum. Hiçbir şey olmayacak."

Kapı zili çaldı.

Uzaktan gelmiş gibi, nefes alıp verişlerinin ve söylenmemiş sözlerin gürültüsünde zar zor duyulan bir sesti bu.

Annesi yan tarafa, giriş salonuna doğru baktı. "Kim olabilir ki?"

"Ben bakarım" dedi Frankie.

Annesini oturma odasında tek başına bırakıp üzerinde büyük bir beyaz orkide saksısının olduğu parlak gül ağacından masayı geçerek kapıyı açtı.

Üniformalı iki deniz subayı hazır olda bekliyordu.

Frankie hayatı boyunca Coronado Adası'nda yaşamış, tepelerinden kükreyerek geçen jetleri ve helikopterleri, sahilde tek sıra halinde koşan denizcileri izlemişti. Her partide ya da toplantıda biri İkinci Dünya Savaşı ya da Kore'yle ilgili bir hikâye anlatırdı. Kasaba mezarlığı savaşlarda hayatını kaybetmiş Coronadolu erkeklerle doluydu.

Dolayısıyla şimdi kapıdaki subayların ne için geldiğini anlamıştı. "Lütfen" diye fısıldarken geri çekilip kapıyı kapatmak istedi.

Arkasından gelen ayak seslerini duydu, topuklu ayakkabılar döşemeye sertçe çarpıyordu. "Frances?" dedi annesi yanına gelerek. "Ne..."

İki subayı görür görmez annesinin nefesi kesildi.

Subaylardan biri şapkasını çıkarıp kolunun altına götürerek "Çok üzgünüm hanımefendi" dedi.

Frankie annesinin eline uzandı ama o geri çekildi. "İçeri gelin" dedi annesi boğuk bir sesle. "Kocamla konuşmalısınız..."

*

Asteğmen Finley McGrath'ın çatışmada öldüğünü bildirmekten üzüntü duyuyorum.

Helikopterde... vuruldu...

Bedenine ulaşılamadı... Bütün askerler kayıp.

Sorularına cevap alamıyorlardı, sadece alçak sesle, *Savaştayız* efendim, diyorlardı, bu her şeyi açıklıyormuş gibi. *Cevabını bilmek zor.*

Frankie bu akşamı ürkütücü, insanın içini yakıp kavuran görüntülerle hatırlayacağını biliyordu: Babası titreyen elleriyle dimdik ayakta durup subaylardan biri oğlunu kahraman olarak nitelendirene kadar hiçbir duygu belirtisi göstermemiş, bir önemi varmış gibi kısık bir sesle detayları sormuştu; nerede, ne zaman, nasıl? Annesi her zamanki gibi zarif ve soğukkanlı haliyle sandal-

yesine giderek daha fazla çöküp özenle taranmış saçları yavaş yavaş dağılırken tekrar tekrar, *Bu nasıl olur Connor? Savaş bile sayılmaz demiştin,* deyip duruyordu.

Frankie'nin evden çıkıp Ocean Boulevard'ı geçerek serin kumlara oturduğunu annesiyle babası muhtemelen fark etmemişti bile.

Nasıl vurulmuştu? Bir yedek subayın helikopterde ne işi vardı? Bedenine ulaşılamaması ne anlama geliyordu? Ne gömeceklerdi şimdi?

Yeniden dolan gözlerini kapatınca Finley'in bu kumsaldaki görüntüleri gözünün önünde canlandı; dalgaların içine koşması, elini tutması, ona sırtüstü durmayı, yüzmeyi öğretmesi, anneleri özellikle yasakladığı halde onu *Sapık* filmine götürmesi, 4 Temmuz'da ona gizlice bir bira alması. Frankie anıların gözlerinin önünden akıp geçmesine izin verdi; onu ve birlikte yaşadıkları hayatı, kavgalarını ve tartışmalarını hatırladı. Disneyland'e ilk gidişlerini, yazın bisiklete binmelerini ve Noel sabahı ağaca kadar yarışmalarını, kendisinin kazanmasına izin vermesini hatırladı. Abisiydi o.

Ve ölmüştü.

Fin'le birlikte geceleri buraya ne kadar çok gelmişlerdi, plajda koşup geceleri sokak lambalarının ışığında bisikletleriyle eve dönmüşler, kahkahalar eşliğinde birbirlerini dürtmüşler, kollarını iki yana açıp tutunmadan bisiklet sürmenin büyük risk almak olduğunu düşünmüşlerdi.

Kendilerini ne kadar özgür, ne kadar yenilmez hissetmişlerdi!

O an arkasında birinin varlığını, ayak seslerini duydu.

Annesi kumun üzerine, onun yanına düşer gibi çöktü. "Oğlumun tabutuna başka bir askerin botlarını ve miğferini koyacakmışız. Öyle diyorlar" dedi sonunda. Alt dudağı, ısırdığı yerden biraz kanıyordu. Boynundaki kırmızı bir noktayı kaşıdı.

"Cenaze töreni" dedi Frankie, bunu ilk kez düşünerek. Matemliler siyahlara bürünüp sıralara oturacak, Peder Michael, Finley hakkında komik hikâyeler, yaramaz bir papaz yardımcısı olduğu günleri, vaftiz kurnasında oyuncak askerlerini yıkadığını anlatacaktı. Buna nasıl dayanabileceklerdi?

Boş bir tabut. *Beden yok.*

"Gitme" dedi annesi alçak sesle.

"Ben buradayım anne."

Annesi ona döndü. "Vietnam'a gitme."

Vietnam. Araba kazası gibi bir kelimeydi şimdi.

"Gitmek zorundayım" dedi Frankie. Abisinin öldüğünü öğrendiğinden beri tek düşündüğü buydu. Orduya verdiği sözü nasıl geri alacağını, burada ailesiyle kalıp yas tutması ve güvende olması gerektiğini düşünüyordu.

Ama artık çok geçti. Başvurusunu yapmış, bir söz vermişti.

"Başka seçeneğim yok anne. Geri alamam." Dönüp ona "Bana izin ver. Lütfen. Benimle gurur duyduğunu söyle. Buna ihtiyacım var."

Frankie bir an annesinin acısını gördü. Yanaklarının canlılığı, teninin rengi gitmişti. Solgun ve bitkin düşmüştü. Donuk ve cansız mavi gözleriyle Frankie'ye baktı. "Seninle gurur duymak mı?"

"Benim için endişelenmene gerek yok anne. Eve döneceğim. Söz veriyorum."

"Bunlar abinin bana söylediği son sözlerdi." Annesinin sesi ağlamaklı çıkmıştı. Bir an konuşacakmış gibi durakladı. Ama konuşmayıp yavaşça ayağa kalktı ve Frankie'ye sırtını dönüp eve gitti.

Annesinin duyamayacağı kadar alçak sesle "Çok üzgünüm" diye fısıldadı ama ne önemi vardı ki?

Bir şey söylemek için artık çok geçti.

Söylenmiş sözleri geri almak için çok geçti.

Dört

Frankie temel eğitimde üstün başarı gösterdi. Askeri düzende yürümeyi (takım çalışması) öğrenmenin yanı sıra postallarını hızlıca giyip gaz maskesini takmayı (gecenin bir yarısı acil durumda ne zaman uyandırılacağınızı hiç bilemezsiniz, savaş bölgesinde hızlı hareket etmek gerekir), kırıkları atelle sabitlemeyi, bir yarayı debride etmeyi, sedye taşımayı ve serum takmayı da öğrenmişti. Bandajları diğer tüm acemilerden daha hızlı sarabiliyordu.

Mart ayında yeni becerilerini test etmeye fazlasıyla hazırdı. Kurşun geçirmez yeleği, çelik miğferi, postalları, asker ekipman çantası, beyaz hemşire üniforması ve arazi ceketiyle tıka basa doldurduğu, büyük asker çantasını hazırlayıp kontrol etmişti.

Ve nihayet yola çıkmıştı. Honolulu'ya indikten saatler sonra, 257 üniformalı askerin en önünde tek kadın olarak Vietnam'a giden jete bindi.

Siyah postal ve haki rengi rahat bir üniforma giyen erkeklerin aksine Frankie yeşil ceket, dar etek, naylon çorap, cilalı siyah ayakkabılar ve düz garnizon şapkasından oluşan A sınıfı üniformasıyla seyahat etmek zorundaydı. Hepsinden öte, naylon çoraplarının kaymasını önlemek için de bir külot korse giymişti. Teksas'tan ayrılıp Vietnam uçağına bindiğinde korse zaten yeterince rahatsızlık veriyordu ama şimdi, yirmi iki saat geçmişken düpedüz acı çekiyordu. Bu çağda külotlu çorap giyememek ne büyük saçmalıktı.

Yeni yumuşak kumaşlı valizini kabin bagajına koyup cam kenarındaki koltuğa oturdu. Tam oturduğu an korsesinin jartiyer kemeri kopup lastik gibi kalçasına çarptı. Oturduğu yerde düzeltmeye çalıştı.

Askerler kahkahalar atarak, konuşarak, itişip kakışarak yanından geçiyordu. Birçoğu onun yaşındaydı ve daha genç görünenler bile vardı. On sekiz, on dokuz, hatta ergenlik çağındalardı.

Lekeli, buruşuk üniformalı bir yüzbaşı, Frankie'nin koltuğunun yanında durdu. "Sakıncası yoksa yanına oturabilir miyim Teğmen?"

"Elbette Yüzbaşı."

Adam koridor tarafındaki koltuğa otururken Frankie onun ne kadar zayıf olduğunu fark etti. Yanaklarında derin çizgiler oluşmuştu. Üniformasından da belli belirsiz, nahoş bir küf kokusu geliyordu.

"Norm Bronson" dedi yorgun bir gülümsemeyle.

"Frankie. McGrath. Hemşire."

"Tanrı senden razı olsun Frankie. Hemşirelere o kadar ihtiyacımız var ki."

Uçak pistte ilerleyip havalanarak bulutlara yükseldi.

"Nasıl bir yer?" diye sordu Frankie. "Yani Vietnam."

"Kelimeler anlatmaya yetmez hanımefendi. Nasıl bir yer olduğunu bütün gün anlatsam da anlayamazsın. Ama çabuk öğreneceksin. Dikkatleri üzerine çekme yeter." Yüzbaşı arkasına yaslanıp gözlerini kapattı.

Frankie bu kadar çabuk uykuya dalan birini görmemişti.

Siyah el çantasına uzanıp bilgi paketini çıkardı ve bininci defa okudu. Tekrar etmek ve bilgilenmek onu her zaman sakinleştirirdi ve örnek bir öğrenci olduğu gibi örnek bir asker olmaya da kararlıydı. Ailesine gönüllü olmakla mantıklı bir şey yaptığını, hatta cesurca davrandığını kanıtlamasının tek yolu buydu, başarıya önem veriyorlardı çünkü.

Bütün komuta birliklerinin ve hastanelerin yerini ezberlemiş, Vietnam haritasında her birinin altını sarı renkle çizmişti. Davranış kurallarını da ezberlemişti. Kişisel davranış kuralları, üsteki emniyet kuralları, kılık kıyafet ve ateşli silahlarla ilgili kuralları, asker olmaktan her zaman gurur duyma kuralları.

Ordudaki her şey ona mantıklı geliyordu. Kurallar bir sebepten dolayı konmuşlardı ve düzeni koruyup birbirinize yardım etmek

için bunlara uyuyordunuz. Sistem, kadın erkek bütün askerlere uyumlu olmayı dayatıyordu. Takımlar kurmaları için. Bu, hayatınızı kurtarabilirdi. Uyum sağlamak, daha büyük bir şeyin parçası olmak, işini bilmek ve bunu sorgusuz sualsiz yapmak. Frankie hiçbirinden rahatsız değildi.

Annesine defalarca dediği gibi o, savaşa gidiyordu ama gerçek anlamda gitmiyordu, onun durumu uçaktaki adamlarınkinden farklıydı. Ön saflarda yer almayacak, vurulmayacaktı. O, Vietnam'a erkeklerin hayatını kurtarmak için gidiyordu, kendi hayatını tehlikeye atmak için değil. Ordu hemşireleri, Saygon'daki büyük Üçüncü Sahra Hastanesi gibi yüksek tel örgülerle korunmuş, çatışmalardan uzağa konumlanmış büyük ve aydınlık binalarda çalışırlardı.

Frankie arkasına yaslanıp gözlerini kapatarak motorların uğultusunun onu sakinleştirmesini bekledi. Adamların konuşma, gülme sesini, kola şişelerinin açılırken çıkardığı tıslamayı, dağıtılan sandviçlerin kokusunu duydu. Finley'in uçakta onunla birlikte olduğunu, elini tuttuğunu hayal etti; bir an için onun öldüğünü unutup gülümsedi. *Seninle buluşmaya geliyorum,* diye düşündü ve sonra gülümsemesi kayboldu.

Uykuya dalarken Yüzbaşı Bronson'ın bir şeyler mırıldandığını duydu. "Lanet olası çoluk çocukları gönderiyorlar..."

*

Frankie uyandığında uçak, jet motorlarının uğultusu dışında sessizdi. Pencere panjurlarının çoğu kapalıydı. Tepedeki birkaç lambadan jetteki adamların üzerine kasvetli bir ışıltı düşüyordu.

Honolulu'dan Saygon'a uçuşun büyük bölümüne damgasını vuran gürültülü şakalaşma, kahkaha ve şamata bitmişti. Hava ağırlaşmış, ciğerlere çekmesi, nefesini verirken dışarı atması zorlaşmıştı. Buruşuk yeşil üniformalarıyla kendilerini belli eden yeni askerler huzursuz, tedirginlerdi. Frankie birbirlerine nasıl baktıklarını görmüştü, gülüşleri canlı ve kırılgandı. Yüzbaşı Bronson gibi aşınmış üniformalarıyla bitkin görünen diğer askerlerse neredeyse hiç kıpırdamadan oturuyorlardı.

Yüzbaşı, Frankie'nin yanında gözlerini açtı, uykudan uyanıklığa geçişindeki tek değişiklik gözlerinin açılmış olmasıydı.

Uçak aniden yalpaladı ya da sarsıldı, yan dönmüştü sanki. Uçak pike yapınca Frankie kafasını ön koltuğun arkasındaki tepsiye çarptı. Kabin bagajları açıldı ve Frankie'ninki de dahil olmak üzere düzinelerce çanta koridora döküldü.

Frankie kol dayanağını sımsıkı tutarken Yüzbaşı Bronson pütür pütür olmuş boğumlu elini onunkinin üzerine koyarak "Birazdan geçer Teğmen" dedi.

Uçak durup sabitlendi ve dik bir tırmanışa geçti. Frankie o an bir patlama sesi duydu ve yanında bir şey çatırdadı.

"Biri bize ateş mi ediyor?" dedi. "Aman Tanrım."

Kaptan Bronson kıs kıs güldü. "Evet. Buna bayılırlar. Ama merak etme. Bir süre tur atıp tekrar deneyeceğiz."

"Burada mı? Başka bir yere inmemiz gerekmez mi?"

"Bu koca kuşla mı? Hayır. Biz Tan Son Nhut'a inebiliriz hanımefendi. Uçaktaki LYA'ları bekliyorlar."

"LYA mı?"

"Lanet olası yeni askerler." Yüzbaşı gülümsedi. "Ve genç ve güzel bir hemşire. Askerlerimiz kısa sürede havaalanını boşaltır. Endişelenme."

Uçak, kol dayanağını sımsıkı tutan Frankie'nin parmakları ağrıyana kadar daireler çizdi. Dışarıda, karanlık gökyüzünde turuncu ve kırmızı patlamalar, kıpkırmızı şeritler gördü.

Sonunda uçak dengesini buldu ve pilot hoparlöre "Evet sporseverler, hadi tekrar deneyelim. Kemerlerinizi bağlayın" dedi.

Frankie emniyet kemerini hiç çözmemişti ki!

Jet alçalırken Frankie'nin kulakları patlayacak gibi oldu. Ardından hızla piste inip güç keserek durdular.

Hoparlörden "Önce kıdemli subaylar ve kadınlar insin" sesi duyuldu.

Subaylar ona öncelik verirken Frankie keşke vermeseler diye düşündü. İlk inen olmak istemiyordu. Buna rağmen koridordan kumaş valizini alıp el çantasıyla beraber sol omzuna attı ve sağ elini selam vermek için serbest bıraktı.

Uçaktan iner inmez sıcak hava onu sarmaladı. Bir de *koku*. Ulu Tanrım, bu da neydi böyle? Jet yakıtı... duman... balık... ve doğrusu dışkıya benzer bir koku vardı. Başının zonklamaya başladığını hissederken merdivenlerden inmeye başladı. Orada uzaktaki binanın ışıklarının yansıdığı karanlıkta tek başına bir asker bekliyordu. Askerin yüzünü zar zor gördü.

Uzakta, sol tarafta bir patlamayla birlikte turuncu alevler yayıldı.

"Teğmen McGrath?"

Frankie sadece başını sallayabildi. Sırtından aşağı terler akıyordu. Orayı bombalıyorlar mıydı?

Asker "Beni takip edin" diyerek onu engebeli, çukurlu pistten geçirip pencereleri bile bir tür tel örgüyle kaplanmış, siyaha boyalı bir okul otobüsüne götürdü. "Bugün gelen tek hemşire sizsiniz. Oturun ve bekleyin. Otobüsten inmeyin lütfen hanımefendi."

Otobüs sauna gibi sıcaktı, dışkı ve balık kokusu öğürmesine neden oldu. Orta sıradaki koltuklardan birine, siyaha boyalı bir pencerenin yanına oturdu. Gömülmüştü sanki.

Birkaç dakika sonra, M16'lı siyah bir asker sürücü koltuğuna geçti. Kapılar uğuldayarak kapandı ve farlar yanarak önündeki karanlığı altın sarısına boyadı.

Adam "Pencereye çok yaklaşmayın hanımefendi" diyerek gaza bastı. "El bombası gelebilir."

El bombası mı?

Frankie yan koltuğa kaydı. Pis kokulu karanlıkta dimdik otururken bir aşağı bir yukarı zıplamaktan kusacağını sandı.

Sonunda otobüs yavaşladı ve farların ışığında Amerikalı erlerin nöbet tuttuğu bir dizi kapı gördü. Nöbetçilerden biri şoförle konuştu, biraz sonra geri çekildi. Kapılar açıldı ve içeri girdiler.

Biraz sonra otobüs tekrar durdu. "Buyurun hanımefendi."

Frankie o kadar çok terliyordu ki gözlerini silmesi gerekti. "Ha?"

"Burada iniyorsunuz hanımefendi."

"Ne? Ah."

O an bagaj teslim noktasına gitmediğini, asker çantasını almadığını fark etti. "Çantam..."

"Buraya getirilecek hanımefendi."

Frankie kumaş valiziyle el çantasını alıp kapıya gitti. Başlığından ayakkabısına kadar beyazlar içinde bir hemşire çamurun içinde durmuş, onu bekliyordu. Bu üniforma nasıl temiz tutulabilirdi ki? Hemşirenin arkasında hastanenin koca girişi görünüyordu.

"Otobüsten inmelisiniz hanımefendi" dedi şoför.

"Ah, evet." Frankie vıcık vıcık çamurun içine adımını atıp hemşireyi selamlamaya yeltendi.

Ama hemşire onu bileğinden tutup durdurdu. "Burada olmaz. Charlie subayları öldürmeye bayılır." Sonra onları bekleyen cipi işaret etti. "Seni geçici olarak kalacağın yere götürecek. Yarın saat yedi sıfır sıfırda işlem için idareye gel."

Frankie'nin aklında o kadar çok soru vardı ki birini bile seçemiyordu ve boğazı ağrıyordu. Kumaş valiziyle el çantasını alıp cipe doğru yürüdü ve arka koltuğa bindi.

Şoför gaza sertçe basınca Frankie oturduğu yerde geriye savruldu ve sivri metal bir yay poposuna battı. Üsteki gece trafiği dur-kalk şeklindeydi. Zaman zaman yolları aydınlatan ışık kırıntılarında ahşap binaların etrafına örülmüş dikenli tellerle kum torbalarını, kulelerdeki silahlı nöbetçileri gördü. Askerler ellerinde silahlarla sokaklarda dolaşıyordu. Büyük bir su tankeri gürleyerek onlara yaklaştı ve sonra geçip gitti. Kornalar sürekli çalıyor, adamlar birbirlerine bağırıyorlardı.

Bir başka kontrol noktasına gelmişlerdi bu defaki metal varil-ler, dikenli tel bobinleri ve uzun bir tel örgüyle rasgele yapılmış gibi görünüyordu. Nöbetçi eliyle geçmelerini işaret etti.

Sonunda başka bir çitin önüne geldiler. Bunun üzeri akordeon tellerle kaplıydı.

Cip fren yaparak durdu. Şoför uzanıp kapıyı açtı. "İneceğiniz yere geldik hanımefendi."

Frankie kaşlarını çattı. Dar eteğiyle cipten inmesi zordu. "Şu bina hanımefendi. İkinci kat, 8A."

Yüksek demir parmaklıkların ardındaki terk edilmiş bir hapishaneyi hatırlatan yeri gördü. Pencereler kontrplakla kapatılmıştı ve duvarların büyük bir kısmı yoktu. Frankie nereye gideceğini

sormaya fırsat bulamadan cip geri geri gidip bir şeye korna çalarak hızla uzaklaştı.

Frankie kapıya gidip itince kapı gıcırdayarak açıldı ve zayıflıktan kemikleri görünen çocukların yarı inik bir topla oynadığı yabani otlarla dolu ön bahçeye adım attı. Yaşlı Vietnamlı bir kadın çitin yanına çömelmiş, ateşte pişen şeye bakıyordu.

Frankie bozuk yoldan ön kapıya giderek binaya girdi. İçeride birkaç gaz lambasının ışığı duvarlara vuruyordu. Karanlık girişte üniformalı bir kadın onu bekliyordu. "Teğmen McGrath?"

Tanrı'ya şükür. "Evet."

"Sana odanı göstereyim. Beni izle." Kadın karyolalarla dolu bir koridordan geçerek çökük basamaklardan ikinci kattaki odaya, daha doğrusu odacığa çıktı. Burası birkaç ranzanın zar zor sığabileceği büyüklükte bir odaydı ve sadece bir şifoniyeri vardı. Eskiden manastır ya da okuldu belki. "Yarın saat yedi sıfır sıfırda kayдın yapılacak. Yöneticiye rapor verirsin."

"Ama..."

Asker oradan gidip kapıyı arkasından kapattı.

Karanlık.

Frankie duvarda bir lamba düğmesi aradı ve bulunca bastı.

Değişiklik olmadı.

Kapıyı tekrar açtığında koridordaki gaz lambalarından gelen çevre ışığına minnettar oldu. Banyoyu aradı ve pas lekeli bir lavabo ile tuvaleti olan bir banyo buldu. Musluğu açtığında ip gibi akan ılık suyla yüzünü yıkadı, sonra bir yudum içti.

Asker yeşili tişört ve şort giymiş bir kadın içeri girip Frankie'yi görünce kaşlarını çattı. "Buna pişman olacaksın Teğmen. O sudan sakın içme."

"Ah. Ben... buraya daha yeni geldim."

"Öyle mi? Hiç de belli olmuyor" dedi kadın, Frankie'ye ve etekli üniformasına bakarak.

*

Frankie gecenin bir yarısı karnında sancıyla uyandı. Koridoru koşarak geçip tuvalete gitti ve kapıyı arkasından sertçe kapattı.

Hayatı boyunca böyle ishal olmamıştı. Son bir ayda yediği her şey içinden fışkırıyordu sanki ama bağırsaklarındaki her şey çıktıktan sonra bile sancı devam etti.

Gün doğarken hâlâ acı içinde kıvranıyordu. Saate bakıp iki büklüm yatarak tekrar uykuya daldı. Saat 06.30'da kalkıp titreyen bacaklarının üzerinde durmaya çalışarak üniformasının düğmelerini güçlükle ilikledi. Korseyi giymekse tam bir işkenceydi.

Dışarıda, yabani otlarla dolu avluda incecik kollu Vietnamlı çocuklar onu baştan aşağı süzdü. Bir çamaşır ipine düzinelerce yeşil üniforma asılmıştı.

Kapıdan geçip görünürde tek bir ağacın bile olmadığı, bina, çadır, baraka ve yollardan oluşan hareketli devasa üsse doğru yürüdü. Burayı buldozerlerle yapmışlardı belli ki. Bütün bir ailenin doluştuğu üç tekerlekli bisikletleri, mandaların çektiği eski arabalar ve bir yerlere bir an önce varmak için yarışan düzinelerce askeri araç vardı. Bir cip yanından hızla geçerken sürücüsü yolun kenarındaki çocuklara ve yanlarında dolanan mandalara korna çalıyordu.

Üzerinde A sınıfı kıyafetiyle kusmamayı dileyerek yürüyen kadına kimse tekrar dönüp bakmadı.

Kolalı beyaz üniformalar giymiş hemşirelerin gruplar halinde oradan oraya gittiği, bazen koştuğu ve siyah hoparlörlerden anonsların yapıldığı geniş Üçüncü Sahra Hastanesi'ndeki A Koğuşu'na yakın noktadaki yönetim binasını bulması neredeyse bir saatini aldı.

Yönetici odasının kapalı kapısını çalıp "Gel" sesini duyunca girdi.

Ofiste, önündeki masada oturan zayıf, kadın albayı selamladı.

Kadın başını kuşlar gibi öyle ani bir hareketle kaldırdı ki kedi gözü gözlükleri adeta yerinden oynadı. Frankie girdiği anda derin bir iç çekmesi pek de cesaret verici değildi. "Kimsin?"

"Teğmen Frances McGrath, Albay."

Albay evrakları karıştırdı. "Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ne atanmışsın. Beni izle." Kadın bir anda ayağa kalktı ve Frankie'nin yanından geçerek kapıya doğru yürüdü.

Frankie yeni bir ishal nöbetine yakalanmamayı ümit ederek ona ayak uydurmaya çalıştı.

Albay personellerin arasından geçip bir helikopterin beklediği kırmızı haç işaretli yuvarlak, beyaz helikopter pistine doğru gitti. Albay pilota başparmağıyla işaret verince pilot hemen motoru çalıştırdı. Devasa pervaneler yavaş yavaş dönmeye başlarken sıcak havayı Frankie'nin üzerine püskürttü.

"Benim... birkaç sorum var Albay" dedi Frankie kekeleyerek.

"Bana sorma Teğmen. Git. Tüm gün seni bekleyemez."

Albay, Frankie'ye eğilmesini işaret edip onu uğuldayan helikoptere doğru itti.

Açık tarafta bir asker onu elinden tutup içeri sokarak helikopterin arka tarafındaki kanvas koltuğa yönlendirdi.

Asker ona "Sıkı tutunun hanımefendi" diye bağırırken helikopter havalanıp burnunu eğerek koskoca Amerikan üssünün, sonra da Saygon'daki kargaşanın üzerinde süzülmeye başladı.

Bu hareket karşısında Frankie'nin midesi adeta ayaklandı.

Hiç güvenli görünmüyordu. Silahları neredeydi? Gerektiğinde düşmana nasıl ateş edeceklerdi? Bir yerlerden gelen patlama sesiyle helikopter sallandı ve yan yattı. Frankie bir elini ağzına götürüp kusmamak için dua etti.

Bir patlama daha oldu. Top ateşinin sebep olduğu sarsıntıyla helikopter şiddetle sallandı ve metal bir kutunun içindeki binlerce cıvata gibi takırtılı sesler çıkardı.

Frankie bu korkunç uçuştan ağır ağır nefes alarak kurtuldu. Çığlık atmamak için elinden tek gelen buydu. Sonra, bir mucize olmuş gibi alçalmaya başladılar, helikopter pistine iniyorlardı.

İndiklerinde yardımcı pilot, Frankie'ye baktı. "Hanımefendi?"

"Ne?" diye bağırdı Frankie.

"İnmeniz gerekiyor."

"Ah. Evet."

Ama Frankie yerinden kımıldayamıyordu.

Helikoptere binmesine yardım eden asker –sıhhiye eri– onu oturduğu yerden kaldırıp açık kapıya doğru çekti. Üniforması le-

kelenmiş bir kadın üsteğmen yakınlarda durmuş, kanvas şapkasını tutarak yukarı bakıyordu.

Sıhhiyeci, Frankie'nin çantasını helikopterden dışarı fırlatınca çanta üsteğmenin ayaklarının dibine düştü.

"Hanımefendi?" dedi sabırsızca.

Atla Frankie.

Topuklu ayakkabılarla.

Frankie yere öyle sert indi ki dizleri büküldü. El çantasını düşürünce hemen eğilip aldı. Derin bir iç geçirip acıyı görmezlikten gelerek yavaşça doğruldu ve selam vermeye çalıştı. "Teğmen McGrath, göreve hazırım."

"Burada olmaz" dedi üsteğmen. "Canımı seviyorum. Ben Patty Perkins. Ameliyat hemşiresi." Bir an Frankie'yi tutup sabit durmasına yardım etti, sonra aniden bırakıp yürümeye başladı.

"Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ne hoş geldin. Saygon'dan neredeyse yüz kilometre uzakta, sahilde dört yüz yataklı bir tahliye hastanesiyiz. Sen erkek hemşireler ve sıhhiyecilerin yanında görevli dokuz kadın hemşireden birisin. Burayı biz ayakta tutuyoruz" diye bağırdı üsteğmen ona. "Burası nispeten güvenli görev yerlerinden biri sayılır. Askerden Arındırılmış Bölge kuzeyde, dolayısıyla burada çok az çatışma yaşanıyor. Tahliye edilen ÇAY'lara bakım sağlıyoruz..."

Frankie onu anlamakta zorlanıyordu. "ÇAY mı?"

"Çok ağır yaralılar. Burada cüzzamdan ampütasyona, fare ısırığından kara mayınına bastıktan sonra bir askerin dönüştüğü duruma kadar her şeyi görebilirsin. Yaraların büyük kısmı gecikmiş primer kapatma gerektirir, yani yaraları debride ediyoruz ama kapatmıyoruz. En önemli işin bu olacak. Yaralıların çoğu burada üç gün ya da daha az kalır. Şanslı olanlar daha özel bir tedavi almak için buradan Saygon'daki Üçüncü Sahra Hastanesi'ne gider, şanssız olanlar birliklerine döner. En şanssız olanlarsa bir kutu içinde evlerine gider. Beni izle Teğmen." Kadın birkaç Quonset kulübenin önünden geçti. "Bunlar Acil Servis, Ameliyat Öncesi Bakım, iki ameliyathane, Ameliyat Sonrası Bakım, Yoğun Bakım ve Nöroloji." Devam ediyordu. "Burası yemekhane. Subaylar sağ

tarafta. Yarın saat sekiz sıfır sıfırda Binbaşı Goldstein'a git. Kendisi başhemşiredir." Alt kısımları üst üste yığılmış kum torbalarıyla korunan, birbirinin aynısı ahşap binaların önünde aniden durdu. "Senin kulüben burası. Duşlar ve tuvaletler şurada. Çabuk duş al, pilotlar ortalıkta dolanıp izlemeyi sever." Patty gülümseyerek ona iki ilaç şişesi uzattı. "Sıtma ve ishale karşı. Bunları düzenli olarak al. Lister torbası ya da bidon dışında hiçbir yerden su içme. İstersen sana göstereyim..."

Patty cümlenin ortasında susup başını uzatarak dinlemeye başladı. Frankie de biraz sonra helikopter seslerini duydu.

Patty "Rezalet. Geliyor. Bundan sonrasını kendin hallet McGrath. Yerleş" diyerek cesaret verici bir gülümsemeyle Frankie'nin omzunu sıvazlayıp gitti. Frankie karargâhtaki ahşap rampalarda koşturan ayak seslerinin gümbürtüsünü duydu.

Bir an kendini terk edilmiş hissetti.

"Acele et McGrath" dedi yüksek sesle. Kulübesinin kapısına uzanıp tek basamağı çıktı ve dört buçuk metreye dokuz metrelik karanlık, küflü, böcekli odaya girdi. Oda üç ayrı bölmeye ayrılmıştı ve her birinde yeşil kanvas ve metal bir karyola, derme çatma bir komodin ve bir lamba vardı. Çirkin kontrplak duvarlara zeytin yeşili ağlar asılmıştı. Karyolalardan birinin üzerindeki duvara renkli fotoğraflar yapıştırılmıştı; kırmızı bir at ahırının önünde duran bir çift, bir Chevrolet'nin kaputuna yaslanmış kısa saçlı bir adam, kızıl saçlı küçük bir kızla kocaman siyah bir atın arasında duran aynı adam. Diğer karyolanın üzerine Malcolm X, Muhammed Ali ve Martin Luther King Jr. posterleri asılmıştı. Üçüncü karyolanın üzerinde ki muhtemelen bu kendisininkiydi hiçbir şey olmamakla birlikte sökülmüş posterlerin izleri ve yırtık kâğıt parçaları göze çarpıyordu. Asker çantası yerdeydi.

Köşede küçük bir buzdolabı vardı ve biri çıtaları birleştirip bir kitaplık yapmış, rafları eski kitaplarla doldurmuştu. Hava boğucuydu ama ne bir vantilatör ne de pencere vardı. Yer kırmızı bir kir tabakasıyla kaplanmıştı.

Frankie kapıyı kapatıp dar karyolaya oturarak kumaş valizini açtı. Yèpyeni bir Polaroid fotoğraf makinesi, evden getirdiği özen-

le ambalajlanmış çerçeveli fotoğrafların üstünde duruyordu. En üstteki fotoğrafa uzanıp ambalajını açtı ve onu kucağına koydu. Disneyland'de çekilmiş bir fotoğraftı bu. Frankie ve Finley Uyuyan Güzel Kalesi'nin önünde el ele tutuşarak poz vermişlerdi. Kameranın merceği tıklamadan bir saniye önce Finley annesinden bilet koçanını alıp biletleri yırtarak *Frankie'yle ben Ay'a giden rokete biniyoruz. Sonra da Denizaltı'ya,* demişti. Annesiyse alçak sesle *Umarım o kulübelerde içecek servisi de vardır Connor*, demişti.

Frankie gözyaşlarının gözlerini acıttığını hissetti. Burada onu görecek ya da umursayacak kimse olmadığına göre kendini tutmaya çalışmadı. Abisinin öne fırlamış dişlerine, tükürükle parlatılmış saçlarına ve çilli yüzüne bakarak *Ben ne yaptım?* diye düşündü.

Sonra annesiyle babasının o ünlü 4 Temmuz partilerinden birinde çektirdikleri fotoğrafı çıkardı. İkisi de gülümsüyordu ve arkalarında bayraklı bir masa vardı.

Haklılardı. Finley olmadan evden bu kadar uzakta, üstelik de savaşın ortasında ne işi vardı? Bir yıl nasıl dayanacaktı?

Bu düşünceyle birlikte midesi tekrar bulandı.

Tuvalete koştu.

Beş

Saatler sonra Frankie hâlâ yatağında, ağlamamaya ve kusmamaya çalışarak keşke orduya hiç katılmasaydım diye düşünürken kulübenin kapısı ardına kadar açıldı. Üzerlerine kan sıçramış giysileriyle iki kadın içeri girdi; şort, tişört ve asker çizmesi giymiş, saçları neredeyse kökünden kazınmış siyah bir kadınla uzun boylu, Safinaz kadar zayıf, üniforması lekeli kızıl saçlı bir kadın. Frankie ikisinin de kendisinden büyük olduğunu ama aralarında çok da fazla yaş farkı olmadığını düşündü.

"Şuna bak Babs. Yeni kan gelmiş" dedi Safinaz, zeytin yeşili gömleğinin düğmelerini açıp bir kenara fırlatarak.

Kadının sutyeninde bile kan vardı. Soyunmuş olmayı umursamadan çizmelerini yere pat pat vurarak ilerledi. "Ben Ethel Flint, Virginia'dan geldim. Acil servis hemşiresiyim." Elini, tüfeğini doğrultur gibi uzatıp Frankie'nin elini sertçe sıktı. "Bu da Barb Johnson, Georgia'nın tek trafik lambalı kasabalarından birinden geldi. Ameliyathane hemşiresi. Kahrolası bir yılan kadar acımasızdır. Buradaki son kızı sürekli ağlatırdı."

Siyah kadın "Öyle olmadığını sen de çok iyi biliyorsun Ethel" diyerek ıslak tişörtünü göğsünden çekti. "Tanrım, ne kadar sıcak."

Frankie gözlerini Barb'a dikti. Açıkçası bugüne kadar pek siyah insanla tanışmamıştı. Barb da onun bakışlarına, not veriyormuş gibi gözlerini kısarak karşılık verince Frankie kendini yanlış sınıfa girmiş bir çocuk gibi hissetti.

"Ben Frankie McGrath" dedi ama cümlenin yarısında sesi boğulunca baştan başlamak zorunda kaldı.

Ethel sutyeninden kurtulup boynundaki gümüş boncuklu künyesini ortaya çıkartan V yakalı, zeytin yeşili tişörtünü giyerken

"Çok güzel Frankie, hadi şimdi o üniformadan kurtul" dedi. "Senin onuruna bir kaplumbağa partisi düzenleniyor..."

Barb kıs kıs gülerek "Yapma Ethel. Çocuğa yanlış bir izlenim verme" dedi.

"Tamam belki biraz abarttım ama bugün iki kaplumbağamız var ve biri eve dönüyor."

"Kaplumbağa nedir?" diye sordu Frankie.

"Sensin evlat" dedi Ethel yaşlı, yorgun ve bitkin bir sesle. "Şimdi kaldır kıçını. Çok susadım. Öyle uzun bir gündü ki hemen bir Coca-Cola içmek istiyorum."

Frankie yabancıların önünde soyunmaya alışkın değildi ama oda arkadaşlarına aşırı iffetli biri gibi görünmek istemediğinden soyunmaya başladı.

Ama iç çamaşırlarına sıra geldiğinde asker çantasında ya da küçük valizinde, çalışırken giymesi söylenen özenle katlanmış yeni yeşil üniforması, pijamalar, annesinin izin günlerinde giyebileceğini söyleyerek yanına almaya ikna ettiği açık mavi yazlık elbisesi ve beyaz hemşire üniforması dışında giyecek hiçbir şeyi olmadığını fark etti.

"Korse" dedi Ethel iç geçirerek. Bir çekmeceyi açıp içinden aldığı bir şortla asker tişörtünü Frankie'ye fırlattı. "Merak etme, yalnız değilsin. Burada ne giyeceğimiz konusunda doğruyu söylemiyorlar."

"Diğer konularda da" dedi Barb.

Frankie korsesini çıkarıp tarçın rengi çoraplarını sıyırdı. Oda arkadaşlarının bakışlarını üzerinde hissederek bir an öylece kalakaldı ama hemen toparlanıp ödünç aldığı giysileri hızlıca giydi. Tişört çok boldu ve kalçalarından aşağı sarkıyordu. Öyle ki şortun lastiğini kıvırıp beline oturttuğunda tişört onu neredeyse tamamen örtüyordu.

Asker çantasını açıp kurşun geçirmez yeleğiyle ordunun verdiği çelik miğferini buldu ve kolsuz yeleği giyer giymez ağırlığını hissetti. Miğferse yüzüne doğru kayıp gözlerini kapattı.

"Bu bir parti" dedi Barb. "John Wayne filmi değil. Çıkar o lanet şeyi."

"Ama..." Frankie bir anda dönünce miğfer burun köprüsüne sertçe çarparak canını yaktı. "Yönetmeliğe göre..."

Barb kulübeden çıktı ve kapı arkasından sertçe kapandı.

Ethel, Frankie'nin miğferini çıkarıp yatağın üzerine attı. "Bak, bugün senin için çok zordu, biliyorum. Uyum sağlamana yardım edeceğiz, söz. Ama şimdi olmaz, tamam mı? Ve o yeleği de şimdi giyme, tamam mı?"

Frankie kurşun geçirmez yeleği çıkarıp yatağa fırlatınca o da miğferin üzerine düştü. Şortunu gizleyerek çıplak bacaklarını ortaya çıkartan bol tişörtü ve takıntılı biçimde parlattığı ışıl ışıl postallarıyla kendini açıkta kalmış ve tuhaf hissetti. Neden spor ayakkabılarını yanına almamıştı? Bilgi paketindeki "Ne Getirmeli?" bölümünü yazan adamlar Vietnam'a hiç gelmişler miydi? Seyahat için saçlarını da Twiggy'den esinlenip kısa kestirmişti ve otuz sekiz saatlik yolculuktan ve bu cehenneme benzer nemli havada siyah bir yüzücü bonesi takmış ya da on iki yaşındaymış gibi göründüğünden emindi.

Ethel hızlı adımlarla yürürken bir yandan da konuşmaya devam ediyordu. "Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ne hoş geldin Frank. Sana Frank diyebilir miyim? Burası teknik olarak seyyar bir hastane ama bir süredir hiçbir yere gitmedik, üstelik sürekli büyüyoruz. Birkaç doktorumuz ve dört cerrahımız var; onları hemen tanırsın. Kendilerini tanrı sanıyorlar. Onun dışında dokuz kadın hemşire, birkaç erkek hemşire ve çok sayıda sıhhiyeci var. Birçok koğuşta çalışma saatleri haftanın altı günü, yedi sıfır sıfırdan on dokuz sıfır sıfıra kadar ama şu an personel sayımız az olduğu için bütün yaralılarla ilgilenmeden paydos etmiyoruz. Çok uzun evet ama alışıyorsun. Acele et. Geç kaldın."

Karanlık çökerken Frankie etrafını pek göremiyordu; sıra sıra baraka –kulübe–yemekhanenin bulunduğu büyük ahşap bir bina, hemşire tuvaletleri, bir şapel, dış duvarlarında hastane amblemi olan zayıf bir ışıkla aydınlatılmış bir sıra Quonset kulübesi.

Ethel bir Quonset kulübesinin köşesinden döner dönmez karanlıkta kalmış yapılarla çevrili geniş, kırmızı topraklı bir açık alana vardılar. Hepsi de kısa sürede yapılmış geçici yapılardı. Güney Çin Denizi dalgaların uğultusunu duyabilecek kadar yakındaydı.

Soluk ışık karargâhı çevreleyen akordeon tel sarmalına vuruyordu. Solda birinin sprey boyayla kirişine Subaylar Kulübü yazdığı ahşap kemerin altındaki karanlık alanda kum torbalarıyla çevrili bir sığınak vardı. Rengârenk boncuklardan oluşan perde iç mekânın görünmemesini sağlıyordu.

Ethel perdeyi aralayınca boncuklar şıngırdadı.

İçerisi göründüğünden daha genişti. Arka tarafta kontrplak bir bar, önünde de tabureler vardı. Barın arkasındaki barmen içki hazırlıyordu. Pijamaya benzeyen bir pantolonla uzun bir tunik giymiş Vietnamlı bir kadın masalara tepsi taşıyordu. Devasa hoparlörleriyle bir müzik sistemi, yanında da yüzlerce sekiz kanallı bant vardı. "Like a Rolling Stone" şarkısının sesi öyle yüksekti ki insanlar bağırarak konuşmak zorunda kalıyordu. Üç adam duvardaki dart tahtasına dart atıyordu.

Havaya karışan sigara dumanı Frankie'nin gözlerini yaktı.

Mekânı dolduran çok sayıda erkek ve birkaç kadın masalarda oturuyor, duvarlar boyunca ayakta duruyordu. Bir adam çıplak bacaklarını çaprazlayarak amuda kalkmıştı. Çoğunluk sigara ve içki içiyordu.

Şarkı bittiğinde bir sessizlik oldu. Frankie o sessizlikte konuşmalardan kesitler, kahkaha sesleri ve birinin *Orada kaybedilen bir aşk yok dostum*, diye bağırdığını duydu.

Ethel dikkatleri üzerine çekmek için ellerini çırptı. "Hey millet, bu Frankie McGrath. O..." Ethel ona döndü. "Sen nerelisin?"

"Kaliforniya."

Ethel "Güneşli Kaliforniya!" diyerek Frankie'yi çekiştirip diğer subaylarla tanıştırdı. Patty barın yanında sigara içip bir yüzbaşıyla kâğıt oynuyordu. Gülümseyerek el salladı.

Müzik de aniden değişerek "East Coast girls are hip..." sözleri hoparlörlerden yükseldi.

İnsanlar alkışlar eşliğinde "Hoş geldin Frankie!" diye tezahürat etti.

Bir adam onu kollarının arasına aldı ve dans etmeye başladılar.

Beyaz tişörtü ve yıpranmış Levi's'ıyla sırık gibi uzun boylu, yakışıklı bir adamdı. Kumral saçları kurallara göre kısa kesilmişti

ama yüzündeki gülümseme ve ağzındaki esrarlı sigara, babasının uzak durmasını nasihat ettiği türden bir adam olduğunu gösteriyordu. Aslında bütün erkekler böyleydi. ("Savaş bekârları onlar Frankie. Bombardıman altında aşkın herkese serbest olduğunu düşünen evli adamlar. Sakın öyleleriyle yatıp bizi utandırma.")

Adam dumanı içine çekip esrarı ona uzattı. "Bir fırt çekmek ister misin?"

Frankie'nin gözleri ardına kadar açıldı. Ona ilk defa esrar teklif edilmiyordu (Katolik de olsa üniversiteye gitmişti) ama burası Vietnam'dı. Savaştalardı. Ciddi zamanlardı. San Diego Kadın Üniversitesi'nde esrar içmemişti, burada da herhangi bir uyuşturucu kullanmayacağından emindi.

"Hayır teşekkürler ama bir..."

Kola demesine fırsat kalmadan bir patlamayla Subaylar Kulübü sarsıldı. Duvarlar takırdayıp tavandan toprak yağdı, küçük bir dolap yere düştü, birisi bağırdı, *Şimdi olmaz Charlie! İçiyorum...*

Ardından bir patlama daha geldi. Boncuklu perdenin arasından kırmızı bir parıltı içeri girdi. Karargâhta kırmızı alarm sireni çalmaya başladı.

Hoparlörden bir ses yükseldi: *Tüm personelin dikkatine: Siper alın. Kırmızı alarm. Roket saldırısı. Tekrar ediyorum: Kırmızı alarm. Siper alın.*

Roket saldırısı mı?

Bir patlama daha. Daha da yakındı üstelik. Boncuklar sallanıp şıngırdadı.

Frankie adını bile bilmediği adamın kollarından kurtulup kapıya koştu.

Ama adam onu yakalayıp geri çekti.

Frankie panikleyerek çığlık atmaya, ondan kurtulmaya çalışırken adam onu sımsıkı tutmuştu. Üzerlerine toprak yağarken biri müziğin sesini yükseltti.

Adam kulağına "Güvendesin McGrath" diye fısıldarken Frankie nefesini ensesinde hissetti. "En azından bu lanet ülkedeki herhangi bir yer kadar güvenli. Nefes al. Ben yanındayım."

Frankie roketlerin ateşlenip patladığını duyuyor, ayaklarının altındaki zeminin titrediğini hissediyordu.

Her patlamada irkiliyordu. *Aman Tanrım. Ne yaptım ben?* Finley'i düşündü.

...bildirmekten üzüntü duyuyorum...

Bedenine ulaşılamadı...

Nefes alıp verişi hızlanırken adam ona tekrar "Ben yanındayım" diyerek onu daha sıkı tuttu. "Merak etme."

Siren sesi yeniden duyuldu.

Sonra adamın kollarının gevşediğini, gerginliğinin hafiflediğini hissetti.

"Tehlike geçti alarmı bu" dedi ve bir patlama daha olunca gülerek "Bu da bizimkiler. Karşılık veriyoruz."

Frankie başını kaldırdı ve korktuğu için utandı. Nasıl bir askerdi? Daha ilk gününde tir tir titreyip dokunsalar ağlayacak gibiydi. "Ama... sığınaklara... gitmemiz gerekmez mi?.."

"Hangi ev sahibi küçük bir havan topu saldırısı yüzünden seni kendi partisinden kovar ki? Ben Jamie Callahan. Göğüs keser. Jackson Hole'dan. Bana bak McGrath. Diğer her şeyi unut."

Frankie nefes alıp verişine, Jamie'nin nazik, hüzünlü mavi gözlerine odaklanmaya, dehşete kapılmamış gibi yapmaya çalıştı. "S-sen doktor musun?" dedi sonunda.

Jamie gülümseyince Frankie onun genç olduğunu, en azından yaşlı olmadığını anladı. Otuz yaşında filandı. "Evet. Beşinci Koğuş. Cerrahi." Biraz eğilip "Belki benim altımda çalışırsın" dedi.

Frankie o sesteki seksi tınıyı duyup nefesindeki alkol ve esrar kokusunu aldığında o tuhaf, dengesiz, patlamalarla dolu dünya bir anlığına değişip bir doktorun bir hemşireye asıldığı tanıdık dünyaya dönüştü. "Babam senin gibi adamlar hakkında beni uyarmıştı."

Patlamalar durdu.

Jamie gülümseyerek "İşte bitti" dediyse de bir terslik olduğu belliydi, o da korkmuştu sanki.

Biri müziğin sesini yükseltti. "Bu çizmeler yürümek için yapılmış..."

Kalabalık şarkılara eşlik etti, eşleşip dans etmeye başladılar.

Parti tüm hızıyla devam ediyor, insanlar az önce bombalanmamış gibi sigara, içki içiyor, kahkahalar atıyordu.

Jamie gülümseyerek "Viskiye ne dersin Kaliforniyalı kız?" dedi.

Frankie'nin sesi güçlükle çıkarken "Bilmem..." dedi. Birkaç ay önce yirmi bir yaşına girmişti ama hiç sert içki içmemişti.

Jamie ona doğru eğilerek "Titremeni durdurur" dedi.

Frankie bundan kuşkuluydu. "Öyle mi?"

Jamie ona hüzünlü bir bakış attı. "En azından bu gecelik" dedi.

Altı

Frankie ertesi sabah uyandığında nerede olduğunu anlayamadı.

Sonra kokuyu aldı; dışkı, balık ve çürümüş bitki. Çok da sıcaktı. Terden sırılsıklam olmuştu. Çarşafları ekşi kokuyordu.

Vietnam'da, sauna sıcaklığındaki kulübesindeydi. Başı da çatlayacak gibi ağrıyordu.

Doğrulup bacaklarını karyolanın kenarından sarkıttı.

Bir an için kusacağını sandı.

Dün gece iki kadeh viski içmişti. İki.

Ve yiyecek bir şey yoktu.

Hatırladığı son şey "Monday, Monday" şarkısı eşliğinde Ethel'le dans ettiğiydi. Bir ara şortu bacaklarından kayıp parlak postallarının etrafında toplanmış olabilir miydi? Sanırım öyle olmuştu. Birinin "Kalçaların güzelmiş Frank!" dediğini ve şortunu yukarı çekmeye çalışırken Ethel'in kahkahalarla güldüğünü de hatırlar gibiydi.

Aman Tanrım. Ne kadar iyi bir ilk izlenim bırakmıştı!

Barb ve Ethel neredeydi?

Sarsak ve susamış halde kısa saçlarını kaşıyarak etrafına bakındı. Gri renkli koca bir sıçan pis ahşaba oturmuş, sivri tırnaklı pembe pençelerinin arasında yarısı yenmiş bir çikolata tutuyordu. Kemirmeye ara verip siyah, yağ damlasına benzeyen gözleriyle Frankie'ye baktı.

Yarın sabah ona bir şey fırlatıp kovabilirdi ama şimdi bununla uğraşamayacak kadar güçsüzdü.

Frankie, artık onu görmezlikten gelen sıçanı umursamadan yataktan kalktı ve zeytin yeşili buruşuk üniformasını giyip pantolonu-

nu tükürükle parlattığı postallarının içine sokmaya özen gösterdi.

Sıçan ahşap zeminde koşuşturup şifoniyerin arkasında gözden kayboldu.

"Tamam" dedi Frankie küçük, sıkışık alanda durarak. "Bunu yapabilirsin."

Bir şeyler yiyip bol su içecek, sonra göreve gidecekti. Sadece Lister torbasından su içecek, sıtma ve ishal ilaçlarını zamanında alacaktı.

Dışarı çıktığında buranın zengin kırmızı topraklı, genel olarak ağaçsız bir alana yayılmış bir bina kompleksi olduğunu gördü. Binalar, barakalar, kulübeler ve çadırlar vardı. Koğuşların bulunduğu Quonset kulübeleri, dikey olarak ikiye bölünüp toprağa bastırılarak giriş kısımları kum torbalarıyla korunmuş dev teneke kutulara benziyordu.

Her iki tarafı üzeri kapalı uzun bir alan ve sıra sıra binalarla çevrili orta koridordan geçti. Erkeklerin kaldığı bölümün, eczanenin, küçük şapelin ve Kızıl Haç merkezinin kantininin yanından geçti. Koridorun ortasında, yüksek bir su kulesinin altında yükseltilmiş bir sahne vardı. Ve şu an boştu.

Yemekhane sahneye dik uzanıyordu. Uzun, ahşap binanın açık kapısında durdu. İçeriye baktığında ikiye bölündüğünü gördü; bir taraf subaylara, bir taraf erlere ayrılmıştı.

Ekmek, kek, bir küp dolusu Amerikan fıstık ezmesi ve bir kap tereyağıyla donatılmış bir masa buldu. Kendine bir fincan kahve koyup baş ağrısını dindireceğini umarak yudum yudum içti. İlk fincanı bitirdikten sonra bir dilim kızarmış ekmeğe fıstık ezmesi sürüp iki yüz elli mililitrelik süt eşliğinde yedi.

Midesi bulanınca tuvalete koştu ama yolun yarısına gelemeden kantinin köşesine kustu.

Midesindeki her şey çıktığında temkinli adımlarla kaldırıma döndü ve Binbaşı Wendy Goldstein'ın ofisine gitti. Başhemşire soluk renkli, ütülenmiş üniformasıyla bir yığın evrakın arkasında oturuyordu.

Frankie ofise girip onu selamladı. "Teğmen McGrath göreve hazır" dedi.

Binbaşı Goldstein başını kaldırıp baktı. Yüzü ve saçları solgundu. Kırılgan bir görüntüsü olsa da bunun tam tersi de olabilirdi. "Saat kaç Teğmen McGrath?"

Frankie siyah tel kafesle korunan siyah duvar saatine baktı. "Sekiz sıfır üç Binbaşı Goldstein."

Binbaşı dudaklarını büzdü. "Güzel. Saati okuyamayacağından korkuyordum. Bana saat sekiz sıfır sıfırda rapor vereceğin söylendiğinde seni tam saat sekiz sıfır sıfırda görmeyi beklerim. Anlaştık mı?"

"Evet Binbaşı" dedi Frankie. "Ben... hastalandım."

"O suyu içme yoksa bütün nöbetin ya kusarak ya da sıçarak geçer. Bunu sana söyleyen olmadı mı? Sanırım..." Cümlenin ortasında durup derin bir nefes aldı. Başını sola eğerek sesleri dinledi. "Lanet olsun" dedi.

Frankie yaklaşan helikopterlerin uzaktan gelen uğultusunu duydu. "Saldırı altında mıyız?"

"Düşündüğün şekilde değil." Binbaşı bir klasörü kapattı. "Neler yapabildiğini görelim bakalım McGrath. Görev yerini yarın söyleyeceğim. Saat tam sekiz sıfır sıfırda burada ol. Şimdi işinin başına dön. Acil serviste Teğmen Flint'e rapor ver."

"Acil servis mi? Ben..."

"Seni kokteyl partisine davet etmedim McGrath. Çekil."

Frankie'nin kafası o kadar karışmıştı ki Binbaşı'yı selamlamayı unuttu. Selamlaması gerekiyor muydu, onu bile hatırlayamadı. Dönüp hemen yönetim binasından çıktı ve koğuşların bulunduğu Quonset kulübelerine giden kapalı yürüyüş yoluna girdi. Yeni postalları ayaklarını acıtmaya başlamıştı.

Zeminindeki beyaz daire üzerinde kırmızı bir haç işareti olan helikopter pistinde, Kızıl Haç sembollü üç helikopterin tepelerinde uğuldadığını gördü. Hiçbirinin kapısında nişancı yoktu. Bunlar, hakkında çok şey okuduğu tahliye helikopterleri olmalıydı. Yaralıları sahadan alan silahsız tıbbi tahliye helikopterleri... Biri alçalmaya başlarken diğer ikisi havada kaldı.

Bir sıhhiyeciyle iki hemşire bir anda ortaya çıkmış, sedyedeki yaralıları indirmeye başlamıştı.

O helikopter havalandıktan birkaç dakika sonra diğeri piste indi. Yaralıları indirmek için birkaç sıhhiyeci daha geldi. Bir ambulans Ameliyat Öncesi Bakım'a doğru yola çıktı.

Frankie acil servisin bulunduğu Quonset kulübesini buldu.

Sıhhiyeciler sedyedeki adamları aceleyle içeri taşıyorlardı. Yaralılardan biri göğsünde kopmuş bacağıyla yattığı yerde bağırıyordu, bir diğerininse hiç bacağı yoktu. Üniformaları kan içindeydi. Sıhhiyecilerin ya da arkadaşlarının söndürdüğü yanıklardan hâlâ duman çıkanlar bile vardı. Açık göğüs yaraları vardı; bir adamın kırık kaburgası dışarı fırlamıştı mesela. Ethel o kargaşanın ortasında adeta bir Amazon tanrıçası gibi durmuş, trafiği yönetiyor, ağır yaralıların nereye götürüleceğini belirleyip diğerlerine ne yapılacağını işaret ediyordu. Kargaşadan etkilenmemiş gibiydi. Adamlar onun emirlerine göre hareket ediyordu. O kadar çok yaralı vardı ki bazılarının dışarıda bırakılması gerekmiş, acil serviste yer açılmasını beklemek üzere tezgâhlara yatırılmışlardı.

Yaşadığı dehşet, çığlıklar, duman, bağrışmalar Frankie'ye fazla gelmişti.

Onun orada durduğunu gören bir sıhhiyeci kucağına bir postal koydu.

Frankie başını eğip baktığında bir ayağın hâlâ içinde olduğunu gördü.

Postalı öylece bırakıp sarsak adımlarla yoldan çekildi ve kustu. İkinci defa kusacakken birinin "Frank. Frank McGrath" diye seslendiğini duydu ve o an Ethel onu kolundan yakaladı.

Frankie kaçmak istedi. "Bunun için eğitilmedim."

"Yardımına ihtiyacımız var."

Frankie başını iki yana salladı.

Ethel, Frankie'nin çenesini tutup başını kaldırdı. "Biliyorum" dedi kanlı eliyle saçını geriye iterek. "Biliyorum."

"Temel eğitimde bize bandaj sarmayı ve ameliyattan önce adamları nasıl tıraş edeceğimizi öğrettiler. Ben buraya gelmemeliydim. Ben..."

"Bir adamın kafasını tutabilirsin. Bunu yapabilirsin."

Frankie sersemlemiş halde başını salladı.

Ethel onu elinden tutup acil servisteki bekleme alanına götürdü. "Burası triyaj" dedi Ethel. "Değerlendirmeyi burada yapıyoruz. Kimin ne zaman tedavi edileceğine karar veriyoruz. Kurtarabileceklerimize öncelik veriyoruz. Şu arkadaki paravanı görüyor musun? Beklemedekileri, yani hayatta kalma ihtimali düşük olanları oraya koyuyoruz. En son onlarla ilgileniyoruz. Bir kafa yaralanmasını tedavi edebileceğimiz sürede beş bağırsak yarasını veya ampütasyonu tedavi edebiliriz. Anlıyor musun? Şuradakiler gibi ayakta tedavi edilebilecek yaralılar." Paravanın yanında sigara içip konuşan ve beklemedekileri rahatlatmak için ellerinden geleni yapan bir grup askeri işaret etti. "Zamanımız olduğunda onlarla da ilgileneceğiz."

Ethel, Frankie'yi sedyede yatan bir askerin yanına götürdü. Asker kanlar içindeydi ve... bir kolu kopmuştu. Frankie gözlerini hemen çevirdi.

"Nefes al Frank" dedi Ethel sakince. "Askerin elini tut."

Frankie hastanın yanına geçip kendini aşağı bakmaya zorladı. Başta dehşet içinde dirsekten kopan kolun ortaya çıkardığı kemiği, pembe kıkırdağı ve akan kandan başka bir şey görmedi.

Odaklan Frankie.

Frankie bir an için gözlerini kapatıp nefesini dışarı verdi ve sonra gözlerini açtı. Bu kez daha tıraş olacak yaşa bile gelmemiş kirli yeşil bandanalı, genç siyah askeri gördü ve dikkatlice elini tuttu.

"Merhaba hanımefendi" dedi boğuk bir sesle "dostum Stevo'yu gördün mü? Onunla birlikteydik..."

Ethel genç adamın üniformasını sıyırınca karnındaki büyük yara ortaya çıktı.

Ethel başını kaldırdı ve yorgun gözlerle "Beklemedekilere" diye seslendi.

İki sıhhiyeci gelip sedyeyi paravanın arkasındaki bekleme alanına taşıdı.

Frankie başını kaldırıp Ethel'e bakarak "Ölecek" dedi.

"Muhtemelen."

Frankie orduya bunun için mi, genç adamların ölümünü izlemek için mi katılmıştı?

"Bugün birçok hayat kurtaracağız Frank. Ama hepsini değil. Hepsini kurtarmamız mümkün değil."

"Yalnız ölmemeli."

Ethel "Haklısın" diyerek ona tüm yorgunluğuyla gülümsedi. "Git Frank. Onun kız kardeşi, karısı, annesi ol."

"Ama..."

"Elini tut yeter. Bazen yapabileceğimiz tek şey budur. Sonra... buraya dön."

Yani o öldükten sonra; Ethel bunu demek istemişti. Frankie paravanın diğer tarafına geçtiğinde üzerine aniden korkunç bir ağırlık çöktü. O çocuk yaştaki asker tek başınaydı ve ağlıyordu.

Frankie ona dikkatle yaklaşıp gözlerini indirince genç adamın ismini ve rütbesini gördü. "Er Fournette" dedi. Ortalık birden sessizleşmişti sanki. Gidip gelen helikopterlerin uğultusunu ya da birbirine seslenen hemşireleri duymuyordu. Tek duyabildiği genç adamın zoraki ve hırıltılı nefes alıp verişiydi.

Bakışlarını bağırsaklarla akan kanı gözler önüne seren o korkunç yaradan uzak tutuyordu.

Yaklaşıp elini uzatarak genç adamın soğuk elini tuttu. "Er Fournette" dedi tekrar. "Ben Frankie McGrath."

Asker gözlerini yavaşça kırpıştırdı. Yanaklarından aşağı süzülen gözyaşlarına kir ve kan karışmıştı. "Stevo'yu gördün mü? Er Grand. O bana emanetti. Ülkeye daha iki gün önce geldi. Annelerimiz aynı dükkânda çalışıyor. Baton Rouge'da."

"Onu gördüm" dedi Frankie, boğazındaki yumrudan dolayı konuşmakta zorlanarak. "İyi. O da seni soruyordu."

Er Fournette belli belirsiz gülümsedi. "Benim... bir yerim acıyor hanımefendi. Sanırım iğnenin etkisi geçiyor. Soğuk bir bira şimdi ne iyi giderdi." Ardından titremeye başladı. Frankie'nin avucundaki eli gevşeyip iyice soğudu. "Hanımefendi" dedi.

"Efendim?"

Tekrar konuşana kadar uzun, ürpertici bir sessizlik oldu. "Keşke ona söyleseydim..." dedi hırıltılı bir sesle. Ardından ağzından kan fışkırdı. "Onu sevdiğimi."

"Ameliyattan sonra söylersin" dedi Frankie. "İyileştikten sonra. Ona mektup yazmana yardım edeceğim."

"Ben..." Asker duraksayıp titredi ve gözleri kapandı.

Eli iyice gevşedi. Daha az önce Frankie'nin elini tutmuş, pişmanlığını dile getirirken şimdi yoktu.

*

Toplu zayiat. Bu geceye böyle demişlerdi, kısaca TOPZA. Son zamanlardaki asker akınından beri çok sık ya anmaya başlayınca tam adını söylemeye vakit bulamıyorlardı.

Frankie acil servise ev sahipliği yapan Quonset kulübesinin arka köşesinde duruyordu. Görev başında dokuz saat geçirdikten sonra yorgunluktan bitkin düşmüş, su toplayan ayakları alev alev yanıyordu ama asıl önemsediği kemiklerindeki, kaslarındaki ve ayaklarındaki ağrı değil, utançtı.

Buraya ait olduğunu, ağır yaralı adamlara yardım edebileceğini nasıl düşünmüştü? Hastanelerde gönüllü çalışanlardan fazla yardımı dokunmamıştı.

Bu gece durmadan titreyen elleriyle makas tutup tişörtleri, kurşun geçirmez yelekleri ve pantolonları kesmiş, bugüne kadar hayal bile edemeyeceği yaraları ortaya çıkarmıştı. Koğuş bir süre önce boşalmış olmasına rağmen hastaların çığlıkları kafasının içinde hâlâ yankılanıyordu.

Zayiat, diye hatırlattı kendine. Normal dünyada onlara hasta deniyordu, buradaysa zayiat. Orduda *normal dünyada* gibi bir sürü terim vardı ve herkes geride bıraktığı hayattan böyle bahsediyordu.

Frankie derin bir iç geçirirken birinin ayak seslerini duydu ve Ethel'in ona bakmaya geldiğini anladı.

"Evet, bugün fazla hareketliydi" dedi Ethel bir sigara yakarak. "Ve hayır, Tanrı'ya şükür ki her gün böyle değil."

Frankie içinden onayladı. Aslında orada öylece durup boşluğa baktığından emindi.

Ethel bir kolunu onun omzuna attı. "Nasılsın Frank?"

"İşe yaramaz" diyebildi sadece.

"Hiç kimse böyle bir şeye hazır olamaz. En kötüsü de buna alışacak olman. Gel hadi."

Ethel, Frankie'nin omzunu bırakmadan onu karargâha yönlendirdi. Frankie ayaklarındaki yeni kabarcıkların her birini hissediyordu. Dışarıda gece havası metale dökülmüş kan gibi ağır kokuyordu, yolu aydınlatacak ay da yoktu.

Yemekhanede birkaç askerin erlere ayrılan bölümde oturmuş kahve içtiğini gördü ve Subaylar Kulübü'ne yaklaşırken boncuk perdenin arasından yayılan dumanın kokusunu aldı. Dumanın peşinden gelen müzik de ona eve dair anılarını hatırlatıyordu. "*I wanna hold your haaaaaaand.*"

Uzaktan, ileri geri giden dalgaların uğultusu geliyordu. Bu ses ona sirenlerin şarkısı gibi seslenip çocukluğunu yeniden canlandırmıştı. Finley'le yıldızların altında kollarını iki yana açarak özgürce bisiklet sürdükleri geceler...

Finley. Frankie gece boyunca onun hayaletini yanında hissetmiş, elini tuttuğu her askerin yüzünde onun gözlerini görmüştü.

Ethel'den uzaklaşıp bıçak gibi keskin akordeon tellerin yanından yürüdü.

Deniz tam önündeydi. Bir gümüş parıltısı, bir hareket hissiydi bu ve rahatlatıcı aşinalığı, havadaki tuz tadı ona sesleniyor, evini hatırlatıyordu. Kumsala oturup gözlerini kapattı.

Tuzu hissetti, tadını aldı. Deniz...

Hayır. Deniz değil.

Ağlıyordu.

"Burada yalnız kalamazsın Frank. Bütün askerler centilmen değildir." Ethel de yanına oturdu.

"Bunu da hatalar listeme ekleyeceğim."

"Evet. Dikkatli olmalısın. Burada adamlar yatarlar ve ölürler."

Frankie buna ne diyeceğini bilemedi.

"Eee, hangisi?" dedi Ethel sonunda.

Frankie gözlerini silip ona yandan bir bakış attı. "Ne?"

"Kaybettiğimiz askerlerin mi yasını tutuyorsun yoksa bir hemşire olarak beceriksizliğinin mi?"

"İkisi de."

"Demek ki gereken niteliklere sahipsin Frank. Bunu hepimiz yaşadık. Normal dünyadaki hemşireler ikinci sınıf vatandaşlardır. Ve ne büyük sürpriz ki çoğu da kadın. Erkekler bizi kutulara koyup kolalı bembeyaz üniformalar giydiriyor ve bize doktorların tanrı olduğunu söylüyor. Ve daha da kötüsü onlara inanıyoruz."

"Doktorlar burada tanrı değil mi?"

"Tabii ki öyleler. Onlara sorman yeter." Ethel cebinden bir paket sigara çıkarıp birini ona uzattı.

Frankie sigarayı aldı. Aslında sigara içmiyordu, hiç içmemişti ama bu ona titreyen elleriyle bir şey yapma şansı veriyor, kan kokusunu engelliyordu.

"Orduya neden katıldın?" diye sordu Ethel.

"Artık bir önemi yok. Aptalca, çocukça bir şeydi." Ethel'e dönüp "Sen neden katıldın?" diye sordu.

"Sanırım hepimizin bir uzun bir de kısa hikâyesi var. Uzun hikâye, hemşirelik diplomamı aldıktan sonra babam gibi veteriner olmaya karar verdim. O yönde ilerlerken sevdiğim adam gemiyle yola çıktı. Kısa hikâye, onun peşinden geldim." Sesi yumuşayarak "Adı George'du. Güldüğünde tüm sıkıntılarını unuturdun."

"Ve o..."

"Öldü. Ya sen?"

"Benim de abim burada öldü. Ve... bir fark yaratmak istedim." Frankie sözlerinin saflığını fark ederek durdu.

"Evet. Ben de bu yüzden ikinci defa başvurdum. Hepimizin istediği buydu Frank."

Dünyadayken Frankie arkadaşlarına burada bir fark yaratmak, ailesini gururlandırmak istediğini söylediğinde hepsi göz devirip vatanseverlikle ilgili konuşmaktan kaçınmışlardı. Şimdi burada, hiç tanımadığı bu kadının yanında otururken içi orduya katılırken hissettiği gururla dolmuştu.

"Sevdiğin adam, yani George için üzüldüm" dedi Frankie.

"Çok yakışıklıydı benim Georgie'm" dedi Ethel iç geçirerek. "Bir süre buraya kadar peşinden gelmeme rağmen onu kaybetmek çok koydu ama dayandım ve şimdi iyi ki kalmışım diyorum. Bunu

öğrendim Frank. Düşündüğümden daha iyi ve güçlüyüm ve babamın Virginia'daki çiftliğine dönüp veterinerlik okuluna girdiğimde hiçbir şeyin beni durduramayacağını biliyorum. Hepsini istiyorum Frank. Koca da çocuk da kariyer de. Etrafımda çocuklarım, hayvanlarım ve dostlarımla, sallanan koltuğumdan artık kalkamayacak noktaya geldiğimde sona erecek kocaman bir hayat. Sen de burada ne istediğini bulacaksın. İnan bana."

"Teşekkürler Ethel."

"Deniz kıyısında bu kadar ağlamak yeter, hadi gel. İçki içiyor musun Frank?"

Frankie buna ne cevap vereceğini bilmiyordu. Üniversitedeyken birlik toplantılarına gitmiş, birkaç bira içmişti. Vietnam'daki ilk gecesinde de iki kadeh viski içmişti ama aslında o kurallara uyan iyi bir kızdı. Aralık ayında yirmi bir yaşına girmişti. Kaliforniya'da içki içmek için yasal bir yaştı bu ama Finley'in ölümü ve geçen yıl tatil döneminin berbat geçmesi yüzünden doğum gününü kutlayamamıştı. "İçiyorum."

"Burada bol bol var" dedi Ethel. "Dikkatli ol. Kendine dikkat et. Benden sana tavsiye. Ben içmiyorum ama içeni de yargılamam. İçinden nasıl geliyorsa. Geceyi en iyi şekilde geçirmeye bak." Sonra ayağa kalkıp Frankie'ye elini uzattı. "Kalk Teğmen, üstünü başını silkele. Sonra gidip yıkanalım ve karnımızı doyurup biraz stres atmak için Subaylar Kulübü'ne gidelim. Vietnam'daki ilk TOPZA'nı yaşadın."

*

Frankie daha önce Ethel kadar hızlı yemek yiyen birini görmemişti. Yırtıcı hayvanlar yaklaşırken avını bir an önce yutmaya çalışan bir sırtlanı izlemek gibiydi.

Sonunda Ethel boş tabağını kenara itip "Canım dans etmek istiyor. Ya sen?" dedi.

Frankie neredeyse hiç dokunmadığı kahverengi soslu Salisbury bifteğine ve fazla pişmiş taze fasulyeye baktı. Patates püresini neden o kadar çok almıştı ki? "Dans mı?"

Nasıl dans edebilirdi ki? Midesi hâlâ çalkalanıp sancılanıyordu. Bu gece tanık olduğu şeyin dehşetini üzerinden atamıyor, becerik-sizliğini kabullenemiyordu. Midesi bulanıyor, kendinden utanı-yordu. Sandalyesini geriye itip ayağa kalktı.

Yemekhane üniformaları kana bulanmış askerlerle doluydu. Ne kadar yüksek sesle konuştuklarını ve ne kadar çok güldükle-rini görünce şaşırdı. Frankie TOPZA yaşamış birinin kendini bu kadar çabuk toparlamasına inanamıyordu.

Ethel'in peşinden yemekhaneden çıktı. Boş sahnenin önünden geçerlerken Ethel, Bob Hope'un askerleri eğlendirdiği Di An'daki Noel programıyla ilgili bir hikâye anlattı. "Bob Hope'la çektir-diğimiz bir fotoğrafı eve, babama gönderdim. Onu ahırdaki ilan tahtasına astığını ve herkese kızının hayat kurtardığını anlattığını söyledi..."

Frankie onu dinlemiyordu. İnsanların arasında olmak onu hiç bu kadar kötü hissettirmemişti. Kulübesine dönmeye can atarak sola yöneldi.

Ethel aklından geçeni okumuş gibi kolunu tuttu. "Sakin ol Frank."

Subaylar Kulübü'ne vardıklarında Ethel boncuklu perdeyi ke-nara ittiğinde yükselen şıngırtı şarkılar arasındaki sessizliği dol-durdu.

İçeride ne oturacak ne de ayakta duracak yer vardı. Erkekler gruplar halinde dikilmiş, konuşuyor, sigara ve içki içiyorlardı. Yerde, ASKERDEN ARINDIRILMIŞ BÖLGEDE MCNAMARA HATTI GÜÇLENDİRİLDİ manşeti atılmış bir *Stars and Stripes* ga-zetesi duruyordu. İçerisi duman altı olmuştu.

Bazılarının saçları hâlâ kan içindeyken nasıl hiçbir şey olmamış gibi buraya gelip içki ve sigara içebiliyorlardı?

"Vay canına Frank. Yarış atı gibi nefes alıp veriyorsun. Dans et-mek istemiyorsun, onu da anladım. Bekle biraz." Ethel iki soğuk kola aldı ve kalabalığın arasından kapıya gitti.

"Hey, güzeller bizi bırakmayın!" diye bağırdı biri.

"Yanlış bir şey mi söyledik?"

"Pantolonumu giyiyorum. Geri dönün!"

İki kadın tuvaletlerin ve boş duş kabinlerinin yanından geçerek sıra sıra dizilmiş kulübelere geldiler.

Ethel kapıyı açtıktan sonra Frankie'yi tahta çıtalı kaldırımın basamaklarından adeta iterek nemli, karanlık, kötü kokulu kulübeye soktu.

Işığı yakıp Frankie'yi omuzlarından tutarak karyolasına oturttu.

"Kan kokuyorum" dedi Frankie.

"Ve berbat görünüyorsun. Harika bir kombinasyon."

"Duş almalıyım."

Ethel, Frankie'ye bir Coca-Cola uzattı ve Frankie'nin karyolasında yan yana, omuz omuza oturdular.

Frankie, Ethel'in karyolasının üzerine asılmış at ve ahır resimlerine bakarken içi kederle doldu. "Abimle birkaç defa ata binmiştik. Çok sevmiştim."

"İlk atıma dört yaşımdayken sahip oldum. Kestane Chester" dedi Ethel. "Annem onu eyerleyip beni sırtına bindirir, bahçede gezdirirdi. Hâlâ bazen rüyamda görürüm."

"Annen..."

"Öldü. Meme kanserinden. Lütfen üzüldüğünü söyleme. Üzüldüğünü biliyorum. Kaç yaşındasın Frank?"

"Yirmi bir."

Ethel başını iki yana sallayıp ıslık gibi bir ses çıkardı. "Yirmi bir. Lanet olsun, o yaşımı zar zor hatırlıyorum. Ben yirmi beş yaşındayım."

"Vay canına" dedi Frankie.

"Daha büyük olduğumu sanıyordun, değil mi? Biz burada köpek yılıyla yaşlanırız Frank. Ve bu benim ikinci seferim. Buradan gittiğimde çenemde kıllar çıkacak ve çift odaklı gözlüğe ihtiyacım olacak."

Ethel bir sigara yakınca gri dumanı onları sarmaladı ve Frankie aniden annesini özledi. Biraz yumuşamıştı artık.

"Barb nerede?"

"Büyüdüğü yerden bir asker kavruk gevreklerle birlikte buraya getirildi. Durumu iyi değil. Eminim onun yanındadır."

"Kavruk gevrekler mi?"

"Yanık tedavisi için gelenler. Biliyorum, biliyorum, onlara böyle dememeliyiz. Sen de öğreneceksin Frank. Ağlamamaḳ için gülüyoruz."

Frankie bunu bir türlü anlayamıyordu.

"Barb beni sevmedi bence" dedi Frankie. "Onu suçlayamam."

"Sorun sen değilsin Frank. Barb zor bir yoldan geçti."

"Neden?"

Ethel ona bir bakış attı. "Barb'ın ten rengini fark etmedin mi?"

Frankie'nin yanakları yanmaya başladı. St. Bernadette'te hiç siyah kız yoktu, St. Michael Kilisesi'nde ya da Ocean Boulevard'da hiç siyah aile yoktu. Kız öğrenci yurdunda da hemşirelik programında da. Neden böyle olmuştu? "Tabii ki. Ama..."

"Aması yok Frank. Barb'ın hasta ve yorgun olduğunu düşünelim ve öylece bırakalım. Ayrıca o tanıyabileceğin en iyi ameliyat hemşirelerinden biridir." Ethel kolunu Frankie'ye doladı. "Bak Frank. Şu an nasıl hissettiğini biliyorum. Hepimiz biliyoruz. Biz de aynı yollardan geçtik. Vietnam'a gönüllü gelerek hata yaptığını, buraya ait olmadığını düşünüyorsun. Ama sana şunu söyleyeyim, nereli olduğun, nasıl büyüdüğün ya da hangi tanrıya inandığın hiç önemli değil, buradaysan etrafın arkadaşlarla çevrili demektir. Bize katıldın."

*

Frankie ılık bir duştan sonra hâlâ nemli saçlarıyla karyolasına uzanmış, gözlerini tavana dikmişti. Saatler böyle geçmişti, uyuyamıyordu.

Ayakları yeni kabarcıkların acısıyla zonkluyordu. Barb'ın horlaması küçük kulübeyi dolduruyor, okyanus dalgalarının sesine benziyordu. Uzaklardan silah sesleri geliyordu. Ethel dönüp duruyor, her hareketinde karyolası gıcırdıyordu.

Bu geceki TOPZA'dan görüntüler Frankie'nin zihninde bir dehşet kaleydoskopu gibi dolanıyordu. Kopmuş uzuvlar, boş bakışlar, fışkıran kanlar, kan içinde kalmış göğüs yaraları. Genç bir adam çığlık atarak annesine sesleniyordu.

Frankie tuvalete gitmeliydi. Ona eşlik etmesi için oda arkadaşlarından birini mi uyandırsaydı?

Hayır. Yaşadıkları geceden sonra olmazdı.

Yorganı üzerinden attı ve yataktan kalkıp karanlıkta öylece durdu. Yerde bir şeyin koşuşturduğunu duysa da artık umursamıyordu. Bu geceden sonra sıçan da neymiş?

Üniformasını giyip çoraplı ayaklarını postallarının içine sokar sokmaz tabanlarındaki kabarcıkları hissetti.

Dışarıda ortalık nispeten sessizdi. Uzaktan gelen silah sesleri, bir motor uğultusu –jeneratör olabilir– ve uzaklardan gelen bir müzik sesi. Birileri bir yerlerde transistörlü radyo dinliyordu.

Dışarı çıkmamalıydı. Bunu biliyordu. Tehlikeli olabilirdi. *Bütün askerler centilmen değildir*, demişti Ethel, Frankie'ye savaştaki ordunun dünyadan çok da farklı olmadığını hatırlatarak.

Olsun. Içeride nefes alamıyor, uyuyamıyordu ve mesanesi boşaltılma ihtiyacıyla ağrıyordu. Gördüğü o korkunç görüntüler ona rahat vermiyor, sıcak başını ağrıtıyordu.

Sert toprak zemine basıp tuvaletlere doğru yürüdü. Sol taraftaki karanlıkta, içinde ateş yanan bir varilin başında duran birinin ateşe bir şeyler attığını gördü. Pis koku bu tarafa doğru yayılıyordu.

Dar bir geçit, iki yanında dikenli teller olan bir hendeğin üzerine yayılmıştı. Eğreti köprünün üzerinden dikkatle geçip kadınlar tuvaletine girdi.

Çıktığında sigara dumanının kokusu burnuna geldi ve durdu.

Tepesindeki direkte asılı turuncu-altın sarısı tek lamba, biraz ötede sigara içen bir adamı aydınlatıyordu.

Hızla arkasını döndü ama adımını atar atmaz bir şey çıtırdadı.

Adam döndü.

Göğüs keser. Jamie.

O ürkütücü ışıkta, ona gülümsemeye çalışsa da yakışıklı yüzü tuhaf görünüyordu.

"Özür dilerim. Yalnız kalmak istiyorsun belli ki" dedi. "Ben gidiyorum..."

"Gitme" dedi Jamie. "Lütfen."

Frankie dudağını ısırıp Ethel'in erkekler hakkındaki uyarısını hatırladı. Burası ıssız ve gizli bir yerdi. Nispeten güvenli görünen kulübesine baktı.

"Burada güvendesin McGrath." Bir elini uzattığında Frankie elinin titrediğini gördü. "Bir cerrahın elinin titremesi çok kötü bir şey" dedi.

Frankie ona yaklaştı ama dokunamayacağı bir yerde durdu.

"Beni kötü bir gecede yakaladın" dedi Jamie.

Frankie ne söyleyeceğini bilemedi.

"Bugün liseden bir arkadaşım geldi. Birlikte futbol oynamıştık. *Kurtar beni JC,* dedi." Sesi boğuldu. "Uzun zamandır kimse bana JC dememişti. Ve onu kurtaramadım."

Frankie, Finley'in cenazesinde bir yabancıdan duyduğu o boş, ışıltılı sözlere benzer bir şey söyleyebilirdi. Ama onun yerine "Öldüğünde yanındaydın. Ailesine yalnız olmadığını söyleyebilirsin. Bu onlar için çok şey ifade edecektir. Çok iyi biliyorum, inan bana. Abim burada öldü ve bize kalan tek şey başka bir askerin postalları oldu" dedi.

Jamie uzun uzun ona baktı, söyledikleri onu şaşırtmıştı sanki. Sonra sigarasını yere atıp topuğuyla söndürdü. "Haydi McGrath. Geç oldu. Seni kulübene bırakayım."

Ona yaklaştı. Frankie de yürümeye başladı. Eğreti köprüde Jamie önce onun geçmesini bekledi ve kulübenin kapalı kapısında durdu.

"Teşekkürler" dedi.

"Ne için?"

"Sadece burada olduğun için. Bazen Vietnam'da bir adamı kurtarmak için çok şey gerekmez."

Ardından ona zoraki, beli belirsiz bir gülümsedi ve gitti.

Yedi

Ertesi sabah Frankie uyandığında kulübede yalnızdı. Hemen giyindi ve saat tam 08.00'de amirinin karşısına çıktı.

Onu selamlayarak "Teğmen McGrath, Binbaşı" dedi.

Binbaşı "Duyduğuma göre acil serviste en fazla bir salyangoz kadar yardımın dokunmuş" diyerek bir dosya açtı. "Kadınlara yönelik küçük bir Katolik üniversitesinden hemşirelik diploması almışsın ve neredeyse hiç klinik deneyimin yok. Ve gençsin" dedi, boynuz çerçeveli siyah gözlüklerinin arkasından Frankie'ye bakarak. "Seni buraya getiren sebep nedir Teğmen?"

"Abim..."

"Her neyse. Umursamıyorum. Ama umarım buraya abine merhaba demek için gelmemişsindir." Binbaşı Goldstein gözlüklerini düzeltti. "Donanma ve Hava Kuvvetleri senin gibi bir kızın Vietnam'a gelmesine asla izin vermez. Eğitimi zorunlu tutarlar." Dosyayı kapatıp iç geçirdi. "Her neyse. Artık buradasın. Hazır değilsin, hazırlıksızsın ama buradasın. Seni nörolojiye veriyorum. Gece vardiyası. Orada ne kadar hasar yaratabilirsin?"

"Elimden geleni yaparım."

"Evet. Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ne hoş geldin McGrath. Elinden gelenin en iyisini yap."

*

Ameliyathaneye yakın bir Quonset kulübesindeki nöroloji koğuşu, Stryker yataklarla dolu, iyi aydınlatılmış, kubbeli bir alandı. Frankie bu özel yatakları daha önce hiç görmemişti ama okulda ve

Temel Eğitim'de hakkında bilgi edinmişti; belden aşağısı felçliler, pelvis kırığı olan hastalar, yanık hastaları ya da fazla hareket edemeyen diğer hastalar için tasarlanmışlardı. İki sıra halinde dizilmiş yatakların arasından geniş bir koridor geçiyordu. Serumların asıldığı metal borular duvarlar boyunca sıralanmıştı. Yataklardaki ekipman miktarı şaşırtıcıydı; solunum cihazları, soğutma battaniyeleri, monitörler, serumlar. Frankie makinelerin büyük çoğunluğunu ilk defa görüyordu. Tepedeki ışıklar rahatsız edici ölçüde parlaktı. Solunum cihazlarının takırtısı, EKG monitörlerinin uğultusu duyuluyordu.

Sol ön köşede, soluk renkli üniformasıyla kendinden yaşça büyük bir adam bir masada oturmuş, yazı yazıyordu. Gördüğü tek diğer askerse (ayakta) koğuşun en ucundaki bir sıhhiye eriydi ve bir hastaya bakıyordu.

Frankie duruşunu düzeltip kendinden emin görünmeye çalışarak masadaki adama doğru yürüdü. "Teğmen McGrath, size rapor vermem istendi."

Adam başını kaldırdığında Frankie hayatında gördüğü en yorgun bakan gözlerle karşılaştı. Yüzünde de sivilce izleri vardı. Sarkık yanakları çene çizgisine karışmıştı. "Frances, değil mi?"

"Frankie efendim."

"Yüzbaşı Ted Smith. Doktor. Ne kadar tecrüben var Frankie?"

"Lisanslı hemşireyim efendim. Ve... yerel hastanenin gece vardiyasında bir süre çalıştım."

"Anlıyorum." Yüzbaşı ayağa kalkıp "Gel benimle" diyerek yürümeye başladı ve ilk yatağın başında durdu. Başı yaralı ve sargısından kırmızı-kahverengi kan sızan genç bir Vietnamlı yatıyordu.

Frankie şaşırarak "Ama bu Vietnamlı" dedi.

"Buraya getirilen köylüleri tedavi ediyoruz" dedi Yüzbaşı Smith. "Her neyse Frankie, buradaki hastaların hepsinin beyni hasar görmüş. Birçoğunda gözbebeği tepkisi yok. Bu ne demek biliyor musun?"

Frankie cevap vermeden adam göğüs cebinden ince bir el feneri çıkarıp hastanın gözlerine tuttu. "Görüyor musun? Hiç tepki yok. Sabit ve irileşmiş. Bunu saat ve tarihle birlikte çizelgesine not et."

Adam nereye ve nasıl not alacağını gösterdikten sonra feneri ona verip devam ederek rengi solmuş çarşafların altında çıplak, boşluğa bakar halde yatan ve çoğu solunum cihazına bağlı genç Amerikalı askerlerin yanından geçti. Aralarında birkaç Vietnamlı hasta da vardı. Kafasının yarısı sargılı ve bir kolu olmayan bir adamın yatağının başında durup "Bir helikopter pervanesinin içine girmiş" dedi. En sondaki yatakta da bandajlar içinde siyah bir adam yatıyordu. Kıvranıyor, anlaşılmaz bir şeyler söylüyordu. Sonra acı çekiyormuş gibi bir çığlık attı.

"Komada değil ama bilinci de tam anlamıyla yerinde değil. İyileşme şansı var. Açık söylemek gerekirse birçoğunun yok. Bedenlerini kurtaracak becerileri geliştirdik ama hayatlarını kurtaramıyoruz" dedi Yüzbaşı Smith.

Frankie beyazlardan ve metalden, insanlardan ve makinelerden oluşan yatak denizine baktı. Onlar da birilerinin oğlu, kardeşi ya da kocasıydı.

"Üçüncü Sahra Hastanesi'nde bir nöroloğa görünene kadar onları takip edip pansumanlarını yapıyor, nefes almalarını sağlıyoruz. Durumlarındaki en ufak değişikliği görmeyi öğreneceksin. Ama burası bir tahliye hastanesi. Burada uzun süre kalmazlar."

"Beni duyabilirler mi?"

"Güzel soru. Evet Frankie. Sanırım duyabilirler. Umarım. Seni takabiliyor musun?"

"Teoride evet efendim." Beceriksizliğini üniformasındaki bir utanç sembolü gibi görüyordu.

"Merak etme Frankie. Cesursun, o belli. Beceri kazanmana ben yardımcı olurum."

*

14 Nisan 1967

Sevgili anneciğim ve babacığım,

36. Tahliye Hastanesi'nden merhaba! Yazmakta geciktiğim için özür dilerim. Burada zaman nasıl hızlı geçiyor anlatamam. Çoğu zaman ya

korku içindeyim ya da çok yorgun oluyorum. Başımı yastığa koyduğum an dalıyorum. Yeterince yorulunca her şeye rağmen uyumayı öğrenebiliyormuş insan. En kibar ifadeyle vasatın bile altında olan hemşirelik becerilerimi geliştirmeye çalışıyorum. Görevli olduğum nöroloji koğuşunda uzun saatler çalışıyorum.

Çok şey öğreniyorum! Vardiyalarımda hastalarımın gözlerine parlak ışık tutup gözbebeği tepkisini not ediyor, pansumanları yeniliyor, yaraları temizleyip solunum cihazlarını izliyor, serumları değiştirip felçli hastaları birkaç saatte bir diğer tarafa döndürüyor, vücutlarındaki bazı noktaları çimdikleyerek ya da dürterek acı duyup duymadıklarına bakıyorum. Evet, kesinlikle göründüğü kadar heyecan dolu bir iş ve anne, bugünlerde beni görsen kesin bir yorum yaparsın ama en azından kendimi geliştiriyorum. Yavaş yavaş.

Burada iki arkadaş edindim. Virginialı acil servis hemşiresi Ethel Flint ve Georgialı ameliyathane hemşiresi Barb Johnson. Onlar sayesinde aklımı kaçırmıyorum. Amirim Yüzbaşı Smith de harika biri. Kansas City yakınlarındaki küçük bir kasabadan. Onu tanısan çok seversin baba. Saat koleksiyonu yapıyor ve tavla oynamayı çok seviyor.

Sizi özledim. Bana gerçek dünyadan haberler verin. Burada sadece Stars and Stripes gazetesi var ve tek radyo da Silahlı Kuvvetler Radyosu. En son Burton-Taylor kavgasından haberdar olduk. Lütfen hemen cevap yazın!

Sizi seviyorum,
Frankie

*

Nöroloji koğuşunun görece sakinliği Frankie'nin hemşirelik becerilerini geliştirmesi için mükemmel bir yerdi. Burada nefes alabiliyor, dikkatini toplayabiliyor, Yüzbaşı Smith'e sorular sorabiliyordu ve uygulama yaptıkça kendine güveni de yerine gelmeye başlamıştı. Bu koğuşta çok az acil durum yaşanıyordu ve hastaların yaralarına da zaten ameliyathanede bakılmış oluyordu. Hastalar komadaydı ama çoğunun ilgilenilmesi gereken başka yaraları da vardı. Sessizlik ona hastalarla ilgilendikten sonra aldığı detaylı bakım notlarını okuyup üzerine düşünmek ve incelemek için zaman veriyordu. Otuz

Altıncı Tahliye Hastanesi'nin görevi hastaları sahra hastanesine gidebilecek kadar stabil hale getirmekti. Frankie'nin en ciddiye aldığı görev ağrıların tedavisiydi. Hastalar konuşamadığı için, her birinin ağrı düzeyini ölçüp değerlendirmek için ekstra özen gösteriyordu.

Dışarıdan bakıldığında koğuş yaşamla ölüm arasında sıkışıp kalmış genç adamlarla dolu gibi görünüyordu. Birçoğu herhangi bir uyarana ya çok az tepki veriyor ya da hiç vermiyordu ama Frankie bakımları konusunda tecrübe kazandıkça onları acı çeken bedenlerin ötesinde daha fazlasını umut eden adamlar olarak görmeye başlamıştı. Askerlerin her biri ona Finley'i hatırlatıyordu. Onlarla yumuşak bir sesle konuşuyor, ellerine dokunuyordu. Orada yatan her hastanın komanın karanlık boşluğuna hapsolduğunu, evinin hayaliyle yanıp tutuştuğunu düşünüyordu.

Şimdi ekibindeki askerlerin çoğunu kurtarmış olan on dokuz yaşındaki telsiz operatörü Er Jorge Ruiz'in başucunda duruyordu. Yüzbaşı Smith onu koğuşun en sonuna yerleştirdiğine göre nakledilecek kadar uzun yaşaması beklenmiyor demekti.

"Merhaba asker" dedi Frankie eğilip kulağına doğru fısıldayarak. "Ben Frankie McGrath. Hemşirelerinden biriyim."

Paslanmaz çelik troleyi yaklaştırdı. İçinde steril gazlı bez, peroksit ve bant vardı. Vardiya değişimi için hepsini yenilemesi gerekecekti. Tepedeki ışıklar üzerine düşüyor, gözlerini acıtıyordu.

Usulca askerin bacağına uzandı ve kana bulanmış gazlı bezi açarken kendisine dokunulduğunu hissedip hissetmediğini merak etti.

Kanın kuruyup kabuk tuttuğu gazlı bezi dikkatlice açıp pembe, pürüzlü yaradan ayırmaya çalışırken "Bu canını biraz yakabilir" dedi nazikçe. Keşke gazlı bezi nemlendirerek çıkarsaydı ama bu yöntemle yara kanamıştı ve kanama iyi bir şeydi.

Gazlı bezin altında siyah doku parçaları ya da yeşil irin olup olmadığına baktı. Eğilip yarayı kokladı.

Her şey normaldi. Enfeksiyon yoktu.

"İyi görünüyorsun Er Ruiz. Bu odadaki askerlerin büyük kısmı yarasının böyle iyileşmesini ister" diyerek yarayı yeniden bandajladı.

Hemen yanındaki solunum cihazı uğulduyor, askerin göğsünü şişirip indiriyordu.

Kapıdan gelen gürültü sessizliği böldü. Pislik içinde, yırtık pırtık üniformalarıyla kanamalı iki asker omuz omuza koğuşa girdi.

"Hanımefendi?" dedi içlerinden biri, Er Ruiz'e yaklaşarak. "Durumu nasıl?"

"Komada" dedi Frankie.

"Uyanacak mı?"

"Bilmiyorum."

Diğer asker arkadaşının yanına geldi. "O bizim hayatımızı kurtardı."

"Eve dönüp itfaiyeci olmak istiyordu. Batı Teksas'taki boktan bir sınır kasabasında. Ona sınavı asla geçemeyeceğini söyledim." Frankie'ye baktı. "Ona sadece takıldığımı söylemek istiyordum."

"Hayata tutunuyor" dedi Frankie. Onlara verebileceği tek umut buydu. Ve doğruydu. Hayatta bir umut olmalıydı.

"Onunla ilgilendiğin için teşekkürler. Birlikte fotoğrafınızı çekebilir miyim? Annesine göndermek için?"

Finley'in bir fotoğrafının onlar için ne anlama geleceğini düşünerek "Elbette" dedi alçak sesle. Ve genç askere yaklaşıp gevşek elini avucunun içine aldı.

Asker fotoğrafı çekti.

"Sizin gibi arkadaşları olduğu için çok şanslı" dedi Frankie. "Annesine yalnız olmadığını söyle."

Askerler ciddiyetle başlarını sallarken içlerinden biri cebinden nişana benzer bir iğne çıkartıp Frankie'ye uzattı. "Teşekkürler hanımefendi." Asker Ruiz'e bir süre daha baktıktan sonra gitti.

Frankie iğneyi cebine koyup hastasına baktı ve "İyi arkadaşların var" dedi serumunu takviye ederken.

Uzun gece vardiyasının sonunda ayakta durabilmekten öte bir şey yapamıyordu. Yerini alan hemşire Debbie John'a güçlükle bakıp sallana sallana koğuştan çıktı. Sabahın erken saatleriydi ve güneş üzerine düşmeye başlamıştı. Yemekhaneyi –aç değildi– ve Subaylar Kulübü'nü –parti havasında değildi– geçerek kulübesine gitti. Uzaktan gelen silah ve helikopter seslerinden hastaların

yakında geleceğini tahmin etti. İmkân varken uyumak en iyisiydi. Neyse ki kulübe boştu. Barb ve Ethel genelde gündüz saatlerinde çalışıyorlardı. Neredeyse haftalardır görmemişti onları.

Kulübenin nispeten sessiz olmasına minnet duyarak postallarını çıkartıp dolabına koyarak karyolasına uzandı. Dakikalar içinde uykuya daldı.

*

"Hadi uyan bakalım prenses."

Frankie diğer yanına dönerek "Defol Ethel. Uyuyorum" dedi.

"Hayır. Babs'la bu konuyu konuştuk ve seni kanadımızın altına almaya karar verdik. Kanatlarımız mı yoksa?" diyerek Barb'a baktı ve o da omuz silkti.

Frankie inleyerek yastığı başının üzerine koydu. "Harika. Yarın başlarız."

"Bugün başlıyoruz Frank. Altı hafta bitkilerin arasında gizlendin. Haftalardır Subaylar Kulübü'ne gelmedin. Vietnam'a gelip de kimseyle muhatap olmayan mı var?"

"Tecrübeli bir hemşire olmayı öğreniyorum."

"İşte bugün de yapacağın şey bu. Şimdi üzerine soğuk su dökmeden kalk. Üniformanı giy. Saha gezisine çıkıyoruz. Fotoğraf makineni de al." Ethel battaniyeyi Frankie'nin üzerinden çekerek çıplak bacaklarını ortaya çıkardı.

Frankie söylenerek yataktan kalkıp hâlâ yeni görünen, kanla lekelenmemiş bir tişörtle üniformasının pantolonunu giydi. Nörolojide çok fazla kan olmuyordu.

Ethel ve Barb yemekhanenin önünde onu bekliyorlardı. Barb gülümseyerek "Büyücüyü görmeye gidiyoruz. Dediklerine göre yaralı gelmiyormuş" diyerek Frankie'ye zeytin yeşili kanvas bir şapka uzattı. "Buna ihtiyacın olacak."

Karargâh son derece sessizdi, ne yaralı taşıyan helikopterlerin uğultusu ne de uzaklarda patlayan havan toplarının sesi geliyordu. Erkekler bir futbol topunu birbirine paslarken bir su kamyonu geçti.

Ethel ve Barbara hastane kapısının yanına park etmiş iki buçuk tonluk bir kamyona doğru yürüyüp Yüzbaşı Smith'le birlikte kamyonun arkasına gittiler. Piyade birliğinden birkaç asker tüfekleriyle aralarında duruyordu.

Barb, Frankie'ye "Hadi atla" dedi. "Sonsuza kadar beklemeyecekler."

Frankie kamyonun kasasına çıkıp topçunun yanında metal zemine oturdu. Koca kamyon gümbürdeyerek harekete geçti ve sarsılarak ilerlemeye başladı.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu Frankie.

"MEDCAP" dedi Ethel, iki buçuk tonluk kamyon nizamiyeyi geçip kırsala doğru ilerlerken. Burası güvenli miydi? "Sivillere Yönelik Sağlık Taraması Programı. Yerel halka tıbbi bakım sağlıyoruz. Koğuşlarda da görmüşsündür. Yüzbaşı Smith fırsat buldukça bu gezileri düzenliyor. Ona yaşadığı yerdeki uygulamalarını hatırlatıyormuş."

Hastanenin yakınındaki bir köyden geçerken çamaşır ipleriden sarkan üniformalarla zeytin yeşili tişörtleri gördüler. Sonra solunda orman, sağındaysa kirli, kahverengi bir nehir olan köye vardılar. Bir grup çocuk bir lastiğin üzerinde akıntıya karşı yüzüyor, gülüşerek birbirlerini itip kakıyorlardı.

Frankie, Polaroid fotoğraf makinesiyle nehir kıyısında siyah bir mandayı güden genç bir çocuğun ve isminin *ao dai* olduğunu sonradan öğrendiği geleneksel ince pantolon üzerine uzun, yırtmaçlı tuniğiyle meyve sepeti taşıyan yaşlı bir kadının fotoğrafını çekti.

Kamyonun arkasındaki askerler doğrulup silahlarını uzaktaki yeşil ormana çevirdiler. "Tetikte olun" dedi içlerinden biri ve "keskin nişancılar" diye ekledi.

Frankie, Polaroid fotoğraf makinesini kucağına indirerek ormana baktı. Bir grup düşman nişancı oralarda bir yerde pusu kurmuş olabilirdi. Fil otlarının arkasına gizlenip silahlarını kamyona doğrultan adamlar hayal etti. Çömelip şapkasını başına geçirince terlemeye başladı.

Kamyon çamurlu, çukurlu bir yolda gürleyerek yeşil kırsalda ilerliyordu. Savaş izlerini her yerde gösteriyordu; toprakta yanmış

yerler, kum torbaları, dikenli teller, uzaktan gelen patlama sesleri, tepelerinde uçan helikopterler. Ormanın büyük bir bölümünde yapraklar kuruyup turuncuya dönmüştü. Frankie bunun ABD'nin bitki örtüsünü yok edip düşmanın saklanma alanını daraltmak için bölgeye Portakal Gazı denen bir herbisit püskürttüğü anlamına geldiğini biliyordu.

Üzerlerinde *ao dai*'ları, başlarında konik hasır şapkalarıyla kızgın güneşin altında pirinç tarlalarında ya da uzun otların arasında kucaklarında bebekleri, yanı başlarında küçük çocuklarıyla çalışan Vietnamlı kadınları gördü.

Bir dağa doğru tırmandılar ve sonunda yemyeşil yamaçtaki küçük bir düzlüğe sıkışmış bir köye vardılar. Düzenli bahçelerin etrafı özenle çitle çevrilmiş, bambu evler kazıklar üzerine oturtulmuştu. Bu ıssız köyde insanlar atalarının yaşadığı hayatı sürüyordu; yaylı tüfeklerle avlanıyor ve pirinç tarımı yapıyorlardı.

Köy, Vietnam'ın geçmişteki Fransız işgalinin izlerini taşıyan güzel ancak çürümeye yüz tutmuş bir taş binanın etrafına kurulmuş gibi görünüyordu. Çoğunluğu betel çiğnemekten dişleri kararmış, ince boyunlu, ince bilekli, ufak tefek, kambur yaşlı erkek ve kadınlardan oluşan köylüler kulübelerinden çıktılar ve ellerini birleştirip başlarını saygıyla eğerek iki buçuk tonluk kamyonun önünde durdular.

Ethel ayağa kalkmaya hazırlandı.

"Dikkatli olun" dedi silahlı piyade erlerinden biri. "Vietkong her yere yayılmış durumda. Çocukların ve yaşlı kadınların üzerine bomba yerleştiriyorlar. Çalıların arasında olabilirler."

Frankie etrafına bakındı. Çocukların üzerine bomba mı? Nasıl bilebilirlerdi ki? Bu insanları çok sayıda askeri havaya uçuran Vietkong'dan nasıl ayırabilirlerdi? Kimin düşman kimin müttefik olduğunu nereden bilebilirlerdi?

İncecik siyah giysiler giymiş köylüleri dikkatle incelerken aralarında kadın ya da erkek, genç kimse olmadığını gördü, çok yaşlılarla küçük çocuklar vardı sadece. Giysilerinin koluna gizlenmiş kılıçları, bellerine sokulmuş silahları olabilir miydi?

"Hadi çocuklar" dedi Barb. "Endişelenmenin faydası yok."

Yüzbaşı Smith de "Artık işe koyulalım" deyince hepsi kamyondan aşağı atladı.

Kırmızı toprağa adım atan son kişi Frankie oldu. Kendinizi görünmez düşmanlardan nasıl koruyabilirdiniz ki?

Yüzbaşı Smith ona yaklaşıp kolunu sıvazladı. "Sen iyi bir hemşiresin Frankie. Git onlara da bunu göster."

Başıyla onaylayıp boyu en fazla on yaşındaki Amerikalı bir çocuk kadar olan koyu tenli, kapkara dişli yaşlı bir adama doğru yürüdü. Sağlık ekibine gülümseyen adamın yüzünde derin çizgiler vardı. Eğri parmağıyla onları yanına çağırıp döndü ve yıkık dökük haldeki Fransız villasına yöneldi. Taş duvarlar kurşun delikleriyle doluydu, birkaç odanın duvarları yıkılmıştı. Yere hasırlar serilmişti. Büyük şöminede ateş yanıyordu. Üzerinde fokurdayan siyah tencereden zengin bir baharat kokusu odaya yayılmıştı. Yaşlı adam büyük bir toprak testiyi Yüzbaşı Smith'e tuttu. Ardından titrek bir sesle *"Bac-si, Ca mon"* gibi bir şey söyledi. Büyük bir yudum içip testiyi doktora uzattı.

Doktor o şeyi içmeyecekti, değil mi? Neydi ki o?

"Sanırım 'teşekkür ederim doktorlar' dedi" dedi Barb. Testiyi alan ikinci kişi oydu ve kana kana içtikten sonra testiyi Frankie'ye uzattı ve o da yavaşça aldı.

Çömlek testinin dudak kısmına bakarak yavaşça ağzına götürdü. Küçük bir yudum aldı, tatlı ve keskin bir tadı vardı, şaraba benziyordu.

Yaşlı adam başını sallayarak ona gülümsedi ve kendi dilinde bir şeyler söyledi.

Frankie belli belirsizce gülümseyip bir yudum daha aldı.

Karşılama töreninden sonra ekip köylülere yardım etmek için istasyonlar kurdu. El kol hareketleriyle anlaşıyorlardı. Köylülerin hiçbiri tek kelime İngilizce bilmiyordu. Sağlık ekibi, saz çatılı boş bir kulübede portatif bir muayene masasıyla derme çatma bir klinik kurdu. Dışarıya da çocukların saçındaki bitleri temizleyip ciltlerindeki yaraları temizlemek için sabunlu su dolu bir küvetle başka bir masa kuruldu. Sinekler her şeyin üzerine, saçlara, dudaklara, ellere konuyordu. Kamyon şoförü etrafını saran ve daha fazlasını isteyen çocuklara şeker dağıtıyordu.

Frankie sonraki birkaç saatte eski villanın oturma odasında köylülere baktı. Genci yaşlısı bütün köylüler çeşitli rahatsızlıkları için muayene olmayı sabırla beklediler. Frankie onlara solucan hapları, antiasit, aspirin, laksatif ve sıtma hapları dağıttı. Dişlerini kontrol edip kulak kanallarına baktı, kalp atışlarını dinledi. Sıranın neredeyse sonuna geldiğinde en fazla beş yaşında olduğunu tahmin ettiği küçük bir çocuk gizlice yanına sokuldu. Kısa kollu bir gömlek ile şort giymiş, ayakları pislik içindeydi ve yamuk yumuk kesilmiş siyah saçlarını kırmızı çamurla geriye yapıştırmıştı. Konuşmuyor, onu çekiştirmiyordu ama yanından da ayrılmıyordu.

"Ne istiyorsun ufaklık?" diye sordu son hastayla da ilgilendikten sonra.

Çocuk, kalbini eritircesine ona gülümsedi.

Frankie onu kucaklayınca çocuk kollarıyla bacaklarını ona dolayıp sorgulayan bakışlarını üzerine dikerek kendi dilinde bir şeyler söyledi.

"Ben..."

Çocuk geri çekilip Frankie'nin elini tutarak çekiştirmeye başladı.

Onu takip etmesini istiyordu. Frankie arkasına baktı. Onu gören yoktu. Dışarıda Ethel iğne yapıyor, Barb da yaşlı bir kadının palayla açılmış yarasını temizliyordu.

Frankie bir an tereddüt etti, dikkatli olması konusunda uyarılmıştı. Vietkong her yerde saklanıyor olabilirdi.

Çocuksa onu daha sert çekiştirmeye başlamıştı. Çok masum, çok küçüktü. Korkulacak bir yanı yoktu.

"Tamam" dedi.

Çocuk onu çatlak taş bir koridordan geçirdi; sarmaşıklar ufalanmış taş karoların arasından yayılarak küften kararmış zemini sarmıştı. Sonunda menteşeleri kısmen kopmuş, yarı yarıya düşmüş ahşap bir kapıda durup ona baktı ve kendi dilinde bir soru sordu.

Frankie başıyla onayladı.

Çocuk kapıyı açtı.

Frankie çürümüş bir şeyin pis kokusunu aldı.

İçeride bir mum, hasırın üzerinde yatan kirli battaniyelerle örtülmüş bir çocuğu aydınlatıyordu. Yanı başında da bir lazımlık vardı. Frankie ağzıyla burnunu bir mendille kapatıp yaklaştı.

Kız ergen yaşlardaydı, on üç yaşındaydı belki. Siyah saçları dağınık, teni solgundu. Sol eli kirli ve kanlı bir bandajla sarılıydı.

Frankie dikkatle kendisine bakan kızın yanına diz çöktü. "Sana zarar vermeyeceğim" diyerek kızın sargılı elini kaldırıp yavaşça çözdü. Çürük kokusu burnuna doldu. El inanılmaz derecede ezilmişti. Açık yaralardan yeşil irin sızıyordu. Bir parmağında yarılmış siyah etin arasından bir kemik fırlamıştı.

Siyah et. Kangren. Frankie bu konuda bir şeyler okumuştu ama hiç görmemişti.

Küçük çocuk kendi dilinde bir şeyler söyleyince kız başını şiddetle salladı.

Frankie küçük çocuğa "Burada kal" diyerek kızın çürümüş elini yavaşça bıraktı.

Kapıdan çıkıp koridoru geçti ve dışarıdaki tatlı, temiz havaya çıktı. "Yüzbaşı Smith! Buraya gelin! Çantanızı da getirin."

Doktoru o karanlık, kötü kokan odaya götürdü. Doktor taşların üzerinden sessizce geçerken ayak sesleri Frankie'nin kalp atışlarının hızına uyuyordu. Sonra kızın yanında diz çöküp yaralarını inceledi ve sonra derin bir iç geçirdi. "Şeker kamışı fabrikalarından birinde çalışıyor olmalı. Silindirde ezilmiş."

"Ne yapabiliriz?"

"Onu Üçüncü Sahra Hastanesi'ne gönderebiliriz. Vietnamlılara ayrılmış bir koğuş var ama bu köylüler bağımsız yaşarlar. Onu bırakmak istemezler ama biz de tekrar gelip gelebileceğimizi garanti edemeyiz. Ampütasyon ve antibiyotikler sayesinde hayatta kalabilir. Hiçbir şey yapmazsak kangren yayılır ve enfeksiyondan ölür."

Bakıştılar ama ikisi de sorulacak bir soru olduğunu düşünmüyordu. Bu kızın hayatını kurtarmaya çalışmaları gerekiyordu.

"Ethel'i çağıracağım..."

"Hayır. Seni istiyorum Frankie. Çocuğa gitmesini söyle."

Frankie içine bir panik dalgasının yayıldığını hissetti ama Yüzbaşı Smith çoktan diz çökmüş, çantasını açmıştı. Bir şırınga çıkarıp

yatıştırıcı bir iğne yaptı. Kız gözlerini kapatıp gevşediğinde Yüzbaşı Smith "Tut onu Frankie" diyerek bir testere çıkardı.

Vietnamlı küçük çocuk kaçtı. Dr. Smith kıza morfin verdi.

"Ön kolundan tut" dedi Yüzbaşı Smith. "Sertçe."

Frankie kızı tutarak yardım etmek için elinden geleni yaptı; ampütasyon öyle vahşiydi ki birkaç defa gözlerini kaçırmak zorunda kaldı ama ameliyat bitip kız kımıldamadan yatarken Frankie kesilen kola özenle müdahale edip temiz beyaz gazlı bezle sardı. Tedaviyi bitirip arkasını döndüğünde duvara yaslanmış, gözleri yaşlı, zayıf, yaşlı Güney Vietnamlı bir kadın gördü. "Büyükannesi olabilir" dedi Frankie yumuşak bir sesle.

"Antibiyotikleri ona ver ve açıklamaya çalış" dedi Yüzbaşı Smith. "Bandajın nasıl sarılacağını göster."

Frankie başıyla onaylayarak sessiz kadının yanına gitti ve yapılması gerekenleri elinden geldiğince açıklamaya çalıştı.

Kadın gözlerini ona sabitleyip anlayışla başını salladı ve sonra eğildi.

Frankie kadına antibiyotikleri ve gazlı bezi verdikten sonra Yüzbaşı Smith'in peşinden dışarı çıktı. Kamyona doğru giderken biri kolunu çekiştirdi.

Çocuk minik elini uzatıp parmaklarını açtı. Avucunda pürüzsüz gri bir taş vardı. Kendi dilinde bir şeyler söyleyerek taşı ona uzattı. Frankie bunun değerli bir eşya olduğunu anlamıştı. "O senin ablan mı?" diye sordu.

Çocuk gülümseyerek elini tekrar uzatınca Frankie onu kırmamak için taşı nazikçe aldı. Sonra ensesine uzanıp on üç yaşındayken kiliseye kabul töreninden beri taktığı Aziz Christopher madalyasını çıkardı. Kolyeyi sevinçten gözleri büyüyen çocuğa uzattı.

Pürüzsüz taşı gömleğinin cebine koyup kamyonun kasasına çıktı. Sıra sıra dizilmiş yaşlılar ve çocuklar onları uğurlarken Frankie cebinden taşı çıkardı.

Küçük, sıradan, normalde dikkatini çekmeyecek bir taştı.

Ama avucunun içinde bir tılsıma dönüşmüştü. Bugünkü müdahaleleri sayesinde bir kız çocuğunun hayatta kalacağını hatırlatacaktı ona. Evet, bu kız savaştan sağ çıkan, ampute edilmiş

kuşağa ait olacaktı ama koşup oynayabilecek, evlenebilecek ve bebeğini kucağına alabilecekti.

"Bugün iyi iş çıkardın Frankie" dedi Barb. "Artık umut edebilirsin."

Ethel bir paket sigara çıkardı. "Onu nörolojiden kurtarmak için ilk adım."

Frankie bir sigara alıp yaktı. "İkinci adım ne?"

Barb gülümsedi. "Tatlım, bunun üzerinde hâlâ uğraşıyoruz."

Sekiz

21 Nisan 1967

Sevgili Frances Grace,

Bir aydan fazla süredir orada olduğuna hâlâ inanamıyorum.

Yokluğunda ülke aklını oynattı.

Oturma eylemleri. Protestolar. Yükselen yumruklar. Özgür aşk peşinde koşan kızlardan birkaçı başını belaya soktuğunda o kokuşmuş ayaklı âşıkları nerede olacak acaba, çok merak ediyorum. Ya hapiste ya da çoktan gitmiş olacaklar. Dünya erkekler için değişir Frances. Kadınlar içinse neredeyse hiçbir şey değişmez.

Başkanın dediğine göre protestolar savaşın uzamasına sebep oluyor.

Babanla birlikte her gece haberleri izleyip boş bir beklenti olsa da seni görmeyi umuyoruz. Askerlerin keyfi yerinde görünüyor.

Sevgilerimle,

Annen

NOT: Eski bir arkadaşını gördüm, ismini hatırlayamıyorum, St. Bernadette'ten çok kötü voleybol oynayan kıvırcık saçlı bir kızdı. Her neyse, onu televizyonda San Francisco'daki bir grevde gördüm. Memeleri öyle hızlı inip kalkıyordu ki Sonny Liston'ın boks eldivenleri kirli bir tişörtün altında mücadele ediyormuş gibi görünüyordu. Biri bana zıplayan memelerin özgürlük davasına ne gibi bir katkı sağladığını açıklasa keşke.

*

Vardiyası bitmeye yakın karanlık çökmeye başlarken Frankie, Oklahomalı genç hastanın yanındaki sandalyeye oturdu. İki hafta önce gündüz vardiyasına terfi etmişti.

Yüksek sesle okuduğu kitabı kapattı. *Bazen Derin Bir His*.

"Şey Trevor" dedi hastasına "o kadar yorgunum ki duş alıp yemek yedikten sonra hemen uyuyacağım. Bugün hava çok sıcaktı, dolayısıyla su da ılık olabilir." Genç adamın eline dokunarak "Yarın Üçüncü Sahra Hastanesi'ne gidiyorsun. Seni özleyeceğim" dedi.

Elini sıktı, ardından diğer yataklara giderek her hastasına dokunarak iyi geceler diledi. "Artık güvendesiniz. Sizi eve götüreceğiz." Bu durumdaki askerlere söyleyebileceği tek şey buydu. Sonra ılık TaB kutusunu alıp kulübesine doğru yola çıktı.

Mayıs ayının sıcak ve kuru günlerinden biriydi. Kızgın güneş toprağı kavurup sertleştirmiş, cildini ve saçlarını kurutmuştu. Sürekli kaşınıyor ve terliyordu.

Kulübeye gittiğinde Ethel ve Barb'ı sivil giysiler içinde buldu; Ethel, Saygon'da Vietnamlı bir kadına diktirdiği yazlık bir elbise, Barb ise ısmarlama siyah, ipek bir *ao dai* giymişti.

Frankie, Bullock'tan aldığı elbisesinin yatağına serildiğini gördü; bebe yakası ve ona uygun kemeriyle güzel mavi bir elbiseydi bu. Önceki on yıldan kalmaydı ve annesi ısrarla "partilerde giymesi için" onu yanına almasını söylemişti.

Frankie elbiseyi bir kenara itti ve yatağına uzandı. "Çok yorgunum."

Ethel, Barb'a baktı. "Yorgun musun?"

"Ayakta duracak mecalim yok."

"Uyuyacak mısın yoksa Yüzbaşı Smith'in veda partisine gelecek misin?"

"O bu gece miydi?" Frankie omuzları düşerken "Lanet olsun" dedi.

"Kaldır kıçını Frank" dedi Ethel.

İtiraz etmek anlamsızdı. Yüzbaşı Smith harika bir eğitmen ve üst rütbeli bir subaydı. Frankie'ye nörolojideki hastaların bakımını nezaket ve sabırla öğretmişti. Frankie onunla koğuşta saatler geçirmiş, hatta Subaylar Kulübü'nde bir iki defa birlikte kola içmişlerdi. Normal dünyada kalan çocuklarının fotoğraflarına bakıp hayıflanmıştı. Veda etme fırsatını kaçırması söz konusu bile olamazdı.

*

"Bununla mı gidiyoruz?" Helikopter pistine yaklaştıklarında Frankie kaşlarını çattı. Helikopterler çok büyük ve manevra kabiliyeti yüksek olabilirdi ama onlar da hedef olabiliyordu. Düşman onları havada vurmaya bayılırdı ve bir helikopter havada patladığında geriye neredeyse hiç kalıntı kalmazdı. Bunu çok iyi biliyordu.

Pervanelerden yayılan sıcak hava toprağı kaldırıyor, gözlerini yakıyordu.

Ethel, Frankie'yi itti ve bir asker de onu helikoptere bindirdi. Hemen arka tarafa koşup bir yere oturdu ve arkasına yaslandı.

Barb ve Ethel açık kapılara oturup ayaklarını aşağı sarkıttılar ve helikopter havalanıp burnu aşağıda, kuyruğu yukarıda ilerlerken kahkahalar attılar.

Helikopterin içindeki gürültü kulakları patlatıyordu.

Sola yattıklarında Frankie açık kapı aralığından Vietnam'ı, düz yeşil ormanlık alanı, teknelerin göze çarptığı kahverengi su şeridini izledi. Beyaz kumlu plajlar Güney Çin Denizi'nin turkuvaz sularıyla sınırlanıyor, uzaktaki yemyeşil dağlar mavi bulutlarla kaplı gökyüzüne uzanıyordu.

Aynı zamanda yıkım da vardı. Işığı yakalayıp binlerce renge bölerek geri gönderen akordeon teller, toprakta dev kırmızı delikler, devrilmiş ya da kesilmiş ağaçlar, yollara saçılmış metal yığınları. Tepede süzülüp ateş açan ya da kendisine ateş açılan helikopterler, pervanelerin sürekli uğultusu, havan toplarının sonsuz pat pat pat sesleri, toprak yollarda kırmızı toz bulutları saçarak ilerleyen tanklar vardı. O günlerde ABD, Ho Chi Minh Yolu'nu sürekli bombalıyordu. Pleiku köyünün yakınındaki dağlarda çatışma vardı.

Topçulardan biri "Bu Long Binh" diye bağırdı.

Frankie, Long Binh'in Vietnam'daki en büyük üslerden biri olduğunu biliyordu. On binlerce insan orada yaşıyor, çalışıyordu. Üsteki kantinin yaşadığı yerdeki bütün mağazalardan daha büyük olduğunu duymuştu. Yukarıdan, ormanın içindeki dikdörtgen biçimli kırmızı toprak bir alana inşa edilmiş büyük bir şehir olarak

görünüyordu. Buldozerler kenarları genişletip sürekli daha fazla yer açıyordu. Görünürde tek bir ot ya da ağaç, yeşil hiçbir şey yoktu, gelip geçici şehirlerini inşa etmek için yok ettikleri ormanın gölgesi bile kalmamıştı.

Günbatımı gökyüzünü parlak, alev rengi bir kırmızıya dönüştürürken helikopter pistine indiler.

Frankie temkinlice eğilip indi ve yol, insan, tank ve buldozerlerin yarattığı o pis, kötü kokulu karmaşada nereye gittiklerini bilen Ethel ve Barb'ın peşine takıldı. Burası tam bir arı kovanıydı ve sayıları giderek artan yaralıları barındırmak için dev bir hastane inşa ediliyordu.

Long Binh'deki Subaylar Kulübü efsaneydi. Frankie buradaki müthiş partiler ve zaman zaman askeri inzibat çağırmak zorunda kaldıkları sarhoşluklarla ilgili hikâyeler duymuştu. İlk görevinin büyük bölümünü Long Binh'de geçiren Yüzbaşı Smith kulübe dair anılarından sürekli bahseder, veda partisinin başka bir yerde yapılmasını istemediğini söylerdi.

Barb, Subaylar Kulübü'ne diğerlerinden önce varıp kapıyı açtı. Frankie onun yanında yürüyordu. Aşırı tutucu mavi elbisesi, dipten kestiği tırnakları ve The Beatles üyelerinden birine benzediği kabarık küt saçlarıyla çok fazla dikkat çektiğini düşünüyordu. Saçına taktığı küçük şalın da faydası olmamıştı. Ama en azından ayaklarında postal yerine spor ayakkabı vardı.

Subaylar Kulübü beklediği gibi bir yer çıkmamıştı. Ama ne bekliyordu ki? Coronado Adası'nda gördüğü kulüpteki gibi beyaz keten masa örtüleri ve siyah üniformalı garsonlar mı?

Karanlık, köhne bir bardı burası. Sigara dumanı, dökülmüş içki ve ter kokusu sıcak, boğucu havaya karışmıştı.

Ahşap bir bar mekânı boydan boya kaplamış, adamlar önüne dizilmişti. Diğerleri de ahşap masaların etrafında toplanmış, uyumsuz sandalyelerde oturuyordu. Çok fazla kadın yoktu ama olan birkaçı dans pistindeydi. Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'nin ameliyathane hemşirelerinden biri olan Kathy Mohr'un Yüzbaşı Smith'le dans ettiğini gördü. Barın tepesine İYİ YOLCULUKLAR YÜZBAŞI SMITH yazan bir afiş asılmıştı.

Frankie o an ailesinin Finley'i uğurlamak için düzenlediği yemekli partiyi hatırladı.

Başka bir dünya, başka bir zamandı o sanki.

Son derece naif.

Barb, erkek kalabalığını yara yara Frankie'yi ileriye sürükledi. Barda konuşmaların ve müziğin gürültüsünde sesini duyurabilmek için bağırarak bir cin tonikle iki soda siparişi verdi. Yanındaki asker iki Amerikalı kadın görmenin heyecanıyla pis pis sırıtıyordu. Frankie adamın kolundaki Birinci Piyade Birliği'nin Büyük Kırmızı Bir armasını gördü.

Barb adamı görmezlikten gelip üç içki bardağını boş bir masaya taşıdı. O sırada müzik de değişip daha seksi bir tonda çalmaya başladı. Frankie'nin daha önce duymadığı bir şarkıydı bu. "*Come on, baby, light my fire.*"

Frankie masaya doğru giderken biri koluna dokundu.

Dr. Jamie Callahan karşısında durmuş, gülümsüyordu. Duyduğu ilk kırmızı alarmda ona nasıl yardım ettiğini, sesinin onu nasıl sakinleştirdiğini, nezaketini ve tuvaletlerin yanında konuştukları geceyi hatırladı. Gündüz vardiyasına terfi ettiğinden beri yemekhanede ya da Subaylar Kulübü'nde bir iki defa karşılaşmışlarsa da fazla konuşmamışlardı.

Bu gece beyaz tişörtü, üniforması ve postallarıyla *Lanetli Kadın* filmindeki Robert Redford yakışıklılığı vardı üzerinde. Yönetmeliğin izin verdiğinden daha uzun kirli sarı saçları, mavi gözleri, köşeli çenesiyle kendisi de bunun farkındaydı tabii. Sıradan bir Amerikalıydı belki ama yine de gözlerinde bir hüzün vardı ve omuzları biraz düşmüştü. Frankie yüzeyin altındaki umutsuzluğu görmüştü. Keder. Belki o da kendi yüzünde aynısını görmüştü.

"Hemşireler geldiğine göre buna artık parti denebilir" diyerek ona zayıfça gülümsedi.

Frankie bakışlarına karşılık verdi. Komadaki hastaları incelediği haftalar sayesinde gözlem becerileri gelişmişti. "İyi misin?"

Müzik değişti ve Percy Sledge'in duygulu "When a Man Loves a Woman" şarkısı mekânı doldurdu.

"Dans et benimle McGrath" dedi Jamie. Hiç öyle kibirli, o kadar havalıyım ki ayaklarını yerden kesiyorum tarzında söylenmiş bir cümle değildi. Öyle olsa Frankie gülüp geçerdi.

Bir adamın çaresizlik ve yalnızlık dolu talebiydi sadece.

Bu duyguyu çok iyi biliyordu. Her vardiyasında, bir mucize olması ümidiyle komadaki hastalarının arasında dolaşırken hissettiği duyguydu bu.

Elini uzattı ve Jamie onu dans pistine götürdü. Frankie ona yaslandığında sağlam duruşunu hissetti ve o an aslında kendisinin de ne kadar yalnız olduğunu fark etti. Üstelik sadece Vietnam'da değil, Finley öldüğünden beri yalnızdı.

Yanağını Jamie'nin köprücük kemiğine dayadı. Kolay, bildik bir ritimle hareket ediyor, sadece müzik değiştiğinde adımlarını değiştiriyorlardı.

Frankie sonunda başını kaldırdı ve Jamie'nin kendisine baktığını gördü. Hafifçe uzanıp genç adamın yüzüne düşen saçlarını geriye attı. "Yorgun görünüyorsun."

"Zor bir gündü."

Gülümsemeye çalışmıştı ve bu çabası Frankie'yi etkilemişti. Böyle bir zamanda gülümsemeye çalışmanın ne kadar zor olabileceğini biliyordu.

"O kadar gençler ki" dedi Jamie.

"Bana güzel bir şeyler söyle" dedi Frankie.

Jamie bir dakika düşündükten sonra gülümsedi. "Yedi yaşındaki yeğenim Kaylee'nin dişi düşmüş. Diş perisi ona elli sent bırakmış, o da bir Japon balığı almış. Abisi Braden da futbol takımına girmiş."

Frankie haberin tatlılığına gülümsedi. Tam ona normal dünyadaki hayatıyla ilgili bir şeyler soracakken Subaylar Kulübü'nün kapısı ardına kadar açılarak uzaktan gelen havan topu saldırısının sesi mekânı doldurdu. Üç adam içeri adım attı.

Uzun adımlarla yürüyorlardı. Hemen dikkatleri üzerlerine çekmiş, gürültülü kahkahalar atıyorlardı. Subay gibi görünmek şöyle dursun, askere bile benzemiyorlardı. Üçünün de saçları yönetmeliğin izin verdiğinden daha uzundu. İkisi bıyıklıydı. Biri kovboy şapkası takmış, Warlocks tişörtü giymişti. Sadece birinin üzerinde

Deniz Kuvvetleri'nin mavi üniforması vardı. Birbirlerine sarılmış, marş söylüyorlardı.

Kalabalığın arasından rezerve yazılı bir masaya oturdular. İçlerinden biri elini kaldırdığında *ao dai* giymiş Vietnamlı kadın elinde bir şişe Jack Daniel's ve tepside üç shot bardağıyla koşarak geldi. Kızıl saçlı ve seyrek bıyıklı ufak tefek adam başını geriye atıp kurt gibi uludu.

"Kim bunlar?" diye sordu Frankie. Deniz subayından çok Berkeley öğrencilerine ya da kovboya benziyorlardı.

"Yeni filo. Deniz Kurtları. Deniz Kuvvetleri helikopter muharebe desteği. Donanmada helikopter pilotlarına ihtiyaç duyulduğu için geçen yıl birkaç jet pilotu seçtiler, gönüllü olunmasını istediler ve onlara helikopter uçurmayı öğrettiler. Saçları ve giyimleri kibirli ve denetimsiz görünse de koşum atı gibi çalışıyorlar. Mesai saatleri dışında çok sayıda hastamızı tahliye ettiler. Deniz Kurtları'ndan birini çağırdığınızda Victor Charlie'ye[1] karşı savaşmıyorlarsa hemen gelirler." Jamie sustu, sonra "Seni düşündüm McGrath" dedi.

Şimdi sesi ve görüntüsü diğer cerrahlara benzemişti. Frankie bu adama gülebilirdi. "Gerçekten mi?"

"Yeterince saklandın."

"Saklanmak mı?"

"Nörolojide. Senin kızlar ekibin, yani Ethel ve Barb artık yükselmeye hazır olduğunu söylediler."

"Öyle mi?"

"Yüzbaşı Smith olağanüstü bir iş çıkardığını söylüyor. Senin kadar hızlı öğrenenini görmemiş."

Frankie ne cevap vereceğini bilemedi. Yüzbaşı Smith ona böyle bir şey söylememişti.

"Ayrıca merhametli biriymişsin ki bunu zaten biliyordum."

"Şey..."

"Şöyle ki... Sen bu cehennem çukuruna bandaj değiştirmeye mi geldin, yoksa hayat kurtarmaya mı?"

---

1 Viet Cong'un VC şeklindeki kısaltmasının askeri jargonda söylenişi. (ç.n.)

"Şey. Ben öyle düşünmüyorum efendim."

"Jamie" dedi Jamie. "Tanrı aşkına McGrath. Bana *Jamie* de."

"Yani. Jamie. Ben öyle düşünmüyorum. Fırsatçı enfeksiyon..."

"Benim yanımda ameliyathanede çalış. Patty Perkins yakında gidecek. Onun yerini alacak iyi birine ihtiyacım var."

"Ben o kadar iyi değilim" dedi Frankie. "Yanık ünitesindeki Sara'yı al."

"Ben seni istiyorum McGrath."

Bu cümlede olması gerekenden fazlasını duydu, uyarı zillerini çaldıracak düzeyde bir sıcaklık içeriyordu. "Bunu benimle yatmak için bir bahane olarak..."

Jamie ona gülümsedi. "Ah, seninle yatmayı çok isterim, McGrath ama konu bu değil."

"Ben yeterince iyi değilim. Gerçekten."

"Benimle çalışırken olacaksın. Izci sözü."

"İzcilik yaptın mı?"

"Tabii ki hayır. Burada ne işim olduğunu hâlâ anlayamıyorum. Çok borcum olduğu ve çok fazla savaş hikâyesi dinlediğim için sanırım. Babam bana aptal olduğumu söyledi. Ama işte buradayım ve yedi ay daha burada olacağım. İyi bir hemşireye ihtiyacım var."

Frankie bunların hepsinden, yani toplu zayiattan, işinde başarısız olmaktan, Jamie'yi kendinden uzak tutmaktan korkuyordu ama buraya geleli neredeyse iki ay olmuştu ve ne kadar kötü olsa da zaman hızla geçiyordu. Nörolojide öğrenebileceğini öğrenmişti. Hemşireliği gerçekten seviyorsa ve daha da iyi olmak istiyorsa bir sonraki adımı atmanın zamanı gelmişti.

"Tamam Yüzbaşı Callahan. Cerrahiye nakil başvurusu yapacağım."

"Harika." Jamie memnun görünüyordu. Gözlerinde Frankie'ye sayısız kadını baştan çıkardığını düşündüren bir parıltı vardı. Av olmak niyetinde değildi ama Jamie onu baştan çıkarmıştı bile. Ve onun bunu bildiğinden de fazlasıyla emindi.

*

Frankie ameliyathanedeki ilk gününde kapının önüne yığılmış kum torbalarını görünce duraksayıp derin bir nefes aldı ve Quonset kulübesine girdi.

Kargaşa.

Parlak ışıklar, bangır bangır çalan müzik, talimatlar yağdıran doktorlar, sıhhiyeciler ve hemşireler, çığlık atan yaralılar. Jamie'nin kanlı önlüğü ve maskesiyle kendisine doğru geldiğini gördü. Her yer kana bulanmıştı, duvarlar, yerler, yüzler; damlıyor, fışkırıyor, birikiyordu. Kanlı üniformasının içindeki Patty Perkins "Ayak altında dolanma McGrath" diye bağırarak onu itince Frankie sendeleyerek duvara çarptı. O sırada iki sıhhiyeci ameliyathaneye bir sedye taşıyordu. Sedyedeki asker –çocuk– "Bacaklarım nerede?" diye bağırıyordu.

"Nefes al McGrath" dedi Jamie dirseğiyle hafifçe genç kadının omzuna dokunarak. Frankie başını kaldırıp ona bakınca maskesinin üstündeki yorgun bakışlarını gördü.

O sırada yanlarından geçen tekerlekli sedyede bağırsakları dışarı fırlamış genç bir adam vardı. Barb sedyenin yanında koşuyordu. "Ameliyat Öncesi Bakım'a gidiyor."

Frankie sedyenin arkasında bıraktığı kan izlerine bakarken öğürecek gibi oldu.

"Evet McGrath. DPC'nin ne olduğunu biliyorsun, değil mi?" dedi Jamie.

Frankie hatırlayamıyordu.

"*McGrath*. Odaklan."

Biliyordu, tabii ki biliyordu. Haftalardır onlarla ilgileniyordu.

"Gecikmiş primer kapatma. Kirli yaraların temizlenmesi gerekir. Enfeksiyonu önlemek için daha sonra kapatırız."

"Evet. Gel benimle."

Frankie ameliyathaneye doğru giderken Jamie'nin onu yönlendirecek kadar yakınından yürüdüğünü fark etti. Onu tekerlekli sedyede yatan genç askerin yanına götürdü.

"Bu D ve I. Debride ve irrigasyon. Parça tesirli bomba yarası. Kanamayı durdurup metal parçaları çıkarmamız ve ölü deriyi kesmemiz gerekiyor. Sonra tuzlu suyla sulayacağız. Büyük deliklerde küçük delikler açacağız. Bana yardım edebilir misin?"

Frankie başıyla onayladı.

Jamie ona bakıp yumuşak bir sesle "Bana bak" dedi.

Frankie nefesini yavaşça dışarı vererek ona baktı.

"Korkma McGrath. Bunu yapabilirsin."

Korkma.

"Doğru. Evet" diye yalan söyledi. "Evet, elbette."

*

Sonraki altı saatte, sıhhiyecilerle sıhhiye erleri Ameliyat Öncesi Bakım'daki yaralıları getirdikçe Altıncı Koğuş'un kapıları tekrar tekrar açılıp kapanmaya devam etti. Frankie buna itme dendiğini öğrendi.

Şimdi ikisi de bone, önlük ve eldiven takmış, ameliyat masasında karşı karşıya duruyorlardı. Aralarında yakın mesafeden göğsüne ateş edilmiş genç bir çavuş yatıyordu. Frankie'nin sağında cerrahi aletlerle malzemelerin bulunduğu bir tepsi vardı.

Jamie "Hemostat" diyerek Frankie'ye alet tepsisini incelemesi için biraz süre verdi. Sonra "Retraktörün yanında. Gördün mü?" diye devam etti.

Frankie başını sallayıp pensi alarak ona uzattı. Jamie'nin yarayı nasıl onardığını, adamın göğsünün derinliklerindeki damarı nasıl diktiğini büyülenmiş gibi izledi.

"Allen klempi." Jamie, Frankie'nin uzattığı pensi alıp işine devam etti.

Saat 22.00'de Frankie'nin ayakta duracak mecali kalmamış, her tarafı kana bulanmıştı.

"Hepsi bitti" dedi Jamie sonunda, geri adım atarak.

"Son hasta!" Barb radyoda Van Morrison'ın bir şarkısını açıp ona eşlik ederek Frankie ile Jamie'nin yanına geldi. "Nasıldı bizim kız?" diye sordu Jamie'ye.

Jamie, Frankie'ye bakarak "Harikaydı" dedi.

"Yeterli olduğunu söylemiştim" dedi Barb, Frankie'nin popposuna vurarak.

Patty de Barb'ın yanına kaydı. "İyi iş çıkardın Frankie. Yakın-

da yıldızın parlayacak." Sonra bir kolunu Barb'a doladı. "Subaylar Kulübü'ne gidelim mi?"

Barb maskesini indirip "Olur. Orada görüşür müyüz Frankie?" dedi.

Frankie o kadar yorgundu ki güçlükle başını sallayabildi.

Barb ve Patty kollarını birbirlerinin omzuna atıp birbirlerine destek olarak kapıya yürüdüler.

Jamie kepini çıkarıp hastayı ameliyat sonrası bakıma götürmesi için bir doktor çağırdı. Tekerlekli sedye götürülünce Jamie ve Frankie ameliyathanede yalnız kaldılar. Yüzleri birbirlerine dönüktü.

"Eee?" dedi Jamie gözlerini ona dikerek. Bu geceyle ilgili hislerinin Jamie için önemli olduğunu Frankie çok iyi biliyordu.

"Önümde uzun bir yol var" diyerek ona gülümsedi. "Ama evet."

"Bizim sayemizde askerler evlerine, ailelerine dönebiliyor. Tek umudumuz bu olabilir." Sonra biraz yaklaştı. "Gel, sana bir içki ısmarlayayım."

"Ben pek içmem."

"O zaman sen bana ısmarla."

Önlüklerini, keplerini ve eldivenlerini çıkardıktan sonra Jamie onu elinden tutup ameliyathaneden çıkardı.

Yürürken Frankie ona yaslandığını fark etti. Daha önce hiç cidi bir erkek arkadaşı olmamış, sevişmemişti. Normal dünyadayken iyi bir kız olmak, ailesini gururlandırmak önemli geliyordu ona ama burada her gün tanık olduğu dehşet, nazik toplum kurallarını önemsizleştiriyordu.

Subaylar Kulübü'nün bu geceki mücadeleden yorgun ve bitkin çıkan sağlıkçılarla dolu olmasına hiç şaşırmadı. Artık işleri bitmiş, rahatlamaya ihtiyaçları vardı. Ethel tek başına bir masada oturmuş, sigara içiyordu, Barb ise eğreti dans pistinde bir adamın kollarındaydı ve müzik eşliğinde güç bela hareket ediyordu. Dans etmekten çok ayakta durmak için birbirlerine yardım ediyorlardı sanki. Köşede bir adam ukulele çalıyordu.

Jamie, Frankie'yi Ethel'in masasına götürüp ona bir sandalye çekti. Frankie sandalyenin üzerine neredeyse düşmüştü. Daha son-

ra Jamie içki almak için bara yöneldi. "Eee?" dedi Ethel, Frankie'ye bir sigara uzatarak.

Frankie sigarayı alıp Ethel'in sigarasıyla yaktı. "Kimseyi öldürmedim."

"Ah Frank, ameliyathanedeki ilk günün için harika bir şey bu." İçini geçirdi. "Triyaj korkunçtu. Charlie o çocukların canına okudu. Beklemedekilerin hepsi öldü."

Ethel, Frankie'nin elini tutup onu rahatlatmaya çalışırken kendisi de rahatladı. Sonra ayağa kalktı. "Bu gece burada kalamam. Kulübeye gidiyorum. Sessizliğe ihtiyacım var. Hatta belki babama bir mektup yazarım. Ya sen?"

Frankie bardan dönen Jamie'ye baktı. "Jamie'nin..."

"O evli."

Frankie başını kaldırıp Ethel'e baktı. "Evli mi? Ne? Ama bana söylemedi..."

Ethel onun omzuna dokundu. "Dikkatli ol Frank. Dünyanın kadınlara öğrettiği her şey yalan değildir. Burada adın çıksın istemezsin eminim. Ben iyi bir kız olduğumu ve havalı olmadığımı biliyorum ama dünya ne kadar değişirse değişsin bazı şeyler aynıdır. Kiminle aynı yatağa gireceğini iyi düşün."

Frankie Subaylar Kulübü'nden çıkan Ethel'in arkasından bakakaldı.

Biraz sonra Jamie, Frankie'nin yanına oturup iyice yaklaştı ve ona bir Fresca ikram etti. "Sana bunu aldım ama viskiyi tavsiye ederim."

"Öyle mi?" dedi Frankie ılık sodayı yudumlarken.

"Saygon'da bir otel var" dedi Jamie. "Caravelle. Harika bir çatı barı var. Çok seversin. Yumuşak yataklar. Tertemiz çarşaflar."

Frankie ona dönüp "Yüzüğünü taksan iyi edersin" dedi.

Jamie'nin gülüşü soldu. "McGrath..."

"Bana ne zaman söyleyecektin?"

"Bildiğini sanıyordum. Herkes biliyor."

"Karının adı ne?"

Jamie iç geçirerek "Sarah" dedi.

"Çocuğunuz var mı?"

"Bir tane" dedi Jamie bir süre durakladıktan sonra. "Davy."

Frankie bir an gözlerini kapattı, sonra açtı. "Bir resmi var mı?"

Jamie cüzdanından tombul yanaklı, kollarıyla bacakları lokum gibi kabarık saçlı bir oğlan çocuğunu kucağında tutan uzun boylu, zayıf bir kadının fotoğrafını çıkardı.

Jamie fotoğrafı kaldırdıktan sonra ikisi de sessizliğe gömüldü. Frankie'nin hayal kırıklığıyla dolu bir sessizlikti bu. "Bunun... Bunun bir ilgisi yok. Yani bizimle."

"Beni hayal kırıklığına uğrattın" dedi Frankie.

"Ben..."

"Bana yalan söyleme Jamie. Bana saygı göster lütfen. Ben eski moda şeylere, aşka ve dürüstlüğe inanırım. Yeminlere de." Frankie sodasını öyle hızlı içti ki boğazı yandı. Sonra ayağa kalkıp "İyi geceler" dedi.

"Kaçıp gitme McGrath. Bir centilmen gibi davranacağıma söz veriyorum. İzci sözü."

"İzci olmadığına çoktan karar vermiştik sanırım."

"Evet" dedi Jamie. "Ama bu gece birinin arkadaşlığına ihtiyacım var."

Frankie bu duyguyu biliyordu. Onu böyle hüzünlendirip üzen şey çocuğunun fotoğrafı mıydı acaba? Yavaşça yanına oturdu. Ondan hoşlandığı bir gerçekti. Öyle ki aslında bu gece onun da bir arkadaşa ihtiyacı vardı. "Ne zamandır evlisiniz?"

"Dört yıldır." Jamie içkisine baktı. "Ama..."

"Ama ne?" diye sordu Frankie, bunun tehlikeli bir soru olduğunu bilerek. Evlerinden çok uzakta, kırılgan yanlarını ortaya çıkartan bir dünyadaydılar. Yalnızlardı.

"Sarah ilk sevişmemizde hamile kaldı. Son sınıftaki bir partide. Ben tıp fakültesindeydim. İkimiz de evlenmemeyi hiç düşünmedik."

"Ve..."

"Ben iyi bir adamım McGrath."

Frankie ona bakarken kendini garip bir yoksunluğun içinde buldu. Daha önce varlığından bile haberdar olmadığı bir fırsat kaçmıştı sanki. "Ben de iyi bir kızım."

"Bunu biliyorum."

Aralarına bir sessizlik çöktü. Sonra Frankie zorla gülümsedi.
"Sarah sana katlandığına göre bir azize olmalı."
"Öyle McGrath" dedi Jamie ona hüzünle bakarak. "Öyle."

*

16 Mayıs 1967

Sevgili anneciğim ve babacığım,

Şu sıralar ameliyathane hemşiresi olmak için eğitim alıyorum.

Bu konuda iyi olmayı her şeyden çok istiyorum. Yaptığın işi sevmek güzel bir duygu.

Buranın köyleri çok güzel. Daha önce hiç görmediğim kadar yeşil, suyun rengi de muhteşem bir turkuvaz. Şu an muson mevsimindeyiz ama şimdilik arkasından güneş ışığı getiren şiddetli ve kısa süreli yağmurlardan başka bir şey görmedik. Her şeyin bu kadar yeşil olmasına şaşmamalı.

Çok fazla fotoğraf çekiyorum ve hepsini sizinle paylaşmak için sabırsızlanıyorum. O zaman anlayacaksınız.

Dünyada hayat nasıl gidiyor?

Sizi seviyorum,

F

NOT: Lütfen bana bir el losyonu, sıvı sabun ve parfüm gönderin. Bir de yeni bir Aziz Christopher madalyası.

*

31 Mayıs 1967

Sevgili Frances Grace,

Her zaman seni düşünüyorum. Her pazar senin için bir mum yakıyorum. Babanı da bazen senin arabanda oturup elleri direksiyonda garaj duvarına bakarken görüyorum. Ne düşündüğünü sadece tahmin edebilirim.

Hepimiz garip bir dünyanın içindeyiz. Değişken ve belirsiz. Bizler yani Amerikalılar artık birbirimizle neredeyse konuşamıyoruz, anlaşmazlıklarımızı aşabileceğimizi düşünmüyorum.

Sevdiğin işte başarılı olmanın harika bir his olduğunu tahmin edebiliyorum. Bu, benim kuşağımdaki pek çok kadının dikkate almadığı bir şey.

Sevgilerimle,

Dokuz

Frankie ameliyathaneye her adım attığında korkmuyordu artık. Hâlâ tereddüt ettiği zamanlar oluyordu ama tıpkı ilk gecesinde onu benzettikleri kaplumbağa gibi, tanık olduğu şeylerden kendini korumak için sert bir kabuk geliştirmiş, ameliyathaneye giren erkeklere –kadın ve çocuklara da– yardım etmek için kendi korkusunun önüne geçecek özgüveni kazanmıştı. Hayatta kalmanın tek yolu buydu.

Patty, Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ndeki son haftalarında, görevi boyunca edindiği bütün becerileri Frankie'ye kazandırmak için çabalamıştı, Barb bir gece önce ne kadar az uyumuş olursa olsun ameliyathanede ona yardım etmeye her zaman hazırdı. Ethel de duygusal desteğini eksik etmiyordu.

Şimdi bu sıcak ve yağmurlu haziran gününde, ameliyatta Jamie'ye yardım ederken tepelerindeki helikopterlerin uğultusunu duyuyordu. Birden fazla helikopter vardı. Ameliyathaneye gelen yaralı sayısının giderek artması, itmelerin çoğalması artık onu şaşırtmıyordu. ABD ve Vietnam Cumhuriyeti Ordusu ARVN, Komünist Kuzey'i Amerikan destekli Güney'den ayıran Askerden Arındırılmış Bölge'ye girmişti ve çatışmalar çok şiddetliydi. Keşke Patty hâlâ burada olsaydı ama o geçen hafta evine dönmüştü. Müthiş bir uğurlamayla.

"Kahretsin" dedi Jamie maskesinin arkasından. Dirseğine kadar çocuğun karnına girmişti. "Dalağı yırtılmış."

Frankie ona bir klemp uzattı.

Birkaç dakika sonra ameliyathanenin kapısı çarparak açıldı. Barb maskesi ve önlüğüyle Ameliyat Öncesi Bakım'dan başka bir yaralı getirdi. "Doktor, göğsünde yara var. Kötü durumda."

Jamie içinden lanet etti. "İlgileneceğim... şu dalağı çıkarmalıyız..." Frankie'den aletleri alıp hızlıca bir şeyler yapıp geri verdi. Alnından terler akıyor, damlacıklar maskesine doğru kayıyordu. Sonunda geri çekildi. "İşte bu kadar. Bundan sonrası sende McGrath."

"Bende mi?"

Jamie eldivenlerini çıkarıp yenilerini aldı. Göğüsteki yarayı açmaya başlarken "Sen kapatabilirsin McGrath. Beni yeterince izledin. Sadece geniş, büyük fasya parçaları al, hepsini dikişin içinde tut, kapat ve dikişleri beş kare düğümle bağla. Say. Beş tane olmalı."

Frankie başını iki yana salladı. "Yapamam."

"Lanet olsun McGrath. Korkacak vaktimiz yok. Yapabilirsin. Hadi artık."

Frankie başını sallayıp güçlükle yutkundu ve hastanın örtülü, kesik karın bölgesine yaklaştı.

"Dikiş dikmek gibi McGrath. Hemşirelikteki güzel kızlar dikiş dikmeyi bilmez mi? Dikiş atmak da öyle bir şey işte."

Frankie derin bir nefes alıp dışarı verdi. *Yapabilirsin.*

Odaklanmak, gürültüyü ve çatıya vuran yağmurun sesini unutmak için biraz daha bekledi; sakinleştiğinde, dikiş atmaya başlayarak çocuğun fasyasını yavaş yavaş kapatmaya başladı. Her düğümü dikkatle sayarak ilerledi.

"Güzel" dedi Jamie ona bakarak. "Yapabileceğini biliyordum."

Frankie hayatı boyunca hiçbir şeye böyle odaklanmamıştı. Ameliyathanedeki gürültü azaldı. Kendi kalp atışlarını, nabzını, ciğerlerinde dolaşan havayı hissetmeye başladı. Bütün dünya bu çocuğun karnındaki kanlı boşluğa sıkışmıştı. Fasyayı kapattığında çok fazla terlemişti ama çalışmaya devam etti. Sonunda nefesini dışarı verip yaptığı işe baktı; dikişler mükemmeldi. Hiç bu kadar gururlanmamıştı.

İşte, diye düşündü. *Buraya geldiğimde olmak istediğim kişi.*

"Burada işim bitti" dedi Jamie, Frankie'ye.

"Benim de" dedi.

İkisi de aynı anda başını kaldırdı ve Jamie'nin yüzünde maskesi olmasına rağmen gülümsediğini görebiliyordu.

"Sana demiştim McGrath."

Frankie sadece başını sallayabildi.

"Hadi kımılda" dedi Jamie. "Az önce bir tahliye helikopterinin daha indiğini duydum."

*

Haziran sonunda muson mevsimi tüm şiddetiyle bastırdı, Frankie daha önce böyle bir hava görmemişti.

Uğultulu rüzgâr çatıları uçuruyor, tabelaları yerinden sökü-yordu. Yağmur katman katman yağıyor, rüzgârla birlikte yanlara savruluyordu. Kırmızı toprak, dışarıdan ameliyathaneye sızarak beton zemindeki kana karışıp yapışkan bir çamura dönüşmüştü. Sürekli kürekle dışarı atmak gerekiyordu. Frankie, diğer hemşire-ler, sıhhiyeciler ve kürek tutabilen herkes çamuru dışarı atmakla uğraşıyordu.

Hava da *soğuktu*.

Frankie bağırsakları yarılmış, göğsü bombanın açtığı yaralarla kaplı önündeki hastaya baktı. Bu geceki fırtına, çekiçle oyuncak ahırına sürekli vuran bir çocuk gibi Quonset'i dövüyordu.

Jamie "Öldü" diyerek sessizce küfretti.

Frankie ölüm saatine bakıp hiçbir şey söylemeden not etti.

On iki saattir ayaktaydı. Muson mevsimi hayatın her alanını daha da zorlaştırmıştı. Belki asıl kötü olan hava değil, kapıdan içeri giren yaralı sayısındaki artıştı. Geçen hafta genel olarak sa-kin geçmiş, hemşirelerin yeterince boş vakti olmuştu ama bu haf-ta öyle değildi. LBJ, insan gücünün durumu değiştireceğini ümit ederek savaş meydanına daha fazla asker göndermeye devam ederken, *Stars and Stripes* her hafta "Yaşasın! Amerika Savaşı Ka-zanıyor!" makaleleri yayınlıyordu.

Frankie şiddetle titrerken ameliyat önlüğünün altındaki lekeli, solgun üniformasının nemli olduğunu fark etti. Cepleri sigara ve çakmakla doluydu. (Çocuklarına vermek için her zaman yanında bulundururdu. Artık yaralıları böyle görüyordu; çocukları gibi). Göğüs cebinde küçük bir el feneriyle bandaj makası vardı. Her an

kan alması gerekebileceği için bir apoletinden esnek bir lastik boru sarkıyordu. Kemerinin bir halkasına da bir Kelly klempi takmıştı. Mavi bir cerrahi bone dağınık saçlarını, bir maske de burnuyla ağzını kapatmıştı. Dışarıdan bakan herkesin görebileceği tek şey yorgun gözleriydi.

Jamie, belki de daha altı ay önce lisede futbol oynayan bir çocuğun cansız bedeninin üzerinden ona baktı. "İyi misin McGrath?"

"İyiyim. Sen?"

Jamie başıyla onaylasa da Frankie gözlerinden gerçeği anlamıştı. O da en az kendisi kadar bitkin ve keyifsizdi.

Artık birbirlerini iyi tanıyorlardı. Geçtiğimiz ay, bazı evli çiftlerin bir yılda birlikte geçirdiği saatten çok daha fazlasını birlikte geçirmişlerdi. Yağmur, nem, soğuk, çamur, yaralar, insanların hayatını kurtarmak için harcanan saatler gibi zorluklar onları birbirlerine bağlamış, arkadaşlığın ötesine taşımıştı. Bazen burada duygusal acıyla baş etmenin tek yolu gülmek ya da ağlamaktı. Frankie artık çok az ağlıyordu ama ağladığında da genelde Jamie'nin kollarında oluyordu. Her zaman Frankie'nin yanındaydı, Frankie de onun. En zor anlarda bile Jamie onu güldürebiliyordu.

Jamie ve o saatlerce birlikte duruyor, birlikte çalışıyorlardı. Frankie onun yüzünde gördüğü her duyguyu biliyordu artık; napalm bombasıyla yanarak tanınmayacak hale gelen bir çocuk ya da kendisi kan kaybından ölürken arkadaşları için endişelenen bir asker gördüğünde dişlerini öfkeyle nasıl sıktığını biliyordu. Çok sevdiği Wyoming çiftliğini, sıcak günlerin ardından gelen serin gecelerini, ahırdaki atlarını ve ön verandasının biraz ötesindeki çiçekli tarlasını özlediğini biliyordu. Sinek balıkçılığını, at binmeyi ve yanında altılı birayla Snake Nehri'nde iç lastikle yüzmeyi özlediğini de. Sarah'nın bir anaokulu öğretmeni olduğunu, ona her hafta fırın mamulleri gönderdiğini ve yeterince sık cevap alamadığı için endişelenip sürekli iyi olup olmadığını sorduğunu, Jamie'ninse bu soruya *evet* dışında bir cevap yazamadığını biliyordu.

Frankie ona karşı hissettiği duygularla mücadele ediyordu ama geceleri karyolasında tek başına yatarken onu ve olsa nasıl olur-

du, diye düşünmeden edemiyordu. Aralarındaki bu bağ, sürekli bir arada olmanın ve her gün tanık oldukları dehşetin yol açtığı bir serap olabilirdi ama gerçek gibiydi.

Sıradan bir şeymiş gibi zoraki bir gülümseme eşliğinde ona dokunuyordu. Bazen ansızın yan yana durduklarını fark ediyor, bir anda kendilerini yan yana otururken buluyorlardı. Sadece bakışıyor, hiçbir şey söylemiyorlardı. Birbirlerinin acısını hissetseler de kelimelerin özlemlerini hafifletmeyeceğini biliyorlardı.

Frankie eldivenlerini çıkarıp maskesini indirdi. Her ikisinin de göz kenarlarına kırmızı çamur bulaşmış, gözyaşlarına ve dişlerine akmıştı. "Ne gün ama."

"Bir içki içmeliyim. Belki on tane. Bana eşlik eder misin?"

Bu gece Frankie'nin ona duyduğu özlem gizleyemeyeceği kadar şiddetliydi. Ondan uzak durmalıydı. "Subaylar Kulübü'ne gidemeyecek kadar yorgunum" dedi.

"Böyle bir şey mümkün mü?" dedi Jamie.

Frankie gülümsemeye çalışarak "Bu gece öyle" dedi.

Önlüklerini ve keplerini çıkartıp ordunun sağladığı yeşil pançoları giydiler ve ameliyathaneden çıkıp şiddetli yağmur fırtınasının içine daldılar.

"Tam bundan kötüsünün olamayacağını düşündüğün anda..." dedi Jamie.

Yağmur geçidin tepesini adeta dövüyor, yoğun kırmızı çamuru perçinleyerek her iki yanlarına katman katman düşüyordu.

Yemekhanenin önünden geçerken Frankie öğle yemeği vakti olduğunu fark edip şaşkına döndü. TOPZA'da zaman anlamını kaybederdi ve şu anki gibi personel sıkıntısı çektikleri dönemlerde vardiyalar bitmek bilmezdi. En son ne zaman yemek yemişti? Dün akşamdan beri mi? Midesi guruldadı. Frankie niyetini dile getirmeden sadece yana doğru kaydı ve Jamie'ye çarparak yanlışlıkla onu kenara itti. Sıcak kahve dolu semaveri geçip (tek düşünebildiği *duş* almaktı) iki donut aldı ve kalabalığın içinden Jamie'nin onu beklediği yere çıktı.

"Şeker kaplamalı" diyerek birini ona uzattı.

"En sevdiğim."

"Biliyorum."

Rüzgârda devrilip çamura bulanmış MARTHA RAYE ÖNÜMÜZDEKİ HAFTA GELİYOR yazılı tabelanın olduğu sahnenin arkasına geçtiler. Frankie donut'ını korumak için pançosunun içine soktu.

Jamie girişi kum torbalarıyla kaplı Subaylar Kulübü'nün önünde durdu. Rüzgâr boncukları yana doğru iterek onları duvara yapıştırmıştı. Sigara dumanının kokusu burunlarına geldi. Müziğin sesi diğer sesleri bastırdı. The Turtles'tan "Happy Together" çalıyordu.

Imagine me and you, I do...

"Ediyorum, biliyorsun" dedi.

"Ne?"

"İkimizi hayal ediyorum. Seni hayal ediyorum McGrath."

Frankie'nin nefesi kesildi. Şu an bu kadar yorgunken onu sadece arkadaşı gibi görüyormuş gibi davranabilmesi çok zordu. Gülümseyemiyordu bile. Onu sevdiğinden başka bir şey düşünemiyordu. Tanrı yardımcısı olsun. "Jamie, yapma..."

"Keşke önce seninle tanışsaydım" dedi Jamie.

"Üniversitenin futbol yıldızı ve geleceğin cerrahı olarak bana dönüp bakmazdın bile."

Jamie yanağına hızlıca dokundu. Onun dokunuşu olmadan teni daha çok üşüyordu. "Güzelliğinin farkında değilsin McGrath."

Frankie burada, yağmurun dört bir yandan yağdığı bu gizli dünyada durup bir saniye daha ona bakarsa bu savaşı kaybedeceklerinden, daha doğrusu kaybedeceğinden korkuyordu. Biri uzansa diğeri de uzanacaktı sanki. Bir erkeği öpmeyi hiç bu kadar istememişti. Ona duyduğu aşk göğsünde fiziksel bir sızıdan farksızdı. Kendini geri adım atmaya zorladı. Akıllıca bir şey söylemek istedi ama hiçbir şey bulamadı. Pançonun başlığını kaldırıp yağmur damlalarının sırtından aşağı akmasını önlemek için öne eğildi ve hemşirelerin duşlarına doğru koştu.

Duşlar muhtemelen fırtınadan dolayı boştu. Yağmur, duşları besleyen ve Water Buffalo denen dört yüz galonluk su römorkuna çarpıyordu. Frankie soyunup üniformasıyla pançosunu astı. So-

ğuk havada duşun suyu sıcak geliyordu. Kırmızı bir su, yani kırmızı kan, kırmızı çamur, kırmızı ter aktığını görmek için başını eğmesine gerek yoktu. Gekolar duşun ahşap duvarlarına tırmanıyor, çapraz kirişlerin arkasına saklanıyordu.

Frankie saçlarını ve vücudunu yıkadı. Kurulanmaya bile gerek görmeden nemli, kirli kıyafetleriyle postallarını giyip ıslak pançosunu üzerine atarak tekrar yağmurun içine daldı. Her iki taraftaki sarmal akordeon tellere çarpmamak için coşkuyla akan çamur ve su nehrinin üzerindeki tahta köprüde duraksayıp dengesini korumaya çalıştı ve tekrar kapalı geçide vardı.

Kulübe yağmurun altında sarsılıyordu ve su ahşap kenarlardan aşağı süzülerek kapının önünde bileğe kadar gelen kırmızı bir çamur birikintisi oluşturmuştu. Kapıyı yavaşça açıp çamuru ve yağmuru da beraberinde getirerek içeri adım attı. Bundan kaçmanın yolu yoktu. Bu rüzgâr ve yağmur mevsiminde kulübe her zaman küf ve rutubet kokardı ve yer de her zaman çamurluydu.

Frankie yatağının yanındaki küçük şifoniyerin üzerinde, mavi zarfın altında kahverengi kâğıda sarılmış, çok damgalı bir kutu gördü. Posta!

Islak pançosunu asıp kendine bir fincan kahve yaptı ve nemli kıyafetlerini çıkarıp postallarını küçük sandığa yerleştirdi. Kuru postallar burada dünyalar kadar fark yaratıyordu. Annesinin geçen hafta gönderdiği pijamaları giydi, boynuna biraz parfüm sürdü ve yatağa girdi.

Kutuyu açtığında içinden bir paket ev yapımı kurabiye, bir kutu See's çikolatası ve birkaç Twinkies çıktığını görüp gülümsedi. Zarfın içindense bir gazete kupürü çıktı. Protestocu bir kalabalık Amerikan bayrağını yakıyordu.

5 Temmuz 1967

Sevgili Frances Grace,

Ben sadece güzel haberler yazmak istiyorum ama dünya çıldırmış durumda. Hippilerin artık eskisi kadar barış yanlısı olmadığını söyleyebilirim.

Binlerce savaş protestocusu var. Erkekler askerlik celp kâğıtlarını, kadınlar sutyenlerini yakıyor. Irk kavgaları yaşanıyor. Yüce Tanrım. Yıllık partimiz çok tatsızdı. Herkes savaştan bahsediyor. Pazar okulundan Donna Van Dorn'u hatırlıyor musun? Geçen hafta briç kulübünde, asidi bırakıp bir folk grubuna katılmak için üniversiteyi terk ettiğini duydum. Söylenenlere göre, bir komün içinde yaşayıp mum yapıyormuş. Tanrı aşkına, Amerikan Devriminin Kızları Ulusal Derneği'ne üye ve hemşirelik okudu.

Kulüptekiler Vietnam'daki savaşın yanlış olduğunu düşünmeye başladı. Anladığım kadarıyla Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi ABD'yi okulları –OKUL, Frankie!– kiliseleri ve hatta bir cüzzam hastanesi de dahil olmak üzere sivilleri bombalamaktan suçlu bulmuş. Dünyada hâlâ cüzzamlıların olduğunu kim bilirdi?

Dikkatli ol Frances ve hemen yaz. Seni özledim. Sevgiler,

Annen

Frankie cevap yazabilmek için kuru sayılabilecek ince mavi bir mektup kâğıdı buldu. Bu rutubetli ortamda mürekkep diğer tarafa da bulaşmıştı.

18 Temmuz 1967

Sevgili anneciğim,

İkramlar için çok teşekkür ederim. Bu korkunç muson mevsiminde bunların bize nasıl moral verdiğini anlatamam.

Havayı tarif etmek zor ama dayanmak daha da zor. Yağmurdan daha kötü olan tek şey arkadaşım Ethel'in ÜDUT'unun gelmiş olması. Bu asker dilinde ülkeye dönüş için uygun tarih anlamına geliyor. Yani eve dönüş tarihi.

(Sana keman çalan ve büyükbaş hayvan veterineri olmak isteyen Ethel'den bahsetmiştim, hatırlıyor musun?) Her neyse, eylülde Vietnam'dan ayrılacak. Eve gidecek.

Burada onsuz kaldığımı hayal bile edemiyorum.

Ama öyle olacak sanırım.

Burada...

Frankie yaklaşan helikopterlerin uğultusunu duyunca kalemini bıraktı.

İç geçirip bitmemiş mektubuyla ikramın büyük kısmını uyduruk komodinine yerleştirdi ve hâlâ nemli kıyafetlerini giyip postallarını ayaklarına geçirdi.

Vardiyası bitmiş olsa da bu personel yokluğunda bunun ne önemi vardı? Yaralılar getirilmişti ve hemşirelere ihtiyaç duyulacaktı. Islak pançosunu da giysilerinin üzerine geçirip ameliyathaneye yöneldi ve helikopter pistinin önündeki Ameliyat Öncesi Bakım bölümünün kapısına bir çift ambulansın geldiğini gördü.

Jamie ameliyat kepi ve önlüğüyle çoktan ameliyathaneye girmişti. "Kötülere rahat yok ha McGrath?"

Frankie ona bir Twinkies uzattı. "Hiç yok."

*

Temmuz ayının sonlarında yeni yaralıların beklenmediği bir günde Barb bir MEDCAP gezisi düzenlemişti ve Jamie üç hemşireyle birlikte eski bir Huey'nin beklediği helikopter pistine doğru yürüyordu. Bugün Aziz Elizabeth Yetimhanesi olarak kullanılan yakınlardaki eski taş kiliseye gideceklerdi.

Frankie zeytin yeşili şapkasını kafasında tutmaya çalışarak helikoptere doğru koşup bindi. İlk defa arka tarafa geçmedi. Artık korkmak, helikoptere her bindiğinde Finley'i düşünmek istemiyordu.

Onun yerine, makineli tüfeğini aşağıdaki araziye doğrultan nişancılardan birinin yanına dikkatlice oturdu. Önce bir bacağını, sonra diğerini dikkatle aşağı sarkıttı. Barb diğer açık kapıya oturdu. Ethel ve Jamie arkadaydı. Helikopter havalandığında Frankie'nin nefesi kesildi.

Ve havalandılar. Şimdi kırların üzerinde uçuyorlardı.

Frankie kendini hiç bu kadar özgür, bu kadar korkusuz hissetmemişti. Rüzgâr yüzünü adeta kırbaçlıyordu. Aşağıdaki yeşil manzara şaşırtıcı derecede güzeldi, turkuvaz renkli Güney Çin Denizi boyunca uzanan kumsalı gördü.

Helikopter bir anda yan yatarak iç kesime yöneldi ve pirinç tarlalarının üzerinde alçaldı. Frankie gür fil otlarının arasında kırmızı bir toprak yol gördü ve helikopter o noktada durup havada bekledi; pervaneler uğulduyor, rüzgâr otları dümdüz ediyordu. Sonra yavaşça alçaldılar ve MEDCAP ekibi indikten sonra helikopter kuzeye doğru uçarak uzaklaştı.

Sağlık ekibi yetimhaneye yaklaşırken kapılar sertçe açıldı ve eski püskü giysiler içindeki çocuklar ellerini sallayarak, heyecan içinde itişip kakışarak dışarı fırladılar. Amerikalıların çocuklara şeker dağıtacağını biliyorlardı. Arkalarında siyah elbiseler giyip konik hasır şapkalar takmış Vietnamlı rahibeler bitkin halde onlara bakıyordu.

Genç kızlar hemşirelerin etrafını sarıp onlara dokunmak için ellerini uzatıyordu. Frankie'nin yanındaki Barb dizlerinin üzerine çöktü ve çocuklara şekerleme dağıtırken saçlarına dokunmalarına izin verdi. Sonra onları aşı için sıraya dizdi.

Sonraki dört saatte hemşireler aşı yapıp vitamin dağıttılar, fare ısırıklarıyla ilgilenip sıtmaya yakalananlara ilaç verdiler. Jamie yaraları dikti, hatta birkaç çürük dişi çekti.

Tam gitmek için toparlanırken ufak tefek, genç ve güzel bir Vietnamlı rahibe öne çıktı. Yüzünde tereddüt dolu bir ifadeyle Frankie'ye doğru yürüdü. "Şey... madam?" dedi Fransızca aksanlı bir İngilizceyle.

"Evet?" dedi Frankie alnındaki teri silip tıbbi malzemelerinin bulunduğu çantayı omzuna atarken.

"Lütfen benimle gelir misiniz?"

Frankie rahibenin peşinden serin yetimhane binasına girdi. Bütün odalar yatakhaneye dönüştürülmüştü ve uyumak için yere hasır serilmişti. Bir odada uyuyan ya da ağlayan bebeklerle dolu en az bir düzine beşik vardı. Bu savaşın kaç çocuğu yetim bıraktığını düşünmek Frankie'nin içini yakıyordu. Savaş bittiğinde bu çocuklara ve bebeklere kim bakacaktı?

Sonunda bir köşeyi dönüp dikdörtgen bir odaya girdiler. Pencere kenarlarında ve yerde yanmış mumlar vardı, yani elektrik yoktu.

Burada sadece bir çocuk vardı. Bir buçuk iki yaşlarında bir kız çocuğu dizlerini göğsüne çekip kollarını bükülmüş bacaklarına dolamış halde bir hasırın üzerinde oturuyordu. Fiziksel olarak olabildiğince küçülmeye çalışıyordu sanki. Frankie şaşkın bir ifadeyle rahibeye baktı.

"Alnı sıcak" dedi rahibe, iyice anlatabilmek için kendi alnına dokunarak.

Frankie minderin yanındaki sert taş zemine çöktü. Yakından bakınca kızın tahmin ettiğinden biraz daha büyük olduğunu, yetersiz beslendiği için vücudunun zayıf kaldığını anladı.

"Yemek yemiyor" dedi rahibe.

Frankie kızın dağınık siyah saçlarını okşayarak "Merhaba ufaklık" dedi.

Kız ne yerinden kımıldadı ne de cevap verdi, hüzünlü kahverengi gözleriyle Frankie'ye baktı. Karman çorman saçları çenesindeki çirkin yanık izini gizliyordu.

Frankie çocuğun alnına dokunarak "Adın ne?" diye sordu ve yanığı incelediğinde enfeksiyon kapmadığını anladı.

Ateşi vardı ama kötü bir hastalığa işaret eden türden bir ateş değildi.

Rahibe alçak sesle "Adını bilmiyoruz" derken diz çöküp kızın sırtını okşadı. "Yaşadığı köy bombalandı. Sıhhiyecilerinizden biri onu bir hendekte saklanırken bulmuş." Durakladı. "Ölmüş annesinin kollarında."

Frankie o an kalbinde bir ağırlık, içinde kalacağını bildiği bir keder hissetti. Böyle bir şeye karşı bir kalkanı yoktu. Kendini korumak için ne kadar sert bir kabuk örmüş olursa olsun bazı acılar unutulmuyordu. Bu kız da onlardan biri olacaktı, uyurken ya da gözüne uyku girmeyen geceler göreceği yüzlerden biri.

"Ona Mai ismini verdik. Bizi anlayıp anlamadığını bilmiyoruz. Bazıları... çok sıkıntı..."

Frankie çocuğu kucaklayıp her şeyin düzeleceğini söylemek istedi ama böyle bir kız için her şey gerçekten de düzelecek miydi?

Çantasından bebek aspiriniyle antibiyotik çıkardı. "Bunlar ateşini düşürür. Yanık için de bir merhem vereceğim. Yara izlerini hafifletir."

Sonra tekrar çantasına uzandı ve çıkardığı kirazlı şekerlemeyi kıza uzattı.

Küçük kız şekerlemeye bakmaktan öte bir şey yapmadı.

Frankie şekerlemenin ambalajını çıkarıp yaladı ve gülümseyerek tekrar kıza uzattı.

Kız yavaşça uzanıp ince beyaz çubuğu tuttu. Frankie'ye bakarak onu ağzına götürdü ve yaladı.

Tekrar yaladı.

Sonra tekrar.

Frankie kızın gülümsemesini bekledi ama boşuna. Keşke onu şaşırtsaydı ama bu çocuğun yaşadığı travmayı çok iyi anlıyordu. Giderek daha fazla köy yakılıyor ya da bombalanıyordu. Vietnamlılar ölüyor, çocuklarını dünyada yapayalnız bırakıyordu. Karşı konulmaz bir trajediydi bu.

Ayağa kalkmaya yeltendi.

Kız uzanıp bileğine dokundu.

Frankie tekrar yerine oturdu.

Kızın gözleri yaşarmıştı.

Frankie onu kucaklayıp nazikçe sallayarak uyutana kadar "Puff, the Magic Dragon" şarkısını mırıldandı. Kucağındaki yaralı çocuğa, yaşına göre fazla ufak kalmış, hayatı boyunca taşıyacağı bir yarayla bu dünyada yapayalnız kalan kıza baktı ve yüreği Mai ve onun gibi savaşın mahvettiği çocukların acısıyla doldu. Kızın sıcak alnını okşadı ve ağır ağır nefes alarak gözyaşlarının akmasını engelleyip şarkı söylemeye devam etti.

"McGrath? Helikopter geliyor. Gitmemiz gerek."

Frankie döndü ve kapıda duran Jamie'yi gördü.

Uyuyan çocuğu minderinin üzerine koydu ve yaralı yanağını okşayarak onu öptü. "İyi uykular Mai" dedi boğuk bir sesle.

Ayağa kalkarken dengesi bozuldu. Ayakları karıncalanıyordu.

Jamie hemen yanına gelip ona destek oldu. Frankie eline uzanıp tuttu ama ona bakmaya cesaret edemedi.

"Frankie..."

Frankie kendini tutamayınca döndü ve Jamie onu kollarının arasına alıp sarıldı. Gözlerinin yaşardığını, ardından sıcak damla-

ların her birinin Jamie'nin pamuk tişörtüne düşüp gözden kaybolduğunu hissetti.

Jamie hiçbir şey söylemedi ve Frankie toparlanıp yanından uzaklaşana kadar ona sarıldı.

Frankie sonunda ona bakmadan "Teşekkürler" dedi gözyaşlarını silerek.

"O küçük kız iyiliğini hiç unutmayacak" dedi Jamie. "Hayatı boyunca. Koşacak, oynayacak ve büyüyecek."

Bu sözler Frankie için o kadar anlamlıydı ki sadece başını sallayabildi. Duymak istediği şeyi nasıl bilmişti?

Güneş ışığına doğru yürüdüler. Çocuklar yıkık dökük bahçede ekibin getirdiği bir topla oynuyor, ileri geri koşturup gülüşüyorlardı. Helikopter biraz ötede toprak yola inmişti ve pervaneleri fil otlarını düzleştirmiş, kırmızı toprağı birbirine katmıştı.

Sağlık ekibi o yöne koşup helikoptere bindi. Frankie açık kapıya oturup bacaklarını yan tarafa sarkıttı. Arada bir çantasından Polaroid fotoğraf makinesini çıkarıp bir fotoğraf çekiyor, karanlık baskıyı görüntü ortaya çıkana kadar kuruması için sallıyordu ama aklı başka yerdeydi.

Uzakta başka bir helikopter ormanın üzerinde alçaktan uçarak herbisit püskürtüyordu.

Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ne sorunsuz indiklerinde ortalık sessizdi.

Her nasılsa acil servisten Ameliyat Öncesi Bakım'a koşuşturanlar, triyajda hastalar, binaya gürültüyle giren ambulanslar, katman katman yağan yağmur, çamur gölleri yoktu. O, Ethel, Barb ve Jamie yemekhaneye yürüdüler; kadınlar sandviç ve TaB, Jamie de bira aldı.

Kumsalda bir düzine kadar gömleksiz erkek voleybol oynuyordu. Hoparlörden müzik sesi yayılıyor, çekiç sesleri duyuluyordu, binalar inşa ediliyordu. Uzak tepelerde mısır patlamasına benzer seslerle havan mermileri patlıyordu. Jamie gömleğini çıkarıp ayakkabılarını fırlattı ve voleybol oynayan adamlara katıldı.

Kadınlar üç plaj sandalyesini kumsala götürüp beyaz kumları, mavi suyu ve gövdesi çıplak erkekleri izleyerek sandviçlerini ye-

diler. Bu gece burada bir sinema perdesi kurulacaktı. Söylentiye göre birisi *Büyük Firar*'ın bir kopyasını bulmuştu.

Arkalarında biri müziğin sesini sonuna kadar açmıştı. "Leaving on a Jet Plane" şarkısına eşlik ediyorlardı. Donut Dollies adı verilen iki Kızıl Haç gönüllüsü kadın, etekli üniformaları içinde içecek ve kurabiye dolu bir el arabasını kumsala doğru itiyordu. Takma adları kulağa yumuşak geliyordu belki ama bu kızlar çivi gibi sertti. Askerlere moral vermek için her türden araçla Vietnam'ın dört bir yanını dolaşıyorlardı.

"Ne oldu?" dedi Barb, Frankie'ye.

Frankie bu soruya şaşırmadı. O, Barb ve Ethel artık arkadaştan da öte olmuşlardı. Radikal, çiftlik kızı ve iyi kız; normal dünyada birbirleriyle hiç tanışmayabilirler, hiç arkadaş olmayabilirlerdi ama bu savaş onları kardeş yapmıştı. "Yetimhanede küçük bir kız vardı" dedi Frankie. "Yanmıştı. Sıhhiyecilerimiz onu yol kenarında, ölmüş annesinin kollarında bulmuşlar."

Ethel yorgunlukla bir iç geçirdi.

Frankie yanmış halde bir çukurun içinde, ölmüş annesinin kollarından ayrılmayan Mai'yi aklından çıkartamıyordu. "Köyü bombalanmış."

Savaş başkaydı, kadın ve çocuklarla dolu köyleri bombalamak başka. Tanrı biliyordu ki *Stars and Stripes*'ta bunlardan hiç bahsedilmiyordu. Neden bunu haber yapmıyorlardı?

Üçü de sessizliğe gömüldü, o sessizlikte hiçbirinin yüzleşmek istemediği çirkin gerçek yatıyordu. Köy Güney Vietnam'daydı.

Ve sadece Amerikalılarda bomba vardı.

On

Ağustos ayında günler sıcak ve yağmurlu geçti, hava bazen öyle nemli oluyordu ki nefes almakta zorlanıyordu. Muson mevsiminde Frankie'nin giydiği, çıkardığı her şey küf kokuyor, çamura bulanıyordu. Giysileri tam anlamıyla temizlemenin ya da kurutmanın bir yolu yoktu. Kamptaki herkes gibi o da umursamamayı öğrenmişti.

Eylül ayında yağmur nihayet dindi ve yerini insanı hayattan bezdiren sıcaklar aldı. Her vardiyanın sonunda maskesiyle bonesi terden sırılsıklam hale geliyordu. Quonset kulübeleriyle barakalar fırın gibiydi. Subaylar Kulübü'nde biraz rahatladıktan, kumsalda yıldızların altında bir film izledikten ya da Ethel ve Barb'la remi oynadıktan sonra yatağına yığılıyor, uyumak için dua ediyordu.

"Uyan Frank."

"Hayır." Frankie nemli çarşafıyla birlikte karyolasında yuvarlandı.

Bu defa omzuna şiddetli bir darbe geldi. "Uyan. Saat bir oldu."

Frankie inleyerek döndü. Gözleri yavaş yavaş, acıyarak açıldı. Dün geceki havan topu saldırısı saatler sürmüştü, patlamalar kulübeleri öyle şiddetli sarsmıştı ki kırmızı çamur düz tavandan damla damla düşerek Frankie'nin yanaklarını lekelemişti.

Bir kolunu gözlerinin üzerine attı. "Defol git Ethel. Daha bir saat önce yattık."

Barb "İki saat önce" diye düzeltip "bugün günlerden ne, düşün bakalım" dedi.

Frankie dirseklerinden destek alarak yarı oturur pozisyona geçti ve gözleri Ethel'in yatağının yanındaki duvara asılı takvime ilişti. Bütün günlerin üzeri çizilmişti. "Ethel'in ÜDUT'u."

"Evet, sporseverler" dedi Ethel saçındaki pembe bigudileri çıkartırken. "Vietnam bu erkekler ordusunda görev yapan en iyi hemşireyi kaybediyor. Ben normal dünyaya dönüyorum. Ve iki tur görevden sonra da bu cehennem çukurunu Subaylar Kulübü'nde bir pizza partisiyle terk edecek değilim. Mayonu giy Uyuyan Güzel. Bir kuş bizi bekliyor."

"Mayo mu?"

Frankie buna inanamıyordu. Dün tam on dört saat çalışmış, tamamını ayakta geçirmişlerdi. Üstelik büyük kısmında ameliyathanedeydi. Sırtı ve dizleri ağrıyordu. Şimdi de... Kol saatine baktı. İki hafta sonraki tek izin günlerinde saat 13.00'te bir subay kulübünde yüzmeye mi gideceklerdi?

Ethel örtüsünü üzerinden çekince Frankie tişörtü ve külotuyla ortada kaldı. Ayak parmaklarını böceklerden ve diğer ürpertici sürüngenlerden korumak için sıcağa rağmen yatarken çorap giyiyordu. Hatta külotunu bile sırf bunun için giyiyordu.

Frankie yataktan kalktı (Bu biraz çaba gerektirmişti; bacakları pelteye dönmüş, ayaklarıysa uyurken vahşi köpekler tarafından çiğnenmiş gibiydi). İki parçadan oluşan kemerli kırmızı mayosunu giyip spor ayakkabılarını ayağına geçirdi ve tuvalete gitti.

Yarı yolda koku suratına çarptı. İnsan boku ve duman. Lanet olası yeni bir asker bok görevini yapıyordu. Kelimenin tam anlamıyla böyle. Görevi tuvaletleri boşaltıp atıkları elli beş galonluk metal varillerde yakmaktı.

Frankie tahta yürüyüş yolundan duşlara yöneldi. Günün bu saatinde güneş suyu iyice ısıtmış oluyordu. Buna rağmen hızlıca duş alıp havluyla kurulandı. Bu sıcakta ona da ihtiyaç yoktu tabii.

"Sonunda" dedi Ethel, Frankie kulübeye döndüğünde. "Sosyetik kızlar bile daha kısa zamanda hazırlanır."

"Onlar hakkında ne biliyorsun ki?" Frankie şortunun düğmelerini iliklediı ve spor ayakkabılarının bağcıklarını bağlamak için eğildi. Sonra eline bir makas alıp yüzüne düşen saçları kesti. Kulübede ayna yoktu, iyi ki yoktu.

Barb kısa Afro saçına bandana takıp arkadan bağladıktan sonra Frankie'nin elindeki makası aldı ve tek kelime etmeden saçını ken-

disi kesmeye devam etti. Frankie ona tam bir güvenle izin verdi. Burada kurduğu arkadaşlıklar böyleydi. Barb ve Ethel'e ölümüne güvendiğini söylemek abartılı olmazdı.

Barb "Hadi bakalım köylü sosyetik" diyerek makası şifoniyerin üzerine fırlattı. "Oğlanlar bekliyor."

"Oğlanlar mı?" Frankie çantasına birkaç giysi tıkıştırdı ve üçü birlikte kulübeden çıktı.

Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi bugün şaşırtıcı derecede sessizdi. Ah, dikenli tellerin ötesindeki ormana havan topu saldırısı devam ediyordu elbette ama henüz kırmızı alarm verilmemişti. Erkeklerin bağrışmalarını duyabiliyordu. Boş sahnenin önündeki açık alanda futbol oynuyorlardı.

Helikopter pistinde silahlandırılmış bir helikopter bekliyordu, Deniz Kurtları'nın helikopterlerinden biriydi bu. Hemşireler eğilerek helikoptere doğru koştular. Nişancı uzanıp helikoptere binmelerine yardım etti. Tam kalkacakken Jamie, üzerinde şortu ve rengi solmuş Warlocks tişörtüyle gelip helikoptere bindi.

Pilot başparmağıyla tamam işareti yaptı ve pervaneler hızlanırken havalandılar. Bir süre sonra pervanelerin uğultusunu duymadılar bile. Helikopterin burnu keskin bir dalış yapınca kuyruk havalandı ve alçaktan uçarak ilerlemeye devam ettiler. Nişancılar açık kapılardaki sabit makineli tüfeklerin başında duruyordu.

Frankie, yanında Jamie'yle helikopterin arkasındaki kanvas koltuğa oturmuştu.

Açık kapılardan beyaz kumsalları, turkuvaz suları, güneyde Saygon'a doğru hızla ilerlerken damar gibi yayılan kırmızı toprak yolları görüyordu. Başkente yaklaştıklarında gümüş şeritlerle iç içe geçmiş yemyeşil bir manzara gördü, Mekong Deltası dantel bir örtüye benziyordu. Uzaklarda, ormandan turuncu ışıklar yükseliyor, çalılıklarda patlamalar oluyordu.

Birkaç dakika sonra helikopter düz, ağaçsız bir alana indi.

Pilot motoru kapatıp kaskını çıkartarak arkasını döndü. "Deniz Kurtları'ndan mükemmel bir iniş daha. Hanımlar, lütfen bunu günlüklerinize not edin."

Ethel güldü. "Frankie, bu Slim. Gülümse ama söylediği tek kelimeye inanma. Kendini James Bond sanıyor. Erkekler jet ve helikopter uçurmaya başlayınca böyle oluyor. Kendini tanrı sanıyor."

Slim geniş omuzlarıyla uzun boylu ve sırık gibi bir adamdı. Gür bıyıkları ve kirli sakalı, çocuksu yüzünü daha da güzelleştirmiş, ona hava katmıştı. Kamuflaj desenli tişörtü ve kısa mayosuna uygun eski kovboy şapkasını kafasına geçirdi.

"James Bond benim yerimde olmak isterdi" dedi bıyığını düzelterek. Yakışıklı bir adamdı. Hatta ondan da öte bir şeydi ve bunun farkındaydı. "Nasılsınız hanımefendi?" deyince Frankie onun Güneyli cazibesine gülümsemeden edemedi.

O sırada kızıl saçları ve intizamsız bıyığıyla zayıf, ince yapılı yardımcı pilot "Slim de benim yerimde olmak isterdi" dedi. Sonra da Frankie'ye ve diğer kadınlara çarpık dişlerini göstererek sırıttı. "Bana Coyote[2] diyebilirsiniz" diyerek ismine uygun bir şekilde uludu.

Kadınların helikopterden inmesine yardım ederken Frankie'nin elini gereğinden biraz uzun tutmaya devam etti. Sonra Teksas ağzıyla "Hanımlar, Deniz Kurtları'nın yaz kampına hoş geldiniz" derken Frankie adamın yine kendisine baktığını hissetti.

Adam o kadar komik, o kadar gerçekçiydi ki Frankie kendini tutamayıp güldü.

Önlerinde, geniş kahverengi bir nehir sazlıklara ve bataklık kıyıya vurarak tembel tembel akıyordu. Saygon'un silueti karşı kıyıda, uzaklarda yükseliyordu. Haşat haldeki bir sürat teknesi kıyıya çıkmış, arka tarafında oturan ve karayı, suyu ve havayı gözetleyen makineli tüfekli adam dışında içinde kimse yoktu.

Helikopter ile nehir arasındaki arazi Plaj Parti Merkezi'ne dönüştürülmüştü. İki bambu direğin arasına SENİ ÖZLEYECEĞİZ ETHEL yazılı bir afiş asılmıştı. Afişin altında Rolling Stones tişörtlü tıknaz bir adam barbekünün başında hamburger pişiriyordu. Müzik seti taşınabilir bir jeneratörle çalıştırılmıştı ve hoparlörlerde

---

2 (İng.) Çakal. (ç.n.)

savaşın uzaktan gelen uğultusunu bastıracak düzeyde yüksek bir sesle "Purple Haze" çalıyordu.

En az otuz kişilerdi: Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi, Long Binh ve Vung Tau'dan hemşireler, sıhhiyeciler, doktorlar ve sıhhiye erleri. Frankie birkaç kaza tahliye helikopter pilotunu, birkaç Deniz Kurdu ve Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'nden birkaç Donut Dolly'yi tanıdı. Ethel'in geldiğini görünce yaptıkları işi bırakıp ona döndüler ve alkışlayıp çığlık atmaya başladılar.

"Konuşma isteriz, konuşma isteriz!" diye bağırdı biri.

Ethel sırıtarak "Hemşireler konuşma yapmaz" dedi. "Biz sadece parti yaparız!"

Kalabalıktan onay çığlıkları yükseldi. "Good Lovin'" şarkısıyla birlikte birkaç kişi dans etmeye başladı.

Ethel başını kaldırıp Slim'e bakarak "Çok iyi uçuyorsun kovboy" dedi.

Slim bir kolunu ona dolayıp kendine çekti. Frankie, Slim ve Ethel'in arasında sağlam bir dostluk olduğunu biliyordu, Güney usulü barbekü, Batı tarzı dans ve atlara duydukları ortak sevgi sayesinde birbirlerine bağlanmışlardı.

"Oğlanlar seni özleyecek" dedi Slim.

"Benim gibi daha çok var Slim. Barb ve Frankie beni gölgede bıraktı."

Slim onun yanağına bir öpücük kondururken "Bu bok çukurundan gitmene seviniyorum ama bizi burada bırakmana kızıyorum."

"Hah. Siz Deniz Kurtları birliğe katılmak için birbirinizi yemediniz mi? Çocukluğunu geçirdiğin o çiftlikte olmaktansa burada olmayı tercih edersin eminim."

"Bazı günler" dedi Slim.

"Evet" dedi Ethel. "Tanrı şahit. En iyi zamanlarımızı da en kötü zamanlarımızı da burada geçirdik."

"Siz ikiniz felsefi ve duygusal konuşmalara biraz daha devam ederseniz kusacağım" dedi Barb. "Buraya hislerinizi analiz edip değerlendirmenizi izlemeye gelmedik. Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'nin en iyi hemşiresine iyi yolculuklar demeye geldik. İçkiler nerede?"

Coyote soğutucu piramidine eğilip en üsttekinden dört soğuk bira çıkarıp getirdi.

Frankie tıpayı açıp küçük bir yudum aldı. Daha yutamadan Ethel onu elinden tutup "Hadi Kaliforniyalı kız" diyerek parti alanının diğer ucuna, nehir kıyısında bekleyen sürat teknesine götürdü. Sürat teknesini nereden bulmuşlardı?

Dümende Rainier Birası baskılı bir tişört giymiş, gür bıyıklı, uzun boylu bir adam duruyordu. Eski, hasır kovboy şapkasını eğerek "Nasılsınız hanımefendi?" dedi.

Coyote yine uluma sesi çıkartarak tekneye atladı ve kolunu Frankie'nin omzuna attı. "Ne diyorsun Frankie McGrath? Oyuna var mısın?"

"Cevabı biliyorsun." Frankie buz gibi biradan bir yudum aldı. Böylesine sıcak bir günde tadı şaşırtıcı derecede güzel gelmişti. Ne zamandır kendini bu kadar özgür ve genç hissetmemişti!

"Bir gönüllümüz var!" dedi Coyote demirleme halatını çözerken. "Hadi bizi gezdir Kaçak."

Dümendeki adam sırıtarak gaza bastı. Frankie, kaşlarını çatarak kendisine bakan Ethel'e döndü. "Vietnam'daki en önemli kural nedir Frank?"

"Suyu içmemek mi?"

"O bir numara. İkincisi asla gönüllü olma."

Tekne heyecan verici, kalpleri küt küt attıran bir yolculukla suyun içinde hızla ilerliyordu.

Aniden yavaşladılar. Tekne nehrin geniş bir alanında durdu ve bir o yana bir bu yana sallanmaya başladı.

Coyote bir elini gözlerine siper ederek her iki kıyıyı taradı. "Endişelenecek bir şey görmüyorum."

"Ne, biz mi endişeleniyoruz?" dedi Kaçak. Yana eğilip eski, yıpranmış ahşap su kayağını kaldırdı.

Frankie güldü.

Ardından birinin üzerine DEVAM ÇOCUKLAR yazdığı eski bir yüzdürme kemerini alıp Frankie'ye fırlattı.

Frankie o an gülmeyi kesti. "Oyuna varım derken..."

"Tam benim kafamda bir kız olduğunu biliyordum." Coyote bir sigara yakıp ona haylazca gülümsedi.

"Ben... Daha önce hiç kayak yapmadım."

"Çok hoşuna gidecek inan. Kemerini tak."

Frankie nehre baktı. Bu kahverengi suda şişmiş cansız bedenler, üzerlerine patlayıcı yerleştirilmiş cesetler yüzdüğünü duymuştu. Üstelik burası tropik bölgeydi. Zehirli yılanlar ve timsahlar olabilirdi. Peki ya Vietkonglar? Charlie kafasına bitkilerden bir kamuflaj takıp suyun altında, Saygon Nehri'nde su kayağı yapacak kadar aptal bir Amerikalıyı bekliyor olabilir miydi?

Frankie derin bir nefes aldı ve Jamie'nin sözlerini hatırladı.

Korkma McGrath.

Nefesini verdi ve üzerinde sadece iki parçalı mayosu kalana kadar soyunup kemerini taktı.

Ethel onun omzuna dokunarak "Şey" dedi. "Ben su kayağına çocukken İncil kampında başladım. Başka bir zaman anlatabileceğim eğlenceli bir hikâye. Her neyse, sıkı tutun ve geriye yaslanıp kayakları tekneye dikey tut. Seni yukarı çekeceğiz, tıpkı sandalyeden kalkar gibi. Halat kayakların arasına girecek. Eğer düşersen, hemen bırak."

"Şimdiden vedalaşalım, belki ölürüm."

Ethel güldü. "Hoşça kal Frank. Seni tanımak harikaydı."

Frankie teknenin kenarından kahverengi, bulanık nehir suyuna indi. Bir eliyle kayakları tutarak teknenin arkasına doğru yüzdü ve çıplak ayaklarını lastik bağın içine geçirebilmek için beş dakikadan fazla uğraştı. En az üç defa kayakları taktığı an yüzüstü takla attı ve ağzını açmamaya çalışarak doğrulabilmek için mücadele etti. Suyu yanlışlıkla yuttuğu düşüncesi onu bir yılan tarafından sokulmaktan daha çok korkutuyordu.

Sonunda doğru pozisyonu buldu. Arkasına yaslanıp ipi kayaklarının arasından geçirerek çubuğa tutundu ve başını salladı.

Tekne çalışıp onu sürüklemeye başladı. Frankie kayakları sabit tutmaya çalışıyordu.

Teknedekiler gaza basıp hızlandı.

Frankie yarı yola kadar geldiğinde yüzüstü düştü.

Tekne ani bir dönüş yaptı.

Ethel ona ipi fırlattı. "Biz seni çekelim. Dengeni bulduğunda devam ederiz."

Frankie başıyla onaylayıp ağzını sıkıca kapatarak suyun gözlerine ve burnuna girdiğini düşünmemeye çalıştı.

Dört deneme daha yaptığında iple ya da bu hızla mücadele edemeyecek kadar yorgun düşmüştü. Geriye yaslanıp tutunmaya çalışırken *Daha kaç defa denemem gerekiyor?* diye düşündü ve sonra bir nefes alıp doğrularak teknenin arkasında kaymaya başladı. Bir yandan da kayaklarını sabit tutmaya ve ağırlığını dengelemeye çalıyordu.

Teknedekilerin onu alkışladığını gördü. Beyaz dalgaların içinde sabit kalmaya çalışırken kayakları suyun üstüne yumruk gibi düşüyordu. Rüzgâr saçlarını havalandırırken sıcak güneş üzerine vurdu. O kısacık güzel anda kendini sadece arkadaşlarıyla plaj partisinde eğlenen bir kız gibi gördü. Finley'in kendisine dalgaların arasında sörf yapmayı öğrettiğini düşündü. *Dalga yakaladım Fin. Bana bak.*

Öyle güçlü, tatlı ve saf bir sevinçle dolmuştu ki yapacak tek bir şey vardı.

Kurt gibi uludu.

*

O akşamki günbatımında gökyüzü mor ve kırmızıya boyandı. Uzakta, nehir şeridinin karşısında Saygon'un ışıkları parlıyordu.

Kumsaldaki grup da gün ışığıyla birlikte çökmüştü. Çizburger, patates cipsi ve Amerikan birasıyla tıka basa doymuş, yarı sarhoş halde kamp ateşinin etrafına dizilmişlerdi.

Frankie üç biranın çakırkeyifliğiyle Ethel'e yaslandı. El ele tutuşmak dünyadaki en doğal şey gibiydi. "Tekrar anlatsana" diye mırıldandı.

"Çimler insanın gözlerini alacak kadar alabildiğine yeşil" dedi Ethel. "Büyükbabam bu araziyi bulduğunda onu satın almak için demircilikten kazandığı her doları biriktirmiş. Sonbaharda o yollarda dörtnala at sürmekten daha çok sevdiğim bir şey yok. Bir gün sen ve Barb da geleceksiniz. Barbekü yapıp ata bindiğimizde burada gördüğümüz her şeyi unutacağız."

Frankie, Ethel'in Virginia hakkında anlattığı hikâyeleri çok seviyordu; panayırlar, yarışmalar, kilise etkinlikleri. Bütün bunlar kulağa artık var olmayan bir dünya gibi geliyordu.

"Bensiz dönmene izin vermeyeceğim" dedi Frankie ve Ethel'in cevap vermesine fırsat kalmadan Jamie, Frankie'nin karşısına geçti.

Frankie ona bakmaya korkuyordu. Gün boyunca mesafesini korumuştu çünkü içtiği bira, bugünkü samimiyet ve aslında güzel günler geçirdiklerine, belki de –imkânsız gibi görünse de– hayatlarının en güzel günlerini geçirdiklerine dair içini saran o tuhaf duygu yüzünden ona karşı koyamayacağını biliyordu.

Jamie'nin de görev süresi bitmek üzereydi. ÜDUT'u yaklaşmıştı ve görevinin tamamlanmasına üç aydan kısa bir süre kalmıştı. Görevi bitmek üzere olan tüm askerler gibi gitme vakti yaklaştıkça o da hiçbir şeyin yolunda gitmeyeceğinden, Vietnam'ın onu mahvettiğinden ve sağ çıkamayacağından endişelenmeye başlamıştı. Frankie de her gün ayrılacakları günün biraz daha yaklaştığı gerçeğiyle yüzleşiyordu.

"Dans et benimle" dedi Jamie elini uzatarak.

Bunu ayıkken, burada, herkesin önünde, özlemin gözlerinden açıkça okunduğu böyle bir gecede yapmazdı ve Frankie de başka bir gece olsa kabul etmezdi. Ama şimdi, üç bira içmişken ve Ethel gidecekken ona hayır diyecek gücü kendinde bulamadı. Jamie'nin onu ayağa kaldırmasına izin verdi.

Jamie onu kollarına aldı.

Eli sırtından aşağıya, bel kıvrımına doğru kaydı. Frankie parmaklarının bol şortunun kemer kısmından aşağı kaydığını hissetti.

Elini sırtına götürüp Jamie'nin elini beline koydu. "İyi bir izci ol."

"Beni istiyorsun McGrath" dedi Jamie. "Ve Tanrı biliyor ki ben de seni istiyorum."

Frankie başını kaldırıp ona baktı. "İkimizden birinin ne istediğinin önemi yok."

"Yarın benimle birlikte Maui'de dinlenmeye gel."

"Sarah'nın hoşuna gitmez bu" dedi Frankie. Jamie'nin karısıyla buluşacağını biliyordu. "Onu görünce beni tamamen unutacaksın."

Jamie yavaşça öne eğilirken Frankie aslında onu durdurmasını beklediğini anladı ama hiçbir şey yapamayınca Jamie boynunun yan tarafına bir öpücük kondurdu.

Frankie öpücüğün gerekenden uzun sürdüğünü fark edince onu itti ama o dokunuşu anında özledi. "Yapma. Lütfen."

"Neden?"

"Nedenini biliyorsun" dedi Frankie kısık bir sesle.

"Beni sevebilir miydin?" diye sordu Jamie de alçak sesle.

Zaten seviyorum demeyi o kadar çok istiyordu ki tüm gücüyle gülümsemeye çalıştı. Yüzüne dokunurken onun elinin de kendi teninde dolaşmasına, söylemeye cesaret edemediği kelimelerin kendini böyle ifade etmesine izin verdi. Sonra geriye kalan son gücüyle ondan uzaklaşıp tekrar Ethel'in yanına oturdu.

"Bu adam seni seviyor" dedi Ethel alçak sesle.

Frankie'nin Jamie'ye karşı hisleri Ethel'le bile konuşabileceği bir konu değildi. Ona yaslandı. "Sensiz ne yapacağım?"

"Ben de seni seviyorum Frank. Ve bensiz de yapacaksın."

Bensiz.

İçtiği üç biranın, belki de uzaklardan gelen savaş sesleriyle bölünen ürkütücü karanlığın etkisiyle miydi bilinmez ama bir anda evini özlediğini hissedip Finley'i düşünmeye başladı. *Kalıntı yok.* İnsanları kaybetmekten bıkmıştı.

"Cocoa Puffs'taki guguk kuşundan sanırım" dedi Ethel. "Kesinlikle öyle olabilir. Çünkü gitmek istemiyorum."

"Ben de delirmiş durumdayım çünkü senin gittiğini görmek istemiyorum."

Ateş çıtırdayıp patlıyordu. Slim alevlerin üstünde bir marşmelov kızarttı. Müziğin sesi kısılmıştı.

Aniden gecenin sessizliği bozuldu ve renklere büründü. Patlamalar, karanlık gökyüzünde izlerini bırakıyordu. Uzakta olmayan bir makineli tüfeğin sesi geldi.

Helikopterdeki nişancı koşarak geldi. "Çok üzgünüm. İsyan çıkmış. Roket Şehri'nde Deniz Kurtları'na ihtiyaç varmış. Parti sona erdi."

Frankie, Ethel'e baktı. "Roket Şehri mi?"

"Pleiku. Dağlık bölgede. Tehlikeli bir yer."

Parti bitti, insanlar helikoptere, tekneye ve çalıların arasına gizlenmiş üç cipe doğru koştu. Frankie ve arkadaşları helikoptere biner binmez hemen havalandılar.

Aşağıda patlamalar yüzünden toprak delik deşik olmuştu. Huey'de, havada, bombalar, roketler ve silahlar patlıyor, karanlıkta parlak turuncu yıldızlar görünüyordu. Duman kokusu.

Helikopter aniden yön değiştirip hızla yükseldi.

"Bize ateş ediyorlar" diye bağırdı Slim telsiz kulaklığına. "Plaja gittiğimiz günde bu kadar kabalaşmaları çok ayıp."

Helikopter öyle ani bir dönüş yaptı ki Frankie çığlık attı. Jamie kolunu omzuna atıp onu kendine çekti. "Bir şey yok McGrath" diye fısıldadı kulağına. "Ben yanındayım."

Frankie ona biraz izin verse de hemen ardından geri çekildi.

Nişancı karşılık verdi. *Tak-tak-tak-tak.*

Ani bir dönüş daha yaparak kaçtılar. Bir savaş uçağı hızla geçti, aşağıda, ormanda bir patlama oldu, kırmızı alevler yükseldi. Frankie alevlerin sıcaklığını yüzünde hissetti.

Tak-tak-tak-tak.

Kapıdaki makineli tüfek karşılık veriyor, boş kovanlar yere saçılıyordu.

Bir defa isabet etmesi yeterliydi ve öyle bir durumda helikopter alevler içinde kalacaktı. Finley aklından çıkmıyordu. Yaşadığı şey buna mı benziyordu?

Her şey başladığı kadar çabuk bitmişti. Helikopter süzülerek alevler içindeki ormanın üzerinde alçaldı ve Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'nin helikopter pistine indi.

*

Saat 03.00'te kampta kırmızı alarm sireni çalmaya başladı. Sonra yaklaşan helikopterlerin sesi duyuldu. Çok kalabalıklardı. Tahliye helikopterleri birbiri ardına geliyor, sağanak yağmur altında yaralılarla dolu olarak inişe geçiyordu. Frankie, Barb ve Ethel yataklarından fırlayıp helikopter pistine koştular ve yaralıların indi-

rilmesine yardım ettiler. Frankie sonraki sekiz saati Jamie'nin yanında, arka arkaya ameliyatlara girerek geçirdi ve sonunda ayakta duramayacak hale geldi.

Saat 11.00'de, son hasta ameliyathaneden çıkartılınca Frankie uyuşuk bir halde paspasa uzandı ve Jamie onu durdurana kadar yerleri temizlemeye başladı. "Bizim işimiz bitti" dedi. "Kanı başka biri temizleyebilir. Hadi gidelim."

Frankie başıyla onayladı ve yeşil pançosunu giyip kapüşonunu taktıktan sonra Jamie'nin peşinden ameliyathaneden çıktı. Ahşap kaldırım su altındaydı. Yağmur çatıyı dövüyordu. Jamie bir kolunu ona dolayıp dengede yürümesine yardımcı oldu.

Jamie'nin odasına geldiklerinde durdular ve Frankie ona ne kadar yakın olduğunu fark etti. Yağmurdan biraz kaçmalarını sağlayan çıkıntının altında kendi vücudunun Jamie'ninkine değdiğini fark etti. Başka birine ait küçük bir kan damlası Jamie'nin boynundan aşağıya süzülürken Frankie onu silmek için uzandı.

Jamie neredeyse gülümsedi ama tam değil. "Gitmeden önce beni öpmek istiyorsun" dedi. "Bunu biliyordum."

Frankie "Maui'de iyi eğlenceler" dedi, karısıyla birlikte olacağı fikrinden duyduğu kıskançlıktan utanarak. "Bana güzel bir şeyler getir."

Jamie'nin gözlerinde olması gerekenden daha fazla sevgi vardı, muhtemelen kendi gözlerinde de. "Seni seviyorum McGrath. Sevmemem gerektiğini bilsem de..."

Frankie de ona karşılık vermek istiyordu ama nasıl söyleyebilirdi ki? Kelimeler dünyaları yaratmıştı, onları kullanırken dikkat etmek gerekirdi. Karısıyla buluşacak, oğlunun fotoğraflarını görecekti. "Seni özleyeceğim" dedi onun yerine.

Jamie geri adım attı. "Bir hafta sonra görüşürüz."

Frankie onun gidişini izlerken o an zihninde yeniden canlandı: *Seni seviyorum McGrath.*

Belki kendisi de söylemeliydi. Ama ona duyduğu aşktan ne fayda görebilirdi ki? Kendisine ait değildi. Pişmanlığa daha fazla dayanamayınca kapüşonunu takıp kulübesine yöneldi.

Kapıyı açtı ve hastalarla ilgilenirken neyi unuttuğunu o an fark etti.

Barb, Ethel'in boş karyolasına oturmuştu. "Gitmiş."

Frankie ıslak pançosunu çıkarma zahmetine bile girmeden Barb'ın yanına çöktü. "Veda edemedik."

"Vedalaşmak istemedi. Biz yüzümüzü başka tarafa çevirmişken kaçıp gitmiş. Sürtük."

Vietnam böyleydi; insanlar gelir, görevlerini yapar, sonra giderlerdi. Ethel gibi şanslı olanlar tek parça halinde evlerine dönerdi. Bazıları uğurlama partisi isterken bazıları sessizce gitmek isterdi. Her ikisini isteyenler de vardı ve her iki durumda da bir gün uyandığınızda arkadaşınızın gitmiş olduğunu görürdünüz.

Savaş vedalarla doluydu ve çoğu hiçbir zaman gerçekleşmezdi; ya çok erken ya da çok geç olurdu.

Finley'de olduğu gibi.

Abisine, kelimeler onun için artık önemini yitirdiğinde veda etmişti. Bu savaşın ona öğrettiği şey de buydu; önem verdiğiniz insanlarla asla yeterince zaman geçiremiyordunuz.

*

Sonraki hafta boyunca yağmur yağdı. Sırılsıklam eden muson yağmuru değil, moralleri bozan, hiç durmadan sürekli tıpır tıpır düşen bir yağmurdu. Subaylar Kulübü'ndeki toplanmaları bile sona ermişti. Bu havada kimsenin canı parti yapmak istemiyordu.

Şimdi, gece yarısı yaklaşırken Frankie ameliyathanede maske, kep, eldiven ve önlükle durmuş bir kesiyi kapatıyordu. Biraz ötedeki yeni doktor Kentuckyli Rob Aldean, genç bir Vietnamlı kadının bacağını kurtarmaya çalışıyordu. Jamie karısıyla birlikte Maui'de dinlenirken hastanede iki cerrah kaldığı için bütün yaralılara yetişemiyorlardı. Daha da kötüsü, Ethel'in yerine de henüz kimse gelmediği için hemşire sayısı da yetersizdi. Dört hasta masalarda ameliyat edilmeyi beklerken daha fazlası da triyaj ve Ameliyat Öncesi Bakım'da bekliyordu.

Frankie önünde uyuşturulmuş halde yatan askerin kahverengi derisine parlak bir ışık tutmuştu.

Son dikişi attıktan sonra kanlı aletleri tepsiye bıraktı, eldivenlerini çıkardı ve hasta onu duyamasa da "Sammy'ye seni Ameliyat Sonrası Bakım bölümüne götürmesini söyleyeceğim Er Morrison" dedi yüksek sesle.

Uzaktan gelen bir helikopterin sesi duyuldu. Dr. Rob başını kaldırdı ve endişeli bakışları Frankie'ninkilerle buluştu. Tükenmişlerdi.

Sadece bir helikopter. "Tanrı'ya şükür" dedi Frankie.

Rob işine geri döndü.

Ameliyathanenin kapıları ardına kadar açıldı ve Barb önlüğü ve maskesiyle kanlar içindeki bir hastayı sedyeyle taşıyan iki sıhhiyeciyle birlikte içeri girdi. "Bir cerraha ihtiyacımız var. Sana da Frankie. Hemen."

Frankie, Barb'ın gözlerindeki ifadeden kötü bir şey olduğunu anlamıştı.

Frankie ellerini yıkayıp eldivenlerini değiştirdi.

Sedyedeki askerin üzerinde kana bulanmış bir tişört ve uyluğundan kesilmiş bir üniforma vardı. Sol bacağı dizinden kopmuş, bir sıhhiye eri kanlı bacağını sarmıştı ama bu yara göğsündeki yaranın yanında önemsiz kalıyordu.

Askerin yüzü siyah-kırmızı bir kan tabakasıyla kaplanmıştı. Frankie künyesini aldı. "Merhaba Yüzbaşı C..."

Callahan.

Jamie.

Barb'a baktı ve arkadaşının gözlerindeki kederi gördü. Barb dudaklarını kımıldatarak *Çok üzgünüm* dedi.

Sıhhiyecilerden biri "Helikopteri vurulmuş hanımefendi" dedi.

Frankie, Jamie'nin yüzündeki kanı silince kafatasındaki ağır yarayı gördü.

"Rob!" diye bağırdı. "Buraya gel. Hemen!"

Doktor geldi ve önce Jamie'ye sonra Frankie'ye baktı. "Kurtulamayacak Frankie, bunu biliyorsun ve biz..."

"Kurtar onu Doktor. En azından dene." Frankie, Jamie'nin soğuk, gevşek eline uzanıp sıkıca tuttu. "Lütfen. *Lütfen*."

On Bir

Jamie nörolojideki bir Stryker yatakta, örtüsünün altında, çıplak yatıyordu. Yüzü tamamen sargılı olduğu için sadece bir kapalı gözü görülebiliyordu. Burun deliğine bir tüp takılmıştı ve solunum cihazı nefes almasını sağlıyordu. Başka bir makine kalp atışlarını ölçüyordu. Cerrah Rob elinden geleni yaparak geri çekildi ve başını iki yana sallayarak "Üzgünüm Frankie. Yarın karısına mektup yazacağım. Sen de vedalaşmalısın" dedi.

Frankie şimdi Jamie'nin yatağının yanına oturmuş, elini tutuyordu. Teninin sıcaklığı bir enfeksiyonun başladığına işaretti. "Seni Üçüncü Tahliye Hastanesi'ne götüreceğiz Jamie. Dayan. Beni duyuyor musun?"

Jamie'nin ona söylediği son sözler Frankie'nin zihninde tekrar edip duruyordu. *Seni seviyorum McGrath.*

Ama o hiçbir şey söylememişti.

Tanrım, keşke ona gerçeği söyleseydi, keşke bir kez olsun öpüşselerdi, anısını saklayabilmek için keşke bir defacık öpüşselerdi.

"Ben de söylemeliydim..." Ne söylemeliydi? Ne? Ne söyleyebilirdi? Bu berbat dünyada aşk önemliydi ama onur da önemliydi. Biri olmadan diğerinin ne önemi vardı? Jamie evliydi ve karısını seviyordu. "Sen güçlüsün" dedi sonunda gergin bir sesle. Oysa içindeki hemşire, bazı yaralanmalarda kimsenin yeterince güçlü olmadığını biliyordu, içindeki kadınsa iyileşebileceğine inanmak istiyordu.

"Teğmen? Teğmen?"

Ses çok uzaklardan geliyordu sanki. Tırmalayıcı, rahatsız edici, göz ardı etmeyi isteyecek türden bir ses.

Yanında iki sıhhiyeci duruyordu ve birinin elini omzuna koyduğunu ancak bir süre sonra fark edebildi.

Başını kaldırıp ona baktı. Ne zamandır buradaydı? Sırtı ağrıyordu ve başı zonklamaya başlamıştı. Saatlerdir burada olmalıydı ama ona hiç uzun gelmemişti.

"Helikopter geldi. Onu Üçüncü Tahliye Hastanesi'ne götürmek için bir nöroloji ekibi bekliyor."

Frankie başını sallayıp sandalyesini geriye iterek ayağa kalktı ama bir an düşecek gibi oldu.

Sıhhiyeci onu tutup dengesini bulmasına yardımcı oldu.

Sonra Jamie'nin ayakucundaki çantayı gördü. "Bunlar Jamie'nin, yani Yüzbaşı Callahan'ın eşyaları mı?"

"Evet hanımefendi."

Frankie elini cebine götürdü ve keçeli kalemiyle Vietnamlı çocuğun verdiği küçük gri taşı aldı. Taşı avucuna sıkıştıralı bir ömür olmuştu sanki. Onun tılsımıydı bu. Taşın bir yüzüne *Savaş,* diğer yüzüne de *McGrath* yazmıştı. Taşı spor çantasına koydu.

Eğilip Jamie'nin sargılı yanağını öperken yüzünün sıcaklığını hissetti ve "Seni seviyorum Jamie" diye fısıldadı.

Yavaş yavaş geri çekilip doğruldu. Onu hazırlayıp ameliyathaneden çıkararak helikopter pistine götürdüklerinde Frankie geride durabilmek için tüm gücünü harcadı.

Frankie yarı yolda doktorun "Kalbi durdu" diye bağırdığını duydu ve göğüs kompresyonu uygulamaya başladığını gördü.

Jamie'nin kalbi durmuştu.

Frankie "Kurtar onu!" diye bağırdı.

Jamie'yi helikoptere bindirdikten sonra sıhhiyeci de binip helikopter yavaş yavaş havalanırken göğüs kompresyonuna devam etti.

Frankie orada durmuş, tahliye helikopterinin arkasından bakıyordu.

Doktorun kalp masajını bırakıp başını sallayarak ellerini geri çektiğini gördü.

"Durma! Onun güçlü bir kalbi var!" diye bağırdı ama helikopterin pervanesi sesini bastırıyordu. "Durma!"

Helikopter havalanıp uzaklaşarak gecenin karanlığına karıştı ve sesi uzaktan gelen bir vızıltıya dönüştü, bir süre sonra o da kayboldu.

Gitti.

Kalbi nasıl durabilirdi? Onun o güzel, güzel kalbi...

Frankie gözlerini kapatıp gözyaşlarının yanaklarından aşağı süzüldüğünü hissetti. "Jamie" dedi sesi çatlayarak. Tek istediği bir dakikaydı, sadece bir bakış, hislerinin karşılıklı olduğunu, başka bir dünyada, başka bir zamanda bir araya gelebileceklerini söyleyebileceği bir an.

Havan toplarıyla roketlerin kendi kalp atışları kadar düzenli gümbürtüsünden başka bir şey kalmamıştı. Arkasını döndüğünde Barb orada, bekliyordu. Kollarını ardına kadar açtı.

Frankie arkadaşının kollarına gidip olabildiğince uzun bir süre ona sarılmasına izin verdi.

Kol kola girip Subaylar Kulübü'ne doğru gittiler. Her zamanki gibi dışarıda duman kokusu vardı. İçeride ise müzik. "We Gotta Get Out of This Place." En yeni marşlarıydı bu.

Barb boncuklu perdeyi kenara çekti.

İçeride, küçük gruplar halinde toplanmış bir düzine kadar insan vardı. Kimse gülmüyor, şarkı söylemiyor, dans etmiyordu. Bu gece, özellikle de Jamie'nin başına gelenlerden sonra kimsede neşe kalmamıştı. Bazı şeyler eğlenceyle unutulabilir, içki ve uyuşturucuyla kenara itilip bir anlığına unutulabilirdi. Ama bu öyle bir şey değildi.

Barb bardan bir şişe cin aldı ve eski bir kanepeye gidip oturdu. "Gerçek içkiye artık hazırsın sanırım."

Frankie de yanına oturup ona yaslandı.

Barb içkisinden büyük bir yudum alıp şişeyi Frankie'ye uzattı.

Frankie şişeye şöyle bir baktıktan sonra tam, *Hayır, teşekkürler,* diyecekti ki, *Ne olacaksa olsun,* diye düşünerek şişeye uzanıp cesurca koca bir yudum aldı ama öğürecek gibi oldu. Tadı izopropil alkole benziyordu. Buradaki ilk gecesinde Jamie'yle içtiği viskiden bile daha kötüydü.

Güvendesin McGrath. Ben yanındayım.

Barb içkisini kaldırıp alçak sesle "Jamie'ye" dedi. "O güçlü Frankie. Başarabilir."

Jamie'ye, diye düşündü Frankie kendini tekrar içmeye zorlayarak. Acısını dindirecek bir şeye ihtiyacı vardı. Gözlerini kapattı ama zihninin karanlığında sıhhiyecinin kalp masajını durdurduğundan başka bir şey görmüyordu.

Frankie bir an da olsa hemşire olduğuna, savaşta görev yaptığına pişman oldu. Keşke nörolojide hiç çalışmamış, Jamie'nin yaralarının ve kalp masajını durdurmanın ne anlama geldiğini öğrenmemiş olsaydı.

"Bir şey daha var" dedi Barb. "Bu konuyu şimdi açmak istemezdim aslında..."

"Ne?" dedi Frankie yorgun bir sesle.

"ÜDUT'um bugün geldi. Yirmi altı Aralık'ta gidiyorum."

Frankie bunu bekliyordu tabii ama yine de canı yanmıştı. "Senin adına sevindim."

"Göreve devam edemem."

"Biliyorum."

Finley. Ethel. Jamie. Barb.

"Vedalardan çok sıkıldım" dedi Frankie alçak sesle ve ağlamamak için gözlerini sımsıkı kapattı. Gözyaşlarının ne faydası vardı ki? Giden gitmişti. Ağlamak bir şey değiştirmiyordu. Cin şişesine uzanarak "Jamie'ye" dedi tekrar, Barb'dan çok kendine.

*

30 Eylül 1967

Sevgili Ethel,

Bu mektubu nasıl yazacağımı bilmiyorum ama bunu birine söylemezsem kendime yalan söylemeye devam edeceğim. Jamie öldü.

Onu kaybettiğimi düşününce nefes alamıyorum. Hayatta kalacağına, evine, ailesine döneceğine inanmak istiyorum ama gördüklerimizden sonra buna nasıl inanabilirim? Yaraları... nasıl göründüğünü biliyorsun. Ben de nörolojide çalıştım. Her neyse, insanları kaybetmekten yoruldum.

Yaralanmasının üzerinden üç gün geçti ve yataktan kalkmak dışında hiçbir şey yapamıyorum. Ağlamıyorum, midem bulanmıyor. Sadece... uyuşmuş gibiyim. Ayakta dururken keder beni mahvediyor.

Ameliyathanede bana ihtiyaçları var. Böyle söyleyeceğini biliyorum. Barb da öyle diyor. Bunu umursamak için çabalıyorum. Ama onu orada bulamayacağımı bile bile ameliyathaneye nasıl girebilirim? Ona uzanacağım, sesleneceğim ama başka biri cevap verecek.

Abimi kaybettikten sonra daha dayanıklı olmalıydım belki.

Ne de olsa bana ait bile değildi. Karısını ve oğlunu düşünüp duruyorum. Onlara ulaşmak, hayatta olup olmadığını sormak istiyorum ama yapamam. Bana düşmez. Hayattaysa o bana ulaşır, değil mi? Belki de ulaşmaz... Dediğim gibi, zaten hiç benim olmadı.

Seni özledim dostum. O kararlı duruşuna öyle ihtiyacım var ki. Sonbahar yaprakları arasında atını nasıl dörtnala koşturduğunu anlatsan keşke ya da barbekü üzerine bir konferans versen.

Umarım dünyada her şey yolundadır.

Sevgiler,

F

*

9 Ekim 1967

Sevgili Frank,

İçim parçalandı. Jamie için, oğlu ve karısı için, senin için ve kurtaracağı tüm askerler için.

Lanet olası savaş. Georgie'yi kaybettiğimde ne hissettiğimi hatırlıyorum. Böyle bir acıyı anlatmaya kelimeler yetmez. Ama ne diyeceğimi biliyorsun. Orası Vietnam.

İnsanlarla tanışırsın, bağ kurarsın ve sevdiklerinden bazıları ölür. O veya bu şekilde hepsi gider. Orada onları yanında taşımazsın, taşıyamazsın. Zaman yoktur ve anılar çok ağırdır. Onun sana ait parçası ve birlikte geçirdiğiniz zaman hep seninle olacak. Ve onun için dua edebilirsin. Öyle veya böyle Frank, o senden hoşlandı, biliyorsun. Ama dediğin gibi, onu ne kadar seversen sev, hiçbir zaman senin olmadı.

Şimdilik, sadece devam etmeye çalış Frank.

Barış ve sevgiyle.

E

*

13 Ekim 1967

Sevgili Ethel,

Sana yemin ederim bugün hava kulübenin zemininde etimi kızartacak kadar sıcak. Öyle çok terliyorum ki sürekli gözlerimi siliyorum.

Jamie'yle ilgili mektubun için teşekkürler.

Haklısın. Haklı olduğunu biliyorum.

Onu düşünüp duramam. Yaptığımız tercihleri hatırlayıp başka türlüsünü dileyerek, zihnimde tekrar edip durarak yaşayamam...

Geçen hafta Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi benim için sessiz geçti. Belki de öyle olması iyi değildir. Düşünmek için çok fazla zaman kalıyor.

Onu tanıdığım ve ondan bir şeyler öğrendiğim için kendimi şanslı hissetmeliyim. Burada öğrenilecek çok fazla ders mevcut ama kesin olan bir şey var: hayat kısa. Eskiden bunun gerçekten farkında mıydım, bilmem.

Artık farkındayım.

Dünyanın öbür ucundan da olsa yanımda olduğun için teşekkürler. Oralardan bir fotoğraf olsa çok sevinirim. Seni özledim.

Seni seviyorum,

F

Frankie kalemini bıraktı ve ısınmış TaB'ından bir yudum alıp ince mavi mektup kâğıdını katladı. Uzanıp mektubu yatağının başındaki sandığın üzerine, tekrar tekrar okuduğu evden gelen mektup yığınının yanına koydu.

Annesiyle babasına da yazmalıydı. Burada yaşadıklarını değiştirip sevimli bir hale getirecek kelimeleri bulamadığı için günlerdir onlara yazmamıştı.

Aslında yazabilir, iyi olduğunu söyleyebilirdi. Duymak istedikleri buydu. Daha doğrusu annesinin duymak istediği. Babasının ondan ne istediğini artık bilmiyordu. Ona tek bir mektup bile yazmamıştı.

Annesinin sıkça yazdığı mektuplara göre normal dünyada herkes müzikten, hippilerden ve sözde Aşk Yazı'ndan bahsedi-

yordu. Aşk Yazı. (*Stars and Stripes*'ta bundan da pek bahsedilmiyordu.) Tabu gibi bir şeydi. Burada sürüyle erkek ölmüyormuş gibi.

Sırtını duvara verip uykuya dalmayı umarak gözlerini kapattı. Jamie'yi rüyasında görmek istiyordu –onu takıntılı bir şekilde hatırlamak hastalık düzeyinde rahatlatıcı olmuştu– ama şimdi onun yerine Barb'ın aralık ayındaki gidişini düşünüyordu.

En iyi arkadaşı olmadan burada nasıl kalabilirdi?

Kulübenin kapısı çalınca uyandı.

"Gel."

Kapı açıldı. Karşısında genç bir er belirdi. Gergin haliyle âdemelması inip çıkıyordu. "Teğmen McGrath?"

"Evet?"

"Binbaşı Goldstein sizi görmek istiyor."

"Ne zaman?"

"Şimdi."

Frankie başını sallayıp yavaşça ayağa kalktı. Uzanıp ayakkabılarını giydi.

Yönetim binasına vardığında başhemşirenin odasının kapısını çaldı ve birinin "Gir" dediğini duyunca kapıyı açtı.

Binbaşı başını kaldırdığında Frankie kadının yorgunluğunu omuzlarından ve gözlerinin altındaki mor torbalardan okudu.

"İyi misiniz?" diye sordu Frankie.

"Son birkaç gün zor geçti" dedi Binbaşı.

Frankie Binbaşı'nın detaya girmeyeceğini biliyordu. Binbaşı Goldstein eski kafa biriydi. Emir komuta zincirinin bir anlamı olmalıydı. Arkadaşlık söz konusu bile değildi. Özellikle de burada çok az kadın olduğu ve onların da çoğu kendisinden düşük rütbede ve daha deneyimsiz olduğu için yapayalnız olmalıydı. Tabii onun rütbesindeki erkekler kendilerini ondan üstün görüyorlardı.

"Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'ne transfer ediliyorsun."

Frankie'nin midesi bulandı. "Pleiku'ya mı?"

"Evet. Kamboçya sınırına yakın. Central Highlands. Orman." Durakladı. "Şiddetli savaş."

"Biliyorum."

Binbaşı Goldstein derin bir iç geçirdi. "Seni kaybetmek benim için çok acı. Senin yerini dolduracak bir hemşire bulamayacağımı biliyorum ama emir emirdir. Çok iyi bir savaş hemşiresisin." Tekrar iç geçirdi. "Yani bu yüzden seni kaybettim. Ordunun yöntemi bu. Vasiyetini güncelle. Ve gitmeden önce ailene güzel bir mektup yaz."

Frankie "Teşekkür ederim Binbaşı" demekten başka bir şey söyleyemeyecek kadar dehşete kapılmıştı.

"Emin ol, bana bunun için teşekkür etmeyeceksin Teğmen McGrath."

Frankie sersemlemiş halde yönetim binasından çıktı.

Pleiku.

Roket Şehri.

Kumsalda futbol oynayan bir grup adamla portatif plaj sandalyelerine oturup maçı izleyen iki üniformalı Kızıl Haç çalışanının yanından geçti. Birkaç adam sandalyelere oturmuş, üstsüz güneşlenirken birileri de bu akşamki film için perdeyi ve projektörü kuruyordu.

Barb'ı bir plaj sandalyesinde, evden gelen bir mektubu okurken buldu.

Frankie gidip onun yanına oturdu. "Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'ne transfer oldum."

Barb cin toniğinden büyük bir yudum aldı. "Tanrım. Kimse bir kadının canına bu erkekler ordusu gibi okuyamaz."

"Evet."

"Ne zaman gidiyoruz?"

Frankie yanlış duyduğunu sandı. "Gidiyoruz mu dedin?"

"Tatlım, yolculuk yapmayı sevdiğimi biliyorsun. Seninle birlikte transfer olabilirim. Dert etme. Orada ikimize de ihtiyaçları var."

"Ama Barb..."

"Konuşacak bir şey yok Frankie. Bu lanet yerde olduğum sürece seninle birlikteyim."

*

Barın kapısı birden ardına kadar açıldı. Kimse kapıyı çalmamıştı. Sıcak sarı bir güneş ışığı loş odaya doldu.

Barb üzerinde bu sabah acil servise giderken giydiği haki şortu, tişörtü ve postallarıyla orada duruyordu. Afro saçı artık daha kabarıktı, geçtiğimiz haftalarda saçlarını açmış, bu hareketini kişisel isyan diye adlandırmıştı.

Barb'ın yanında, üzerinde A sınıfı üniforması, elinde ise ordunun verdiği el çantasıyla yumuşak kumaşlı bir valiz olan genç bir kadın duruyordu. Su yeşili göz farı dikkatleri korkudan kocaman açılmış gözlerine çekiyordu. Frankie zavallı kızın nasıl titrediğini görebiliyordu.

"Ben Boise, Idaho'dan Wilma Cottington" dedi kekelemeden konuşmaya çalışarak.

Barb "Patates ülkesi" dedi.

"Kocam Da Nang'da" dedi Wilma. "Ben de onun peşinden geldim."

"Vietnam'da bir koca. Ne büyük şans!" Frankie, Barb'la göz göze geldi. Vietnam'da bir kocanın olması potansiyel şanstı. Ya da büyük şanssızlık.

"Ben Frankie" diyerek ayağa kalktı. "Eşyalarını yerleştirebilirsin. İşin bitince sana etrafı gezdiririz."

Wilma kulübede etrafına bakındı.

Frankie onun ne düşündüğünü ve hissettiğini çok iyi biliyordu.

Hepsi bir zamanlar kaplumbağaydı ve Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi de insanların gelip gittiği bir atlıkarıncaydı. Wilma bu işi başaracak, becerikli bir hemşire olacaktı ya da olamayacaktı. Ama Frankie ve Barb onu eğitmeden de büyük ihtimalle başaracaktı. Binbaşı Goldstein onu önce nörolojide görevlendirecekti.

Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ndeki yaşam döngüsü.

Wilma odanın içinde koşturan fareyi görünce çığlık attı.

Frankie onu neredeyse fark etmemişti bile. "Çok daha kötüsünü göreceksin çocuk."

Çocuk.

Muhtemelen aynı yaştaydılar ama Frankie ona göre kendini çok yaşlı hissediyordu.

"Lister torbasından çıkmadıkça su içme Wilma. Bundan başlayalım."

*

20 Ekim 1967

Sevgili anneciğim ve sevgili babacığım,
Sıcak ve nemli Vietnam'dan merhaba.

Size plaj partimizden bahsetmemiştim. İlk defa su kayağı yaptım. Sonra kumsalda küçük bir Amerikan Bandstand dans partisi yaptık. Deniz Kuvvetleri'nin helikopter pilotları yani Deniz Kurtları eğlenmeyi gerçekten iyi biliyorlar.

Arkadaşım Ethel eve döndü. Barb ve ben onu çok özlüyoruz. Savaşta bu kadar yoğun arkadaşlıklar kurulabileceği hiç aklıma gelmezdi.

Altı aydır 36. Tahliye Hastanesi'ndeyim ve üstlerim beni kuzeye, Central Highlands'e, 71. Tahliye Hastanesi'ne transfer etmek istiyor. Adresimi size göndereceğim. Barb da geliyor.

O zamana kadar bana el losyonu, tampon (askerler tüfeklerini temizlemek için kullandığından kantinde kalmamış), şampuan, saç kremi, biraz da See's şekerleme gönderir misiniz? Parfümüm de bitmek üzere. Normal dünyadaki kızlar gibi kokmamız askerlerin hoşuna gidiyor.

Yeni yerime yerleşir yerleşmez yazacağım. Transfer konusunda gerginim ama aynı zamanda da heyecanlıyım. Hemşirelik yeteneklerimin gelişmesini sağlayacak.

Bir süredir yazamadığım için kusura bakmayın. Yakın zamanda iyi bir arkadaşımı kaybettim ve moralim bozuktu. Şimdi biraz daha iyiyim. Burada kederlenmek için çok fazla sebep olsa da buna ayıracak fazla vakit olmuyor. Tahmin edebileceğiniz gibi hayat her zaman kolay değil. İnsanlar gelip gidiyor. Ama hemşireliği seviyorum. Bunu ve buraya geldiğim için mutlu olduğumu bilmeniz benim için çok önemli. Kötü günlerde, hatta en kötü günlerde bile bunu yapmam gerektiğine ve olmam gereken yerde olduğuma inanıyorum. Finley bir defasında bana burada kendini bulduğunu, arkadaşlarının onun için önemli olduğunu söylemişti. Şimdi ne demek istediğini çok iyi anlıyorum.

İkinize de sevgiler, F

*

Frankie, Pleiku'yu ilk kez havadan, bir ikmal helikopterinden aşağıdaki gür yeşil ormana bakarken görmüştü. Barb da helikopterin diğer tarafından aşağıya bakıyordu.

Yemyeşil dağın yamacında düz bir alan vardı; kırmızı topraktan kare şeklinde kocaman alanda çadırlar, Quonset kulübeleri ve geçici binalardan oluşan bir harabeye benziyordu. Frankie oraya bakarken Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'nin seyyar bir ordu cerrahi hastanesi olduğunu hatırladı ya da anladı. Bunun ne demek olduğu birden aklına geldi. Seyyar. Geçici. Ormanda, Kamboçya sınırı yakınlarında, Vietkong'un her patikasını, her düzlüğünü bildiği, Amerikalı düşmanlarını havaya uçurmak için bombalar yerleştirdiği bir yerde. Akordeon tellerden sarmallar karargâhı ormandan koruyordu.

Helikopter piste indi. Barb ve Frankie yere inerken birkaç asker hemşirelerin sandıkları ve valizleriyle birlikte diğer malzemeleri boşaltmak için harekete geçti. Helikopterlerde ya da etraflarında her şey oyalanmadan aceleyle yapılmalıydı; Charlie için yere konmuş bir helikopterden daha güzel bir hedef olamazdı.

"Teğmen McGrath ve Johnson" dedi üniformasının rengi solmuş, kısa boylu, iri yapılı bir asker. "Ben Çavuş Alvarez. Beni takip edin."

Frankie geniş kenarlı şapkasını kafasına geçirip uğuldayan pervanelerin altından eğilerek geçti. Kırmızı tozlar uçuşup gözlerine, burnuna ve ağzına doldu.

Çavuş helikopter pistinin en yakınındaki Quonset kulübesini işaret ederek "Acil Servis. Bu Ameliyat Öncesi Bakım" Bir yandan konuşarak yürümeye devam ettiler ve sonunda girişine kum torbaları yığılmış başka bir Quonset kulübesine vardılar. "Burası da ameliyathane."

"Yakınlarda büyük bir hava üssü var" diye devam etti "Pleiku köyü de yakınlarda. Yanınızda refakatçi olmadan ikisine de gitmeyin." Sonra onları personelin telaş içinde koşturduğu iç kısımlara götürdü. Burada fazla bir şey yoktu; birkaç Quonset kulübe, harap halde bir sıra ahşap kulübe, çadırlar. Her şey kırmızıya boyanmış, etrafı dikenli tellerle çevrelenmişti ve nöbetçi kulelerinde silahlı askerler vardı.

"Morg" dedi Çavuş sol tarafı işaret ederek.

Frankie yorgun bir sıhhiyecinin, içinde ceset torbaları olan tekerlekli çöp arabasını çift kanatlı kapıdan geçirdiğini gördü. İçeride ceset torbaları masalarla karyolaların üzerine yığılmış, birkaç tanesi de yere bırakılmıştı.

"Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ne kıyasla burası berbat durumda, biliyorum" dedi Çavuş, hiç duraksamadan. "Burada yağmurlar da dokuz ay sürüyor ama avantajlarımız da var tabii." "Park" diye isimlendirdiği, dev yaprakları eğilip çürümüş kahverengi muz ağaçları ve kahverengi su ve yapraklarla dolu, tam anlamıyla zeminin üstünde bir yüzme havuzundan oluşan bir alanı gösterdi. Yan tarafta, meşaleler ve BURADA HULA KONUŞULUR yazılı bir tabelası olan tiki tarzı bir bar vardı. Yanında da kum torbalarının yığıldığı bir sığınak ile bir düzine portatif sandalye sahipsizce duruyordu. "Subaylar Park'ta muhteşem partiler düzenliyor hanımefendi. Kızgın ya da moralsiz olduğunuz her an burada birini bulabilirsiniz. Roket Şehri'nde bu duygulardan fazlası pek yoktur."

Sonra komutanların römorklarını işaret etti ve pek de etkileyici görünmeyen ahşap kulübelerin yanından geçti. İleride tuvaletler ve duşlar vardı. "Saat 15.00'da su genelde ılıktır" dedi. Bloklar üzerine inşa edilip önüne kum torbaları yığılmış son ahşap kulübede durup onlara döndü. "Evim güzel evim."

"Yerleşin teğmenler" dedi. "Bu sessizlik mi? Uzun sürmez. Bu hafta Dak To'daki çatışmalar çok şiddetli geçti. Çantalarınız en kısa zamanda getirilecek. Vardiyalar haftanın altı günü, saat 07.00 ve 19.00 arası ama personel eksiğimiz olduğunda -ki her zaman eksiğimiz olur- işimiz bitene kadar çalışırız." Sonra kapıyı açtı.

Kokuyu alır almaz Frankie neredeyse öğürüyordu. Pas. Küf.

Böcekler ve toz zerrecikleriyle hava ağırlaşmıştı. Küçük, pis kokulu odada, üzerlerinde katlanmış yün battaniyeler ve ikisinin de kullanmayacağı birer yastık olan iki boş karyola ile iki eski şifoniyer vardı. Kırmızı toz her şeyi, tavanı bile kaplamıştı. Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ndeki kulübeyi ilk defa iyi ve nostaljik bir şekilde hatırladı.

Frankie, Çavuş'a teşekkür etmek için arkasını döndü ama o çoktan gitmişti.

Barb'ın peşinden kulübeye girdi.

İçeride yan yana durdular. Frankie sonunda "Annem burayı görse kendinden geçerdi" dedi.

"Şımarık beyaz kız" dedi Barb.

Frankie el çantası ile valizini en yakınındaki boş karyolaya fırlattı. Eşyaların düşmesiyle gıcırdayan yatak iyi bir gece uykusu çekemeyeceğine işaretti. Böcekler çıplak kolları ile bacaklarında adeta ziyafet çekiyordu. Bacaklarına vurarak eşyalarının bir kısmını çıkarıp aile fotoğraflarını eski şifoniyerin üzerine dikkatlice yerleştirdi. Jamie'nin elinde birasıyla bir direğe yaslanıp görenlerin içini açacak türden bir gülümsemeyle ona baktığı fotoğrafını da koydu. Fotoğrafı gereğinden daha uzun süre incelerken gözyaşları akmaya başlayınca arkasını döndü.

Barb posterlerini çıkarıp açarak Martin Luther King, Jr., Malcolm X ve vücuduna VİETKONG'LA SAVAŞMAYACAĞIM diye yazarak askere alınmayı reddeden Muhammed Ali'den oluşan idollerini duvara astı.

Frankie gıcırtılı eğreti şifoniyeri açtığında içinin fare pisliğiyle dolu olduğunu gördü. "Bok" dedi. "Kelimenin tam anlamıyla söylüyorum. Bok." Gülmeye başladı ve bir helikopterin yaklaştığını duydu.

Bacağına tekrar sertçe vurdu ve geri çektiğinde avucundaki kanı gördü.

"Ben de remi oynarız diye düşünmüştüm" dedi Barb.

"Ya da tırnaklarımızı törpülerdik" dedi Frankie şortunu çıkararak. Üniformasını giyip bir çakmak, bir bandaj rulosu, makas, el feneri, sakız ve keçeli kalemden oluşan malzemelerini topladı. Serum takma ihtimalini düşünerek Penrose hortumunu kemerinin halkasından geçirip Kelly klempini de kemerine taktı. Bir malzemeye ne zaman ihtiyacınızın olacağını bilemezdiniz ve hazırlıklı olmak bir hayat kurtarabilirdi.

Dışarıda helikopterlerin uğultusu kulakları sağır edecek düzeydeydi.

Frankie ve Barb, yaralıların tahliye helikopterinden indirilip ambulansla getirildiği pisti koşarak geçtiler. Çamura ve kana bulanmış adamlar el birliğiyle çalışıp pervanelerin gürültüsünde birbirlerine bağırıyorlardı. Havadaki helikopterler iniş sırası bekliyordu.

Kır saçlı siyah bir sıhhiyeci acil serviste triyajı yönetiyor, öncelik sıralamasını kararlaştırıyordu. Yaralıları sedyelerde tutmak için testere tezgâhları hızlıca kuruluyordu. Beklemedekiler arka köşedeki bir paravanın arkasındaydı. "Teğmen Johnson ve McGrath" dedi Barb. "Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'nden. Ameliyathane hemşireleri."

Sıhhiyeci onların kan lekeli üniformalarına baktı. Bu da daha önce boka battıkları anlamına geliyordu. "Tanrı'ya şükür" dedi, askerlerin çığlığında, inip kalkan helikopterlerin uğultusunda bile duyulacak kadar yüksek sesle. Bir Quonset kulübesini işaret etti. "1 numaralı ameliyathane. Hap'e rapor verin. Şimdilik size ihtiyacı yoksa ameliyat öncesi hazırlık bölümünü deneyin."

Kırmızı alarm sireni duyulduğunda Frankie ve Barb yolun yarısına gelmişlerdi. Saniyeler sonra bir top mermisi çok da uzaklarında olmayan bir noktada patladı. Çakıl taşlarının etrafa saçılmasına benzer bir ses Quonset kulübesine çarptı. Duman ve kekremsi bir koku havaya doldu.

Bir şey ıslık sesi çıkartarak Frankie'nin tepesinden geçti ve arkasında bir yere gümbürdeyerek düştü. Frankie 1 numaralı ameliyathanenin kapısını çekip açtı.

İçeride parlak ışıklar onu karşıladı. Ameliyat olmayı bekleyen askerler masaların üzerinde yatıyordu.

O ve Barb ellerini yıkayıp önlüklerini, keplerini, maskelerini ve eldivenlerini aldılar ve derin bir karın yarasını yardımsız tek başına ameliyat eden Yarbay Harry "Hap" Dickerson'ı buldular.

"Teğmen McGrath ve Johnson efendim. Göreve hazırız."

"Tanrı'ya şükür. Servis arabası şurada" dedi Hap, Frankie'ye. "Johnson, oradaki de Yüzbaşı Winstead. Sana ihtiyacı olacak."

"Evet efendim." Barb diğer doktora doğru koştu.

Bir roket daha patladı ve bu defaki Quonset kulübesini sallayacak kadar yakındı. Işıklar azaldı ve sonunda söndü.

"Kahretsin! Jeneratörler!" diye bağırdı Hap.

Frankie el fenerini çıkartıp yakarak dar bir alanı aydınlatan sarı ışığı yaranın üzerine tuttu.

Saniyeler sonra jeneratörlerin uğultusu eşliğinde ışıklar tekrar yandı.

Mermiler düşmeye devam ediyor, kampın üzerine alevler yağdırıyordu. *Güm. Pat.* Patlamalar o kadar yakındı ki Frankie'nin dişlerini takırdatıyordu.

Sesler dayanılmazdı ve kıyametin koptuğu hissini veriyordu. Gelip giden helikopterler, havan toplarının dinmek bilmeyen sesi, aspirasyon makinelerinin uğultusu, jeneratörün gürültüsü, dalgalanan elektrikteki ışıkların cızırtısı, solunum cihazlarının tıslaması.

"Hap! Bu Reddick. Başı dertte" diye bağırdı biri arbedenin içinde.

"Kapatabilir misin?" dedi Hap, Frankie'ye, hastadan uzaklaşırken.

"Evet" dedi Frankie ama elleri titriyordu. Bir kesiği dikmek başkaydı, çok az sayıda doktor ve hemşirenin, elektriklerin gidip geldiği ve tam diplerine *bombaların* yağdığı bir ortamda yapmak başka.

Gözlerini kapattı ve Jamie'yi, sonra Ethel'i düşündü. Yanında olduklarını hissetti.

Korkma McGrath.

Jamie'nin sesi kafasının içinde yankılanıyordu. *Dikiş dikmek gibi McGrath. Hemşirelikteki güzel kızlar dikiş dikmeyi bilmez mi?*

Frankie kargaşayı ve saldırıyı duymamaya çalıştı, sakinleştiğini hissettiğinde yarayı kapattı, sonra hastayı bir sıhhiyeciye teslim edip ellerini yıkadı ve eldivenlerini değiştirip Hap'in peşinden başka bir masaya gitti.

"Selam güzelim" dedi hasta ona titrek bir ses ve kısık gözlerle. Anestezi almış bir deniz piyadesiydi bu. "Oyunumu izlemeye mi geldin?"

Frankie künyesine baktı. "Merhaba Er Waite." Bakışlarını askerin yüzünden ayırmayıp orta yerinden kesilmiş iki bacağına bakmamaya özen gösterdi. Kalın sarı tüpler göğsündeki yaradan kanı alıp Hap'in kanlı postallarının yanındaki aspirasyon makinesine pompalıyordu.

Bir roket daha düştü. Yakınlarda.

"Bizi hedef alıyorlar!" diye bağırdı biri. "Zorunlu karartma... Üç... iki... bir."

Işıklar söndü.

"Yere yatın!"

"Masayı indirin" dedi Hap.

"Beni oyuna al Koç" diye mırıldandı Er Waite. "Sayı yapabilirim."

Frankie ve Hap ameliyat masasını olabildiğince aşağı indirdiler. Hemşire-anestezist yerde yatıyor, bir el feneriyle ölçümleri izliyordu.

Frankie kanlı zemine diz çöktü ve el fenerini açıp ağzıyla tuttu.

Sonraki on saat boyunca zifiri karanlıkta Hap'le birlikte bir ameliyattan diğerine koştu; el feneri ışığında bakıştılar.

Dak To'daki çatışmanın ardından sürekli ağır yaralılar getiriliyordu.

Güney Vietnamlılar da geliyordu; askerler ve siviller. Çocuklar. Koğuşları, koridorları, morgu dolduruyor, dışarıya taşıyorlardı.

Sonunda Frankie gürültünün azaldığını fark etti.

İnen ya da inmek için sırasını bekleyen tahliye helikopteri yoktu. Bombalama bitmişti. Ambulanslar ameliyathaneye akın akın gelmiyordu.

Ameliyathanenin parlak ışıkları tekrar yandı.

Hap cerrahi bonesini çıkartıp maskesini indirdi. Frankie'nin düşündüğünden daha yaşlıydı, kiloluydu, gözenekli bir cildi vardı ve kirli sakalı da muhtemelen çalışırken çıkmıştı. "Hey McGrath, iyi iş çıkardın. Pleiku'daki ilk gününde bir havan topu saldırısına denk geldin."

"Burası hep böyle midir?"

Hap omuz silkti. Bu aptalca bir soruydu; Frankie, Vietnam'da hiçbir şeyin bir süreklilik içinde olmadığını biliyordu. Her şey hareket ediyor, değişiyor, ölüyordu; insanlar ve binalar bir gecede gelip gidiyor, yollar inşa ediliyor ve terk ediliyordu. Hap ameliyat giysilerini ağzına kadar dolu bir çöp kutusuna atıp ameliyathaneden çıktı.

Frankie bir süre kımıldayamadan orada öylece durdu, etrafındaki insanları izledi; hemşireler ve sıhhiyeciler temizlik yapıyor, eşyaları taşıyor, sedyeleri çıkartıyorlardı.

Hareket et Frankie.

Ayağını kaldırıp bir adım atmak için tüm gücünü kullanması gerekiyordu. Sersemlemiş, bütün olanların ağırlığı altında bunalmıştı.

Quonset kulübesinden çıktı. Çoraplarından gelen vıcık vıcık sesler spor ayakkabılarının içinin kanla dolduğuna işaretti. Ayakları uzun süre ayakta durmaktan, dizleri de diz çökmekten ağrıyordu.

Ameliyat Sonrası Bakım bölümünün önünde acil servisten kaldırıma taşan sedyelerdeki ölü adamları gördü. Hiçbir TOPZA'da bu kadar çok yaralı görmemişti.

Morg daha da kötü durumdaydı. Siyah ceset torbaları odun gibi üst üste yığılmıştı.

Karanlıkta gümlemeler ve uzaktan gelen roket ateşinin sesi duyuluyordu. Biraz ötede, akordeon tellerinin gümüş parıltısının ilerisinde, ormanın içinde hareket halinde sarı ışıklar görülüyordu. Düşman tellerin hemen arkasında, makineli tüfek menzilinin dışında, onları izleyip bomba ve tuzak telleri yerleştiriyordu.

Quonset kulübesinin köşesini döner dönmez Barb'ın dizlerini büküp sırtını metal duvara dayamış, yeşil kanvas şapkasını iyice indirmiş halde toprağa oturduğunu gördü.

Frankie kulübenin duvarından aşağı kayarak onun yanına oturdu.

Uzun süre ikisi de konuşmadı. Dağda devam eden savaşın uzaktan gelen gürültüsü nefes alıp verişlerini daha da vurguluyordu.

Frankie sonunda boğuk bir sesle "Bize vaat edilen tatil böyle değildi" dedi. "Paramı geri istiyorum."

Cebinden bir esrar çıkarıp yakarken Barb'ın elleri titriyordu. "Bize şampanya sözü verilmişti."

"Yağmurdan kaçarken doluya tutulduk. Kendimi Mordor'daki Frodo gibi hissediyorum" dedi Frankie.

"Ne demek istediğini anlamadım."

"Şu esrarı bana ver demek."

Barb ona baktı. "Emin misin, iyi kız?"

Frankie esrarı alıp dumanı içine çekti ve hemen öksürmeye başladı. Önce gülüp "Bak anne, uyuşturucu kullanıyorum" dedi, sonra ağlamaya başladı.

"Tanrım, ne geceydi ama" dedi Barb.

Frankie, Barb'ın sesinin titrediğini duymuş, arkadaşının bu gece ona ihtiyacı olduğunu, güçlü olması gerektiğini anlamıştı. Gözündeki yaşları sildi ve yaslanıp kolunu Barb'a doladı. "Yanındayım."

"Tanrı'ya şükür" dedi Barb alçak sesle. Sonra daha da yumuşak bir sesle "Tek başına bunun altından nasıl kalkacaksın?" dedi.

Frankie onu duymazlıktan geldi.

On İki

Şu an Vietnam'da 450.000'den fazla Amerikalı asker vardı, ölü ve yaralı sayısını ise Tanrı bilirdi. Bunun cevabını *Stars and Stripes*'ta bulamayacağınız kesindi. Ülkeye gelen yeni birliklerin büyük kısmı zar zor altı haftalık bir eğitim almıştı. Askerlerin müfrezeler halinde eğitim görüp savaşa da bu müfrezedeki askerlerle gittiği İkinci Dünya Savaşı'nın aksine askerler buraya tek başlarına geliyor, müfrezenin desteği ya da güvenebileceklerini bildikleri arkadaşları olmadan ihtiyaç duyulan yerlere bırakılıyorlardı. Ordu Temel Eğitimi süresi, askerleri bir an önce savaşa sokmak için kısaltılmıştı; Frankie savaş eğitim süresini kısaltmanın iyi sonuç vereceğine kimin karar verdiğini çok merak ediyordu ama onun fikrini soran da olmamıştı zaten.

Az sayıda yaralının geldiği ve helikopter seslerinin çok uzaktan duyulduğu nispeten iyi günler de oluyordu tabii; hemşirelerin oyun oynadığı, romanlar okuyup eve mektup yazdığı, köylere MEDCAP gezileri düzenleyip tıbbi hizmet verdikleri günler. Kötü günlerde Frankie, iki düzineden fazla yaralı taşıyabilen çift motorlu dev Chinook helikopterinin kendine özgü uğultusunu duyduğu an sıkıntının yaklaştığını anlıyordu. Bazen öyle bir yoğunluk oluyor, gelenlerin sayısı öyle çok, yaralarının durumu öyle kötü oluyordu ki Frankie, Barb, Hap ve diğer doktorlarla hemşireler yeme içmeye bile zar zor zaman bulup on sekiz saat aralıksız asker ve sivillere bakıyorlardı.

Frankie hızlı düşünmeyi, daha hızlı hareket etmeyi öğrenmişti. Hayal ettiğinden çok daha fazlasını yapabiliyordu; hastayı ameliyata alabiliyor, yarayı kapatabiliyor, hatta göğüs tüpü takabiliyordu. Morfin verme konusunda Hap ona güveniyor, ameliyat boyunca onunla konuşuyor, her adımı ona öğretiyordu.

Üstelik bunların bir kısmı doğrudan roket saldırısı ve zorunlu karartma sırasında, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında oluyordu.

Şimdi saat 03.00'ü biraz geçiyordu ve ameliyattan çıkan son hasta da Ameliyat Sonrası Bakım'a götürülmüştü.

Helikopter sesi yoktu. Havan topu saldırısı, kırmızı alarm sireni yoktu.

Sessizlik. Yağmur bile çiselemiyordu.

Frankie paspasa uzanıp beton zemindeki kanı temizlemeye başladı. Bu onun görevi olmasa da yapıyordu. Hem ayakta duramıyordu hem de adrenalinden sarhoş olmuştu.

Paspası ileriye, kanın olduğu noktaya itti, sonra geri çekti.

Hap ameliyathaneye girip masada evrak işleriyle uğraşan sıhhiye erine başıyla işaret etti. Sonra Frankie'ye yaklaşıp omzuna dokundu. "Yeri silmen gerekmiyor McGrath."

Frankie o bakışı tanıyordu, şefkatle, anlayışla sarmalanmış hüzündü bu. Bir TOPZA'dan sonra, kaybettikleri askerlerden başka bir şey sayamadıklarında birbirlerine böyle bakarlardı hep.

Büyük kısmı yağmurlu geçen son on günde Frankie ameliyat masasının başında onunla yüz saatten fazla zaman geçirmişti. Hava ne kadar sıcak ya da ameliyat ne kadar zor olursa olsun hiç terlemediğini biliyordu; nispeten rahat anlarda içinden "Ain't That a Shame" şarkısını mırıldandığını, daha zor zamanlarda ise çenesini gerip dişlerini takırdattığını biliyordu. Alyans taktığını, dolayısıyla karısını sevdiğini, en büyük oğlu için endişelendiğini biliyordu. Ayrıca her ameliyat sonunda haç çıkardığını ve tıpkı kendisi gibi künyesiyle beraber bir Aziz Christopher madalyonu taktığını da biliyordu.

Hap yorgun gülümsemeyle "Çık buradan Frankie. Park'tan dans sesleri geliyordu. Biraz stresini at yoksa patlayacaksın" dedi.

Frankie onun haklı olduğunu biliyordu. Önlüğünü çıkartıp ameliyathaneyi terk etti. Kulübeden temiz giysileriyle havlusunu aldı.

Karanlıkta duş alıp saçlarını da güzelce yıkadıktan sonra tişörtüyle şortunu giydi. Kulübeye döndüğünde kan ve çamur lekesi olmuş spor ayakkabılarının yerine huarach sandaletlerini giydi ve The Beatles'ın müziğinin onu karşıladığı Park'a gitti.

Üç adamın eğreti tiki barın yanında içki ve sigara içtiğini gördü. Aşınmış muz ağaçları yanlarında hışırdıyordu. Tiki meşalelerinden sarı ışıklar yayılıyor, siyah duman şeritleri karanlık gökyüzüne yükseliyordu.

Müzik setinin yanındaki plaj sandalyelerinden birinde oturan Barb sigarasını tüttürürken "Hey Jude" şarkısını mırıldanıyordu.

Frankie bir sandalye çekip onun yanına oturdu. Ters çevrilmiş lekeli bir karton kutu, üzerinde yarısı boş bir cin şişesiyle ağzına kadar dolu bir kül tablasının olduğu bir sehpaya dönüştürülmüştü.

"Duş almışsın" dedi Barb. "Bu huyundan nefret ediyorum."

"Koltuk altlarım kana bulanmıştı. Nasıl olmuş anlamadım. Su da soğuktu. *Demek Pleiku'ya Gitmek İstiyorsun* broşürüne bunu da eklemeliler."

"Buraya gelmek istemen delilikti, bunu kabul et deli olmak lazım."

Frankie bir sigara alıp yaktı.

"Bugün bir mektup geldi. Kardeşim Will bunu göndermiş" dedi Barb, Frankie'ye Beyaz Saray'ın önünde ayakta ya da yere oturmuş binlerce kişinin Polaroid fotoğrafını uzattı. Birinin elinde LBJ GÖREVDEN ALINSIN yazılı bir pankart vardı. Başka bir pankartta OĞLUM VİETNAM'DA ÖLDÜRÜLDÜ, NEDEN? yazıyordu.

"Cidden neden?" dedi Frankie arkasına yaslanıp boynuna dolanan bağcığı çözmeye çalışarak.

"Annem de D.C.'deki yürüyüşle ilgili bir gazete yazısı göndermiş. Yüz bin protestocu Lincoln Anıtı'nda toplanmış."

Frankie bu konuda ne söyleyeceğini, hatta ne düşüneceğini bilmiyordu. Hippilerle protestocuların dünyası ona çok, çok uzak geliyordu. Burada ölen askerlerle hiçbir ilgisi yoktu. Oysa vardı. Protestolar onlara fedakârlıklarının hiçbir anlamı olmadığı, daha da kötüsü yanlış bir şey yaptıkları hissini veriyordu. "Dünya altüst oldu."

"Evet. Durum ortada. Duyduğuma göre Kanada ABD'den Kuzey Vietnam'ı bombalamayı durdurmasını talep etmiş. *Kanada*. Onları kızdırmışsan yanlış bir şey yapıyorsun demektir" dedi Barb, sigarasının dumanını üfleyerek.

"Evet." *Stars and Stripes* en son NEREDEYSE BİTTİ, SAVAŞI KAZANIYORUZ diye manşet atmıştı.

Ama Finley öldürüldüğünden beri bunu söylüyorlardı ve o zamandan beri kaç kişi daha ölmüştü.

Savaşta kazanmak diye bir şey yoktu. En azından bu savaşta. Sadece acı, ölüm ve yıkım vardı; iyi adamlar ya telafisi olmayacak kadar zarar görmüş halde ya da ceset torbalarında eve dönüyor, bombalar sivillerin üzerine düşüyor ve bir neslin çocukları yetim kalıyordu.

Komünizmi durdurmanın yolu ölüm ve yıkım mıydı? Amerika'nın çoğunluğu yaşlı ve çocuklarla dolu köyleri bombalamak ve geriye kalanları yakmak için napalm kullanmak için nasıl haklı bir gerekçesi olabilirdi?

*

7 Kasım 1967

Sevgili anneciğim ve sevgili babacığım,

Kötü bir gece geçiriyorum ve nedenini bile tam olarak bilmiyorum. Bugün 71. Tahliye Hastanesi'nde sıradan bir gündü. Her zamankinden daha korkunç değildi.

Tanrım. Bu kelimeleri yazdığıma inanamıyorum.

Kitle zayiatından bahsetsem dehşete düşerdiniz. Ben zaten dehşet içindeyim ve normalde üstesinden gelebildiğim için daha da dehşet içindeyim. Bunlara tanık olduktan sonra nasıl nefes alabiliyor, yiyip içebiliyor, gülüp dans edebiliyorum? Hayatına devam etmek ayıp ama bu askerlerin ülkeleri için, bizim için nelerden vazgeçtikleri düşünüldüğünde devam etmemek de ayıp. Dak To yakınlarındaki çatışmalar çok tahrip ediciydi.

Ayrıca sadece Amerikan askerleri öldürülmüyor, Vietnam halkı da acı çekiyor ve ölüyor. Erkekler. Kadınlar. Çocuklar. Geçen hafta, bütün bir köy bombalanıp ateşe verildi. Neden mi? Çünkü burada düşmanın kim olduğunu kimse bilmiyor ve gencecik askerlerimiz ormandaki keskin nişancılar tarafından öldürülüyor, dolayısıyla her an diken üstünde yaşıyorlar. Sürekli korku içinde olmak tehlikeli.

Ne kadar boşa harcanmış hayatlar ve boş vaatler. Bildiğim tek şey askerlere –çok genç oldukları için onlara "çocuklarım" derdim, oysa onlar ülkeleri için savaşan adamlar– hepsine yardım etmek istiyorum. Başka bir şey düşünmemeye çalışıyorum. Bazıları için ben gördükleri son Amerikalı kızım ve bunun bir anlamı var. Gitmeden önce kaçının benimle fotoğraf çektirmek istediğine inanamazsınız.

Savaş protestoları ve bayrak yakmalar hakkında yazıyorsunuz. Bunların hiçbiri Stars and Stripes*'ta yok. Barb'ın annesinin dediğine göre Martin Luther King bu savaşın adaletsiz olduğunu söylemiş. Ben de böyle düşünmeye başladım. Savaşanlara destek olup savaştan nefret edemezler mi? Ülkelerine hizmet ederken her gün çok sayıda askerimiz ölüyor. Bunun önemi kalmadı mı artık?*

Sevgilerimle,

F

NOT: El losyonu, parfüm, saç kremi, Polaroid film ve mum gönderin. Elektrikler sürekli kesilip duruyor.

*

Bir sıcak hava dalgası kasım ayının ortasında Orta Yaylalar'ı vurdu. Her daim var olan çamur kuruyup ince bir toza dönüşerek her şeyin üzerini kaplamaya, nefesleri tıkamaya, gözyaşlarını kırmızıya boyamaya başlamıştı. Frankie alnını sık sık ıslak bezle silse de tozun yüzündeki yeni kırışıkların arasına girip göz kenarlarındaki çizgilere yerleşmesine, dişlerine yapışmasına engel olamıyordu. Koca koca kırmızı ter damlaları yüzünün iki yanından ve sırtından aşağı süzülüyordu. Sıcak hava da en az çamur ve yağmur kadar moral bozucuydu. Bu sıcakta kimse uyuyamadığı için görevler tamamlandıktan sonra Park, Amerikan müziği dinleyen, savaşın şiddetli etkisini bir nebze hafifletmek için her şeyi deneyen insanlarla doluyordu.

"Git Frankie" dedi Hap, onu omuzlarından tutup ameliyathanenin kapısına yönlendirerek. "Barb bir saat önce çıktı."

Frankie başını salladı. Bir an ayakta mı uyumuştu? Tartışamayacak kadar yorgun olduğundan maskesini, önlüğünü, kepini ve eldivenlerini çıkarıp fırlattı.

Dışarısı aydınlıktı.

Bir an kafası karışmış halde gözlerini kırpıştırdı. Saat kaçtı? Günlerden neydi?

Hadi Frankie.

Ameliyathaneden çıkıp dışarıdaki kaldırıma adım attı; ortalık yorgun, fazla konuşmayan, yemekhaneye girip çıkan insanlarla doluydu.

Morgun önünde iki testere tezgâhının arasına yerleştirilmiş tek sedyeyi gördü. Yanında da bir ceset torbası yığını duruyordu.

Frankie sedyede yatan adamın yalnızlığına kapılarak ağır adımlarla o tarafa doğru ilerlerken yalnız ölmemiş olmasını ümit etti. Gençti, çok gençti ve siyahtı. Tek bir uzvu, sağ kolu kalmıştı ve parmak uçları kana bulanmış zeminin sadece birkaç santim üzerinde, gevşekçe sarkıyordu.

Adamın gençliği Frankie'yi mahvetmişti. Yirmi bir yaşında olmasına rağmen çok yaşlanmış hissediyordu. Büyük çoğunluğu buraya gönüllü gelen bu gençler vuruluyor, parçalanıyor, un ufak ediliyorlardı. Birçoğu siyah, Hispanik ya da fakirdi ve liseyi yeni bitirmişlerdi. Onları askerlikten ya da Ulusal Muhafızlar'dan uzak tutacak torpilli aileleri, güvende olmalarını sağlayacak okulları ya da onlarla evlenecek kız arkadaşları yoktu. Bazıları, sırası geldiğinde herhangi bir hizmete atanmak yerine, sırf hizmet kolunu seçebilmek için gönüllü olmuştu.

Bir nesil gitmişti. *Kendi* nesli.

Genç askerin yüzünde kir ve kan lekeleri vardı. Kaskının olduğu yerde tere bulanmış deri parçalarını görebiliyordu. Onun kim olduğunu, neye inandığını düşünmekten kendini alamıyordu. Her birinin evlenip iş sahibi olacakları, çocukları ve torunlarıyla uzun bir yaşam süreceğine inandığı bir hikâyesi vardı.

Frankie biraz ötede bir kask gördü ve onu almak için eğildi. İçinde, üzerine çamur sıçramış bir Polaroid fotoğraf vardı.

Boynuz çerçeveli gözlük takmış, beyaz smokin ceket ve siyah pantolon giymiş, kolu doksan derece bükülü genç bir adam. Yanında dirsek hizasında beyaz eldivenleriyle uzun bir elbise giyip genç adamın koluna girmiş siyah bir kız vardı.

Fotoğrafın beyaz köşesine *1966 Mezuniyet Balosu* yazılmıştı. Arkasında ise *Eve Dön Beez. Seni seviyoruz* diye bir yazı vardı.

Frankie fotoğrafı nazikçe silip cebine koydu ve genç askerin yanağını okşayarak "En azından eve gideceksin" dedi içinden. "Bu ailen için bir şey ifade edecektir."

Uzaktan bir havan topunun gümbürtüsü ve patlaması geldi, sonra hiçbir şey olmadı.

Genç askerlerin ölümünü izlemekten çok yorulmuştu. Kulübesine dönmek yerine, herkesin sandalyelerde oturup film izlediği Park'a gitti. Gürültülü projektörün takırtılı sesleri konuşmaları bozuyordu.

Frankie hiçbir filmin yalnızlığını hafifletmeyeceğini ya da içine işleyen bu yeni ve şiddetli kıyamet hissini azaltmayacağını biliyordu ama yalnız olmak insanlarla birlikte olmaktan daha kötüydü. Kendisine bir içki uzatan Barb'ın yanındaki sandalyeye oturdu.

"Ne izliyoruz?"

"*Büyük Firar.*"

"Yine mi?"

Bir içki, diye düşündü Frankie. *Sadece bir tane.*

*

İki hafta sonraki ilk izin günlerinde Frankie ve Barb yanlarında bir soğutucuyla Park'ın sandalyelerinde oturmuş, ılık TaB içiyorlardı. Barb evden gelen bir mektubu yüksek sesle okudu.

17 Kasım 1967

Sevgili Barbara Sue,

Tanrım, bugünlerde hanginiz için daha çok endişelenmeliyim bilmiyorum, tehlikede olan senin için mi yoksa Kaliforniya'daki kardeşin için

mi? Will'in yolladığı mektuplar endişe verici, orası kesin. Sana bu yaz Detroit'te çıkan isyanla ilgili gazete haberlerini göndermiştim, hatırlıyor musun, hani şu Ulusal Muhafızlar'ın çağrıldığı. Başka isyanlar da oldu. Buffalo'da, Flint'te, New York'ta, Houston'da. Birçok şehirde. Polis biz zencileri acımasızca dövdü. Yağmaladı. Will'in o gün Detroit'teki isyana katıldığını öğrendim. 33 siyah ölmüş.

Korkuyorum. Kardeşin Vietnam'dan döndüğünden beri o kadar öfkeli ki bu öfke onu öldürecek. O üniversiteli beyaz çocuklar şiddetli protestolardan paçayı kurtarabilirler ama Will ve Kara Panter arkadaşları için bu mümkün değil. İşlerinin çok yoğun olduğunu biliyorum ama onu arayamaz mısın? Ablasını dinler belki. Annesini dinlemeyeceği kesin. Küplere bindiğimi sanıyor ama kızgınlığın ne faydası var ki? Camı pencereyi kırmam ya da yürüyüşe katılmam neyi değiştirecek? Joey dayının beyaz bir kadına ters ters baktığı için linç edildiğini gördüğümü unutuyor. Üzerinden çok da uzun zaman geçmedi.

Her neyse, seni çok özledik. Eve döneceğin günü iple çekiyoruz.

Sevgiler,

Annen

"Teğmen Johnson?"

Barb başını kaldırıp baktı.

Kampın telsiz operatörü Talkback yanlarında duruyordu. Elma yanaklı, boynu incecik Nebraskalı sıska bir çocuktu. "Teğmen Johnson ve McGrath, size Teğmen Melvin Turner'dan bir mesaj getirdim."

"O kim?" diye sordu Barb.

"Coyote hanımefendi, Deniz Kurtları'ndan."

"Senin su kayağı arkadaşın" dedi Barb, Frankie'ye.

"Bu gece Saygon'daki bir kulüpte müthiş güzel –kendi ifadesi– bir veda partisi düzenleneceğini ve Vietnam'ın en tatlı iki hemşiresi partiyi kaçırırsa çok üzüleceğini size iletmemi istedi. Şu an pistte bir C-7 var."

Frankie "Bu daha çok bir emre benziyor Talkback. Ben basılı bir davetiyeyi tercih ederim her zaman" dedi.

"Hatta süslemeli" diye ekledi Barb.

Talkback gerilmiş gibiydi. "Coyote bunu bir rica gibi ifade etmedi zaten hanımefendi. Bu ortamdan biraz ayrılmak isteyebileceğinizi düşündü. Helikopter burada fazla kalmayacak. İkmal seferinde."

Barb mektubunu katlayıp "Teşekkürler Talkback" dedi.

"Bana ne yapmam gerektiğinin söylenmesinden nefret ederim" dedi Frankie.

"Hafife alınmaktan da" diye ekledi Barb.

Sonra ikisi birden gülümseyip aynı anda "Hadi dışarı!" dediler.

Ardından birlikte kulübeye koşup bir gecelik gezi için eşyalarını topladılar.

On beş dakika bile geçmeden, askeri paralarını Vietnam parasına çevirip sivil kıyafetleriyle sabit kanatlı kargo uçağına bindiler.

Tan Son Nhut'ta bir inzibat eri onlara bir cipe kadar eşlik etti ve hemen arka koltuğa atladılar.

İlginçtir ki Frankie, Saygon'u gün ışığında ilk defa bu kadar yakından görüyordu. Şehir tam bir karmaşa içindeydi: Tanklar, silahlı askerler ve inzibat erleri her yerdeydi. Bisikletliler ile yayalar etraflarından dolaşmak için mücadele ediyordu. Aileler trafikte zikzak çizen mobiletlere topluca doluşmuştu. Bir köşeye çökmüş, tahta bir levha üzerinde sebze doğrayan sıska bir Vietnamlı kadının yanından geçtiler.

Askeri araçlarsa avantajlı bir konuma geçebilmek için motosiklet ve bisikletlerle yarışıyordu. Kornalar, bisiklet zilleri çalıyor, insanlar birbirlerine bağırıyordu. Üç tekerlekli araçlar kara dumanlarını yayarak motosikletlerin etrafından saldırganca geçiyordu. Beyaz üniformalarından dolayı Amerikalıların Beyaz Fareler dediği Saygon polisi, ışıkların çalışmadığı ya da uyulmadığı yerlerde trafiği yönetiyordu.

Devlet binaları dikenli teller, yağ varilleri ve kum torbalarıyla korunuyordu. Bir köşede, Güney Vietnam hükümetinin kendilerine karşı tavrını protesto etmek için kendini yakan Budist rahip için çiçeklerle dolu bir anıt göze çarpıyordu. Tabii polisin bütün çiçekleri kaldıracağı, ertesi günse yenilerinin konacağı kesindi.

Cip bir sokağın köşesindeki Caravelle Oteli'nin önünde durdu.

Frankie hemen inip rengi solmuş eski çantasını omzuna attı ve şoföre teşekkür etti.

Barb yanına geldiğinde "Lanet olsun, uçmak beni susatıyor" dedi.

Gülümseyerek otelin çift kapılı cam girişine gittiler.

*

Günün devamını göz alıcı, süslü binaları ve ağaçlarla çevrili sokaklarıyla Saygon'un eski Fransız Mahallesi'nde geçirdiler. Kirli bir pencereden Paris'in güzel bir köşesine bakıyorlardı sanki. Şehrin eskiden nasıl bir yer olduğunu, Fransız işgalciler kaz ciğeri yiyip kaliteli şaraplar içerken Vietnamlı aşçı ve garsonların az bir maaşla ailelerinin karnını doyurmaya çalıştığını hissedebiliyordunuz.

Saat 12.00'de beyaz masa örtüleri, üniformalı garsonları ve taze çiçekleriyle Fransız tarzı küçük bir bistroya gittiler. Böyle bir yerin savaşın mahvettiği bir ülkede var olmasının tuhaflığı Frankie'yi çok şaşırtmıştı. Zamanda geriye giden büyülü bir geçitten geçmişlerdi sanki.

"Akışına bırak" dedi Barb, Frankie'nin koluna dokunarak. "Zaten o bok çukuruna döneceğiz."

Barb, Frankie'nin ne hissettiğini kesinlikle biliyordu. Kol kola girdiler ve garsonun peşinden pencere kenarındaki bir masaya oturduktan sonra öğle yemeği siparişi verdiler.

İçeride şehrin gürültü patırtısı azalmış, dışarıdaki egzoz ve mazot kokusunun yerini balık ve et suyunun tatlı kokusu almıştı. Yemekten sonra dükkân dükkân gezip yeni giysiler, spor ayakkabıları, mum ve kokulu vücut losyonları aldılar. Frankie üzerinde SKI VIETNAM yazan bir tişört aldı. İkisi de yumuşak, şeffaf ipekten birer *ao dai*, Frankie annesine gümüş ipek şantuk, babasına da gösterişli bir pirinç puro makası aldı.

Saat 16.15'te otellerine döndüler ve kulüpteki parti için hazırlanmaya başladılar.

Ne müthiş bir şeydi bu. Sıcak, çok sıcak su vardı, hem de bol bol. Kokulu sabunlar ve losyonlar.

Frankie beyaz plastik kemerli yeni bir mor elbiseyle sandalet giydi. Aynaya baktı ve sekiz ay sonra kendini ilk defa gördü. Gözleri hâlâ canlı maviydi, güneşte solgun teninde çiller çıkmıştı. Dudakları rujla bile kapanmayacak kadar çatlamış, saçlarıysa dağınık ve farklı uzunluklarda görünüyordu.

Yüzü incelmişti, o kadar çok kilo vermişti ki üst kolları kalem gibi olmuştu.

Barb yanına gelip bir kolunu ona doladı. Aynadaki yansımalarına baktılar. Barb lacivert örme İspanyol paça pantolonla beyaz gömlek giymiş, boynuna da kalın geometrik ipek bir şal takmıştı. Saç bandı, Afro saçının ne kadar uzadığını vurguluyordu.

"Bu kadar kilo verdiğimin farkında değildim" dedi Frankie. "Ayrıca neden bu saçma elbiseyi aldım ki? Savaştaki Grace Kelly mi olacaktım?"

"Sana evi hatırlattı. Fırından yeni çıkmış kurabiyeler, babamın martinisi. Senin durumunda annenin tabii."

Frankie gülümsedi. Barb haklıydı. Bu elbise ona evini, annesini, 1950'lerde onun gibi kızlara uyumlu olmanın her şeyden önemli olduğunun öğretildiği hayatı hatırlatmıştı. Ama artık fikirleri değişiyordu.

Frankie bakire olsa da artık "iyi bir kız" olmak istemiyordu. Hayat, önceki neslin kurallarına uyup yaşadığın anı kaçırmak için fazla kısaydı.

Yeni aldığı mavi-beyaz çizgili pantolonla çan kollu beyaz tuniği giydi. Son anda beyaz plastik kemerini de taktı. "Haydi. Gidelim."

Teras bara çıkıp aşağıdaki şehrin kargaşasını izleyerek lezzetli bir akşam yemeği yediler. Saat 20.15'te otelden çıkıp onları bekleyen inzibat erini buldular. Arabayla telaşlı, kalabalık caddelerden geçerek kapısına kalın siyah harflerle BON VOYAGE, HAWK!" (İyi yolculuklar, şahin!) yazılmış yıkık dökük bir kulübün önünde durdular. Karanlık iç mekânda boydan boya bir bar uzanıyor, barın önünde üniformalı, bej pantolonlu, tişört ve kot pantolonlu subaylar omuz omuza durmuş, birbirlerine sataşıp tebrik ederek

alkışlıyor, içinde gerçek buz küpleri olan kokteyller içiyorlardı. Vietnamlı garsonlar kalabalığın arasından geçip yiyecek içecek servisi yapıyor, bazıları da masaları temizliyordu. Masalar duvarlara itilerek bir dans pisti oluşturulmuştu ve birkaç çift dans ediyordu. Üç kişilik bir müzik grubu bilmedikleri bir müzik çalıyordu. Tavandaki iki vantilatör tepelerinde kısık sesle uğulduyor, sıcak havayı soğutmak yerine daha da dağıtıyordu.

Coyote, Frankie'yi görüp bardan el salladı. Ona dünyadaki hayatı, ilk buluşmaları ve okul danslarını hatırlatan tatlı bir kararsızlıkla yaklaştı. Her zamanki pilot havası hiç yoktu. "Çok güzel görünüyorsun Frankie. Bu dansı bana lütfeder misin?"

Frankie "Elbette" dedi ve durumu öyle eski moda ve garip karşıladı ki güldü.

Coyote onu kollarına alıp dans pistine yönlendirdi. Frankie o an elini de kalçasına götürdüğünü hissetti.

Hemen elini tutup tekrar beline kaydırdı. İçindeki iyi kız hâlâ ağır basıyordu demek ki. "Sanırım beni başka kızlarla karıştırdın."

"Mümkün değil Frankie. Sen bir erkeğin eve, annesine götüreceği türden bir kızsın. Seninle plaj partisinde tanıştığım an bunu anladım."

"Eskiden öyleydim tabii" dedi Frankie. "Bu arada davet için teşekkürler."

"Tanıştığımızdan beri seni düşünüyorum" dedi Coyote.

Bir sonraki şarkıyla tempo hızlandı ve Coyote onu nefesi kesilip başı dönene kadar döndürdü. Bir an için de olsa özel olduğunu düşünen bir oğlanın kollarında dans eden alelade bir kız gibi hissetti kendini.

Annesinin onu sık sık uyardığı "coşku" aşamasını çoktan geçmişti. Bu sıcakta terliyordu ve bu hoşuna gidiyordu.

Coyote elini tutup "Frankie. Bak bu Riot. Yeni birlik komutanımla tanışmanı istiyorum" dedi.

Frankie onun bu hızlı değişimine gülerek peşinden gitti. Daha az önce poposuna dokunmaya çalışırken şimdi onu dans pistinden dışarı çıkartıyordu.

Ve bir anda durunca Frankie ona çarptı. Coyote'nin eli onun çıplak kolundan aşağı kayarak parmakları onunkilerle birleşti.

"Riot?" dedi Coyote. "Seni kız arkadaşımla tanıştırmak istiyorum."

"Kız arkadaş mı? Ben hiç de..." Frankie gülerek Coyote'nin üniformalı, havacı güneş gözlüklü birlik komutanına baktı. CIA ajanına benziyordu. Ya da bir rock yıldızına. Duruşu ve tavrı düzene uyduğunu haykırıyordu.

"Vay canına" dedi adam güneş gözlüklerini indirerek. "Frankie McGrath."

Rye Walsh.

Frankie bir an geçmişe, Finley'in yeni en yakın arkadaşını eve getirdiği 4 Temmuz partisine gitti. "Rye, viski sever" dedi sesi boğularak. Finley'i, evi, masum aşklarını hatırladı.

Rye ona sarıldı, öyle sıkı sarıldı ki Frankie'nin ayakları yerden kesildi.

"Bir dakika. Siz tanışıyor musunuz?" Coyote kaşlarını çatarak bir ona, bir diğerine baktı.

Frankie geri çekilerek "Abimle birlikte Deniz Harp Okulu'ndaydı" dedi. "Bana kadınların kahraman olabileceğini söyledi."

Coyote kolunu Frankie'ye doladı ve onu kendine çekti ama Frankie ondan kurtuldu.

Rye güneş gözlüklerini tekrar taktı. "Evet. Eğlencenizi bölmek istemem çocuklar. Devam edin. Seni tekrar gördüğüme sevindim Frankie." Rye tek topuğunun üzerinde dönerek tören havasında bir hareketle bara yöneldi.

On Üç

"Komutanın hakkında ne biliyorsun?" diye sordu Frankie.

"Çivi gibi serttir. Kendinden pek bahsetmez. Bir amiralin kızıyla nişanlı olduğunu duydum. Sen onu bizden daha iyi tanıyorsundur muhtemelen."

"Hayır" dedi Frankie. "Tanıdığım söylenemez. Bir amiralin kızıyla nişanlı demek. Şaşırmadım."

"Neden?"

Frankie neredeyse *Ona bir bak*, diyecekti ama kendini tuttu.

Coyote'nin kollarında ağır ağır dans ederken bile Frankie'nin bakışları tekrar tekrar Rye'a kayıyordu; adamlarıyla birlikte kahkaha atıyor, bazen onlardan ayrı duruyordu. Ona ne kadar saygı duydukları belliydi. Her bakışı onu gözlerini yine ondan ayıramadığı Finley'in veda partisine ve babasının çalışma odasındaki ana götürüyordu.

Kadınlar da kahraman olabilir.

Onun bu sözleri kolayca etki altında kalabilecek yirmi yaşında bir genç kızı doğal olarak bu salona, bu savaşa getirmişti. Burada karşılaşmaları kaderdi belki.

Coyote dans ederken ona iyice sokulup "Benim ayrı odam var Frankie" dedi. "Yalnız kalabiliriz..."

"Coyote" dedi Frankie alçak sesle.

Coyote geri çekilip ona baktı. "Haklısın. Seni gerçek bir buluşmaya davet etmeliydim. Bunu seninle en doğru şekilde yapmak istiyorum Frankie."

Müzik değişti. O sırada bir takırtıyla birlikte kahkahalar yükseldi.

Dans pistinin kenarında Barb sandalyeyi ıskalayıp yere düşmüştü. Frankie, Coyote'nin kollarından kurtulup arkadaşının yanına gitti.

Rye ondan önce davranıp Barb'ın ayağa kalkmasına yardım etmiş, Barb da kollarını Rye'ın boynuna dolayarak ona tutunmuştu. "Kemiklerim eridi" dedi. Başını geriye atıp sarhoş haliyle Frankie'ye sırıttı. "Şuna baksana Frankie..."

Frankie, Rye'a döndüğünde sinir bozucu bir ifadeyle kendisine baktığını gördü. Çok yoğun, çok derin bakışlardı. Kendini tuhaf hissetmiş, telaşlanmıştı. "Onu Caravelle'e götürmeliyim."

"Sizi bırakması için bir inzibat eri çağıracağım."

Rye, Barb'ın Subaylar Kulübü'nden çıkıp inzibat cipine binmesine yardım ettikten sonra Frankie de onun yanına bindi.

O sırada Coyote Subaylar Kulübü'nden çıktı. "Frankie, seni görmeye geleceğim..."

Cip yola çıkarken Frankie "Hoşça kal Coyote!" diyerek ona el salladı.

Otele döndüklerinde Barb'ın merdivenleri çıkmasına ve odaya girmesine yardım etti.

Barb çişini yaparken kızarmış gözlerle başını kaldırıp "Sakın tuvaletten düşmeme izin verme. Dengede duramıyorum" dedi.

Frankie "Viski" dedi ve ikisi birden gülmeye başladı.

Frankie, Barb'ın soyunup yatağa girmesine yardım etti.

"Güneş gözlüklü adamı gördün mü?" dedi Barb bembeyaz çarşafa uzanırken. "Yakışıklı."

"Onu gördüm" dedi Frankie, örtüyü Barb'ın çenesine kadar çekerek.

Frankie ışıkları kapatıp Barb'ın horlama sesleri eşliğinde uyumaya çalıştı. Aslında hemen dalmalıydı; çok içmişti ve gecenin bir yarısı bir havan saldırısına ya da TOPZA'ya uyanma korkusu yoktu. Çarşafı temiz, bembeyazdı. Yine de uykusu kaçmıştı. Huzursuz ve endişeliydi.

Telefon çaldı ve Barb hemen cevap verdi. "Alo?"

Vietnamlı bir adam Fransızca aksanlı İngilizcesiyle "Bayan McGrath" dedi. "Sizi görmek isteyen genç bir adam var. Kendisiyle teras barda buluşmanızı istiyor."

Coyote.

Frankie onu şimdi görmek istemese de gerçeği yüzüne söylemeliydi. Birbirlerine uygun değillerdi. Zaten uykusu da yoktu.

Örtüsünü üzerinden atıp kot pantolonuyla tişörtünü giydi ve asansöre gitti ama asansör çalışmıyordu. Derin bir iç geçirip dört kat merdiven tırmanıp otelin loş ışıklı teras barına çıktı.

Üç kişilik müzik grubu boş dans pistinde çalıyordu. Kadın ve erkeklerden oluşan küçük bir grup bir köşede toplanmış, sigara eşliğinde yüksek sesle konuşup tartışıyordu. Daktilo tıkırtılarını da duyabiliyordu.

Gazeteciler. Rex Hotel'in barının yanı sıra bu bara da takıldıklarını duymuştu. Ne hakkında tartıştıklarını, savaşa bakış açılarının kendi görüşüyle örtüşüp örtüşmediğini, Amerika'nın göründüğü kadar bölünmüş olup olmadığını merak etti.

Frankie pencere kenarındaki sakin bir masaya gidip oturdu. Ay ışığında yolun karşısındaki Continental Oteli, birkaç aydınlık oda dışında karanlıktı. Uzun zaman önce ona bu romantik teras bardan bahseden Jamie'yi düşünmeden edemedi. Üzüntü o anının üzerine gölge düşürmüş, keskin bir acıya, ardından yumuşayarak pişmanlığa dönüştü. Bunun yerine onu evinde, ailesiyle birlikte hayal etmeye çalıştı ama o kadar iyimser olamadı.

Vietnamlı zayıf bir kadın Frankie'nin içecek siparişini almak için sessizce yanına geldi. Birkaç dakika sonra bir bardak Sancerre ile döndü.

Frankie, Saygon'un gece ışıklarını izlerken şarabından bir yudum aldı. Müziğe rağmen savaşın gürültüsü hiç eksik olmuyordu; şehrin üzerinden uçan bir helikopterin uğultusu, silah sesleri. Zaman zaman kırmızı çizgiler karanlık gökyüzünde havai fişek gibi yayılıyor, turuncu alevler yükseliyordu. Buradan bakıldığında savaşın güzel göründüğü bile söylenebilirdi. Asıl gerçek buydu belki: Savaş, onu güvenli bir mesafeden görenlere farklı görünüyordu. Yakından bakıldığındaysa manzara farklıydı.

"Frankie."

Rye.

Şaşkınlık içinde başını kaldırdı.

Vietnamlı garson kız hemen Rye'ın yanında belirdi.

"Viski. Sek" dedi Rye. Garson gittikten sonra Rye, Frankie'nin karşısına oturdu ve içkisi önüne gelip tekrar yalnız kalana kadar hiçbir şey söylemedi. "Seni görmek... zamanda geri gitmek gibi oldu."

"Evet."

"Finley benim en yakın arkadaşımdı."

"Benim de."

Rye arkasına yaslanıp onu inceledi. "Vay canına. Demek savaş hemşiresi oldun. Bir milyonerin oğluyla evlenmişsindir diye düşünüyordum."

"Bir partide tanıştığım biri bana kadınların da kahraman olabileceğini söyledi. Daha önce kimse bana böyle bir şey söylememişti."

"Bunu benden duymaya ihtiyacın yoktu bence" dedi Rye bakışlarını çekmeden. Frankie onun ne gördüğünü düşünmekten kendini alamıyordu. Finley'in küçük kız kardeşini mi? Yoksa nasıl birine dönüştüğünü mü?

"Birinden duymaya ihtiyacım vardı" dedi alçak sesle.

Müzik grubu şimdi bilmediği bir şarkı çalmaya başlamıştı.

"Dans et benimle" dedi.

Küçük bir kızken onunla bu anı yaşadığını hayal etmişti, bir kadın olaraksa hayallerin ne kadar kırılgan olabileceğini biliyordu. Bu savaş ona fırsatını bulmuşken dans etmeyi öğretmişti. Ayağa kalktı.

Rye onun elini tuttu ve dans pistine gittiler. Frankie ona yaklaşırken kollarının onu sardığını hissetti. Müzikle birlikte hareket ediyorlardı ama gerçekten dans etmiyorlardı. Kalp atışlarının birbirine karıştığına yemin edebilirdi.

Rye bakışlarını indirdiğinde Frankie gözlerindeki arzuyu gördü. Daha önce hiçbir erkek ona böyle bakmamıştı, onu bütünüyle, her şeyiyle yutmak istiyordu sanki.

Şarkı bittiğinde Frankie geri çekildi. "Belki de dans etmemeliyiz" dedi titreyerek. "Nişanlı olduğunu duydum."

"O çok uzakta."

Frankie gülümsedi ama zar zor. Ondan duymak istediği sözler bunlar değildi. Bir adım daha gerileyerek "Benim kalbim zaten bir defa kırıldı" dedi alçak sesle. "Ve bir subaydan centilmen olmasını beklerim Rye."

Rye ellerini arkasına götürdü. Asker duruşu. Saygılı bir mesafe. "Bu gece buraya geldiğim için beni affet." Sesi sertleşmişti. "Uygunsuz davrandım."

Frankie başını sallayarak tekrar gülümsemeye çalıştı. "Hayatta kal Rye. Ameliyathaneye çok fazla helikopter pilotu geliyor."

"Hoşça kal Frankie."

"Güle güle."

*

Frankie gece boyunca dönüp durmuş, uykusunda şiddetli, alışılmadık özlemlerle boğuşmuştu. Sabah geç uyandığında gün ışığı temiz cam pencerelerden içeri süzülüyordu.

İlk aklına gelen Rye oldu.

O dans. Ve ona nasıl baktığı.

Yataktan kalktı ve Barb'ın ona *kahvaltıda görüşürüz* diye bir not bıraktığını gördü.

Aşağıya indiğinde Barb otelin restoranında oturmuş, Bloody Mary içiyordu. "Cila" dedi. "Dün gece ne oldu? Otele nasıl geldim?"

"Üstün güçlerimi kullandım ve seni taşıdım."

"Ah. İtibarım açısından bu iyi."

"Bir faydası olacaksa hep giyiniktin. Ve herkesin içinde kusmadın. Erkekler tuvaletini kullanmış olabilirsin, olmayabilirsin de."

Garson kız ikinci bir Bloody Mary ile gelip onu Frankie'ye uzattı.

"Dün gece körkütük sarhoş olduğumun farkındayım ama sende de bir tuhaflık vardı" dedi Barb.

"Öyle mi?"

Bu sıradan cevap Barb'ı alarma geçirdi. "Demek anlatacak bir hikâye var. Çıkar ağzındaki baklayı dostum."

Frankie iç geçirdi. "Fin yazları Deniz Harp Okulu'ndan arkadaşlarını eve davet ederdi. Benim gözümde hepsi tanrı gibiydi." Gülümsedi, küçük bir gülücüktü sadece ve bunun belki de gerçek olamayacak kadar üzücü olduğunu düşündü. "Rye Walsh onun en iyi arkadaşıydı. Dün geceki güneş gözlüklü komutan. Ona âşıktım."

"Paul Newman'a benzeyen adam mı? Vay canına. O zaman tut elinden ve göster..."

"Nişanlı."

"Lanet olsun. Yine mi?" Barb içkisinden bir yudum aldı. "Sen de çok iyi bir kızsın."

"Jamie'yle dans ederken kendimi güvende hissetmiştim. Belki de sevildiğimi. Evde olmak gibiydi ama Rye'la... onun kollarındayken kendimi... tuhaf hissettim. Yani bana aç gözlerle bakıyordu sanki. Ürkütücü belki."

"Buna şehvet deniyor Frankie ve senin gibi iyi bir kızın dünyasını sarsabilir."

*

Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'ne döndüklerinde değişen tek şey havaydı. Aralık ayında günler hep sıcak ve kurak geçerdi. Ameliyathanede sıcaklık 43 dereceye yükselmişken Frankie sıcaktan bunalmıştı ve başı ağrıyordu. Saygon'dan döndüğünden beri iyi uyuyamamıştı.

Ameliyathanenin kapıları açıldı ve iki sıhhiyeci bir askeri ameliyat öncesi bakımdan getirdi. Asker sedyede yüzüstü yatmış, çıplak, kanlı poposu havaya kalkmıştı. Sıhhiyecilerden biri bir şeye gülüyordu ki bu iyiye işaretti. "Kıçından vurulmuş" diye seslenince Frankie onlara boş bir masayı gösterip yeni eldivenler taktı.

Sedyedeki çocuk boynunu çevirip Frankie'ye baktı. "Kara kıçım güzel, değil mi?" dedi, acısını dindirmek için biraz morfin aldığını gösteren donuk bir gülümsemeyle. Frankie'nin tahminine göre on sekizini yeni doldurmuştu. "Ben Albert Brown. Birinci sınıf erim."

"Merhaba Er Brown. Evet, kıçın güzelmiş. Ama ne yazık ki içinden şarapnel parçaları çıkarmam gerekiyor." Gazcı diye lakap taktıkları erkek hemşireyi çağırdı ve o da lokal anestezi iğnesini yaptı. Hastanın kıçı uyuşunca Frankie arkasına eğilip şarapnel parçalarını cımbızla çekmeye başladı. Asker kıçını hissetse canı çok yanardı. İlaçların etkisi geçince canı zaten yanacaktı.

"Nerelisin Albert?"

"Kentucky hanımefendi. Burbonun ve yakışıklı adamlann diyarı."

"Güzel kıçlı olanların da" dedi Frankie.

Asker güldü. "Onları temsil etmekten memnuniyet duyuyorum hanımefendi."

Frankie işini bitirip askeri temizledikten ve kıçını bandajladıktan sonra onu Ameliyat Sonrası Bakım'a götürmesi için sıhhiyecilerden birini çağırdı.

"Bir dakika hanımefendi" dedi asker. "Annem Shirley'ye göndermek için birlikte fotoğraf çektirebilir miyiz? Çok hoşuna gider."

Frankie yorgun bir ifadeyle gülümsedi. Genel bir talepti bu. "Elbette Albert. Ama kıçın kurtlara yem olmuş gibi görünüyor, benim de saçlarım."

Albert sırıttı. "Hiç de değil hanımefendi. Kıçıma dokunan en güzel kızsınız."

Frankie gülmekten kendini alamadı. Eğildi ve askerin arkadaşının fotoğraflarını çekmesine izin verdi. El sallayarak onu bakım bölümüne gönderdi ve eldivenlerini çıkarıp yenilerine uzandı. Helikopter seslerini duyduğunda maden suyu içmeyi düşünüyordu.

Hem de birkaç tane.

Ameliyathanenin diğer tarafına baktığında tıpkı kendisi kadar bitkin görünen Barb'la göz göze geldi.

İki hemşire helikopter pistine doğru koşarken ayakları kırmızı toprak bulutunun içinde kayboldu. Yaralıların indirilmesine yardım edip triyaja götürülmelerini sağladılar. Orada yaralılar arasında hızla ilerleyip emirler yağdırdılar, öncelikli tedavi edilecekleri belirlediler.

Tam işleri biterken Frankie birinin "Onu nereye götürelim hanımefendi?" diye sorduğunu duydu.

İki sıhhiyecinin sedyede yaralı bir adamı taşıdığını gördü. Frankie yaraya şöyle bir baktı ve "Ameliyathane, hemen" diyerek. sıhhiyecilerle birlikte koştu.

Ameliyathanede boş bir masayı işaret edip Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'nin en yeni hemşiresi Sharlene'i çağırdı, zavallı kız Kansas'tan yeni gelmişti ve bu onun ilk vardiyasıydı. "Sharlene" dedi Frankie, ona bir makas uzatarak. "Kıyafetlerini kes."

Genç sarışın kız askerin göğsünden parlak siyah postallarına akan kana baktı.

Frankie onun korkusunu fark edince *Nefes al Frankie* diye düşündü. Sesini yumuşatmaya çalışarak "Bana bak... Sharlene" dedi.

Sharlene'in gözleri yaşarmıştı. "Evet... efendim..."

"Ürkütücü olduğunu biliyorum. Ama giysilerini kesip postallarını çıkarabilirsin. Sen lisanslı hemşiresin."

Sharlene titreyen elleriyle makası alıp masanın ucuna gitti. Askerin sol bacağından geriye kalanlara bakıp kan ve çamura bulanmış pantolonunu kesmeye başladı.

Hasta aniden doğrulunca parçalanmış bacağını gördü. "Ayağım nerede? Ayağım nerede?"

"Doktor! Buraya gel." Frankie morfini alıp uyguladı. "Bu yardımcı olacaktır. İyileşeceksin Onbaşı."

"Ben *bulldogger*'ım hanımefendi" dedi asker morfin etkisini gösterdikçe dili sürçerken. "Oklahoma'da. Çok güzel kokuyorsunuz hanımefendi, tıpkı kız arkadaşım gibi."

"Jean Naté parfümü. *Bulldogger* nedir, denizci mi?" dedi Frankie, bir cerrah ararken.

"Rodeo, hanımefendi. O ayağa çok ihtiyacım var benim."

"Burada bir doktor yok mu? Bu çocuğun ameliyatını ben mi yapacağım?" diye bağırdı sonunda Frankie.

*

Ameliyathanedeki uzun vardiyanın ardından Frankie doğum günü için verilen partinin tüm hızıyla devam ettiği Park'a gitti. Barb ve Slim kirli, yaprak istilasına uğramış havuzun kenarında

duruyordu. Ölmek üzere olan iki muz ağacının arasına bir pankart asılmıştı: MUTLU YILLAR FRANKIE! Yorgun hemşireler ile doktorlar onu alkışlarla karşıladı.

Coyote, Frankie'yi görünce tiki barda bir içki doldurup ona getirdi.

Saygon'daki Subaylar Kulübü'ndeki görüşmelerinden sonra bıyıklarını kesmişti. Daha genç görünüyordu.

"Mutlu yıllar Frankie. Burada olmaktan mutluyum. Benimle dans eder misin?"

Frankie hayır diyecekti ama gözlerine bakıp gülümsemek için nasıl çabaladığını görünce birbirlerine benzediklerini düşündü; burada geçirdikleri her günün acısını gizlemeye çalışıyorlardı ve yalnız olmaktan yorulmuşlardı.

"Bana bir şans ver Frankie. Ben iyi bir adamım."

Sesi çok içtendi ve Frankie onun ciddi olduğunu, istediğini yapmanın mantıklı olduğunu biliyordu. O yüzden onu kendine çekmesine izin verdi. Onunla yatmayacaktı, onu öpmesine de izin vermeyecekti. Onun yanlış bir fikre kapılmasına izin vermek doğru olmazdı ama şu an yalnız ve yorgundu. Yanlış şarkı çalıyor, yanlış adamla dans ediyor ve yanlış el onun elini tutuyordu ama yalnız olmamak da iyi hissettiriyordu. Üstelik sadece dans ediyorlardı.

"Benim kız arkadaşım olacağını söyle."

"Çok üzgünüm Coyote" dedi Frankie usulca. Bir an cevabını duymamış olmasını ümit etti.

"Evet" diye fısıldadı Coyote, nefesi onun kulağına değerken. "Biliyorum. Aynı klasmanda değiliz Frankie McGrath."

Frankie ona daha sıkı sarıldı. "Hayır Coyote. Sen bir kızın isteyebileceği her şeye sahipsin."

Coyote geri çekildi. "Ama senin istediklerine sahip değilim."

Tanrım, bundan nefret ediyordu. "Evet."

Coyote onu tekrar kendine çekti ve dansa devam ettiler. "Meydan okumayı severim Frankie. Bunu bil. Ama yakında eve dönüyorum. Az kaldı. Şansını kaybetme."

Coyote başını arkaya atıp uludu ama Frankie ilk defa sesindeki yalnızlığı, kederi ve kalp kırıklığını duydu. Yoksa başından beri orada mıydı bu duygular?

On Dört

Aralık ayı Orta Yaylalar'da cehennem gibi geçmişti. Vietnam Halk Ordusu, Dak To'da yüzlerce Güney Vietnamlı sivili öldürmüştü. Ameliyathane ve koğuşlar ebeveynlerini kaybeden çocuklar, kızını kaybeden yaşlı adamlar, oğlunu kaybeden annelerle dolmuştu.

Noel arifesinde, ameliyathanede saatlerce ayakta kaldıktan sonra Frankie tam anlamıyla bitkin düşmüştü. Son yaralıların tedavisini bitirmişlerdi ve gecenin geri kalanının sakin geçmesini diliyorlardı.

"Git" dedi Hap. "Bu son. Git biraz *eggnog* iç."

"Emin misin?"

"Belsoğukluğunun kaşıntı yaptığından emin olduğum kadar. Git."

Frankie eldivenlerini çıkarıp kepi ve önlüğüyle birlikte kapının yanındaki varilin içine fırlattı. Kapıdaki masada oturan sıhhiyeciye "Mutlu Noeller" diledi.

"Çok güzel, değil mi?" dedi adam. "Size de hanımefendi."

Frankie ameliyathaneden çıktığında beklenmedik gün ışığı onu karşıladı. Barb'ı triyaj alanında, sedyedeki ölmüş bir siyah adamın yanında buldu. Patlayan bir havan topu mermisi adamın vücudunun büyük bir kısmını parçalamıştı. Yüzünün bir tarafı hasar görmüş, kömürleşmişti. Kollarıyla bacakları paramparça olmuştu.

"Patlamada künyesi de uçmuş. İsimsiz" dedi Barb. "Noel arifesinde."

"Onu tanıyan biri çıkar. Müfrezesi Ameliyat Sonrası Bakım'da"

"Evet" dedi Barb. Sonra askerin elini dikkatlice göğsüne yerleştirip kendi elini de onunkinin üstünde tuttu.

Frankie, Barb'ın iki yıl önce tamamen değişip öfkeli, radikal, belaya meyilli bir adam olarak Vietnam'dan dönen kardeşi Will'i düşündüğünü biliyordu.

Frankie beyaz bir çarşaf bulup ölmüş askerin üzerini örttü ve "Tanrı seni korusun ve kutsasın asker" diye mırıldandı.

Barb başını kaldırmadı. "*Stars and Stripes* dün Amerikalı asker kaybı olmadığını bildirdi. Oysa sadece birinci ameliyathanede yedi adam öldü."

Frankie başıyla onayladı.

Eskiden hissettiği şüphe –ya da umut– artık tümüyle yok olmuştu, Amerikan hükümeti savaş konusunda yalan söylüyordu. Bu basit gerçeği görmezlikten gelmenin bir yolu yoktu artık. LBJ ve generalleri Amerikan halkına, gazetecilere, herkese, hatta belki birbirlerine bile yalan söylüyordu.

İhanet Kennedy suikastı kadar şoke ediciydi, doğru ve yanlış birbirine karışmıştı. Frankie'nin inandığı Amerika, gençliğinin o görkemli Camelot'u yıkılmış ya da ortadan kaybolmuştu. Belki de başından beri bir yalandı. Tek bildiği, bu uzak ülkede askerler, denizciler, havacılar, deniz piyadeleri ve gönüllüler olarak hayatlarını tehlikeye atmışlardı ve hükümetin bu konuda onlara doğruyu söyleyeceğine artık inanamazlardı.

Vietnam'a hâlâ binlerce kişi geliyordu ve hippilerle protestocuların iddia ettiğinin aksine, gelenlerin büyük kısmı gönüllüler, ülkelerine inanan gençlerdi. Hükümet –daha da önemlisi Amerikan halkı– bunu nasıl görmezlikten gelirdi?

Frankie ve Barb, iki sıhhiye erinin dün geceki cesetleri incelediği morgun önünden geçtiler.

Helikopterin sesini ilk duyan Frankie oldu. Döndü ve elini gözlerine siper etti. "Lanet olsun."

Pervanelerin sesi şimdi daha gürültülüydü.

"Sadece bir tane."

Yaralıların indirilmesine yardım etmek için helikopter pistine koştular ve Huey savaş helikopterinin yere konduğunu gördüler.

Coyote sol koltukta oturuyordu ve sırıtarak Frankie'ye doğru

eğilip "Tam da Noel arifesinde görmeyi umduğumuz hemşireler" dedi. "Biraz eğlenmeye ne dersin?"

"Tekrar sormana gerek yok." Barb helikoptere atlayınca Frankie de onu takip etti.

Bindikten sonra Frankie, sağ koltukta RIOT yazılı pilot kaskıyla Rye'ın oturduğunu gördü. Aynalı havacı güneş gözlükleri gözlerini gizliyordu. Frankie'ye gülümseyince o da başparmağını kaldırarak karşılık verdi.

Coyote onlara kulaklıklarını uzattı.

Frankie kulaklığını takıp yere, açık kapıda konum alan nişancının yanına, yani Rye'ın arkasına oturdu. Havalanırken bacaklarını yandan sarkıttı.

Tahliye hastanesinin düz, ağaçsız kırmızı alanının tepesinden, yaşlı ağaçların yanında yere dökülmüş kuru turuncu yaprakların uzandığı çıplak ormanın üzerinden uçtular.

Her şeyin inanılmaz derecede yeşil olduğu dağların tepesine yükseldikçe yükseliyorlardı

Birkaç dakika sonra Rye mikrofonuna "Şurada" dedi ve Huey'i hızla alçaltıp yerden yaklaşık iki metre yukarısına indi. Orada bekledi. "İki dakika Coyote. Hedef olmak istemiyorum."

Coyote bir tüfekle bir balta alıp aşağı atladı. Silahını çıkarıp bir ağaçlığa doğru koştu.

Frankie açık alanı inceledi. Charlie her yerde olabilirdi, yemyeşil ormanda bir yerlerde gizlenmiş olabilirdi... Bir yerlere Sıçrayan Betty ya da *punji* kazığı, yani toprağın derinliklerine gömülüp üzerine basıldığında hem ciddi bir yara hem de enfeksiyon oluşmasını sağlamak için insan dışkısıyla kaplanmış keskin çubuklar yerleştirmiş olabilirdi.

"Bu çılgınlık" dedi Frankie. "Ne yapıyor bu?"

Dakikalar sonra (ona sonsuzluk gibi gelmişti) Coyote elinde çıplak bir ağaçla geri döndü. Onu helikopterin arkasına atıp tekrar sol koltuğa oturdu.

"Bütün bunlar bir ağaç için miydi?" diye haykırdı Frankie mikrofonuna. "Siz çıldırmışsınız."

"Noel ağacı" diye güldü Coyote, helikopter bulutlara doğru yükselirken.

Yirmi dakika sonra tekrar Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'ndelerdi.

Coyote kaskını çıkarıp gülümseyerek döndü. "Riot ve ben bir Noel ağacına ihtiyacınız olabileceğini düşündük."

Barb kahkaha attı, Frankie bunun ondan duyduğu en gerçek kahkaha olabileceğini düşündü.

"Siz Deniz Kurtları, zırdeli olduğunuza dair söylentilerin hakkını veriyorsunuz" dedi. "Umarım hindi de vardır yoksa annem bir kızın hassas duygularıyla oynadığınız için size gününüzü gösterir."

Coyote sırıttı. "Ayrıca annemin San Antonio'daki mutfağından gelen cevizli turta."

*

Ağacı kulübeye koyup cılız dalları ataç, alüminyum folyo şeritleri, boş C-ration konserve kapakları, boru, Kelly klempi gibi ne bulduysa onunla süslediler. Ağaç şimdi Charlie Brown ihtişamıyla köşede duruyordu. Barb ağacın tepesi için folyodan bir yıldız yaptı. Rye ve Coyote, Frankie'nin karyolasına oturmuş dekorasyonu izlerken Barb'ın transistörlü radyosunun hoparlörlerinden "White Christmas" melodisi yayılıyordu.

Frankie ağacın önünde diz çökmüş, ataçtan zinciri bir daldan diğerine geçirirken Coyote, "İçkiye ihtiyacımız var" dedi.

Barb "Lanet olsun uçan çocuk, çok haklısın!" diyerek ona katıldı ve ikisi birlikte kulübeden çıktılar.

Frankie, Rye ayağa kalkınca karyolasının gıcırdadığını duydu. Onun yaklaşıp arkasında durduğunu fark etti. Vücudunun her hücresiyle onun varlığına uyum sağlamıştı sanki. Yavaşça ayağa kalktı ama arkasını dönmedi. "Ağaç için teşekkürler" dedi. "Çılgınca, aptalca ve tehlikeliydi... ama çok güzel."

"Seni düşünmemeye çalıştım" dedi Rye.

Frankie sonunda ona döndü.

Bakışları buluştu ve öyle kaldı.

Frankie nefes alıp verişinin hızlandığını hissetti. Barb buna şehvet demişti. Ama o kadar basit miydi?

Hislerini görmezlikten gelmesi için bir neden yoktu. Görevi sırasında öğrendiği bir şey varsa o da şuydu: Fırsatın varken söylemek istediklerini söyle. "Sen nişanlısın" dedi. "Eski kafalı bir düşünce olduğunu biliyorum ama ben diğer kadın olamam. Kendime bunu yapamam."

"Savaşta olduğumuzu biliyorsun" dedi Rye.

"Lütfen bana yarın ölebiliriz numarasını çekme."

Rye geri adım attı. "Haklısın. Ben yanılıyorum. Mutlu Noeller Frankie. Seni bir daha rahatsız etmeyeceğim."

"Gitmene gerek yok."

"Evet var. Sen... bana bir şey yapıyorsun."

O ve Coyote gittikten çok sonra Barb ve Frankie Noel müziği eşliğinde *eggnog* içip evden gelen hediyelerini açarken o sözlerin yankısını kulaklarında çınladı.

Bana bir şey yapıyorsun.

*

Noel ateşkesi, Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'ndeki herkese yemekhanede gerçek bir yemeğin tadına varma fırsatı verdi. Hindi, patates püresi ve sos, yeşil fasulye, sosisli börek ve tatlı patates güveci. Pekan cevizli ve balkabaklı turtalar. Daha sonra bir grup Frankie'nin İYİ YOLCULUKLAR TEĞMEN JOHNSON. SENİN O PİS KIÇINI ÖZLEYECEĞİZ yazılı bir afiş astığı Park'a gitti.

Barb'a veda partisi.

Frankie ve Barb şimdi muz ağaçlarının arasına sıkışmış plaj sandalyelerine oturmuşlardı. Eğlence son hız devam ediyor, müzik bangır bangır çalıyordu. Kırmızı fiyonklarla süslenmiş, garip görünümlü simli bir ağaç, her an devrilecekmiş gibi tiki barına yaslanmıştı.

Barb, Frankie'ye bir çakmak uzatıp "Artık bunu konuşsak iyi olacak Frankie" dedi.

Frankie sigarasını yaktı. "Gitmenle ilgili mi? Keşke gitmesen."

"Arkamda bırakmak istemediğim tek şey sensin."

Frankie arkadaşına döndü. Bu ışıkta Barb'ın Afro saçı koyu bir hale gibi görünüyordu. Gözlerine bakmazsanız yirmi beş yaşında sıradan biri gibi görünürdü. Frankie, Barb'la arkadaşlığının ona neler kazandırdığını hesaplayamıyordu bile. Barb ona daha önce hiç görmediği ya da hakkında fazla bir şey bilmediği bir dünyanın kapılarını açmıştı. Frankie, Yurttaş Hakları Kanunu'nun kabul edilmesini iyi bir gelişme olarak görmüştü. Barb ise ona bunun hassas bir başlangıç olduğunu göstermişti. Barb'ın, kardeşi Will ve onun Kara Panter üyeliği konusunda endişelendiğini biliyordu ama bir yandan da bununla gurur duyuyordu. Bir şeyler uğruna savaşmayı biliyordu; hemşirelik alanında yüksek lisans derecesi olmasına rağmen Vietnam'a gönderilmek için mücadele etmesi gerekmiş, sonra bir tahliye hastanesinde görevlendirilmek için yeniden mücadele etmişti. Burada siyah subayların sayısı çok azdı ama o, siyah askerlerin hastanede siyah hemşire görmesi gerektiği konusunda ısrarcıydı.

Arkasına yaslanıp iç geçirdi. Sigarasından bir nefes çekip dumanı yavaşça dışarı verdi. "Bir görevlendirmeyi daha kaldıramam" dedi sonunda.

"Bunu biliyorum. Ben sadece..."

"Ben de seni özleyeceğim Frankie."

*

Frankie ertesi sabah uyandığında ilk gördüğü şey Barb'ın boş karyolası oldu. Duvardaki Malcolm X, Muhammed Ali ve Martin Luther King, Jr. posterleri sökülmüştü, geriye sadece ahşap duvarlara raptiyelerle tutturulmuş kâğıt kalıntıları kalmıştı. Her şey sökülüp atılmış, geride parçalar kalmıştı. Vietnam'daki yaşamın bir metaforu.

Frankie karyolasının yanındaki şifoniyerin üzerinde katlı bir not gördü. Onu alıp yavaşça açtı.

26 Aralık 1967

Sevgili Frankie,

Bana korkak diyebilirsin. Helikopter geldiğinde seni uyandırmalıydım ama uyuyordun ve burada bu fırsatı ne kadar az bulduğumuzu ikimiz de biliyoruz. Beni ağlarken görmeni istemedim.

Seni seviyorum.

Bunu biliyorsun, ben de senin beni sevdiğini biliyorum ve dolayısıyla vedalaşmamıza gerek yok.

O yüzden "Görüşürüz" diyorum.

Georgia'ya ziyaretime gel. Sana yulaf unu ve kara lahana tattırırım, annemle de tanışırsın. Senin küçük adandan bambaşka bir dünya olduğuna emin olabilirsin.

O zamana kadar pek sivrilme.

Jamie'yi kaybetmenin çok acı verdiğini biliyorum ama sen hâlâ gençsin. Bu lanet savaşın gençliğini de almasına izin verme.

Bay Havalı'nın sana nasıl baktığını gördüm. Tanrım, bir erkeğin bana öyle bakması için neler yapmazdım.

Burada hayat kısa ve pişmanlığı sonsuza dek sürer.

Belki de şimdi mutlu olmak, bir an mutlu olmak gerçekten sahip olduğumuz tek şeydir. Dünya yangın yerine dönmüşken sonsuza kadar mutlu olmayı istemek biraz fazla görünüyor.

Rahat ol.

B

Frankie'nin yanında, şifoniyerin üstünde Barb, Ethel ve Frankie'nin Polaroid bir fotoğrafı duruyordu. Hepsi de şort, tişört ve postal giyip birbirlerine sarılmışlardı. Yüzlerinde öyle büyük ve cesur bir gülümseme vardı ki bunun savaş döneminde çekilmiş bir fotoğraf olması mümkün görünmüyordu. Subaylar Kulübü'nün boncuklu kapısı arkalarındaydı. Frankie yağmurda ya da rüzgârda savrulan rengârenk boncukların çarpışma sesini neredeyse duyabiliyordu. Her şeye rağmen güzel zamanlar geçirmişlerdi.

Onların da bu anıları hatırladığını ümit ediyordu.

On Beş

5 Ocak 1968

Sevgili Frankie,

ABD'ye ayak basar basmaz yazacağıma söz vermiştim. Annemin yanında evdeyim (şimdilik) ve verandamda tatlı çayımı yudumluyorum. Çocuklar sokakta teneke tekmelemece oynuyor. Kahkahaları çok güzel.

Seni özledim. Bizi özledim. 71. Tahliye Hastanesi'ni bile özledim. Lafı gelmişken özgürlük uçağında kiminle karşılaştığımı asla tahmin edemezsin. Coyote. Tanrım, o çocuk sana abayı yakmış. Bana Saygon'daki Subaylar Kulübü'nde çektirdiğiniz bir fotoğrafınızı gösterdi ama merak etme. Teksas'ta tatlı bir kovboy kız bulacağına eminim.

Burada hayat beklediğim gibi değil. Yerel hastanede işe başladım ve sıkıntıdan patlıyorum.

Kendime yeni bir yol bulmalıyım. Gönüllü çalışan muamelesi görmekten bıktım. Burada bizim gibi eski askerlere pek sevgi gösterilmiyor.

Şimdi ne yapacağımı bilmiyorum. Kırmızı alarm sirenleri ve hayat kurtardığım günler yerine külotlu çorap ve topuklu ayakkabılara geçmek zor. Dünya değişse de biz kadınlar hâlâ ikinci sınıf vatandaşız. Hele ki siyah kadınlar. Gerisini düşün işte.

Burada hayat sakin değil. Irk kavgaları. Savaş protestoları. Dr. Spock gençlere askere gitmemelerini söylediği için tutuklandı. Ulusal Muhafızlar'dan yardım istendi. Ama bu savaş değil.

Ne yapacağımı şaşırdım. Annem daha fazla yemek yememi ve randevulara çıkmamı öneriyor. Geçen hafta bana ikinci el bir dikiş makinesi aldı.

Sanırım biçki dikiş becerimi geliştirirsem kendime geleceğimi düşünüyor. Bir değişikliğe ihtiyacım var. Belki de bu küçük kasabaya artık sığamıyorumdur. Ama nereye gidebilirim ki?

Her neyse, dikkatli ol ve kurşun geçirmez yeleğini yanından ayırma. Benim için birkaç hayat kurtar.

B

*

1968 ocak ayı ortalarındaki sakin bir günde Frankie'nin ÜDUT'u geldi. Kâğıdı karyolasının üzerindeki kontrplak duvara yapıştırıp 15 Mart'ı kocaman kırmızı bir daire içine alarak bugünün üzerine bir X işareti çizdi.

Resmi olarak yakında görevi tamamlanacaktı.

*

31 Ocak saat 04.00'te bir roket 71. Tahliye Hastanesi'ne isabet etti.

Patlamalar gece boyunca ortalığı kırıp geçirdi.

Kırmızı alarm çaldı.

Frankie yataktan fırlayıp kurşun geçirmez yeleğiyle çelik miğferini aldı ve çabucak giyindi.

Bir roket daha düştüğünde kulübe sallandı. Bir sıçan oradan oraya koşturarak sığınacak yer arıyordu.

Frankie'nin yeni oda arkadaşı Margie Sloan yatakta doğrulup çığlık atmaya başladı. "Neler oluyor? Aman Tanrım..."

Kırmızı alarm tekrar çaldı ve sürekli hale geldi. Hoparlörden şu sözler yankılanıyordu: "*Tüm personelin dikkatine, siper alın. Kırmızı alarm. Roket saldırısı altındayız. Tekrar ediyorum: Kırmızı alarm. Siper alın.*"

"Hastaneye gitmeliyiz" diye bağırdı Frankie koşup kapıyı açarken. Dışarıda karargâh alevlere boğulmuş, her taraf dumanla kaplanmıştı: Binalar yanıyor, kapkara dumanlar yükseliyor, kötü kokular etrafa yayılıyordu. Tuvaletlerin arkasındaki bir yağ varili alevler

içinde kalırken duşların üzerine yerleştirilmiş dört yüz galonluk su römorklarından biri patladı ve içindeki su fışkırdı. "Margie. Hadi!"

Margie yanına gelip "Oraya gidemeyiz" dedi.

Frankie, Margie'nin elini tuttu ve onu böyle bir geceye alıştırmak için daha fazla zamanı olmamasına hayıflandı. "Ürkütücü olduğunun farkındayım Margie ve bu kadar acemi olmamanı dilerdim. Ama adım adım yapacağız, tamam mı? Kurşun geçirmez yeleğini ve çelik kaskını al..."

"Neyimi?"

"Kaskını. Onu tak ve acile git. Triyaja yardım edebilirsin."

"Yapamam..."

"*Yapabilirsin.*"

Frankie'nin ona ayıracak bundan fazla vakti yoktu. Ameliyathaneye doğru koşarken arkasında büyük bir şey patladı. Kızıl Haç binasıydı muhtemelen.

Ameliyathanenin önünde kimisi pijamasını ya da şortunu çıkarmaya fırsat bulamamış kurşun geçirmez yelekli, kasklı ve postallı personel farklı servislere koşturuyor, yaralılar için hazırlık yapıyor, triyaja testere tezgâhı taşıyordu. Alarmsa çalmaya devam ediyordu.

Frankie ameliyathanede ışıkları yakıp masaları hazırlayarak pansuman arabası, acil destek arabası, torakostomi tepsisi, oksijen tankı, portatif bir solunum cihazı gibi malzemeleri taşıyıp yanına aldı. Keşke Hap hâlâ burada olsaydı ama o da iki ay önce gitmişti. En yeni doktorlar bir haftadır buradaydı. Onun için zor bir gece olacağı belliydi.

İlk tahliye helikopterinin 04.30'da geldiğini duydu.

İlk yaralılar dakikalar sonra Ameliyat Öncesi Bakım bölümüne ve ameliyathaneye ulaştı. Hasta sayısı ellerindeki ameliyat masası, hemşire ve sıhhiyeci sayısının çok üzerindeydi. Yaralılar tezgâhların üzerine yerleştirilmiş sedyelerde yatıyor, ameliyata hazırlanıp bekliyorlardı. Siviller de vardı ve bir çocuğun annesi için ağladığını duydu. ABD bir Güney Vietnam köyünü daha mı bombalamıştı?

Frankie önlüğüyle maskesini takarken kampı birbirine katan mermilerin sürekli vızıltısını ve gürültüsünü duyabiliyordu. Qu-

onset kulübesi sarsılıyor, serumlar askılarda sallanıyordu. Kaskı da burnunun üstüne düşüp duruyordu.

Bir atış daha. Üstelik çok yakından.

Ameliyathanede, hareket edebilecek durumda olan yaralılar yataklarından ya da sedyelerinden yere atlarken serumları damarlarından çıkıyordu. Frankie hareket edemeyecek kadar yaralı olanların üzerine koymak için yastık, battaniye gibi bulabildiği her şeyi topladı. Tam isabet eden bir darbeden onları korumayacakları kesindi ama yapabileceği tek şey buydu.

Işıklar söndü. Zifiri karanlıkta kaldılar. Sonra jeneratörler uğuldayarak çalışmaya başladı ve ışık geri geldi.

Frankie en yakındaki ameliyat masasına gidip orada yatan askeri gördü. Bilinci pek yerinde sayılmazdı ve inleyerek yardım istiyordu. Üniforması triyaj sırasında kesilmiş, göğsündeki yara tamamen gözler önüne serilmişti. Her yeri kanıyordu, şarapnel parçaları boynuna saplanmıştı.

"Seninle ilgileneceğim" diyerek askerin göğsündeki yaraya baskı uygulamaya başladı. Asker nefes almaya çalıştı, sonra paniğe kapıldı. Çırpınmaya başladı. "Sakin ol asker" dedi Frankie, bir doktor ararken. "Nefes borusunu açmamız gerekiyor. Hemen!"

Yaralılardan ve ameliyathaneye girip çıkan sıhhiyecilerden başka bir şey göremiyordu.

Bir ameliyat arabasını kendine yaklaştırdı. Gümüş rengi aletler sıralanmıştı. Daha önce hiç trakeotomi yapmamıştı ama defalarca yapılışını izlemiş, yardım etmişti. Hap işlemi adım adım göstermişti.

Etrafına bakınıp tekrar bir doktor çağırdı.

Kargaşanın içinde cevap veren olmadı.

Askerin boğazına antiseptik sürdü ve bir neşter alıp küçük bir kesiyle soluk borusunda bir hava yolu açtı. Köpüren kanı silip bir trakeal tüp taktı.

Asker kesik kesik nefes aldı ve sakinleşerek nefesini dışarı verdi.

Frankie tüpü sabitleyip biraz gazlı bez aldı ve tekrar göğsündeki yaraya döndü.

"Lanet olası doktor nerede?" diye bağırdı.

Ameliyathanedeki gürültü sağır ediciydi. Serumlar, şişeler, aletler ve arabalar beton zemine çarpıyor, ışıklar titreşiyor, yaralılar triyajdan ameliyathaneye taşınıyordu.

Yeni doktor ameliyathaneye girince kanlı zeminde ayağı kayarak neredeyse düşüyordu. Üzerinde kurşun geçirmez yeleğiyle kaskı vardı.

"Yüzbaşı Morse. *Mark*. Sana ihtiyacım var."

Doktor ne dediğini anlamamış gibi ona baktı.

"*Hemen*" diye bağırdı Frankie.

Doktor askerin göğsündeki yaraya baktı. "Lanet olsun."

Frankie doktorun aklından ne geçtiğini anlamıştı. Ama bunu ona anlatacak zamanı yoktu. Bu yaralı askerin doktorun en iyi haline ihtiyacı vardı, hem de hemen. "Yüzüne bak Doktor. Ona *bak*. Uzman asker Glenn Short'u gör."

Genç doktorun bakışları yavaşça Frankie'nin yüzüne kaydı, gözleri korkudan ardına kadar açılmıştı. Frankie anlayışla başını sallayarak tekrar "Ona bak" dedi.

Sonra "Anestezi" diye bağırarak hemşire-anestezisti çağırdı.

Hastaya anestezi yapılırken "Devam et Doktor" dedi. "Önlüğünü ve eldivenlerini tak. Sen devam edeceksin" dedi. "Büyük delikleri küçültüyoruz, değil mi? Hadi..."

*

Saldırı öyle uzun sürdü ki Frankie sonunda o ağır kurşun geçirmez yeleği ile koca kaskını çıkardı. Patlama ya da bombardıman seslerine bile irkilmiyordu artık.

Tahliye hastanesi saatler içinde yaralılarla doldu; Ameliyat Öncesi Bakım, Acil Servis, Ameliyathane, Yoğun Bakım Ünitesi ve Vietnamlılar koğuşu duvardan duvara yataklarla dolup taşmıştı ama nihayet sona yaklaşıyorlardı. Bütün yaralılar ameliyat edilmişti ve Frankie şimdi ameliyathanenin ortasında durmuş, alnındaki teri silerken Dr. Morse'un son ameliyatı bitirmesini izliyordu. Doktorun mecalinin kalmadığını, birazdan titremeye başlayıp kendine

engel olamayacağını biliyordu ama buna rağmen devam ediyordu. Bu da onun yeterince becerikli olduğunu gösteriyordu.

Bir sıhhiyeci kapıdan "McGrath" diye seslendi. "Biri seni çağırıyor. ACİL."

Frankie ameliyathaneden koşarak çıktığında Rye'ın kana ve çamura bulanmış halde beklediğini gördü. "Yaralandın mı?"

"Bu benim kanım değil." Rye onu kendine çekip sıkıca sarıldı. "İyisin" dedi titreyerek. Sonra biraz daha sakin bir sesle "İyisin" diye tekrar etti. Sonra geri çekilip ona baktı. "Hastanenin doğrudan hedef alındığını duydum ve seni merak ettim. Şey sandım..." diye başladı. "İyi olduğundan emin olmak istedim."

Rye onu bıraktığında Frankie geri adım atmadı. Onun kollarında olmak, kısa bir an da olsa rahatlamak çok iyi gelmişti. "Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'nde boktan bir gün daha" dedi gülümsemeye çalışarak.

"Gel Frankie" dedi Rye. "Başka bir yere gidelim."

"Başka bir yer yok ki..." dedi Frankie yorgun bir sesle.

Rye elini tutup onu ameliyathaneden uzaklaştırdı.

Etraf pis kokulu, için için yanan karmakarışık bir yere dönüşmüştü. Park'ın yukarısında bir şey yanıyor, birazdan kararacak olan gökyüzünü aydınlatıyordu.

"Böyle bir gece hiç görmedim" dedi Rye.

Frankie tam bir şey söyleyecekti ki –ama ne söyleyeceğini de bilmiyordu– bir askerin acı acı inlediğini duydu. "Sıhhiyeci!" diye bağırarak kanvasa sarılı sıra sıra cesetlerin bulunduğu morga doğru koştu. Çok yoruldukları belli olan iki sıhhiye eri her şeyi idare ediyor, ölülerin isimlerini topluyor, künyeleri kontrol ediyor, cesetleri torbalara koyuyordu.

Solda, bir tezgâhın üzerine bırakılmış tek bir sedye vardı. Frankie yanlardan ve kanvas tabandan kan damladığını görürken hastanın inlediğini tekrar duydu.

"Westley, bu askere morfin verildi mi?" diye sordu sıhhiye erlerinden birine.

"Evet, efendim. Doktor Morse onu gördü. Elinden başka bir şey gelemeyeceğini söyledi."

Frankie başıyla onaylayıp sedyedeki adamın yanına gitti. Rye'ın da yanına geldiğini fark etti.

Daha birkaç dakika önce bir bütün olan adamdan geriye neredeyse hiçbir şey kalmamıştı. Kayıp üç uzvunun üzerindeki sargılar kana bulanmıştı. Yüzü kan ve çamura bulanmıştı.

Ona ismiyle hitap edebilmek için künyesine uzandı. "Merhaba Er..." Sesi kesildi.

Er Albert Brown.

"Merhaba Albert" dedi yumuşak bir tonda. "Bana yine güzel kıçını göstermeye mi geldin?"

Çocukluktan yeni çıkmış ölüm döşeğindeki genç adama doğru eğildi ve bir elini parçalanmış göğsüne koydu.

Asker başını ona çevirdi. Tek gözü ona bakıyordu. Gözleri yaşla dolduğunda Frankie kendisini tanıdığını anladı.

"Ben buradayım Albert. Yalnız değilsin." Askerin elini tuttu. Şu an onun için yapabileceği tek şey buydu, kavuşamadığı kız arkadaşı olmak. "Eminim aileni düşünüyorsun Albert. Kentucky'deler, değil mi? Burbonun ve yakışıklı erkeklerin ülkesi. Annene yazacağım..." Ama annesinin ismini hatırlayamadı. Biliyordu ama hatırlamıyordu. Hatırlayamaması da bir kayıp gibi hissettirdi. Albert konuşmaya çalıştı. Söylemek istediği her neyse söyleyemiyordu. Tek gözünü kapattı, nefes alıp verişi eski bir motor gibi pat pat sesler çıkartıyordu. Frankie genç askerin son nefesi kendi ciğerlerini doldurup dışarı çıkmış gibi hissetti.

Ve o da bitmişti.

Frankie nefesini ağır ağır dışarı verdi ve Rye'a döndü. "Tanrım, bundan bıktım."

Rye onu kucaklayıp alevler içinde kalan, üzerinden dumanlar tüten karargâhta, kaybettiklerinin yasını tutan grupların yanından geçirdi. Kızıl Haç binası gibi yemekhanenin de yarısı yok olmuştu. Tüten dev çukurlar gecenin karanlığında yanıyordu.

Frankie'nin kulübesinin kapısı parçalanmış, çamurun içine düşmüştü.

Rye onu içeri taşıyıp dar bir karyolaya oturttu.

Frankie öne eğildi. "Çok fazla yaralı asker var. Çok fazla yaralı asker var. Barb ve Ethel, Hap ve Jamie bu gece burada olmalıydı..."

Rye karyolanın kenarına oturup Frankie'nin sırtını okşamaya başladı. "Hadi uyu Frankie."

Frankie ona yaslandı. "Annesinin adı Shirley'di" diye fısıldadı, biraz geç hatırlayarak. "Shirley. Ona yazacağım..." Tüm yorgunluğuna ve yalnızlığına rağmen Rye'a dönüp onun kollarında rahatlamak çok kolay olurdu. Bu düşünceye özlem de eşlik etti. Uzanıp gözlerini kapattı ve *Ben uyuyana kadar yanımda kal* diye fısıldayacak gibi oldu. Ama bunun ne faydası olacaktı?

Saatler sonra uyandığında Rye gitmişti.

*

Stars and Stripes buna Tet Taarruzu adını verdi: 31 Ocak 1968'de sabahın erken saatlerinde Kuzey Vietnamlıların ülke çapında düzenlediği büyük bir saldırı, Vietnam Savaşı'nın o zamana kadarki en kanlı günüydü. Saldırı, savaşın görünmeyen gizli tarafının kapılarını kırmıştı. Walter Cronkite canlı yayında Tet kıyımını anlatırken "Neler oluyor böyle? Savaşı bizim kazandığımızı sanıyordum" demişti.

Aniden medyadaki herkes şu soruyu sormaya başladı: *Vietnam'da neler oluyor?*

2 Şubat'ta LBJ ölümü Tet'in başarı ölçütü olarak kullanarak on bin Kuzey Vietnamlının ve sadece 249 Amerikalının öldüğünü iddia etti. "Saymayı biliyorum ben" diyerek asıl önemli olanın durdurulan kalpler olduğunu ima etti. (Güney Vietnamlı zayiatından bahsetmedi bile).

İki yüz kırk dokuz Amerikalı kayıp.

Frankie sadece Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'nde tanık olduğu ölü sayısını hesaba kattığında bile bunun yalan olduğundan emindi ama gerçeği kim bilebilirdi ki?

*

Frankie ertesi sabah, gece geç saatlerde getirilen yanmış ve doğum sancısı çeken genç Güney Vietnamlı kadının başında duruyordu. Ekip bebeği kurtarmak için elinden geleni yapsa da başarılı olamamıştı.

Kadın yatakta oturmuş, ölü bebeğini sargılı kollarının arasında tutuyordu. Beyaz sargı bezinin altındaki deri kapkara olmuştu ama Frankie ölü eti temizlerken kadın bir kez olsun sesini çıkarıp bağırmamıştı. Sadece bebeğini almaya çalıştığında bir ses çıkarmıştı.

Dayanılmaz bir keder.

Sayısız ölü, yaralı ve kayıp.

Oda arkadaşı Margie, Frankie'nin yanına gelip ona sıcak bir kahve ikram etti. Fincan titreyen elinde sallanıyordu. "İyi misin?"

"Hangimiz iyi olabilir ki?" dedi Frankie.

"Şey. Gitmek üzeresin. Bunu düşün. Eve dönüyorsun."

Frankie başıyla onayladı. Eve gitmeyi dört gözle bekliyor, o günü bekliyor, hayalini kuruyordu ama birden gözünde canlandı.

Coronado Adası.

Annesi, babası ve kulüp.

Evde olmak, tekrar ailesiyle birlikte yaşamak nasıl olacaktı?

Kırmızı alarmlardan ve hayat kurtarmaktan nasıl bir anda tereyağı bıçakları ve şampanya kadehlerine geçiş yapacaktı?

"Sensiz nasıl üstesinden geleceğiz bilmiyorum" dedi Margie.

Frankie dönüp ağlamaktan gözleri kıpkırmızı olan Margie'ye baktı. Genç hemşire olacaklara henüz hazır değildi. Bir gün hazır olacaktı –muhtemelen– ama henüz o noktaya gelmemişti.

Şu an burada Frankie kadar deneyimli bir hemşire yoktu.

Bu hastaneyi ve ona ihtiyacı olan Amerikalı ve Güney Vietnamlı yaralıları nasıl bırakabilirdi? O buraya bir fark yaratmak, hayat kurtarmak için gelmişti ve Tanrı biliyordu ki hâlâ kurtarılacak hayatlar vardı. Bazen savaştan nefret etse de hemşireliği daha çok sevdiğini hissediyordu.

*

3 Şubat 1968

Sevgili anneciğim ve sevgili babacığım,

Bu mektubu yazmak çok zor, eminim okuması da zor olacaktır. Şimdiden özür dilerim. Keşke telefonu elime alıp sizi arayabilseydim ama inanın bana, MARS[3] telefon sistemi bizim dostumuz değil.

Size çılgınca ve çok saçma gelecek ama Vietnam'da aradığım işi buldum. Yaptığım işi seviyorum ve gerçek bir fark yaratıyorum. Bildiğiniz gibi savaş şiddetini artırıyor. Medyanın ve hükümetin Amerikan halkına yalan söylediğini biliyorum ama Tet Taarruzu'nu duymuşsunuzdur eminim.

Askerler gelmeye devam ediyor ve birçoğu yaralanıyor.

Onları kurtarmak için elimizden geleni yapıyoruz ve Finley gibi kurtarılamayacak durumda olanların elini tutup yalnız olmadıklarını söylüyorum. Annelerine, kız kardeşlerine, eşlerine mektup yazıyorum. Böyle bir mektup bizim için ne anlama gelirdi, düşünsenize.

Dolayısıyla...

Önümüzdeki ay eve dönmeyeceğim. Bir yıl daha göreve devam edeceğim. Askerlerin bana ihtiyacı varken görev yerimi terk edemem. Burada yeterince deneyimli personelimiz yok.

Evet. Şu an çığlık attığınızı duyabiliyorum. Beni şimdi görseniz anlardınız. Ben bir savaş hemşiresiyim.

İkinizi de seviyorum.

F

*

17 Şubat 1968

Sevgili Frances Grace,

HAYIR. HAYIR. HAYIR.

Fikrini değiştir. Evine dön. Güvende ol artık.

---

3 *Military Auxiliary Radio System:* Askeri Yardımcı Radyo Sistemi. (ç.n.)

Orada yaralanabilirsin. Bu kadarı yeter. Eve dön HEMEN. Babanın da bu fikri hiç beğenmediğini eklemeliyim.

Sevgilerimle,
Annen

*

1 Mart 1968

Sevgili Frank,
Tabii kalacaktın. Bundan hiç şüphe etmedim.
Çelik kadar sağlamsın ve askerlerin sana ihtiyacı var.
Tanrı biliyor ki burası da garip. Nixon başkanlığa aday olduğunu açıkladı ve eyalet polisi bir protestoyu durdurmak için göz yaşartıcı gaz kullandı. Düşünsene. Hiçbir şey mantıklı değil.

Yine de hayat her şeye rağmen devam ediyor. Sonunda veterinerlik okuluna girdim ve canımı dişime takarak çalışıyorum. Buradaki yerel orkestraya katıldım ve keman çalmaya devam ediyorum. Uykularım hâlâ düzensiz ama biraz faydası oluyor.

Dünyaya döndüğünde ziyaretime gel. Seni bekliyorum. Yeni başlayanların hayallerini süsleyen yeni bir kısrağımız var. Hiçbir şey ruhu güneş ışığında dörtnala koşmak kadar rahatlatamaz.

Sevgiyle,
Ethel

*

Mart ayının başlarında, kavurucu bir sıcakta, Frankie uykusuzluktan yorgun ve gergin bir şekilde vardiyasına başladı.

Ameliyathane geçen hafta pek yoğun değildi; oyunlar, film geceleri ve eve mektup yazmak için bolca zamanı olmuştu. Frankie nakliye için gelen bir gemiye, bir Huey'e bile binmiş, öğleden sonra alışveriş için Qui Nhon'a gitmişti. Buna rağmen gergin ve sinirli bir ruh haliyle etrafındakilerden çok fazla şey talep ediyordu. Personel eksikliğinin de bir faydası olmamıştı. Frankie yeni

hemşirelere, özellikle de Margie'ye ulaşması ve onlarla ilgilenmesi gerektiğini biliyordu ama yıpranmıştı. Ve yalnızdı.

"Teğmen McGrath."

Dönüp baktığında Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'nin yeni, resmi başhemşiresi Yüzbaşı Miniver'in elinde göğsüne yakın tuttuğu bir panoyla kaskatı kesilmiş bir şekilde durduğunu gördü. "Teğmen McGrath?"

"Evet Yüzbaşı?"

"Bu görevinde izin kullanmadığın bilgisini aldım. Ve yeni görevin iki hafta içinde başlıyor."

"Beni kim ispiyonladı?"

"Belli ki seni önemseyen biri. Küçük bir kuş."

"Barb."

"Barb kim?" Gülümsedi. "Her neyse, sana gitmeni emrediyorum. Seyahat programın burada. Kauai'de deniz kıyısında bir otel ideal görünüyor. Uzak mesafe ama orada patlama yok."

"Bana burada ihtiyaç..."

"Hepimizin yeri doldurulabilir McGrath. Seni izliyordum. Son zamanlarda ulaştığın şirretlik seviyesi inanılmaz. Etkileyici." Sonra yüz ifadesi yumuşadı. Anlayış dolu bir ifadeydi bu. "Bir molaya ihtiyacın var."

"Sence hula dansı beni düzeltecek mi?"

"Zararı olmayacağı kesin. Her halükârda yarın gidiyorsun. İşte programın. Git. Dinlen. Şemsiyeli kokteyller iç. Uyu. Hayatını kurtarıyorumdur belki McGrath. Güven bana. Ben de senin yerindeydim. Hepimiz zor dönemler geçirebiliriz."

On Altı

Frankie yirmi iki saati aşan yolculuğun ardından Kauai Adası'ndaki Coco Palms Oteli'nin lobisine girip kaydını yaptırdı. Odasına girdiğinde duş alma zahmetine bile girmeden perdeleri kapattı ve hayatı boyunca gördüğü en yumuşak yatağa uzanıp uykuya daldı.

Uyandığında kuşların cıvıltısını duydu.

Kuşlar. Cıvıldıyorlardı.

Havan topları patlamıyor, mermiler duvarları delik deşik etmiyordu, ortalık kan, bok ya da duman kokmuyor, kimse çığlık atmıyor, tepesinde tahliye helikopterleri uğuldamıyordu.

Yüzbaşı haklıydı, Frankie'nin gerçekten de dinlenmeye ihtiyacı vardı.

Tatlı bir uyku mahmurluğuyla yatağında öylece uzanıp kuş seslerini dinlerken saatin öğleni çoktan geçtiğini görünce şaşırdı. Yenilenmiş, canlanmış olarak yataktan kalktı ve gardenya desenli sarı beyaz perdeleri açtığında Kauai'yi ilk defa gördü.

"Vay canına!"

Kaliforniya kumsalları muhteşem, etkileyici, uçsuz bucaksız ve hayranlık uyandırıcıydı ama burası... burası mücevher renklerine bürünmüş samimiyet uyandıran bir güzellikti; altın sarısı kumlar, canlı yeşil çimler, masmavi gökyüzü, canlı mor begonviller.

Pencereyi açtı ve başını o parlak, güzel güne uzattı. Denizin keskin kokusuna karışan tatlı bir çiçek kokusu havaya yayılmıştı. Palmiye ağaçları düz çimenlik alanda tek başına ve gruplar halinde yükseliyordu.

Hindistancevizi kokulu sabunla uzun, sıcak, keyifli bir banyo yaptı ve saçlarını yıkayıp kuruturken ilk defa bu kadar uzadıkları-

nı fark etti. Aylarca saçlarını kontrolsüzce büyüyen otları temizler gibi, görüşünü engelleyen ne varsa kesip atmış ve geriye yamuk yumuk bir perçem kalmıştı. Neyse ki şapkası yanındaydı. Modaya uygun değildi, hatta modası geçmiş bile denebilirdi ama bu zeytin rengi şapka Vietnam'da en sevdiği eşyası, neredeyse yoldaşı olmuştu ve gözlerini de güneşten koruyordu. Hastalarının ona hediye ettiği iğne ve armalar, siperliğini süslüyordu. Her bir armada bir birliğin amblemi vardı. Çığlık Atan Kartallar, Deniz Kurtları, Büyük Kırmızı Bir.

İki parçadan oluşan solmuş örgü mayosunu ve SKI VIETNAM tişörtüyle şortunu giydiğinde Vietnam toprağının pembe-kırmızı tonunun hepsine bulaştığını fark etti. Aylar sonra ilk defa makyaj yaptı; maskara, ruj ve allık. Sandaletlerini giyip güneş gözlüklerini taktı ve bir otel havlusu alarak lobiye indi.

Açlıktan midesi gurulduyordu ama temiz havaya daha çok ihtiyacı vardı; temiz havaya ve dalga seslerine. Kumları ayak parmaklarının arasında hissedip tuzlu suda biraz yüzmeye.

Otelden çıktı ve palmiye ağaçlarının dört bir yanını kuşattığı bakımlı arazide yürüdü. Sessiz yoldan geçip kuma adımını attı. Yarın fotoğraf makinesini getirecek ve etrafındaki güzelliklerin fotoğrafını çekecekti.

Bu güneşli günde yerli halk ve turistler sahili doldurmuştu; aileler battaniyelerin üzerine yayılmış, ebeveynler çocuklarıyla ilgileniyordu. Çocukların bazıları çıplaktı ama hepsi neşeli kahkahalar atıyordu. Barış sembolü kolyeler takmış uzun saçlı erkekler ve saçları normal uzunlukta kesilmiş haki şortlu birkaç erkek daha plajın sazdan çatılı lav taşından barında duruyordu. Tabelasında DENİZ KABUĞU BAR ve KOKTEYL yazıyordu.

Çocuklar okyanusta, sörflerle yaklaşan dalgaların üzerinde savruluyordu. Bu görüntü ona Finley'i hatırlatarak içine güçlü bir özlem duygusu soktu. *Bu senin dalgan bebeğim. Biraz daha hızlan.* Frankie nefesini dışarı verdi, bir tür vedalaşmaya dönüşmüştü bu, devam edebilmek için kederinden kurtulmanın bir yoluydu.

Mayosuyla kalana kadar soyunup denize doğru yürüdü. Su alışkın olduğu Kaliforniya denizinden daha sıcaktı ama yine de

serinletiyordu. Güneş ışığı yüzeyine vuruyordu. Frankie alçak dalgaların ötesine yüzerek sakin suda sırtüstü döndü.

Gözleri kapalıydı. Kendini yeniden genç hissetmeye başlamıştı, üzerine düşen güneş ışınlarının altında dalgalara karşı yüzen bir kızdı yine.

Sonunda sudan çıkıp etrafta kendisinden başka kimsenin olmadığı kuma havlusunu sererek üzerine uzandı.

Gözlerini şapkası ve geniş yuvarlak güneş gözlükleriyle koruyarak derin bir uykuya daldı ve güneş gökyüzünde alçalırken uyandı. Doğrulup dizlerini kaldırarak denize baktı. Finley'in sörf tahtasının üzerinde kürek çektiği, elini sallayarak onu çağırdığı anılar gözünde canlandı. Kumsalda kiraladıkları atlarının sırtında rahatsızca hoplayıp zıplarken Finley'in nesilden nesile aktarılan aile mücevherleri hakkında bir şeyler mırıldandığını, çocukça hayallerinden bahsedip gelecekleri hakkında konuşurken birlikte izledikleri günbatımlarını hatırladı.

"Size bir içki ısmarlayabilir miyim hanımefendi?"

Frankie o cümleyle birlikte anılarından sıyrılarak başını kaldırıp baktı. Karşısında haki şortlu, asker kemerli, gövdesi çıplak, genç bir adam duruyordu. Göğsünün sol üst kısmında SEMPER FI[4] yazılı bir dövme vardı. Bakışlarından Vietnam'da, hatta siperlerde bulunduğu anlaşılıyordu. Erkeklerin gözlerinde bu yılgın ve kederli bakışları daha ne kadar göreceğini merak ediyordu. Onu geri çevirmeyi hiç istemese de "Üzgünüm denizci ama buraya dinlenmeye geldim. Kendine dikkat et" dedi.

Asker belli ki yanaşacak başka bir kız arayışıyla arkasını döndü.

Frankie güneş yanığının acısını hissederken bacaklarının pembeleştiğini fark etti. Ne zamandır buradaydı?

Başka birinin daha yaklaştığını duydu. Kumsalın biraz daha ilerisine, büfeden uzağa gitmeliydi. Bu sefer kafasını kaldırıp bakmadan "Tek başına iyiyim, teşekkürler" dedi.

"Öyle mi?"

Frankie yavaşça başını kaldırıp geniş yuvarlak güneş gözlüklerini indirdi.

---

4 *Semper Fidelis.* "Her zaman sadık" anlamına gelen Latince ifade. (ç.n.)

Rye.

Ellerini arkasında kavuşturmuş, rahat bir şekilde duruyordu. Rengârenk bir şort ve üzerinde LIVE TO SURF yazan soluk mavi bir tişört giymişti ama askeri duruşu, kasları ve modaya uymayan kısa saçlarıyla kimse onun sörfçü olduğunu düşünmezdi.

"Bu nasıl bir tesadüf" dedi Frankie.

"Tesadüf değil. Sana izin kullandırmak için çok çalıştım."

"Demek beni ispiyonlayan o küçük kuş sensin. Neden?"

"Seni görmek için."

"Rye, sana söyledim ben..."

"Nişanımı attım."

Frankie o an donakaldı. "Öyle mi?"

"Tet'ten sonra daha fazla rol yapamayacağımı anladım. Hayat kısa ve..." Durakladı. "Seninle aramızda bir şey var Frankie. Sen de öyle hissetmiyorsan hemen giderim."

Frankie ona bakmak için ayağa kalktı.

"Beni istemediğini söyle." Bunu söyleme şekli hiç beklenmedik bir kırılganlığı ortaya çıkarmıştı.

Frankie ne onunla flört edebilir ne de yalan söyleyebilirdi. "Bunu söyleyemem" dedi sakin bir sesle.

Rye o an nihayet nefesini dışarı verebildi. "Bu akşam benimle yemeğe çıkar mısın?"

Frankie onun tek isteğinin akşam yemeği olmadığını biliyordu; kendisi de daha fazlasını istiyordu. Ama o Rye Walsh'tu, yani abisinin başını çokça belaya sokan kural tanımaz biriydi (tabii Finley'in bu konuda pek yardıma ihtiyacı olduğu da söylenemezdi) ve Frankie böyle bir adamla güvende olmayacağını biliyordu. Ama aynı zamanda bir subaydı, dolayısıyla beyefendi biri olmalıydı. "Nişanı attın mı? Yemin eder misin?"

"Yemin ederim artık nişanlı değilim."

Frankie ona bakarken içinde uzun bir kış uykusundan uyanmış gibi bir heyecan kıvılcımı hissetti. "Akşam yemeği harika olur."

*

Frankie ankesörlü telefon kuyruğunda otuz dakika bekledi. Geçen yıl ABD'yi sadece iki defa, Noel'de ve annesinin doğum gününde aramıştı.

Barb telaşlı ve endişeli bir sesle ikinci çalışta cevap verdi. "Alo?"

"Barb! Benim."

"Frankie! Sesini duymak çok güzel."

Frankie dirseklerini ankesörlü telefonun altındaki soğuk metal rafa yasladı. Küçük bir çeyreklik yığınını hazır bekletiyordu. Bu kadarının yeterli olacağını ümit ediyordu. Bu aramanın ona pahalıya patlayacağını biliyordu. "Kafa dinlemek için Kauai'deyim."

"Bekle! Yanına geleceğim!"

"Başka zaman olsa hemen gel derdim ama..." Kimsenin onu duymadığından emin olmak için etrafına bakınarak "Rye Walsh burada" dedi.

"Bay Havalı mı?"

"Nişanını bozmuş. Sanırım benim için. Ama tavsiyeye ihtiyacım var. Seks yapmak isterse ne yapacağım?"

"Seks yapmak istediğinden eminim. Bunu telepatik güçlerime de yorabilirsin ama o lanet Katolik kız okuluna gitmesen sen de isterdin."

"Evet. Yani, belki isterdim. Ama biraz... pratik tavsiyeye ihtiyacım var."

Operatör daha fazla para isteyince Frankie parasının geri kalanını da ekledi.

"Doğum kontrolü kullan" dedi Barb. "Prezervatifle korunmalısınız. Tabii sahte bir alyans bulamazsan."

"Ne?"

"Bekâr kadınlara doğum kontrol hapı vermiyorlar. O konuda beni konuşturma ama evli rolü yaparsan alabilirsin. Tabii bu gece işe yaramaz. Yani, evet. Prezervatif al. Bol bol al."

"Ciddiyim Babs. Bana adım adım yol göstermeni istiyorum."

"Kız okulunda seks eğitimi vermediler mi size? Yoksa derste uyudun mu? Hemşirelik okulunda da..."

"Kapa çeneni. Bana yardım et. Ne yapacağım?.."

"İnan bana Frankie. Bu adam seks konusunu iyi biliyor. Sadece gerilmemeye çalış ve ilk seferde fazla beklentiye girme. Biraz canın yanabilir."

"Bu yeterince detaylı olmadı."

"Tamam, bacaklarını ve koltuk altlarını tıraş et. Seksi iç çamaşırları giy" dedi Barb gülerek. "Ve cesur ol. Hanımefendi gibi değil. Ve seni sevdiğini söylerse ona inanma."

"Ne? Neden?.."

O an hat kesildi.

Frankie lobiden çıkıp bir taksi çağırdı ve Lihue diye küçük bir kasabaya gitti. Orada saçlarını çene hizasında kestirip yandan ayırdı ve kırmızı-beyaz hibiskus desenli dar bir elbise ile ona uygun bir şal ve topuklu beyaz sandaletler aldı.

Otele döndüğünde Barb'ın tavsiyesine uyarak dikkatlice tıraş oldu ve güneşte yanan tenini nemlendirdi.

Otel odasının banyosunda durup çift kapaklı büyük lavabonun üzerindeki rengârenk deniz kabuğu çerçeveli aynaya baktığında kendini neredeyse tanıyamıyordu. Kuaför siyah saçlarına yeniden parlaklık kazandırmıştı ve hoş saç kesimi mavi gözleriyle elmacıkkemiklerini iyice vurgulamıştı. Hâlâ hüzünlü bir yanı da vardı tabii, Vietnam'da öğrendiği hüzündü bu. Bu duygudan hiç mi kurtulamayacaktı acaba? Ama bakışlarında gençliğe özgü bir heyecan da vardı. *Umut*. Çoktan unutulmuş ve bir daha asla hafife alınmayacak bir duygu.

Saat 18.30'da odasından çıkıp aşağı indi. Otel lobisinin tavanı, bir kilisenin nefleri gibi tepesinde yükseliyordu.

Üstü açık yemek salonuna girdi. Yarım duvarların ötesinde, tiki meşalelerinin parladığı karanlık lagünleri gördü. Hindistancevizi ağaçlarının yaprakları sallanıp fısıldıyor, kapkara ağaçlar mor renklere bürünmüş gökyüzüne yükseliyordu. Bir yerlerde ukulele çalıyorlardı.

Masaların büyük çoğunluğu sigara içerken konuşup gülen tatilcilerle doluydu. Kendisi Vietnam'dayken hayatın devam ettiğinin acı bir hatırlatıcısıydı bu. Çocuklar okullarına, ebeveynler işlerine gidiyordu; herkes savaşla yatıp savaşla kalkmıyordu. Vietnam'dayken

Amerika'da protestoların devam ettiğini duydukça herkesin bayrak yakıp barış için protesto yaptığını düşünmek kolaydı, burada ise birçok kişinin sessizce hayatına devam ettiğini, ihtilafın iki tarafındaki tehlikeli kıyılardan uzak durduğunu açıkça görebiliyordu.

Rye'ın arka köşedeki sakin bir masada oturduğunu gördü.

Desenli uzun bir Hawaii elbisesi giymiş, mis kokulu lei kolyeli Hawaiili güzel bir kadın onu kalabalık restorana götürdü.

Kadın masaya yaklaştığında Rye ayağa kalktı ve Frankie'nin oturmasını bekledikten sonra tekrar oturdu.

Ona küçük sarı-beyaz çiçeklerden yapılmış muhteşem bir *lei* sundu. "Beyaz zencefil."

Koku baş döndürücüydü.

Frankie oturduğunda garson kız "Kokteyl ister misiniz?" diye sordu. "Mai tai'a ne dersiniz? Otelin sahibi Bayan Guslander'e göre dünyanın en iyi kokteyli."

Frankie başını sallayıp "Evet. Teşekkür ederim" dedi.

"Ben de bol buzlu bir Jameson istiyorum" dedi Rye.

Garson kız yanlarından ayrıldı.

Masanın ortasındaki mum etrafa altın sarısı bir ışık yayıyordu.

Garson kız içkiler ve iki menüyle döndü.

Mai tai tatlı, ekşi ve sertti. Frankie bardağındaki pembe şemsiyeyle oynayıp çıkardı ve tatlı mı tatlı maraska kirazıyla ananas parçasını yedi. Rye'la çıktığı bu akşam yemeğinin bir anlamı, hatta büyük bir anlamı olduğunu biliyordu ama kendini tuhaf hissediyordu. Bir adamın göğsüne uzanıp kalbini avuçlarının arasında tutabilirdi ama havadan sudan konuşmayı unutmuştu.

Rye bardağına bakıp buz küplerini tıkırdattı.

"Buz" dedi Frankie sırf konuşmuş olmak için. "Buzu bile bir daha asla hafife almayacağım."

"Ya da sıcak bir banyoyu."

"Ya da kuru çarşafları."

Garson kız gelip siparişlerini aldı ve tekrar gitti.

Frankie, Rye'ın da tereddüt ettiğinin farkındaydı. Birbirlerini çok az tanıyorlardı ve şimdi boşa çıkabilecek bir ihtimal uğruna nişanlısından ayrılmıştı.

Garson kız iki karides kokteylini masaya getirdi.

Frankie tombul, pembe bir karidesi baharatlı kokteyl sosuna batırıp ısırarak yavaşça çiğnedi. "Finley'in veda partisini hatırlıyor musun?"

"Vietnam için veda partisi" dedi Rye. "Bambaşka bir dünyaydı."

"Bilmiyorduk."

Rye içkisinden bir yudum aldı. "Doğru" dedi alçak sesle. "Bilmiyorduk."

"Fin'le hiç Vietnam hakkında konuştunuz mu, yani gerçek anlamda konuştunuz mu?"

Rye bir an bakışlarını kaçırınca Frankie o tereddüt dolu halindeki pişmanlığı gördü. "Annapolis'teydik" dedi. "Çok hevesliydi. Tüm benliğiyle inanıyordu. Babanın onunla gurur duymasını istiyordu. Bunu biliyorum."

"Evet" dedi Frankie. "Babam. Kahramanlar duvarı. Partide tam da orada karşılaşmıştık."

Rye o anıya gülümsedi. "İkimiz de saklanıyorduk."

"Sen neden saklanıyordun?"

"Ben Comptonlu fakir bir çocuğum. Sizin evinizde nasıl davranacağımı, nasıl giyineceğimi bilmiyordum. Hiçbir şey bilmiyordum. Ve..."

"Ne?"

"Şey. Şimdi burada bir itirafta bulunacaksak senin peşinden çalışma odasına geldim."

"Şaka yapıyorsun."

"65'te seni Ring Dance'e davet etmek istiyordum. Fin bunu sana söyledi mi?"

"Hayır."

"Davet etmememi, senin benim gibiler için fazla iyi olduğunu söyledi. Bunu söylerken gülümsüyordu ama ciddi olduğunu anlamıştım. Sonuç olarak ikimiz de farklı türde kızlarla gittik."

"Park etmiş bir arabanın camlarını buğulandırmaktan çekinmeyen türden" dedi Frankie gülümseyerek. "Tam Fin'in tarzı."

"Aslında haklı olduğunu biliyordum. Senin gibi bir kadınla hiçbir ortak yanım yoktu. Yine de o gece peşinden çalışma oda-

sına geldim. Bir öpücük koparabilirdim belki ama hazır değildin. Ve şimdi..."

"Şimdi buradayız" dedi Frankie anlayışla. Burada olabilmek için her türlü zorluğu –ölümü– atlatmışlardı ve şimdi tropik bir adada kokteyllerini yudumluyorlardı. Bunun bir anlamı var mıydı?

Başlamaya cesaret edemezlerse nasıl bileceklerdi?

Önce birbirlerini tanımaları gerekiyordu. Dolayısıyla Frankie "Bana ailenden bahset. Kardeşin var mı?" diye sordu.

"Ah. Yirmi soru. İyi seçim. Kardeşim yok. Annem İngilizce öğretmeniydi. Yeats'i çok severdi. Babam hâlâ Compton'da yaşıyor. Orayı otuzlarda satın almış, şehrin cehenneme döndüğünü düşünüyor. Bir tamirci dükkânı var. Stanley ve Mo'nun Oto Tamirhanesi ama Mo yok tabii, kimse babama uzun süre dayanamaz, kardeşi bile."

Garson kız masalarına geldiğinde bir an duraksadı ve ardından "Rahatsız ettiğim için özür dilerim efendim ama barda bir beyefendi var. Bir dakikanızı rica ediyor" dedi. Arka tarafta koyu lav taşından bar alanında bekleyen eski moda takım elbiseli, kravatlı yaşlı bir adam el salladı.

Rye "Elbette" dedi.

Adam ağır aksak adımlarla yanlarına geldi. Uzun boylu, zayıftı ve kendisinden daha iri bir adamın bedenine uygun pahalı bir keten takım elbise giymişti. İnce bir bıyığı ve düzgün kesilmiş saçları vardı. "Edgar LaTour" dedi Louisiana'ya özgü lirik bir konuşma tarzıyla. "Yüzbaşı. ABD Ordusu. İzinlisiniz sanırım" dedi Rye'a.

"İkimiz de izinliyiz efendim. Bu Teğmen Frances McGrath. Ordu hemşiresi. Ben donanmadayım."

Edgar sırıttı. "Bunu aleyhinde kullanmayacağım evlat. Sadece siz erkeklerin –ve tabii kadınların– komünizme karşı verdiğiniz mücadele için teşekkür etmek istiyorum. Dışarıda hayat çok zor ve birçoğumuz bu fedakârlığınızı takdir ettiğimizi bilmelisiniz. Yemeğinizi ısmarlamaktan onur duyarım."

"Buna gerek yok..."

"Gerek yok elbette ama ben bundan onur duyarım. Ve sizin gibi bir kadın Fransa'da hayatımı kurtardı hanımefendi. Tanrı sizi korusun."

Adam gittikten birkaç dakika sonra garson kız onlara ateşte kızartılmış kuzu eti, bezelye ve tereyağlı patates *rissolé*'den oluşan yemeklerini getirdi. Yemek boyunca Vietnam'dan sonraki hayata dair umutlarından, orada edindikleri arkadaşlarından ve ABD'deki protestolardan konuştular.

Alaska tatlılarını da yedikten sonra Rye ayaklarının dibindeki piknik sepetini alıp Frankie'ye kolunu uzattı. Restorandan çıkıp lobide ukulelenin tatlı tınıları eşliğinde hula dansı yapan üç kadının yanından geçtiler.

Dışarıda otel çevresi gölgeler, ay ışığı ve tiki meşalelerinden oluşan bir harikalar diyarına dönüşmüştü. Koku ve sesler onları adeta sarıp sarmaladı; tatlı zencefil, *plumeria* ve ılık, tuzlu bir esinti. Parlak tiki meşaleleri bakımlı zarif görüntünün ortasında duruyordu. Kemerli köprüden geçtikleri sırada lagünlerin minik dalgaları sessizce kıyıya vuruyordu.

Rye onu kumsala götürdü ve burada, üstü kapalı büfenin uzağında kimsenin olmadığı mükemmel bir yer bulup getirdiği sepeti açtı. İçinde bir battaniye, birkaç dilek mumu, bir kibrit kutusu, bir şişe şampanya ve iki bardak vardı. Onları kumun üzerine bırakıp bir kadeh şampanya doldurdu.

"Hazırlıklısın" dedi Frankie, içinin romantizmle mi dolduğundan yoksa maniple mi edildiğinden emin olamadan.

Sonunda kazanan romantizm oldu.

"Her zaman" dedi Rye gülümseyerek. "Ben Kartal İzci'ydim."

"Ciddi misin?"

"Hayır" diye güldü Rye. "Benim yaşadığım mahallede izcilik diye bir şey yoktu."

Battaniyenin üzerine oturup Samanyolu'nun beyaz ışık şeridine baktılar. Rye ona takımyıldızlarını gösterip her birinin hikâyesini anlattı.

Bu hikâyelerden birinin yarısında Frankie bir şey sormak için ona dönerken aynı anda Rye da ona döndü.

Bir an konuşmadan öylece bakıştılar sonra Rye sorgulayıcı bakışlarla hafifçe eğildi. "Seni öpebilir miyim Frankie?"

Frankie başıyla onayladı.

Rye ona doğru eğilirken Frankie de ona yaklaştı. Dudaklarının birbirine değdiği son saniyeye kadar gözlerini kapatmak aklına gelmedi. Öpüşmeye devam ettiler ve sonunda Rye'ın eli sırtından aşağı kayıp onu kumların üzerine yatırdı. Battaniyenin üzerine uzanıp tek kelime etmeden birlikte uyum içinde hareket ettiler.

Frankie o an Rye'ın elini elbisesinin altına kaydırıp boynunu öpmesini, diğer erkeklerin yaptığı gibi onu daha fazlasına zorlamasını bekledi ama öyle bir şey olmadı. Rye centilmenliği elden bırakmadan onu varlığından bile haberdar olmadığı, arzudan başını döndüren bir sınıra yaklaştırarak öpmekten memnun görünüyordu.

İlk defa daha ileri gitmek isteyen kendisi olmuştu.

Dünya üzerinde, evrende, bu noktada bir araya gelmişlerdi ve bu kaderdi.

Frankie geri çekilip ona baktı. Çocukluğundan beri ona bu tür bir ihtiyacın yanlış, ayıp ve günah olduğu öğretilmişti, tabii evlilik dışı olduğunda.

"Bekleyebiliriz" dedi Rye.

"Altı gün sonra Vietnam'a döneceğiz." Ameliyathaneye gelen helikopter pilotlarını, Fin'i, Jamie'yi ve kaybetmenin yarattığı kalp kırıklığını düşündü. "Beklemek istemiyorum."

"Emin misin?"

"Eminim." Frankie ona baktı. "Korkuyorum ama eminim. Ne yapacağımı bilmiyorum..."

"Ben biliyorum." Rye onun çenesini, boynunu ve göğüslerini öptü. Elbisesinin fermuarını açıp indirirken tüylerinin diken diken olduğunu hissetti.

Sutyeni çıkardığını bile fark etmemiş, dilini bir anda memelerinde hissetmişti.

"Aman Tanrım" diye mırıldandı.

Rye onu öpmeye, tenine dokunmaya, vücudunu uyandırmaya

devam etti. Frankie önce mücadele etti, kendine hâkim olmaya çalıştı, çözülüyormuş gibi bir duygu doldurdu içini.

"Rahatla bebeğim" dedi Rye, elbisesini, külotunu indirip onu yıldızların ışığında çıplak bıraktı. Derinlerde bir yerde, kalbinin küt küt attığını, inlediğini hissetti.

"Sana dokunmak istiyorum" dedi Frankie.

Rye ona gülümseyerek tişörtünü çıkardı. "Ben de bunu söylemeni bekliyordum."

Frankie neyapacağını ve nasıl yapacağını tam olarak bilemeden ona uzandı.

Cesur ol.

*

Sevgili Barb,
Sadece bir kartpostal yazmaya vaktim var.
Seks harikaydı. Cesurdum. Ve sen haklıydın.
O ne yaptığını biliyordu.

F

*

Frankie, Rye'ın yatağında kendisinin yeni bir versiyonuna dönüşmüştü. Günlerini ve gecelerini birbirlerinin bedenlerini keşfederek, hoşlandıkları şeyleri öğrenerek ve birbirlerini dinleyerek geçirdiler. Frankie'nin içine yayılan o derin tutku utangaçlığını yok edip bir zamanlar önemli olan ahlak kurallarını çözdü, onu yeniden tanımladı. Rye'a duyduğu arzu sonsuz, sınırsız ve müthişti.

Şimdi, tehlikeli bir uçurumun dibindeki ıssız bir kumsalda yatıyorlardı. Yerli halk buraya Gizli Plaj diyordu ve kesinlikle uygun bir isimdi. Bu göz alıcı beyaz kumsalda onlardan başka kimse yoktu. Dalgalar kükreyerek kıyıya çarpıyor, sahil kuşları bulutsuz mavi gökyüzünde beyaz benekler halinde tepelerinde süzülüyordu Su yüzmek için fazla dalgalı göründüğü için sadece kıyısında uzanmakla yetindiler.

Bir süre gölgede, çıplak ayakları birbirine değerek el ele uyudular. Ona dokunmadan uyuyamıyordu zaten.

Ne kadar uyuduğunu bilmiyordu ama uyandığında güneş batmak üzereydi.

Diğer tarafa dönüp çenesini onun göğsüne dayadı.

Rye onu öptü ve Frankie'nin artık çok iyi bildiği şekilde, önce arzuyu doruğa çıkartacak kadar ağır, sonra ikisini de nefessiz, bitkin bırakıp tüketen sonsuz bir coşkuyla tekrar seviştiler.

Sonrasında Frankie gözlerini ayırmadan ona baktığında hâlâ nefes nefeseydi. Kum bronzlaşmış yanaklarına, koyu renk kirpiklerine yapışmıştı. Onunla geçirdiği her an kalbinde bir ağırlığa dönüşürken bir anda tutkunun her şeyi nasıl değiştirdiğini fark etti. Bu adam onun kalbini hayal bile edemeyeceği şekilde kırabilirdi.

"Bu gerçek mi Rye?" diye sordu. "Çok hızlı oldu. Ben yeterince tecrübeli değilim..."

"Daha önce hiç böyle hissetmedim" dedi Rye. "Gerçekten. Sen... beni mahvettin Frankie."

"Tanrı'ya şükür" dedi Frankie yumuşak bir sesle.

Gerçek aşk. Şu ana, şu saniyeye kadar, hayatı boyunca bunu beklediğini, kendini buna sakladığını, savaşın ortasında bile buna inandığını hiç bilmiyordu.

*

Adadaki son günlerinde Frankie ve Rye bütün günü yatakta geçirdiler. Nihayet gece karanlığı çökmeye başladığında duş alıp akşam yemeği için giyindiler ve restorana gittiler. Masada sohbet etmeye çalıştılarsa da zaman zaman sessizliğe gömüldüler.

Yemekten sonra kokteylleriyle birlikte sahile gidip oturdular.

Yarı saydam gri bulutlarla örtülü yarım ay, kumların üzerine gümüş rengi ışığını düşürüyordu. Soluk, köpüklü dalgalar yükselip kıyıya çarpıyor, onlara doğru hızla yaklaşıp geri çekiliyordu.

"Gitmeden önce seni olabildiğince çok görmek istiyorum" dedi Rye.

"Gitmek mi?" dedi Frankie ona bakarak.

"Birkaç hafta sonra eve dönmüyor musun? Noel arifesinde Coyote'ye ÜDUT'unun martta olduğunu söylemiştin. Birlikte fazla zaman geçiremeyeceğimizi biliyordum."

"Kaydımı yeniledim" dedi Frankie.

Rye onu bırakıp geri çekildi. "Ne? Eve dönmüyor musun? Savaş giderek şiddetleniyor Frankie. ABD yenilgiyi kabul edemiyor, bu yüzden daha da kötüleşecek..."

"Hepsini biliyorum Rye. Bu yüzden kaydımı yeniledim. Bana ihtiyaçları var."

"Hayır. *Hayır*." Çok kızgın görünüyordu.

Kendisi için endişelenmesi hoşuna gitmişti. "Bu iş böyle yürümeyecek Rye."

"Böyle yürümeyecek olan ne?"

"Biz. Ben bana söylenenleri yapacak şekilde yetiştirildim ama bu saçmalık. Dolayısıyla birbirimize ne yapacağımızı söylemeyelim. Tamam mı?"

Rye'ın bu konuda zorlandığı belliydi. "Bunun beni korkuttuğunu söyleyebilir miyim? Güvende olmanı istemem beni şovenist yapar mı?"

"Birlikte olacağız."

"Vietnam'da birlikte" dedi Rye sertçe. "Orası Kauai değil."

"Hadi ama Rye. Biz buyuz. Biz buna inanıyoruz ve inançlarımızın peşinden gidiyoruz. Ben sana, görevine, onuruna inanıyorum. Sen bana inanıyor musun?"

Bu sorunun onun direncini nasıl kırdığını gördü. "Elbette inanıyorum."

"Tamam o zaman."

"Muhteşem bir savaş aşkı hikâyesi, pilot ve hemşire, el ele mermilerden kaçacağız."

"Çok fazla film izlemişsin."

"Sadece beni sevdiğini söyle. Bunu atlatacağız ve eve birlikte döneceğiz."

Rye üzgün, korkmuş ve gurur dolu ama hâlâ biraz kızgın bir ifadeyle ona baktı. "Artık benden kurtulamazsın McGrath. Bu durumda ben de kaydımı yeniliyorum. Sevdiğim kızı yalnız bırakamam."

On Yedi

Frankie helikopterle Orta Yaylalar üzerinden Pleiku'ya dönerken o çok iyi bildiği silah seslerini duydu. Helikopter aniden savrulup sola doğru eğilince Rye'a doğru kaydı. Rye kolunu ona dolayıp iyice kendine çekti. Yüksek sesle "Dayan bebeğim. Charlie bizim helikopteri sevmiyor" dedi gürültüyü bastırmaya çalışarak. Çantasından kaskını çıkarıp Frankie'nin kafasına taktı ve altındaki kayışları sıktı.

Frankie ona sırıttı. "Ah, bu benim hayatımı kurtaracak."

Rye gülerek "Kahraman olmama izin ver, olur mu?" dedi.

Daha sonra, helikopter piste doğru alçalırken Rye, Frankie'yi kendine çekip öptü.

Frankie kaskı çıkarıp tekrar ona uzattı. Gülümsemesini hafızasına kazıyan son bir bakışla çantasıyla birlikte helikopterden indi ve durup başını kaldırdı. "Dikkatli ol Riot!"

Rye açık kapıda nişancının yanına oturdu ve helikopter havalanırken ona gülümsedi.

Ona el sallayıp bir şeyler söyledi ama Frankie gürültüde onu duyamadı.

Helikopter keskin bir dönüş yaparak kuzeye yöneldi ve ormana doğru alçaldı.

Pat-pat-pat-pat.

Frankie, Huey'in yan tarafına çarpan kıvılcımları gördü. Helikopter hızla uzaklaşırken nişancı ateşe karşılık veriyordu.

Bir atış daha. Kıvılcımlar. Nişancı karşılık verdi. Huey hızla manevra yaparken gökyüzü turuncu renklere büründü.

Ateş kesildiğinde uzaklaşan helikopterin pervanesinden gelen yumuşak sesler dışında orman sessizliğe gömüldü.

Güvende.

Bu defalık.

Şu andan itibaren Rye'la birlikte ABD'ye sağ salim dönene kadar içinde hep bir korku olacağını biliyordu.

*

10 Nisan 1968

Sevgili Frankie,

Bunu nasıl yazacağımı bilmiyorum. Kardeşim Will bu hafta Oakland polisi tarafından öldürüldü. Kara Panterler'le çıkan silahlı çatışmada. Teslim olmasına rağmen on kurşun yedi.

Yıkılmış durumdayım.

Çok üzgünüm.

Kızgınım.

En iyi arkadaşımın desteğine ihtiyacım var.

Seni seviyorum,

B

*

24 Nisan 1968

Sevgili Barb,

Acını hissediyorum. Kardeşini kaybetmek, kendinden bir parçayı, geçmişini kaybetmek gibi bir şey.

Üzgünüm demek saçma, işe yaramaz, yetersiz ama başka ne diyebilirim ki?

Koruyucu bir Tanrı'ya hâlâ inanıyor olsaydım dua ederdim.

Annen için güçlü kal.

Onu onurlandırmanın ve hatırlamanın bir yolunu bul.

Sevgilerimle,

F

*

16 Haziran 1968

Sevgili anneciğim, sevgili babacığım,

Bir Kennedy'nin daha suikasta kurban gittiğine inanamıyorum. Dünyaya neler oluyor böyle? Burada da durum kötüye gidiyor. Askerlerin morali hiç olmadığı kadar kötü. Martin Luther King ve Robert Kennedy suikastları ve ABD'deki protestolardan dolayı herkes aklını kaçırmış durumda. Savaşı kaybettiğimize inanamıyorsanız bir de savaşanların ne hissettiğini düşünün. Üstelik LBJ eğitimsiz çocukları savaşa göndermeye devam ediyor. Buradaki ameliyathaneler hep dolu. Tahliye helikopterleri peş peşe geliyor. Eskiden izin günlerimiz, ameliyathanenin sessiz olduğu zamanlar olurdu. Artık öyle günler çok az. Okuduğunuz her şeye inanmayın, gençler her gün ölüyor. Dağ başlarından tökezleyerek gelen asker sayısı her geçen gün artıyor; akıllarını kaçırmış, sinirleri bozulmuş durumdalar. Keskin nişancıların pusu kurduğu çalılıkların arasında yürüyorlar, arkadaşlarından bir metre uzakta gizli mayınlara basıp havaya uçuyorlar. Bu korkunç bir şey. Ve evet, bazılarının kafası iyi. Eroin başlı başına bir dehşet. Hastanenin yolunu bulduklarında görünüşleri de dehşet verici. Hepsini iyileştiremem. Kimse iyileştiremez. Ama elimden geleni yaptığımı bilmenizi isterim. Bir fark yaratıyorum ve hayat kurtarmaya yardımcı oluyorum.

Mektuplar ve ihtiyaç paketleri için teşekkürler. Bu filmlere gerçekten ihtiyacım vardı. İnsan savaşta Twinkies ve Pop-Tarts özleyeceğini bilemiyor.

Sizi seviyorum,

F

*

Frankie, durgun ve bunaltıcı geçen 4 Temmuz 1968 akşamında, ameliyathanenin parlak ışıkları altında bir askerin karnındaki küçük yaraya dikiş atıyordu. Ter damlaları maskesi ile kepini ıslatmış, sırtından aşağı süzülüyordu. Bugün hava sıcaklığı 38 dereceyi geçmişti. İşini bitirdiğinde kanlı eldivenlerini çıkarıp çöp kutusuna attı.

İki asker sedyedeki bir adamı çıplak, kana bulanmış ayaklarıyla ameliyathaneye getirdi. Adamlar içleri boşalmış, kupkuru görünüyorlardı. Uzun süre dağın başında kalmış, mayınlardan kaçınarak yürüyüp her gölgede, her çalılığın arkasında Charlie'yi arayan adamların çukur gözlerini, çökük yanaklarını ve bomboş bakışlarını artık tanıyordu. Sürekli duyulan korku insanın içini dışına çıkarıyordu.

Frankie birkaç maske alıp adamlara verdi.

"Onu elli kilometre taşıdık" dedi adamlardan biri. "Kaçtık... ama geç kaldık."

Evet. Savaş esirleriydi bunlar. Hem fiziksel hem de zihinsel olarak bu kadar yıpranmış görünmeleri normaldi. NVA'nın Amerikalı savaş esirlerini ayakta dik duramayacakları kadar küçük hücrelerde tuttuğunu ve onlara işkence yaptığını duymuştu. "Ne kadar süre tutsak kaldınız?"

"Üç ay" dedi diğeri. Deri bir ipe geçirilmiş kesik parmak ve kulaklardan bir kolye takmıştı. Kuzey Vietnamlı askerlerden kaçtıklarında aldıkları ganimetler olmalıydı bunlar. Çatışmaların iyice kızıştığı son aylarda bu tür şeyleri daha sık görmeye başlamıştı. Son derece rahatsız edici ve mide bulandırıcıydı. Askerlerin savaşta bedenleri kadar zihinlerinin de hasar gördüğünün korkunç bir göstergesiydi üstelik.

Askerlerin yaşadıklarını, kaçmak için ne mücadeleler verdiklerini ya da sedyedeki yaralı adamı bubi tuzaklı ormanda çıplak ayakla elli kilometre taşırken ne zorluklarla karşılaştıklarını hayal bile edemiyordu.

Sedyedeki adamın göğsünde, içinden iltihap sızan enfekte bir kurşun yarası vardı. Yüksek ateşi olduğunu anlamak için adamın alnına dokunmaya gerek yoktu. Gözlerinden okuyabiliyor, kokusunu alıyordu. El bombasının açtığı yaralar kollarını ve boynunu mahvetmişti. Adam güçlükle soluyor, kesik kesik nefes alıp veriyordu. Solunum yolunda bir şey şişmiş ya da o bölgeyi tıkamış olmalıydı.

Yakında ölecekti.

Frankie, Dr. Morse'a seslenir seslenmez hemen gelip sedyedeki genç adama şöyle bir baktı ve "Beklemedekilere götürülsün McGrath" dedi.

"Trakeal tüp takalım Doktor" dedi Frankie. "En azından rahat nefes alsın." "

"Zaman kaybı McGrath. Git kurtarabileceğin birini bul."

Askerlerden biri araya girdi. "Bir dakika. Biz bir haftadır Fred'le birlikte dağları aştık..."

Frankie doktorun haklı olduğunu biliyordu. Genç asker hayatta kalamayacaktı ve ameliyathane *kurtarabilecekleri* yaralılarla doluydu. Öte yandan bu askerlere ve çektikleri sıkıntıya sırtını dönemezdi.

Frankie boş bir masayı işaret etti. "Onu oraya yerleştirin."

"Ne yapıyorsun McGrath?" diye sordu Dr. Morse.

"Arkadaşlarıyla vedalaşıp huzur içinde ölmesini sağlıyorum."

"Acele et. On dakika önce ilgilenmen gereken bir göğüs yarası vardı."

Adamlar yaralı askeri masanın üzerine yerleştirdi. Frankie genç adamın üzerindeki kıyafetten artakalanları kesti. Arabasını yaklaştırıp temiz eldivenlerini taktı ve boynunu antiseptik solüsyonla sildi. Neşterini alıp derin bir nefes çekerek sabit durmaya çalıştı, ardından tiroid ve krikoid kıkırdakları arasına küçük bir kesi atıp oraya bir solunum tüpü yerleştirdi.

Yaralı asker derin, hırıltılı bir nefes alırken Frankie onun gözlerindeki rahatlamayı gördü. Kim bilir ne kadar zamandır sırf nefes alabilmek için mücadele ediyordu?

"Oradan kurtulduk Fred" dedi arkadaşlarından biri. "O pisliklerden beşini yanımıza aldık."

Frankie, Fred'in elini avucunun içine alıp ona doğru eğilerek "İyi bir adam olduğun çok belli. Arkadaşların burada, yanındalar" diye fısıldadı.

Askerler onunla konuşmaya, evde onu bekleyen sevgilisinden, o cehennem çukurunda hayatlarını nasıl kurtardığından bahsetti-ler.

Frankie, Fred'in son nefesini nasıl verdiğini gördü, hareketsiz kaldığı anı hissetti.

Kana bulanmış, pislik içindeki iki adama bakarak "Öldü" dedi yorgun bir sesle. "Ama siz ona bir şans verdiniz."

O bomboş bakışlar artık sonsuza dek bu iki askerin parçası olsa Frankie şaşırmazdı. Bu adamlar artık parçası olmadıkları, anlam veremedikleri, ayaklarının altındaki yerin havaya uçtuğu bir dünyaya bakıyorlardı. Bu da kaybın başka türlüsüydü. Son birkaç ayda elini tutup *Bu halimle beni kim ister?* sorusuna cevap vermesi için yalvaran nice askeri düşünürken Vietnam'dan evlerine götüreceklerinin sadece fiziksel yaralar olmadığını anladı. Bundan böyle hepsi insanın hem acımasızlığını hem de kahramanlığını derinlemesine anlamış olacaktı.

Bir sıhhiyeci ameliyathane kapısından içeri girip "Kırk beş Vietnamlı köylü geliyor. Napalm" diye bağırdı ve tekrar gitti.

Napalm.

Frankie eldivenlerini çıkartırken iki askere "Yemekhaneye gidin" dedi. "Yemek yiyip duş alın. Ve şu lanet kolyeden kurtulun."

Ölü adamı götürmesi için birine seslendi. Sonra Margie'yi buldu. Birlikte ameliyathanedeki bazı hastaları bir yerde topladılar ve boş yataklarla ameliyathaneyi kalabalık bir yanık ünitesine dönüştürdüler.

İki dakika sonra, çoğu tanınmayacak hale gelmiş köylüler ameliyathaneye doldu. Frankie yoğun bakım ünitesinde, Ameliyat Öncesi Bakım bölümünde ve servislerde de aynı sahnenin yaşandığını biliyordu.

ABD tarafından siperler ile hendekleri temizlemek için alev makinelerinde kullanılan ve ABD uçaklarının bombaların içinde attığı pelteleşmiş yangın bombası olan napalm, Frankie'nin ikinci görev döneminin bu ilk birkaç ayında yaygınlaşmıştı. Ameliyathaneye her geçen gün daha fazla kurban geliyordu ve çoğunluğu köylülerdi.

Yarın gerçek bir yanık ünitesi olan Üçüncü Saha'ya nakledilecekler di ama o zamana kadar çok azı hayatta kalacaktı. Yaşayanlar da ölmüş olmayı dileyecekti. Bu yanıklar dünyadaki hiçbir şeye benzemiyordu. Jel yakıtlı yangın bombası karışımı hedefi vuruyor ve onu tümüyle yok edene kadar yanmaya devam ediyordu.

Frankie bir yataktan diğerine geçiyor, topikal merhem sürüp ölü dokuları temizliyordu ama burada iyileşmeleri için yapabile-

ceği çok az şey varken çektikleri inanılmaz acıyı dindirecek hiçbir şey yoktu.

Saat 10.00'a geldiğinde yorgunluktan iyice bitkin düşmüştü ama mağdurlar gelmeye devam ediyordu. Margie, Dr. Morse ve bazı sıhhiyecilerin kendi aralarında konuştuğunu, arabalarıyla geçerken birbirlerinden merhem istediklerini duyabiliyordu.

Yandaki yatakta vücudu tepeden tırnağa yandığı için genç mi yaşlı mı olduğu anlaşılamayan bir kadın yatıyordu. Siyah, kömürleşmiş etinden hâlâ dumanlar tütüyordu.

Yanında kucakladığı bir bebek vardı.

Frankie durdu. Bir an içi dehşetle doldu. Derin bir nefes alıp sakinleşmeye çalıştı.

Bebek yaşıyordu.

"Yüce Tanrım" dedi Frankie nefesinin altında. Bu nasıl olabilirdi?

En fazla üç aylık olan bebeği dikkatlice kucağına aldı. "Merhaba bebeğim" dedi boğuk bir sesle. Göğsündeki açık yaralar ve yanıkların arasından ince beyaz kaburgası görünüyordu.

Frankie bir sandalye bulup oturdu. Ameliyathanede yaralıların çığlığına, inleyip ağlamalarına sıhhiyecilerin, hemşire ve doktorların bağırmaları, beton zeminde dönen tekerleklerin, yeni takılan eldivenlerin sesi karışmıştı. Ama Frankie bir bebeğin nefes almak için verdiği mücadeleden başka bir şey duymuyordu.

"Çok üzgünüm bebeğim" dedi.

Bebek düzensiz bir nefes alıp yavaşça verdi, sonra tümüyle hareketsiz kaldı.

Frankie yaşadığı kaybın etkisiyle ölü bebeği kucağında tutarken yerinden kımıldayamıyor, ayakta duramıyordu.

Hiç kimse bu çocuğun kim olduğunu, hatta yaşayıp öldüğünü bile bilmeyecekti. Savaşta bile böyle bir şey nasıl yapılabilirdi?

"McGrath! Sana ihtiyacım var."

Dr. Morse'tu bu.

Frankie onu ve ameliyathanedeki kargaşayı umursamayıp bebeği ceset torbalarının üst üste yığıldığı morga götürdü.

Liseden mezun olur olmaz askere alınan Chula Vistalı Er Juan

Martinez morgun ortasında en az kendisi kadar bitkin görünüyordu. "Zor bir gece" dedi.

Frankie kucağındaki bebeğe bakarak "Bir de bu var" dedi.

Martinez bebeği görür görmez "Tanrım" diyerek usulca yaklaştı ve siyah eldivenli elini bebeğin gövdesine götürüp o minik göğüs kafesinin tamamını kapattı. "O seni cennetine alacak."

Frankie gün boyunca morgda ölüleri listeleyip ceset torbalarının fermuarını kapatan bir adamdan böyle inanç dolu sözler duyduğuna şaşırdı. Ama belki de böyle bir iş başka türlü yapılamazdı.

Martinez mukavva bir kutu ile eski bir tişört buldu. Frankie de bebeği haki rengi yumuşak tişörte sarıp kutunun içine koydu.

Martinez'le birlikte bebeği ortalarına alıp bir süre öylece durdular.

İkisi de konuşmadı.

Sonra Frankie morgdan çıktı. Kapıyı kapatırken helikopterlerin sesini duydu ve çirkin bir şeyin içinde kök saldığını hissetti; karanlık bir öfke. Genç adamların, şimdi de bu bebeğin yüzünü yeşil kanvasla örtmekten çok yorulmuştu.

İç geçirerek ameliyathaneye döndü ve bir önlük takıp çalışmaya devam etti.

*

Saat 02.00'ye geldiğinde Dr. Morse ona "Çık buradan McGrath" dedi. "Ölü gibi duruyorsun."

"Hepimiz aynı durumdayız" dedi Frankie. Ameliyathane yanık hastalarıyla öyle dolmuştu ki çoğu yatağa üç hasta düşüyordu.

"Evet ama sen öyle de görünüyorsun."

"Aman ne komik şaka. Mükemmel."

Doktor onun omzuna dokunup sıktı. "Git. Sen gitmezsen ben giderim."

Frankie mavi cerrahi bonesini çıkarırken "Teşekkürler Doktor. Depom gerçekten boşalmış gibi hissediyorum" dedi.

"Biraz uyu."

Frankie etrafına bakındı. "Burası bu haldeyken mi?"

Doktor ona teselli edici bir bakış attı. İkisi de uyumanın mümkün olmadığını biliyordu. Kollarında ölen bebeği unutturmaya ne esrar ne alkol yeterdi.

Doktora teşekkür ederek kulübesine yöneldi. Yeni yönetim binasının önünden geçerken içeri girdi ve Talkback'i telsizin başında buldu.

"Selam Talkback, bir MARS araması yapabilir miyim? Kısa sürecek söz."

Talkback etrafta buna karşı çıkabilecek amirlerden biri var mı diye sağına soluna baktı. Askeri Yardımcı Telsiz Sistemi telefonları kişisel kullanım için değildi ne de olsa. "Ama çok kısa."

Frankie bir sandalyeye oturup ahizeyi kaldırdı. "Vung Tau HAL-3'ü aramak istiyorum. Denizci Binbaşı Joseph Ryerson Walsh. Tamam."

Frankie parazit sesleri arasında ayağını sabırsızca yere vuruyordu. "Kim arıyor? Tamam."

"Teğmen McGrath. Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi. Tamam."

"Acil durum mu hanımefendi? Tamam."

"Evet. Acil durum. Tamam."

"Bekleyin. Tamam."

Frankie bunu yapmasının, onu arayıp acil durum olduğunu söylemesinin yanlış olduğunu biliyordu. Ama bir aydan uzun süredir görüşmemişlerdi ve ona ihtiyacı vardı.

"Frankie?" Rye'ın sesi parazitlerin arasından duyuldu. "İyi misin? Tamam"

"Selam" dedi Frankie sesi titreyerek. "Tamam."

"Ne oldu? Tamam."

"Napalm. Tamam."

Parazitli sessizlikte, ikisinin de bu gece yaşanan acıyı gördüğünü biliyordu.

"Seni uyandırdığım için özür dilerim. Ama sesini duymaya ihtiyacım vardı. Tamam" dedi.

"Anlıyorum bebeğim. Çok üzgünüm. Tamam."

"Seni özledim. Tamam."

"Dayan. Tamam."

"Anlaşıldı. Tamam." Frankie telefonu kapatıp "Teşekkürler Talkback" dedi.

Frankie kulübesine geri döndü. Park şu an boştu ama uzun süre böyle kalmayacağını biliyordu. Bu geceki telaş sona erdiğinde insanlar rahatlama ihtiyacı duyacaktı. Açık kapıdan hafif bir müzik sesi geliyordu. Şarkı tanıdık gelmişti ama tam olarak çıkartamadı. Amerikan müziğinin ritmini, evinin müziğini duyuyordu daha çok.

Hızlıca duş aldıktan sonra yanmış et ve insan dışkısı kokan bir varile bir şeyler atan bir askerin yanından geçti.

Kulübesinde üniformasını çıkartıp hepsini karyolasının ucuna asılı duran çamaşır torbasına attı. Yıkanınca üzerindeki kan lekesi temizlenmeyecekti ama en azından kokusu hafifleyecekti. Yatağa girdi. Uyuyamayacağını bildiği için Ethel'e yazdığı son mektubu alıp eklemeler yapmaya başladı.

Ameliyathanede zor bir geceydi. Senin gibi becerikli birinden faydalanabilirdik ama Margie kendini geliştirdi. Şu genç doktor da –Morse– iyiye gidiyor.

Bu gece bir bebek vardı.

Napalm

Bunu yazamayacağını anlayınca kalemini bırakıp mektubu bir kenara koydu. Ethel bunu okumak zorunda mıydı? Lambanın düğmesine dokunup gözlerini kapattı.

Margie saat 04.00'te kulübeye gelip yatağına uzandığında Frankie hâlâ uyanıktı.

Saat 05.24'te, hastaneye yaklaşan helikopter sesini duyduğunda hâlâ uyanıktı ve oda arkadaşının horlamasını dinliyordu.

Sadece bir helikopter.

Nefesini dışarı verip gözlerini tekrar kapattı. *Lütfen Tanrım, uyumama izin ver.*

Kapı sesini duyunca şaşırdı.

Doğruldu.

Kapı açıldı.

Rye küçük kulübeye girdiğinde neredeyse odanın tamamını kaplamıştı.

Margie'yi uyandırmamaya dikkat ederek karyolaya doğru ilerledi, sonra oturup postallarını çıkardı.

Frankie hâlâ bir şey söyleyememişti. Ağzını açtığı an ağlamaktan korkuyordu.

Rye onu kucaklayıp sarıldı. Dar karyolaya zar zor sığdılar. Frankie ona sokulup boynunu öptü.

"Olabildiğince çabuk geldim" dedi Rye.

Frankie cevap vermek istedi ama bir şey söylemesine fırsat kalmadan uyuyakaldı.

*

Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi ilk defa sakindi. Nixon seçimleri kazandıktan kısa bir süre sonra ve Frankie'nin ikinci döneminin sekizinci ayında yani kasım ayının başlarındaki bu sıcak ve kuru günde şort, tişört ve yıpranmış *huarache* sandaletleriyle Park'taki bir plaj sandalyesinde oturmuştu. Sıcak bir esinti kurumaya yüz tutan muz yapraklarını sallıyordu. Uzun, ıslak, çamurlu muson mevsiminden sonra kuru hava ve toz, tatlı bir rahatlama sunuyordu. En azından artık küf kokmuyordu. Gözlerini güneşten korumak için şapkasını iyice indirmiş, kocaman yuvarlak güneş gözlüklerini takmıştı. Yerde ısınmış bir TaB duruyordu. Arkasındaki tiki barın hoparlörlerinden "I Heard It Through the Grapevine" şarkısı çalıyor, insanlar konuşup gülüşüyor, şarkıya eşlik ediyordu. Frankie zor bir hafta geçirmişti ama güneşin onları kavurmadan üzerlerine düştüğü akşamın bu erken saatlerinde Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi hiç fena görünmüyordu.

Erkekler düz kırmızı toprak zeminde voleybol oynuyordu. Kızıl Haç Donut Dollies'i bir arabadan posta ve atıştırmalık dağıtıyordu. Frankie de Ethel'in son yolladığı paketten çıkan krakerleri yerken yanına aldığı birkaç mektubu tekrar okuyordu. Barb ve Ethel hâlâ her ay mektup yazıp hediyeler gönderiyordu. Saçlarını pembe bigudiyle saran Margie de Frankie'nin yanındaki sandalyeye oturmuş, *Rosemary'nin Bebeği*'ni okuyordu.

Frankie ısınmış TaB'ından bir yudum içti, sonra arkasına yaslanıp gözlerini kapattı.

"Hanımefendi?" dedi biri birkaç dakika sonra.

Frankie doğruldu. Park boştu; voleybol oynayan erkekler de Donut Dollies de gitmişti. Uyuyakalmış olabilir miydi?

İsmini hatırlayamadığı yeni telsiz operatörü karşısında duruyordu. "Yemekhanede acil bir durum var hanımefendi. Dr. Morse'un size ihtiyacı var."

Frankie ayağa kalkıp onun peşinden yemekhaneye gitti.

Operatör kapalı kapıya gelince durup önce ona yol verdi.

Frankie kapıyı açtı ve yemekhaneye adım attı. İlan panosuna bir afiş asılmıştı: TEBRİKLER ÜSTEĞMEN MCGRATH!

"Tebrikler!"

Frankie ne olduğunu hemen anlayamadı. Kalp krizi de acil durum da yoktu. Bir parti düzenlenmişti.

Kendisi için.

Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'nden Binbaşı Goldstein yanında Yüzbaşı Miniver'le birlikte öne çıktı. "Bu terfi biraz gecikmişti ama orduda hiçbir şey zamanında olmaz" dedi Binbaşı Goldstein. "Bunu hepimiz biliyoruz. Tebrikler Frankie. Uzun bir yol kat ettin bebeğim."

Yüzbaşı Miniver de "Kaldığın için teşekkürler. Sayende evine dönebilen askerler var" diye ekledi.

"Şerefe! Şerefe!" diye bağırdı biri.

Yakışıklılığından dolayı Hollywood dedikleri yeni cerrah Ryan Dardis elinde bir şişe cinle öne çıktı. "Cini ne kadar sevdiğini biliyoruz McGrath. Seni ne kadar sevdiğimizi de bilmeni istiyoruz. Her ne kadar dans etmeyi beceremesen, şarkı söylemen ondan da beter olsa bile." Elindeki cin şişesini kaldırdığı an bir alkış tufanı koptu.

Biri müziğin sesini açarken arkasındaki kapı ardına kadar açıldı. Frankie birinin onu kaldırıp çevirdiğini hissetti.

"Geciktiğim için üzgünüm bebeğim." Rye sırıtıp siyah Deniz Kurdu şapkasını geriye yatırdı. "Trafik berbattı."

"Born to Be Wild" şarkısı çalınca insanlar sandalyeleri kenara itmeye başladı.

Frankie, Rye'ın elini tutup onu eğreti dans pistine çekti.

"Benimle herkesin içinde dans etmek istediğine emin misin?" diye ona takıldı Rye.

"Dans etmeyi beceremeyen benim" dedi Frankie ona gülümseyerek.

Bir süre sonra Margie dans pistinde yanlarına gelip Frankie'yle popo tokuşturdu. Yüzü dans etmekten kızarmış, terden ıslanmıştı. "Bu gece Helen'in odasında kalacağım" dedi nefes nefese. "Belki de Jeff'in. Her geçen saniye gözüme biraz daha iyi görünüyor."

"Teşekkürler Margie" dedi Frankie.

Rye, Frankie'nin elini tutup onu partiden dışarı çıkardığında ortalık öyle karmaşıktı ki kimse onların gittiğini fark etmedi. Neredeyse bir aydır görüşmemişlerdi.

"Buna gerçekten ihtiyacım vardı" dedi Frankie ona yaslanarak yürürken.

Rye bir kolunu ona doladı. "Ben de seni çok özledim. Geçen hafta bir yetimhane daha bombalandı. Saygon'daki St. Anne's."

Frankie başıyla onayladı. "Ben de My Lai yakınlarında kötü bir şeyler olduğunu duydum" dedi.

"Çok fazla kötü haber geliyor."

Kulübenin önünde Frankie ona dönüp gözlerinin içine baktı ve üzüntüsünü gördü, kendi gözlerinde de aynı ifade vardı. Konuşmak istediği son şey savaştı. "Sev beni" diye fısıldadı, parmak uçlarında yükselerek.

Öpücük birçok şey ifade ediyordu; eve dönüşü, uçmayı, yarına dair bir rüyayı...

Rye geri çekildiğinde Frankie gözlerinde onu korkutan bir şey gördü. Ardından "Korkarım ki seni ölene kadar seveceğim Frankie" dedi.

Sevmek.

Ne zamandır bu kelimeyi ondan duymak istiyordu? Sonsuzluk gibi çünkü Vietnam'da zaman garip bir şekilde ilerliyordu; bazen çok hızlı, bazen çok yavaş. "Ben de seni seviyorum Rye."

Saatler sonra, dar karyolasında sevişmekten bitap düşmüş bir halde sarmaş dolaş yatarlarken Frankie onun ne ve nasıl söyledi-

ğini fark etti, *korkarım ki seni ölene kadar seveceğim* ve bu söz kalbine küçük ve korkunç bir tohum ekti.

Korkarım.

Ölene kadar.

Bunlar savaş zamanında söylenecek yanlış kelimelerdi, umursamaz bir Tanrı'ya bir düello davetiydi.

Frankie o ana geri dönüp ona farklı bir şekilde *seni seviyorum* dedirtmek istedi.

On Sekiz

Frankie 14 Mart 1969'da yani Vietnam'daki son gününde şafaktan önce Margie'nin sessiz horlamalarıyla uyandı.

Yatağının yanındaki ışığı yakıp ısıtıcının arkasına uzanarak Finley ile Disneyland'de çekildiği fotoğrafını aldı ve ona bakıp çocukluk günlerini düşündü.

Selam Fin. Ben eve dönüyorum.

Orduya abisini bulmak için katılmış, onun yerine kendini bulmuştu, savaşta gerçekte kim olduğunu ve kim olmak istediğini öğrenmişti ve bunca ölüm ve yıkım onu ne kadar yormuş olsa da eve dönmekten de biraz korkuyordu. Amerika'da hayat nasıl olacaktı?

Karyolasından kalkıp altındaki küçük sandığı çekti. Kapağını kaldırıp eve göndereceği eşyalara baktı: Askerlerin ona verdiği hatıralar, deri ve boncuktan bir bilezik, "şans getirmesi için" küçük altın bir fil kolye, Saygon'dan aldığı ipekler, bir Kelly klempi ve birkaç lastik tüp, arkadaşları ve ailesi için aldığı hediyeler ve Barb ve Ethel'le birlikte Subaylar Kulübü'nde şort ve tişörtleriyle dans ederken çekildikleri fotoğrafı, Barb'dan kalan üçünün birlikte çekildiği bir fotoğraf, Jamie'nin iki buçuk tonluk kamyonun önünde ona gülümseyip başparmağını kaldırarak poz verdiği bir fotoğrafı ve Rye'la çekilmiş bir başka fotoğrafı gibi hem kendi çektiği hem de kendisine verilen değerli Vietnam fotoğrafları. Ameliyathaneye gelen askerlerle çekilmiş en az bir düzine fotoğrafı vardı. El sallayarak uğurlayabildiği, poz verebildiği şanslı kişiler.

Gerçek dünyaya döndüğünde, Aşk Yazı dedikleri şey gelip geçmiş, protestoların sesi yükselip daha uzun ve daha öfkeli hale gelmişti. Burada bile savaşa karşı öfke vardı. Askerler, ordu kurallarını ihlal ederek kasklarına barış sembolü çizmeye başlamıştı.

Saat 06.00'da valizleriyle çantalarını toplayıp Margie'ye bir veda notu yazdı: *Veda etmek için seni uyandırmamı isterdin, biliyorum. Bunun ne kadar zor olduğunu yakında anlayacaksın. Vedalaşmalara alışmış olsak da acı veriyor. Gücünü koru. Sandığımı eve göndereceğin için şimdiden teşekkürler.*

Külotlu çorabı ve parlak siyah topuklu ayakkabılarıyla A sınıfı kıyafetlerini giymişti. Boy aynası olmasa da iki yıl önce Vietnam'a ilk defa ayak basan o şaşkın kıza hiç benzemediğini biliyordu. Üniforması küf kokuyordu.

Kulübenin kapısını açtığında Rye bir direğe yaslanmış, sigara içiyordu.

"Hazır mısın?" dedi, büyük, hantal çantasını ondan alıp bir hamlede omzuna atarken.

"Pek sayılmaz."

Tuhaf bir sessizliğe gömülmüş olan kampı geçip Huey'e bindiler ve havalandılar.

Saygon'daki havaalanında Frankie pilota teşekkür edip çantasına baktı ve sonra Rye onu özgürlük uçağına götürdü.

Bir grup asker Tan Son Nhut'taki pistte seri halde yanından geçip merdivenlerden yukarı çıktı ve büyük Braniff jetine bindi. Sessiz bir gruptu; ne şakalaşıyor ne de gülüyorlardı. Henüz bunu yapacak durumda değillerdi, hâlâ Vietnam'dayken içlerinden geliyordu.

"Yirmi yedi gün sonra sen de döneceksin" dedi Frankie ona bakarak. Motorların gürültüsünde sesini duyurabilmek için bağırması gerekmişti.

Yirmi yedi gün. Savaş zamanında sonsuzluktu bu.

Korkma McGrath.

Keskin nişancı arayan silahlı askerlerle dolu bir cip yanlarından geçti.

Yakınlarda bir yerden silah sesi geliyordu. *Tak-tak-tak-tak.* Uzakta, gürültülü bir patlama oldu. Pistlerden birinde bir şey patlayıp alev aldı.

Rye ona baktı. "Frankie... Sana nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum... Ben..."

"Biliyorum" dedi Frankie onun, tıraşsız pürüzlü yüzüne dokunarak. "Ben de seni seviyorum."

Rye nefesini dışarı verip ona baktı. "Tanrım, seni özleyeceğim."

Onu sımsıkı kucaklayıp kendine çekerek öptü. Frankie ona olabildiğince sıkı sarıldı ve sonra yavaşça çekildi.

Vedalaşmadılar. Veda sözü uğursuzluk getirirdi.

Frankie omuzlarını doğrultup kendini ondan uzaklaşmaya zorladı. Merdivenlerin başına vardığında dönüp baktı.

Rye yıpranmış üniforması ve alnına kadar indirdiği siperlikli Deniz Kurdu kepiyle dimdik duruyordu. Buradan güçlü ve sağlam duruşlu, mükemmel bir denizci gibi görünüyordu ama çenesini nasıl gerdiği belli oluyordu. Tek elini kaldırıp parmaklarını aralayarak elini bir süre sabit tuttu, sonra kalbine bastırdı.

Frankie başını sallayıp elini kaldırdı, sonra uçağa bindi. Charlie her an tüfeğiyle içeri dalacakmış gibi kapıdan gözlerini ayırmayan askerler koltukları çoktan doldurmuştu. Vietnam hava sahasından çıkana kadar güvende olmadıklarını biliyorlardı.

Frankie uçağın sağ tarafında bir koltuk bulup çantasını tepedeki bölmeye yerleştirdi ve pencere kenarına oturup Rye'a baktı. Elini cama bastırdı.

Uçağın kapısının kapandığını duydu. Birkaç dakika sonra uçak pistte ilerleyip bombaların delik deşik ettiği zeminde takırdayarak yavaşça havalandı.

Frankie savaşın harap ettiği toprakların üzerinden güvenli evine doğru uçarken pencereden dışarı bakıp bulutları izledi.

Yolcular alkışlarken biri "Oradan çıktık!" diye bağırdı.

Frankie içinde tuhaf bir hüzün hissettiğine şaşırdı.

Vietnam'da her şey kötü olsa da hükümet ve savaş sık sık onu korkutup kızdırsa ve kendini ihanete uğramış hissetse de aynı zamanda hayatta olduğunu da hissetmişti. Usta ve önemli biri, dünyada fark yaratan bir kadındı o.

Burası sonsuza dek kalbinin bir köşesinde olacaktı. Dünyadaki yerini burada bulmuştu ve "ev"in artık olmasını istediği yer olmamasından korkuyordu.

*

Kuzey Kaliforniya'daki Travis Hava Kuvvetleri Üssü'nde altı saatlik molayla birlikte otuz dört saat sonra Frankie oval pencereden Los Angeles Uluslararası Havaalanı'nın kalabalık pistini gördü.

Aydınlık bir gündü. Güneş insanın gözlerini acıtacak kadar parlaktı. Mavi ve bulutsuz bir gökyüzü.

Kaliforniya.

Altın Eyalet.

Ev.

Travis'ten ailesini aramaya karar vermiş, ankesörlü telefon tam bağlanacağı sırada vazgeçmişti. Nedenini bilmiyordu.

LAX'teki kapı kalabalıktı. Banklarda uyuyan, kirli zemine uzanıp çantalarını yastık niyetine kullanan askeri personeli gördü. Eve dönmek için bekliyorlardı. Bu işte bir terslik vardı: Vurulmuş, bazı durumlarda yaraları sarıldıktan sonra tekrar tehlikenin içine gönderilmiş askerler uçuşlar arasında yerde uyuyordu. Ordu, üssün havaalanına kadar yol paranızı ödüyordu ama oradan eve dönüş biletinizi kendiniz alıyordunuz. Ülkenize hizmet etmenin karşılığı.

Bagaj alım bölümüne yaklaşırken ellerinde pankartlar tutan protestocuları gördü: SAVAŞ SİZİ BİTİRMEDEN SİZ SAVAŞI BİTİRİN! BOMBA DEĞİL ASİT ATIN! VİETNAM'DAN HEMEN ÇIKIN! BARIŞ İÇİN BOMBALAMAK BEKÂRET İÇİN SEVİŞMEYE BENZER!

Askeri üniformasıyla onlara doğru yürüdüğünü gördüklerinde onu ikna etmek istercesine pankartları ona doğru tuttular.

Biri ona tükürdü.

"Nazi fahişe!" diye bağırdı protestoculardan biri.

Frankie şok içinde tökezleyerek durdu. "Ne..."

İki denizci hemen gelip Frankie'nin iki yanına geçti.

"O pislikleri dinlemeyin" dedi biri. Onu iki taraftan koruyarak ilerlediler. "Utanacak bir şeyimiz yok."

Frankie anlamamıştı. Neden biri ona tükürmüştü ki?

"Vietnam'a geri dön!" diye haykırdı biri. "Bebek katillerini burada istemiyoruz."

Bebek katilleri mi?

Frankie'nin çantası bagaj karuselinde göründü. Tam uzanacakken denizcilerden biri ondan önce davrandı. "Ben alırım Teğmen."

"Bırak da o fahişe kendi çantasını alsın" diye bağırdı biri. Diğerleri güldü.

"Teşekkür ederim," dedi Frankie denizciye. "Aslında... protestoları duymuştum ama buna anlam veremedim."

Karuselin etrafındaki insanlara, onu destekleyecek tek laf etmeyen takım elbiseli adamlara ve elbiseli kadınlara baktı. Savaştan dönen bir ordu hemşiresine tükürmeyi normal mi buluyorlardı? Hippiler ile protestoculardan böyle bir tepki görmeyi bekliyordu ama ya sıradan insanlar?

"İkinci Dünya Savaşı'ndaki zafer alayı gibi bir şey bekleme" dedi denizcilerden biri.

"İnsanlar savaş kaybetmeyi alkışlamıyor belli ki" dedi diğeri. Frankie onlara bakıp gözlerinin ardındaki hayaletleri gördü. Kendi içinde de vardı o hayaletlerden. "Evimizdeyiz" dedi, bunun önemli olduğuna inanma ihtiyacıyla.

Onların da buna inanmaya ihtiyacı vardı.

Dışarı çıktıklarında yardımları için denizcilere teşekkür etti ve bir taksi bulmaya çalıştı. Tek başına beklerken insanların ona nasıl baktığını gördü. Önce üniformalı bir kadın görmenin şaşkınlığıyla gözleri ardına kadar açılıyor, sonra da kuşkuyla ya da tiksintiyle gözlerini kısıyorlardı. Birkaç kişi orada durmuyormuş gibi umursamazca baktı. Kıyafetini değiştirmeyi düşündü ama sonra vazgeçti.

Canları cehenneme. Kendinden utanmıyordu.

Kaldırımda, taksi çağırmak için bir kolunu uzattı.

En yakındaki sarı taksi orta şeritten çıkıp ona yanaşarak yavaşladı. Frankie kaldırımdan yola adım atarken taksi şoförü bir şeyler bağırıp ona ters ters baktı ve hızla uzaklaşarak ileride bekleyen takım elbiseli bir adamı aldı.

Taksiler birbiri ardına onu umutlandıracak kadar yavaşlayıp hızla geçip gittiler.

Sonunda pes edip otobüs bileti aldı ve ağır çantasını otobüse yüklerken kendisine yöneltilen ters bakışları görmezlikten geldi.

İnsanlara ne olmuştu böyle?

Coronado Adası'na üç otobüs değiştirerek dört saatte vardı. O zamana kadar dört defa yüzüne tükürülmüş, defalarca aşağılanmış ve sonunda kötü bakışlara alışmış, en azından bağışıklık kazanmıştı. Kimse ağır çantasını taşımasına yardım etmeyi teklif bile etmemişti.

Coronado'daki feribot terminalinde nihayet bir taksi durdurabildi. Suratsız şoför göz teması kurmasa da onu aldı ve evinin kapısının önünde durdu. Frankie bunun için bile son derece minnettardı.

Ağır çantasını araçtan indirip kaldırıma bıraktı ve orada durup eve dönmenin verdiği hissi özümsemeye çalıştı. Hava deniz, limon ve portakal, çocukluğu gibi kokuyordu.

Devasa Pasifik Okyanusu'na baktı. Dalgaların sesini buradan duyabiliyordu, o tanıdık ses endişesini yatıştırdı. Jant tellerini iskambil kâğıtlarıyla süslemiş bisikletli bir grup çocuk gülerek yanından hızla geçti. Finley'i, bir zamanlar okaliptüslerin arasında yaptıkları kaleleri, kumdan kaleleri, bisiklet üzerinde geçirdikleri saatleri düşünmeden edemedi. Akşam karanlığı çöktüğünde, annelerin çocuklarını akşam yemeği için eve çağırma yöntemi olan veranda ışıkları sokak boyunca yanmaya başlardı.

İki donanma jeti tepesinden geçti. Yakında dünyanın öbür ucundaki savaşta uçacak pilotlar mı kullanıyordu onları?

Kapıyı açtı ve içini saran duygu seliyle büyüdüğü eve baktı. Sonunda ailesi tarafından sevinçle karşılanacak, hizmetlerinden dolayı aşağılanmak yerine takdir edilecekti.

Bu anın, güvende olmanın, sevginin ve konforun, sıcak banyonun, taze kahvenin ve silahlı bir nöbetçinin olmadığı kumsalda uzun, ağır yürüyüşler yapmanın hayalini kim bilir kaç defa kurmuştu?

Bakımlı arka bahçeye adım atar atmaz etrafına baktı: meşe yapraklarının fısıltısı, klor ve olgunlaşan limonların kokusu, annesinin rüzgâr çanlarının yumuşak tıkırtısı.

Ağır valizini ve el çantasını çekiştirerek havuzun etrafından dolaştı ve cam kapılara yürüdü. Onları açarken zamanda geriye gitti. Bir an için yine küçük bir kız olmuş, yaramaz abisinin peşinden koşturuyordu.

Ev.

Frankie çantasını parlak parke zemine bıraktı. "Selam millet!" dedi, elinde katlanmış bir gazetesi, üzerinde koyu yeşil balıkçı yaka kazağı ve kareli pantolonuyla babası köşeden döndüğü sırada. Saçları ve kırlaşmış favorileri biraz daha uzundu.

Frankie'yi görünce durup kaşlarını çattı. "Frankie. Eve geleceğini biliyor muyduk?"

Frankie kendini tutamadan gülümsedi. "Sürpriz yapmak istedim."

Babası şaşkın bir ifadeyle ağır ağır yürüdü. Frankie onun sürprizlerden hoşlanmadığını biliyordu tabii, her zaman kontrolün onda olmasını severdi. Ona kısa ama sıkıca sarıldı.

Sonra öyle çabuk bıraktı ki Frankie sendeledi. "A... Aramalıydım" dedi.

"Hayır" dedi babası başını sallayarak. "Araman gerekmiyordu. Eve döndüğüne sevindim."

Frankie saatler süren yolculuktan sonra nasıl göründüğünü birden fark etti; saçları dağınık, kötü kesilmişti, makyajı yoktu ve üniforması buruş buruştu. Babasının kaşlarını çatmasına şaşmamalıydı. Çantasından Ethel ve Barb'la Subaylar Kulübü'nün önünde kol kola çekildiği en sevdiği fotoğrafını çıkardı. "Bunu sadece sana getirdim."

Babası fotoğrafa şöyle bir baktı. "Öyle mi?"

"Kahramanlar duvarı için" dedi.

Annesi üzerinde bilek boy parlak kırmızı bir pantolon ve beyaz bir bluz, saçında ipek bir şalla köşeyi döndü. "Frances!"

Hemen koşup Frankie'yi sımsıkı kucakladı. "Kızım" dedi ve geri çekilip Frankie'nin yüzüne dokundu. "Neden aramadın?"

"Bize sürpriz yapmak istemiş" dedi babası. "Orduya katılmakla yeterince sürpriz yapmamış gibi. Kusura bakma ama bir toplantım var."

Frankie babasının arkasından bakıp kapının kapandığını duydu. Böyle aniden gitmesi onu tedirgin etmişti.

Annesi "Üzerine alınma" dedi. "Finley öldüğünden ve sen gittiğinden beri kendinde değil."

"Anlıyorum" dedi Frankie. Annesi az önce onun savaşa gitmesini kardeşinin ölümüyle bir mi tutmuştu?

"Frances ben..." Annesinin eli, kızını bırakamıyormuş, geri döndüğüne tam anlamıyla inanamıyormuş gibi kolundan aşağı kaydı. "Seni çok özledim."

"Ben de" dedi Frankie.

"Çok yorgun olmalısın" dedi annesi.

"Yorgunum."

"Hemen güzel, sıcak bir banyo yapmaya ve biraz da uyumaya ne dersin?"

Frankie kafası karışmış halde başını salladı, saatler süren yolculuğun ve yabancılardan gördüğü muamelenin ardından fazlasıyla hırpalanmıştı. Şimdi de ailesi böyle davranıyordu. Sorun neydi?

Annesini oturma odasında bırakıp gölgelikli yatağı ve pembe fırfırlarıyla çocukluğunun geçtiği odasına yöneldi. Çoğu çocuğun odasında posterler vardı ama annesi pahalı duvar kâğıtlarının raptiyeyle zarar görmesini istemediği için Frankie'nin duvarlarında çerçeveli tablolar vardı. Kitaplığının tepesine peluş ayıcıkları dizilmişti. Yatağının başucundaki pembe balerin mücevher kutusunda ortaokul ve liseden kalma takıları, son sınıftan fotoğraflar ve balo hatırası vardı. Böyle bir odada uyuyan bir kızdan ne beklendiğini bilirsiniz.

Ama Frankie artık o kız değildi.

Yatağın ucunda, kusursuzca ütülenip katlanmış masa örtüleri, İtalyan nevresimleri ve işlemeli çarşaflarla dolu bir çeyiz sandığı duruyordu. Frankie sekiz yaşına girdiğinden beri annesi bu sandığı dolduruyordu. Her doğum gününde ve Noel'de Frankie'ye o sandığa koyabileceği bir şeyler alıyordu. O zaman da şimdiki gibi mesaj açıktı: evlilik bir kadını bütün ve mutlu kılardı.

Yine. Bunlar Vietnam'a giden kız içindi, eve dönen ve bambaşka birine dönüşen kadın için değil.

Frankie üniformasını çıkartıp yerde bir yığın halinde bıraktı.

Yumuşak, lavanta kokulu örtünün altına girip başını ipek kılıflı yastığa koydu.

Ailesine sürpriz yapmamalıydı. Onları hazırlıksız yakalamıştı.

Yarın daha iyi olacaktı.

On Dokuz

Yanık et kokusu. Biri çığlık atıyor.

Ben dumanların arasında önümü görmeye çalışarak koşuyor, yardım çığlıkları atıyorum.

Kucağımda bir bebek var, yanıyor, cildi kararıp dökülüyor. Elimde bir yığın kemik tutuyorum...

Helikopterler tepemizde dönüyor, iniyorlar.

Bir çığlık. Benimki mi? Kırmızı alarm veriliyor. Kafama yakın bir yerde bir şey patlıyor.

Karyolamdan fırlayıp yere düşüyorum, kurşun geçirmez yeleğimle kaskını almak için sürünüyorum.

Sessiz ol.

Frankie kâbustan uyanıp yerde, kendi yatak odasında olduğunu fark etti.

Halının üzerinde top gibi kıvrılmış halde tekrar uyumaya çalıştı.

*

Frankie tekrar uyandığında saat 21.15'ti ve ev karanlıktı. Başucundaki saatin güçsüz tik taklarını duydu. Ne kadar uyuduğunu bilmiyordu. Bir gün mü? İki gün mü?

Giyinip evin içinde gezinmeye başladı. Babasının çalışma odasına geldiğinde kahramanlar duvarındaki fotoğraflara bakarken Finley'in savaşa gitmeden önce ona gülümseyerek baktığı fotoğrafını gördü.

Başka bir dünyaydı o. Artık uğurlanmak şöyle dursun kimse sizi kahraman gibi karşılamıyordu bile. Birden limonlu mobilya cilasının kokusu ve ümitle boğulduğunu hissetti. Her zaman sakin ve dingin, gülümseyen bir hanımefendi olarak yetiştirilmişti ama o dünya ve o dersler artık geçmişte kalmıştı.

Dışarıda dolunay dalgaların üzerinde parlıyordu. Her zaman olduğu gibi kumsala, çocukluğunun oyun alanı olan kumlara doğru çekildiğini hissetti.

"Selam Fin" dedi suya yakın bir yere oturarak. Arada bir dalgalardan yanağına su püskürüyor, gözyaşı gibi hissediliyordu.

Gözlerini kapattı. *Nefes al McGrath.*

Yavaş yavaş göğsündeki sıkışma hafifledi. Çok sonra, gösterişli pembe odasına geri dönüp yatağına uzandı. Başucu lambasının ışığında komodinin çekmecesini açtı ve üzerinde hoş bir el yazısıyla isminin yazılı olduğu bir mektup kâğıdı çıkardı.

17 Mart

Sevgili Barb,

Eve döndüm. Kimse bana bu dönüşün ne kadar zor olduğunu söylemedi. Neden beni uyarmadın? Havaalanında insanlar bana tükürüp bebek katili dediler. Ne oluyor böyle? Ailem Vietnam'la ilgili hiçbir şey sormadı. Annem grup kampından dönmüşüm gibi davranıyor, babamsa neredeyse tek kelime etmedi. İnan bana.

Bu çok tuhaf.

Bana her şeyin düzeleceğini söyleyebilir misin?

Sen nasılsın? Aklımdan çıkmıyorsun, kardeşinden sonra kendini bir an önce toparlamanı diliyorum. Keder berbat bir şey.

Eve dönünce Fin'i tekrar özlemeye başladım. Bir parçası eksik bir yapboza bakıyorum sanki, tüm görüntüyü bozuyor.

Şimdi uyumalıyım. Hâlâ çok yorgunum. Saatler süren yolculuk, umutsuzluk ve saat farkı sanırım.

Seni seviyorum, kardeşim.

İyi ol,

F

Sonra sutyenini ve iç çamaşırını çıkarıp tekrar yatağa döndü.

*

"Uyan, Frances."

Frankie gözlerini yavaşça açtı ve gözleri kumlanmış gibi hissetti. Doğrulurken her tarafı ağrıdı. Yine yerde yatıyordu.

Annesi Frankie'ye endişeli bir bakış atarak "Mutfakta bekliyorum" diyerek dönüp odadan çıktı.

"Tamam" dedi Frankie ağzında kötü bir tatla. Dişlerini en son ne zaman fırçalamıştı?

Aksak adımlarla gömme dolabına gitti (bileğini nasıl burkmuştu?), eski zıplama çubuğunun yanından geçip hulahopunu kenara itti ve sonra pembe şönil sabahlığını giyerek yatak odasından çıktı. Neden geçmişindeki her şey bu kadar pembeydi?

"Sonunda" dedi annesi mutfak masasından gülümseyerek.

Frankie hemen kahve makinesine gidip kendine bir fincan doldurdu ve annesinin karşısına oturdu.

"Babam nerede?"

"Berbat görünüyorsun Frances."

"Kâbus görüyorum."

"Kulüpte öğle yemeği için rezervasyon yaptırdım. Gerçek hayata dönmen sana iyi gelebilir. Sadece biz kızlar olacağız."

Frankie kahvesini yudumlayıp o acı ve hoş tadın keyfine vardı. Kâbus görüntüleri örümcek ağı misali zihnine yapışmıştı. "Gerçek hayat kulüp mü sence?"

Annesi kaşlarını çattı. "Neyin var senin?"

"Havaalanında insanlar bana tükürdü" dedi Frankie sesinin boğulmasına şaşırarak. "Bana bebek katili dediler."

Annesi şaşırarak bir şey söyleyecek gibi oldu ama söylemedi. "Paul'ü aradım ve sana bu sabah için bir randevu aldım. Saçını kestirmek insanın keyfini yerine getirir."

"Haklısın anne. Dış görünüşün senin için ne kadar önemli olduğunu biliyorum. Babam nerede?" diye sordu tekrar.

"Sana yeni kıyafetler aldım. Dolabındalar."

"Anne! Bana babamın nerede olduğunu söylemedin."

"İzin ver de nefes alayım Frances, olur mu? Eve döneceğini önceden haber versen hiç fena olmazdı."

"Tarihi bir yıldır biliyorsun anne."

"Yine de aramalıydın. Hadi git bir duş al ve giyin. Geç kalmayı hiç sevmediğimi biliyorsun."

Frankie başını sallayarak kalktı, kahvesini de alıp yatak odasına doğru yürüdü. Annesinin aldığı yeni kıyafetleri buldu.

İspanyol paça pantolonlar, ekose etekler, tunikler. Hepsi bir beden büyüktü. Hiçbiri rahat değildi. Dolayısıyla Kauai'den aldığı kırmızı elbiseyi, külotlu çorapları ve sandaletlerini giydi. Mart ayında yazlık kıyafet giyse ne olurdu ki? Elbise onu rahatlatmış, Rye'ın yirmi üç gün sonra ona döneceğini hatırlatmıştı.

Annesi ön kapıda sabırsızlıkla bekliyordu ve onu görür görmez kaşlarını çattı. Frankie yaklaştıkça annesinin burun delikleri genişledi.

"Evet. Elbise küf kokuyor. Biliyorum."

Annesi gülümsemeyi başardı. "Hadi gidelim."

On beş dakika sonra annesiyle birlikte adadaki güzellik salonunda, Paul onlarla ilgilenmeye başlamıştı. "Saçını kim kesti hayatım?" diye sordu.

"Kendim" dedi Frankie. "Ya da bir kız arkadaşım."

"Palayla filan mı kesiyordunuz?"

Frankie gülümseyerek "Öyle de denebilir. Vietnam'dan yeni döndüm" dedi.

Paul'ün tiksintisi yüzüne yansıdı ve bir adım geri çekildi. "Çene hizasında, yandan ayırarak küt bir kesim iyi olur. Ne dersin?"

O bakış canını acıtmıştı ama buna hazır olmalıydı. "Olur tabii. Fark etmez."

Paul işe koyuldu ve Frankie'nin saçlarını yıkayıp taradı. Ardından kesip şekil vermeye başladı. Tam arka tarafını şekillendirmeye başladığında Frankie onu durdurup sertçe "Bana boktan kız çocuk saçı yapma Paul" dedi.

Annesinin derin bir nefes aldığını duydu. "Frances diline dikkat et. Sen liman işçisi değilsin."

Paul kesimi bitirdiğinde Frankie ayağa kalkıp aynada kendine baktı. Yine eskisi gibi ışıl ışıl parlayan siyah saçları arkaya doğru yatırılıp çenesi hizasında küt kesilmişti. Öndeki uzun perçemler yana ayrılmıştı. "Güzel olmuş. Teşekkürler" dedi.

Paul başını sallayıp yanlarından gitti.

Coronado Golf ve Tenis Kulübü'nde üniformalı siyah bir görevli Cadillac'ı karşılayarak Frankie'nin kapısını açtı. Frankie arabadan iner inmez tuhaf bir karambole girdi. Vietnam'da savaş iyice kızışırken ve burada insanlar vahşeti protesto edip temel sivil haklar için mücadele ederken buradaki bu havalı, beyaz, servet sahibi insanlar nasıl bir fanusun içinde yaşıyordu?

Ana kulüp binası, ortasında taş bir şöminenin olduğu eski tip bir oturma odası gibi tasarlanmıştı. Erkekler gruplar halinde oturmuş içki ve sigara içiyordu. Öğle vakti kokteylleri çalışan erkeklerin standardıydı. Bir grup kadınsa sigara dumanına boğulmuş sağ taraftaki odada briç oynuyordu.

Garson onları ailece en sevdikleri havuz başındaki masalarına götürdü. Beyaz masa örtüleri, gümüş sofra takımları, kemik porselen tabaklar ve mis kokulu çiçeklerle dolu bir göbek süsü.

Frankie oturdu.

"Kızımla öğle yemeği yemek ne güzel" dedi annesi, gümüş sigara tabakasını çıkarıp bir sigara yakarken.

Garson kız geldiğinde annesi iki Bloody Mary sipariş etti.

"Biraz erken değil mi anne?"

"Sen de mi Frances?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Baban içki içmeme söylenip duruyor. Evde olduğu zamanlar tabii."

Frankie'nin bir şey söylemesine fırsat kalmadan bir adam masalarına geldi. Çenesi deniz aygırına benzeyen, asker tıraşlı, kahverengi takım elbiseli, kravatlı yaşlıca bir adamdı. "Bette" dedi neşeyle gülümseyerek. "Seni dışarıda görmek ne güzel. Millicent bu yıl da turnuvanın favorisi olarak görüldüğünü söylüyor."

Annesi gülümsedi. "Millicent çok nazik. Frances, Dr. Brenner'ı hatırladın mı?"

"Bu Frances mi? Floransa'dan döndün mü?"

"Floransa mı?" Frankie tam bir şey daha söyleyecekti ki bir gürültü koptu.

Geliyorlar.

Hemen yere yattı.

"Frankie? Frankie?"

Bu da neydi böyle?

Dünya eski haline döndü. Vietnam'da değildi. Kulübün yemek salonunda, geri zekâlı gibi masanın yanında yere yatmıştı. Biraz ötede bir garson diz çökmüş, kırık camları topluyordu.

Dr. Brenner elini uzatıp ayağa kalkmasına yardım etti.

"Frankie?" dedi annesi kaşlarını çatarak. "O sandalyeden düşmeyi nasıl becerdin?"

Frankie az önce ne olduğunu anlamadı. Ama çok *gerçek* gibiydi. "Ben... aslında..." Tedirgin olmuş, titriyordu. Saçlarını geriye atıp alnındaki teri hissederken gülümsemeye çalıştı. "Özür dilerim. Vietnam'dan yeni döndüm ve..." Ve ne?

Dr. Brenner elini bıraktı. "Vietnam'da hiç kadın yok ki tatlım."

"Var efendim. İki dönem görev yaptım."

"Baban yurtdışında eğitim gördüğünü söyledi."

"*Ne?*" Frankie annesine döndü. "Taşak mı geçiyorsunuz siz benimle?"

Dr. Brenner bu kaba sözleri duyar duymaz yanlarından gitti.

Annesi insanların onları izleyip izlemediğini anlamak için etrafına bakındı. "Otur Frances."

"Nerede olduğumla ilgili yalan mı söylediniz?"

"Baban düşündü ki..."

"Benden *utanıyor* muydu? Anlattığı onca hikâyeden, kahramanlık konuşmalarından sonra yaptığım hizmetten utandı mı?"

"Otur Frances. Rezalet çıkarma."

"Seni *utandırıyor* muyum?" dedi. "Rezalet çıkardığımı düşünüyorsun, öyle mi? Hayır anne. Asıl rezalet bir askerin cepheden elinde kendi ayağıyla dönmesidir. Bir asker..."

"*Frances Grace...*"

Gözyaşları Frankie'nin gözlerini yaktı ve koşarak kulüpten çıkarken "McGrathların kızı" hakkında dedikoduya dönüşecek fısıltıları duydu. Canı yanmasa gülebilirdi belki.

Sokağa çıktığında kasığına saplanan ağrıyla bir taksi çağırdı.

Artık kolaydı ne de olsa, elini kaldırması yeterliydi. İnsanların ondan nefret etmesine sebep olacak üniforması yoktu üzerinde.

Taksi yanaştı ve şoför camı indirip "Nereye?" diye sordu.

Nereye mi?

Burada, hep sevdiği bu yerde artık onun için hiçbir şey kalmamıştı sanki.

Ama başka nereye gidebilirdi ki?

"Ocean Boulevard" diyerek iç geçirdi ve gözlerini sildi.

Gidecek başka yeri yoktu ki.

Oraya vardığında mavi mektup kâğıdını çıkardı. Titreyen elleriyle Rye'a yazıp acısını onunla paylaşarak hafifletmeye çalıştı.

22 Mart 1969

Aşkım,

Seni o kadar çok özledim ki artık dayanamıyorum. Döneceğin günü iple çekiyorum.

Burada her şey korkunç. Ne yapacağımı bilmiyorum. Annemle babam Vietnam'daki görevim hakkında yalan söylemiş. Benden utanıyorlar ve buna daha önce hiç kızmadığım kadar kızıyorum. Öfkeliyim. Kızgınım. Bugün şehir kulübünde olay çıkardım. Beni yiyip bitiren bu öfkeyi kontrol edemiyorum. Belki de sadece uyumaya ihtiyacım var...

Her şey o kadar tuhaf ve ters gidiyor ki aileme senden bahsedemedim bile. Umursarlar mı, onu da bilmiyorum.

Eve dönmen için sabırsızlanıyorum.

Seni seviyorum,

F

*

Bir süre sonra Frankie, şiddetli bir baş ve boğaz ağrısıyla yatak odasının zemininde uyandı. Belli ki uykusunda çığlık atmıştı.

Ayağa kalktı ve düşmemek için büyük çaba sarf etti. Kâbuslar onu sarsmıştı ve ailesinin ihanetine hâlâ çok öfkeliydi. Oda karanlıktı ve onu bu karanlıktan kurtaracak bir ışık yoktu. Ne kadar uyumuştu?

Ahşap ve ışıl ışıl pirinçle dekore edilmiş koridor sigara dumanı, limonlu mobilya cilası ve hafiften de Shalimar parfümü kokuyordu.

Annesi üzerinde hâlâ kulüpte giydiği kıyafetle oturma odasında, şöminenin yanındaki sandalyeye oturmuş, martinisini yudumlarken *Life* dergisini okuyordu. İki masa lambası odayı aydınlatıyordu, şömineden dalga dalga sıcaklık yayılıyordu.

Babası takım elbisesi ve kravatıyla şöminenin yanında içki ve sigara içiyordu. Frankie'yi sabahlığıyla görünce kaşlarını çattı. En iyi haliyle görünmediği ortadaydı zaten.

"Evet benim baba. Floransa'daki yurtdışı eğitimimden döndüm. Yemekler beklediğim kadar iyi değildi" dedi Frankie acısını gizleyemeyerek.

"Ukalaları kimse sevmez Frankie" dedi babası.

Frankie bara gidip kendine buzlu büyük bir cin doldurdu ve annesinin yanına oturdu.

Odadaki gerilim iyice artmış, annesinin gözlerindeki temkinli ve endişeli bakış açıkça görünüyordu.

Frankie annesinin sigaralarından birine uzanıp yaktı. "Ne zaman sigara içmeye başladın?" diye sordu.

"Kırmızı alarmdan sonraydı sanırım." Annesi boş boş bakınca, "Hastaneye roket saldırısı oldu. Patlamalar sağır ediciydi. Korkunçtu. Bir patlamanın ardından yaralılar hastaneye getirildikten sonra da olabilir. Ne bileyim... Hiç sigara içmezken bir anda içmeye başladım. Ellerimin titremesini hafifletiyordu."

"Anlıyorum" dedi annesi gergin bir sesle.

"Hayır, anlamıyorsun" dedi Frankie, nedense açıklama ihtiyacı duyarak. Biraz dinleseler belki parçalar yerine otururdu. "Görevli olduğum Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ndeki ilk vardiyamda toplu zayiat gerçekleşti. Boktan bir felaketti" dedi Frankie. İkisi de ona bakıyor, anlattıklarını dinliyordu. Tanrı'ya şükür. "Sedyeyle getiri-

len bir asker paramparça haldeydi. Bir Sıçrayan Betty'ye basmış, bacakları havaya uçmuştu. Öldü. Benim..."

"Yeter." Babası içki bardağını sertçe bara koydu. Bunu öyle bir güçle yapmıştı ki bardak neredeyse çatlıyordu. "Kimse bu hikâyeleri duymak istemiyor Frankie. Yüce Tanrım. Bacaklar havaya uçmuş."

"Ve üslubun" dedi annesi. "Denizciler gibi küfrediyorsun. Kulüpte kullandığın dile inanamadım. Hem de Dr. Brenner'ın önünde. Millicent'i arayıp senin adına özür dilemek zorunda kaldım."

"Benim adıma özür mü diledin?" dedi Frankie. "Benim savaşta yaşadıklarımı nasıl umursamazsınız?"

"Bitti Frances" dedi annem usulca.

Sakin ol Frankie. Ama olamadı. Kalbi küt küt atıyordu ve içi öyle büyük bir öfke dalgasıyla doldu ki bir şeye vurmak istedi.

Bir an kendini tuttu ama harcadığı çaba içinde zehirli bir his uyandırdı, anlatmak istediği hikâyeler birer zehre dönüşebilirmiş gibi. Ama hiçbir şey değişmemiş, iki yıldır çıplak elleriyle askerlerin vücudunu bir arada tutmaya çalışmamış da Floransa'da eğitim görmüş gibi davranamazdı. *Ben oradaydım ve her şey böyleydi* demek istiyordu. Onu kahraman gibi karşılayıp onunla gurur duyduklarını söylemeleri için.

Frankie bir anda ayağa kalktı. "Benden utandığınıza inanamıyorum."

"Artık seni tanımıyorum" dedi babası.

"Bilmek istemezsin" dedi Frankie. "Bir kadının, bir hemşirenin savaşa gitmesi senin gözünde anlamsız. Oğlunuzun savaşa gitmesi muhteşem, kızınızın gitmesi ise utanç verici, öyle mi?"

Annesi elinde artık boşalmış bir martini bardağıyla ayağa kalktığında hafiften sallanıyordu ve gözleri yaşlıydı. "Frances lütfen" dedi. "Connor. İkiniz de..."

"Sen kapa çeneni ve iç" dedi babası homurdanarak.

Frankie bu söz üzerine annesinin nasıl çöktüğünü gördü.

Hep böyle miydi? Annesi eskiden beri votka ve saç spreyiyle ayakta durmayı başaran gölge bir kadın mıydı? Babası da eskiden beri bu evdeki her hareketi ve duyguyu belirleme hakkına sahip olduğuna inanan öfkeli bir adam mıydı?

Yoksa Finley'i kaybettikten sonra mı böyle olmuşlardı?

Bilmiyordu. Son iki yıldır onların yanında değildi ve doğrusu yasını tek başına tutmuş, Vietnam'a gittiğindeyse yepyeni bir kayıp türünü öğrenmişti.

Frankie kötü bir şey söylemeden buradan gitmeliydi.

Kendisine davetsiz bir misafirmiş gibi bakan annesiyle babasını orada öylece bırakıp evden çıktı ve kapıyı arkasından sertçe kapattı. Bu öfke patlaması ve bunu dışa vurma isteği hiç ona göre değildi ama kendine engel olamıyordu. Kumsalda hava kararırken dizlerinin üzerine çöküp dalgaların sesiyle sakinleşmeye çalıştı.

Ama bu ona Vietnam'ı, Finley'i, Jamie'yi ve savaşta ölenleri düşündürdü.

Sesi kısılana kadar çığlık attı. Ve öfkesi giderek büyüdü.

24 Mart 1969

Sevgili Rye,

Evde geçirdiğim bu süre tam bir felaket oldu. Bu kelimeleri yazarken bile bu ben değilim, diye düşünüyorum ama benim.

Her zaman öfkeliyim. Ve canım yanıyor. Annem ve babam benimle neredeyse hiç konuşmuyor, birbirleriyle de nadiren konuşuyorlar. Vietnam hakkında hiçbir şey duymak istemiyorlar.

Üstelik daha kötüsü de var. Savaşla ilgili korkunç kâbuslar görüyorum. Uyandığımda kendimi dayak yemiş gibi hissediyorum.

Yatakta yanımda olmadığın için böyle oluyor. Senin kollarında uyuyabilirdim. Bunu düşünmek, döneceğin günü beklemek beni ayakta tutuyor.

Bana geleceğin günü iple çekiyorum. Bizi düşünüyorum. Seni. Evimizi. Belki kırsalda olur. Atlarım olsun istiyorum, bir de köpeğim. Ve bir bahçe.

Eve dönmek sandığım kadar kolay olmadı. Ama sorun yok. Önemli olan tek şey biziz.

Seni seviyorum.

F

*

Frankie, eve döndükten iki hafta sonra serin bir akşamüstü ayaklarını altına alıp battaniyeye sarınarak verandadaki sandalyeye oturmuştu. Eskimiş asker yeşili tişörtü ve bol şortuyla küf, pas ve toz kokuyordu ama nedense rahatlatıcı bir yanı da vardı bunun. Buz gibi martinisini yudumlayıp boş boş etrafına bakınıyordu.

Evinde, arka bahçesindeydi ve jakaranda ağacı yakında mor çiçeklerini açacak, bahçıvanlar dökülen çiçekleri toplamak için saatler harcayacaktı. Hiçbir şeyin değişmediği bu bahçe bir zaman kapsülüne benziyordu. Dışarıda dünya parçalanıyordu belki ama bu duvarların arasında her şey sakin ve sessiz, kokteyl gibiydi. Belki de insanlar bu yüzden duvarlar inşa ediyordu; uzakları görmemek, görmek istemedikleri şeyleri yok saymak için.

Son birkaç gündür aile, kimsenin savaş hakkında konuşmadığı huzursuz bir yumuşamanın içine düşmüştü. Frankie bunun her anından tiksiniyor, ailesinin utancı yüzünden kendini çırılçıplak hissediyordu ama bu çok uzun sürmeyecekti. Sadece Rye eve dönene kadar dayanmak zorundaydı. Onlara Rye'dan ve ilişkilerinden bahsetmemişti, aslında onlarla hiçbir şey konuşmuyordu. Sadece hava durumu, yemek ve bahçe gibi boş sohbetler. Onların yanında kontrolü kaybetmemesinin tek yolu buydu.

"Buraya Kıyı diyebilirim" dedi babası, sigarasının dumanını üfleyip kendine bir Manhattan doldururken. "Uçurum da olabilir."

Frankie babasının iş hakkında konuşmasını dinliyor, ilgili görünmeye çalışıyordu.

Onların yetiştirdiği, bekledikleri gibi bir kız olmak için elinden geleni yapıyordu. Kıpırdanmıyor, fazla konuşmuyor, savaştan hiç bahsetmiyordu. Sorun çıkarmıyordu. Onun bu sessizliğinden rahatsız olmuş gibi görünmüyorlardı.

Bu zoraki sakinlik nedense ona tehlikeli geliyordu. Yuttuğu her kelime günün birinde onu öldürebilecek bir zehir içeriyordu sanki.

Martinisine odaklandı. İkinci martinisine. Vietnam'da bu buz gibi içki için adam öldürebilirdi.

Babası müzik setine gidip albümü değiştirdi ve The Beach Boys'u koydu. "California Girls" çalmaya başladı.

Frankie "Kapat şu boktan şeyi" diye çıkıştı.

Anne ve babası yaptıkları işi bırakıp ona baktılar. "Sen kim olduğunu sanıyorsun?" dedi babası.

Frankie aniden ayağa kalktı.

Neredeyse *Bana bak. Gör beni,* diye haykıracaktı ona.

"Ben buradayım baba" dedi sesi titreyerek. "Savaştan dönen kızın."

Babası müzik setine dönüp plaklarla ilgilenmeye devam etti.

Frankie öfkesinin yeniden büyüyüp içini doldurduğunu ve onu şekilden şekle soktuğunu hissetti.

Bara gidip bir şişe cin aldı ve yatak odasına gidip kapıyı arkasından sertçe kapattı.

*

Aziz Elizabeth Yetimhanesi. Kucağımda Mai'yle soğuk taş zeminde diz çökmüş, çocuğun yumuşak saçlarını okşuyorum. Uzaklardan helikopterlerin uğultusu geliyor. Pat-pat-pat *silah sesleri.*

Bir bomba taş duvarları parçalayıp her bir taşı dört bir yana savuruyor. Çocukların çığlıklarını duyuyorum.

Bir bomba daha.

Aşağı bakıyorum; Mai kollarımda eriyor. Her yer alevler içinde.

Frankie bir çığlıkla uyandığında kalbi küt küt atıyordu ve terden sırılsıklam olmuştu.

Odasından çıkıp aksak adımlarla karanlık ve sessiz eve gitti.

Saat 05.23'tü.

Mutfak telefonuna gidip ahizeyi eline aldı ve Barb'ın numarasını çevirdi. Uzak mesafe aramalar çok pahalı olduğu için fatura çok yüksek gelecekti ama en iyi arkadaşıyla konuşması gerekiyordu.

Barb ikinci çalışta telefonu açtı. "Alo?"

"Merhaba" dedi Frankie alçak sesle. Ahizeyi kulağında tutarak mutfak duvarının dibinde yere oturdu. "Ben... sadece sesini duymak istedim. Nasılsın? Annen nasıl?"

"Frankie?" dedi Barb. "Sen nasılsın?"

"Benden konuşmamız gerekmiyor. Kardeşini ne kadar özlediğini biliyorum..."

"Frankie" dedi Barb. "Sen iyi misin?"

Frankie başını iki yana sallayıp "Hayır, iyi değilim" dedi.

"Mektubunu aldım. Ailen gerçekten herkese yurtdışında okuduğunu mu söylemiş? Nasıl bir saçmalık bu?"

"Evet." Frankie nefesini dışarı verdi.

"Zalimlik bu dostum" dedi Barb.

"Sen eve döndüğünde nasıldı? Kötü müydü?"

"Evet ama annemin yaşadığı mahalle eve dönen askerlerle dolu. Kimse yalan söylemiyor. Sana sadece dayanmanı ve devam etmen gerektiğini söyleyebilirim. Askerlik gibi. Her şey yoluna girecektir."

Frankie bu sözlerdeki umudu duydu. "Rye yakında eve dönecek. O zaman rahatlayacağım. Yanına taşınmamı isterse yemin ederim kabul edeceğim."

Barb güldü. "Senin gibi yüzük olmadan asla diyen biri mi söylüyor bunu?"

"O artık ben değilim" dedi Frankie.

"Evet. Hayat kısa ve biz bunu çok iyi biliyoruz, değil mi? Rye için bir karşılama partisi düzenleyecek misin? Belki Ethel'i Los Angeles'a gelmeye ikna edebilirim."

"Parti düzenlemeyi düşünmemiştim."

"Eve dönmenin ne kadar zor olduğunu ikimiz de biliyoruz. Küçük bir pastanın faydası olur."

Frankie bunu düşündü. Bir parti. "Babası Compton'da yaşıyor. Belki birlikte bir şeyler planlayabiliriz."

"İşte bu!"

"Teşekkürler Barb. Beni bu bunalımdan çıkartacağını biliyordum."

"Kız arkadaşlar ne içindir?"

Birkaç dakika daha konuştular ve telefonu kapattıklarında Frankie'nin artık bir planı vardı.

Aslında bu kötü bir fikir olabilirdi.

Ama harika bir fikir de olabilirdi.

Emin değildi.

Tek bildiği Barb, Rye için bir parti düzenleme fikrini ortaya attığı andan itibaren Frankie'nin bunu görev edindiğiydi.

Böylece annesinin ona aldığı bol İspanyol paça bir kot pantolonla kemerli tunikten oluşan yeni kıyafetlerini giydi ve Compton'daki Stanley ve Mo'nun Oto Tamirhanesi'nin adresini almak için santrali aradı.

Saat 09.00'da, ailesine tek kelime etmeden, giyinip makyajını yapmış ve on altıncı doğum günü hediyesi olan açık mavi Volkswagen Bug'ını bahçeden çıkarmıştı.

Feribotta pencereyi açıp havanın yüzüne esmesine izin verdi. Babasının büyük bir azimle yapılması için mücadele ettiği San Diego ve Coronado arasındaki köprünün yapımında kullanılan ağır iş makinelerinin gürültüsünü ve kırıcıların takırtısını duydu. Günler sonra ilk kez umutlanmış, olumlu düşünmeye başlamıştı. En sevdiği şiir olan "Desiderata"nın sözleriyle, hayallerinin peşinde emin adımlarla ilerliyordu.

Anakarada radyoyu açıp Wolfman Jack'in o ünlü sesini duydu ve müzik eşliğinde şarkı söyledi. Cream. Country Joe and the Fish. The Beatles. Vietnam müziği.

Compton'da yavaşladı. Watts isyanlarının üzerinden yıllar geçmiş olmasına rağmen o sıkıntılı dönemin izlerini hâlâ levhalarla kapatılmış pencerelerde, kırık verandalarda ve duvar yazılarında görmek mümkündü.

Spreyle boyanmış siyah yumruklar boş dükkânların ve kapalı restoranların duvarlarını doldurmuştu. Mahallenin yoksulluğu ortadaydı.

Frankie metal yığınlarının ve bozuk arabaların bir zincirin arkasında toplandığı bir hurdalığın yanından geçti. Bir köpek çitin bir ucundan diğerine havlayıp zinciri gererek peşinden koştu.

Terk edilmiş arabalar bakımsız arsalarda lastiksiz, jant kapaksız, ön camları çatlamış halde duruyordu. Evlerin çoğu harap haldeydi ve boyaya ihtiyaçları vardı. Siyah bereli, siyah giyimli siyah adamlardan oluşan gruplar sokakta geziniyordu.

Stanley ve Mo'nun Oto Tamirhanesi, yanında bir garajın da olduğu 1940'lardan kalma bir benzin istasyonunda hizmet veriyordu. Garaj kapılarına kırmızı sprey boyayla KEPENKLERİ KAPATMIŞ yazılmıştı. Bahçede ezilmiş bira kutuları vardı. Bir çöp kutusu ağzına kadar dolmuştu.

Üç siyah genç adam garajın önünden geçiyordu. İçlerinden biri Frankie'yi görünce bir an durdu, sonra arkadaşlarının peşinden hızla yürüdü.

Frankie arabayı boş park alanına çekti ve arabadan indi.

Yakınlarda bir yerde bir köpek havlamaya başladı. Bir arabanın egzoz patlaması silah sesi gibi çıktı.

Sakin ol Frankie. Nefes al. Sadece bir araba. Havan topu saldırısı değil.

Terk edilmiş gibi görünen dükkânın ofisine yöneldi. Bütün pencereler tel kontrplakla kaplanmıştı ve biri pencerelerden birinin altına PANTER GÜCÜ yazmıştı. Kelimeler biri onu temizlemeye çalışmış da sonra vazgeçmiş gibi silikti.

Kapıyı çaldı.

İçeriden biri "Defol git" diye bağırdı.

Frankie ön kapıyı açar açmaz bayat bira ve sigara dumanının kokusu onu karşıladı. "Merhaba?"

Kapıyı sonuna kadar itip içeri adımını attı.

Gözlerinin loş ışığa alışması biraz zaman aldı.

Kâğıt yığınlarıyla kaplı metal bir dosya dolabının üzerinde tek bir lamba duruyordu. Bir duvarı kaplayan eski takvimler başka bir çağdan kalma poster tarzı takvimlerdi: Betty Grable, Rita Hayworth.

Kır saçlı bir adam tekerlekli ofis sandalyesinde iki büklüm oturmuş, başka bir dosya dolabının üzerindeki portatif antenli televizyona bakıyordu. Ekranda *As the World Turns* açıktı.

"Kapalıyız" dedi adam sertçe, ona bakmadan. "Ayaklanmalardan beri kapalıyız ama ben bir yere gitmiyorum. Beni kovamayacaklar."

"Bay Walsh?"

"Kimsin?" dedi adam sigarasını ağzından çıkararak. Ardından yavaşça döndü, onu görünce kaşlarını çatarak "Şehrin yanlış yerine gelmişsin kızım" dedi.

Frankie ağır adımlarla ilerledi. Rye'ın babasına benzerliği inanılmazdı; Rye'ın yakışıklı yüzü etten bir oyun hamuruyla katmanlandırılmış da kuruması için güneşe bırakılmıştı sanki. Yaşlı adamın yanakları çenesine sarkmıştı ve şişkin bir burnu vardı. Kalın kahverengi kaşları, renksiz yüzü ve kırlaşan sarı saçlarıyla tam bir tezat oluşturuyordu. Bıyıklarının bakıma ihtiyacı vardı. Boğumlu elleri içki bardağını sarmıştı. Cebinde STAN yazan gri bir tamirci tulumu giymişti.

Frankie, Rye'ın çocukluğunu gözlerinin önünde canlandırdı. McGrathların evinde, Finley'in veda partisinde neden o kadar rahatsız hissettiğini şimdi anlıyordu. Orduya katılmasını ve ses hızından daha hızlı uçma hayalleri kurmasını da şimdi anlıyordu.

Bu, bir eve hoş geldin partisiyle ona sevgisini gösterme isteğini daha da artırmıştı. "Rye'a hoş geldin partisi düzenlemek hakkında konuşmak istiyordum. Ben..."

"Kim olduğunu biliyorum *missy*.[5] Oğlum için parti filan da düzenlenmeyecek. Bunu bil."

"Siz de mi Vietnam'daki kadın ve erkeklerden utananlardansınız?"

Adam homurdandı. "Vietnam'daki kadınlar. Uyuşturucu mu kullanıyorsun?"

"Bay Walsh, şunu bilin ki..."

"Dur bakalım." Tahtayla kapatılmış pencerenin altında duran ve üzeri kâğıtlar, kül tablaları ve kirli tabaklarla kaplı metal masaya yöneldi. Zarf ve dergilerin arasından bir kâğıt parçası çıkardı. "Bak" diyerek ona bir telgraf uzattı. "Üç gün önce üniformalı iki pislik gelip bana oğlumun öldüğünü söyledi. Vurulmuş. Ankle mı, Ankee mi, öyle bir yerde. Neresiyse artık."

Frankie gözlerini telgrafa indirdi. *Denizci Binbaşı Joseph Ryerson Walsh'un çatışmada öldürüldüğünü bildirmekten* üzüntü duyuyoruz...

"O bok kafalılar kalıntıların bulunamadığını söyledi. O yüzden eve hoş geldin partisine de ihtiyacı olmayacağı ortada" dedi Bay Walsh.

---

5 (İng.) Küçük hanım. Aynı zamanda bir kadın ismi. (ç.n.)

Frankie'nin nefesi kesilmişti. "Bu... Bu doğru olamaz..."

"Ama doğru."

"Ama..."

"Git küçük hanım. Burada sana göre bir şey yok."

Frankie arkasını dönüp kirli ofisten tökezleyerek çıktı ve Bug'a oturur oturmaz kendini bıraktı.

Telgraf elinde titriyordu.

Bildirmekten üzüntü duyuyoruz.

Rye. Onu kulübesine kucağında taşıdığı zamanı düşündü... onun için endişelenip ameliyathaneye geldiği geceyi... ilk öpüşmelerini... Kauai kumsalında ona aşkı ilk tattırdığı o geceyi. *Korkarım ki seni ölene kadar seveceğim.*

Rye. Onun aşkı.

Ölmüştü.

*

Frankie arabayı eve kadar nasıl sürdüğünü hatırlamıyordu. Ailesinin garaj yoluna girip park ettiğinde gözyaşlarının arasından baktı ve nerede olduğunu görünce küçük bir şaşkınlık yaşadı.

Arabadan indiğinde kapıyı kapatmayı ya da anahtarını almayı unuttu. Eve girip doğruca yatak odasına gitti. Müzik de peşinden geldi, annesinin en sevdiği şarkıcı Pat Boone sesiyle onu yatıştırıp etkilemeye çalışsa da Frankie onu zar zor duyuyordu.

Çatışmada öldürüldü sözlerini duyalı daha birkaç saat olmuştu ama şimdiden bir ömür boyu keder çekmiş gibi hissediyordu. Asla bitmeyen bir keder.

Frankie ayakkabılarıyla yatağına uzanıp başucundaki yastıklara yaslandı ve fırfırlı pembe güneşliğe baktı.

Keder dünyayı hissizleştirmiş, Frankie ile diğer her şey arasına kalın, yumuşak bir perde çekmişti. O kadar uyuşmuştu ki birinin kapıyı çaldığını bile çok geç fark etti.

"Git buradan" dedi.

Kapı açıldı. Annesi yüzünde belli belirsiz bir tebessümle ka-

pıda durmuştu. Bugünlerde birbirlerine böyle bakıyorlardı ama Frankie bunu da umursamıyordu. "Demek buradasın..."

Frankie kendi çığlığını duyar duymaz hata yaptığını anladı ama kendini durduramadı. Annesi yatağına gelene kadar öfkeli çığlığı hıçkıra hıçkıra ağlamaya dönüştü.

Frankie diğer tarafa dönüp cenin pozisyonunda yattı.

Annesi yatağa, onun yanına uzanıp saçlarını okşadı. Uzun süre hiçbir şey söylemeden sadece Frankie'nin ağlamasına izin verdi.

Sonunda Frankie annesinden uzaklaşmak yerine kucağına yattı.

"Ne oldu?" diye sordu annesi.

"Vietnam'da âşık oldum." Frankie titrek bir nefes aldı. "Vurulmuş. Çatışmada öldürülmüş." Annesine baktı. "Bunu nasıl bilemedim?"

"Ondan hiç bahsetmedin..." Annesi derin bir iç çekti. "Ah, Frances..."

"Savaş hakkında hiçbir şey duymak istemedin ki."

Frankie bir teselli, ona hâlâ yaşamak için bir nedeni olduğunu hatırlatacak herhangi bir şey duymayı bekledi.

Ama annesi hiçbir şey söylemeyip sadece saçlarını okşadı ve ona sarıldı.

Frankie kalp atışlarının yavaşladığını hissederken kalbinin fiziksel olarak parçalanabileceğini ve Rye'ın olmadığı bir dünyada, aniden yabancı hissettiği bir bedende atamayacağını düşündü.

Koridordan ayak sesleri geldi.

Babası bir elinde evrak çantası, diğerinde birkaç zarfla açık kapı aralığında belirdi.

"Bir arkadaşı vurulmuş" dedi annesi.

"Öyle mi?" dedi babası. Sonra arkasını dönüp kapıyı da kapatarak uzaklaştı.

Frankie annesinin kollarına kıvrılıp ağladı.

*

Bize ateş ediyorlar.

Tak-tak-tak-tak.

Bir ışık kıvılcımı Huey'e yan tarafından çarpıyor. Nişancı karşılık veriyor, helikopter keskin bir şekilde sola, sonra sağa yatarak kendi etrafında dönüyor.

Bir atış daha. Kıvılcımlar. Keskin nişancı karşılık veriyor ve ardından gürültülü bir patlama sesi geliyor. Helikopterin kuyruğu bükülüp kırılıyor ve ormana düşüyor. Bir patlama daha, bu seferki yakıt tankı. Helikopter bir alev ve duman topuna dönüşerek yere çakılıyor.

Ormandan simsiyah bir duman ve alev şeridi yükseliyor, ağaçlar alev alıyor.

Frankie uyandığında hâlâ kâbusun etkisindeydi ve yine Vietnam'da, Rye'ın vurulmasını görüyordu.

Yavaş yavaş kendine geldi.

Yatak odasındaydı, tepesinde fırfırlı pembe güneşlik ve komodininin üzerinde balerin mücevher kutusu vardı.

Dün gece çok kötü geçmişti. Peş peşe kâbuslar görmüştü. Uyumaktan korkarak karanlık evde dolaştığını, sigara içtiğini hayal meyal hatırlıyordu.

Uyuşmuş, bedeni ağırlaşmış, kalbi daha da ağırlaşmış halde ayağa kalktı ama ne yapacağını bilemedi.

Orada öylece durdu.

Biri kapısını çaldı

Frankie derin bir nefes aldı. Rye'sız bir dünyada daha sadece iki gün geçirmişti, kırk sekiz saattir bu kederi yaşıyordu ve şimdiden bu evde olmaya dayanamıyordu. Annesinin, Frankie'nin her an kendini bir arabanın altına atmasından korkuyormuş gibi üzgün ve dikkatli gözlerle onu izlemesinden nefret ediyordu.

Annesi kapıyı açtı. İnci düğmeli lavanta rengi ipek bir sabahlıkla ponponlu beyaz terlikler giymişti. Saçlarını beyaz bir şalla örtmüştü.

Frankie kan çanağına dönmüş gözlerle ona baktı. "Onu sevmekten nasıl vazgeçebilirim?"

"Vazgeçemezsin. Dayanırsın sadece. Devam edersin. Zamanın sözde iyileştirdiğine dair sözlerle canını sıkmayacağım ama zamanla her şey daha iyi olacak, bunu bil." Annesi ona üzgün ve

şefkatli bir bakış attı. "O da senin hayatına devam etmeni isterdi, değil mi?"

Frankie, annesinden daha önce de duyduğu hayatın devam ettiğine dair sözleri dinleyemiyordu artık.

Kelimeler, içindeki boş odada birbirine çarpan seslere dönüşmüştü.

"Evet anne. Tabii ki."

Yirmi

"Senin için endişeleniyorum Frances" dedi annesi.

"Git buradan." Frankie diğer tarafa dönüp yastığıyla başını kapattı. Rye'ı kaybetmesinin üzerinden ne kadar zaman geçmişti? Üç gün mü? Dört gün mü?

"Frankie..."

"GİT DEDİM."

Omzunda nazik bir dokunuş hissetti. "Frances?"

Annesi derin bir nefes alıp odadan çıkana ve kapıyı arkasından kapatana kadar Frankie ölü taklidi yaptı.

Sonra yastığı yüzünden kaldırdı. Annesi Frankie'nin çoktan hayatına devam etmeye başladığını mı sanmıştı?

Bu düşünceyle kederi daha da derinleşti ve onu içine çekmesine izin verdi. Ne tuhaftı ki hiçlikte huzur, acısında rahatlık vardı. En azından Rye bu karanlıkta onun yanındaydı. Birlikte yaşayabilecekleri hayatı, kendilerine benzeyen çocukları hayal etti.

Bu dayanılmaz bir acıydı. Geri çekilip o düşünceyi zihninden uzaklaştırmaya çalıştı. Ama olmuyordu.

"Rye" diye fısıldadı, orada olmayan bir adama uzanarak.

*

"Frances. *Frances.*"

Frankie annesinin çok uzaktan gelen sesini duydu. "Git."

"Frances. Aç gözlerini. Beni korkutuyorsun."

Frankie dönüp gözlerini açtı ve uykulu gözlerle kiliseye gitmek üzere hazırlanmış annesine baktı.

"Kiliseye gitmiyorum" dedi Frankie. Sesi boğuk çıkmıştı. Belki de dili şiştiği için böyle çıkmıştı.

Annesi komodinin üzerindeki boş bardağı aldı. Yanında boş bir cin şişesi duruyordu. "Çok fazla içiyorsun."

"Sen kendine bak" dedi Frankie.

"Baban seni oturma odasında dolanırken görmüş. Uyurgezer gibi."

"Kimin umurunda?"

Annesi bir adım daha yaklaştı. "Sevdiğini düşündüğün birini kaybettin. Bu canını yakıyor. Biliyorum. Ama hayat devam ediyor."

"Sevdiğimi düşündüğüm mü?" Frankie dönüp gözlerini kapatarak *Rye, ilk öpüşmemizi hatırlıyor musun?* diye düşündü.

Annesi odadan çıkmadan önce tekrar uykuya dalmıştı.

*

Frankie müziğin farkına yavaş yavaş vardı. Önce tempoyu, sonra ritmi, ardından sözleri duydu. The Doors. "Light My Fire."

Vietnam'da, Subaylar Kulübü'nde Rye'la dans ediyordu. Rye'ın kollarını vücudunda, kendi gövdesine bastırdığı gövdesini hissetti, elini onun bel kıvrımına sahiplenici bir şekilde yerleştirmişti. Kulağına bir şeyler fısıldadı ve bu onu ürpertip korkuttu. *Ne?* diye sordu. *Tekrar söyle* ama Rye uzaklaşıp onu orada tek başına bırakıyordu.

Müziğin sesi birden kulaklarını acıtacak kadar yükseldi, kırmızı alarm sesi gibiydi.

Sersemlemiş halde başı ağrıyarak doğruldu ve nemli saçlarını gözlerinden çekti.

Kirpikleri birbirine yapışmış, çapaklardan gözlerinin kenarı kaşınıyordu.

Müzik kesildi.

"Uyuyan Güzel uyanıyor."

"Güzellik yok ama bol bol uyku var."

Frankie kafasını çevirdiğinde Ethel ve Barb'ın yatak odasında olduklarını gördü. Ethel Vietnam'daki haline göre kilo almış, yu-

varlak hatları uzun boylu bedenini dolgunlaştırmıştı. Kızıl saçlarını yandan atkuyruğu şeklinde toplamış, İspanyol paça kot pantolonla çizgili polyester bir tunik giymişti.

Barb siyah kadife pantolon, siyah tişört ve kolları kesilmiş zeytin yeşili asker ceketi giymişti. "Kalk yataktan Frankie" dedi Barb.

"Annem takviye mi çağırdı?" dedi Frankie.

"Aslında ben aradım" dedi Barb. "Rye'a eve dönüş partisi düzenlemeye karar verdiğimizden beri senden haber alamadım. Endişelenip aradım. Telefona annen cevap verdi."

"Kalk yataktan Frank, yoksa seni omzuma alırım" dedi Ethel. "Yapamam sanma. Saman balyasını bile kaldırabilirim."

Frankie tartışmanın anlamsız olacağını biliyordu. Ona şefkat ve azim karışımı bir ifadeyle bakıyorlardı. Onu umutsuzluktan kurtarmak için gelmişlerdi; bakışlarından, duruşlarından, çenelerinin kararlı duruşundan anlaşılıyordu bu.

Ayağa kalkmasını, dik durmasını, yürümeye başlamasını istiyorlardı. Keder, içinden kolayca çıkılabilecek bir havuzmuş gibi.

Oysa bataklık kumundan farksızdı ve sıcaktı. İlk başta zorlanıyordunuz ama kendinizi bıraktığınızda sıcak ve davetkârdı.

Frankie ekşimsi, ter kokan örtüsünü geriye iterek yataktan kalktı. Göz teması kurmadan –çünkü onlara her baktığında Rye aklına geliyordu– koridordan banyoya gitti ve en son ne zaman suyu açtığını ya da saçını yıkadığını hatırlamaya çalışarak duş aldı.

Saçlarını havluyla kurulayıp kapının arkasında asılı duran sivri beyaz denizci yakalı ve beyaz kemerli mavi tunikle pantolonunu (annesinin ona biraz moral versin diye aldığı kıyafetler) giydi. Sorumluluğunun bilincinde bir kız evlat rolü için giyinmiş bir aktris gibi hissediyordu.

Çok saçma. Ama başka bir şey seçmek için çaba harcayamayacağının da farkındaydı.

Yatak odasına yalınayak yürüdü.

Arkadaşlarını görünce onları ne kadar çok sevdiğini bir kez daha anladı. O sevgiyi hissediyordu sanki ama tam anlamıyla değil. Keder diğer tüm duyguları yok etmişti. "Ben iyiyim, biliyorsunuz" dedi Frankie.

"En az bir haftadır yataktasın" dedi Ethel.

"Eğlenirken zaman uçup gidiyor."

"Hadi Frank" dedi Ethel, Frankie'nin koluna girerek.

Barb da radyoyu alıp Frankie'nin diğer tarafına geçti. Yan manevrayla Frankie'yi kuşatmışlardı.

Üçü birlikte koridoru geçti.

Frankie onları babasının çalışma odasının önünden geçirdi. Kahramanlar duvarını ve kendisinin o duvarda yer almadığını görmelerini istemiyordu.

Frankie onların evi bilmelerine ve bir planları varmış gibi görünmelerine şaşırmıştı. Avludan yolun karşısına geçtiler ve üç boş sandalye ile portatif bir soğutucunun onları beklediği kumsala yürüdüler. Barb radyoyu soğutucunun üzerine koydu ve müziğin sesini açtı.

Frankie dalgaların kükremesini dinlerken başının döndüğünü hissetti. O tanıdık müzik onu Vietnam'daki en iyi ve en kötü günlerine götürdü.

"Onu sevdim" dedi yüksek sesle.

Barb ona bir cin tonik uzatıp "Otur Frankie" dedi.

Frankie yere yığılır gibi oturdu.

Ethel onun yanına oturup elini tuttu.

Barb da üçüncü sandalyeye oturdu.

Üçü el ele tutuşup Pasifik Okyanusu'nun güzel bir görüntüyle kıyıya çarpmasını, suyun hiç durmadan kıyıya vurmasını, her dalganın sessizce geri çekilişini izlediler.

"Onun öldüğünü nasıl anlamadım? Onun dünyadan gittiğini nasıl *hissetmedim*?" dedi Frankie.

Bunun bir cevabı yoktu. Üçü de ölümü yakından tanıyordu ve yıllarını onunla yan yana geçirmişlerdi.

"Bir şeyler yapmalısın" dedi Ethel. "Yaşamaya başlamalısın."

"Bir grup var" dedi Barb. "VVAW.[6] Altı eski askerin savaşın bitmesi için barışçıl bir protesto yürüyüşü yapmasıyla başladı. Belki öfkeni iyi bir şeye yönlendirebilirsin."

Öfke mi? Öfke, kederin ufkunda uzak bir gölgeydi sadece.

---

6 *Vietnam Veterans Against War:* Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri. (ç.n.)

Barb bunun nasıl bir his olduğunu, sevdiğin insanla birlikte kendini de kaybetmenin ne kadar yıpratıcı olduğunu bilmiyordu. Ve Frankie bunu acınası bir görüntü çizmeden ya da onları daha fazla endişelendirmeden açıklayamazdı.

"Hımm" demekle yetindi.

"Hayat devam etmek zorunda Frank" dedi Ethel. "Pleiku'da çok güçlüydün. Bunu da atlatabilirsin."

Ah.

Hayat devam ediyor.

Gerçekten devam ediyor muydu? Ediyorsa bile aynı hayat olmadığı kesindi.

"Sizi seviyorum" dedi. Arkadaşlarının yardım etmeye çalıştığını biliyordu ama nasıl edebilirlerdi ki? Kim ona nasıl yardım edebilirdi? Ona daha önce duyduklarını söylemekten başka bir şey yapmıyorlardı: tek çıkış yolu bunu yaşamaktı.

Aynı basmakalıp sözleri duyacaktı.

Asıl soru ise, bunu *nasıl* yapacağıydı. Kederin üstesinden nasıl gelinebilir, o hayatın nasıl olabileceğini, nasıl yeniden mutlu olabileceğini hayal bile edemezken nasıl yaşamak isteyebilirdi?

Bu soru daha önce aklına hiç gelmemişti. Güvenli yatağında, örtüleri başına çekerek var olmak (ya da aslında var olmamak) için elinden geleni yapmıştı ama bunun sonsuza dek süremeyeceğini kendisi bile biliyordu.

Ne istiyordu?

Rye.

Düğün.

Kucağında bir bebek.

Kendine ait bir ev.

"Eve dönmek nasıl?" diye Barb sordu.

"Sevdiğim adamın öldüğünü öğrenmem dışında mı?" dedi Frankie.

Ethel "Ondan önce" dedi yumuşak bir sesle.

"Zor" dedi Frankie. "Kimse savaş hakkında konuşmak istemiyor. Babam savaşa gittiğim için bile utanıyor." Arkadaşlarına baktı. "Peki, siz ne yaptınız?"

Ethel omuz silkti. "Benim hikâyemi biliyorsunuz: Veterinerlik okuluna başladım ve lisedeki erkek arkadaşım Noah'ya yeniden âşık oldum. Ben Vietnam'dayken o da oradaydı ama o dönemde hiç görüşmedik. George'u ne kadar sevdiğimi biliyordu. Bizim... bir geçmişimiz var. Ne zaman kötü hissetsem bana destek oluyor."

Frankie başıyla onayladı. "Kâbus görüyor musunuz?"

"Pek görmüyorum. Yani artık" dedi Ethel ve Barb aynı anda. "Artık bunu bir kenara atmalısın Frankie. Bir şeyler yapmalısın" dedi.

"Elinde ne var Frank?" diye sordu Ethel bir süre sonra, yumuşak bir folk müziği başladığında. Bu müzikte öfke yoktu, sadece hüzün, kayıp ve keder vardı.

"Ne demek istiyorsun?"

"Sen söyle."

"Şey." Doğrusu Frankie'nin üzerine hiç düşünmediği bir konuydu bu. Nasıl biri olmak üzere yetiştirildiğini, kendisinden ne beklendiğini biliyordu ama bunlar geçmişte kalmıştı, değil mi?

Barb soruyu tekrarladı: "Elinde ne var?"

Frankie son iki yılda nasıl değiştiğini, kendisi ve dünya hakkında neler öğrendiğini düşündü. Jamie'yi ve her zaman doğru olanı yapması gerektiğinin bilinciyle onu öpmeme konusundaki kararlılığını, Rye'ı ve hissettikleri tutkunun onu nasıl dönüştürdüğünü, çok daha cesur, bambaşka bir yanını nasıl ortaya çıkardığını düşündü. Fin'i ve huzurlu geçen çocukluk günlerini, Fin'in ona *Olsun, sorun yok* dediği zamanlar ve kendisinin de ona nasıl inandığını düşündü.

Hepsi, yani sevdiği üç adam onu uyandırmış, kalbini doldurup mutlu etmişti ama bütün hayatı bundan ibaret değildi.

"Hemşirelik" dedi usulca.

"Çok doğru" dedi Ethel. "Sen çok iyi, kendinden ödün vermeyen bir hemşiresin. Hayat kurtarıyorsun Frank. Bunu düşün."

Frankie başıyla onayladı. O an bir ihtimal ışığı gördü, kederini geride bırakabileceği yolu. Başkalarına yardım ederken kendine de yardım etmenin bir yolunu bulabilirdi belki.

"Siz çok iyisiniz" dedi sesi boğularak. "Ve sizi seviyorum. Gerçekten." Ayağa kalkıp dönerek onlara baktı. Ona yardım etmek için gelmişlerdi ama onlar da kendisi de biliyordu ki kurtarılması gerekiyorsa bunu yine kendisi yapmalıydı.

*

Sonraki birkaç günde Frankie, Ethel ve Barb'ı çocukluğunda sevdiği yerlere götürdü; kumsalda saatlerce sohbet edip onları güldüren, ağlatan ve anılarını hatırlatan şarkılar dinlediler. En iyi arkadaşları gittiğinde Frankie'nin ileriye dönük bir planı vardı. Günlerce San Diego gazetelerindeki iş ilanlarını inceleyip telefon görüşmeleri yaptı. Sonunda bir görüşme ayarladı ve hazırlanmak için erkenden kalktı. Babasının masasında duran ve annesi el yazısını tercih ettiği, babasının da sekreterleri onun yerine yazdığı için bu zamana kadar evdeki kimsenin kullanmadığı IBM Selectric'te bir özgeçmiş hazırladı. Tatmin olduğunda kâğıdı alıp yazım hatası var mı diye kontrol etmek için tekrar okudu ve ardından lise mezuniyet hediyesi olan kuzu derisi evrak çantasına yerleştirdi. Bu çantayı ilk defa kullanıyordu. İsminin baş harfleri –FGM– siyah deri üzerine altın sarısı renklerle damgalanmıştı.

Annesinin alışveriş tutkunu olmasına ilk defa minnet duyan Frankie dolabında iki parçadan oluşan, huni yaka çizgili bir elbiseyle kalçasını saran yeşil bir kemer buldu. Şifoniyerinin üst çekmecesinde katlanmış külotlar, birkaç dantelli sutyen ve lisedeki bütün arkadaşları gibi Frankie'nin de kışın bronz görünmek için giydiği tarçın renginde külotlu çoraplar vardı. Ayaklarına da alçak topuklu deve rengi ayakkabılarını giydi.

Feribotun araç güvertesinden artık bitmek üzere olan köprüyü gördü; devasa beton direkler dalgalı mavi suyun içinden yükselerek bir kıyıdan diğerine doğru uzanıyordu.

Anakaradaki küçük hastane bloku kaplayan ön ve yan bahçeleri palmiye ağaçlarıyla dolu, Misyon tarzı beyaz bir binada yer alıyordu. Frankie arabasını ziyaretçi otoparkına bırakıp ön kapıya yürüdü. Kapılar açılıp onu içeri alır almaz dezenfektan, alkol

ve çamaşır suyunun tanıdık kokusunu duydu ve eve geldiğinden beri ilk defa kendini bulduğunu hissetti.

Burası ait olduğu yerdi. Burada kederinden kurtulmanın bir yolunu bulacaktı.

Resepsiyonda onu kabarık saçlı, güler yüzlü genç bir kadın karşıladı ve ikinci kattaki başhemşirenin ofisine nasıl gideceğini gösterdi.

Frankie'nin evrak çantasının deri sapını tutan eli nemliydi. Bu onun sadece ikinci gerçek iş görüşmesiydi. Orduya alınma süreci sayılmazdı. Genç göründüğünü, en azından doğduğu yıla göre genç olduğunu biliyordu.

Aradığı ofisi ikinci kata varan asansörün iki kapı aşağısında buldu. Asansörden inip durdu ve nefes aldı.

Korkma McGrath.

Ailesinin ve St. Bernadette'teki rahibelerin ona öğrettiği gibi omuzları geride, çenesi yukarıda dimdik durup üzerinde BAŞHEMŞİRE BAYAN DELORES SMART yazan kapıya yürüyüp çaldı.

Bayan Smart masasındaki işinden başını kaldırıp baktı. Parlak kırmızı yanaklı, yuvarlak yüzlü bir kadındı ve kırlaşmış saçlarını eski moda bukleler halinde yatırmıştı.

Arkasındaki büyük pencere otoparka bakıyordu. "Bayan Smart? Ben Frances McGrath. Randevum vardı."

"Buyurun" dedi yaşlı kadın, masasının önündeki boş sandalyeyi göstererek. "Özgeçmişiniz?"

Frankie oturup evrak çantasından bir dosya çıkardı ve ona doğru uzattı.

Bayan Smart özgeçmişi okudu. "St. Bernadette" dedi. "Notların iyi."

"San Diego Kadın Üniversitesi'ndeki hemşirelik okulundan sınıf birincisi olarak mezun oldum."

"Anlıyorum. St. Barnabas'ta birkaç hafta çalışmışsınız. Gece vardiyasında."

"Evet ama gördüğünüz gibi iki yıl orduda hemşirelik yaptığım Vietnam'dan yeni döndüm hanımefendi. Ameliyathane hemşireliğine kadar yükseldim ve..."

Bayan Smart "Ameliyathane hemşireliği için pek eğitimli değilsiniz" diye araya girdi sertçe. Gözlüklerini kaldırıp gözlerini Frankie'ye dikti. "Talimatları yerine getirebilir misiniz Bayan McGrath? Size söyleneni yapar mısınız?"

"İnanın bana, ordu bunu gerektiriyor hanımefendi. Vietnam'daki tecrübelerim sayesinde iyi bir hemşire oldum."

Bayan Smart kalemini masaya vurarak Frankie'nin özgeçmişini tekrar tekrar okudu. Sonunda "Çarşamba günü saat on birde ilk gece vardiyanız için birinci kattaki hemşire odasında Bayan Henderson'a gidin. Yan ofisteki Tilda size bir üniforma ayarlayacak."

"Beni işe alıyor musunuz?"

"Deneme sürecine tabi tutuyorum. Akşam 11'den sabah 7'ye kadar."

"Gece vardiyası mı?"

"Elbette. Bütün acemiler buradan başlar Bayan McGrath. Bunu bilmeniz gerekir."

"Ama..."

"Aması yok. Burada çalışmak istiyor musunuz?"

"Evet hanımefendi."

"Güzel. Çarşamba günü görüşürüz."

*

Frankie ilk iş gününde önlüklü kolalı beyaz üniformasını, kalın beyaz çoraplarını ve rahat beyaz ayakkabılarını giydi. Hemşire kepi küt saçlarının üzerine bir teslim bayrağı gibi konmuştu. Vietnam'da pisliğin içine, bir hastanın açık yarasına düşer ya da üzerine kan sıçrardı.

İşe başlamaya hazır bir şekilde geldiğinde kendisine dolabı gösterildi ve bir anahtar verildi. Saat tam 23.00'te gece vardiyasının sorumlu hemşiresi olan ve bıyıklarıyla beraber yüzü bir teriyerinkine benzeyen beyazlar içindeki yaşlı Bayan Henderson'a rapor verdi.

"Ben Frances McGrath hanımefendi, göreve hazırım."

"Burası ordu değil Bayan McGrath. Sadece merhaba diyebilirsiniz. Neredeyse hiç hastane deneyiminiz yokmuş duyduğuma göre."

Frankie kaşlarını çattı. "Şey. Sivil olarak da olsa Vietnam'da seyyar bir..."

"Beni takip edin. Bir an önce çalışmaya başlayın."

Sorumlu hemşire hızlı adımlarla yürürken çenesini içeri gömüp omuzlarını dikleştirmiş, gözlerini dört açmıştı. "Deneme sürecindesiniz Bayan McGrath. Sanırım Bayan Smart bu bilgiyi size vermiştir. Hastalarımız bizim için önemlidir ve onlara üst düzey bakım sunmaya çalışıyoruz ki bu da tabii hiçbir şey bilmeyen hemşirelerin hiçbir şey yapmaması anlamına geliyor. Gerçek hastaları ne zaman tedavi edebileceğinizi size söyleyeceğim. Şimdilik tuvalete gitmelerine yardım edip sularını doldurabilir, lazımlıklarını değiştirebilir ve hemşire bölümündeki telefonlara bakabilirsiniz."

"Ama ben..."

Hemşire elini kaldırarak onu susturdu.

"Burası acil servis. Burada kalp krizinden bir çocuğun burun deliğine giren bilyenin çıkartılmasına kadar her şeyi göreceksiniz."

"Evet hanımefendi."

"Bu iyiye işaret. Kibar olman yani. Yaşıtın kızların çoğu vahşi köpekler gibi davranıyor. Torunum bir serseri gibi giyiniyor. Peşimden gelin. Devam edin. Burası ameliyathane koğuşu. Burada sadece yüksek eğitimli ameliyathane hemşireleri çalışır." Hastaneyi ona gezdirmeye devam etti.

Frankie üstünün peşinden gidip kapalı kapıların yarısını geçti. Ona tuvaletleri, laboratuvarı, ekipman odasını gösterdi, sonunda tekrar birinci kattaki hemşire bölümüne döndüler.

"Şuraya oturun" dedi Bayan Henderson. "Telefonlara cevap verin. Bir sorun çıkarsa bana çağrı bırakın."

Frankie oturdu. *Tuvalete gitmelerine yardım edip sularını doldurabilir, lazımlıklarını değiştirebilir ve hemşire bölümündeki telefonlara bakabilirsiniz.*

Derin bir nefes alıp dışarı verdi. Barb ve Ethel onu buna hazırlamışlardı. Bunun olacağını biliyordu. Kızmak anlamsızdı. Onlara

neler yapabileceğini göstermesi gerekiyordu sadece. İyi şeyler zaman alırdı.

*

27 Nisan 1969

Sevgili Ethel,

Yerel bir hastanede hemşire olarak işe başladım. Yaşasın! Umarım bu kelimedeki acı alayı anlamışsındır.

Barb haklıydı. Bana gönüllü hastane çalışanıymışım gibi davranıyorlar. Bazen buna o kadar kızıyorum ki bağırmak istiyorum. Gece vardiyasında telefonlara bakıyorum, lazımlıkları değiştiriyorum ve su sürahilerini dolduruyorum.

Ben. Gece vardiyasındayım.

Tek iyi yanı, öfkenin bazen üzüntümü unutturması.

Ama devam edeceğim. Kendimi kanıtlayacağım. Eminim şimdi Vietnam'daki ilk vardiyamı düşünüyorsun.

Bunu yapabilirim. Bu arada hatırlattığın için teşekkürler. Hemşireliği hâlâ seviyorum.

Bu da önemli.

At çiftliğinde hayat nasıl? Derslerin hâlâ iyi gidiyor mu? Yeni kısrak nasıl? Adını unuttum. Adi Huş muydu? Ortaokulda okuduğun bir kitapta mı görmüştün bu ismi?

Noah nasıl?

Sevgilerimle,

F

Koşuyorum, zor nefes alıyorum.

Yönetim binası yanımda havaya uçuyor.

Tepemde bir helikopter. Yukarı bakıyorum, pilot koltuğunda Rye'ı görüyorum.

Bir ıslık sesi geliyor.

Çığlık atıyorum.

Helikopter karanlık gökyüzünde patlayıp paramparça oluyor. Üzerime kül yağıyor.

Alev almış bir kask ayaklarımın dibine düşüyor. RIOT yazısı eriyip kasktan düşüyor.

Frankie irkilerek uyanıp etrafına bakındı.

En azından yere yatmamıştı. Bu bile küçük bir zafer sayılırdı.

Örtüyü üzerinden atıp yataktan kalktığında ne kadar güçsüz olduğunu fark etti. Dün gece kâbuslarla dolu geçmişti. Bunun mantıklı bir sebebi ya da gerekçesi yoktu; kâbuslar görüyor, ruh hali bir anda değişiyordu. Bazen kendini devasa, dalga dalga bir ipin ucunda asılı hissediyor, ipi bırakmamak için tüm gücünü kullanıyordu.

Şönil sabahlığını giyip saat 15.00'te boş mutfağa gitti. Kendine bir fincan kahve koydu ve annesinin havuz kenarındaki masada oturmuş, yapboz yaptığı verandaya çıktı.

"Demek geldin" dedi annesi, bir yapboz parçasını kenara koyarak. Gözlerini kısıp Frankie'yi tepeden tırnağa süzdü. "Yine mi iyi uyuyamadın?"

Frankie omuz silkti.

"Bu gece vardiyası pek yardımcı olmuyor."

"Olabilir." Frankie oturdu.

"Seni daha ne kadar bu korkunç saatlerde çalıştıracaklar?

"Kim bilir? Daha iki hafta oldu."

"Hiç hoşuma gitmiyor."

"Benim de." Frankie annesine baktığında aslında Frankie'nin üstesinden gelmek için her gün çalıştığı üzüntüsünü görüyor, aniden ortaya çıkan rahatsız edici öfkesinden endişe duyuyordu.

"Bu aralar yemeğe gitmeliyiz. Kulübe."

"Olur anne. Elbette."

*

Frankie saat 22.00'yi biraz geçe arabasını Coronado'daki feribot terminaline doğru sürdü. Mayıs ayının ortalarında hafta içi gece bu saatte dışarıda çok az araba vardı, bar bar gezen turistler ya da akşam yemeğinden sonra arabalarına yürüyen şık çiftler yoktu.

Ada çoktan gece uykusuna yatmak üzereydi ve Frankie işe gidiyordu. Her zamanki gibi vardiyasına erken başlamak istiyordu, bunu Vietnam'da öğrenmişti.

San Diego'da hastane ışıl ışıl aydınlatılmıştı. Bir palmiye ağacının altına park etti ve içeri girip soyunma odasına doğru giderken meslektaşlarına el salladı.

Gergin bir şekilde gülümsedi, her vardiyada hissettiği o derin öfkeyi kimsenin fark etmemesini umuyordu.

Ona *hâlâ* bir acemi muamelesi yapıyorlardı. Serum takmasına bile izin vermiyorlardı.

Buna rağmen kendisine öğretildiği gibi çenesini kapalı tuttu, işine devam etti. Soyunma odasında üniformasını giyip masadaki yerini almak üzere hemşire bölümüne geçti.

Her zamanki gibi koridorlar sessizdi, hastaların çoğu uyuyordu ve kapıları kapalıydı. Frankie ilk iş olarak bütün odaları, her bir hastayı kontrol ediyordu. Ve gerekirse yardım çağırıyordu.

Kendine strafor bardakta kahve doldurdu ve masanın başında durup yudumladı.

Yaşlı bir adam acı çekiyormuş gibi omuzlarını kamburlaştırarak ona doğru geliyordu.

Frankie kahvesini bıraktı.

Adam eski tip giyinmişti; taba rengi pantolon ve güzelce ütülenmiş beyaz bir gömlek. "Hemşire?"

"Evet efendim?"

"Ben José Garcia. Karım Elena nefes almakta güçlük çekiyor."

Frankie başını salladı. Bayan Henderson'ı arayıp yardım istemesi gerektiğini biliyordu ama yapmadı. Boş ver gitsin. Bayan Garcia'ya her ne oluyorsa Frankie üstesinden gelebilirdi.

Bay Garcia'nın peşinden 111 numaralı odaya gitti.

Odadaki tek yatakta bir kadın hareketsiz yatıyordu. Üzeri battaniyelerle örtülüydü ve başı yastıklarla yükseltilmişti. Yüzü solgun, ağzı açıktı. Ağır ağır nefes alıp verirken göğsünden korkunç bir hırıltı geliyordu.

"Birdenbire böyle nefes almaya başladı" dedi José alçak sesle.

"Ne zamandır hasta?"

"Altı aydır. Akciğer kanseri. Öğrencileri neredeyse her gün geliyor, değil mi Elena?" Karısının eline dokundu. "O lise öğretmeni. Çok serttir" diye ekledi. Sonra Frankie'ye döndü. "Grevleri duydun mu? Okullardaki eşitsizliği protesto eden öğrenci ve öğretmenleri? Benim Elenam da bunun bir parçasıydı. Değil mi?" Adam gözlerini karısına dikti. "Öğrencilerine ev işleri eğitimi yerine üniversiteye hazırlık dersleri verilmesi için mücadele etti. Sen onların hayatını değiştirdin aşkım." Adamın sesi boğuldu.

Frankie kadının boğumlu, kemikli, kurumuş elini tuttu ve bir an Vietnam'da tuttuğu bütün elleri, teselli edip ilgilendiği bütün erkek ve kadınları düşündü. Bu onu sakinleştirdi, kafasının içindeki gürültüleri yatıştırdı.

"Yalnız değilsin Elena" dedi. "Ellerine biraz nemlendirici süreli̇m mi? Eminim iyi gelir..."

Yirmi Bir

Vietnam'dan döndükten üç ay sonra, sıcak bir haziran öğleden sonrasında Frankie ilk defa düzgün bir uykudan uyandı.

Belki de iyileşiyordu.

İyileşiyordu.

İyileşiyordu.

SKI VIETNAM tişörtüyle külotunun üzerine sabahlığını geçirip kahve içmek için mutfağa gitti.

Annesi kulüp kıyafetleriyle mutfak masasında oturmuş, bir fincan kahve ve sigara eşliğinde gazete okuyordu. Frankie manşeti gördü: ÜSTEĞMEN SHARON LANE VİETNAM'DAKİ PATLAMADA HAYATINI KAYBETTİ.

Annesi derin bir nefes alıp gazeteyi yüzü aşağı bakacak şekilde masaya bıraktı. Sonra başını kaldırıp gülümsemeye çalıştı. "Günaydın tatlım. Daha doğrusu tünaydın."

Frankie gazeteye uzandı.

"Hayır..." dedi annesi.

Frankie onu annesinden alıp makalenin olduğu sayfayı açtı. *Bugüne kadar çatışmalarda yedi hemşirenin ölmesine ya da öldürülmesine rağmen, ordu hemşiresi Sharon Lane düşman ateşiyle öldürülen ilk ve şu ana kadar tek hemşiredir. Üsteğmen Lane, Chu Lai'deki saldırıda bir roket parçasının kendisine isabet etmesi sonucu neredeyse o anda hayatını kaybetti.*

Frankie gazeteyi bıraktı. Düşman ateşi. Bir roket parçası.

Neredeyse o anda.

"Onu tanıyor muydun?" diye sordu annesi alçak sesle.

"Hayır."

Ve evet. Bazı yönlerden hepimiz aynıydık. O ben de olabilirdim.

Frankie gözlerini kapatıp içinden dua etti.

"İstersen bugün izin al ve işe gitme."

Frankie gözlerini açtı. Biraz gerilmiş, endişelenmişti. Kızgındı. "Her üzüldüğümde izin alacak olursam bu işin sonu gelmez."

"Dün Free Bros'ta, markette Laura Gillihan'la karşılaştım. Rebecca'nın seninle görüşmeyi çok istediğini söyledi."

Frankie kendine bir fincan kahve doldurup biraz krema ekledi. Nefes alıp verişi hızlanmıştı ve hafiften başı dönüyordu.

Becky Gillihan. Uzun zamandır duymadığı bir isimdi bu. Eskiden arkadaştılar. St. Bernadette Akademisi'nde birbirlerinden ayrılmazlardı.

"Evlendi ve hâlâ adada yaşıyor. Arayıp işe gitmeden uğrayabileceğini söyleyebilirim. Vardiyan başlayana kadar ne yapacaksın ki?"

Frankie onu dinlemiyordu bile. Annesinin endişeli bakışlarını üzerinde hissediyor, izlendiğini biliyordu. Frankie ona iyi olduğunu, endişelenmesine gerek olmadığını söylemeliydi ama Sharon Lane aklından çıkmıyordu.

Neredeyse o anda.

Koridoru geçip yatak odasında soyunup uzun, sıcak duşun altında gözyaşları kuruyana kadar o tanımadığı hemşire için ağladı.

Ardından hâlâ yerde duran İspanyol paça kot pantolonuyla işlemeli gömleğini giydi ve açlıktan titrediğini fark etti. Yine de yemek yerine bir sigara yaktı.

Annesi mutfak masasına bir not bırakmıştı.

Frances Grace,

Laura'yla konuştum. Rebecca seni göreceği için çok heyecanlandı. Bugün saat 16.00'da Dana Johnston için bir parti düzenlediğini ve seni de davet ettiğini iletmemi istedi!

570 İkinci Bulvar.

Carlsbad'da bir yardım müzayedesine gidiyoruz.

Eve geç dönerim.

Frankie ocağın üstündeki saate baktı. Parti on beş dakika önce başlamıştı.

Becky'ye gitmek istemiyordu. Hatta gitme düşüncesi bile midesini bulandırıyordu. Eski arkadaşlarını görmeye dayanabilir miydi?

Hayır.

Ama başka alternatifi var mıydı? Bu mezar gibi kasvetli evde tek başına oturup işe gitmek için havanın kararmasını mı bekleyecekti? Ya da ebeveynleri döndüğünde evde mi olmak istiyordu? Annesi, Frankie'nin üzerine patlayıcı yerleştirilmiş de tek hatalı sözde patlayabilirmiş gibi ona sürekli endişeyle bakıyordu. Babası ise ona hiç bakmamakta kararlı gibiydi.

Barb ve Ethel'e de elinden geleni yapacağına, uyum sağlayacağına söz vermişti.

Buradan başlayabilirdi işte.

Üzerine bolca tereyağı sürüp şeker serpiştirdiği bir dilim Wonder Bread'i yedikten sonra ayakkabılarıyla el çantasını almak için odasına döndü. Saçı ile makyajına biraz daha özen gösterebileceğini fark etti. Hatta elbise giyse daha iyi olabilirdi. Sonuçta birçoğuyla kulüpte birlikte yüzüp golf oynamayı öğrendiği birkaç eski lise arkadaşı da orada olacaktı.

Ama Frankie bunu yapamazdı. Ordu hemşiresinin ölümü onu savunmasız bırakmıştı. Zaten güç bela ayakta duruyordu. Arabasını çalıştırıp garajdan geri geri çıkarak adanın diğer tarafına yöneldi. Orange Caddesi'nde ilerleyip parkın bir sokak ötesindeki İkinci Cadde'den sola döndü.

1940'lardan kalma küçük, son derece bakımlı, parlak kırmızı kapılı, gri renkli tek katlı bir evdi burası. Kaldırımdan ön kapıya giden taş yolun iki yanındaki saksılarda özenle bakılmış çiçekler vardı.

Frankie arabasından inip yavaşça eve doğru yürüdü. Kapıyı *klik* diye açtı, arkasından yine *klik* diye kapattı.

Taş yolun iki yanına parlak pembe çiçekler dizilmişti.

Frankie kapıda durup çaldı ve anında diğer taraftan gelen ayak seslerini duydu.

Becky kapıyı açtı. Frankie kucağında denizci kıyafeti giydirilmiş tombul, mavi gözlü bir bebek olan kabarık sarı saçlı güzel genç kadını ilk anda tanıyamadı.

"Frankie geldi çocuklar!"

Becky öyle yüksek sesle bağırdı ki kucağındaki bebek ağlamaya başladı.

Frankie çocuk oyuncaklarıyla evden şık kadınların katlanır sandalyelerde şampanyalarını yudumladığı avluya yönlendirildi. İnce ahşap bir masanın üzerinde gümüş bir kahve servisi, yanında da sosisli milföy, çeşit çeşit kanepeler, Ritz krakerleriyle çevrelenmiş fındık kaplı peynir topları gibi ordövr tabakları vardı.

Vietnam'da erkekler –ve kadınlar– ölürken yazlık elbiseler içindeki kadınların bu çiçekli, şampanyalı yaşam tarzının azimle devam etmesi Frankie'ye çok rahatsız edici gelmişti.

Frankie birkaç lise arkadaşını, birlikte voleybol oynadığı, çift randevularına gittiği kızları, birkaç ponpon kızı, anneleri olduğunu tahmin ettiği iki üç yaşlı kadını, ayrıca tanımadığı birkaç genç kadın gördü. Dana'nın üniversite arkadaşları ya da akrabalarıydı belki.

Avlu balonlarla süslenmişti ve büyük bir masanın üzerinde güzel ambalajlı hediyeler duruyordu. Doğum günü partisi olmalıydı bu. Annesi bu detayı ona söylemiş miydi?

"Ben... Ben de hediye almalıydım" dedi Frankie kendini buraya ait hissetmeyerek. Ütülü elbiseler giyip Virginia Slims içen güzel ev kadınlarıyla dolu bu partide yeri yoktu.

"Dert etme" dedi Becky ve onu kolundan tutup güzel kokulu, bol meyve vermiş bir portakal ağacının yanındaki bir sandalyeye götürdü.

Dana hediyeleri açmaya başladı.

Frankie gerekli zamanlarda hayranlıkla gülümsemeye çalıştı. Diğer kadınların gümüş şamdanlar, Waterford bardaklar, İtalyan çarşaflar gibi ev eşyalarını gördükçe nasıl ahlayıp ohladığını gördü.

Frankie'nin ilkokuldan güç bela hatırladığı Dana, her hediyeye içtenlikle gülümseyip hediyeyi veren kişiye özel bir şeyler söylüyordu. Annesi de yanına oturmuş, teşekkür mektuplarını hazırlamalarını kolaylaştırmak için her hediye hakkında küçük notlar alıyordu. Siyah-beyaz üniformalı bir hizmetçi masa masa gezip içecekleri yeniliyor, kanepe dağıtıyordu.

Frankie sonra bunun bir düğün partisi olduğunu fark etti. *Aman Tanrım.*

En yakındaki bir tepsiden bir kadeh şampanya kaptı.

Hemen içip boş bardağı bıraktı ve bir tane daha alıp bir sigara yakarak sakinleşmeye çalıştı. Sonra saat 23.00'te işe gideceğini hatırladı.

Hastanedeki vardiyasından önce içki içmemeliydi.

Sadece bir partiydi işte. Tehlikeli ya da ürkütücü bir yanı yoktu ama içine bir endişe dalgasının yayıldığını hissetti. Panik onu ele geçirdi, gözlerini kapatıp *Birazdan gidebilirsin* diye düşündü. Ama onu bu kadar korkutan neydi?

"İyi misin?"

Becky'nin çiçek parfümünün kokusunu alınca yanına geldiğini anladı. Jean Naté. Liseden beri en sevdikleri parfümdü bu. Frankie, Vietnam'ı ve parfümünün yaralı erkeklere kız arkadaşlarını nasıl hatırlattığını düşündü.

Nefes alıp yavaşça dışarı verdi ve gözlerini açtı.

Becky tıpkı yıllar önce yaptığı gibi hemen yanına gelmişti. İçten ve sakince gülümseyen yüzüyle son derece genç görünüyordu, oysa yaşıtlardı.

Frankie gülümsemeye çalıştı ama o kadar endişeliydi ki bunu bile başardığından emin olamadı.

"İyiyim" dedi. Becky bunu ne zaman sormuştu? Tekrar gülümsemeye çalışarak yeniden "İyiyim" dedi. "Düğün ne zaman?"

"İki ay sonra" dedi Becky. "Dana, Jeffrey Heller'la evleniyor. Onu hatırlıyor musun? Futbol bursu kazanmıştı. Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde hep beraber okuduk."

"Vietnam'a gitti mi?"

Becky güldü. Tatlı, iyimser bir gülüştü. "Tabii ki gitmedi. Tanıdığımız oğlanların çoğu gitmedi. Birkaçı evlendi."

"Ne büyük şans." Frankie öyle hızlı ayağa kalktı ki vücudunun kontrolünü kaybetmiş gibi görünmüştü muhtemelen ki gerçekten de kaybetmişti. Tehlikeyi sezip kaçış moduna geçmiş bir hayvan gibiydi. Hemen gitmezse çığlık atabilirdi. "Gitmeliyim."

"Neden? Daha yeni geldin sersem."

"Benim... çalışmam gerek." Frankie bir boşluk bulmak için sola yanaştı.

Biri müzik setine bir plak koydu ve sesini açtı.

"We gotta get out of this place..."

"Kapatın şu boku!" diye çıkıştı Frankie. Plak cızırdayıp ortalık sessizliğe gömülene ve herkes ona bakana kadar bağırdığını fark etmedi.

Gülümseyemiyordu. "Özür dilerim. Bu şarkıdan nefret ediyorum."

Becky korkmuştu. "Ah. Floransa nasıldı? Chad ve ben yıldönümümüzde oraya gideceğiz."

"Ben Floransa'ya gitmedim Bex" dedi usulca, sakinleşip kendini toparlamaya, normale dönmeye çalışırken.

Ama iyi değildi.

Yaşıtları olan erkekler yabancı topraklarda ölürken, çiçeklerle bezenmiş bir düğün ve yurtdışında balayı planlayan bir grup sosyetik ve kulüp üyesi kızın yanındaydı. Tabii o ölen erkekler üniversite mezunu zengin, yakışıklı erkekler değildi. "Vietnam'daydım."

Sessizlik.

Ardından kopan kahkahalar sessizliği bozdu ve bütün kadınlar katıldı.

Becky rahatlamış görünüyordu. "Ah. Çok komik şakaydı Frankie. Hep bir tahtan eksikti zaten."

Frankie bir adım yaklaşarak dokuzuncu sınıftaki en iyi arkadaşına karşı geldi. Bir yanı *Sakin ol, geri çekil* diye düşünürken, diğer yanı *Düşman ateşiyle öldürüldü ve neredeyse o anda* diye düşünüyordu.

"İnan bana Bex. Şaka değil. Askerlerin kopmuş bacaklarını ellerimde tuttum ve gövdelerini ameliyathaneye varana kadar bir arada tutmaya çalıştım. Vietnam'da olanlar şaka değil. Asıl şaka burada. Burası." Etrafına bakındı. "Sensin."

Arkadaşının yanından geçip bakışlarını ona dikmiş sessiz kadınların arasından ilerlerken birinin "Ne olmuş buna?" dediğini duydu ve arabasına binmeyi beklemeden çığlık atmaya başladı.

*

Frankie, Ski Beach Park'ta okyanusa bakan bir piknik masasına oturmuştu. Bütün yaz akşamlarında olduğu gibi etrafı yine köpeklerini gezdiren ya da parlak renkli şortlarıyla koşan insanlarla doluydu. Çocuklar çimlerde ve kumda oynuyor, zaman zaman ürkütücü derecede yüksek sevinç çığlıkları atıyordu.

Frankie hepsini görmezlikten geldi, daha doğrusu etrafında olup bitene gözlerini kapattı. Birbiri ardına sigara içiyor, sadece izmaritlerini çöpe atmak için ayağa kalkıyordu.

Bir terslik vardı. Kendisindeydi bu terslik ve bunu nasıl düzelteceğinden emin değildi. Partideki davranışı hiçbir şekilde kabul edilemezdi. Buna şüphe yoktu. Becky ve diğerleri Vietnam konusunda kırıcı olmuşlardı ama ülkenin büyük bir kısmı öyleydi zaten. Bu durum Frankie'ye bu kadar sert bir tepki verme hakkı vermiyordu. Sadece gitmesi gerektiğini söyleyip nazikçe partiden ayrılması yeterliydi.

Oysa o...

Endişesi ve öfkesi aniden ortaya çıkmış ve onu nefessiz bırakmıştı.

Şimdi, üzerinden saatler geçtikten sonra bile hâlâ orada, pusuya yatmış, her an saldırmaya hazır bekliyordu. Zayıf ve güçsüz hissetmesine sebep oluyordu. Ve kırılgan.

Bu zamana kadar kırılgan olduğunu hiç düşünmemişti ama öyleydi işte. Yalnızdı ve korkuyordu.

Vietnam'da bir TOPZA'nın üstesinden kolayca gelebilirken bir partide uzun zamandır aklına bile gelmeyen arkadaşı duygusal olarak ona diz çöktürebilmişti, hem de tek kelimeyle.

Vietnam.

Saldırganlığının temelinde bu olmalıydı. Nasıl olmayabilirdi ki? Rye'ın ölümünden sadece birkaç ay sonra bir *düğün* partisine gitmişti. Böyle bir zamanda herkes kederden alabora olmaz mıydı?

Peki ya ani öfke? Bu da yasın bir parçası mıydı?

Artık kendine çekidüzen vermeli, daha iyi olmalıydı. Kendini böyle sıkıntılı durumlara sokmamalıydı. İnsanlara Vietnam'a git-

tiğini söylememeliydi. Zaten bunu duymak istemiyorlardı. Mesaj açıktı: *Bu konuda konuşma.*

Herkesin tavsiyesini dinleyip unutmalıydı.

Zorunlu susturulmanın endişesini ve öfkesini artırdığını biliyordu ama kendi ailesinin bile verdiği hizmetten utandığı, hatta kendisinin de utanmasını beklediği yadsınamaz bir gerçekti.

Saat 22.45'te, hava kardıktan çok sonra bile o ahşap piknik masasında oturuyor, her konuda endişelenip başarısızlıklarını düşünüp duruyordu. Ayağa kalktığında bütün gün ağzına lokma koymadığını ve içtiği bir paket sigaranın başını döndürdüğünü fark etti.

Ayağa kalkıp arabasına yürürken arkasından okyanusun sesini duyuyordu. Park bu saatte genel olarak boştu, sadece bir iki çift dışarıdaydı.

Hastaneye kadarki kısa mesafeyi arabayla gitti. Gergin ve kafası karışık olduğu için temkinlice aydınlık koridorlardan soyunma odasına gidip üniformasını giydi. Lavaboda dişlerini fırçaladıktan sonra doğrulup aynada kendine baktı; yaşlı, yorgun gözleri, siyah saçları ve bembeyaz kepiyle genç bir yüz.

Hemşire bölümünde kendine bir fincan kahve yapıp otomattan yiyecek bir şeyler aldı ve hasta kontrolüne başladı.

Koridorlar ve odalar sessizdi. Hastaların büyük kısmı uyuyordu. Bu gece planlanmış bir ameliyat da yoktu.

Dört saat sonra, bölümdeki masasında oturmuş, kalemiyle oynuyordu. Bugünkü vardiyasında şu ana kadar dört lazımlık boşaltmış üç hastanın tuvalete gitmesine yardım etmiş, iki yastık değiştirmişti. Su sürahilerini doldurup bir yatağı indirmiş, yaşlı bir kadına kitap okuyup uyumasına yardımcı olmuştu.

Her zamanki gibi zaman öldürüyordu.

Aniden asansörün kapıları ardına kadar açıldı. Bir ambulans görevlisi tekerlekli sedyede bir hastayı içeri taşıdı. "Acil servis ağzına kadar dolu" dedi. "Otobüs kazası olmuş."

Frankie hemen ayağa fırlayıp elini içgüdüsel olarak üniformasının cebine götürüp Kelly klempini aradı ama orada değildi.

"Kurşun yarası" dedi görevli.

Frankie o an bir adrenalin patlamasıyla "Bu taraftan" diyerek genç hastanın yanına koştu. Adam göğsünün üst kısmından, yakın mesafeden vurulmuştu. Açık yaradan fışkıran kan yere akıyordu. Nefes alamıyordu inleyip elini ona uzattı.

Frankie birinci ameliyathanede dahili telefonu aldı. "Kod. Birinci ameliyathane. Kod. Birinci ameliyathane."

Bu kez görevliye dönüp "Onu masaya yatır" dedi.

"Doktor yok..."

Frankie "Masaya yatır" diye bağırıp ellerini yıkadı ve eldiven aradı. "*Hemen*."

Görevli, genci ameliyat masasına taşıdı. Frankie maskesini takıp ameliyata hazırlandı ve hemen masaya döndü. "İyi olacaksın" dedi genç adama.

Adamın boğazından tuhaf sesler geliyor, kesik kesik nefes alıyordu. Bir şey nefes borusunu tıkamıştı.

Frankie tekrar dahili telefona gidip dirseğiyle düğmeye bastı ve bu defa "Mavi kod. Acil. Birinci ameliyathane" diyerek yardım çağırdı.

"Dayan çocuk" dedi. "Doktor birazdan gelecek."

Hastanın nefesi kesildi, morarmaya başladı.

Frankie tekrar kapıya baktı. Bu insanlar *dinlemiyor* muydu? Çağrılara kulak asmıyorlar mıydı?

Beş saniye daha bekledikten sonra ameliyat arabasını bulup biraz antiseptik merhem, bir neşter ve bir solunum tüpü aldı.

Ölmek üzereydi.

Frankie onun boynunu antiseptikle silip bir neşter aldı. Trakeotomiyi yapıp genç adamın nefes almasını sağlamak yirmi saniyeden az zamanını aldı.

Adam tüpten nefes alıp vermeye başladığında "İşte oldu" dedi ve gömleğiyle yeleğini keserek yarayı ortaya çıkardı. Kan adeta *fışkırıyordu*. Bir parça gazlı bez alıp basınç uyguladı ve kanamayı durdurmaya çalıştı.

Ameliyat önlüklü kısa saçlı bir adam ameliyathaneye girdi ve olduğu yerde kaldı. "Bu da ne böyle?"

Frankie ona öfkeyle bakarak "Sonunda gelebildin. Neden bu kadar geciktin?" diye sordu.

Doktor ağzı açık bir şekilde ona baktı. Bayan Henderson da onun yanına geldi. Yüzüne hastanın kanı bulaşmış, beyaz hemşire üniforması yer yer kırmızıya boyanmış, kepi yere düşmüş halde hastanın yarasına baskı uygulayan Frankie'ye baktı.

Doktor etrafına bakınarak, "Trakeotomiyi kim yaptı?" diye sordu.

"Nefes alamıyordu" dedi Frankie.

"Yani sen mi yaptın? *Sen* mi yaptın?" dedi doktor.

"Çağrı bıraktım. Kimse gelmedi" dedi Frankie.

"Acil durumda olan başka hastalarımız da var" dedi doktor.

"Bunu bir de bu çocuğa söyle."

Doktor dönüp "Bayan Henderson, buraya bir ekip gönderin. Hemen" diyerek ellerini yıkamaya gitti.

Frankie gururdan kızardığını hissetti. Onlara yeteneklerini göstermişti. Hatta belki bu genç adamın hayatını kurtarmıştı.

Bayan Henderson kollarını kavuşturmuş, beyaz, kolalı kepinin dört bir yanından çıkıntı yapan saçları, çatık kaşları, gergin dudaklarıyla orada öylece duruyordu. "O adamı öldürebilirdin."

"Onun hayatını kurtardım hanımefendi."

"Sen kim olduğunu sanıyorsun?"

"Ben bir savaş hemşiresiyim. İyi bir hemşireyim."

"Olabilir" dedi Bayan Henderson "ama aynı zamanda da serseri bir mayın gibisin. Az önce bu hastaneyi bir yükümlülük altına soktun. Kovuldun."

Yirmi İki

Farlar önündeki özenle işlenmiş metalin üzerine düşerek kapıların ortasındaki altın sarısı M'yi aydınlattı. Frankie küçükken bu evin ne kapıları vardı ne de duvarlarla çevriliydi, dünyaya açık bir şekilde okyanusa bakan geniş arsasının üzerinde gururla yükseliyordu. O zamanlar Ocean Boulevard genel olarak yerel halkın kullandığı sakin bir caddeydi ve insana güven hissi veriyordu.

Başkan Kennedy'nin öldürülmesi her şeyi değiştirmişti. Frankie'nin çocukluğunu hâlâ öncesi ve sonrası olarak düşündüğü oluyordu. Başkan'ın ölümünden sonra Amerika'da hiç kimse Kızıl Tehlike'den dolayı kendini güvende hissetmemiş, McGrath arazisinin etrafına da duvar örülmüştü. O olaydan kısa bir süre sonra kapı onları içeri kapatmış, hayatın çirkinliklerinden onları koruyacak şekilde tasarlanmış bir vaha yaratmıştı.

Tuğla ve harç insanı korumaya yetebilirmiş gibi.

Frankie arabasını açık kapıdan geçirip araç yolundan dört arabanın sığabileceği garaja girdi ve annesinin Cadillac'ının yanına park etti. Babasının gümüş martı kanat Mercedes'i sol taraftaydı.

Çantasını unuttuğunu fark ettiğinde neredeyse ön kapıya varmıştı. Dengesiz adımlarla dönüp çantasını alıp anahtarlarını çıkardı ve ön kapıyı açtı.

Saat 04.00'tü. Ev sessiz ve karanlıktı. Oturma odasındaki tek lamba hafif bir ışık veriyordu ama onun dışında odalar karanlıktı. Frankie evin içinde gözleri bağlı bile gezinebileceği için lambayı açmadı. Oturma odasına gidip bardan bir içki şişesiyle bir bardak aldı ve verandaya çıktı.

Kovulmuştu.

Genç bir adamın hayatını kurtardığı için.

Dünya nasıl bir yere dönüşmüştü böyle?

Bir şeyler yemeliydi. Bu neden aklına gelmişti, hiç fikri yoktu.

Bir bardak... votka doldurup kafasına dikti ve tekrar doldurdu.

Acısını hafifletecek, en azından köreltecek bir şeye ihtiyacı vardı.

Kendini toparlaması gerekiyordu. Zihni öfke, korku, keder, üzüntüyle çalkalanıyordu. Arada bir ağlıyordu. Sonra çığlık attı. Ama hiçbiri işe yaramadı.

Tanrı yardımcısı olsun ki Vietnam'ı özlüyordu, oradaki kendini özlüyordu. Gözlerini kapatıp nefesini düzene sokmaya çalıştı.

Ayak sesleri duydu. Ne kadar zamandır burada içki ve sigara içip ağlıyordu? Ve nasıl hâlâ dökecek gözyaşları vardı? Birden gün ışığını fark etti. Demek ki saatlerdir buradaydı.

Işıklar yandı.

Babası pijamaları ve monogramlı sabahlığıyla verandaya çıktı. Frankie'yi görünce durdu. "Neler oluyor?.."

Annesi üzerinde ipek pijamalarıyla onun arkasından geldi. "Frances? Ne oldu? İyi misin?"

Frankie üzerinde hâlâ kan lekeli beyaz hemşire üniformasının olduğunu fark etti. Kepi bir ara düşmüştü. Ön tarafı, beyaz külotlu çorabı ve ayakkabıları kan içindeydi. "Bu gece hastanede bir adamın hayatını kurtardım. Trakeotomi yaptım."

"Sen mi?" dedi babası, şaşkınlık içinde tek kaşını kaldırarak.

"Evet, baba. *Ben*."

"Becky'nin partisinde olay çıkardığını duyduk" dedi.

Bir an babasının neden bahsettiğini anlamadı bile, dün öğleden sonrasının üzerinden bir ömür geçmişti sanki. Konu aniden değişince kafası karışmış, öfkesi kaybolmuştu. Onları hayal kırıklığına uğratmak istemiyordu. Yeniden. "Olay çıkarmak istemedim. Sadece..."

"Ama çıkarmışsın. Kulüpteki herkesin kulağına gitmiştir bile çoktan. Connor McGrath'ın kızı Vietnam'a gitmiş ve aklını kaçırmış."

"Uyuşturucu mu kullanıyorsun?" diye sordu annesi ellerini birbirine geçirerek.

"Ne? Uyuşturucu mu? Hayır" dedi Frankie. "Vietnam'a gittiğimi söylediğimde insanlar bana öyle tuhaf bakıyor ki..."

"Floransa hakkında söylediğim küçük yalanı ortaya çıkardın" dedi babası.

"Küçük yalan mı?" Frankie babasının öyle dediğine inanamıyordu. "Küçük yalan mı?"

İşte o an bunun neden olduğunu, başından beri babasının neden böyle davrandığını anladı. İtibarı. Kahramanlık hakkında hiçbir şey bilmediği halde evinde saçmasapan bir kahramanlar duvarı olan ve bu utanç verici gerçeğin ortaya çıkmasından korkarak yaşayan bir adam. "Madem yalancı olarak bilinmek istemiyorsun yalan söylemesen daha iyi olur baba. Belki de benimle *gurur* duymalısın."

"Gurur duymak mı? Bu aileyi her fırsatta utandırdığın için mi?"

"Ben savaşa gittim baba. Savaşa. İçinde olduğum bir Huey vuruldu ve havan topu saldırıları yaşadım. Çok yakına bir bomba düştüğünde günlerce kulaklarım çınladı. Ama sen bundan ne anlarsın ki?"

Babası bu söz üzerine bembeyaz oldu ve çenesini sıktı.

"Yeter" dedi.

Frankie de "Haklısın" diye karşılık verdi.

Yanından hızla geçip daha kötü bir şey söylemeden yatak odasına yöneldi.

Babasının çalışma odasının kapısı açıktı. Kahramanlar duvarındaki resimlerle hatıraları görünce hiç düşünmeden o kutsal alana girip çerçeveli resimleri duvardan indirip yere atmaya başladı. Paramparça olan cam seslerini duydu.

"Sen ne yaptığını sanıyorsun?" diye haykırdı babası kapıdan.

"Bunu" dedi Frankie. "*Kahramanlar* duvarını. Koca bir yalan bu, değil mi baba? Kahraman biri gelip kıçında bağırsa bile sen anlamazsın. İnan bana baba ben çok kahraman gördüm."

"Abin bu davranışını görse eminim o da senden bizim kadar utanırdı" dedi babası.

Annesi kapıya gelip babasına yalvarırcasına baktı. "Connor yapma."

"Hangi cüretle Finley'yi bu konuya bulaştırıyorsun?" dedi Frankie yeni bir öfkeyle. "Senin yüzünden öldü o. Oraya senin

için, seni gururlandırmak için gitti. Şimdi ona hiç zahmet etmemesini söyleyebilirim, değil mi? Ah, ama o artık yok ki. Öldü o."

"Çık dışarı" dedi babası fısıltıdan biraz yüksek bir sesle. "Çık bu evden ve sakın dönme."

"Memnuniyetle" diye tısladı Frankie. Abisinin fotoğrafını alıp çalışma odasından fırtına hızıyla çıktı.

"Bırak o resmi" dedi babası.

Frankie arkasını dönüp "Asla bırakmam. O bu zehirli evde kalmayacak. O senin yüzünden öldü baba. Bununla nasıl yaşıyorsun?" dedi.

Sonra yatak odasına koşup küçük valizine birkaç şey doldurup çantasıyla birlikte evden çıktı.

Dışarı çıkar çıkmaz pişmanlığın acısı içini doldurdu ve gözyaşları görüşünü bulanıklaştırdı. Yüce Tanrım, ağlamaktan bıkmıştı artık. Ve ruh halinin bu kadar sık değişmesinden. Babasına o korkunç şeyi söylememeliydi.

Finley'in resmiyle birlikte eşyalarını arka koltuğa fırlattı ve arabasına binip kapıyı arkasından çarptı.

Ocean Boulevard'da çok hızlı gittiğini biliyordu ama elinden başka türlüsü gelmiyordu. Nefes alamıyordu. Kendini bir korku filminde canını kurtarmak için hızla kaçan son kız gibi hissediyordu ama tehlike arkasında değildi, içindeydi, dışarı çıkmaya çalışıyordu. Dışarı çıkarsa, *kötü bir şey olacak* diye düşünüyordu. Bu öfke ve acı, onları içine hapsetmediği takdirde kendisini yok edebilirdi.

Çantasına uzanıp sigarasını aradı.

Küçük siyah hoparlörlerden müzik sesi geliyordu. "Light My Fire." Bir an hepsini hissederek kendini, Vietnam'ı, kaybettiği aşklarını nasıl özlediğini fark etti. Gözyaşları görüşünü bulanıklaştırdı ama onları silmek için elini bile kaldıramadı. Yavaşlamak isterken ayağını gaza bastı.

Bir parıltı.

Renk.

Sokak lambası, bir köpek önüne fırladı.

Direksiyonu kırıp frene öyle sert bastı ki öne savrularak kafasını direksiyona çarptı.

Neredeydi?

Yavaş yavaş kendine geldi, VW Bug'ın kaputunun parçalandığını gördü.

Bir sokak lambasına çarpmış, kaldırıma çıkmıştı.

Birini öldürebilirdi.

"Tanrım" dedi, hem rahatlamak isteyip hem de dua eder gibi. Bütün vücudu titriyordu. Midesi bulanmaya başladı.

Böyle devam edemezdi. Yardıma ihtiyacı vardı.

Ama ailesinin yanına da dönemezdi. Babasına söylediklerinden sonra şimdi oraya gidemezdi, belki de hiç gidemezdi.

Bug'ı geri vitese alıp geri geri gitti. Araba takırdayarak sokağa çıktı.

Bir köpek çimlerin üzerine oturmuş onu izliyordu.

Frankie, şu an nefret ettiği kadar kendinden hiç nefret etmemişti. Karnı aç, kalbi kırık, sarhoştu ve direksiyonun başındaydı.

Hurdaya dönmüş arabayı yol kenarına park edip anahtarları üzerinde bıraktı. Bu mahallede polis hemen haberdar edilirdi zaten. Kayıtlı sahibi Connor McGrath'ı aradıklarında arabanın ne hale geldiğini görecekti.

Belki bu onu biraz olsun korkuturdu. (Nasıl birine dönüşmüştü de sevdiği birinin acı çekmesini isteyecek hale gelmişti?)

Çantasını omzuna atıp ağır aksak adımlarla yolda yürümeye başladı.

Feribota binene ve insanların bakışlarını görene kadar üzerinde hâlâ kanlı beyaz hemşire üniformasının olduğunu bilmiyordu.

Tuvalete gidip kot pantolonuyla tişörtünü giydi. Ayakkabılarını yanına almayı unuttuğu için kana bulanmış beyaz hemşire ayakkabılarıyla kaldı.

Anakarada otobüs durağına doğru yürüdü. Her adımı ondan bir şeyler götürüyor, kendini küçülmüş, değersiz, kaybolmuş hissetmesine neden oluyordu.

Yapayalnız.

Ona kim yardım edebilirdi ki?

Aklına tek bir yer geliyordu.

Bir belediye otobüsüne binip birkaç kilometre sonra indi ve Gaziler Polikliniği'ne yürüdü.

Oraya vardığında poliklinikler kapanmıştı. Dışarıda bir banka oturdu ve arka arkaya sigara yakıp sabırsızlıkla beklerken söylediği, gördüğü ve yaptığı kötü şeyleri tekrar tekrar gözünde canlandırdı.

Saat 08.30'da binanın ışıkları yandı ve arabalar otoparka girmeye başladı.

Frankie içeri girdi. Geniş bir lobiden bej rengi bir koridora gidiliyordu. İki taraftaki duvar dibine sıralanmış sandalyelerde üzerinde kolları kesik üniforma, kot ceket, eski tişörtler giymiş genç adamlarla Kore ya da İkinci Dünya Savaşı gazisi gibi görünen daha yaşlı erkekler oturmuştu. Birkaç kişi de ileri geri yürüyordu.

Frankie resepsiyonda durdu. "Ben... Benim yardıma ihtiyacım var" dedi. "Bir sorun var."

Masanın başındaki kadın başını kaldırdı. "Ne tür bir yardım?"

Frankie kafasına, morarmaya başlayan çürüğe dokundu. Başı o kadar ağrıyordu ki düşünemiyordu. "Ben..." *Delirdim. Çözülüyorum. Ne?* "Düşüncelerim... Sinirleniyorum, üzülüyorum ve... erkek arkadaşım çatışmada öldürüldü."

Kadın bir süre ona öylece baktı, kafasının karıştığı belliydi. "Şey. Yani burası Gaziler Polikliniği."

"Ah, doğru. Ben Ordu Hemşire Birliği gazisiyim. Vietnam'dan yeni döndüm."

Kadın ona şüpheyle baktı. "Dr. Durfee odasında. İlk randevu sabah dokuzda. Sanırım siz..."

"Teşekkürler."

Kadın iç geçirip "Soldan ikinci kapı" dedi.

Frankie, Richard Nixon'ın çerçeveli portresinin altındaki plastik sandalyelerde de başka adamların oturduğu geniş koridora yöneldi. Gazilere istihdam, devlet yardımı, eğitim ve öğretim gibi farklı türde yardımlar sunan posterlerle broşürleri gördü.

Dr. Durfee'nin kapısına geldiğinde durup derin bir nefes aldı ve kapıyı çaldı.

"Buyurun."

Frankie kapıyı açıp dar, neredeyse dolap büyüklüğünde bir ofise adım attı. Dağınık bir masanın arkasında büyükbabası olabilecek yaşta bir adam oturuyordu. Her yer kâğıt yığınlarıyla doluydu. Doktorun arkasındaki duvara bir poster asılmıştı: SIKI TUTUN yazısıyla bir kedi yavrusu tek pençesiyle aşağı sarkıyordu.

Doktor siyah çerçeveli, şişe dibi gözlüklerinin arkasından ona baktı. Olan birkaç saç telini bir yana taramış, sabitlemek için belki de sprey sıkmıştı. Boynuna kadar düğmeli ekose bir gömlek giymişti. "Merhaba genç bayan. Kayıp mı oldunuz?"

Frankie yorgun bir ifadeyle gülümsedi. Burada olmak çok rahatlatıcıydı. *Yardıma ihtiyacım var* demek ve yardım almak müthişti. "Kayboldum ama doğru yerdeyim. Belki de daha önce gelmeliydim."

Doktor gözlerini kısarak bakışlarını Frankie'nin yüzünden buruşuk bluzuyla kot pantolonuna ve kırmızı lekeli beyaz ayakkabılarına kaydırdı.

"Resepsiyondaki görevli dokuza kadar vaktiniz olduğunu söyledi. Randevu alabilirim ama sakıncası yoksa hemen yardım almak istiyorum."

"Yardım mı?"

Frankie doktorun masasının önündeki sandalyeye oturdu. "İki yıl Vietnam'daydım. Ve erkek arkadaşım nisan ayında eve dönecekti ama öldü ve ölümünü bildiren bir telgraftan başka bir şey gelmedi. İnsanların bize karşı tavırları da çok tuhaf. *Vietnam* bile diyemiyoruz. Biz ülkemize hizmet etmeye gittik ama şimdi bize bebek katili diyorlar. Babam bana bakamıyor. Çalıştığım yerde genç bir adamın hayatını kurtardığım halde çok iyi olduğum için kovuldum. Döndüğümden beri duygularımı kontrol edemiyorum. Ya çığlık atacak kadar kızgın oluyorum ya da gözyaşlarına boğuluyorum. Babam o kadar utanmış ki herkese Floransa'ya gittiğimi söylemiş." Bütün bunları aceleyle anlattı ve sonrasında kendini bitkin hissetti.

"Âdet döneminde misin?"

Frankie bir an durup düşündü. "Vietnam'dan döndüğümden beri sorun yaşadığımı söylüyorum ve bana sorduğunuz soru *bu* mu?"

"Vietnam mı? Vietnam'da hiç kadın yoktu tatlım. Kendine ya da başkalarına zarar vermek gibi düşüncelerin oluyor mu?"

Frankie yavaşça ayağa kalktı. Ama bu bile neredeyse imkânsız gibiydi. "Bana yardım etmeyecek misiniz?"

"Ben gazilere yardım etmek için buradayım."

"*Ben de* gaziyim."

"Savaştın mı?"

"Şey. Hayır. Ama..."

"Gördün mü? Yakında düzeleceksin. Güven bana. Evine git. Arkadaşlarınla dışarı çık. Tekrar âşık ol. Daha gençsin. Vietnam'ı unut."

Unut. Herkes bu tavsiyeyi veriyordu.

Neden yapamıyordu peki? Doktor haklıydı. O savaşmamış, yaralanmamış ya da işkence görmemişti.

Neden unutamıyordu?

Döndü ve odadan çıkıp Başkan Nixon'ın gözetimi altındaki sandalyelere oturmuş adamların yanından geçti. Lobide bir ankesörlü telefon görünce *Barb* diye düşündü ve durdu.

En iyi arkadaşı onu bu umutsuzluktan kurtarabilirdi.

Telefona gidip ödemeli arama yaptı.

Barb ikinci çalışta cevap verdi. "Alo?"

"Ben operatör. Frankie McGrath'tan gelen ödemeli aramayı kabul ediyor musunuz?"

"Evet" dedi Barb hemen.

Operatör hattı kapattı.

"Frankie? Ne oldu?"

"Kusura bakma. Ödemeli aramak pahalı biliyorum..."

"Frances. Neyin var?"

"Bilmiyorum. Ama kötü durumdayım Barb. Paramparça oluyorum sanki." Gülmeye, içinde olduğu durumu hafifletmeye çalıştı ama başaramadı. "Ailem beni evden attı. Arabamla kaza yaptım. İşten kovuldum. Ve hepsi sadece son yirmi dört saatte oldu."

"Ah, Frankie."

Barb'ın şefkat dolu sesi Frankie'yi mahvetmişti. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı ve kendini durduramadı. "Yardıma ihtiyacım var."

"Neredesin?"

"İşe yaramaz Gaziler Polikliniği'nde."

"Gidebileceğin bir yer var mı?"

Frankie düşünemiyordu. Hâlâ ağlıyordu.

"Frankie!"

Frankie gözlerini sildi. "Crystal Pier Kulübeleri çok uzakta değil. Finley'le iskelede bisiklete binerdik..."

"Oraya git. Bir oda tut. Bir şeyler ye. Ve sakın gitme, tamam mı? Ben yola çıkıyorum. Beni duyuyor musun?"

"Uçmak çok pahalı Barb..."

"Kapatma Frankie. Crystal Pier'da bir oda tut ve orada kal. Ciddiyim."

*

Biri kapıyı yumrukluyordu.

Frankie doğrulur doğrulmaz midesinin bulandığını hissetti. Boş bir cin şişesi yatağın yanındaki halının üzerinde duruyordu.

"Aç şu lanet kapıyı Frankie."

Barb.

Frankie dalgın gözlerle etrafına bakınıp boş cin şişesini, taşan kül tablasını, boş patates cipsi poşetlerini gördü.

Neden kendini böyle hissettiği belliydi.

Yataktan kalkıp kapıya gitti, kilidini çevirdi ve kapı ardına kadar açıldı.

Barb ve Ethel, yüzlerinde endişeli bir ifadeyle tam karşısında duruyorlardı.

"Neyim var bilmiyorum" dedi Frankie. Sesi boğuktu. Yine uykusunda çığlık atmıştı belli ki.

Frankie'ye ilk sarılan Barb oldu. Ethel yanlarına gidip güçlü kollarını her ikisine birden doladı.

"Pleiku'da olsam daha iyiydi" dedi Frankie. "En azından orada kurşun geçirmez yeleğimi ne zaman giyeceğimi biliyordum. Burada..."

"Evet" dedi Barb.

"Ne yapacağımı, artık kim olduğumu bilmiyorum. Ordu ya da

Rye yok... Babam beni evden attı. Tek istediğim... Bilemiyorum... eve dönüşümü, oraya gittiğimi birilerinin umursaması."

"Biz umursuyoruz" dedi Ethel. "Bu yüzden buradayız. Ve buraya gelirken bir plan yaptık."

Frankie ıslak ve yağlı saçlarını geriye attı. "Ne planı?"

"Senin geleceğinle ilgili."

"Benim de söz hakkım var mı?" diye sordu alaycı bir ifadeyle ama aslında umurunda değildi. Arkadaşlarının onu kurtarmasından başka bir şey istemiyordu.

"Hayır" dedi Ethel. "Bu bizim ilk kararımızdı."

"Arkadaşın arayıp *yardıma ihtiyacım var* dediğinde yardım edersin. Dolayısıyla artık fikrini değiştiremezsin."

Frankie başıyla onayladı. Arkadaşlarının arkasında, kaldırımda bekleyen sarı bir taksi gördü.

"Eşyalarını topla" dedi Barb.

Frankie tartışamayacak ya da soru soramayacak kadar berbat hissediyordu ve anlatamayacağı kadar da rahatlamıştı. Banyoya gidip dişlerini fırçaladı, pantolonunu giydi ve kanlı hemşire ayakkabılarını çöpe atıp yalınayak dışarı çıktı.

"Peki, hayatımı düzeltmek için ne yapmam gerekiyor?" diye sordu Frankie üçü birlikte taksiye doğru yürürken. Arkadaşları kaçmasından korkuyorlarmış gibi onu aralarına almışlardı.

Frankie küçük valizini arabaya attıktan sonra bir yanında Barb, diğer yanında Ethel'le arka koltuğa geçti.

Ethel şoföre "Tren istasyonuna" dedi. Barb da aynı anda "Seni motelden çıkardık Frankie, sıkı tutun" dedi.

Taksi sert ahşap zemine çarpan tekerlekleriyle iskelede döndü.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu Frankie.

"Babamın Charlottesville yakınlarındaki çiftliğine" dedi Ethel. "Siz ikiniz barakada kalacaksınız. Orayı yeniden düzenleyeceğiz. Böylece bir şeyleri değiştirebileceğiz. Ben okulu bitireceğim. Barb VVAW denen şu yeni organizasyona katıldı."

Frankie döndü. "Savaşa karşı mısın?"

"Artık bitmesi gerekiyor Frankie. Faydası olur mu bilmiyorum ve torpilli beyaz çocukların hakkında hiçbir şey bilmediği bir şeye

karşı protestolarına katkıda bulunmak istemediğimden eminim. Ama bu organizasyonda *biz* gaziler sesimizi duyurabiliyoruz. Sence birilerinin bizi dinlemesi gerekmez mi?"

Frankie bu konuda ne hissettiğini bilmiyordu. "Ve beni. Siz ikiniz benim adıma ne kararı aldınız?"

"Biz de sana bunu bulman için zaman veriyoruz" dedi Ethel.

Frankie ağlamaktan bıkmamış, içi tamamen boşalmamış olsaydı ağlayabilirdi. Tanrı kız arkadaşları korusun. Erkeklerin yönettiği bu çılgın, karmaşık, paramparça dünyada kadınlara güvenebilirdiniz.

"Bu baraka..." dedi Frankie. "Kapalı su tesisatı var mı?"

Ethel'in yüzünde bir tebessüm belirirken Frankie'nin bu cesur plana hayır demesinden ne kadar korktuğu anlaşıldı. "Neden? Sahra tuvaleti için fazla mı iyisin Teğmen?"

Frankie gülümsedi... ne zamandır gülümsememişti? Hiç hatırlamıyordu. "Hayır, hanımefendi. Siz ikiniz yanımdayken sanırım her yerde yaşayabilirim."

Barb elini uzattı. Üçü el ele tutuştu. "Kötü anıları unutun artık" dedi ciddiyetle. "Orada olanları hiç unutmayacağız ama yolumuza bakacağız. Vietnam'dan uzaklaşıp geleceğe gideceğiz."

Bir anda her şey ciddi, önemli ve aniden mümkün gibi göründü.

Frankie, *Artık bu konuda konuşmayacağım. Unutacağım. Devam edeceğim, diye düşündü.*

"Gidiyoruz" dediler aynı anda.

Sadece Frankie'ye yeni bir çift ayakkabı almak için durdular.

İkinci Kısım

Gençliğin taparcasına sevildiği bir ülkede, biz daha yirmili yaşlarımız bitmeden gençliğimizi kaybettik. Ölümü kabullenmeyi orada öğrendik ve bu da ölümsüzlük duygumuzu yok etti. İnsani zaaflarımızla, karanlık yanımızla karşılaştık... Savaş inancımızı yok etti, güvenimize ihanet etti ve toplumumuzun ana akımından dışlanmamıza neden oldu. Ve hâlâ tam anlamıyla ait hissetmiyoruz. Hiç hissedebilecek miyiz, bilmiyorum.

–WINNIE SMITH

AMERICAN DAUGHTER GONE TO WAR

Yirmi Üç

Virginia
Nisan 1971

Frankie yirmi beş yaşına geldiğinde yaşının getirdiği bir ihtiyatla hareket ediyor, her an kötü bir şey olabileceğinin bilinciyle tedbiri elden bırakmıyordu. Ne ayaklarını bastığı toprağa ne de tepesindeki gökyüzüne güveniyordu. Savaştan döndüğünden beri ne kadar kırılgan olduğunu, duygularının ne kadar kolay değişebileceğini öğrenmişti.

Buna rağmen bu duygu patlamalarını, ağlama krizlerini, Virginia'daki ilk yıllarının büyük kısmında onu dikkatle izleyip ruh halini sürekli olarak anlamaya, kendine zarar verme, keder ve öfke düzeyini ölçmeye çalışan en iyi iki arkadaşından bile gizlemeyi öğrenmişti. Başta, McGrathların o gelenekselleşmiş ben iyiyim kamuflajına alışmakta zorlanmıştı elbette.

Buraya ilk geldiğinde kâbuslar hâlâ korkunçtu, hâlâ onu uykusundan uyandırıyor ve yere yatmasına neden oluyordu.

Ama zaman –ve dostluk– tam da vaat ettiği şeyi yapmıştı; acısı ve kederi ellerinde yumuşamış, esnek hale gelmişti. Bilinçli düşünüp hareket ettiği, dikkatli ve temkinli bir hayat yaşadığı, ona savaşı, kaybı ve ölümü hatırlatan her şeyden uzak durduğu sürece acısını ve kederini biraz olsun yumuşatabildiğini fark etti.

Birinci yılın Noel'inde annesine yazacak gücü kendinde bulmuş, annesi de hemen cevap yazmıştı. Ailenin tipik özelliği ola-

rak Frankie'nin ülkenin diğer ucuna kaçmasına neden olan o korkunç geceden ikisi de bahsetmedi. Bildikleri yolda ilerlediler. Aradaki zemin biraz engebeliydi ama ikisi de bu yolda ilerlemeye kararlıydı. Frankie annesinden gelen o ilk mektubu hatırlıyor, sık sık da okuyordu: *Baban ve ben senin yanında olamadığımızda seninle ilgilenen kız arkadaşlarına minnettarım. Seni seviyoruz ve bunu yeterince sık dile getirmeyişimizin sebebi bu tür kelimelerin kullanılmadığı ailelerde büyümüş olmamız. Baban ve... savaşa gitmen konusundaki suskunluğuna gelince... Bu konuda tek söyleyebileceğim, ülkesine hizmet edememiş olmanın kırgınlığını içinde taşıması. Onun kuşağındaki tüm erkekler Avrupa'ya giderken o evde kaldı. Evet, Finley ile gurur duyarken senden utandı. Ama belki de asıl utandığı kişi kendisi ve arkadaşları gibi senin de onu acımasızca yargılamandan korkuyor...*

Frankie yaşadığı zorluklardan hiç bahsetmeyip Vietnam kelimesini asla yüksek sesle söylememeyi öğrenmişti. Tansiyonunun yükseldiğini, içinin keder ya da öfke seliyle dolduğunu hissettiğinde gergince gülümseyip bulunduğu odadan çıkıyordu. İnsanların yüksek sesi fark ettiğini öğrenmişti; sessizlik acı için kusursuz bir kamuflajdı.

Başlarda Vietnam'ı hayat hikâyesinden ayırmak neredeyse imkânsızdı. Dünya böyle bir iyileşmeye komplo kurmuş gibiydi.

Her sohbette savaş konuşuluyordu. Barlarda, oturma odalarında, televizyonda. Herkesin bir fikri vardı. Amerikalıların büyük çoğunluğu artık savaşa ve savaşa giden erkeklere karşıydı. 1969'da dünya Amerikan askerinin köylerde kadın, erkek, çocuk ayırmadan beş yüze yakın silahsız Güney Vietnamlı sivili öldürdüğü korkunç My Lai katliamından haberdar olmuştu. Gün geçtikçe daha fazla askerin evine eroin bağımlısı olarak dönmesi, onlar hakkındaki bebek katili söylemini daha da güçlendirdi.

Amerika savaşı kaybediyordu ve halka yalan söylemeye, birçoğu evine ceset torbasında dönen askerleri savaşa göndermeye devam eden Nixon dışında herkes bunu biliyordu.

Her kadın ülkeyi parçalayan, genci yaşlıdan, zengini fakirden, muhafazakârı liberalden ayıran şiddet dalgasına farklı tepkiler vermişti. Ethel veterinerlik okulunun üçüncü yılındaydı ve baba-

sının yanında yarı zamanlı çalışıyordu. O ve Noah evlilikten ve çocuklardan bahsetmeye başlamışlardı. İkisi de kilisedeki pazar ayinlerini ya da yerel lisenin futbol maçını asla kaçırmıyordu. Güvece ve iskambil oyunlarına düşkünlükleri kadınlar arasında uzun süredir şaka konusuydu. Ethel bu çiftlikte, bu insanların arasında büyümüştü ve buraya gömülmek istiyordu. Bu yüzden önüne bakıp işini yapıyor, arkadaşlarıyla ve komşularıyla ters düşmemeye bakıyordu. *Bu savaş yakında bitecek ama ben hep burada yaşayacağım. Çocuklarım burada okula gidecek ve ben de muhtemelen Okul Aile Birliği başkanı olacağım,* diyordu sürekli.

Barb her yönden onun zıddıydı. VVAW'ın lafını sakınmayan katılımcı bir üyesi olmuştu. Toplantılara gidiyordu. Pankartlar hazırlıyor, protestolara katılıyordu. Üstelik sadece savaşa karşı değildi. Eşit Haklar Tasarısı'nın yürürlüğe girmesi için lobi yaptı. Kadınlara güvenli kürtaj hakkı ve temel sağlık hizmetleri için yürüdü. Dünyayı değiştirme çalışmalarının yanı sıra barmenlik yaparak para kazandı. Ona göre barmenlik nereye ait olduğuna henüz karar verememiş bir kadın için harika bir işti.

Frankie ise hemşireliğe dönmüştü. Başlangıçtaki önyargılara ve Vietnam'da kazandığı tecrübenin göz ardı edilmesine katlanmış, yeteneklerini göstermeye odaklanmıştı. Diğer birçok hemşireden daha çok ve daha uzun süre çalışmış, zamanını vermiş, uzmanlık eğitimi almıştı. Zaman içinde ameliyathane hemşiresi olmuştu ve şimdi travma cerrahisinde uzmanlaşmaya çalışıyordu.

Bu serin nisan sabahında, şafaktan önce uyanıp at binmek için hazırlanmıştı. Hava soğuktu, bahar ayazı vardı.

Güney'in o mis kokan havasını, sabahları çimenlerin üzerindeki sis bulutunu seviyordu. Ruhundaki çalkantıları yatıştırıyordu. Bugün araç yolundaki kiraz ağaçları pembe çiçeklerini açmıştı. Ethel'in yıllar önce at binmenin insana huzur verdiğine dair sözleri doğruydu.

Frankie inişli çıkışlı yeşil tarlaları, dört parmaklıklı siyah çitleri, mevsimlerle birlikte renk değiştiren ağaçları seviyordu. Şimdi yapraklar tazeliğin parlak yeşil tonuna bürünüp pembe çiçeklerle dolmuştu. Ama Frankie'yi en çok rahatlatan atlarla iç içe olmak-

tı. Ethel yine haklı çıkmıştı. At binmek Frankie'yi en az arkadaşlık kadar sakinleştirmişti.

Frankie çit parmaklıklarının arasından geçip ahıra yöneldi, yoğun ve gri siste çizmelerini zar zor görebiliyordu.

Ahır gübre, taze saman balyaları ve büyük metal çöp tenekelerinde sakladıkları tahıl kokuyordu. Yanından geçtiği atlar ona bakıp hafifçe kişniyordu.

Sol taraftaki en son ahırda durdu ve mandalı kaldırdı. Adi Huş ikram beklercesine dudaklarını oynatıp hırıldayarak ona yaklaştı.

"Merhaba kızım" dedi Frankie eldivenli elini uzatarak.

Adi Huş tahılı dağıtarak yerken çoğu ağzı yerine yere döküldü. Frankie onu aradaki koridora çıkarıp hemen eyerini yerleştirdi ve kolanı sıkmak için dizini kısrağın karnına bastırdı.

Frankie ve Adi Huş çabucak patikaya çıkmış, sisin içinde dörtnala koşuyorlardı. Kısrağın nefesi kesilmeye başladığında Frankie onu önce tırısa geçirip sonra yürüttü. Eve sabit ve sakin bir tempoda, ağır adımlarla yürüdüler.

Ahıra döndüklerinde Frankie atların yemini ve suyunu verip Adi Huş'u yerine bıraktı ve barakaya döndü. Sabahın ilk ışıkları tarlalara düşüyordu. Eğimli dik çatısı, geniş davetkâr verandası ve bembeyaz ahşap duvarlarıyla Ethel'in babasıyla birlikte yaşadığı ana ev sol taraftaydı. Eskiden çiftlik işçilerinin kaldığı barakalarsa sağ taraftaydı. On sekiz aydır da Frankie ile Barb'ın yaşadığı iki odalı bir kulübeye dönüştürülmüştü. Boya yapmayı, yıkıp yeniden inşa etmeyi ve basit tesisat işlerini halletmeyi öğrenmişlerdi. Saatlerce garaj satışlarında gezinip başkalarının çerçöpünü kendi hazinelerine dönüştürmüşlerdi. Akşamları isten kapkara olmuş taş şöminenin başında oturup sohbet ederken söyleyecekleri şeyler hiç bitmiyordu.

Frankie birkaç basamağı çıkıp kulübedeki tek banyoya girdi ve duş alıp iş kıyafetlerini giydi.

Barb daha yataktan kalkmadan o evden çıkıp işe gitti.

*

Frankie ameliyathanedeki on iki saatlik vardiyası bitince iş arkadaşlarına el sallayıp Barb'la birlikte kullandıkları eski Ford Falcon'a gitti. Kasabadan çıkarken teybe bir John Denver kaseti koyup ona eşlik ederek yola devam etti.

Barb'ın çalıştığı bara gidip günün bu saatinde çoktan gelen müdavimlerin hurdası çıkmış eski kamyonetlerinin arasına park etti. Barb'ın bisikleti dışarıdaki pürüzlü tahta duvara yaslanmıştı.

İçerisi karanlıktı ve küf kokuyordu. Yerlere talaş dökülmüştü ve bar tabureleri yüzyıllık sadık müşteriler tarafından yıpratılmış, iyice yumuşamıştı.

Barb burada birkaç aydır çalışıyordu ve devam etme niyetinde değildi. En azından sık sık böyle diyordu. Yakında daha kaliteli, şehre daha yakın, bahşişlerin daha iyi olduğu bir yer arayacaktı. Ama burası da çiftliğe yakındı ve davası için daha fazla çalışmasına olanak sunuyordu.

Şimdi Afro saçlarına taktığı kırmızı beyaz mavi şal ve omzuna attığı nemli havluyla barın arkasında duruyor, kocaman altın halka küpeleri ışıl ışıl parlıyordu.

Frankie bir bar taburesine yanaştı. "Selam."

Barb "Jed! Mola veriyorum" diye seslenince patronu Jed bir dakika sonra ofisten çıkıp barın arkasına geçti.

Barb iki soğuk bira alıp arka taraftaki piknik masalarından birine gitti. Yaz geldiğinde barda kırmızı plastik tabaklarda ev yapımı tütsülenmiş barbekü satılacaktı ama havalar ısınmadan yapamazlardı.

Frankie birayı alıp kapağını açarak büyük bir yudum içtikten sonra masaya yaslanıp bacaklarını öne doğru uzattı. Kaşlarını çatarak Barb'a baktı ve "Ne oldu?" diye sordu.

"Artık düşüncelerimi de okuyabiliyor musun?"

"Bu beceriyi yeni edinmedim Barbara. Ne oldu?"

"Kahretsin, ben de alıştıra alıştıra söyleyecektim." İç geçirip "Senden bir iyilik isteyeceğim" diye devam etti.

"Her zaman yardım ederim. Biliyorsun."

"Hepsi için" dedi Barb. "Finley, Jamie, Rye ve diğerleri."

Frankie irkildi. Kendi aralarında konuşurken isimleri pek dile getirmezlerdi. Barb ve Ethel, Frankie'nin kırılganlığını dikkate

alıp yeniden kederlenebileceğinden endişe duyuyorlardı ki endişelenmekte de haklıydılar. Frankie hâlâ bazen uyandığında bir an Rye'ın öldüğünü unutup ona uzanıyordu.

"VVAW önümüzdeki hafta Washington'da protesto düzenliyor. Buna gerilla tiyatrosu diyorlar."

Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri.

"İlgilenmediğimi biliyorsun. Daha önce de söylemiştin" dedi Frankie. "Ben yürüyüşlere katılmıyorum."

"Bu özel bir şey. İnan bana. Ayrıca yürüyüşe katılacak tek birlik bizimki de değil. Medyanın dikkatini çekip Nixon'ın da fark etmesini istiyoruz." Barb ona baktı. "Benimle gel."

"Barb... orayı düşünmemeye çalıştığımı biliyorsun."

"Biliyorum ve çabana saygı duyuyorum. Senin için ne kadar zor olduğunun farkındayım ama askerler ormanda ölmeye devam ediyor Frankie. Kaybedilmiş bir savaş için ölüyorlar. Ve şey... Will için bir şeyler yapmamı sen bana söyledin. Ben de bunu yapıyorum işte."

"Söylediklerimi bana karşı kullanman hiç hoş değil."

"Biliyorum, haklısın. Rezil bir durum ama biz, yani sen ve ben buna inanıyoruz" dedi Barb. "Bu kadar itilip kakılmamıza ve çok fazla şey yaşamamıza rağmen vatanseveriz."

"Artık kimse vatanseverleri istemiyor" dedi Frankie. "Çiftlik dışında askeri tişört giyemiyorum, yoksa yüzüme tükürürler. Ülke bizim canavar olduğumuzu düşünüyor. Yine de birliklere saygısızlık edemem."

"Protesto onlara saygısızlık değil Frankie. İşin bu kısmını yanlış anladık. Ayağa kalkıp değişiklik talep etmek cesaret ister. Biz *gaziyiz*. Protestolarda bizim de sesimizin çıkması, hem de gür çıkması gerekmez mi?"

Barb arka cebinden katlanmış bir dergi sayfası çıkarıp kırışıklıkları açarak masanın üzerine koydu. Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri'nin *Playboy*'daki tam sayfa reklamıydı bu. Resimde Amerikan bayrağına sarılı tek bir tabut vardı. Başlıkta ise SON ON YILDA 335.000'DEN FAZLA ARKADAŞIMIZ VİETNAM'DA ÖLDÜ YA DA YARALANDI VE HER GÜN YENİLERİ EKLENİYOR.

BUNA DEĞMEZ diye yazıyordu. Buna değeceğini düşünmüyoruz. İlanın alt köşesinde BİZE KATILIN çağrısı vardı.

Frankie ilana baktı. Kamuoyu net bir şekilde savaşa karşı çıktığından beri yaralı ve ölü sayısı giderek daha fazla bildirilmeye başlanmıştı. Bunu basılı olarak görmek gerçekten zordu. Bu kadar genç ölürken yenileri gemilerle gönderilmeye devam ediyordu.

Basın artık Nixon'ın istediği yönde körü körüne haber yapmıyordu. Gazeteciler birliklerle doğrudan görüşme hakkı elde etmişti. Dolayısıyla çatışmaları izliyor, ölüleri haber yapıyorlardı. Bu hafta Avustralyalı kadın gazeteci Kate Webb, Vietnam Halk Ordusu tarafından esir alınan grubun içindeydi. Artık herkes kadınların da Vietnam'da olduğunu bilmeliydi. Frankie derin bir nefes alıp dışarı verdi.

"Slim bir defasında bana Vietnam'da bir helikopter pilotunun ortalama yaşam süresinin otuz gün olduğunu söylemişti" dedi Barb.

"Biliyorum. Ben de duydum bunu ama doğru olup olmadığını bilmiyorum."

"Buna bir son vermek zorundayız" dedi Barb. "Biz. Yani bedelini ödeyenler."

Bu yanlıştı. ABD hükümetinin orduyu bu duruma sokması suçtu. Peki bu kadar az sayıda gazi savaşı durdurmak için ne yapabilirdi? Barb gibi insanlar yıllarca yürüyüş düzenlemişti de ne değişmişti?

Protesto anlamsızdı. Hatta vatanseverlikle ilgisi yoktu belki.

Ama orada insanlar ölüyor, helikopter kazalarında hayatını kaybediyor, mayına basıyor, hiç görmedikleri bir düşman tarafından vuruluyorlardı.

En azından bunu protesto *edemez* miydi?

"Tutuklanabiliriz" dedi Frankie.

"Ulusal Muhafızları çağırabilirler. Üzerimize göz yaşartıcı gaz sıkabilirler" dedi Barb ciddiyetle ve "Kent State ve Jackson'da olduğu gibi" diye ekledi.

"Ne güzel, iyi tarafından bakıyorsun."

"Bu şaka değil" dedi Barb. "Ülkenin başındaki yaşlı beyaz adamlar korkuyor. İnsanlar korktuklarında aptalca ve çirkin şeyler

yaparlar." Ona doğru eğildi. "Ama güçlerine ve bizim korkumuza güveniyorlar. Ve orada her an bir kadının oğlu, bir kızın erkek kardeşi öldürülüyor."

Frankie yürüyüşe katılmak istemiyordu. Vietnam'ı ve bunun ona nelere mal olduğunu düşünmek istemiyordu. İki yılı aşkın süredir yapmaya çalıştığı şeyi yapmak istiyordu: unutmak.

Barb'ın ondan istediği şey tehlikeliydi, Frankie'nin zihninde henüz tam dengesini bulamamış huzuru bozuyordu.

Korkma McGrath.

Jamie'nin sesi kafasının içinde yankılandı.

Barb haklıydı.

Frankie'nin bunu yapması gerekiyordu. Bir Vietnam gazisi olarak ve Finley, Jamie ve Rye için yükselen muhalefet çığlığına kendi sesini katmalıydı. *Artık yeter* demeliydi.

"Sadece bu defalık" dedi Frankie.

Ama neredeyse söyler söylemez pişman oldu.

*

Yürüyüşten önceki gün Frankie işine bir türlü odaklanamıyordu. Ameliyatlar arasındaki boşlukta onu neyin beklediğini düşünüyor, sayısız miting ve protestoya damgasını vuran şiddet olayları takıntılı biçimde aklına gelip duruyordu. Nixon, Kent State'teki barışçıl bir protestoyu durdurmak için Ulusal Muhafızları göndereli bir yıl bile olmamıştı. Sis dağıldığında dört öğrenci ölmüş, onlarcası yaralanmıştı. Sadece on bir gün sonra ise Jackson Eyalet Üniversitesi'ndeki protestoda polis öğrencileri vurmuştu.

Aslında yürüyüşe şiddetle müdahale edilmesinden endişe ettiği kadar diğer gazilerle birlikte durup *Oradaydım* demek de onu fazlasıyla endişelendiriyordu. Son iki yılda her fırsatta bu gerçeği saklamış, Vietnam'dan bahsedildiğinde konuyu değiştirmişti. Barb ve Ethel bile Vietnam'dan pek bahsetmiyordu; Frankie onu korumak için sessiz kaldıklarını ve normal zamanlarda bunun yardımcı olduğunu biliyordu. Kötü zamanlarda ise unutamamasını kendisinde bir sorun olmasına, zihninde bir hasar olmasına yo-

rarak endişeleniyordu. Zaman içinde, orada görev yaptığını saklayıp bu konuda konuşmamak utancın kök salmasına yol açmıştı. Neden utandığını hiçbir zaman tam anlamıyla bilmiyordu, sadece zayıf olduğunu ya da her nasılsa kötü bir şey yaptığını, kimsenin hakkında konuşmak istemediği kötü bir şeyin parçası olduğunu düşünüyordu. Belki de bu en basit haliyle Amerikan onurunun belirgin çöküşünün bir parçası olmaktı. Bilemiyordu.

Eve dönüş yolunda, protestoya giderken ne giyebileceğini düşündü ve sonunda düşük bel kot pantolonuyla beyaz fitilli boğazlı kazağını giymeye karar verdi. Saçlarını ortadan ayırarak düzleştirdi. Son dakikada ANC rozetini (kalın bir N harfinin arkasında iki yana açılmış kanatlar olan pirinç bir simge) bulup kazağına iğneledi.

Yatak odasından çıkarken kapıyı arkasından kapattı.

Barb ve Ethel mutfakta alçak sesle konuşuyordu. Barb eski, lekeli üniformasının pantolonuyla siyah balıkçı yaka bir kazak ve kolları kesik Levi's mont giymişti. Vietnam'daki arkadaşları ve hastalarından aldığı iğnelerle armaları montuna takmıştı. Sırtına büyük siyah bir barış sembolü çizmişti. ONLARI EVE GETİRİN! yazısını da bir çubuğa tutturmuştu.

Mavi laboratuvar önlüğünü giyen Ethel kendine bir fincan kahve doldurdu. "Barb seni buna nasıl ikna etti bilmiyorum Frank. VVAW da en az SDS[7] kadar cinsiyetçi" diye ekledi. "Siz kızlar oraya gittiğinizde sizden kahve yapıp atıştırmalık hazırlamanızı isteyecekler."

"Gelmeyenler şikâyet edemez" dedi Barb.

"Çok yazık" dedi Frankie suratını asarak.

Dün gece üçü birlikte yün battaniyelere sarınıp en az bir saat arka bahçedeki ateşin etrafında oturmuş, bugünkü yürüyüşü tartışmışlardı. Barb birkaç gün içinde bir düzineden fazla savaş karşıtı grubun Washington'a gelmesinin planlandığını söylemişti. VVAW en başta yürüyerek kendini göstermek istiyordu. Dikkatleri üzerlerine çekmeyi, haber yayınlarında en başta yer almayı planlıyorlardı.

---

7 *Students for Democratic Society*. Demokratik Toplum için Öğrenciler. (ç.n.)

"Dikkat edin" dedi Ethel. "Eve vaktinde gelin, yoksa polisi ararım."

Barb "Başımız derde girerse polisle girmiş olur zaten" diye güldü.

Frankie arkadaşına bakıp "Böyle sözler hiç yardımcı olmuyor" dedi.

"Haydi bakalım" dedi Barb. "Rüzgâr gibi esip gürleyeceğiz."

Ethel, Frankie'ye sarılıp "Tanrı yanınızda olsun kızlar. Dünyayı değiştirmeye gidin" dedi.

Frankie, Barb'ın peşinden arabaya gidip yolcu koltuğuna oturdu.

Barb arabayı çalıştırıp Creedence çalarken müziğin sesini açtı.

Sonra gülümseyerek ona dönüp "Hazır mısın?" dedi.

Frankie derin bir nefes aldı. Sinirleri gerilmişti. Bu iş çok yanlıştı. "Sadece sür Barbara."

*

D.C.'ye ulaştıklarında saat gece yarısına yaklaşıyordu.

Varış yerleri olan Potomac Parkı, ışıl ışıl aydınlatılmış şehrin ortasında kapkara bir alandı; Frankie karanlığın içinde kurulmuş çadırları görebiliyordu. VVAW parkı işgal etmiş, bir kamp yerine çevirmişti.

"Hadi kendimize bir yer bulalım" dedi Frankie.

Barb arabayı sokağa park ettikten sonra "Çadırı bagajdan çıkar" dedi.

Yolun karşısında zırhlı polisler uzun bir sıra halinde yan yana dizilmişti.

Parka giderken polislerin yanından geçtiklerinde Frankie "Sakın bir şey söyleme" diye onu uyardı. "Ciddiyim. Yürüyüşten önce tutuklanmaya hiç niyetim yok."

Barb başını sallayarak onayladı. Geniş parkın sınırına geldiler. Ne birbirleriyle ne de diğer VVAW kampçılarıyla konuşmadan çadırlarını kurup ön tarafa iki sandalye koydular. Karanlıkta oturup yere çakılan çivi seslerini dinlerken farlarıyla geceyi delip geçen arabaların sayısı giderek artıyordu. Uzaktan müzik sesleri ve kısık sesli konuşmaların uğultusu geliyordu.

"Acaba kadınlardan sadece biz mi geldik?" dedi Frankie termosundan kahve içerken.

Barb iç geçirdi. "Hep öyle olmaz mı?"

*

Frankie sabah çadırdan dışarı adımını attığı anda kendini, kimisi eski, lekeli üniforması, kot pantolonuyla, kimisi yakasında barış sembolüyle eyaletinin, birliğinin bayrağını taşıyan kendi yaşlarında genç adamların arasında buldu. Kaliforniya ve Colorado'dan gelmiş yüzlerce araba konvoy halinde parkın yakınına park edip kapılarını sloganlarla süslemişlerdi. Çimlerin üzerine park edenler bile vardı.

O orada dururken hurdası çıkmış, eski bir okul otobüsü çimlerin üzerine gelip durarak kapılarını açtı. Gaziler "What's it good for? Absolutely nothing!" şarkısını söyleyerek otobüsten indi.

Çalı saçlı bir adam, elinde bir megafonla parkın ortasında duran ve birinin sprey boyayla üzerine YETER ARTIK! yazdığı bir kamyonetin arkasına atladı. "Silah arkadaşlarım, vakit geldi. Bugün yumruklarımızı ve silahlarımızı değil, sesimizi yükselterek yürüyoruz ve *Yeter artık. Askerlerimizi eve getirin!* diyoruz. Tekerlekli sandalyedeki Ron'un arkasında tek sıra olun. Huzuru bozmayın. Devlete bizi durması için bir sebep vermeyin. Hadi gidelim!"

Adamlar, ellerinde bayraklarla tekerlekli sandalyede diğerlerine liderlik eden birkaç gazinin arkasında yavaş yavaş sıraya girdiler. Koltuk değnekli, yüzleri yanmış, kolsuz adamlar, arkadaşlarının yönlendirdiği kör adamlar da onların peşindeydi.

Barb ve Frankie görebildikleri kadarıyla parktaki tek kadınlardı. El ele tutuştular ve Lincoln Memorial Köprüsü'nü yürüyen kardeşlerine katıldılar.

Vietnam gazileri ellerinde pankartlar, sloganlar eşliğinde akın akın yürüyordu.

Slogan atıp pankart taşıyan başka adamlar da onlara katıldı.

Yürürken biri Frankie'ye öyle sert çarptı ki Frankie yana doğru sendeledi ve Barb'ın elinden kayıp yere düştü. "Barb!" diye bağır-

dığında onun da "Frankie!" diye seslendiğini duydu ama adamlar aralarına doluşmuştu.

Frankie kalabalığın içinde arkadaşını göremedi. Barb'ın duymasını ümit ederek "Çadırda buluşalım!" diye bağırdı.

"İyi misiniz hanımefendi?" dedi bir adam ayağa kalkmasına yardım ederek.

Genç, sarışın, dağınık kızıl sarı sakallı, bıyıklı bir adamdı. Frankie'yi kolundan tutarak dengede durmasına yardım etti. Kolları kesik, yırtık ve lekeli bir üniforma giymişti. Kaskına kocaman bir barış sembolü çizmişti. Diğer elinde de SAVAŞA KARŞI VİETNAM GAZİLERİ yazılı bir pankart tutuyordu.

Protestocular onları iterek ilerlemeye devam ediyordu.

"Savaşı durdurun! Onları eve getirin! Savaşı durdurun! Onları eve getirin!"

"Kenara çekilin hanımefendi" dedi adam.

Biri daha ona çarpınca Frankie yine tökezledi. "Ben yürüyüşe katılmaya geldim."

"Kusura bakmayın hanımefendi. Bu yürüyüş gaziler için. Biz bir şeyler göstermeye çalışıyoruz. Umarım Beyaz Saray'daki o pislik bizi dinler de halka yalan söylemeyi bırakır."

"Ben de gaziyim" dedi Frankie.

Adam ileriye bakarak "Vietnam gazisi" dedi sabırsızca.

"Ben de oradaydım."

"Vietnam'da kadınlar yoktu."

Sloganlar daha da yükseldi. "Savaşı durdurun! Onları eve getirin."

"Benim gibi biriyle karşılaşmadıysan bu şanslı olduğunu gösterir. Yani..."

"Kenara çekilin hanımefendi. Bu, savaşa katılan erkeklerin protestosu. Savaşanlar, anlıyor musunuz?" Hareket halindeki kamuflajlı, çıplak göğüslü, üniformalı, uzun saçlı, Afro saçlı ve kasklı kalabalığın içinde kayboldu.

Bu da neydi böyle?

Buraya da mı ait değildi? "BEN DE ORADAYDIM" diye bağırdı öfkeyle.

Dirsekleriyle kendine yol açıp ilerleyerek köprüyü geçen pro-

testocu kalabalığın arasına karıştı. "Savaşı durdurun!" dedi yumruğunu kaldırarak. "Onları eve getirin!" Diğerlerinin sesleri arasında kendi sesi duyulmasa bile bağırmaya devam etti, Nixon'a, yönetime, Kuzey Vietnamlılara avazı çıktığı kadar bağırdı. Bağırdıkça daha da sinirleniyordu; Arlington Ulusal Mezarlığı'na vardıklarında, bakımlı yeşil çimlerin üzerine dikilmiş beyaz haçlar onu daha da öfkelendirdi.

Arlington Mezarlığı'nda polisler çelenk taşıyan siyahlar içindeki bir grup kadını durdurmaya çalıştı.

Birisi "Onlar Altın Yıldız Anneleri" diye bağırdı. "Bırakın geçsinler."

Kalabalığın içindekiler de "Bırakın geçsinler, bırakın geçsinler, bırakın geçsinler" diye bağırmaya başladı.

Altın Yıldız Anneleri mezarlık girişinin önünde hepsi siyah giyinmiş küçük bir grup halinde duruyor, hareket edemiyorlardı. Nereye gideceklerini bilmiyorlardı sanki. Hiçbiri elindeki çelengi bırakmadı.

Oğullarını Vietnam'da kaybeden bu kadınlar şimdi onların mezarına çelenk bile bırakamıyordu. Annelerden biri yanakları gözyaşlarıyla ıslanmış halde başını kaldırdığı an Frankie'yle göz göze geldi.

O bakışlar Frankie'ye kendi annesini ve abisini hatırlattı. Finley ölünce aileleri yok olmuştu.

Polisler ne cüretle Altın Yıldız Anneleri'ni oğullarının mezarlarından uzak tutardı?

Yürüyüşçülerin havası değişmişti. Frankie o öfkeyi ve kızgınlığı içinde hissetti. Sloganlara eşlik ediyordu. "İçeri girmelerine izin verin."

"Lanet olsun, hayır, biz sizin savaşınızı istemiyoruz!"

Bir helikopter tehditkâr bir uğultuyla kalabalığın üzerinde uçtu. Frankie o tanıdık uğultuyu duyar duymaz bütün ölen erkekleri düşündü. O helikopterlerde silah olduğunu da biliyordu.

"Onları eve getirin!" diye bağırdı. "Savaşı durdurun!"

*

İki gün sonra yüz binlerce protestocu yan sokaklardan, parklardan, köprülerden gelip toplanarak şehre akın ederken Frankie ve Barb da yine Washington D.C.'deydi. Üstelik artık sadece gaziler yoktu. Üniversite öğrencileri, profesörler, ülkenin dört bir yanından gelen kadın ve erkekler de vardı. Kadınlar bebek arabalarını itiyor, erkekler küçük çocuklarını omuzlarında taşıyordu.

VVAW protesto yürüyüşünün yapıldığı gün Altın Yıldız Anneleri'nin oğullarının mezarını ziyaret etmesine izin verilmemesi Amerika'daki tüm haber programlarında yer bulmuştu. Bu olay Amerika'nın Vietnam konusunda ne kadar yanlış bir yol izlediğinin mükemmel bir görsel hatırlatıcısı oldu: Annelerin oğullarının mezarını ziyaret etmesine izin verilmiyordu. Erkekler savaşta yok edilmiş, savaş meydanlarında paramparça olmuş, evlerinde unutulmuşlardı.

Bu *yanlıştı.*

Kız arkadaşları da Finley de Jamie de Frankie'ye ahlak konusunda asla taviz vermediğini defalarca söylemişlerdi ve bu doğruydu. Hâlâ eskisi kadar iyi bir Katolik kızıydı o. İyiye ve kötüye, doğruya ve yanlışa, Amerikan rüyasına inanıyordu. Bu savaşın yanlışlığına göz yumarsa nasıl biri olurdu?

Bugün yine Barb'la beraber, pankartlar taşıyan insanlar, öfkeyle yumruğunu kaldıran tekerlekli sandalyedeki gazilerin oluşturduğu bu daha büyük, daha öfkeli kalabalığın bir parçası, devasa bir insan denizinin içinde iki kadın olarak Anayasa Caddesi'nde duruyordu. Washington'da bir hafta içinde düzenlenen bu ikinci yürüyüş düzinelerce savaş karşıtı grubu buraya getirmişti. Bu günlerce sürecek büyük bir protesto olacak, savaş karşıtlarını akın akın Beyaz Saray'a ve Kongre Binası'na taşıyacaktı. Ve yürüyüş baştan sona haber ekipleri tarafından çekilecek, Amerika'daki bütün oturma odalarında yayınlanacaktı.

Barb pankartını kaldırdı. BİRLİKLERİ HEMEN EVE GETİRİN! yazıyordu.

Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri üniformaları, yamalı kot ceketleri ve şapkalarıyla kolayca tanınabiliyordu ama onların yanı sıra binlerce protestocu da vardı: Hippiler ve üniversite öğrencileri, ta-

kım elbiseli erkekler ve şık kıyafetli kadınlarla birlikte duruyordu. Rahibeler, rahipler, doktorlar, öğretmenler. Hepsi tek bir ağızdan Nixon'ın savaşı durdurmasını istiyordu.

Frankie ve Barb yürürken el ele tutuştular ama bu defa ne tür tehlikelerle karşı karşıya olduklarını bildikleri için birbirlerini kaybettikleri takdirde yerel bir otelde buluşmaya karar verdiler. Barb elindeki pankartı havaya kaldırarak "Onları eve getirin, onları eve getirin!" diye bağırdı.

Yürüyüşçüler Kongre Binası merdivenlerinde durup birbirlerine kenetlendiler. Erkekler seslerini ve pankartlarını yükselterek "Savaşı durdurun! Onları eve getirin!" diye bağırırken televizyon haber ekipleri onları kaydediyordu.

Uzun saçlı üniformalı bir adam öne çıkıp bir an tek başına durdu ve kalabalık sessizliğe gömüldü.

VVAW grubu bir beklenti dalgasına kapıldı ve protestocu kalabalığın içinden bir şey havada uçup barikatın üzerinden tak diye Kongre Binası merdivenlerine düşerek güneş ışığının altında parladı.

Bir savaş madalyası.

Gaziler birer birer öne çıkıp madalyalarını göğüslerinden sökerek basamaklara fırlattılar. Mor Kalp, Bronz Yıldız, İyi Hal Madalyaları, künyeler. Bazıları kalabalığın ani sessizliğine karşı tıngırdayarak basamaklara çarpıyordu. Barb, Frankie'nin elini bırakıp ön tarafa doğru ilerleyerek üsteğmen apoletini basamaklara fırlattı.

Plastik kalkanlı, kasklı polisler ıslıklar arasında geldi. Kalabalığa saldırarak protestocuları dağıtmaya başladılar.

Kalabalık dağılırken sokaklarda bir kargaşa yaşandı.

Frankie'nin ayağı takılıp sert bir şekilde düştü. Kargaşanın içinde küçük bir top gibi kıvrılıp yuvarlanarak kendini hem protestocudan hem de polisten korumaya çalıştı. Bariyer zincirine doğru gitti ve nefes nefese kalmış halde yara bere içinde öylece yattı. Biber gazı havaya yayılıp Frankie'nin gözlerini yakarak görüşünü bulanıklaştırdı.

Yanan gözlerini kırpıştırarak orada ne kadar yattığını bilmiyordu.

Yavaşça ayağa kalkıp odaklanmaya çalıştı. Sokak, protestocuları götürmeye çalışan zırhlı polislerle dolmuştu, arabalar korna çalarak ilerlemeye çalışıyor, haber minibüsleri de onları takip ediyordu.

Frankie yarı kör, tökezleyerek ilerlerken az önce gördüğü şeyi, bunun derin ve mutlak yanlışlığını tam anlamıyla kavrayamıyordu. Sokak sigara izmaritleri, broşürler, kırık pankartlar, yırtık celp kâğıtlarıyla doluydu.

Tel örgülerin arkasındaki Kongre Binası'nın merdivenlerine düşen yüzlerce madalya güneş ışığında parlıyordu. Onları hak eden kişilere fazlasıyla pahalıya mal olmuş, protestoda fırlatılmış madalyalar.

Bir polis memuru onları toplamaya başladı. İnsanların uğruna kanlarını akıttığı, onca fedakârlık yaptığı madalyalara ne olacaktı?

Frankie tel örgüleri tutup sertçe salladı. "Sakın onlara dokunma!"

Bir adam onu kolundan tutarak "Yapma" dedi. "Seni tutuklayacaklar."

Frankie ondan kurtulmaya çalıştı. "Umurumda değil." Aniden öfkelenmişti. Amerikan hükümeti ne cüretle kendi vatandaşlarına bunları yapar, annelerin ölen oğullarını onurlandırmasını engelleyip fırlatılıp atılan madalyaların anlamını göz ardı ederdi? Frankie görüşünü netleştirmeye çalışarak gözlerini tekrar sildi. "O madalyalara dokunamazlar."

"Gaziler dertlerini anlattılar. Üstelik bunu çok iyi bir şekilde yaptılar" dedi adam. "Bu görüntü insanların aklında kalacak; tekerlekli sandalyedeki bir gazinin Mor Kalp madalyasını fırlatıp atması ne demek düşünsene. Çok güçlü bir anlamı var."

Frankie geri çekilip kolunu kurtardı. Onu durduran adam beklediğinden çok farklıydı. Her şeyden önce, protestocuların çoğundan daha yaşlıydı, Vietnam gazilerinin çoğundan da. Uzun, kırlaşmış siyah saçları neredeyse omuzlarına kadar dökülüyor, kalın bıyığı üst dudağını kapatıyordu. Yuvarlak John Lennon güneş gözlüklerine rağmen gözlerinin yeşili görünüyordu.

"Vietnam gazisi misin?" dedi Frankie sakinleşmeye çalışarak. Bütün bu olanlara üzülmüş, istemediği duyguları su yüzüne

çıkarmıştı. Onlardan kurtulması gerekiyordu. Hem de hemen. Vietnam'a dair duygularını kaybetmek asla iyi bir şey değildi.

Adam "Hayır. Sadece savaşa karşıyım. Henry Acevedo" diyerek elini uzattı.

Frankie dikkati dağılmış bir şekilde onunla tokalaştı. "Frankie McGrath. Oğlun mu Vietnam'daydı?"

Adam güldü. "*O* kadar yaşlı değilim. Seninle aynı sebepten buradayım: Artık yeter demek için."

Frankie "Evet. Anlıyorum. Teşekkürler Henry" diyerek oradan uzaklaştı.

Henry de yanında yürümeye devam etti.

"Protestolar işe yarayacak mı sence?" diye sordu Frankie.

"Denemek zorundayız" dedi Henry.

Evet, diye düşündü Frankie, *doğru.* Bugün birçoğunun savaşmadığı bir savaşı protesto etmek uğruna özgürlüğünü riske atan insanların polis tarafından götürüldüğüne tanık olmuştu. Siviller, hükümeti protesto etmek gibi Amerika'nın en temel hakkını kullandıkları için tutuklanıyorlardı; Kent State'te ve Jackson'da bu yüzden vurulmuşlardı.

Frankie protestoların, yürüyüşlerin ve pankart açmanın gerçek bir değişimin yolunu açıp açmayacağını bilmiyordu ama Amerika'nın Vietnam'da komünizmle savaşmadığını ya da demokrasiyi korumadığını ve savaşı kesinlikle kazanmadığını biliyordu. Sonuçta bu kadar hayat bir hiç uğruna kaybedilmiş olacaktı.

"Sana bir içki ısmarlayabilir miyim?" diye sordu Henry.

Frankie yanındaki adamın varlığını neredeyse unutmuş, kendi geçmişinin vahşi doğasında kaybolmuştu. Birlikte neredeyse iki sokak yürümüşlerdi. Durup ona baktı.

Uzun, dağınık saçlar, parlak yeşil gözler, hüznün işareti çizgiler, birden fazla defa kırılmış gibi görünen bir burun. Eski, rengi solmuş bir Levi's, Rolling Stones tişörtü. Sandaletler. Berkeley'de bir felsefe profesörüymüş gibi görünüyordu.

"Neden?"

Adam omuz silkti. "Neden olmasın? Mahrum edilmiş hissediyorum. Bunu izlemek çok zordu."

Neden böyle bir kelime kullanmıştı ki?

"Felsefe profesörü ya da sörfçü filan mısın?"

"İyi tahmin. Psikiyatristim. Ve evet, sörf yapıyorum. La Jolla'da büyüdüm. Güney Kaliforniya'da."

Frankie gülümsedi. "Ben Coronado Adası'ndanım. Abimle birlikte Trestles ve Black's Beach'te sörf yapardık."

"Dünya küçük."

Frankie şimdi onunla arasında bir yakınlık hissetti. Sörfçü olması, Trestles'ı bilmesi ve hiç savaşmadığı bir savaşa karşı olması hoşuna gitmişti. "Bir içki içebilirim. Arkadaşımla Hay Adams'ta buluşacağız. Birbirimizi kaybettik."

Birlikte otele doğru ilerlediler.

Yolun karşısında, üzerinde UNUTULMALARINA İZİN VERMEYİN yazan bir pankartın altına küçük bir masa yerleştirilmişti.

Masada, savaş karşıtı broşürlerin arkasında, katlanır sandalyelerde iki uzun saçlı, favorili adam oturmuştu. "Merhaba hanımefendi bir bileklik alıp bir savaş esirinin eve gelmesine yardım etmek ister misiniz?"

Frankie masaya doğru yürüyüp gümüş metal bilekliklerle dolu karton kutuya baktı.

"Tanesi beş dolar" dedi masanın arkasındaki adam.

Frankie bilekliklerden birini çekti. Üzerinde MAJ ROBERT WELCH 16.01.1967 yazan ince gümüş bir bileklikti bu.

"Biz bir öğrenci organizasyonuyuz" dedi gençlerden biri. "Para topluyoruz. POW/MIA[8] Aileleri Birliği'yle birlikte çalışıyoruz. Bu yeni bir organizasyon."

"Aileler Birliği mi?" dedi Frankie.

"Çoğunluğu deniz subaylarının eşleri, kocalarını eve getirmek için mücadele ediyorlar. Onlara destek olmak isterseniz önümüzdeki hafta kasabada bir bağış etkinliği olacak. Şu da broşürü. Bağışa ihtiyaçları var."

Frankie broşürü alıp genç adama on dolar verdi ve bilekliği taktı.

---

8 *Prisoner of War/Missing in Action*: Savaş Esirleri/Görev Sırasında Kaybolanlar. (ç.n.)

Henry'yle birlikte otele gittiler ve kaygılı bakışlarıyla onları durduracak gibi görünmesine rağmen durdurmayan kapı görevlisinin yanından geçtiler. Alt kata, ülkenin yönetim kararlarının büyük oranda martini içen erkekler tarafından alındığının söylendiği bodrum barına indiler. Arka taraftaki bölmeye geçtiler ve Henry bira, Frankie de martini söyledi. Masalarındaki iki bardak altlığında Başkan Nixon'ın bir karikatürü vardı. Frankie ellerinin titrediğini fark edince bir sigara yaktı.

Barmen masalarına ev yapımı patates cipsiyle dolu küçük bir kâse getirdi.

Frankie içkisini yudumladı ve o da ellerinin titremesini hafifletmeye yardımcı oldu. Gözleri hâlâ yanıyordu ama görüşü netleşmişti. Sigara dumanı ortamı sarmıştı. Burada da biri puro içiyordu.

"Vietnam'da kimi kaybettin?" diye sordu Henry.

Frankie bardağını bıraktı. Henry'nin ona bakışında suskun bir şefkat, belki de alışkın olmadığı derinlikte ilgi gibi bir şey vardı. "Uzun bir liste."

"Abin mi?"

"O ilkti. Evet. Ama... başkaları da... vardı."

Henry başka bir şey söylemedi ama gözlerini de kaçırmadı. Frankie onun çoğu insandan daha fazlasını gördüğünü düşünürken sessizlik sinir bozucu bir hal aldı.

Usulca "Ben de oradaydım" derken bu itirafla kendini bile şaşırttı.

"Rozetini gördüm" dedi Henry. "Simgeyi. Kanatlar. Hemşiresin. Senin gibi kadınlarla ilgili hikâyeler duymuştum."

"Nasıl? Kimse savaş hakkında konuşmuyor. En azından oraya gidenler."

"Muayenehanemde birkaç gaziyi tedavi ediyorum. Çoğunlukla alkolikler, bağımlılar. Kâbus görüyor musun Frankie? Uyku problemi yaşıyor musun?"

Frankie cevap veremeden, daha doğrusu konuyu değiştiremeden Barb nefes nefese kalmış bir halde geldi. Bölmeye oturup Frankie'yi dürttü. "Madalyalarımızı nasıl fırlattık, gördün mü? Bu

da haber olacak." Sonra barmene işaret edip "Rom ve kola" diye bağırdı.

Henry çoktan ayağa kalkmıştı. Frankie'ye baktı. "Seninle tanıştığıma memnun oldum Frankie. Seni nasıl bulabilirim?" diye sordu Barb'ın duyamayacağı kadar alçak sesle.

"Üzgünüm Henry. Bulunmaya hazır olduğumu sanmıyorum."

Henry nazikçe omzuna dokunup "Kendine iyi bak" dedi.

Bu sözleri vurgulayarak mı söylemişti?

"Kimdi o?" diye sordu Barb patates cipsine uzanarak. "Babanın arkadaşlarından biri mi?"

"O kadar da yaşlı değil" dedi Frankie yeni gümüş bilekliğine bakarak. Parmağını yazının üzerinde gezdirdi. Binbaşı, Frankie Vietnam'a gitmeden üç ay önce kaybolmuştu. O henüz Fort Sam Houston'dayken, görevlendirilecek kadar tecrübesi henüz yokken.

Orada kaç savaş esiri vardı? Ve neden haberlerde onlardan bahsedilmiyordu?

"Frankie?" dedi Barb içkisini bitirirken. "Ne oldu? Anılar mı? Konuşmaya mı ihtiyacın var?"

Frankie başını kaldırdı. "Yürüyüşe katıldığımıza sevindim. Sen haklıydın."

Barb gülümsedi. "Ben her zaman haklıyım dostum. Bunu artık biliyorsun."

"Ama daha fazlasını yapabiliriz."

Yirmi Dört

"Bana borçlusun" dedi Frankie yeniden.

Barb çam ağacından levhalarla kaplı küçük oturma odalarında, üzerinde sadece külotu ve sutyeniyle duruyordu. Eski siyah-beyaz televizyonları arka tarafta kısık sesle uğulduyor, Hugh Downs, Nixon yönetiminin üç günde on üç bin savaş karşıtı protestocuyu tutukladığını anlatıyordu. Oval ekranda Altın Yıldız Anneleri'nin ve fırlatılan madalyaların görüntülerinin ardından Ulusal Muhafızlar'ın silahsız öğrencileri öldüren Kent State'ten görüntüler geldi. "Yürüyüşe katıldığına memnunsun."

"Memnunum. Sen de POW için düzenlenen bağış kampanyasına katıldığımıza sevineceksin. Ben senin yolundan gittim. Şimdi sen de benimkinden gel."

"Neden oraya gitmek istiyorsun ki? Sen deniz kuvvetlerinden birinin eşi bile değilsin."

"Olacaktım" dedi Frankie nazikçe. "Ayrıca Fin için. Onun bir hücreye kapatılıp öylece unutulduğunu hayal edemiyorum. Sen neden gitmek istemiyorsun?"

"Deniz subaylarının eşleri. Ve külotlu çoraplar. Yıllardır o çoraplardan giymediğimi biliyorsun."

"Külotlu çorap giyip diğer kadınlarla öğle yemeği yiyebilirsin. Sonra sana rom ve kola ısmarlarım."

"İhtiyacım olacak."

Frankie lacivert örgü pantolon takımıyla annesinin gurur duyacağı tarzda giyinmişti. Ceketinin altında geniş, sivri yaka, geometrik desenli cüretkâr bir bluz vardı. Saçlarını ortadan ayırıp geriye doğru toplayarak atkuyruğu yapmıştı.

Frankie deniz subayı eşlerini bilirdi. Coronado'da onlardan çok vardı. Eşlerinin rütbesine göre sıkı bir sosyal hiyerarşi uygu-

ladıklarını biliyordu. Birbirlerine hâlâ kartvizit verdiklerini öğrense şaşırmazdı. Ama bunların hiçbirini Barb'a anlatmadı.

Saat 11.50'de o ve Barb (siyah mini etek, siyah balıkçı kazak ve diz boyu siyah çizmelerini giymişti) Hay Adams Oteli'nin önünde durdular.

Protestocular otelin önünden Kongre Binası'na doğru yürüyordu. Binlercesi hükümeti dağıtmaya niyetliydi.

Zırhlı polis, barikatların arkasında bekliyordu.

"Onlara katılmalıyız" dedi Barb.

"Bugün olmaz" dedi Frankie. "Hadi gel."

Otele girdikten sonra asansörle Beyaz Saray ve Washington Anıtı'na bakan teras katına çıktılar.

Teras katındaki restorana asılan dev pankartta UNUTULMALARINA İZİN VERMEYİN yazıyordu.

Frankie bir an duygulanarak ürperdi. Unutulmuşlardı. Kendisi bile unutmuştu.

Ön girişte, iki şık kadın öğle yemeği için bilet satıp bağış zarfları dağıtıyordu.

Frankie iki bilet alıp Barb'ı yemek salonuna götürdü. Beyaz masa örtüleri, porselen tabaklar ve gümüş takımlarıyla mekân ona Coronado Golf ve Tenis Kulübü'nü hatırlatmıştı. Ön tarafta mikrofonlu bir kürsü vardı.

Elbiseli ve pantolon takımlı kadınlar sohbet ede ede mekâna giriyordu. Birkaçı masa masa geziyordu. Subay eşleriydi muhtemelen. Barb ile Frankie iki boş sandalye bulup oturdular. Bir garson hemen onlara şarap doldurdu.

"Gördün mü?" dedi Frankie. "O kadar da kötü sayılmaz."

Mekân yavaş yavaş dolarken garsonlar masa masa dolaşıp bütün konuklara oyulmuş kırmızı dolmalık biber içinde ton balığı salatası servis etti.

Peygamber çiçeği mavisi örgü elbise giymiş, zayıf, sarışın bir kadın kürsüye çıkarak bir konuşma yaptı. "Merhaba, deniz subayı eşleri ve dostları. Ulusumuzun başkentine hoş geldiniz. Ben San Diego'dan Anne Jenkins. Kocam şu an Hanoi'deki Hoa Lo Hapishanesi'nde esir tutulan Komutan Mike Jenkins. Diğer birkaç

subay eşiyle birlikte, savaş esirlerinin evlerine dönmeleri için sizden zaman ayırmanızı ve para bağışı yapmanızı talep ediyorum."

Çatallar bırakıldı, mekân sessizliğe gömüldü.

"Bazılarınızın da bildiği gibi birçoğumuz bu mücadeleyi yıllardır veriyoruz. Nixon yönetiminden gelen bilgiler ne yazık ki kötü ve yetersiz. Ordunun savaşta esir düşme ve çatışmada öldürülme raporları güvenilmez. Jane Adon'un kocası 1966'da vuruldu. Hükümet ona önce çatışmada öldüğünü ve kalıntılarının 'kurtarılamaz' durumda olduğunu söyledi. Jane kocası için bir cenaze töreni düzenledi. Hepimiz onun için yas tuttuk. Ve ardından, altı ay önce, kocam mektubunda yakın zaman önce gördüğü mükemmel günışığından bahsetti. Adon'un gemisinin adıydı bu. Dolayısıyla bunun onun hayatta ve Hanoi Hilton'da olduğu anlamına gelebileceği sonucuna vardık. Peki, şimdi çocuklarına ne desin, siz söyleyin.

Bu kabul edilemez bir durum ve Jane bu konuda yalnız değil. Geçen yıl Senatör Bob Dole ile konuştuğumda 1970'te senatörlerin büyük kısmının MIA ya da POW'un ne anlama geldiğini bile bilmediğini itiraf etti. Düşünsenize. Geçen yıl ülkemizi, savaş halindeki ülkemizi yöneten insanlar savaşta kaybolmuş askerin ne anlama geldiğini bilmiyorlardı. Neyse ki kendisi de gurur duyulacak bir gazi olan Bay Dole bizim tarafımızda ve artık rüzgârın bizim lehimize eseceğini umuyoruz. Bu kadar sessiz kaldığımız yeter, nazikçe bilgi istediğimiz yeter. Yeterince hanımefendi olduk, 'sadece' eş olduk. Asker aileleri ve eşleri olarak güçlü ve gururlu bir şekilde ayağa kalkıp cevap talep etme vakti geldi. Başkent Washington D.C.'deki boş bir binada merkezimizi kurduk ve çoğumuzun yaşadığı San Diego'da da uygun bir yer arıyoruz. Amacımız Vietnam'daki bütün Amerikalı savaş esirlerinin ismini bulup onları eve getirmesi için hükümete baskı yapmak. Hapisteki kocalarımızın yardımıyla bir isim listesi yapıyoruz. Şu an Hoa Lo'daki bütün mahkûmları bildiğimizi düşünüyoruz. Tek amacı Vietnam'da hücrelerde tutulan askerleri ülkedeki herkese duyurmak olan siyasi bir makine haline gelmek istiyoruz."

"Nasıl?" diye sordu biri.

"Mektuplar yazıp röportajlar vererek başlayacağız. Kayıp kocalarımızın hikâyesini anlatacağız. O cesur askerlerimizi eve getirmek için kim mektup yazmak ister?"

Alkışlar. Kadınlar alkışlayarak ayağa kalktı.

Anne alkışların kesilmesini bekledikten sonra "Teşekkür ederim. Tanrı sizi korusun. Mektup yazamayacaksanız lütfen cömert bir bağışta bulunun. Bunu yapacağız hanımlar. Daha fazla sessiz kalmayacak, unutulmalarına izin vermeyeceğiz" dedi.

Sonra başını sallayarak kürsüden indi ve bütün masalara uğrayıp gelenleri selamladı. Frankie'nin masasına geldiğinde durdu.

Masadaki kadınlardan biri "Harika bir konuşmaydı Anne" dedi.

"Teşekkür ederim. Tanrım, topluluk önünde konuşmaktan nefret ediyorum." Anne önce Barb'a, sonra Frankie'ye baktı. "Hoş geldiniz hanımlar. Siz de mi deniz subayı eşlerisiniz?"

Frankie "Vietnam'da ordu hemşiresiydik" dedi. "Üsteğmen Frankie McGrath ve Barb Johnson."

Masadaki kadınlar alçak sesle "Tanrı sizi korusun" dediler.

"Aldıkları tıbbi yardım sayesinde evlerine dönen denizciler olduğunu hepimiz biliyoruz. Siz D.C.'den misiniz?" diye sordu.

Barb "Georgia," diye cevap verdi.

Frankie de "Coronado Adası hanımefendi" dedi.

"Coronado mu?" Anne ona bakarak "Frankie McGrath. Yoksa sen Bette ve Connor'ın kızı mısın?" diye sordu.

"Ta kendisi" dedi Frankie.

Anne gülümsedi. "Annen ne tatlı bir kadın. Abinin ölümünden sonra bile... dur durak bilmeden bağış toplamaya devam etti. Birkaç yıl önce Bette'le birlikte bir güzelleştirme komitesine başkanlık ettik. Daha iyi bir etkinliği kimse yapamazdı. Felç geçirdiğini duyduğumda çok üzüldüm."

Frankie kaşlarını çattı. "Ne?"

"Felç geçirdi ya. Bu hepimiz için bir uyarı, değil mi? Trajedi bir anda gelebilir. Hele ki onca acıdan sonra. Lütfen babanıza onun için dua ettiğimi söyleyin."

*

Frankie parlak beyaz ışığın altında rahatsız bir sandalyeye oturmuş, Dulles Havaalanı'nın hareketli pistlerine bakıyordu. Hoparlörlerden kaydedilmiş anonslar peş peşe geliyordu ama Frankie için sadece gürültüydü bu. Buradaki insan karışımı Amerika'daki kesin bölünmenin adeta bir mikrokozmosuydu; yırtık kot ve parlak tişörtler giymiş uzun saçlı çocuklar, savaştan dönen askerler, iki tarafla da göz göze gelmemeye çalışan sıradan insanlar.

Frankie son yirmi dört saat içinde evi defalarca aramasına rağmen kimse cevap vermemişti. Mesaj da bırakamadığı için yıllar sonra ilk defa babasının ofisini aramış, sekreterden annesinin hastanede olduğunu öğrenmişti. On dakika sonra eşyalarını toplamış, eve dönmeye hazır durumdaydı.

Uçuş kapısında, makrome çantasında bir sigara bulup yaktı.

Nasıl olur da babası onu arayıp korkunç haberi ona vermezdi?

Onu aileden dışladığının bir diğer kanıtıydı bu da.

Uçağı anons edildiğinde sigarasını söndürüp eski seyahat çantasını omzuna atarak uçağa gitti.

Sigara içilen bölümdeki sırasında koridor tarafındaki koltuğuna oturdu.

Hostes, kırmızı-mavi mini etekli şık üniforması, ona uygun şapkası ve ayakkabılarıyla geldiğinde Frankie buzlu bir cin sipariş etti. "Duble olsun."

*

Frankie tıp merkezine daha önce hiç gitmemişti. San Diego'da bir tepeye konumlanmış etkileyici beyaz bir binaydı: parlak cam ve taş mimari harikası. Finley'in öldüğü yıl inşa etmeye başlamışlardı.

Taksisi hastanenin önünde durduğunda gece oluyordu. İki katlı dış pencere duvarı ve kavisli iç pencere duvarı olan aydınlık lobiye girdi. Palmiye ağaçları, beyaz duvarlar ve gümüş metal pencerelerin aksine uzun ve canlı görünüyordu.

Lobide, mayıs ayının bu salı akşamında büyük ölçüde boş olan modern, rahat görünümlü pas renginde sandalyeler vardı. Köşedeki televizyondan *The Beverly Hillbillies*'in gülme efekti geliyordu.

Frankie arkasında uzun boylu, yüzü kemikli, yuvarlak gözlüklü ve parlak kırmızı rujlu bir kadının oturduğu ön masaya doğru yürüdü. Yaka kartından isminin Karla olduğunu öğrendi.

"Merhaba Karla" dedi Frankie. "Bette McGrath'ı görmeye geldim."

Karla bazı evraklara baktı. "Sadece aile üyeleri."

"Ben kızıyım."

"Tamam. Yoğun bakımda. İkinci kat. Hemşire bölümü asansörün solunda."

"Teşekkür ederim." Frankie asansörlere gidip ikinci kata çıktı.

Yoğun bakım ünitesi Frankie'nin çalıştığı Virginia Hastanesi'ndeki cerrahi yoğun bakım ünitesinden daha yeni ve daha aydınlıktı ama burada da aynı camlı odalar vardı ve hemşireler odadan odaya dolaşıyor, kapı girişlerinde toplanan aile üyeleriyse endişeli bakışlarla birbirlerine nazikçe gülümsüyorlardı.

Frankie hemşire bölümüne gidip annesini sordu ve 245 numaralı odaya yönlendirildi. Annesi orada cam duvarlı bir odada, solunum cihazına bağlı bir yatakta yatıyordu. Çapraz beyaz kayışlar solunum ve beslenme tüplerini yerlerine sabitlemişti. Yatağın metal korkulukları her iki taraftan da kaldırılmış, yatağın baş kısmı hafifçe yukarı yükseltilmişti. Annesinin başı bembeyaz bir yastıkla desteklenmişti.

Etrafında vınlayan, bipleyen, renk grafiklerini gösteren makineler vardı.

Frankie derin bir nefes aldı. Annesi elli iki yaşında olmasına rağmen çok yaşlı, zayıf ve bitkin görünüyordu.

"Merhaba anne." Yavaşça yatağa yaklaşıp annesinin çizelgesini yerinden alıp okudu. *İnterkraniyal kanama. Solunum yetmezliği.*

Çizelgeyi yerine koydu. "İstatistiklerden bize ne, değil mi anne? Sen güçlüsün. Güçlü olduğunu biliyorum."

Annesinin solgun, mavimsi tenine, çökmüş yanaklarına ve kapalı gözlerine baktı.

Frankie solunum cihazının sesini kapatıp annesinin göğsünün doğal olarak yükselip alçaldığını görmek istedi ama kendini kandıramayacak kadar eğitimliydi. Solunum cihazına bağlı felç hastalarının genelde ilk birkaç hafta içinde öldüğünü biliyordu.

Parmaklarını annesinin yumuşak, sıcak alnında gezdirdi.

O sırada yaklaşan ayak seslerini duydu ve kimin geldiğini anladı.

Babası... Eskiden ona Fıstık diye seslenen, onu omuzlarında gezdirip kolları ağrıyana kadar neşeyle havaya uçuran adam. Onu gururlandırmak için savaşa gittiği adam.

Babası kapıda durakladı.

Frankie başını kaldırdı.

Babası ne yapması gerektiğini düşünüyormuş gibi uzun bir süre ona baktı, sonra ağır adımlarla yatağın diğer tarafına geçti. Elini yatağın parmaklıklarına sıkıca dolamıştı. Mayıs ayında bile şantiyeleri dolaşıp sıcak Güney Kaliforniya güneşinde inşaat denetlemekten bronzlaşmıştı. Parlak mavi, yanlış iliklenmiş polyester bir gömlek, bej renkli polyester bir pantolon giymişti. Sıkı kemeri kilo kaybettiğini gösteriyordu.

"Beni aramadın" dedi Frankie.

"Arayamadım."

Frankie babasının sesinin çatladığını duydu ve onu kızgınlıktan değil, korkudan arayamadığını anladı. "Ne zaman oldu?"

"Birkaç gün önce. Başı ağrıyordu" dedi babası, Frankie'ye çok yabancı gelen yumuşak bir tonda. "Ona sürekli yakınıp durmaktan vazgeçmesini söyledim."

Frankie'ye baktığında gözleri acıyla doldu.

"Bunu atlatacak baba."

"Öyle mi düşünüyorsun? Yani, sen hemşiresin. Bunu bilmen gerekir."

"O güçlü biri" dedi Frankie.

"Evet."

"Artık sadece üçümüz varız baba" dedi.

Babası başını kaldırdığında gözlerinde Finley'i kaybettiklerini, dikkatini başka tarafa çevirip nefes aldığı, öfkesini koruduğu sıra-

da içlerinden birini aniden kaybedebileceklerini hatırladığını gösteren yaşlar vardı.

"Kalacak mısın?" diye sordu babası.

Demek o da bunu, aile olduklarını hissetmişti. Aralarındaki bağ ne kadar yıpranıp hırpalanmış olsa da güçlü bir temeli, tutunabilecekleri bir şeyi vardı. "Elbette" dedi Frankie.

*

Sonraki iki gün boyunca Frankie annesinin yanından neredeyse hiç ayrılmadı. Tüm vardiyalarda çalışan yoğun bakım hemşireleriyle arkadaş oldu. Sabahları gelirken onlara çörek getiriyordu. Saatlerce annesinin yatağının yanında oturup ona yüksek sesle kitap okuyor, aklına gelen her konuda konuşuyor, elleri ile ayaklarına losyon sürüyordu. Babası da elinden geldiği kadar kalıyordu ama burada kalmanın onu ne kadar zorladığı belli oluyordu. Her gün birkaç saat işe gidiyordu. Frankie bunu beklemenin ve izlemenin acısından kaçmak için yaptığını düşünüyordu ama zaten dayanamayıp dönüyor, Frankie ve annesiyle odada oturuyordu. Annesiyle gençlik günlerine dair hikâyeler anlatıyor, aşklarıyla ilgili detaylar verip annesinin ailesinin verdiği tepkilere gülüyordu. Frankie babası ve onun ailesine duyduğu sevginin derinliğini de önceki yıllarda gördüğünden çok daha iyi görüyordu şimdi ama ikisi de bu konuyla ilgili bir şey söylemiyordu.

Nihayet bugün yoğun bakım ekibi annesini solunum cihazından çıkaracaktı.

"Bu ne anlama geliyor?" Asansörle yukarı çıkarken babası üçüncü defadır bunu soruyordu.

"Eğer hazırlık testinde başarılı olursa, yani hayati göstergeleri iyi çıkarsa sedasyon uygulamasını kesip onu uyandıracaklar ve solunum tüpünü çıkartacaklar."

Frankie babasının duruşunun değiştiğini gördü. Omuzları çökmüştü; kendi içine doğru çökmüş, küçülmüştü sanki.

Eskiden olsa Frankie babasının elini tutar, hem onu hem kendini rahatlatabilirdi ama bu kadar cesur bir hamleye henüz hazır de-

ğillerdi. Frankie pembe yatak odasında iki gece geçirmiş, babasına iki defa akşam yemeği pişirmiş ve sadece annesi hakkında konuşmuşlardı. Belki de o iyileşene kadar başka hiçbir şeyin önemi yoktu. Uzun sessizlikler onu kızdırmıyor, duygularını incitmiyordu. Babası üzülüyordu ve Frankie üzüntünün tüm tonlarını biliyordu. Babası şimdi annesi olmadan ne yapacağını, kim olacağını, ne söyleyeceğini bilmiyordu. Frankie'nin çocukluğu boyunca esip gürleyen bu lokomotif adam raydan çıkmıştı.

Asansörün kapıları açıldı. Frankie ile babası koridoru geçip annesinin odasının penceresinin önünde durdular.

Sabah altıda yoğun bakım ünitesi nispeten sessizdi. Hemşireler annesinin odasında, yatağının etrafına dizilmiş, hazır olup olmadığına bakıyorlardı.

"Ya yapamazsa..." Babası soruyu dile getirememişti.

Kendi başına nefes alamazsa.

"Dua etmenin tam sırası." Frankie cam pencereye yaklaşıp hemşirelerin konuşmasını duymaya çalıştı.

En yüksek hava yolu basıncı... yirmi üç.

Bu iyiydi.

Yaşam belirtileri.

Frankie makinelere baktı.

Hemşireler başlarını olumlu anlamda salladı. İçlerinden biri telefonu alıp durumu doktora aktardı.

Frankie hemşirenin başını sallayıp telefonu kapattığını gördü.

Sedasyon uygulamasını kesin.

Frankie babasının ona yaklaştığını hissetti. Neredeyse ona yaslanacaktı. Birlikte durup izlediler.

Frankie pencereden annesinin gözkapaklarının titrediğini gördü. Yavaş yavaş gözleri açıldı. Hemen öksürmeye başladığında birim hemşiresi ekstübe etti.

"Nefes alıyor" dedi babası.

Odaya girmelerine izin verilir verilmez Frankie ve babası yatağın iki yanına geçti.

Annesi yavaşça gözlerini kırpıştırdı.

Babası onun yüzüne dokundu. "Bette, beni korkuttun."

"Evet..." dedi karısı orantısız yarım yamalak bir gülümsemeyle.

Annesi başını sağa çevirip gözlerini Frankie'ye dikti. "Benim... kı..."

Frankie'nin gözleri yaşardı. "Merhaba anne."

"Fran..." diye mırıldandı annesi, kemikli, titreyen elini ona doğru kaldırarak. "Saçına... ne... yaptın?"

Frankie sadece güldü.

*

9 Mayıs 1971

Sevgili Barb ve Ethel,

Muhteşem Coronado Adası'ndan merhaba.

Biraz geç yazdığım için kusura bakmayın ama annemin durumu biraz belirsiz. İyi haber şu ki hastaneden çıktı. Tam anlamıyla hareket etmesi biraz zaman alacağı için burada kalıp yardım edeceğim. Ne kadar sürer bilmiyorum. Charlottesville'deki hastaneden ayrıldım. Eşyalarımı gönderebilir misiniz?

Benim için ne kadar değerli olduğunuzu ve sizinle geçirdiğim yılların –hem Vietnam'da hem Virginia'da– hayatımın en güzel zamanları olduğunu bilmenizi isterim.

İlk fırsatta sizi görmeye geleceğim.

O zamana kadar kendinize iyi bakın.

İkinizi de seviyorum.

F

*

14 Mayıs 1971

Sevgili Frankie,

Grubu dağıtıyorsun kızım ve bundan nefret ediyorum ama zamanı da geldi sanırım. Benim de buna ihtiyacım vardı aslına bakarsan. Atlanta'daki Breadbasket Operasyonu'na özgeçmişimi gönderdim. Belki Jesse Jackson'la tanışırım!

Seni özleyeceğim!
Haberleşiriz.
İyi ol,

B

Not: Biz aradan çıkınca Noah, Ethel'e evlenme teklif edecek bence.

*

Frankie annesinin kuru ellerine losyon sürdü.

"Bu iyi bir his" dedi annesi kelimeleri bulmakta zorlanarak. Frankie eğilip annesinin kuru yanağını öptü.

Bir süre sonra annesinin gözleri titreşerek kapandı. Çok çabuk yoruluyordu. Ama felç geçirdikten sonraki ilk birkaç gün böyle olması normaldi. Evin alt katındaki misafir odasına yerleştirilmiş hastane yatağındaydı. Sık sık sinirleniyordu. Bazen bir kelimeyi bulamıyor, yanlış kelime seçiyor ya da dili sürçüyordu. Ara sıra gelen baş dönmesi nöbeti midesini bulandırıyordu.

Frankie kapıyı arkasından kapattı ve babasını oturma odasında buldu. Çökmüş görünüyordu. Bir zamanlar onu kabartan şey her neyse annesi felç geçirdikten sonra yok olmuştu.

"Durumu iyi" dedi Frankie.

"İyi ki geldin. Annen seni özledi."

"Ya sen?"

Babası başını kaldırdı ve bu soruyu bekliyormuş gibi doğrudan Frankie'ye bakarak onu şaşırttı. "Eve döndüğünde bambaşka birine dönüşmüştün" dedi.

"Vietnam'dan sonra... bir süre mücadele ettim" dedi Frankie.

"Hepimiz mücadele ettik. Finley'den sonra... kendimde değildim. Ne... yapacağımı bilmiyordum." Babası omuz silkti, acısını anlatacak kelime bulamıyordu.

"Virginia'ya gitmeden önceki gece sana söylediklerim için özür dilerim" dedi Frankie. Ondan sonraki sessizlikte ayağa kalkıp koridordan yatak odasına gidip valizini karıştırdı. Öfkeyle aldığı Finley'in fotoğrafını bulup oturma odasına dönerek onu babasına

uzattı. "O, kahramanlar duvarına ait" dedi çerçeveli resmi masaya koyarken. "Çok özür dilerim baba."

Babası uzun bir süre Frankie'ye baktı, sonra ayağa kalktı. Biraz dengesiz yürüyordu. Ya çok içmişti ya da çok az yemişti ya da endişeden yine allak bullak olmuştu. "Benimle gel." Mutfağa gidip duvar telefonunun yanındaki kancadan bir anahtar alarak verandaya çıktı.

Frankie de onun peşinden Ocean Boulevard'a gitti. Geniş beton kaldırımda hiç konuşmadan yan yana yürüdüler.

"Sen gittikten sonra annenle senin yüzünden kavga ettik" dedi sonunda. Frankie buna ne diyeceğini bilemedi.

"Beni suçladı. Sana kötü davrandığımı söyledi."

"Ben de tam bir cadaloz gibiydim."

"Ben de öyle söyledim."

Frankie gülümseyerek kendini şaşırttı.

"Annen geri döneceğini biliyordu" dedi.

"Biliyor muydu? Nasıl?"

"Hayat. Annelik. Somon balıklarının yumurtlamasıyla ilgili bir şeyler söyledi."

Yolun yarısında babası, önünde beyaza boyanmış tuğladan bir dilek kuyusu bulunan tek katlı gri küçük bungalovun önünde durdu. Bu dağınık dünyada tuhaf bir görüntüydü bu. Etrafındaki daha büyük, iki katlı evlerin yanında oyuncak gibi görünüyordu. Üstü açılabilir koyu mavi bir Mustang araç yoluna park edilmişti.

"Bu kulübeyi yıkıp daha büyük bir yer inşa edecektim. Sonra... sen Virginia'ya gidince annen burada sana ait bir yer olmasını istedi. Belki bir gün dönerdin. Bana bu kulübenin senin güvenli yerin olacağını kesin bir dille söyledi. Diretti. Daha önce bana ya da herhangi birine böyle bir şey söylediğini hiç hatırlamıyorum. Her neyse içini boyattı ve en gerekli eşyalarla döşedi. Tabii kendisine göre en gerekli eşyalarla. Araba benim katkım."

Babası elini cebine attı ve ona iki anahtar uzattı.

Frankie bir an konuşamayacak kadar sersemlemişti, babasına baktı ve onu daha önce hiç görmediği bir şekilde gördü. Çocukken İrlanda'yı bırakıp tek başına okyanusu geçen, yaşıtlarıyla birlikte

savaşa gidemeyen, her şeye sahip olmaya alışmış bir kadına âşık olan adamın ruhunu gördü. Oğlunu savaşta kaybetmiş, karısını da kaybedecek noktaya gelmiş adam, tek kızını nasıl karşılayacağını bilemediği için onu karanlığa göndermişti. Acaba günün birinde bu konulardan bahsedecekler miydi?

"Teşekkür ederim baba" dedi Frankie alçak sesle. Babası onun minnettarlığından, belki de bununla birlikte geçmişten gelen anılardan rahatsız olmuş görünüyordu. Sokağa bir göz attı. "Gitmeliyim. Anneni uzun süre yalnız bırakmak istemiyorum."

Frankie başını sallayıp babasının arkasından baktı. Köşeyi döndüğünü gördüğünde kendisi de gri bungalovun beyaza boyanmış tuğla dilek kuyusunun yanından geçti.

Kapının kilidini açıp lambayı yaktı. İçeride is lekeli taş şömine ve pötikare perdeli büyük pencereleri olan çam panelli şirin bir oturma odası buldu. Sert ahşap zemin, oval bir kilim, açık su rengine yeni boyanmış bir mutfak, çiçekli bir kanepe ve tek bir sandalye. Şöminenin üzerinde ipek çiçeklerle dolu bir vazo.

Evin içinde gezindi, ışıkları yaktı. İki küçük yatak odası vardı; büyük olanı, ortasında canlı bir meşe ağacı bulunan çitle çevrili arka bahçeye bakıyordu. Annesi odayı büyük boy bir yatak, kabarık beyaz bir yorgan ve deniz kabuğu süslemeli bir lambanın bulunduğu küçük bir komodinle döşemişti.

Frankie uzun süre tuttuğu nefesini verdi. Belki de en başından beri ihtiyacı olan şey buydu. Kendine ait bir yer.

Yirmi Beş

Frankie o gece iyi uyudu.

Sabah yatak odasındaki dolabın giysilerle dolu olduğunu gördü. *Günlük ihtiyaçlar.*

Gülümseyerek çizgili kadife pantolon ile dökümlü, işlemeli bluzu giyerek ebeveynlerinin evine gitti. Annesi ön basamakta, bir yürüteçle bekliyordu. "Geç... kaldın" dedi telaşla.

Frankie annesinin arabaya binmesine yardım ederek "Geç kalmadım anne" dedi.

Annesi hantalca koltuğa oturdu.

"Evi çok sevdim anne" dedi Frankie. "Neresine baksam seni görüyorum. Eve benzemesi için ne kadar uğraştığını biliyorum ve orada yaşamama izin verdiğin için teşekkürler."

Hareketlerini tam anlamıyla kontrol edemeyen annesi sarsılarak başını salladı. Frankie onun ne kadar endişeli olduğunu, sabit durabilmek için koltukların arasındaki konsolu nasıl kavradığını görebiliyordu.

"Başın mı dönüyor?" diye sordu Frankie.

Annesi başını salladı ve iyice uzatıp yanlış telaffuz ederek "Evet" dedi. "Siktir."

Frankie annesinin küfrettiğini en fazla bir iki defa duymuştu belki. "Zaman alacak anne. Kendine bu kadar yüklenme. Fizyoterapist yardımcı olacak, ergoterapist de."

Annesinin çıkardığı küçük homurtu sesi onayladığı anlamına da gelebilirdi, onaylamadığı da; emin olmak zordu.

Frankie, San Diego'da tıp merkezinin girişine dönüp park etti. Annesinin arabadan inmesine yardım ederek dengede durmasını sağladı. Harcadığı çabayla eklemleri bembeyaz olan annesi yürü-

teçle arabadan lobiye doğru yavaş yavaş yürüdü. Frankie içeri girmesine yardım edip onu bekleme salonuna oturttu.

"Korkuyorum" diye mırıldandı annesi.

Frankie annesinden bu kelimeyi daha önce hiç duymamıştı. "Ben buradayım anne. Yanındayım. İyileşeceksin. Sen güçlüsün."

"Ha."

Bir hemşire odadan çıkıp "Elizabeth McGrath?" diye seslendi.

Frankie annesinin ayağa kalkmasına yardım edip yürüteçle lobiden geçerken dengede durmasını sağladı. Annesi tam içeri girecekken dönüp korku dolu gözlerle Frankie'ye baktı.

Frankie nazikçe gülümseyerek "İşin bittiğinde ben burada olacağım anne" dedi.

Annesi de hafifçe başını salladı.

Frankie sandalyesine dönüp oturdu ve yan tarafa uzanıp dergileri karıştırarak hâlâ Vietnam'da olan savaş esirleriyle ilgili bir makale buldu.

O an Aileler Birliği'ni ve savaş esirlerini Vietnam'dan getirme çabalarını hatırladı. Barb'la birlikte Washington, D.C.'deki öğle yemeğine katıldıklarında San Diego'da bir ofis arıyorlardı.

Frankie ankesörlü bir telefon aradı ve bulunca santrale bağlandı. Operatöre "San Diego Aileler Birliği'nin ofis numarası var mı?" diye sordu.

Operatör biraz sonra "Güneydoğu Asya'daki Amerikalı Mahkûm ve Kayıpların Aileleri Ulusal Birliği'nin numarası var" dedi.

"Evet o."

"Sizi bağlıyorum."

"Aileler Birliği, ben Sabrina, nasıl yardımcı olabilirim?" dedi hattın diğer ucundaki kadın.

"Merhaba. Bağış kabul ediyor musunuz?" diye sordu Frankie.

Kadın güldü. "Tanrım, ediyoruz tabii. Ofisimize gelmek ister misiniz?"

"Elbette. Biraz zamanım var." Frankie ofisin adresini yazıp arabasına gitti.

Torpido gözündeki *Thomas Guide*'da adresi bulup arabayı sürmeye başladı.

Kasabadaki küçük şirin bir yan sokakta, eskiden restoranmış gibi bir havası olan küçük bir binanın önüne park etti. Kapıdaki tabelada elle POW/MIA AİLELER BİRLİĞİ yazıyordu.

Frankie açık duran ön kapıya gitti.

Ofis küçüktü ve broşürle dolu tek bir masa dışında mobilya da yoktu. Masanın başında bir kadın oturuyordu. Frankie'nin içeri girmesiyle başını kaldırdı. "Aileler Birliği'ne hoş geldiniz!"

Başka bir kadın sarı bukleleri yüzüne düşmüş halde dizlerinin üzerine çökmüş, UNUTULMALARINA İZİN VERMEYİN yazılı bir pankart hazırlıyordu. O da Frankie'ye el salladı. "Merhaba! Hoş geldiniz."

Masanın başındaki kadın uzun siyah saçları ve belirgin elmacık kemikleriyle egzotik bir güzelliğe sahipti. Yanındaki bebek arabasında küçük bir çocuk uyuyordu. "Ben Rose Contreras. İçeri buyurun. Asker eşi misiniz?"

"Hayır. Ben Frankie McGrath, eski ordu hemşiresiyim."

"Tanrı sizi korusun" dedi Rose usulca. "Tanıdığınız bir savaş esiri var mı?"

"Hayır. Sadece bağış yapmak için geldim."

"Bütün bağışları memnuniyetle kabul ediyoruz elbette" dedi Rose. "Gördüğünüz gibi fazla bir şeyimiz yok."

Frankie el çantasını açıp cüzdanını çıkardı.

"Ama Frankie..."

"Evet?"

"Farkındalık yaratmak konusunda yardıma daha çok ihtiyacımız var. Anne, Melissa ve Sheri gibi nüfuzlu kişilerle evli olan nispeten yaşlı hanımlar Senato önünde topluluklarla konuşup durumu anlatma kısmını hallediyor. Ben Mektup Yazma Komitesi'nin başkanıyım. Bize yardımı olabileceğini düşündüğümüz herkese mektup yazmayı amaçlıyoruz. Onları mektuba *boğmaya* çalışıyoruz. Aynı şeyi gazeteler için de yapacağız. Yardım etmek ister misin?"

Mektup yazmak. Annesiyle oturup yemek hazırlarken ve annesinin randevularını beklerken yapabilirdi bunu.

Frankie gülümseyerek "Çok isterim Rose" dedi.

*

Aileler Birliği ve Vietnam savaş esirleri adına mektup yazmak onda kısa sürede takıntıya dönüştü.

Kendini yalnız hissettiğinde, uykusu kaçtığında, endişelendiğinde, tıp merkezinin bekleme salonunda annesinin fizik terapiden ya da ergoterapiden çıkmasını beklediğinde hep yazıyordu. Akşam yemeğinden sonra kumsalda otururken yazıyordu. Aklına gelen herkese, Henry Kissinger'a, Richard Nixon'a, Spiro Agnew'e, Bob Dole'a, Harry Reasoner'a, Gloria Steinem'e, Walter Cronkite'a, Barbara Walters'a, onlara kulak verip yardım edebileceğini ya da yardım edecek biriyle konuşabileceğini düşündüğü herkese yazdı. *Sayın Dr. Kissinger, bu mektubu sağ kalan Amerikalı kahramanlarımız adına yazıyorum. Vietnam'da görev yapmış bir ordu hemşiresi olarak bu adamların çektiklerini biliyorum. Onlar ülkeleri için, doğru olanı yapmak için savaşa gittiler ve şimdi ülkemiz bunun karşılığında doğru olanı yapmalıdır. Hiçbir erkeği –ya da kadını– geride bırakamayız...*

Yazmadığı zamanlarda annesinin yanında olup yürümesine yardım ediyor, kilo alması için onu yemeye teşvik ediyor, randevularına götürüp getiriyordu. Felçten sonra iyileşme süreci yavaş ilerliyordu ancak annesi asla vazgeçmiyordu. Bazen tükenme noktasına gelene kadar çalışıyordu. Doktorlar onun iyileşme hızına şaşırırken Frankie ve babası hiç şaşırmıyordu. Bette McGrath her zaman çelik gibi bir iradeye sahip olmuştu.

Frankie her şeye rağmen iyi gittiğini düşünüyordu, ruh halindeki dalgalanmalar azalmıştı ve haftalardır Vietnam kâbusu görmemiş, yatak odasının zemininde uyanmamıştı. İki haftada bir pazar günü Barb ve Ethel'e mektup yazıyor, onlardan da düzenli olarak mektup alıyordu. Şehirlerarası telefon ücretleri çok yüksek olduğundan mektupla yetiniyorlardı.

Gerçek bir sosyal hayatının olmaması ve Vietnam'dan döndüğünden beri kimseyle çıkmamış olması (annesini rahatsız etse de) canını hiç sıkmıyordu. Aşk aklına gelen son şeydi. Tek istediği huzur ve sakinlikti.

1971 Haziran ayının sonlarında, eve taşındıktan neredeyse iki ay sonra belli bir düzen oturtmuştu. Annesinin iyileşmesine yardım etmek onu tatmin ederken savaş esirleri adına mektup yazmak bir amaç edinmesini sağlamıştı. Ama bugün –nihayet– mektup yazmak dışında bir şeye davet edilmişti.

Öğleden sonra arabasını Chula Vista Outdoor Alışveriş Merkezi'ne park edip yürüyen merdivenlere yöneldi. Alışveriş merkezi yaklaşan bayram için kırmızı, beyaz ve mavi renklerle süslenmişti ve vitrinlerde indirim duyurusu vardı.

Avluda bir palmiye ağacının altına bir masa kurulmuştu. Masanın başında sarı saçlarını iki yandan atkuyruğu şeklinde toplamış hoş, güzel, genç bir kadın mektup yazıyordu. Solunda ise içinde ayakta durulamayacak kadar küçük bambu bir kafes vardı. Kafesin etrafına UNUTULMALARINA İZİN VERMEYİN yazılı bir pankart asılmıştı.

Frankie gülümseyerek boş sandalyeye oturdu. "Ben Frankie" diyerek elini uzattı.

Kadın onunla tokalaştı. "Joan."

"Bugün nasıl gidiyor?"

"Yavaş. İnsanlar bayram hazırlığı yapıyor."

Frankie önündeki broşürleri düzeltti. Masanın ortasında tanesi beş dolara satılan bir kutu savaş esiri bileziği vardı.

Joan mektubuna döndü. Kaleminin ucunu kâğıdın üzerine götürüp "*Verdiğin o lanet sözü tut artık Başkan Nixon,* fazla saldırgan bir giriş cümlesi mi sence?" diye sordu.

"Fazla saldırgan biri olabileceğini sanmıyorum" dedi Frankie, kâğıt kalemlere uzanarak.

Uzun saçlı, gür sakallı genç bir adam masalarının önünden geçerken bıyık altından "Savaş çığırtkanları" diye mırıldanarak yürümeye devam etti.

Frankie "Özgürlük bedava değil, aşağılık pislik" diye bağırdı. "Kanada'ya gitsene" diye ekledi.

Joan "Barış yanlılarına bağırmamalıyız" dedi sırıtarak. "Ne saçma bir kural bu."

"Daha ziyade bir tavsiye diyelim" dedi Frankie.

Joan güldü. "Kocan ne zamandır savaş esiri?"

"Ben evli değilim. Abim ve birkaç arkadaşım savaşta öldü. Ya senin kocan?"

"69'da esir düştü. Hoa Lo'da."

"Çok üzüldüm Joan. Çocukların var mı?"

"Bir tane. Bir kızım var. Charlotte. Babasını hatırlamıyor."

Frankie kadının eline dokundu. Aynı yaşlardalardı ve çok farklı hayatlar yaşıyorlardı ama savaş onları birbirine bağlamıştı. "O eve dönecek Joan."

Siyah-beyaz ekose pantolonlu siyah saçlı bir kadın masaya yaklaştı. "Askerlerimizi böyle hücrelere mi koyuyorlar? Ciddi misiniz? Ayakta duracak kadar bile yerleri yok mu?"

"Evet hanımefendi."

"Ne yapmışlar?"

"Ne mi yapmışlar?" dedi Joan.

"Hücreye konmak için ne yapmışlar? Onlar da My Lai'deki Teğmen Calley gibiler mi?"

Sakin olun. Eğitin, yok etmeyin. "Ülkelerine hizmet ettiler" dedi Frankie. "Tıpkı babaları ve dedeleri gibi, savaş zamanında ülkelerinin onlardan istediği şeyi yaptılar ve düşman tarafından esir alındılar."

Kadın kaşlarını çatarak kutudaki nikel kaplama bilekliği alıp üzerindeki ismi okudu.

"O birinin oğlu hanımefendi. Birinin kocası" dedi Frankie. "Ve onun eve dönmesini bekliyorlar." Duraksadı. "Bu kadının kocası da onların hapishanesinde."

Kadın eskimiş cüzdanından beş dolarlık bir banknot çıkarıp Frankie'ye uzattı ve bilekliği tekrar kutuya koydu.

"Amaç, o eve dönene kadar o bilekliği takmanız" dedi Joan. "Onun anısını canlı tutmak için."

Kadın bilekliği alıp bileğine taktı ve inceledi.

"Teşekkürler" dedi Frankie.

Kadın başını sallayarak uzaklaştı.

Sonraki yarım saatte Frankie ve Joan broşür dağıtıp bileklik satmaya ve mektup yazmaya devam etti. Frankie, Ben Bradlee'ye yazdığı son mektubun yarısına gelmişti ki Joan onu dürttü.

"Birileri geliyor" diye fısıldadı.

Frankie başını kaldırdığında iki adamın masaya doğru yürüdüğünü gördü.

Hayır. İki adam değil, en azından iki adam sayılmazlardı. Bir adam ve genç bir çocuk. Baba oğul belki; adam kırlaşmış, omuz hizasına gelmiş saçları ve bıyığıyla uzun boylu ve zayıftı. Siyah bir Grateful Dead tişörtü, yırtık bir kot pantolon ve sandalet giymişti. Yanındaki on altı, bilemedin on yedi yaşındaki çocuk kaslıydı ve üzerinde Annapolis tişörtü vardı. Tıraş olmuştu ve saçları 1950'lerdeki gibi kısaydı. Masanın önünde, UNUTULMALARINA İZİN VERMEYİN pankartının yanında durdular.

Yaşça büyük olan bir adım yaklaşıp "Demek hâlâ bu dava için savaşıyorsun. Frankie McGrath, değil mi? Coronadolu kız?"

Frankie, Washington D.C.'deki protestoda tanıştığı adamı hemen tanıyamadı. "Sörfçü psikiyatrist."

"Henry Acevedo" dedi adam gülümseyerek. "Bu yeğenim Arturo." Genç çocuğa dönerek "Şu hücreyi görüyor musun Art? İyice, uzun uzun bak ona" dedi.

Arturo gözlerini devirip amcasını şaka yollu dürttü. "Amcam eylülde Deniz Harp Okulu'na gideceğime kızıyor. Ama babam çok heyecanlı."

"Abim akademiye gitti" dedi Frankie. "Orayı çok sevdi."

"Kocam da öyle" diye ekledi Joan. "Harika bir okul."

"Ben savaşçı yetiştirip sonra da onları tehlikeye atan bir üniversiteden yana değilim" dedi Henry.

"Onunla gurur duy Henry" dedi Frankie alçak sesle. "Sen onaylamasan bile onurlu bir seçim yapıyor." Bileklik kutusunu genç adama doğru itti. "Bir kahramanı beş dolara eve getirmeye yardım etmek ister misin?"

Arturo bir adım atıp bilekliklere baktı. "Harika. Hiç savaş esiri tanıyor musun?" diye sordu Joan'a.

"Kocam" dedi Joan, Arturo'ya bilekliğini göstererek. Arturo eğilip bileklikteki yazıyı okudu.

"Bin dokuz yüz altmış dokuz" dedi Arturo. "Vay canına. Uzun zamandır oradaymış..."

Frankie, Henry'nin bakışlarını üzerinde hissetti ama konuşmadılar. Bir süre sonra adam kolunu yeğeninin omzuna attı. "Hadi bakalım, geleceğin uçan çocuğu. Bu güzel kadınların kocalarını kurtarmasına izin verelim."

"Ben evli değilim" dedi Frankie, bunu söylediğine şaşırarak.

"Mucize üstüne mucize" dedi Henry masaya yirmi dolarlık iki banknot atarken. "Böyle devam edin hanımlar. Yakında görüşürüz Frankie."

Arturo'nun omzuna elini atıp giderken genç çocuk bu hareket için çok büyüdüğünü düşünerek ondan kurtuldu.

"Bu... televizyonda kovboy rolünde gördüğümüz adam mıydı?"

Frankie başını salladı. "O bir doktor."

"Neden hâlâ buradasın bilmiyorum" dedi Joan törpüsünü çıkartıp kırık bir tırnağı törpülerken.

"Ne demek istiyorsun?"

"Bu kadar seksi bir adam bana öyle baksa gitmesine izin vermezdim."

"Ne? Sence... hayır. Olmaz, yani o yaşlı."

"Zaman eski anlamını yitirdi artık" dedi Joan.

Frankie buna karşı çıkamazdı.

*

27 Temmuz 1971

Sevgili Frank,

Kavurucu Captiva Adası'ndan selamlar. Burası Florida'da. Yat büyüklüğünde arabalar kullanıp kokteyl içmeye kahvaltıda başlayan kösele derili insanların ülkesi.

Aynı mektubu alan Barb gibi çığlık atacağını biliyorum. Noah ve ben gizlice evlendik! Düğünümde olmak istediğinizi biliyorum ama bekleyemedim. Bekleyemedik. İş o noktaya geldiğinde çiçek kokan, pasta tadında bir düğün istemedim. İnsanın annesi yanında olmayınca... Bilemiyorum. İstemedim işte. Ama kutlayacağız, hem de yakında!

Seni seviyorum dostum,

Bayan Noah Ellsworth

Yirmi Altı

1972. Savaş devam ediyordu.

Ölenlerin, savaş alanında ağır yaralananların, düşen helikopterlerin, Hoa Lo Hapishanesi'ne kapatılan ya da kaybolan askerlerin sayısı giderek artıyordu.

Frankie de birçok Amerikalı gibi gece haberlerini dehşet içinde izliyordu. Geçen yıl Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri sponsorluğunda gerçekleştirilen medya etkinliği Kış Askeri Soruşturması'nda savaşın karanlık yüzü, ormanlarda, köylerde ve savaş meydanlarında Amerikan vahşeti gözler önüne serilmiş, Teğmen William Calley, My Lai katliamından suçlu bulunup müebbet hapse mahkûm edilmişti. Amerika Kamboçya'yı işgal etmişti. Bütün bu gelişmeler eve dönen gazilere duyulan öfke ve nefreti artırmıştı.

Frankie bazen haberleri izlediğinde gözyaşlarını tutamıyordu.

Ortada bir şey yokken bile ağlayabiliyordu. Bazen bir şarkı ona Finley'i, Jamie'yi, Rye'ı hatırlattığında arabasında ağlıyordu. Döktüğü her damla gözyaşı ona istikrarlı halinin aslında ne kadar kırılgan olduğunu hatırlatıyordu.

Artık kimse Amerika'nın savaşı kazandığına inanmıyordu, Coronado Adası'nın muhafazakâr, zengin, Cumhuriyetçi elit kesiminde bile kuşku giderek artıyordu. Frankie babasının bile, kötü giden pahalı bir tatilden bahseder gibi sık sık arkadaşlarına "Bu işi bitirmeliyiz" dediğini duyuyordu.

Annesi araba kullanıp tek başına idare edebilecek düzeye geldiğinde Frankie de kendi hayatına yöneldi. Tıp merkezinde çalışmaya başladı. Eğitimi ve deneyimi sayesinde gündüz vardiyasında ameliyathane hemşiresi oldu ve hemşirelik bir kez daha ona çok ihtiyacı olan hayatının amacını verip düzen kurmasını sağla-

dı. Sürekli bir şeylerle meşgul olmaya gayret etti mektuplar yazıp fırsat buldukça Aileler Birliği standında durdu ve ameliyathanede saatlerce çalıştı. Zihnini meşgul edip rahat bir uyku çekmesini sağlayacak kadar yorulacağı her şeyi yaptı.

Ama bu gece bunların hiçbirinin işe yaramayacağını biliyordu.

Dört Temmuz.

Frankie bugünden çok korkuyordu. Son birkaç yıldır 4 Temmuz'da eve kapanıp müziğin sesini sonuna kadar açarak geceye yayılan gürültüyü atlatmaya çalışıyordu. Barb ve Ethel, Virginia'dayken gizlenmesine hep izin vermişlerdi ve geçen yıl annesi her zamanki ev partisini verecek gücü bulamamıştı. Ama bu yıl durum farklıydı.

Ailesinin evinde düzenlenen bir partiye katılmayı hiç istemiyordu ama başka seçeneği yoktu. Annesi on beş aylık terapi ve sıkı çalışmanın ardından nihayet Coronado'daki sosyal hayatına görkemli bir dönüş yapıyordu ve Frankie de katılmak zorundaydı.

Ben iyiyim. Bunu yapabilirim.

Mor renkli şortuyla simli beyaz bluzunu giyip omuzlarını açtı ve uzattığı saçlarını ortadan ayırarak düzleştirip makyaj yaptı. Hepsi bir kamuflajdı.

Akşam karanlığında evden çıkıp ailesinin deniz kıyısındaki evine, Hotel del Coronado'nun ikonik kızıl çatısına doğru yürüdü. Otelin saçaklarındaki parlak ışıklar yolu aydınlatıyordu.

Hayat baktığı her yerde devam ediyordu. Aileler, çocuklar, köpekler. Bağrışmalar, çığlıklar, dalgalara atlayan insanlar.

Kumda mümkün olduğunca uzun süre kaldı, sonra park yeri arayan sürücüler, bagajları boşaltan erkekler, köpeklerini ve çocuklarını kumsala götürüp sandalyelerini yerleştirecek yer arayan kadınlarla dolu olan ve bu sıcak akşamın hareketliliğinden payını alan Ocean Boulevard'a geçti.

Tudor tarzı ev, mahremiyet sunan tuğla duvarların üzerinde yükseliyor, tirizli pencereleri ışıkla birlikte parlıyordu. Canlı meşe ağacının dallarından fenerler sarkıyor, kırmızı, beyaz, mavi renkli bayraklar yemek masasıyla açık hava barını süslüyordu. Frankie kapıyı arkasından kapattı.

Bağımsızlık Günü babasının en sevdiği bayramdı. Aile bunu bir sosyal etkinlik havasında, yani son sürat kutlardı. Avluya bir "Amerikana" büfesi kurulmuş, barbeküde pirzola ve mis gibi hamburger tepsileri, tereyağlı mısır, patates salatası ve tabii ki tatlı olarak da dondurmalı üç renkli pasta sunuluyordu. Herkes partiye bir şeyler getirmişti, Coronadolu kadınlar adeta birbiriyle yarışıyordu.

Konuklar geleli biraz olmuştu belli ki seslerinin yüksekliği bol miktarda içtiklerine işaretti. Frankie bir adamın "Jane Fonda kim olduğunu sanıyor? Bana kalırsa tam bir Amerika karşıtı."

Sol tarafta üç kişilik bir grup "Little Deuce Coupe"un kötü bir versiyonunu çalıyordu.

Avlunun duvarlarına TANRI AMERİKA'YI VE BİRLİKLERİMİZİ KORUSUN yazan bir pankart asılmıştı.

"Erkeklerse tabii" diye mırıldandı Frankie.

Yavaş yavaş nefes alarak sinirini yatıştırmaya ya da kırılmamaya çalıştı.

Keşke Barb ve Ethel burada olsalardı. Frankie arkadaşlarını uzun zamandır görmemişti. Kısa bir süre önce Ethel ve Noah'ın kızları Cecily dünyaya gelmişti ve Barb da bu hafta sonu katılacağı ve şimdilik sadece küçük bir ipucu verdiği çok gizli bir Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri "etkinliği"ne hazırlanıyordu.

Frankie tanıdığı kişilere sahte bir gülümseme vererek kalabalığın içinde ilerliyordu. Şık giyimli adamların "eroin kullanıp köyleri bombalayan askerler" hakkında konuşup ışıltılı rengârenk elbiseler giymiş kadınların Charles Manson'ın hayatta olduğu düşüncesiyle ürperdiklerine dair söylediklerini duydu: "...kapılarımızı kilitleyelim. Onu idam etmeleri gerekirdi. Lanet liberaller."

Frankie bara ulaşana kadar nefesini düzenleyip sakinliğini korumaya çalıştı. "Limon dilimli buzlu cin."

İçkisini alırken babası kalabalığın arasından çıktı. Her zamanki gibi dikkatleri kolayca üzerine çekmişti. Tek hareketiyle grup çalmayı bıraktı. Karısı iyileştikten sonra gülüşü de geri gelmişti ama şimdi bakışları biraz değişmişti, paranın sağlık ya da güvenlik satın alamayacağının farkına varmış gibi bakıyordu artık. Geniş kemerli çizgili bir pantolon ve geniş yakalı polyester bir gömlek

giymişti. Geçen yıl, kırlaşmaya başlayan geniş favorileri uzamış, kıvırcık siyah saçları da bir tarafa taranacak boya gelmişti. Yeni gözlük çerçeveleri büyük ve kare şeklindeydi. "Geldiğiniz için hepinize teşekkür etmek istiyorum. Bildiğiniz gibi Bağımsızlık Günü partimiz Coronado'da bir gelenektir. Amerika'nın bağımsızlığını kutlamak için dostlarımızı ilk olarak 1956'da, Elvis'in skandal olduğu zamanlarda davet etmiştik."

Kalabalıktan o farklı dünyanın tatlı anısına gülme sesleri yükseldi.

"Çocukla... kızımın 4 Temmuz McGrath partisinden öncesine dair bir hayatı hatırladığını sanmıyorum." Durakladı, zorlanıyor gibiydi. "Ama geçen yıl kimseyi davet etmedik. Nedenini hepiniz biliyorsunuz. Mektuplarınız ve çiçekleriniz için hepinize teşekkür ederim. Bette felç geçirdikten sonra zor günler yaşadık."

Annesi sırtı dik, çenesi yukarıda avlu kapısında belirdi. Yeni beyazlarını gizlemek için saçlarını boyamaya başlamış, hayatının en trend seçimini yaparak saçlarını kısa kestirmişti. Kusursuz makyajı ve şık pantolon takımıyla her zamanki gibi göz alıcı görünüyordu. Temkinli adımlarla kapıdan geçti. Sadece onu çok iyi tanıyan biri kaşlarının hafiften çatıldığını ya da adımlarındaki tereddüdü görebilirdi.

Babası dönüp elini tutarak dengede durmasını sağladı.

Annesi misafirlerine gülümsedi. "Uzun bir yol oldu ve beni ne kadar cesaretlendirdiğinizi anlatamam. Millicent, güveçlerin can simidi gibiydi. Joanne, hâlâ *mahjong* oynayamıyorum ama sesinin istikrarlı tınısını da unutamıyorum. Dr. Kenworth, hayatımı kurtardığınız için teşekkür ederim. Ve Connor." O noktada kocasına sonra tekrar kalabalığa baktı. "Ve Frances."

Gözleri Frankie'yi aradı ve görünce ona el salladı.

"Siz ikiniz benim en büyük destekçilerimsiniz."

Frankie babasının o an annesinin elini daha sıkı tuttuğunu ve yanağına bir öpücük kondurduğunu gördü.

Davetliler onları alkışlarken biri "Herkes duysun!" diye bağırdı.

"Son bir şey daha var" dedi babası. "Yiyip içmeye, dans etmeye başlamadan önce Binbaşı Leo Stall'a hoş geldin demek istiyo-

rum. Kendisi Vietnam ve Walter Reed'den yeni döndü." Ardından "Hizmet eden adamlara! Minnettar bir ulustan" diye ekleyerek kadehini kaldırdı.

Frankie boş bardağını sertçe bara koydu. "Bir tane daha" dedi ve grup yeniden ama neredeyse fark edilemeyecek bir tonda "American Pie"ı çalmaya başladı.

Hizmet eden adamlar. Minnettar bir ulus.

İçini bir öfke dalgası sararken ikinci içkisini de yudumladı ve kapıya baktı.

Artık gidebilir miydi?

Kimse fark eder miydi?

Elleri titreyerek bir sigara yaktı. *Minnettar bir ulus.*

"Bu şekilde buluşmayı bırakmalıyız artık" dedi bir ses.

Frankie öyle hızlı döndü ki yanında duran adama neredeyse çarpıyordu.

Adam onu yakaladı.

"Henry Acevedo" dedi Frankie ona bakarak.

Saçı değişmişti, hâlâ uzun ve kat kattı ama gecenin nemli havası biraz hacim katmıştı. Parti için tıraş olmuştu belli ki kirli sakalı yoktu. Uzun favorileri yüzünü ince gösteriyordu.

"Burada ne işin var?" diye sordu Frankie bir adım geri çekilip dengesini bulmaya çalışarak. "Senin tarzın bir kalabalık değil bu."

"Annen ve Gençler Ligi'nden arkadaşları hastanenin yeni uyuşturucu ve alkol tedavi merkezi için bağış toplanmasına öncülük ettiler. Ve bu geceye de yönetim kurulu üyelerimizden birkaç kişiyi davet ettiler." Ardından gülümseyerek omuz silkti.

"Sen herhangi bir yerin yönetim kurulu üyesi gibi görünmüyorsun. Ve bu bir iltifat."

"Ya bu davete katılacaktım ya da kız kardeşimin banliyödeki zapt etmesi mümkün olmayan ailesine gidecektim."

"Ben olsam banliyöyü seçerdim."

Henry gülümsedi. "Banliyölerde hiç vakit geçirmediğin belli."

Frankie bir havan topunun uğultusunu, ardından da patladığını duydu.

"Geliyor!" diye bağırarak kendini yere attı.

Sessizlik.

Frankie gözlerini kırpıştırdı.

Evlerinin arka bahçesindeki çimlere yatmıştı. *Bu da neydi böyle?* Güçsüz bir halde dizlerinin üzerine kalktı.

Biri maytap patlatmıştı. Havai fişek belki de.

Ve o da kendini yere atmıştı. Ne olmuştu ona böyle? Havai fişekle havan mermisi arasındaki farkı biliyordu.

Aman Tanrım.

Henry hemen yanına diz çöktü ve onu çok duygulandıran bir nezaketle omzuna dokundu.

"Git buradan" dedi Frankie küçük düşmüş hissederek. Yıllar önce golf kulübündeki olaydan beri böyle bir şey yaşamamıştı.

"Yanındayım" dedi Henry.

Frankie onun yardımıyla ayağa kalktı ama ona bakamadı.

"Meksika'dan havai fişek ve maytap getiren o aptalları hapse atmak lazım" dedi Henry.

Yani o sesi duyunca kendini yere atmanın *normal* olduğunu mu söylüyordu?

"Beni eve götürür müsün?" dedi. Ağzından çıkan kelimelerin kulağa davet gibi geldiğini fark etti ama niyeti bu değildi. *Onu* istemiyordu.

Belki de istiyordu.

Sadece şu an yalnız kalmak istemiyordu.

Henry ayakta durmasına yardım etmek için bir kolunu beline doladı. "Arabam..."

"Yürüyebiliriz."

Frankie onu dış kapıya yönlendirip açtı.

Ocean Boulevard trafikten ve turistten geçilmeyen bir tımarhaneye dönmüştü. Geniş kumsalı aileler, çocuklar, öğrenciler ve Deniz Kuvvetleri personeliyle doluydu. Hepsi birbirine karışmıştı. Köpekler havlıyor, çocuklar gülüyor, yorgun ebeveynler çocuklarını gözlerinin önünden ayırmak istemiyordu. Birazdan Meksika sınırının hemen ötesinden aldıkları havai fişekleri patlatmaya başlayacaklardı. Maytaplar. M-80'ler. Gökyüzü saldırı altındalarmış gibi bir görünüme bürünüp gürleyecekti.

Frankie kaldırımda Henry'nin yanından yürürken evden çıktığında ayakkabılarını giymeyi unuttuğunu fark etti. Buraya kadar çıplak ayakla yürümüştü.

Birkaç blok ötedeki kendi evine yürürken elini belinden çekmeyip onu sakinleştiren bu adama ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Sonra durdu.

Evi gecenin karanlığında gümüşi bir renge bürünmüştü. Parlak kırmızı kapısına, beyaza boyalı tuğla dilek kuyusuna baktı. Bir anda onu başka bir şekilde gördü: eski bir çağdan kalma, bambaşka bir hayatın yaşandığı bir evdi burası. Çocuklar, köpekler, bisikletler vardı.

Bu farkındalık onu hüzne boğdu.

"Çocukken Coronado Plajı'nda oynadığına eminim, jant teline iskambil kâğıdı iliştirilmiş bisikletini Ocean Boulevard'da sürmüşsündür. Ne çocukluktu ama."

Frankie alçak sesle "Abimle birlikte" diyerek Henry'ye baktı. "Teşekkür ederim."

Henry coşkuyla onu selamlayarak "Emrinize amadeyim leydim."

Frankie o an içinde şaşırtıcı bir arzu kıvılcımı hissetti. Yıllardır ilk defa birinin ona dokunmasını, sarılmasını istiyor, yalnız olmak istemiyordu. "Evli misin?"

"Hayır. Karım Susannah yedi yıl önce meme kanserinden öldü."

Frankie karısından dolayı yaşadığı üzüntüyü, kaybın ne demek olduğunu bildiğini gördü ve bu da kendi yalnızlığını hafifletti. "Kaç yaşındasın?" diye sordu, şu an bunu hiç umursamasa bile.

"Otuz sekiz. Ya sen?"

"Yirmi altı."

Henry'nin buna söyleyecek bir sözü yoktu ve Frankie bundan memnundu. Bu –onlar– kelimelere dökülecek bir şey değildi. Kelimelerin bir anlamı vardı ve o bunun –onların– bir anlamı olmasın istiyordu. "İçeri gelir misin?" dedi alçak sesle.

Henry soruyu, her şeyiyle anlayarak başını salladı.

Frankie arka kapıyı açtı ve onu düzenlemek isteyip de bir türlü fırsat bulamadığı arka bahçeye götürdü. Çimenler büyümüş, yaz sıcağında ve dikkatsiz sulamanın sonucunda yer yer sararmıştı.

Aldığı ikinci el barbekü hiç kullanılmamıştı ve meşe ağacının dalları bir lastik salıncağın özlemini çekiyordu. Arka bahçesi de tıpkı hayatı gibi bomboştu.

Kapıyı arkalarından kapattı ve o küçük *tık* bir başlama zili gibi çıktı. Henry onu kendine çekip kucakladı. Frankie onun içindeki gücü, derin arzuyu hissetti ve kendisi de aynı duyguyu yaşıyordu. Uzun zamandır hissetmediği bir duyguydu bu.

Henry geri çekilip ona baktı.

Frankie elini tutup onu yatak odasına götürdü. Odaya girince elini bırakıp geri çekildi ve yatağını yapmadığına kızdı. Giysileri yere saçılmış, boş bardaklar komodinin üzerine yığılmıştı. Dün gece çok içmiş, kendini yatağa zor mu atmıştı? Hatırlayamıyordu.

Henry onu elinden tutup yatağa götürdü.

Frankie şu an kendini yine bakire gibi hissetti, kararsızdı ve korkuyordu. Yavaşça şortunu indirip bluzunu çıkardı.

Dantelli beyaz bir sutyen, beyaz bir külot giymişti ve Vietnam'dayken annesinin ona gönderdiği altın Aziz Christopher madalyonunu takmıştı.

"Ben... sadece bir erkekle birlikte oldum ve o da çok uzun zaman önceydi" dedi bunu neden belirtme gereği duyduğunu bile bilmeden. "Ve... bundan fazlasını istemiyorum. İçimde öyle bir şey yok."

"İçinde ne yok Frankie?"

"Aşk."

"Öyle mi?"

"Ben başka birine âşığım."

"Nerede şimdi?"

"Öldü."

Henry onu kendine çekti. Frankie onun kollarının arasında yumuşadı, dudakları birbirini tanımayan iki yabancının öpücüğü gibi birbirine dokundu.

Başta sadece Rye'ı, öpücüğün ondan gelmediğini, Henry'nin o olmadığını düşünebildi ama sonra o düşünce kayboldu ve yeni, ağır ilerleyen bir tutkunun içine düştüğünü hissetti.

Henry'nin eli çıplak teninde gezinip külotunun içine girdiğinde gırtlaktan gelen boğuk bir sesle "Evet" dedi.

Bu aşk değildi ama bir an için vücudu canlandı, titreşti, aşka olabildiğince yakındı.

*

1972 yazında sıkça yaptığı üzere, o günleri düşündüğünde Henry ile gerçek anlamda çıkmaya nasıl başladıklarını tam olarak bilmiyordu.

Ona göre bir ilişkiye gerçek anlamda başlamamışlardı. Bir şekilde birlikte olmuşlardı; farklı yollarda yürüyen iki insan nasıl olduysa tek bir yola dönüşmüştü. Her şey onun evindeki o gece başlamıştı. Henry acının ve kaybın ne demek olduğunu biliyordu, karısının ölümünden sonra karanlığa düştüğünü, kendini içkiye verdiğini ve tökezlediğini söylemişti. Frankie böyle tökezlemeleri, yeniden doğrulmanın ne kadar zor olabileceğini ve sonrasında ne kadar dikkatli olmak gerektiğini biliyordu. İkisi de yalnızdı ve kalpleri kırıktı. Karısından söz ettiğinde Henry'nin gözlerindeki kederi görüyor, ona Rye'ı, Jamie'yi, Finley'i sorduğunda sesinin boğulduğunu biliyordu.

Böylece isimleri dile getirmeyi, gerçek aşktan bahsetmeyi bıraktılar ve bu aşka benzer tutkunun hayatlarına girmesine izin verdiler. Frankie doğum kontrol hapı almak için Aile Planlaması Derneği'ne gitti. Kliniğe girdiğinde modern görüşlü biri olduğunu düşünmeye ve kendinden emin görünmeye çalıştı ama doktor evli olup olmadığını sorduğunda yanakları alev alev yanmaya başladı. Önce başını hızlıca evet anlamında salladı, sonra iki yana salladı. Doktor nazikçe gülümseyip artık yalan söylemesine gerek olmadığını, bekâr kadınların hap almasının da yasallaştığını söyleyerek ona bir reçete yazdı.

Henry ile iş çıkışı bir şeyler içmek, bazen de akşam yemeği yemek için buluşuyorlardı. Henry genellikle hastane ve önerilen yeni klinik için bağış toplamakla meşguldü ve Frankie bu etkinliklerde ona katılmıyordu.

İkisi de henüz diğerinin hayatına tamamen girmeye hazır değildi. Ya da en azından Frankie hazır değildi ve Henry de onu zorlamıyordu.

Frankie annesine ve arkadaşlarına da Henry'den bahsetmemişti çünkü sevmediği bir adama dokunmak, saatlerce onun kollarında uyumak ve işe gitmek için gün doğmadan evden gidişini izlemek ona biraz yanlış, belki de ahlaksızca geliyordu.

Ama buna engel olamıyordu. Yalnızlık ve kederle geçen onca yılın ardından Henry hayatını aydınlatmıştı. Ve tekrar karanlığa düşmekten korkuyordu.

*

1 Ağustos 1972

Sevgili Frankie,
Bu kadarı yeter. Sen beni aptal mı sanıyorsun?
Cevabı bilmiyorsan söyleyeyim, değilim. Dün gece annen beni aradı ve her zamankinden daha garip davrandığını ve yine parfüm sürdüğünü söyledi. Ben bunun ne anlama geldiğini iyi bilirim kızım.

Seks.

Kiminle ve nasıl yapıyorsun? Bunu arkadaşınla paylaş ki o da gıyabında yaşayabilsin.

Chicago'da hayat güzel. Yalnız değilim, asla yalnız kalmıyorum. Sürekli hareket halindeyim ama değişim için çalışırken bile erkeklerin dünyasında kadın olmak zor.

Sırf nasıl yapıldığını biliyorum diye benden herkese kahve yapmamı ya da broşür yazmamı isteyen bir adam çıkarsa kıçına tekmeyi yiyecek.

Öte yandan Ethel bana bütün kıyafetlerinin artık bebek kusmuğu gibi koktuğunu ve uyumayı unuttuğunu söylüyor.

Sanırım hepimiz kendimize göre zorluklarla karşılaşıyoruz.

Birkaç hafta sonra Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri'yle birlikte Cumhuriyetçi Ulusal Kongre'ye gideceğim. Umarım şiddet olmaz ama Tanrım, bu savaş da bitsin artık.

Şimdi kendime bir içki koyuyorum. Sen bu mektubu alır almaz telefonum çalsa ne güzel olur.

Kendine iyi bak,

Seni seviyorum

B

*

Ağustos ayının üçüncü haftasında sıcak bir sabahtı. Güneş kirli ön camdan içeri süzülürken Henry'nin Chevy Nova'sının hoparlörlerinden "Nights in White Satin" yükseliyordu.

"Bundan emin değilim" dedi Frankie önlerinde sıralanan ve dikiz aynasından da daha fazlasını gördüğü araba, kamyon ve motosiklet sırasına bakarken.

Çoğu Vietnam gazisiydi ama hepsi değil.

Bu konvoya üç gün önce Güney Kaliforniya'da yirmi civarı araçla başlamışlardı ama yeni araçlar sürekli katılmaya devam etmişti: Üzerine sloganlar yazılmış camları perdeli VW minibüsler hurdaya dönmüş kamyonlar, elden geçirilmiş Camarolar, arkalarından askeri bayraklar dalgalanan motosikletler.

Şu an yüzün üzerinde araç korna çalarak, selektör yakarak Miami'ye doğru ilerliyor, erkekler açık pencerelerden uzanıp birbirlerine el sallıyorlardı.

Henry müziğin sesini kıstı. "Bunu bizden Barb istedi."

"Evet. Benden istedi ve ben de hayır dediğimi sanıyordum." Frankie öfkesini gizlemeye çalışarak kollarını kavuşturdu. Birlikte geçirdikleri bir buçuk ayın ardından onun yanındayken hep tetikte oluyor, ruh halindeki dalgalanmaları ve açıklanamaz öfkesini elinden geldiğince gizlemeye çalışıyordu. Yoksa Henry, hiç cevaplamak istemediği sonu gelmez sorgulamalarına başlıyordu. Bazen duşta sebepsiz yere ağladığını bile henüz bilmiyordu.

Bir parka vardıklarında sadece gazilerin değil, binlerce protestocunun orada toplandığını gördüler. Aklınıza gelebilecek her tür protestocu vardı: hippiler, üniversite öğrencileri, feministler. Savaş Karşı Vietnam Gazileri grubu, öncü arabanın peşinden kampın bilinmeyen bir köşesine gittiler ve burada telsizli gaziler tarafından korunan kendi faaliyet alanlarını kurdular. Frankie ve Henry park halindeki arabalarının yanına bir çadır kurdular.

Akşam olduğunda Savaş Karşıtı Vietnam Gazileri kampı herkesin, eşlerin, kız arkadaşların, destekçilerin, eski hemşirelerin ve

Kızıl Haç çalışanlarının içtenlikle karşılandığı tam donanımlı bir partiye dönüşmüştü.

Liderleri Vietnam'da göğsünden aşağısı tutmayıp tekerlekli sandalyeye mahkûm olan Ron Kovic adlı bir adamdı ve bu yürüyüşe "son devriye" adını vermişti.

Sabah Barb karmakarışık kamp alanına gelip "Frankie McGrath, neredesin?" diye seslendi.

Frankie arkadaşını görünce hemen ona doğru koştu ve kucaklaşmanın coşkusuyla onu neredeyse yere deviriyordu.

"Geldiğine inanamıyorum" dedi Barb. "Henry nerede? Seni buraya getireceğine söz verdi ve gerçekten de geldin. Kesin bir sihirbaz."

Frankie "Öyle" diye kabul etti isteksizce.

Henry küçük çadırda açık alevde kahve pişiriyordu. Frankie onun üç kahve fincanıyla geldiğini görünce içinde aşka benzeyen, seyreltilmiş versiyonu denebilecek bir duygu hissetti.

Henry huzurlu bir adamın rahatlığıyla gülümseyerek durdu. "Merhaba Barb. Arkadaşın seni özlemiş."

Barb gülümseyerek onu baştan ayağa inceledi. "Seninle tanışmıştık sanırım."

"Washington, D.C.'deki barda..."

"Hay Adams" dedi Barb. "Devrimci arkadaş."

"Gitme zamanı!" diye seslendi biri megafonla. "Sessiz olacağız unutmayın. O piç kuruları söyleyecek bir şeyimiz kalmadığını bilsinler."

Üçü el ele tutuşarak parktaki kalabalığın arasına karıştı. Yürüyüşe liderlik edenler yaralı gazilerdi; tekerlekli sandalyede adamlar, koltuk değnekli adamlar, gözleri gören dostları tarafından yönlendirilen kör adamlar.

Bini aşkın kişi Collins Caddesi'nde sessizce yürüdüler. Seyirciler sokakta durup yürüyüşe tanıklık ediyor, fotoğraf çekiyorlardı.

Frankie, Henry'nin elini bıraktığını hissetti.

Döndü.

"Bu gazilerin yürüyüşü. Ben buraya ait değilim bebeğim" dedi alçak sesle. "Sen aitsin. Yürümelisin."

"Yani, sen..."

"Git Frankie. En iyi arkadaşınla birlikte git. İşiniz bittiğinde ben arabada olacağım."

Frankie onu bırakıp Barb'ın elinden tutarak kalabalıkla, gazi arkadaşlarıyla birlikte Cumhuriyetçi Ulusal Kongre'nin yapıldığı kongre merkezine doğru yürümeye devam etti.

Frankie, bu savaş konusunda kendisi nasıl sessiz kaldıysa şimdi de sessizliğin gücünü hissetti. Onlar oraya *giden* erkekler ve kadınlardı ve sessiz kalarak *Yeter* diyorlardı.

Frankie burada olmaktan, yürümekten, yumrukları havaya kalkıp postalları ayaklarını yere pat pat pat diye sertçe vururken seslerin çıkmadığını görmekten duyduğu gurura şaşırdı.

Kongre merkezinin önünde durdular; tekerlekli sandalyeler hareketsizleşti.

Zırhlı polis düz bir çizgi halinde durup girişi engelliyordu.

Yürüyenler arasında takım liderleri el işaretleriyle komutlar verince gaziler yayılarak sessizlik içinde üç şeritli trafiği kapattı.

Frankie'nin Ron Kovic olduğunu düşündüğü biri megafonla "İçeri girmek istiyoruz" diye bağırdı.

Beklediler. Sessizlik içinde. Omuz omuza.

Frankie fotoğrafçıların fotoğraf çektiğini ve bir TV kamerasının onları kaydettiğini gördü. Ulusal Muhafız helikopterleri tepelerinde dönüyordu.

Tansiyon yükselmişti. Frankie tehlikenin yaklaştığını hissetti; hepsinin aynı şeyi hissettiğini düşünüyordu. Ama polis gazilere saldırmayacaktı, değil mi?

"Bedenlerimizi almış olabilirsiniz ama aklımızı alamadınız!" diye bağırdı biri.

Sonunda bir kongre üyesi, seyircilerin alkışları arasında dışarı çıktı.

Frankie parmak uçlarında yükselerek sıranın önünü görmeye çalıştı.

Kongre üyesi tekerlekli sandalyedeki üç gaziyle birlikte kongre merkezine girdi.

Eylemciler hayatlarını riske atmadan ve istemedikleri türde bir olaya yol açmadan binaya giremezlerdi.

Frankie trafiği kapatmış halde orada ne kadar durduklarını bilmiyordu ama kararlılıkla başlayan yürüyüş, binden fazla gazinin onları izleyen kalabalığın tezahüratları ve alkışları arasında parka dönmesiyle sona erdi.

"Bizi duymayacaklar" dedi Barb. "Çığlık da atsak duymayacaklar, sessiz de kalsak duymayacaklar. Bizi unutmak istiyorlar."

"Bilemiyorum" dedi Frankie. "Geri çekilen birliklere baksana. Belki işe yarıyordur."

Yürümeye devam ettiler.

"O da hiç fena değil" dedi Barb. "Henry."

"Evet."

"Neden onu saklıyorsun? Ben öpüşmeyi düşündüğüm her erkeği sana anlatıyorum."

"Bende bunun bir çetelesi bile var."

Barb ona kalçasıyla vurdu. "Ben ciddiyim."

"O sadece... eğlenceli."

"Sen eğlenmekten ne anlarsın?"

"Bu konuda yardımcı oluyor."

"Onu seviyor musun?"

"Artık kimseyi sevmek istemiyorum. Tekrar üstesinden gelebileceğimi sanmıyorum."

"Bütün aşklar kötü bitmez."

"Tabii tabii. Bu neden evli ve çocuklu olduğunu açıklıyor."

"Öyle bir hayat istemiyorum." Barb, Frankie'nin koluna girdi. "Seni sevdiğinden eminim."

"Neden?"

"Kim bir kadını ülkenin bir ucundaki bir protestoya götürür ve sonra da oraya ait olmadığını söyler? Bana sorarsan harika bir hareket."

"Adam otuz sekiz yaşında. Evlenmiş bile."

"Neden olmasın sorusuna cevabın bu mu?"

Frankie, Barb'a gerçeği söylemek istemese de arkadaşının vazgeçmeyeceğini biliyordu. "Kahrolası bir porsuk gibi vazgeçmiyorsun, değil mi?" dedi Frankie iç geçirerek. Ardından da kısık sesle "Rye" dedi.

"Mutlu olmanı istemez miydi sence?"

"Evet, elbette." İnsanlar hep böyle söylerdi. Ama Frankie'nin yalnızlığını daha da kötüleştirmekten başka işe yaramamıştı bugüne kadar. "Ben de öyle yapıyorum" dedi. "Böyle mutluyum."

*

Ertesi gün gazeteler ve haber bültenleri bu olayla dolmuştu: Nixon kabul konuşmasını yaparken tekerlekli sandalyedeki üç Vietnam gazisi Ulusal Kongre'ye girmiş, *Bombalamayı durdurun* diye bağırmışlardı.

Polis onları hemen dışarı çıkarmışsa da görüntüler haberlere konu olmuştu. Gaziler seslerini yükseltince Başkan konuşmasını kesmek zorunda kalmıştı.

*

Sıhhiyeciler sedyede taşıdıkları adamla yanımdan koşarak geçiyor. Biri çığlık atıyor.

Frankie irkilerek uyandı ve derin bir nefes alarak doğruldu.

Coronado'daki evinde, yatağında, yanında uyuyan Henry'yle birlikte olduğunu ancak biraz sonra fark etti. Titreyen elini uzatıp ona dokundu, gerçek olduğunu bilmek istiyordu.

"İyi misin?" diye mırıldandı Henry yarı uykulu yarı uyanık bir halde.

Frankie ona dokunup "İyiyim" diyerek tekrar uyumasını bekledi.

Yataktan kalkıp oturma odasına gitti. Mutfak dolabının üst rafında bir paket sigara buldu ve lavabonun başında bir tane yaktı. Vietnam'a dair görüntüler her şeyi hatırlamasını istercesine zihnine doluştu.

Yürüyüşün etkisiydi.

Bir araya gelen bütün o gaziler birbirlerine ortak geçmişlerini hatırlatıyorlardı. Tüm acıları, kayıpları, kaybedilenleri, utancı.

Frankie artık bunları düşünmemeliydi. Sadece devam etmeliydi.

Unut Frankie.

Yirmi Yedi

Dört ay kadar sonra Frankie boş gününde arabasını Coronado Golf ve Tenis Kulübü'ne çekip beyaz portikonun altına park etti. Bir vale aceleyle gelip arabayı aldı.

"Teşekkürler Mike" dedi, Mustang'inin anahtarlarını verirken.

Kulüp, denizcilerin tabiriyle baştan kıça Noel süslemeleriyle dolmuştu. Yapay çelenkler şömine rafını süslerken beyaz mumlar da yer yer göze çarpıyordu. Gerçek bir Noel ağacı rengârenk ışıklar ve golf temalı süslerle parlıyordu. Hoparlörlerden Elvis'in "Blue Christmas" şarkısı yükseliyordu. İnanılmaz bir müzik seçimiydi.

Gündelik takım elbiseli birkaç adam şöminenin yanında Bloody Mary içiyordu.

Annesi çam ve vanilya kokularıyla dolan yemek salonuna çoktan oturmuştu. Arkasında, zümrüt yeşili çimenlerin dalga dalga uzandığı golf sahası görünüyordu.

Beyaz örtülü masada annesi dimdik oturuyordu. Degaje yaka bir elbise giymiş, kısa siyah saçlarına örgü bir kep, kulaklarına uzun, sallantılı küpeler takmıştı.

Frankie onun karşısındaki sandalyeye yerleşti. "Kusura bakma geciktim."

Annesi garsonu çağırıp iki kadeh şampanya söyledi.

"Kutlama mı yapıyoruz?" dedi Frankie.

"Her zaman" dedi annesi bir sigara yakarak. "Yürüyorum ve konuşuyorum sonunda, değil mi?"

Frankie şampanyadan bir yudum alır almaz midesi kasılıp bulanmaya başladı.

Son anda izin isteyip tuvalete koştu ve kustu.

İki defa.

Lavaboya gidip bir avuç su içti.

Dün sabah da midesi bulanmıştı.

Hayır.

Hayır.

Elini karnına bastırdı. Hafif bir şişlik, biraz da hassasiyet mi vardı?

Bir *bebek* mi?

Ama... doğum kontrol hapı kullanıyordu. Haplar işe yaramamış olabilir miydi? Her sabah aldığından emin miydi? Bir iki defa unutmuş olabilirdi.

Masaya döndü ama oturmadı.

Annesi ona bakıp "Yüzün solmuş Frances" dedi.

"Kustum. İki defa."

Annesi kaşlarını çatarak "Akşamdan kalma mısın? Ateşin mi var?" dedi.

Frankie başını iki yana salladı.

Annesinin bakışları sabit kaldı. "Bir erkekle... ilişkin mi var Frances?"

Frankie hafifçe başını sallarken yanaklarının yandığını hissetti. "Onunla birkaç aydır görüşüyorum."

"Ve ailene söylemedin. Anlıyorum. En son ne zaman âdet gördün peki?"

"Emin değilim. Doğum kontrol hapı kullanmaya başladığımdan beri neredeyse hiç..."

"Bir doktora görünmelisin."

Frankie uyuşmuş halde başını salladı.

"Otur. Öğle yemeğinden sonra Arnold'a gideceğiz. O bizi bilgilendirir."

Söylenmemiş şeylerle dolu tuhaf bir buçuk saatlik bir öğle yemeğinden sonra kulüpten çıkıp Orange Avenue'deki doktorun ofisine gittiler. Resepsiyonda annesi "Merhaba Lola. Gebelik testi yaptırmak istiyorum" dedi.

Yaşlı kadın başını kaldırdı. "Sen..."

Annem sinirlenerek elini salladı. "Benim için değil Lola. Kızım için."

Lola kabartılmış saçlarının arasındaki kalemini alıp "Zaman ayıracaktır eminim. Seni bu kadar hareketli gördüğüme sevindim" dedi.

Frankie ellerini kenetleyerek bekleme odasında bir sandalyeye oturdu.

Birkaç dakika sonra bir hemşire gelip Frankie'yi aldı ve muayene odasına götürdü. "Bir önlük giy. Önden bağla. Doktor birazdan seninle ilgilenecek."

Frankie soyunup önlüğü giydi ve muayene masasına oturdu.

Hamile. Kelime aklından çıkmıyordu.

Biri kapıyı hafifçe tıklattı, sonra açtı.

Doktor kapıyı arkasından kapatıp siyah kemik çerçeveli gözlüklerini iyice burnunun üzerine itti. "Merhaba Frankie. Uzun zaman oldu."

"Merhaba Dr. Massie" dedi Frankie. Doktoru en son gördüğünde on yedi yaşındaydı, üniversiteye gidiyordu ve doktor cinsellikle ilgili annesinden çok daha açık sözlü bir konuşma yapmıştı ama yine de sözlerine *düğün gecende* diye başlamıştı. Ayrıca yaşlı bir adamdan penisler ve vajinalar hakkında sözler duymak onu çok fazla gerip rahatsız ettiği için söylediklerini neredeyse hiç dinlememişti.

"Evlendiğini bilmiyordum" dedi doktor.

Frankie güçlükle yutkunurken hiçbir şey söylemedi.

Dr. Massie sessiz kaldığını fark ettiyse bile bir şey söylemedi. "Masaya uzan."

Frankie muayene masasına uzanıp çoraplı ayaklarını metal ayaklıklara geçirdi. Doktor onun bacaklarının arasına geçerken Frankie aydınlık beyaz duvara baktı ve doktor eldivenlerini takıp bacaklarını iyice ayırırken gözlerini sımsıkı kapattı.

Doktor spekulumu onun içine yerleştirirken "Bu biraz soğuk" dedi özür diler gibi. Sonra dijital muayeneye geçti ve ardından ayağa kalkıp bacaklarını örttü ve yanına geldi. Önlüğü dikkatlice açarak karnını ve göğüslerini muayene etti.

Sonra çıplak yerlerini örtüp geri çekildi. "En son ne zaman regl oldun Frankie?"

"Tam olarak hatırlamıyorum."

"Doğum kontrol hapı kullanıyor musun?"

"Evet."

"Yüzde yüz korumuyor tabii. Özellikle de bilinçli kullanılmadığında." Geri adım attı. "Emin olmak için bazı testler yapmak gerekiyor ama fiziksel belirtiler gerçekten de hamile olduğunu gösteriyor. İki aylık diyebilirim."

İki ay.

"Aman Tanrım... Hazır değilim... Evli değilim..."

Doktor ona yaklaşıp yumuşak bir sesle "Katolik Evlat Edinme Hizmetleri bebekleri iyi ailelere verme konusunda çok başarılı Frankie. Annen bu konuları bilir."

Frankie lisedeyken bir süre ortadan kaybolan ve aylar sonra nispeten zayıflamış ve sessizleşmiş halde geri dönen birkaç kızı hatırladı. Herkes onların bekâr annelerin kaldığı bir eve gittiğini biliyordu ama bu utanç verici bir durum olarak görüldüğü için kimse konuyu açmamıştı. Bir defasında da St. Bernadette'ten bir kızın yasadışı kürtaj yaptırırken öldüğüne dair söylentiler çıkmıştı.

Frankie kendi adına her iki yöntemi de uygun görmüyordu; yanlış seçimler oldukları için değil, anne olmak istediğini bildiği için ama bunu tek başına, yalnız bir kadın olarak yapmak istemiyordu, hepsini bir arada istiyordu o; bir koca, bir bebek, sevgi dolu bir aile.

Başını sallayarak doğruldu ve karnına dokundu. Bir *bebek*.

Anne olmaya hazır değildi ama gözlerini kapattığında bir an hayatının bambaşka bir versiyonunu hayal etti; koşulsuz sevip sevildiği, bugününün geçmişten görüntülerle, utanç, endişe ve öfkeyle gölgelenmediği, *anne* olduğu bir versiyonunu.

Giyinip muayenehaneden çıktı.

Annesi, duruş bozukluğu tekrar felç geçirmesine sebep olabilirmiş gibi yeni normali olan dimdik duruşuyla bekleme odasında oturuyordu. Başını kaldırdı ve Frankie'nin bakışlarıyla karşılaştı.

Frankie gözyaşlarının akmaya başladığını hissetti.

Annesi sendeleyerek Frankie'ye doğru yürüdü ve koluna girip onu dışarı çıkardı, otoparktan geçirip Cadillac'a bindirdi ve kendisi de hemen bir sigara yaktı.

"Sigara içmemelisin anne" dedi Frankie donuk bir sesle. "Felç geçirdin."

"Görüştüğün çocuk kim?"

Frankie neredeyse gülecekti. "O bir adam anne. Henry Acevedo."

"Uyuşturucu bağımlıları için klinik açmak isteyen doktor mu?"

"Evet."

"İyi ama... ne zamandan beri?"

"Sizin 4 Temmuz partinizden beri."

Annesi hafifçe gülümsedi. "Demek doktor. Tamam, sen ve Henry evleneceksiniz. Sessiz bir törenle. Bebeğin prematüre olduğunu söyleyeceğiz. Bu her zaman olur."

"Evlenmek zorunda değilim anne. 1972 yılındayız, 1942'de değil."

"Tek başına çocuk büyütmeye hazır mısın Frances? Yoksa onu verecek misin? Henry bu konuda ne diyecek? İyi bir adama benziyor."

Frankie gözyaşlarının yanaklarından yuvarlandığını hissetti. Keşke bu başka bir hayat, bebek de Rye'ın olsaydı. Evlenmiş, çocuk sahibi olmaya hazır olsalardı.

Henry ne diyecek?

Yanlış adam. Yanlış zaman. "Bilmiyorum."

*

Dr. Massie arayıp hamileliği doğruladıktan sonraki dört günde Frankie'nin endişeleri giderek arttı. Mutfağındaki telefon sürekli çalıyor, o cevap vermiyordu. Arayanın kendisi için endişelenen annesi olduğunu tahmin ediyordu ama ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Henry de bir terslik olduğunu fark etmiş, neden bu kadar sessiz olduğunu sormaya başlamıştı.

Frankie ne ona ne kendine ne de herhangi birine ne söyleyeceğini biliyordu. Bu yüzden rutinine devam etmeye karar vermişti; kalkıp işe gidiyor, çalışıyor, bir anda korkutucu hale gelen geleceği düşünmemek için çabalıyordu. Şimdi iki numaralı ameliyathane-

deydi ve vardiyasındaki son ameliyata hazırlanıyordu. Hoparlörlerden Noel müziği yükseliyordu.

"Mutlu yıllar Frankie" dedi anestezi uzmanı. Mavi başlığı adamın uzun saçlarını zar zor gizliyordu, hastanın diğer tarafındaki cerrahsa mavi örtünün altındaki kahverengi karına bakıyordu. Parlak beyaz ışıklar tepelerinde parlıyordu.

"Teşekkürler Dell." Frankie el arabasındaki aletlerin arasından neşteri alıp kendisinden istenmeden uzattı ve cerrah kesiyi yaptı.

Frankie fışkıran kanı kuruladı.

"İşte oldu" dedi Dr. Mark Lundberg. "İçeri giriyorum. Tümör. Klemp." Sonraki iki saatte Dr. Lundberg hastanın midesinde büyüyen tümörü çıkardı. Ameliyat bitip kesi dikildikten sonra doktor mavi maskesini indirip kaşlarını çattı.

"Bir sorun mu var?" diye sordu Frankie maskesini indirerek.

"Bu adam kaç yaşında Frankie, otuz mu? Mide kanserine nasıl yakalanmış olabilir ki?" Başını iki yana sallayarak "Patolojiye gönderin" dedi.

Frankie eldivenlerini çıkarıp çöpe attıktan sonra hastanın peşinden uyanma odasına gitti ve oradaki hemşireyle hastanın bakımı konusunda talimatları gözden geçirdi.

Daha sonra hastanın çizelgesini inceledi. *Scott Peabody. İlkokul öğretmeni. Ordudan onurlu bir şekilde terhis edilmiş. 1966. Vietnam. Evli. İki çocuklu.*

Frankie çizelgeye birkaç not düşüp tekrar yatağın ucundaki yerine koydu. Duvarlardaki Noel süslemelerinin yanından geçerek soyunma odasına yürürken ilk defa ayaklarının ne kadar acıdığını fark etti. Belinde de hafif bir ağrı vardı. Hamileliğinin daha ikinci ayını biraz geçmişken bunları mı hissediyordu? Soyunma odasında üniformasını değiştirip çantasını aldı ve hastaneden çıktı.

Arabanın camlarını indirip eve doğru ilerleyip şişedeki zamandan bahseden Jim Croce eşliğinde yeni Coronado Köprüsü'ne saptı.

Sokağına döndüğünde evinin bacasından yükselen dumanları gördü ve Henry'nin doğum gününü kutlamak için geldiğini hatırladı.

Yirmi yedi.

Artık çok da genç değildi. Liseden ve üniversiteden arkadaşlarının büyük kısmı çoktan evlenip çocuk sahibi olmuştu. Ethel o kadar çok bebek fotoğrafı göndermişti ki Frankie onları bir albüme koymuştu.

Sokağa park edip bir sokak lambasının altında biraz oturarak yolun karşısındaki kumsalı izledi.

Henry'ye bebekten bahsetmenin zamanı gelmişti. Tek başına bunun altından kalkamazdı. Bu sır ve sebep olduğu yalnızlık onu bitiriyordu.

Eve girip kapıyı açacak, ona söyleyecekti. Nasıl söyleyeceğini düşünüp kelimeleri zihninde evirip çevirdi, yeniden düzenledi, önce yumuşak, sonra biraz belirsiz, sonra da daha sert bir giriş yapmaya çalıştı ama söyleyeceği şey basitti ve söylemek için sadece cesarete ihtiyacı vardı.

Evin kapısını açtı.

İçerisi kızarmış et ve patates kokuyordu. Henry'nin tavada kızartılıp fırında pişirilmiş tavuk butu, patates ve soğan tarifi olduğuna şüphe yoktu.

Ocağın başındaydı ve üzerinde AŞK HER ZAMAN ÖZÜR DİLEMEK ZORUNDA OLMAK DEMEKTİR yazan en sevdiği önlüğü, kot pantolonu ve uzun kollu California Angels *sweatshirt*'ünün üzerine giymişti.

"Ben geldim" dedi Frankie.

Henry ona dönüp "Mutlu yıllar bebeğim!" dedi ve önlüğünü çıkartıp bir sandalyenin arkasına bıraktı. Sonra da öpmek için onu kollarının arasına aldı. Geri çekildiğinde Frankie ağlıyordu.

"Sorun ne Frankie?"

"Hamileyim" dedi.

Henry onun gözlerine bakarken Frankie ondan ne söylemesini beklediğini hiç bilmiyordu. Hiçbir şey bu anı istediği hale getiremezdi. O yanlış adamdı ve yanlış zamandı.

"Evlen benimle" dedi Henry. "La Jolla'daki kira kontratımı feshedip buraya taşınırım. Ailene yakın olmak istersin eminim."

Çok ciddi görünüyordu, ona dünyanın merkeziymiş gibi bakıyordu. Âşık bir adamın çok sevdiği kadına baktığı gibi. "Henry..."

"Neden olmasın? Hep baba olmak istediğimi biliyorsun. Ve bu konuda –sevgi– iyiyim. Senin de buna ihtiyacın var Frankie, belki de şimdiye kadar tanıdığım herkesten daha fazla."

"Hazır olduğumu sanmıyorum" dedi ama aslında sevgisinden emin değildi.

"Şu an önemli olan hazır olup olmamamız değil. İnsanlar sürekli anne babalığın derinlere dalmak olduğunu söylüyor. Her zaman." Henry ona öyle derin ve içten bir bağlılıkla bakıyordu ki Frankie heyecanlandı ve içi umutla doldu. İnsanlar her türlü nedenle, her türlü durumda evlenebilirdi. Geleceğin ne getireceğini asla bilemezdiniz.

Henry iyi bir adamdı. Doğru. Dürüsttü. Gitmeyecek, bir kadınla yaşlanacak, yanında olacak türden bir adamdı.

Üstelik Frankie'nin de güçlü bir dayanağa ihtiyacı olacaktı. Kendisi artık güçlü değildi.

"Aile olabiliriz" dedi Henry.

Frankie elini düz karnına koyarak *bebeğimiz* diye düşündü. Kendini hep bir anne olarak hayal etmişti ama Vietnam'da yaşadıkları, kucağında ölen o bebek bir şekilde onu raydan çıkarmış, neşenin olması gerektiği yere korkuyu yerleştirmişti.

Zayıf, belirsiz, korku dolu, kaybettiğini sandığı umuda karışmış halde de olsa annelik hayalinin hâlâ orada olduğunu görünce şaşırdı.

Beklediği şekilde ya da beklediği adamla olmamıştı ama bu bir mucizeydi.

Yeni bir hayat.

"Tamam" dedi.

Henry onu kendine çekti ve öyle derin, öyle sevgi ve tutku dolu bir öpücük verdi ki ona, birlikteliklerine inanmaya başladığını hissetti.

"Aileme söylemek zorundayız..."

"Tam zamanı" dedi Henry. Ardından fırını söndürüp ocaktaki tavanın kapağını kapattı.

Frankie babasına bu haberi, "başının dertte olduğunu" ve evleneceğini söylemek istemiyordu ama başka seçeneği var mıydı?

Hamilelik uzun süre saklanabilecek bir şey değildi ve saat çoktan işlemeye başlamıştı.

"Ben buradayım" dedi Henry elini tutarak. "Güven bana."

Frankie başıyla onayladı.

Güney Kaliforniya standartlarına göre hava serin olsa da Frankie ve Henry kazak ya da palto giymeden el ele tutuşarak caddede yürüdüler.

Farları açık arabalar yanlarından hızla geçiyordu. Kumsal sağ taraflarında, gökyüzünde yükselen ayla birlikte geniş, boş ve kapkara görünüyordu. Ocean Boulevard boyunca sıralanmış evler Noel Babalar, rengeyikleri ve palmiyelerin etrafına sarılmış beyaz ışıklarla Noel için süslenmişti.

Frankie'nin anne babasının evine vardıklarında Noel için özenle dekore edilmiş arka bahçeden daha da süslü eve girdiler. Oturma odasında kocaman bir ağaç vardı.

Babası barda elinde gümüş bir martini çalkalayıcıyla annesinin yanında duruyordu.

"Frances" dedi annesi. "Mutlu yaşlar tatlım! Seni bu gece beklemiyorduk."

Frankie, Henry'nin elini bırakamıyordu; Henry onun can simidi gibiydi. "Baba. Anne. Sanırım Henry Acevedo'yu tanıyorsunuz. Biz... birlikteyiz."

"Henry" dedi babası bir adım atarak herkesi hoş karşılayan ve önemli hissettiren o kocaman, içten gülümsemesiyle. "Seni tekrar görmek güzel."

"Dr. Acevedo" dedi annesi tam anlamıyla ışıldayarak.

Henry "Seninle biraz konuşabilir miyiz Connor? Özel olarak" dedi.

Babası önce kaşlarını çattı, sonra başını salladı. "Olur. Elbette."

İki adam koridorda yürürken annesi Frankie'ye yaklaştı. "Yoksa beklediğim şey mi?"

Frankie "Anne, ben senin ne beklediğini hiç bilemedim ki" dedi. Ama Henry'nin onunla evlenmek için babasından izin isteyeceği hiç aklına gelmemişti. Bu *Bob & Carol & Ted & Alice* dünyasında bu çok modası geçmiş, çok fazla *Ozzie and Harriet* gibi hissettiriyordu.

Birkaç dakika sonra Henry ve babası geri geldi. "Bette, bir damadımız olacak! Ailemize hoş geldin Henry!"

Annesi Frankie'yi içtenlikle kucakladı. Geri çekildiğinde gözlerinde yaşlar vardı. "Bir düğün. Bir torun. Ah, Frances, bebeğini kucağına aldığında bütün dünyan değişecek."

Henry araya girip kolunu Frankie'nin omzuna attı ve onu kendine öyle bir çekti ki Frankie onun gitmek istediğini düşündüğüne karar verdi.

"Ailemize hoş geldin Henry" dedi annesi. Sonra başını kaldırıp kocasına baktı. "Şampanya içmeliyiz!"

Annesi aksak adımlarla uzaklaştığında Frankie, Henry'ye dönüp kollarını onun boynuna doladı ve gözlerinin içine baktı. "Gerçek bir düğün yapmalı mıyız sence? Hızlıca bir nikâh memuruna gidip gelmeye ne dersin?"

"Asla olmaz. Bu bebek bir mucize Frankie. Bu berbat dünyada aşk her zaman kutlanmaya değerdir. Susannah öldüğünde benim için her şeyin bittiğini sanmıştım."

Frankie onun kendisine ve doğacak bebeklerine duyduğu sevgiyi, onlar için kurduğu hayalin ortaya çıkıp uçuşa geçtiğini hissetti. Bu da içini umutla doldurdu.

"Kilisede bana doğru yürüdüğünü görmek, ailenin ve arkadaşlarının önünde beni sevdiğini söylediğini duymak istiyorum. Tıpkı sana benzeyen bir kız bebek istiyorum."

"Ya da Finley'e benzeyen bir oğlan" dedi, hayal etme cesareti göstererek. "Sanırım bu, bir balayının da bizi beklediği anlamına geliyor."

"Bebeğim" dedi Henry "bizim hayatımız uzun bir balayı olacak."

Yirmi Sekiz

20 Aralık 1972

Sevgili Barb,

Doğum günü kartı için teşekkürler!

Ethel'e de benzer bir mektup yazıyorum. Aramalı mıydım? Evet, tabii. Tabii ki aramalıydım.

Ama arayamam. Belki de yaşlandıkça ödleğin tekine dönüşüyorum, bilemiyorum.

Her neyse, konuya geleyim. Ben hamileyim.

Bunun olacağını kim bilebilirdi, değil mi? Tabii milyon yıl önce bekâretimi kaybettiğimde doğum kontrolünden bahsettiğini hatırlıyorum.

Henry ve ben evleniyoruz. Biliyorum, bu çok ani ve hızlı oldu. Üstelik ben modern bir kadınım, kendi başıma bir çocuk yetiştirebilirim ama Henry'nin özel bir yanı var. Sanırım onu sevmeyi öğreniyorum. Daha da önemlisi, imkânsız gibi görünse de şimdiden karnımdaki bebeğe âşık olduğumu hissediyorum. Bu nasıl olabilir ki? Bazen bunu bu kadar çok istemem başımı döndürüyor ve utanıyorum. (Sanırım kız.)

Sade bir düğün olacak, muhtemelen arka bahçemizde ya da kumsalda küçük bir kutlama.

Gelip baş nedimem olur musun? Ethel de evli nedimem olabilir. Bu sıfatın onu olgun göstermesi çok hoşuna gidecek.

Seni seviyorum

F

*

Henry Noel sabahı büyükannesinin elmas yüzüğünü Frankie'nin parmağına takıp "Sonsuza dek ve daha da fazla Frankie" dedi. Dü-

ğün için 17 Şubat Cumartesi gününde karar kıldılar ve sade, el yazısıyla yazılmış az sayıda davetiye gönderdiler.

Henry, Frankie'ye bir hayalin nasıl somut bir şeye dönüştürüleceğini öğretti: bir çocuk odasıyla. İşe mobilyayla başlayıp bir beşik ile alt değiştirme masası aldılar. Sonra bir cumartesi sabahı erkenden birlikte hırdavat dükkânına gidip duvarlar için sarının canlı bir tonunu seçtiler. Sonraki iki hafta sonuyla hafta içi birkaç akşamı koridorun sonundaki küçük yatak odasını döşemeye ayırdılar.

Büyük pencereleri ve yeni pötikare perdeleri olan sarı bir oda.

Henry şimdi etrafında beyaz beşik parçalarıyla yere oturmuş, vidaları sayarken burnunun altından söyleniyordu. "Neden delik sayısından daha fazla vida veriyorlar ki?"

Frankie gülümseyerek onu karmaşık talimatlarla orada bırakıp mutfağa geçti. Ellerine ve yanaklarına bulaşan sarı boyayı zar zor çıkardı. Başını bir şalla örtmüş olmasına rağmen saçına bile bulaşmıştı. Sonunda yemeği hazırlamaya başladı ve tatlı olarak elmalı turta yaptı.

Henry bir saat sonra mutfağa girdiğinde "Güzel kokular geliyor" dedi.

"Benden" dedi Frankie.

Henry onu kucaklayıp kendine çekti. "Elma ve tarçın kokulu kadınlara bayılırım. Turta mı yaptın?"

Frankie "İlk defa yaptım, diye ekleyeyim. Ethel'in annesinin tarifi" diyerek gülümsedi. Hamilelik onu sakinleştirmişti. Yıllardır ilk defa iyi uyuyordu. Ruh hali dengelenmişti ve nihayet kendini yeniden bulmaya başlıyordu.

"Patik de öreceksin sanırım. Ya da bebek mamalarını kendin hazırlayacaksın."

Frankie gülümsedi. "Yuva kurma işini abarttığımı mı söylüyorsun?"

"Asla."

Henry onu öpüp koridordan çocuk odasına götürdü. Bembeyaz dantellerle süslü bu tatlı sarı odada yeni beşik bir duvarın yanında duruyordu.

Frankie beşiğe gidip tepesinde asılı duran roket ve yıldız dönencesine dokunurken onu alırken yaşadıkları anlaşmazlığı hatırladı: Roket mi olmalıydı yoksa prenses şatosu mu? Sonunda Henry *Kızımız isterse Ay'a uçabileceğini bilsin istiyorum*, argümanıyla tartışmanın kazananı olmuştu.

Köşede, Frankie'nin yakında en sevdiği çocuk hikâyeleriyle dolduracağı boş kitaplığın hemen yanında yeni bir sallanan koltuk duruyordu. Koltuğa oturup ayaklarıyla geriye itti. Koltuk yere sürtününce gıcırdayıp takırdadı. Kitaplığa çarptı ve mavi dolgu ahtapot kucağına düştü. O yumuşak, yapay kürkünü dalgın dalgın okşadı.

Henry üstü başı sarı boyayla lekelenmiş, kır saçları dağılmış halde yanına gelip ona baktı.

"Seni seviyorum" dedi Frankie ve Henry onu öpmek için kendine çektiği sırada gerçekten böyle hissettiğini, en azından böyle hissedebileceğini düşündü.

Böyle hissetmek istiyordu.

*

Yeni yılın, 1973'ün ilk haftasında Frankie'nin anne babasıyla her hafta akşam yemeği yeme geleneğini başlattılar. Siyasi görüşleri ters düşse de babasıyla Henry'nin konuşacak konuları hiç bitmiyordu. Henry ve arkadaşlarının kurmak için çok çabaladıkları kliniğin açılmasına aylar kalmıştı ve Henry bağımlılar ile alkoliklerin iyileşmesine yardımcı olacak büyük planları hakkında coşkulu konuşmalar yapıyordu. Annesi Gençler Ligi'ndeki arkadaşlarıyla birlikte yeni bir bağış toplama kampanyası başlatmayı teklif etmişti. Açılış için elbise bakmaya başlamıştı bile.

Babası, kızının nihayet kadınlar için makul bir yaşam tarzına, evliliğe ve anneliğe adım atmasından heyecan duyuyor gibiydi. Annesi düğün hakkında uzun uzun konuşup arka bahçedeki törenin ardından kulüpte küçük bir resepsiyon verilmesinde ısrar ediyordu ama Frankie onu nazikçe reddetmişti.

Şimdi oturma odasında, alev alev yanan şöminenin etrafındaki rahat sandalyelerde oturmuşlardı. Köşedeki televizyon açıktı.

Cronkite, Watergate skandalını anlatıyor, mutfaktan rosto kokusu geliyordu.

Haberin orta yerinde Frankie sandalyesinden kalkıp banyoya gitti. Koridora çıkıp tekrar oturma odasına giderken Henry endişeli bir ifadeyle karşısına çıktı.

"İyi misin? Yüzün solmuş gibi."

"Ben İrlandalıyım" dedi Frankie. "Şu an mesanem bezelye büyüklüğünde ve kızımızın da üzerinde oturduğundan fazlasıyla eminim."

Henry elini onun karnına koyup eğilerek "Selam bebeğim. Baban geldi" dedi.

Frankie'nin hamileliği neredeyse hiç belli olmuyordu. Karnında hafif bir şişlik vardı ve ona sık sık dokunuyor, bebeğini (hâlâ kız olduğunu düşünüyordu) karnının içinde yüzen, taklalar atan küçük bir balık gibi hayal ederek okşuyordu.

Son zamanlarda sürekli karnına dokunup *Hadi bebeğim, annen için bir takla at da seni hissedeyim* diyordu ama bunun için henüz çok erken olduğunu biliyordu.

"Anne de biraz ilgi istiyor" dedi Frankie, Henry'nin elini tutup birlikte yürümeye başladıklarında. Sonra babasının çalışma odasının kapısını açıp onu içeri çekti.

Henry onu öperek "Evet, yeterince saklandık. Annen peşimizden bir SWAT ekibi gönderecek" dedi.

Sonra geri çekildi.

Frankie o an hatasını fark etti; son birkaç haftadır, yani nişanlandıkları geceden beri Henry'ye bu odayı göstermemeye, kapalı kapının önünden geçip gitmeye özen göstermişti. Ama şimdi kahramanlar duvarını görmüştü.

Frankie onu odadan çıkarmaya çalıştı.

"Vay canına." Henry elini bırakıp duvara yaklaştı ve fotoğraflara, hatıralara bakmaya başladı.

Frankie de yanına gidip kolunu ince beline doladı. Yıllardır bu odaya girmemişti. Finley'in üçgen şeklinde düzgünce katlanıp bir camın arkasında korunan ahşap çerçeveli Amerikan bayrağı, görmek isteyeceği son şeydi.

Henry "Senin resmin nerede?" diye sordu ve yokluğunu fark edip bunu belirtmekten çekinmemesi Frankie'nin hoşuna gitti. Cevap vermesine fırsat kalmadan kapı açıldı.

Babası her zamanki gibi otoriter tavrıyla odaya girdi.

"Ailemizin orduya hizmeti gurur kaynağımız" dedi.

"Erkeklerin hizmeti tabii" dedi Frankie.

Annesi de o sırada elinde martiniyle gelip "Ben yokken onlara söylemedin umarım" dedi.

"Tabii ki hayır" dedi babası ve masasının çekmecesinden büyük, mühürlü bir zarf çıkardı. "Bu Ocean Boulevard'daki evin tapusu. Düğün hediyemiz."

Henry kaşlarını çatarak "Bu çok cömertçe" dedi.

"Buna kadeh kaldıralım" dedi annesi. "Henry, rica etsem şampanya seçmeme yardım eder misin?"

Annesi Henry'nin koluna girip onu yönlendirdi.

Frankie şimdi kahramanlar duvarının önünde babasıyla yalnız kalmıştı. Uzun bir süre orada öylece durup resimlere ve hatıralara baktılar. "Neden burada benim resmim yok baba?"

"Düğün fotoğrafını koyacağız. Bu ailenin kadınları için bunu yapıyoruz. Erkeklere katlandığınız için kahramansınız."

Bu şakayı kaç kez yapmıştı? "Vietnam'da hemşireler öldü baba."

"Bu konuşmadan rahatsız oluyorum. Nişanlın burada. Bir bebek bekliyorsun. Asıl gurur duyman gereken kocan ve çocuğunla ilgilenmek olmalı. Kadınların savaşa gitmesi..." Başını iki yana salladı.

"Vietnam'a gidip eve tek parça halinde dönen oğlun olsam fotoğrafım duvarda asılı olur muydu baba?"

"Bu sözlerle beni üzüyorsun Frankie. Sen benim kızımsın. Savaşa gitmen saçmalıktı ve bunu sana o zaman da söylemiştim. Şimdi bu lanet savaşa en başından hiç girmememiz gerektiğini fark ediyoruz, üstelik *kaybediyoruz.* Amerika. Bir savaşı kaybediyor. Kim bunu hatırlamak ister ki? Bırak artık Frankie. Unut ve hayatına bak."

Haklıydı. Unutması gerekiyordu.

Artık nişanlıydı ve yakında evlenecekti. Hamileydi. Ülkesine hizmet etmesine, kendi ailesi de dahil kimsenin değer vermemesini neden umursuyordu ki? Kimsenin kadınları hatırlamaması neden umurundaydı?

Kendisi hatırlıyordu.

Bu neden ona yetmiyordu?

Çalışma odasının kapısı aniden açıldı. Henry elinde bir şişe şampanyayla geldi. "Bitti" dedi.

"Bitti mi?" dedi Frankie.

"Savaş" dedi Henry. "Nixon Barış Anlaşması'nı imzaladı."

*

Başkan Nixon Barış Anlaşması'nı imzaladıktan iki hafta sonra haberlerde ilk savaş esiri kafilesinin Vietnam'dan ülkeye döneceği duyuruldu. Bu operasyona Eve Dönüş Operasyonu adı verildi ve Aileler Birliği'nin çabaları bir gecede destek kampanyasından, aralarında neredeyse on yıldır haber alınamayanların da olduğu savaş esirlerinin dönüşü için hazırlık yapmaya dönüştü. Aileler Birliği'nin San Diego ve Washington, D.C. bürolarına mektuplar ve kartpostallar yağıyordu; ülkenin dört bir yanında savaş esiri bilekliği takan kişilerden mektuplar, askerlere teşekkür etmek için süslü eve hoş geldin mektupları geliyordu. Hiç tanımadıkları insanlar minnettarlıklarını belirtmek için hediyeler ve bağışlar gönderiyordu. Savaşı geride bırakmaya hevesli halk, yeryüzündeki cehennem diye yazılıp "Hanoi Hilton" diye adlandırılan Hoa Lo Hapishanesi'nden çıkan kahramanların dönüşünü coşkuyla kutluyordu.

Eşler evlerini hazırlayarak, güzellik salonuna giderek, yakın akrabaları toplayarak, eve hoş geldin afişleri yazarak kendi eve dönüş operasyonlarını başlattı. Birçoğu hiç tanımadıkları babalarına dair hikâyelerle büyüyen çocuklar en güzel kıyafetlerini giyip sıraya dizildi.

*

Şubat ayının bu öğleden sonrasında, Aileler Birliği'nin San Diego bürosu kutlama için süslenmiş, duvarlara pankartlar asılıp ASLA UNUTULMADI ve BAŞARDIK gibi sloganlar yazılmıştı. Oda uğultulu, gergin bir enerjiye boğulmuştu.

Frankie kadınların gururunu ve korkusunu hissediyordu. Deniz Kuvvetleri'nin savaş esiri eşlerine hazırlıklı olmaları, kocalarından çok fazla şey beklememeleri konusunda bir bilgilendirmede bulunduğuna dair kendi aralarındaki konuşmalara kulak misafiri olmuştu. Onlara bir broşür verilmişti: *Adamların fiziksel ya da duygusal olarak ne durumda olacaklarını bilmiyoruz. Bildiğiniz gibi işkence gördüklerine dair söylentiler var. Bu sebeplerden dolayı kavuşmanızı dikkatlice planlayıp eşiniz size daha fazlasına hazır olduğunu söyleyene kadar onu sakin bir ortamda tutmanızı öneriyoruz. Kalabalık partiler, dergi ya da televizyon röportajları, yüksek sesler ya da büyük beklentiler olmasın. Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi aralarında sekiz yıla kadar çok zor koşullarda esaret altında kalanlar var. Dolayısıyla zihinsel ve bedensel olarak çok fazla zarara uğramış olmaları muhtemeldir. Kısa sürede eski hallerine dönmelerini beklemeyin. Cinsel açıdan iktidarsız ve sevdiklerine karşı düşmanlık beslemeye eğilimli olabilirler.*

İşkence. Esaret. Düşmanlık beslemek.

Yıllarca böyle bir muameleye maruz kaldıktan sonra eve dönen erkeklerin düşmanlık beslememesi nasıl beklenebilirdi ki? Frankie eşlerin gerginliklerini –*kilo aldım, ışıltımı kaybettim, artık genç değilim*– ve evlendikleri adamın onları hâlâ sevdiğinden duydukları şüpheyi yüksek sesle dile getirmelerini dinledi. San Diego'ya Sevgililer Günü'nde gelecek ilk grubu karşılamaya gitme planlarını dinledi ve yüreği gururla doldu.

Öte yandan birliğe verdiği hizmetten ne kadar gurur duysa da artık her şey bitmişti. Eşlerle dolu bu odaya ait değildi. Boş kek tabağını bırakıp kapıya yöneldi.

"Frankie!"

Durdu ve dönüp baktığında Joan'ın kendisine doğru geldiğini gördü. Aylardır görüşmemişlerdi ama gözlerindeki sevinç her şeyi anlatıyordu.

Joan onun kolunu tutup "Sadece teşekkür etmek istedim" dedi. "Yardımın çok anlamlıydı."

Frankie gülümseyerek "Teşekkürler Joanie. Kocanın eve dönmesine sevindim" dedi.

Bu mükemmel bir vedaydı.

Hayatının Vietnam sayfası kapanıyor, başka bir sayfa açılıyordu. Evlilik ve annelik.

*

İlk savaş esiri kafilesinin Manila'ya ineceği gün Frankie kendine buzlu bir çay doldurdu ve kanepeye yerleşip televizyon izlemeye başladı. Walter Cronkite, *Bildiğiniz gibi işkence gördüklerine dair söylentiler var. Çoğunluğu pilotlardan oluşan Hanoi Hilton'daki adamlar birleriyle iletişim kurmak için ustaca bir yol geliştirmişler. Bugün, yüz sekizi eve dönüş yolundaki ilk durakları olan Manila'ya inecekler...* diyordu.

"Selam bebeğim" dedi Henry yanına sokularak.

"Başlıyor." Frankie şu an neredeyse adamların eşleri kadar heyecanlıydı. Bu gerçekten de savaşın sonuydu.

Savaşın grenli görüntüleri ekranı doldurdu, ardından bir deniz subayının eşi Sybil Stockdale'in Senato'ya, izleyenlere ve Henry Kissinger'a yaptığı konuşmanın görüntüleri geldi. Walter Cronkite anlatmaya devam ediyordu: *Aileler Birliği bu Amerikalı kahramanları yaşadıkları işkenceden kurtarıp evlerine getirmek için yorulmadan çalıştı. Birkaç dakika sonra, savaş esirleriyle dolu bir uçak Clark Hava Kuvvetleri Üssü'ne inecek. İki gün içinde ise yıllar sonra ilk defa Amerikan topraklarına ayak basacaklar.*

Ardından devam etti: *İşte geldi. Bayanlar baylar, jet Filipinler'deki Clark Hava Kuvvetleri Üssü'ne indi.*

Frankie öne eğildi.

Ekranda, bir jet piste doğru iniyordu. Işıklar yandı. Jet yavaşça yere çarpıp durdu. O an tezahüratlar eşliğinde itişip kakışan kalabalığın görüntüleri ekranda belirdi; barikatı geçmeye çalışan erkekler ve kadınlar. Kamera EVE DÖNÜŞ 1973. SENİ SEVİYORUZ JOHN yazan bir tabelaya odaklandı.

Jetin kapısı açıldı.

Özgürlüğe uçan bu adamların biri dışında hepsi savaşın en şiddetli çatışmalarında vuruldu. Eylül 1967'de vurulan Deniz Kuvvetleri Komutanı Benjamin E. Strahan... ve Ekim 1968'de vurulan Hava Kuvvetleri'nden Binbaşı Jorge Alvarez...

Adamlar teker teker uçaktan inip selam vererek rampadan aşağı yürüyordu. Çok zayıf görünüyorlardı ama saçları kısaydı ve dik duruyorlardı. Birkaçı aksayarak yürüyordu.

O sırada jetten inen biri daha pistte toplanan kalabalığı selamladı.

Mart 1969'da vurulan ve bir yıl öncesine kadar ölü sanılan Denizci Binbaşı Joseph Ryerson Walsh.

Frankie doğruldu.

Rye sarı korkuluklara sıkıca tutunarak rampadan indi. Dengesiz yürüyor, hatta topallıyordu ve bir kolunu vücuduna yapıştırmıştı.

Rampadan indiğinde tekrar selam verdi.

Kamera Rye'ın bir deri bir kemik kalmış gülümseyen yüzüne odaklandı.

Frankie ayağa kalktı, televizyona ve Rye'a baktı. Kalbi öyle hızlı atıyordu ki başka hiçbir şey duyamıyordu.

"Bebeğim?" dedi Henry. "Frankie? Neyin var?"

"Kendimi iyi hissetmiyorum. Midem bulanıyor." Hamile bir kadında her zaman işe yarayan bir bahaneydi bu. "Ben banyo yapacağım."

Henry ayağa kalktı. "Ben senin için hazırla..."

"Hayır."

Bağırmış mıydı? Ağlıyor muydu? Gözlerini sildiğinde gözyaşlarını hissetti. Henry'ye baktı ve tek istediği kaçıp gitmek olsa da bu kez daha nazik, olabildiğince nazik bir dille tekrar "Hayır" dedi. "Sen kal. Haberi izle. Ben... sıcak bir banyoyla sakinleşip rahatlayacağım." Yanağına küçük bir öpücük kondururken dengesini kaybettiği için neredeyse ona tosluyordu. Ardından mutfağa koştu.

O yaşıyor.

Bu iki kelime dünyayı ekseninden çıkartıp Frankie'nin geçen yıl bulduğu istikrarsız dengeyi altüst etti.

Mutfak tezgâhının üzerindeki telefon çaldı.

"Ben bakarım" dedi Henry.

"Ben bakıyorum" diye haykırdı Frankie telefonu kapmak için atılarak.

"Alo?"

Barb "Frankie?" dedi.

"Onu gördün mü?" diye fısıldadı Frankie.

"Gördüm" dedi Barb. "İyi misin?"

"İyi mi?" Frankie telefonu olabildiğince uzağa çekip fısıldayarak "Hamileyim, bu hafta sonu düğünüm var ve hayatımın aşkı ölümden döndü. Nasıl iyi olabilirim ki?" dedi.

Barb'ın iç geçirişi hattın diğer ucundan duyuldu. "Şimdi ne yapacaksın? Yani nişanlı olmak başka bir şey, hamile olmak başka."

"Biliyorum ama... o Rye" dedi Frankie çok kısık sesle.

"Biliyorum."

"En azından onu görmeliyim" dedi Frankie. Bu sözleri söylerken bile aslında yarı gerçek olduklarını biliyordu. Onu görmekten çok daha fazlasını istiyordu çünkü. Onlara ait olan geleceği istiyordu. "O indiğinde San Diego Havaalanı'nda olmalıyım."

Uzun bir sessizliğin ardından Barb "Ethel'i arıyorum. Bir gece uçuşu buluruz eminim" dedi.

*

Frankie ertesi gün o kadar gergindi ki Barb ve Ethel yardımına koşup geldiğinde bile yerinde duramıyordu. Rye'ın... San Diego'ya geleceğinden ve... hayatta olmasından başka bir şey düşünemiyordu.

"Henry'ye söylemelisin" dedi Barb. O, Frankie ve Ethel evin oturma odasındaydılar. Askıdaki Frankie'nin kır elbisesi tarzı dantelli, beyaz gelinliği hepsine cumartesi günkü düğünü hatırlatıyordu.

"Yapamam" dedi Frankie. Savaştan yeni dönen Joseph Ryerson Walsh'un, Frankie'nin sevdiği Rye olduğunu öğrenmek Henry'nin kalbini kırardı.

Hâlâ sevdiği...

Endişeyle mutfaktaki saate baktı. Saat 08.10'du. Savaş esirleriyle dolu uçağın 09.28'de San Diego'ya inmesi planlanıyordu. Frankie, Anne Jenkiṇs'i arayıp oraya girebilmek için izin almıştı. Anne binlerce başka detayla meşgulken izin koparmak kolay olmuştu. "Elbette" demişti. "Elbette. Yardımların için tekrar teşekkürler Frankie."

Frankie nişan yüzüğünü parmağında çevirip ona baktı, sonra yavaşça çıkardı. Durumu açıklayana kadar Rye'ın yüzüğü görmesini istemiyordu.

"Madem gidiyoruz, yola çıkalım" dedi Ethel.

Frankie'nin Mustang'ine atlayıp adadan anakaraya doğru yola çıktılar ve saat 08.45'te Miramar Hava Üssü'nün kapısına vardılar.

Gazeteciler ve insanlar pisti çoktan doldurmuştu. Kadınlar, çocuklar, erkekler, hepsi ellerinde eve hoş geldin pankartları taşıyordu. Eşler, aileler ve muhabirler önde, arkadaşlar ve personel arkadaydı.

"Pankart hazırlamayı unuttum" dedi Frankie. O kadar gergindi ki doğru düzgün düşünemiyor, yerinde duramıyordu. Gazeteciler ön tarafta mikrofonlarını uzatıyor, sorular soruyorlardı. Barb ve Ethel, Frankie'nin iki yanında korumaları gibi durmuş, ona kendini toparlaması için zaman veriyorlardı.

Rye, Henry'den dolayı, ona evet diyecek kadar zayıf olduğu, başka bir adamın çocuğunu taşıdığı için onu affedecek miydi? O yakalanıp işkence görürken Frankie başka biriyle ilişki yaşamıştı. Frankie onu sevmekten hiç vazgeçmediğine onu nasıl inandırabilirdi?

"İniyor" dedi Barb.

Frankie başını kaldırıp bakarken korku ve sevinci aynı anda hissetti.

Onun bu versiyonuyla karşılaşacak olan kendi farklı versiyonu onu yine sevecek miydi?

C-141 tıbbi tahliye jeti alçalıp piste değerek durdu.

Mikrofonları ve video kameralarıyla o tarafa koşup soru sorma yarışına giren muhabirler bir bariyere takılarak uçağa yaklaşamadı.

Kalabalık üç kadını itekliyordu; aileler sarı bir şeritle geride tutuluyordu ancak eşler ve çocuklar, ellerindeki pankartlarla öne geçme yarışına girip şeridi geçmeye çalışıyordu.

Uçakta denizciler çıkış rampasını yerleştirirken bir deniz subayı rampanın alt kısmında durmuş, gazetecileri ve aileleri uzak tutmaya çalışıyordu.

Jetin kapısı açıldı ve ilk savaş esiri, üzerinden düşen haki pantolonuyla dışarı çıktı. 1967'de vurulan Komutan James. Rampanın başında duraksayıp şiddetli güneş ışığına karşı gözlerini kırpıştırarak piste doğru inmeye başladı. Aşağıda karşısındaki subayı selamladı ve gazeteci alayının önündeki kürsüye çıkmasına yardım edildi.

Gözleri kalabalığın içinde ailesini arıyordu. "Teşekkürler Amerika. Ülkemize hizmet etme fırsatı bulduğumuz ve ülkemiz bizi evimize getirdiği için minnettarız."

Karısı gazetecilerin yanından koşup sarı şeridin altından geçerek kocasına doğru koştu ve kendini onun kollarına attı. Kalabalık yayılmış, aileler bir araya toplanmıştı. Frankie çocuklarıyla birlikte bekleyen Anne Jenkins'i, Joan ile kızını ve bu dönemde tanıştığı diğer eşlerden birkaçını gördü. Hepsi endişeliydi, birbirlerini gördüklerinde el bile sallamıyorlardı.

Daha sonra jetten bir komutan indi. Karısı, oğulları ve babası olabilecek yaşta bir adam onu karşılamak için öne çıktılar.

Ve işte oradaydı. Rye kemerle üzerine sıkıca oturtulmuş ütülü bir haki pantolonla rampanın başında, diğerleri gibi gözlerini kırpıştırarak duruyordu. Korkuluklardan destek alarak aksak adımlarla rampadan aşağıya indi.

O an diğer her şey silindi, etrafındaki dünya bulanıklaştı. Frankie kamuflaj rengine boyanmış jeti ve küçücük bir yorum alabilmek için birbiriyle yarışan gazetecileri görüyor, etrafındaki hıçkırık seslerini duyuyordu. Sarı şeride ulaşmak için önündeki insanları iterek geçmesi gerekiyordu ama yerinden bile kımıldayacak gücü yoktu. Gözyaşları görüşünü engelliyordu. "Rye" diye fısıldadı.

Rye aksayarak yürürken gözleriyle kalabalığı taradı. Onu görmeden sola, bekleyen eşlerin olduğu tarafa yöneldi.

"Rye!" diye bağırdı ama sesi tezahürat seslerinin arasında kayboldu. "Buradayım!"

Rye, elinden tuttuğu küçük bir kızla kenarda duran uzun boylu, düzgün vücutlu, kıvırcık sarı saçlı kadına doğru yürüdü. Çocuğun elinde EVE HOŞ GELDİN BABACIĞIM! yazılı bir pankart vardı.

Rye son birkaç adımda koşarak kadını kollarının arasına alarak öptü. Derinden.

Sonra eğilip EVE HOŞ GELDİN BABACIĞIM! yazılı pankartı tutan küçük kızı öptü. Ona sarıldı. Kadın da kollarını her ikisine birden doladı; üçü de ağlıyordu.

"Evliymiş" dedi Ethel usulca. "Orospu çocuğu."

"Aman Tanrım" diye mırıldandı Frankie yüreğinin parçalanmaya başladığını hissederek.

Yirmi Dokuz

Frankie müziğin farkına vardı; önce ritmin, sonra sözlerinin. "Hey Jude..."

Subaylar Kulübü'nde Rye'la dans ediyordu. Kollarını kendisine doladığını hissetti, eli tam bel çukurundaydı; çok tanıdık, ait olduğu yerdeydi ve onu kendine çekiyordu. Kulağına bir şey fısıldadı ama duyamadı. "Ne?" dedi Frankie. "Ne?"

Ben evliyim.

Başından beri evliydim.

Aniden müziğin sesi yükseldi, camı kıracak düzeye ulaştı.

Frankie gözlerini açtı, ağlamaktan ıslanmış, uyumaktan çapaklanmıştı.

Müzik sustu.

Kendi evinde, yatağındaydı.

Doğrulduğunda, Frankie'nin yarasının tekrar açılmasına üzülen Barb ve Ethel karşısında duruyordu.

Yalan söyledi.

Kauai'de ona yanlış sorduğu soruya verdiği cevabını hatırladı: *Yemin ederim nişanlı değilim.* Bu sözler Frankie'nin zihninde dönüp durdu.

"Kalkmalısın tatlım" dedi Ethel. "Henry geliyor."

Frankie cevap veremedi. Hava üssünden döner dönmez yatağa koşmuş, ağlamaktan önce başı ağrımaya başlamış, sonra uyumuştu.

Arkadaşlarının ona destek olmaya, onu ayağa kaldırmaya hazır olduğunu biliyordu ama bu acı, bu ihanet, kederden de beterdi. Eve dönerken arkadaşlarını bekletip yerel bir gazete almıştı. Savaşa gitmeden hemen önce üniversitedeki sevgilisiyle evlenip yok-

luğunda doğan kızını ise hiç görmeyen kahraman Joseph "Rye" Walsh hakkındaki haberi tekrar tekrar okumuştu. Josephine, ona Joey diyorlardı.

Barb "Frankie?" diyerek usulca yatağa oturup Frankie'nin yüzüne düşen nemli saçları geriye attı.

Frankie ekşi kokulu örtüsünü üzerinden attı. Arkadaşlarıyla göz teması kurmadan (Rye'ı düşünmeden onlara bakamıyordu) yataktan kalktı. Aşk, acı ve küçük düşme onu neredeyse yeniden altüst etmişti.

Kendini aptal gibi hissediyordu. Ethel onu daha önce uyarmamış mıydı? *Buradaki adamlar yalan söyler ve ölürler.*

Banyoya gidip kaynar suyu açarak altına girdi ve su üzerine akarken ağlamaya devam etti.

Boş mutfakta, Gunne Sax elbisesi yüksek bir dolaptan sarkıyordu. Ona bakamıyordu bile, o yüzden dönüp dışarı çıktı.

Barb ve Ethel, bu hafta sonundaki törene uygun düzenlenen arka bahçedeydiler. Frankie'nin anne babası, Barb, Ethel, Noah ve Cecily, bir de Henry'nin küçük ailesi için on bir katlanır sandalye annesinin beyaz güllerle süslemekte ısrar ettiği kiralık ahşap kemerin önüne yerleştirilmişti. Frankie hamile bir savaş gazisi değil de saf bir sosyete kızıydı sanki.

Daha iki gün önce, Henry Acevedo'yla evlenip onun bebeğini doğuracağı ve yepyeni bir hayata başlayacağı için heyecan duyuyordu.

Bugünse bunların hiçbirini hayal edemiyordu.

Barb sandalyeden kalkıp yanına geldi. Ethel de onu izledi.

"Henry seni seviyor Frank" dedi Ethel. "Bu çok açık."

Barb da "Sen onu seviyor musun?" diye sorma cesaretinde bulundu.

Bu sözler Frankie'yi yeniden dibe çekip doğrulamaz, nefes alamaz hale getirdi. Apar topar yanına koşan ve en iyi arkadaşları olan bu kadınların, düğünü iptal de etse, sunakta durmaya da karar verse yanında olup onu destekleyeceğini biliyordu.

Onu seviyorlardı, onun için buradaydılar.

Ama şimdi onları istemiyordu, kendisine acıdıklarını görmek istemiyordu.

Uzak olmak.

İstediği buydu. Saklanacak bir yer.

"Evlenmezsen" dedi Ethel temkinli bir ifadeyle "benimle tekrar Virginia'ya gel. Baraka hâlâ boş. Noah seni çok sever, Cecily'nin de kendisiyle oynayacak bir teyzeye ihtiyacı var."

"Benimle Chicago'ya da gelebilirsin" dedi Barb.

Ona yollar, farklı hayatlar öneriyorlardı. Rye'ın ihanetinin onu ne kadar kırdığını bilmiyorlardı.

Ama artık önemli olan duyguları değildi. O anne olacaktı.

"Cumartesi günü Henry'yle evleneceğim" dedi alçak sesle. Başka seçeneği var mıydı ki? "O harika bir baba olacak. Bebeğimiz bunu hak ediyor."

Yapılabilecek en doğru şeyin bu olduğunu biliyordu. Hayatında tek bir gerçek varsa o da her zaman doğru olanı bildiği ve yaptığıydı. Nefes alamayacak kadar canı yandığında bile.

Rye ona ihanet etmişti. Onu sevmemişti.

Henry onu ve bebeklerini seviyordu ve bir aile kurmak istiyordu. Bebek bu şansı hak ediyordu ve Frankie bunu doğmamış bebeğine borçluydu.

"Emin misin?" diye sordu Barb uzanıp Frankie'nin kolunu sıkarak.

Frankie en iyi iki arkadaşına baktı. "Anne olacağım" dedi. "Seçimlerimi artık buna göre yapmak zorundayım."

"O zaman bekârlığa veda partimizi yapalım. Hadi hemen başlayalım" dedi Ethel. Tekrar oturma odasına gidip müziğin sesini yükseltti ve avlunun kapısını açtı.

"California Girls"ün o bildik notaları arka bahçeyi doldurdu.

"Bu şarkı bana hep Frankie'nin Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ndeki ilk gününü hatırlatır" dedi Barb, Ethel'e, Frankie'yi dans etmesi için çekerken. "Ardına kadar açılmış gözleri annemin en güzel çarşafındaki yanık deliklerine benziyordu."

"Kana bulanmış sutyeniniz ile külotlarınıza kadar soyundunuz" dedi Frankie. "Aya ayak bastığımı sandım."

Müzik tekrar değişti. *Born to be w-i-i-i-ld...*

Şarkının yarısında Frankie'nin karnına bir sancı girdi; önce bir sıkışma, sonra da nefesini kesecek kadar şiddetli bir acı.

İç çamaşırında bir ıslaklık hissedince elini külotuna götürdü ve geri çektiğinde parmakları kanla kaplıydı.

Birisi kapıyı çaldı. Onlar kalkıp bakana kadar ön kapı açıldı ve Henry arka bahçeye adımını attı. "Hey, kızlar, ne güzel müzik ve..."

O an kanı gördü.

Frankie ona baktı. "Bu gerçek olamaz. Ben yanlış bir şey yapmadım."

Henry hemen koşup Frankie'yi kucaklayarak arabaya götürdü ve yolcu koltuğuna oturttu. Araç yolundan o kadar hızlı çıktı ki Frankie yanık lastik kokusunu aldı.

Henry, Coronado Hastanesi'nin acil girişine hızla gidip frene bastı.

Frankie'yi arabadan indirip aydınlık acil servise taşırken "Yardıma ihtiyacımız var. Nişanlım hamile ve bir terslik var" diye bağırdı.

*

Frankie dezenfektan ve çamaşır suyu kokan karanlık bir odada uyandı.

Hastane.

Önceki gece gözünde canlandı; bacaklarının arasından akan kan, korkunç bir sancı, genç bir doktorun "Üzgünüm Bayan Acevedo. Yapabileceğim bir şey yok" sözleri.

Saçma bir şekilde "Ben Frankie McGrath'ım" diye düzeltmesi.

Yanındaki sandalyeden gıcırtılı sesler gelince Henry'nin orada oturduğunu gördü.

"Selam" dedi Frankie haline üzülerek. O çok iyi bir adamdı ve daha iyisini hak ediyordu.

Bir elini boş karnına bastırdı.

Henry "Selam" diyerek ayağa kalkıp elini tuttu, ardından eğilip yanağına bir öpücük kondurdu.

"O..."

"Erkekti" dedi Henry.

Finley.

"Doktor tekrar deneyebileceğimizi söyledi" dedi Henry.

Biri kapıyı çaldı.

Sonra kapı açıldı.

Annesi üzerinde kahverengi süet bir etek, boğazına kadar düğmelenmiş bir bluzla yelek ve diz boyu çizmelerle orada duruyordu. "Nasıl?"

Henry cevap vermek için ağzını açtı. "O..."

"O burada anne. Ve ayık."

Annesi kırılgan bir gülümsemeyle "Henry, hayatım, bana kafeteryadan kahve alır mısın? Başım ağrıyor da" dedi.

Henry, Frankie'yi öpüp "Seni seviyorum" diye fısıldadı ve odadan çıktı.

Annesi ağır adımlarla yatağa yaklaştı.

Yorgun görünüyordu. Biraz ağır bir makyaj yapmıştı ve uzun süre gülümseyemiyordu. Her zamanki gibi yorgun ya da stresliyken felcin etkisi daha belirgin oluyordu. Ağzının bir tarafı hafiften çökmüştü. "Çok üzüldüm Frances."

Gözyaşları Frankie'nin gözlerini yakıp annesinin görüntüsünü bulanıklaştırdı. "Tanrı beni cezalandırıyor. Ama ben doğru olanı yapıyordum."

"Sen bir şey yapmadın." Annesi elini ensesine götürüp kolyesini çıkararak Frankie'ye uzattı.

Frankie çocukluğunda o kolyeye kafayı takmış, incecik altın zincirin o ağır kalbi nasıl taşıyabildiğini merak etmişti.

Annesi gümüş sigara tabakasını çıkarıp bir Eve sigarası yaktı.

"Sigara içmemen gerektiğini biliyorsun" dedi Frankie.

Annesi umursamaz bir tavırla elini savurdu. "Kalbin arkasına bak."

Frankie kolyeyi çevirince arkasında bir yazı gördü. *Celine*. Kaşlarını çatarak "Celine kim?" dedi.

"Kaybettiğim kızım" dedi annesi. "Babanla evlendiğimde karnımda taşıdığım bebek."

"Bundan hiç..."

"Şimdi de bahsetmeyeceğim Frances" dedi annesi. "Bazı şeyler kelimelerin ağırlığını taşıyamaz. Sizin kuşağın sorunu da bu, hepi-

niz konuşmak, konuşmak, konuşmak istiyorsunuz. Ne anlamı var ki? Bebeğine bir isim verip ablanın isminin altına yazdırarak onu hep göğsünde taşıyabilirsin."

"O erkekti" dedi Frankie. "Ona Finley adını verecektik."

Annesinin yüzü bembeyaz oldu.

Bazı şeyler kelimelerin ağırlığını taşıyamaz.

"Çok üzgünüm Frances. Acını bir kenara bırak, unut ve hayatına devam et."

"Sen bunu yapabildin mi?"

"Çoğu zaman."

Annesi çantasından iki ilaç şişesi çıkardı. "Hemşire olduğunu biliyorum ama bu haplara kefilim. Cheryl Burnam bunlara 'Annenin Küçük Yardımcıları' diyor. Beyaz olan uyumana yardımcı oluyor, sarı olansa uyanık tutuyor."

"Evet, ben hemşireyim anne. Ve *Bebekler Vadisi*'ni okuyorum."

"Off. Onlar kötü kızlardı. Sadece seni rahatlatacak bir şeye ihtiyacın var. Martiniden daha etkili değiller."

"Teşekkürler anne."

"Bunları çantana koyacağım. İnan bana, Henry'yle evlendikten kısa süre sonra yine bir bebeğin olacak."

Frankie iç çekti. "Vietnam'da âşık olduğum adamı hatırlıyor musun?"

"Öldürülen pilot mu?"

"Evet, o..."

"Frances, Vietnam'ı unut artık. Tanrı aşkına, üzerinden yıllar geçti. Geçmişte bırak artık o günleri. O sana dönmeyecek."

Frankie acıyan gözlerini kapattı çünkü annesinin kendisi için duyduğu acıyı ve üzüntüyü görmek istemiyordu.

*

Barb ve Ethel, Frankie'nin başında duruyordu.

Görevleri sohbeti devam ettirip akıllarına ne gelirse konuşarak onu oyalamaktı; Charles Manson'ın idam cezasının müebbet hapse çevrilmesi, Taylor-Burton evliliğinin sallantıda olması, *Deep Throat* filmiyle ilgili tartışmalar.

Frankie daha fazla dinleyemeyip elini kaldırdı.

Ethel, Frankie'nin neden bahsettiğini hiç bilmediği konuşmasını kesti. "Ne oldu?"

Frankie doğrulup ağlamaktan kuruyan gözlerle duvara baktı. "Onunla evlenmeyeceğim" dedi. "Bu haksızlık olur."

"Biraz zaman ver" dedi Ethel. "Hemen karar verme, daha yeni..."

"Söyle çekinme. Oğlumu daha yeni kaybetmişken mi?"

"Evet" dedi Barb, Frankie'nin elini tutarak. "Bebeğini daha yeni kaybetmişken. Acını hayal bile edemiyorum."

"Rye..."

"O sana yalan söyledi Frank" dedi Ethel. Sesi sertti ama gözlerindeki yaşlar görünüyordu. "Arkadaşlarına da yalan söyletti. Belki onlara da yalan söyledi. Her iki durum da aşağılık herifin teki olduğunu gösteriyor ve onu görürsem..."

"Kıçına tekmeyi basmana yardım edeceğim" dedi Barb. "Bize yardım etmeleri için insanlara para veririm."

"Evinize dönebilirsiniz" dedi Frankie. "Düğün olmayacak. Ethel, kocanla kızının sana ihtiyacı var. Barb, PUSH Operasyonu toplantısının yaklaştığını biliyorum. Jesse Jackson'ın sana güvendiğinden de eminim."

"Seni bırakmak istemiyoruz" dedi Barb.

"Ben iyiyim" diye yalan söyledi Frankie. Boynundaki altın kalp kolyeye dokundu. Üçü de gerçeği biliyordu: Frankie'nin gerçekten iyi olması uzun zaman alacaktı ama bu yolculuk nasıl olacaksa olsun, ne şekilde iyileşecekse iyileşsin, işin büyük kısmı ona düşecekti. Arkadaşları onun yanında olabilir, ayakta durmasına yardım edebilirdi ama tek başına yürümek zorundaydı.

Önce Ethel alnına bir öpücük kondurdu, sonra Barb onu biraz daha uzun öptü. "Seni yarın arayacağız" dedi Barb.

"Ondan sonraki gün de" diye ekledi Ethel.

Gittiklerinde Frankie rahatlamıştı. Bitkin ve korkmuş halde kendini yastığına bıraktı.

Hastane kapısı açılınca irkildi.

Henry odaya girdi ve kapıyı arkasından kapattı. En az onun kadar yorgun ve bitkin görünüyordu.

Yatağa gelip elini tuttu. Frankie onun elini sıkacak gücü bile kendinde bulamadı.

Henry onun yüzüne düşen saçları geri itti. Frankie onun ne kadar acı çektiğini, acısını onunla paylaşmaya ne kadar ihtiyacı olduğunu biliyordu ama o artık kapalı bir kapıydı.

Gözlerini kapattı, onu incitmekten nefret ediyordu.

"Beni dışlama Frankie" dedi Henry. "Sana... bize ihtiyacım var. Bu ikimizin başına geldi. Doktor bunun üstesinden gelip yeniden denememiz gerektiğini söylüyor. Bunu yapabiliriz, değil mi?"

Yani, unut. Yeni bir acı için verilen aynı tavsiye.

Tanrı yardımcısı olsun ki onunla birlikte yas tutabilecek durumda değildi. Şu an, çevresinde, bedeninde bunca kayıp yaşamışken bile Rye'ı düşünmekten kendini alamıyordu. Asıl ihtiyacı olan onun dokunuşuydu.

"Özür dilerim" dedi Henry sesi kısılarak. "Daha önce orada olmalıydım."

Frankie ona baktı ve kendinden nefret etti. "Yine de sonuç değişmeyecekti" dedi donuk bir sesle.

"Biliyorum ama..."

"Aması yok Henry. Bebek hakkında konuşmak istemiyorum." Derin bir nefes aldı. "Düğün hakkında konuşmak istiyorum. Bizim hakkımızda."

"Biz mi? Bebeğim, düğün için endişelenme. Zamanımız var. Yeter ki kendimizi toparlayalım."

Frankie ona baktı ve kendisine duyduğu derin sevgiyi bakışlarında gördü.

"Henry." Frankie iç geçirip büyükannesinin nişan yüzüğünü çevirmeye başladı. "Sana Rye'dan bahsettiğimi hatırlıyor musun? Vietnam'da sevdiğim adam, Finley'in arkadaşı."

Henry elini bırakarak geri çekildi. "Tabii. Şu öldürülen pilot, değil mi?"

"O ölmemiş. Esirmiş. Dün Amerika'ya döndü."

"Öyle mi?" dedi Henry kısık sesle, sonra kaşlarını çattı ve tekrar etti. "Öyle mi? Onu gördün mü?"

"Gördüm."

"Ve onu hâlâ seviyorsun, öyle mi?"

Frankie "Evet" diyerek ağlamaya başladı. Ona her şeyi, Rye'ın ihanetini, yaşadığı acının bebeğini düşürmesine neden olduğunu ama *buna rağmen* onu sevmekten vazgeçemediğini anlatmak istiyordu. Ama Henry bunu hak etmeyecek kadar iyi bir adamdı. Ona gerçeği söylerse Frankie'yi bırakmayıp zaman vermek isteyecek, kendisine yalan söyleyen bir adamdan daha iyi birini hak ettiğini söyleyecekti. Frankie, Rye'la bir geleceğinin olmadığından emindi. Bu konuda kendini kandırmıyordu. Ama hayatta olduğunu bilmek bile Henry'yi, onunla evlenecek kadar seviyormuş gibi davranmasına olanak vermiyordu.

Yavaşça nişan yüzüğünü parmağından çıkarıp ona geri verdi. "Seninle evlenemem Henry."

Frankie onun duygulara boğulduğunu gördü. "Biriyle konuşmalısın Frankie. Yeni açılan gazilere yönelik tıp merkezi gazilere terapi hizmeti sunuyor. Biriyle konuşmak gerçekten yardımcı olabilir."

"Çok üzgünüm" dedi Frankie.

"Seni seviyorum Frankie" dedi Henry boğuk bir sesle.

"Benden iyisini bulacaksın."

"Tanrım Frankie. Kalbimi kırdın."

"Henry..."

"Ve gözlerin âşık bir kadına göre fazla hüzünlü bakıyor."

*

Frankie hastaneden yaşlı bir kadın gibi tekerlekli sandalyede, kanamayı emmesi için bir ped takarak çıktı. Babası tekerlekli sandalyeyi iterken hemşirelere kendi emrindeki çalışanlarmış gibi emirler yağdırıyordu.

Annesi arabayı hastanenin önüne getirdi ve ikisi birlikte Frankie'nin yeni Cadillac'ın yolcu koltuğuna oturmasına yardım etti.

Eve vardıklarında Frankie yatağa girdi. Annesi yanında kaldı ve Frankie ona evine gitmesi için yalvarana kadar dikkatini dağıtmaya çalıştı, böyle bir şey mümkünmüş gibi.

Ben iyiyim, deyip durdu ve sonunda annesinin gitmekten başka çaresi kalmadı.

Frankie tek başına kaldığında komodinin üzerindeki çantaya uzandı. Ağrı kesici bir hap, ardından iki uyku hapı aldı.

Gözlerini kapatıp arkasına yaslandı. Sürükleniyordu. Kalp atışlarını kontrol altına alan bir sisin içinden kapının açıldığını duydu.

Frankie gözlerini açmadı. Bir pamuk ipliğine bağlıydı sanki, ihtiyacı olan son şey onu izleyen biriydi.

Annesinin onu izlediğini, endişelendiğini hissedebiliyordu ama gözlerini açmadı. Çok, hem de çok yorgundu. Bitkin düşmüştü.

Aklından geçen son, korkunç düşünce şu oldu: *O yaşıyor.* Ve sonra: *Hepsi bir yalandı,* diye düşündü.

Otuz

Frankie uzun zaman sonra yine yerde uyanmaya başlamıştı. Vietnam'la ilgili acımasız kâbusların neden şimdi geri geldiğini bilmiyordu. Belki Rye'ı gördüğü içindi. Belki de yaşadığı bu yeni travma eski travmasını uyandırmıştı. Ama artık iyiymiş gibi davranıp yoluna devam edemeyeceğini biliyordu. Bu defa bunu yapamayacaktı.

Annesinin verdiği haplar acısını azaltıyordu. İki uyku hapının kâbusları hafifletip uykuya dalmasını kolaylaştırdığını öğrenmişti ama uyku sersemi ve dinlenmemiş olarak uyanıyordu. Annesinin verdiği diğer hap onu canlandırıyor, hatta çok fazla enerji veriyordu. Öyle ki uyuyabilmek için yeniden uyku hapı içmesi gerekiyordu. Bu bir tür gelgit gibi bir döngüye dönüşmüştü.

Ailesini ziyaret etmiyor, telefonlara cevap vermiyor, arkadaşlarına mektup yazmıyordu artık. O onların moral konuşmalarını dinlemek istemiyordu ve kimse de onun umutsuzluğunu duymak istemiyordu.

Kendini meşgul etmek için hastanede fazladan vardiya aldı. Çoğu gece hastanede kalabildiği kadar kalıyor, eve olabildiğince geç dönüyordu.

Şimdiki gibi.

Frankie vardiyası bittikten çok sonra üzerinde hâlâ önlüğü ve kepiyle akciğer kanserinin son evresindeki, yani vücudun neredeyse tamamen kapandığı, yiyecekleri kabul etmediği, bilinçli hareketlerin durduğu o korkunç süreçteki yaşlı bir kadının başucunda duruyordu. Hasta ürkütücü derecede zayıf, elleri pençe gibi kıvrılmış, çenesiyse yukarı kalkmıştı. Ağzı açıktı. Nefesi, zamanının dolduğunu gösteren ölüm hırıltısına dönüşmüştü ama inatla hayata tutunuyordu. Kadının yetişkin dört çocuğuyla bütün

torunları bugün onu görmeye gelmiş, onlara sonun yakın olduğu söylenmişti ama şimdi, saat 11.21'de Madge'in ziyaretçisi yoktu ve o yine de hayata tutunmaya devam ediyordu. Yatağın yanındaki pencere parlak pastel boya çizimleriyle dolmuş, taze çiçek kokusu hastanenin dezenfektan kokusuna karışmıştı.

Madge oğlunu bekliyordu. Bunu herkes biliyordu. Kocası bundan yakınıyor, kızları göz deviriyordu. Herkes Lester'in "annesiyle vedalaşamayacak kadar ileri gittiğini" düşünüyordu.

Frankie, Madge'in kuru ve renksiz dudaklarına biraz vazelin sürdü. "Hâlâ Les'i bekliyorsun, öyle mi?" dedi.

Madge'den ölümün hırıltılı soluğu dışında cevap gelmedi. Frankie kadının ellerini dikkatle tutup losyonla masaj yaptı.

O sırada kapı açıldı ve gür kıvırcık saçlı, uzun favorili genç bir adam odaya girdi. Bıyığı ağzını neredeyse tümüyle kapatmış, sakalı çene hattını sarmıştı. Üzerinde pis bir PRO ROE tişörtüyle kahverengi bol bir kadife pantolon vardı.

Ama Frankie'nin asıl dikkatini çeken, ön kolunun iç tarafındaki dövmeydi. Bir kel kartal başının üzerinde AIRBORNE yazıyordu. Frankie bu sembolü biliyordu. Screaming Eagles.[9]

Ailesi Lester'ın uyuşturucu bağımlısı ve hırsız olduğunu, Oregon'daki bir komünde mum yaptığını söylemişti. Hiç kimse onun gazi olduğundan bahsetmemişti. "Lester?" dedi.

Genç adam kapıda başıyla onaylarken kaybolmuş görünüyordu. Kafası iyiydi belki. Belki de sadece çökmüştü.

Frankie onun yanına gidip nazikçe kolundan tutarak yatağa götürdü. "Seni bekliyordu."

"Merhaba anne." Lester dikkatlice annesinin eline uzanıp tuttu.

Madge hırıltılı bir nefes aldı.

Frankie ona biraz mahremiyet sağlamak için yatağın diğer tarafına geçip geri çekildi.

Lester eğilip "Özür dilerim anne" dedi.

Madge "Les" diye fısıldadı ve son bir nefes alıp bırakarak sessizliğe gömüldü.

---

9 (İng.) Çığlık atan kartallar. 101. Hava İndirme Tümeni'nin işareti. (ç.n.)

Lester başını kaldırdığında kapkara gözleri yaşlarla doluydu. "Bu kadar mı?"

Frankie başıyla onayladı. "Seni bekledi."

Lester gözlerini silip boğazını temizledi. "Daha erken gelmeliydim. Neyim var bilmiyorum. Ben sadece... Vietnam dostum..."

Frankie yatağa doğru yaklaştı. "Evet. Ben 71. Tahliye Hastanesi'ndeydim. Orta Yaylalar" dedi. "67'den 69'a kadar."

Lester ona bakarak "İkimiz de yürüyen ölüyüz desene" dedi.

Frankie cevap veremeden Lester yataktan uzaklaşıp odadan çıktı ve kapıyı arkasından sertçe kapattı.

Onun varlığı ve aniden gidişiyle Frankie gerilip tedirgin oldu.

Önlüğünü çıkarmaya ya da ayakkabılarını değiştirmeye gerek duymadan hastaneden çıktı.

İkimiz de yürüyen ölüyüz.

Lester onu iliklerine kadar hissetmiş, saklamaya çabaladığı şeyi görmüştü.

Janis'in "Piece of My Heart" şarkısı eşliğinde Coronado Köprüsü'nden geçerken yolcu koltuğuna uzanıp makrome çantasını açtı ve uyku haplarını çıkardı.

Bu gece uyuması mümkün görünmüyordu ama uyanık kalmak –hatırlamak– çok daha kötüydü.

Adada kırmızı ışık yandığında şişenin kapağını açıp bir hapı susuz yuttu ve tadını alır almaz irkildi.

Eve vardığında arabasını park edip indi ve eve doğru yürürken ayaklarının biraz titrediğini fark edip ev telefonunun çaldığını duydu. Hepsini görmezlikten geldi.

Bir şeyler yemeliydi. En son ne zaman yemek yemişti?

Onun yerine kendine bir içki doldurup bir uyku hapı daha içti ve iki tanesinin geceyi atlatmasına yeteceğini ümit etti. Yetmezse üçüncüyü alabilirdi. Sadece bu defalık.

*

O bahar Tony Orlando & Dawn çıkardıkları "Tie a Yellow Ribbon Round the Ole Oak Tree" şarkısıyla Amerika'ya, savaş bitmiş

olsa da Vietnam'dan esir askerlerin eve dönmeye devam ettiğini hatırlattı. Başta San Diego ve Coronado gibi askeri bölgeler olmak üzere ülke genelinde ağaç gövdelerinde bir gecede sarı kurdeleler görülmeye başladı. Sarı kurdeleler Amerikalılara savaş esirlerini hatırlatmak için rüzgârda dalgalanıyordu. Vurulan ve yıllarca esir tutulan kahramanların hikâyeleri haberleri dolduruyordu. Frankie bu hikâyelerden ve aklına gelen anılardan kaçamıyordu.

Günlerini içine kapanarak ve fazla konuşmayarak geçiriyordu. İhtiyacı olan haplar için reçetesi vardı ve olabildiğince çok çalışıyor, onlar istediğinde ailesini ziyaret ediyordu; Barb ve Ethel'le telefonda kısa, pahalı konuşmalar yapıyor, genel olarak Frankie'nin kendinden emin (ve dürüst olmayan) bir ifadeyle *iyiyim* sözüyle sona eriyordu. Onlara yazdığı mektuplarsa Vietnam'dan ailesine yazdığı mektuplar gibi uzun, yarı gerçekler ve yarı yapmacık lakırdılarla doluydu.

Mayıs ayında ebeveynleri onu yeni *Royal Viking Sky* yolcu gemisiyle bir aylık deniz gezisine davet etti. Frankie daveti geri çevirdi ve onları gönderir göndermez derin bir oh çekti.

Artık rol yapması gereken kimse yoktu. İstediği kadar yalnız kalıp içine kapanabilirdi. Nihayet kimse onu izlemeden yas tutabilecekti.

*

Frankie tüm çabalarına rağmen kendini umutsuzluğun kıyısından çıkaramıyordu. Hatta yalnızlığın ve sessizliğin içine öyle gömülmüştü ki bazen nefes almakta bile zorlanıyordu, özellikle de hap almadığı zamanlarda ve almadığı çok nadirdi. Mayıs ayının sonuna kadar reçetelerini iki defa yenilemişti, bugünlerde bütün kadınlar için kolaydı bu ama bir hemşire için çok daha kolaydı.

Haziranda beklenmedik bir hava cephesi, yerel hava durumu sunucusunun Hawaii Adaları'ndan geldiğini iddia ettiği sağanak yağışlar San Diego'yu vurdu. Frankie gecenin bir yarısı ummadığı bir anda işe çağrıldı. Gece uyumadan önce aldığı uyku hapları yüzünden hâlâ biraz sersem gibiydi ama kendine gelmek için de

bir hap alıp kabul etti. Duş bile almadan dünkü kıyafetlerini giyip arabasına gitti.

Köprüden geçerken yağmur üstü açılabilir arabanın tavanına vuruyor, silecekler bile şiddetine karşı koyamıyordu. Radyoda Watergate oturumlarıyla ilgili konular konuşuluyordu. Gizli toplantılar. Başkan. Gibi, gibi.

Tek duyduğu yağmurdu. Şiddetli. Gürleyen. Muson yağmurlarına benziyordu.

Postallarının içi kanla dolmuştu ve biri "Jeneratörleri çalıştırın" diye bağırıyordu.

Direksiyona yapıştı.

Arabasını hastanenin otoparkına bıraktı ve aydınlık binaya koşup dolabına gitti. Nemli giysilerini çıkartıp önlüğü ile spor ayakkabılarını giydi. Ameliyat kepini, siyah uzun atkuyruğunu da içine alacak şekilde takıp kalabalık koridorda resepsiyona doğru yürüdü.

Binanın içinde bile camları zangırdatıp çatıyı döven yağmurun sesini duyabiliyordu.

Hemşire bölümünde, böyle gergin zamanlarında ona iyi gelmediğini bile bile iki fincan kahve içti.

Yağmur ona Vietnam'ı hatırlatıyordu.

Yemek yemeliydi ama düşüncesi bile midesini bulandırıyordu. Gözlerini kapattığı an Vietnam görüntüleri zihnine doluyordu. Onlarla mücadele etmek onu zayıflatmıştı. Neyse ki ortalık sessizdi. Tam bunu düşünürken koridorun sonundaki çift kanatlı kapı ardına kadar açıldı. İki ambulans şoförü bir sedyeyi hastanenin parlak beyaz ışığına soktu.

Kan.

Biri "GSW"[10] diye bağırdı.

Hasta sedyeyle Frankie'nin önünden geçirilirken onu bir an gördü; göğsündeki yaradan kan akıyordu, teni solgundu ve bağırıyordu.

"Frankie!"

---

10 (İng.) *Gunshot wound.* Ateşli silahla yaralanma. (ç.n.)

Sedyenin peşinden ameliyathaneye koştu ama görüntüler ve anılar kafasını karıştırmış, sersemletmişti. Ameliyata hazırlanırken çok yavaş hareket ediyordu ve eldivenlerin nerede olduğunu bir an için hatırlayamadı.

Arkasını döndüğünde bir hemşire çocuğun kanlı montunu kesiyordu.

Gümüş bıçaklar kumaşı kesiyordu.

Sonra onun çıplak göğsünü gördü. Açık kurşun yarasından kanlar akıyordu.

Helikopterler geliyor. Chinook. Pat-pat-pat.

"Frankie. Frankie?"

Biri onu şiddetle sarstı.

Başını kaldırıp baktığında bir anda Vietnam'da olmadığını fark etti. Hastanedeydi, iki numaralı ameliyathanede.

"Ameliyathanemden çık Frankie" diye bağırdı Dr. Vreminsky. "Ginni. Sen ameliyata gir."

Frankie çok utanmıştı. "Ama..."

"*Dışarı*" diye bağırdı doktor.

Frankie ameliyathaneden çıkıp kaybolmuşluk hissiyle koridorda durdu.

Lanet olası yağmur.

*

Frankie yatak odasında yerde uyandığında başı çatlıyordu ve ağzı kupkuruydu. Penceresinden içeri süzülen yaz güneşi gözlerini acıtıyordu. Dün gecenin utancı aklına gelince inledi. Komodinine gidip haplarına uzandı ve suyla birlikte bir tane yuttu.

Banyoya giderken çocuk odasının kapalı kapısının önünden geçti. Aylardır o odaya girmemişti, temizlik için bile. Enerjisi olsa odayı boşaltıp o canlı sarı duvarları boyar, mobilyaları atardı ama kapıyı bile açacak gücü yoktu.

Sıcak duşun altına girdi, uzun saçlarını yıkayıp kuruttu ve gevşek bir atkuyruğu şeklinde topladı, sonra şortuyla tişörtünü giydi.

Telefon çaldı.

Duvar saatine baktı. Cumartesi öğleden sonra saat on iki yirmiydi.

Barb.

Frankie telefonu açana kadar arkadaşının aramaya devam edeceğini bildiği için plaj şapkasıyla sandalyesini alıp evden çıktı.

Sandalyeyi yolun karşısındaki kuma yerleştirdi.

Işıl ışıl mavi dalgaları izlerken önceki geceyi, ameliyathanede savaşa yeni gelmiş acemiler gibi nasıl donup kaldığını tekrar hatırladı.

Bu şekilde devam edemezdi. Hapları bırakıp hayatını yeniden düzene oturtmalıydı. Ama nasıl?

Kafasındaki şapkayı iyice indirip sandalyenin yan cebinden güneş gözlükleriyle *Martı Jonathan Livingston*'un yırtık pırtık karton kapaklı bir kopyasını aldı. Belki kuş yaşama dair ihtiyaç duyduğu tavsiyeleri ona verebilirdi.

Bu sıcak haziran gününde kumsal arı kovanına benziyordu. Çocuklar ortalıkta koşuşturuyor, gençler gruplar halinde geziyor, anneler çocuklarının peşinden koşuyordu. Kumsalın bu tanıdık sesleri onu rahatlatıyordu, ta ki bir adamın "Joey, sudan çık. Beni bekle" diye bağırdığını duyana kadar.

Frankie sıcağa rağmen teninin karıncalandığını hissetti. Şapkasının geniş siperliğinin altından yavaşça başını kaldırdı.

Rye şortu ve soluk gri denizci tişörtüyle kıyıda durmuş, bu tarafa bakıyordu.

Yaz güneşi tenini bronzlaştırmış, saçlarının rengini açmıştı, ayrıca saçları Deniz Kuvvetleri'nden ayrıldığını belli edecek kadar uzamıştı. Kıkır kıkır gülerek yaklaşan dalgaların üzerinden atlamaya çalışan kızı Joey'nin peşinden ağır ağsak adımlarla koşturuyordu.

Karısı kabarık yazlık elbisesiyle bir battaniyeye oturmuş, elini gözlerine siper ederek onları izleyip gülüyordu. "Dikkat et Jo-Jo!"

Frankie görünmemek için sandalyesine iyice gömülüp kamburlaşarak şapkasını iyice aşağıya çekti.

Başka tarafa bak.

Bakamadı.

Rye'ı ailesiyleyken izlemek onun için kötü, hatta tehlikeliydi belki ama Frankie yerinden kalkamıyor, onu ve kızına karşı o rahat, sevgi dolu tavrını izlemekten kendini alamıyordu. Rye'ın Kauai'de tepesine dikilip *Yemin ederim nişanlı değilim* dediği gün de aynı böyle bir gündü.

Tanrım, onu nasıl da seviyordu.

Karısı Melissa'nın sesini duydu; ismi Melissa'ydı, Frankie gazetede onlarla ilgili okuduğu yazıda öğrenmişti bunu. Melissa onlara seslenince Rye ve Joey onun yanına gitti, Rye topallıyordu. Frankie şimdi Rye'ın dişlerini nasıl sıktığını görebilecek kadar yakınlarındaydı. El ve ayak bilekleri biçimsiz yara izleriyle çevrelenmişti.

Rye karısının önünde hantalca diz çökmüş, yüzü yine acıyla buruşmuştu.

Ona yardım et, diye düşündü Frankie. *Melissa, ona yardım et.* Ama karısı yerinden kalkmayıp yiyecekleri hasır piknik sepetine koymaya devam etti.

Mutsuz görünüyorlar.

Hayır.

O mutsuz görünüyordu.

Bu düşünce, Frankie'nin kendini ondan korumasına fırsat kalmadan zihnine doldu. Ve Rye'ın çektiği onca acıdan sonra.

"Kes şunu" diye mırıldandı Frankie. Onlar bir aileydi, Walshlar ve mutluluklarının –Rye'ın mutluluğunun– kendisiyle bir ilgisi yoktu. Onların gerçek hikâyesini, nasıl tanıştıklarını, nasıl evlendiklerini, Melissa'nın ailesinin Carlsbad'deki hırdavat dükkânını, Deniz Kuvvetleri'nden ayrıldıktan sonra Rye'ı bekleyen yöneticilik işini biliyordu.

Kafanı çevir Frankie.

Bu yanlıştı. Hastalıklı, tehlikeli bir şeydi.

Frankie sonunda kendini ayağa kalkmaya zorladı. Sırtını onlara dönerek sandalyesini katladı ve kumsaldan uzaklaştı.

"Lanet olsun Melissa, yavaş ol."

Rye'ın sesini duyunca donup kaldı. Sonra dişlerini sıkıp yürümeye devam etti. Yeşil tepeden geçip kaldırıma indi ve Ocean Boulevard'ı geçti. Karşı tarafta, tüm çabalarına rağmen kendini

tutamayıp yavaşça dönüp şapkasının siperliğinin altından onlara baktı.

Rye karısı ve kızıyla birlikte kumsaldan çıkıp yola doğru yürüyordu.

Frankie gitmeliydi. Hemen. Ona seslenmeden önce. Sandalyeyi kolunun altına sıkıştırıp kararlı adımlarla evinin bulunduğu sokağa doğru yürüdü.

Yol boyunca kendine *Arkana bakma Frankie. Bırak gitsin* deyip durdu.

Ama Rye onun Coronado'da yaşadığını, en azından burada büyüdüğünü biliyordu. Ailesini buraya, Frankie'nin ona sık sık bahsettiği kumsala getirmesinin bir anlamı var mıydı?

Evinin araç yoluna park ettiği arabasının yanında durup arkasına baktı.

Rye metalik gece mavisi Camaro'nun bagajını açmış, piknik sepetini içine yerleştiriyordu. Melissa yolcu kapısını açıp Joey'nin arka koltuğa oturmasına yardım etti.

Rye bagajı kapattı ve aksak adımlarla sürücü kapısına gitti.

Frankie arabasının kapısını açıp eşyalarını arka koltuğa attı ve sürücü koltuğuna oturdu. Vizörden anahtarlarını alıp motoru çalıştırdı ve geri geri giderek yola çıktı. Ayağını hafifçe gaz pedalına basarak Ocean Boulevard'daki dur işaretine doğru yaklaştı.

Rye, Camaro'ya bindi ve motor kükreyerek çalıştı.

Frankie onu, daha doğrusu onları takip etti.

Şehrin öbür ucuna, Orange Bulvarı'na gidip köprüden geçerken kendini azarlayıp duruyordu. Tacizdi bu. Utanç vericiydi. Rye onu sevmiyordu. O bir yalancıydı.

Yine de onun hayatını görme takıntısıyla peşlerinden gidiyordu.

Eğer mutsuzsa...

Hayır. Bunu düşünemezdi.

San Diego'da Rye A Caddesi'ne döndü ve Frankie buranın Deniz Kuvvetleri'ne mensup ailelerle dolu bir cadde olduğunu hemen anladı. Verandalara Amerikan bayrağı asılmıştı ve birkaç ağaç dalında hâlâ sarı kurdeleler dalgalanıyordu. Savaş esirlerinin çoğu evine dönmüştü ama "Tie a Yellow Ribbon" hâlâ rad-

yolarda çalınıyordu. Bu yaz öğleden sonrasında sokak çocuklar, köpekler ve bebek arabalarını iterek birlikte yürüyen kadınlarla dolmuştu.

Rye arabasını Craftsman tarzı güzel bir evin önüne çekti. Bahçe etrafa saçılmış oyuncaklar, patenler ve bebek kıyafetleriyle doluydu. Düzgün biçilmemiş çimler kahverengiydi.

Frankie yol kenarına çekip birazdan aklı başına gelecek de oradan uzaklaşacakmış gibi motoru rölantiye aldı.

Ama gitmedi.

Melissa arabadan indi. Joey'yi elinden tutup eve girdi ve eşyaları içeri taşıma işini Rye'a bıraktı.

Rye sepet ile battaniyeyi alıp acı çektiğini belli eden bir ifadeyle karısının arkasından yavaşça ilerledi. Ön kapıya giden yolda aniden durdu.

Frankie koltuğuna iyice gömüldü.

"Arkasına dönüp bakmazsa bunu bir daha asla yapmayacağım" diye kendine ve belki de Tanrı'ya söz verdi. Pencereden bakıp Rye'ın acı içinde, aksayarak yürümeye başladığını gördü. Verandanın basamaklarını parmaklıklara tutunarak yavaş yavaş çıktı.

Ön kapıya geldiğinde içeri girmek istemiyormuş gibi tekrar durdu ve ardından kapıyı açıp evine, karısıyla çocuğunun yanına girdi.

Frankie yavaşça doğrulup Mustang'i vitese taktı ve ilerlemeye başladı. Evin önünden geçerken yavaşlayıp özlem ve utanç karışımı zehirli bir duyguyla ön kapıya baktı.

Tam o sırada Rye ön kapıyı açıp verandaya çıktı ve onu gördü.

Frankie gaza basıp hızla önünden geçti.

Aptal.

Ne yaptığını sanıyordu? Eve döndüğünde hâlâ huzursuzdu. Buzlu bir cin endişesini azaltmaya yetmedi. Sürekli telefona bakıp onun arayacağını düşünüyor, aramasını önce istiyor, sonra istemiyordu. Numarasına ulaşmak için santrali aramasının yeterli olduğunu biliyordu. Bunca yıl geçmesine rağmen o hâlâ Coronado Adası'nda yaşayan Frances McGrath'tı.

Ama telefon çalmadı.

Hava daha kararmaya bile başlamadan iki uyku hapı alıp yatağa girdi.

Telefon ne zaman çaldı? Bilmiyordu. Uykulu gözlerle uyuşuk bir halde yataktan kalkıp tökezleyerek mutfağa yürüdü ve telefonu açtı. "Alo?"

Dışarıda hava hâlâ aydınlıktı. Ertesi gün müydü yoksa aynı gün müydü?

"Frankie? Ben Geneva Stone."

Patronu. Lanet olsun. "Merhaba" dedi. Dili sürçerek mi konuşuyordu, kelime ağzından çok mu yavaş çıkmıştı?

"Bu gece Marlene Foley'in vardiyasında senin çalışman gerekiyordu."

"Ah, doğru" dedi Frankie. "Özür dilerim. Çok iyi değilim. İzin almalıydım."

Uzun bir sessizlik oldu ve o sessizlikte Frankie hoşnutsuzluğun ve endişenin sesini duydu. "Tamam Frankie. Başka birini bulurum. Geçmiş olsun."

Frankie telefonu kapattı ama tam da *klik* sesini duyduğu anda ona hoşça kal deyip demediğinden emin olamadı.

Kendini kanepeye bırakıp minderlerin üzerine yanlamasına düştü ve bacaklarını çekerek yattı.

Yarından itibaren kendine çekidüzen verecekti. Artık hap kullanmayacaktı. Ve takip de etmeyecekti. Rye Walsh'u hiç düşünmeyecekti.

Artık.

*

Frankie başhemşirenin odasında, ellerini kucağında kavuşturmuş, dimdik oturuyordu.

"Evet" dedi Bayan Stone gözlerini Frankie'nin yüzüne dikerek. "Ameliyathanede donup kaldın. Ameliyat sırasında. Ve bir vardiyayı kaçırdın." Bir süre bekledi. "Hastaydın."

"Evet efendim. Ama..." Durdu. Ne diyebilirdi ki?

"Yaşadığın sıkıntının farkındayım" dedi Bayan Stone nazikçe.

"Ben de çocuğumu kaybettim. Bir kadın, bir anne olarak seni anlıyorum ama..." Duraksadı. "Ameliyathanede ilk defa böyle bir sıkıntı yaşamıyorsun Frankie. Geçen ay..."

"Biliyorum."

"Belki de işe çok çabuk döndün."

"Çalışmam gerekiyor" dedi alçak sesle.

Bayan Stone başıyla onayladı. "Benim de hemşirelerime güvenebilmem gerekiyor."

Frankie titrek bir nefes aldı. Hayatı paramparça oluyordu. Hayır, adeta patlıyordu. Hemşirelik yapamazsa neye tutunacaktı? "Bunu kaybedemem."

"Kaybetmiyorsun Frankie. Sadece biraz ara vermen gerekiyor."

"Daha dikkatli olacağım. Daha iyi olacağım."

"Bu bir sohbet değil" dedi Bayan Stone. "İzinlisin Frankie. Şu andan itibaren."

Frankie sallanarak ayağa kalktı. "Seni hayal kırıklığına uğrattığım için üzgünüm."

"Ah tatlım, ben hayal kırıklığına uğramadım. Senin için endişeleniyorum."

"Anlıyorum." Frankie bunu duymaktan bıkmıştı. Bir şeyler daha söylemek, belki tekrar özür dilemek istedi ama işin doğrusu yedek kulübesine atılması gerekiyordu. Ona güvenemezlerdi.

Hâlâ kontrolü elinde tutamazken dağılan hayatını nasıl bir araya getirebilirdi ki?

*

Frankie, Rye'ı aklından bir türlü çıkartamadığı düzensiz bir uyku uyudu. Korkunç, tehlikeli bir takıntının pençesine düşmüştü. Gözlerini her kapattığında onu düşünüyor, onu hatırlıyor, onu seviyordu. Verandasından ona baktığı an aklından çıkmıyordu. Frankie o anı gözünde canlandırdıkça oradan uzaklaştığı sırada Rye'ın arkasından hüzünle baktığını düşünüyordu. Yoksa kendini mi kandırıyordu? Bir kâbusun parçalarından kendine bir rüya mı üretiyordu?

Saat altıyı biraz geçerken telefon çaldı ve cevap vermek için mutfağa gitti. Ahizeyi kaldırıp "Alo" derken buzdolabını açabilmek için uzun kabloyu tezgâhın üzerinden geçirdi.

"Selam Frankie" dedi Barb. "Doğum günümde arayacağını söylemiştin."

Lanet olsun. "Doğum günün kutlu olsun Barb. Özür dilerim. Dün gece vardiyam yoğundu." Kendine bir kadeh şarap doldurmayı düşündü ama sonra buzdolabının kapağını kapattı.

Bugün, yemin etmişti. Bugün daha iyisini yapacaktı. "İyi geçti mi?"

"İyiydi. Biriyle tanıştım."

"Biriyle mi?" Frankie kabloyu tekrar tezgâhın üzerinden çekip müziği açtı –Roberta Flack– ve yanında açık mavi telefonla birlikte kanepeye yerleşti. "Biraz detay lütfen. Can alıcı noktalar."

"Otuz dört. ACLU[11] avukatı. Boşanmış. İki çocuğu var. Beş yaşında ikiz erkekler."

"Ve?"

"*Shaft in Africa* sırasında tanıştık, inanabiliyor musun? Yan yana oturduk ve sonra bir şeyler içmeye gittik. O günden beri de susmadan konuşuyoruz."

"Vay canına. Bu senin için bir rekor Babs. Demek ki o..."

"Özel" dedi Barb. "Gerçekten de öyle Frankie. Böyle bir şey yaşayamayacağımı düşünmeye başlamıştım artık, biliyor musun? Aşırı... dikbaşlı öfkeli, ne bileyim işte her şeyin aşırısı olduğumu düşünüyordum. Ama bu adam, bu arada ismi Jere, bütün bu özelliklerimden hoşlanıyor. Çoğu kadının fazla yumuşak olduğunu söylüyor. Benim keskin yanım hoşuna gidiyor."

"Vay canına" dedi Frankie tekrar. Bir şeyler daha söyleyip hatta seksle ilgili bir soru soracaktı ki kapı çaldı. "Bir saniye Barb. Biri geldi." Ahize kulağında kapıya gidip açtı.

Rye havacı gözlükleri ve gözlerine kadar indirdiği Deniz Kurtları şapkasıyla karşısında duruyordu.

Frankie kapıyı kapatmaya yeltendi.

---

11 Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği. (ç.n.)

Ama Rye onu durdurmak için ayağını uzattı. "Lütfen" dedi.

Frankie bakışlarını çeviremedi. "Kapatmalıyım Barb."

"Her şey yolunda mı?"

"Evet" dedi Frankie sakince, sesinin bu kadar dengeli çıkmasına şaşırmıştı. "Doğum günün tekrar kutlu olsun. Sonra konuşuruz." Frankie telefonu kapattı ve elinde telefonla dengesini korumaya çalıştı. "Buraya gelmemeliydin."

"Sen de dün beni eve kadar takip etmemeliydin."

"Biliyorum."

"Seni kumsalda gördüm" dedi Rye. "Görmeyi ümit ediyordum. O yüzden Coronado'yu seçtim. Del'in yanı. Sürekli oradan bahsederdin."

"Öyle mi?"

"Fin'le sörf yaptığınız yer değil mi orası?"

Frankie boğazındaki yumruyu yuttu. "Neden geldin?"

"Beni neden takip ettiğini biliyorum. Bu hâlâ..."

"Yapma."

Rye eve girdi ve telefonu Frankie'nin elinden alıp tezgâhın üzerine koydu. Frankie kafası karışmış, adeta robot gibi hareket ediyordu. Kalmasına izin veremezdi ama gitmesini söyleyecek kelimeleri de bulamıyordu.

Rye kapıyı arkasından kapattığında aniden çok yakınlaşmışlardı, elini uzatsa ona dokunabilirdi. Oturma odasında çok fazla yer kaplıyordu, kalbinde de öyle. "Bana yalan söyledin" dedi Frankie ama bunu yeterince sert söyleyememişti. Sesinde kızgınlık değil, hüzün vardı.

"Frankie."

İsmini söylemesi bile birçok anıyı, anı, sözü aklına getirmeye yetmişti. Frankie başını iki yana sallayarak "Git buradan. Lütfen" dedi.

"Gitmemi istemiyorsun."

"Kalmanı da istemiyorum."

"Aynı şey değil. Hadi Frankie. Aramızdaki şeyin gerçek olduğunu biliyorsun."

"Gerçeklik ve dürüstlük de aynı şey değil. Öyle değil mi?"

Rye ona doğru uzandı ama Frankie geri çekilip ondan uzaklaşarak aralarına mesafe koydu. Bir içkiye ihtiyacı vardı. "İçki ister misin? Sadece bir tane. Sonra gideceksin."

Rye başıyla onayladı.

Frankie içki dolabına giderken nasıl olduysa bir ara onun için viski aldığını fark etti. İki içki doldurup birini ona uzattı. "Dışarı çıkalım" dedi, içeride, birbirlerine bu kadar yakınken onu öpeceğinden, kendisinin de buna izin vereceğinden korkuyordu. Avlu kapısına gidip arka bahçeye çıktığında Henry'nin yaptığı değişiklikleri fark etti; ağaçtan sarkan bir lastik salıncak, etrafında dört Adirondack sandalye olan bir ateş çukuru. Çit boyunca rengârenk çiçekler göze çarpıyordu; güller, begonviller, yaseminler, gardenyalar. Çimleri ne zaman bu kadar bakımsız bırakmıştı?

Rye aksak adımlarla ateş çukuruna gidip sandalyelerden birine oturdu. Frankie de onun karşısına oturdu.

"Bana gerçeği anlat" dedi.

Rye anlamamazlıktan gelmedi. Frankie en azından bunun için minnettardı. "Missy ile ilk görevimden iki ay önce evlendim. O..."

"Bir dakika. Missy mi?"

"Melissa. Ona Missy diyorum."

Kim olduğunu biliyorum missy, demişti Rye'ın babası ona yıllar önce. Onu oğlunun karısı sanmıştı. "Devam et."

"Genç ve aptaldım. Evde beni bekleyen biri olsun istiyordum. Ve hamileydi."

"Yani bozduğunu söylediğin nişan, hepsi tüm detaylarıyla düşünülmüş bir aldatmacaydı. Nişanlı olmadığına yemin ettin. Yemin ettin."

"Nişanlı değildim."

"Coyote gerçeği biliyor muydu? Bütün arkadaşların biliyordu ve bana gülüyorlardı, öyle mi?"

"Hayır. Hiç alyans takmadım, evli olduğumu söylemedim. Vietnam'a gittikten kısa süre sonra evlenmekle hata ettiğimi anladım. Eve döndüğümde boşanacaktım. Kendimi hiç evli gibi hissetmedim... sonra seni Subaylar Kulübü'nde gördüm, hatırlıyor musun?"

"Hatırlıyorum."

"Sana duyduğum aşk beni darmaduman etti. Daha önce hissettiğim hiçbir şeye benzemiyordu. Bir bebeğin insanın başını nasıl döndürebileceğini, doğru bir sebep uğruna yanlış bir şey yaptırabileceğini söylesem inanmazsın belki. Missy'yi sevmeyi öğreneceğime dair kendime söz verdim ama sonra seninle tanıştım."

Frankie onun ne demek istediğini biliyordu. Kendisi de Henry için aynısını söylemişti ama yapamamıştı, değil mi? Niyet kalbe zorla bir şey yaptıramazdı sonuçta.

"Yanlış olduğunu bilsem de sana gerçeği söyleyemedim ve gitmene izin veremedim. Eve döndükten sonra... her şeyi çözeceğimize, Missy'den ayrılıp seninle birlikte olmanın bir yolunu bulacağıma inandım. Sonra vuruldum. Yıllarca herkes öldüğümü düşündü. Benim için bir cenaze töreni düzenlediler ve boş bir tabutu annemin yanına gömdüler. Ve sonunda, Komutan Stockdale haberi duyurdu. Ondan sonra Missy benim can simidim oldu. Bana sürekli mektup yazdı."

Frankie ona inandı. İnanmak istediği için mi yalnız olduğu için mi yoksa gerçeği söylediğini *hissettiği* için mi? Bilmiyordu ama bu öfkenin hafiflemesi tehlikeliydi. O olmayınca geriye sadece sevgi kalıyordu.

"Acı çektiğini görebiliyorum" dedi alçak sesle. "Bacağından dolayı."

"Huey'den atlarken kırdım."

"Ne oldu?"

"Aslında tam olarak hatırlamıyorum." Rye ona bakmıyordu. Sesi donuklaşıp ezbere dönüştü. Frankie o an onun defalarca anlattığı bir hikâyeyi dinlediğini fark etti.

"Yere düştükten sonra kendime geldim. Huey tepemde alev alev yanarak yere çakıldı."

Rye kesik kesik nefes alıyordu. "Yere sert düşmüştüm... Pantolonumdan çıkıntı yapan kemiği gördüm. Sonrasına dair tek hatırladığım birinin beni ayağa kaldırdığıydı. Charlie üzerimdeki giysileri çıkarıp çıplak halde sürükleyerek... çamurlu bir yolun ortasına bıraktı. Kendi dillerinde birbirlerine bağırdıklarını du-

yabiliyordum. Beni tekmelediler, ters çevirip tekmelemeye devam ettiler.

"Sürünerek kaçmaya çalıştım ama bacağım yaralıydı. Omzumdaki mermi yüzünden kanamam da vardı. Bana eklem yerini parçaladığını söylediler."

Frankie onu çamurun içinde, çıplak, vücudu kırıklarla dolu bir halde yatarken hayal etti.

Rye bir süre sustu. "Ve sonra. Hanoi Hilton" dedi sonunda. "Bir hücrede dört yıl üç ay. Bacak kelepçeleri." Derin bir nefes daha alıp yavaşça bıraktı. "Bir iple... vücudumu eğilmeye zorluyorlardı. Saatlerce beni o halde tutup sorguladılar. Haftalarca buna devam ettiler. Ve sonra... bir gün, beni hücreme geri götürürlerken diğer mahkûmların sesini duydum. Amerikalıların sesi. Umutlandığım ilk andı bu, anlıyor musun?

Sonunda beni başka bir hücreye taşıdılar, Komutan Stockdale'in hücresinin yakınında. Diğer savaş esirleri bir şekilde iletişim kurmanın bir yolunu bulmuşlardı." Sesi boğuldu. "Yalnız değildim." Duraksayıp kendini topladı. "Konuştuk, mesajlar gönderdik. McCain'i ve diğerlerini öğrendim. Missy'den ilk mektubumu aldım. Benden ümidini kesmediğini yazmıştı ve benim... ona ihtiyacım vardı. Buna ihtiyacım vardı. O yüzden seni unutmaya çalışıp böylesinin daha doğru olacağını, eve döndüğümde senin çoktan evlenmiş olacağını düşündüm."

"Bilseydim yazardım. Baban bana savaşta öldüğünü söyledi."

"Ona mı gittin? Müthiş." Rye ona baktı. "Senden vazgeçmeye çalıştım Frankie. Aşağılık adamın teki olduğumu, sana karşı büyük bir hata yaptığımı ve senin daha iyisini hak ettiğini, Missy'yi sevmeyi öğrenebileceğimi düşündüm. Yeniden. Belki de ilk kez. Ama seni San Diego'da pistte gördüm. O tek bakışla her şey yerle bir oldu. *Seni* istiyorum Frankie. Seni."

Rye canı yanarak ayağa kalktı.

Frankie de güneşin yörüngesindeki bir gezegenmiş de dizginsiz bir güç tarafından onu takip etmeye itiliyormuş gibi aynı anda ayağa kalktı.

"Beni istiyor musun Frankie?" Rye'ın sesindeki hüzün

Frankie'nin kararlılığını yok etti. Onun elini tutup o dokunuşun tanıdıklığını hissetti.

"Sorduğun şey... istediğin şey" dedi, kendisi de aynısını isterken. "Bu beni, bizi, aileni yok eder."

"Missy'den ayrılacağım. Ona dokunduğumda bile aklımda sen oluyorsun. Bir terslik olduğunun farkında. Onu öpemiyorum."

"Benden bunu isteme Rye. Yapamam..."

"Beni yere indirdiler Frankie. Artık uçamıyorum."

Frankie onun sesindeki acıyı duymuştu, uçmanın onun için ne anlama geldiğini biliyordu.

"Ah Rye..."

"Öp beni" dedi Rye. "Sonra gideceğim."

Frankie o anı, Rye'ın ona bakışını, yeniden içini dolduran aşkı, onun yokluğunda kaybettiği tüm güzel duyguları, umudu, aşkı, tutkuyu, ihtiyacı asla unutmayacaktı. Rye onu kollarına çekerken ismini fısıldadı. Frankie'nin ilk fark ettiği şey değişikliklerdi; sevdiği adam o kadar zayıflamıştı ki tutkusuyla kemiklerini kırabileceğini düşündü. Ayrıca parfüm kokusunun altında çamaşır suyu kokusuna benzer bir koku aldı. Ona sarılma şekli bile değişmişti, tek taraflıydı sanki, sol kolu tam olarak emrine uymuyormuş gibi.

Frankie onun gözlerinde de aynı farkındalığı, hayatın yeniden canlanışını gördü. Esarette yaşadığı her şeyi, şakağındaki kırmızı yara izini, gözlerinin altındaki torbaları da gördü. Kaybettikleri yılları hatırlatan sarı saçlarındaki beyazları.

Dudakları onunkilere ilk dokunduğunda mahkûm olduğunu, lanetlendiğini biliyordu. Adı her neyse bunu biliyordu ve umursamıyordu, umursaması mümkün değildi.

Bu adam uğruna, bu duygu uğruna zaten her şeyden vazgeçmişti ve bedeli ne olursa olsun bunu tekrar yapacağını biliyordu.

Onu seviyordu.

Bu kadar basit, bu kadar korkutucuydu her şey.

Rye "Yatak odası ne tarafta?" diye fısıldadığında Frankie ona *Dur* demesi, boşandıktan sonra ona gelmesini söylemesi gerektiğini biliyordu ama yapamadı.

Onu yeniden hayata döndürmüştü.

Tanrı yardımcısı olsun.

Otuz Bir

Aşkta, Frankie yalan söylemeyi öğrendi. Bu, hayatındaki iki yeni değişmezden biriydi: yalan söylemek ve o uzun, miskin yaz boyunca Rye'ı sevmek.

Hemşirelik görevinden alındığını kimseye söylemedi, böylece kimsenin ondan haber almayı beklemediği bol bol zamanı oldu. Birikimlerini tutumlu bir şekilde harcadı.

Hayatı iki dünya arasında gidip geliyordu; biri tutku, diğeri vicdan azabı. Her gün kendine söz veriyordu: *Bir daha asla*. Bir daha asla hap içmeyeceğim, bir daha asla Rye'la görüşmeyeceğim. O da uyuşturucu gibi bir şeydi.

Her gün ona defolup gitmesini, boşanana kadar da dönmemesini söyleyeceğine yemin ediyordu ama kapısına gelip ona gülümsediğinde kayboluyor, kendini onun kollarında ne kadar iyi hissediyorsa yatağından gittiğinde o kadar soğuyordu. Her gün kendi zayıflığı, namussuzluğu, ahlaksızlığı ve takıntısıyla yüzleşiyordu. Tekrar ve tekrar ve tekrar. Geceleri yalnız kaldığında, Rye'ın karısının yanında uyuduğunu düşünerek acı çekiyor ve bu ilişkinin masum Joey'in kalbini ne kadar kıracağını hayal ediyordu. Ama kendinden ne kadar nefret etse de ondan vazgeçemiyordu. Açlıktan ölmek üzereymiş gibiydi, günün iki saatini bir fırında geçiriyor, bu saatlerde tümüyle canlanıyor, yemeğinin tadına varıyordu.

"Bu gece kal" diye yalvardı sonunda, sesinin ağlamaklı çıkmasından nefret ederek. *Beni seç* diyordu aslında ama bunu yapamayacağını biliyordu. O ve Melissa avukatla görüşüyordu ve Rye kendine ev bakıyordu ama Joey'nin velayetini tehlikeye sokacak hiçbir şey yapamazdı. Kızını pervasızca seviyordu.

"Kalamayacağımı biliyorsun" dedi Rye, yatakta onun çıplak kolunu okşarken.

Frankie gözünü saatten alamıyordu. Öğleden sonra üç. O an içine dolan panik kıvılcımını, pişmanlığın can yakıcı acısını hissetti. Gideceği için mi pişmandı yoksa kalmak istese ona izin vereceği için mi?

"Seni Joey'le tanıştırmak için sabırsızlanıyorum. Seni çok sevecek" dedi Rye.

Frankie bu fikrin onu rahatlatmasına izin verdi. "Umarım. Ama bizim de çocuklarımız olacak, değil mi?"

"Tabii ki. Tıpkı sana benzeyen bir kızım olsun istiyorum." Rye gülümsedi. "Joey kardeş istiyor. Dilinden düşürmüyor bunu."

"Seni seviyorum" dedi Frankie ona dönerek. Dudaklarıyla Rye'ın omzundaki yara izlerini takip etti. Biçimsiz yanık izleri göğsünü kaplamış, kırlaşan sarı saçlarının arasında yama gibi beyaz deri parçaları oluşturmuştu.

Frankie onun ince bedenine doğru uzanıp kendini ona sımsıkı bastırdı. "Keşke sana mektup yazan ben olsaydım."

"Keşke bebeğim. Missy'yi önemsiyorum ama bu... sen... yakında saklanmamız gerekmeyecek."

Rye elini onun çıplak teninde gezdirirken Frankie arzuyla ona yaklaştı ve nefes alıp verişi hızlandı.

Sırtüstü dönerek ona istediği gibi yaklaşmasına izin verdi. Öpücükleri, Frankie'nin sadece ona ait olan yerlerini uyandırdı.

*

Yaz bittiğinde Frankie'nin sinirleri iyice bozulmuştu; bu bekleyiş, umut, gizlilik onu mahvetmişti. Tanıdığı herkese yalan söylüyordu ve bundan nefret ediyordu. Aziz Christopher madalyonunu çıkarmış, uyurken onu yakmasından korktuğu için saklamıştı.

Uyumak için de uyanık kalmak için de daha fazla hapa ihtiyacı vardı. Buna rağmen her gün gerçeği arkadaşlarına ve ailesine açıklayabileceği ve bu korkunç, zulmedici suçluluk duygusundan kurtulacağı anı bekleyerek ilişkisine devam etti.

Telefonlara cevap vermekten kaçıyordu; Barb'a ya da Ethel'e yalan söylemek mümkün değildi ama onlara gerçeği de söyleyemezdi. Evde olmadıklarını bildiği zamanlarda onları arıyor, biri cevap verdiği an telefonu kapatıyordu.

Böyle bir kadın olacağı hiç aklına gelmezdi; Rye'ı sevmek onu yalancı birine dönüştürmüştü.

Her gece yatağına tek başına girdiğinde *ertesi gün* Rye'ın her şeyin bittiğini, birlikte olabileceklerini, gündüz vakti el ele yürüyebileceklerini, geceyi birlikte geçirebileceklerini söylemesi için dua ediyordu.

Her sabah ruhundan bir parçanın daha kopup gittiğini hissediyordu.

Ağustos ayında Barb heyecanla arayıp evleneceğini söylediğinde Frankie'nin ilk tepkisi, tüm gücüyle bastırmaya çalıştığı yakıcı, zehirli bir kıskançlık oldu.

Şimdiyse Chicago'da bir parkta, yaz sonunun o bunaltıcı sıcağında, katlanır sandalyelerde oturmuş, şampanya içen davetlilerin önünde duruyordu. Kırmızı gül yaprakları koridora serpilmişti.

Geometrik desenli parlak bol paça tulumları ve beyaz sandaletleriyle Ethel ve Frankie, çiçekler ve yeşilliklerle bezeli ahşap bir kemerin yanında duruyorlardı.

Onların yanında, kemerin hemen altında, kahverengi polyester ceketi ve ona uygun pantolonuyla damat duruyordu. İkiz oğulları sağdıçları olmuştu. Rahip elinde İncil'le bekliyordu.

Çok iyi durumda olmayan hoparlörleriyle taşınabilir kasetçalardan Jim Croce'un "Time in a Bottle" şarkısı çalarken davetliler yerlerini alıyordu. Ethel alçak sesle müziğe eşlik ediyordu.

Dökümlü beyaz jarse askılı bir elbise ve çiçeklerle süslenmiş saçlarıyla Barb koridorun başında annesinin koluna girmiş, sabırsızlıkla bekliyordu.

Bütün davetliler oturduğunda Barb başparmağıyla işaret verdi.

Ethel kasetçalara gidip şarkıyı değiştirdi ve "Here Comes the Bride" çalmaya başladı.

Barb ve annesi koridorda ağır adımlarla yürüyüp onlara gülümseyen arkadaşlarıyla aile üyelerinin yanından geçtiler:

Barb'ın Georgia'dan birkaç akrabası, PUSH Operasyonu'ndaki bazı meslektaşları, Jere'in ACLU'daki meslektaşları, Ethel'in kocası Noah, kızları Cecily. Barb'ın o içten gülümsemesi Frankie'nin hayatının bayağılığını, günahkârlığını ona hatırlatıyordu.

İşte *aşk bu* diye düşündü. Barb'ın annesini öpüp ön sıraya oturmasına yardım etmesi, Jere'in ona bakışları.

Aşk. Bütün dünyaya ilan edilmesi, kutlanması gereken bir şeydi, gizlilik içinde büyütülüp karanlıkta budanarak şekil verilen bir şey değil.

Papaz "Sevgili davetliler" diye söze başlayınca müzik kesildi.

Barb ve Jere el ele tutuşup bakıştılar. Papaz konuşmaya devam ediyor, başka düğünlerde, televizyonda, filmlerde duydukları sözleri söylüyordu.

Eski sözler. *Sevgi. Onur. Bağlılık.*

Frankie her ne kadar bu anı arkadaşıyla kutlamak istese de Barb'ın yeni aşkı ve yeni hayatı için çok sevinse de o zehirli utanç duygusunun içinde büyüyerek güzel duyguları bir kenara ittiğini hissediyordu.

Gözlerini kapatıp yanında Rye ve etrafa çiçek serpiştiren Joey'le kendini kemerin altında hayal etti.

Şimdi Jere konuşuyordu. "Şu andan itibaren hep burada, senin yanında duracağım Barbara Sue. Yeats'ten alıntı yaparak diyorum ki ben senin içindeki avare ruhu ve değişen yüzünün kederlerini seviyorum. Her zaman ve sonsuza dek seveceğim." Sonra parmağına bir yüzük taktı.

"Barbara Sue Johnson" dedi papaz "ikiniz de hayatta olduğunuz sürece Jeremiah Maine'i sevip onurlandıracağına ve ona itaat edeceğine söz veriyor musun?"

"Veriyorum" dedi Barb gülümseyerek onun parmağına sade altın bir yüzük takarken.

Papaz "Gelini öpebilirsin" dedi.

Jere, Barb'ı kucaklarken Barb da ona kenetlenip öptü. Birbirlerinden uzaklaştıklarında ikisi de gülüyordu.

Müzik değişti, sesi yükseldi. "Let's Get It On."

Ethel de yüksek sesle şarkıya eşlik ediyordu. Frankie ağladığını fark ettiğinde artık çok geçti.

Ethel ona sarıldı. "Sen de bunu yaşayacaksın" dedi.

Frankie gözlerindeki yaşları sildi. "Ben hâlâ..." Sözlerini bitirmek için tüm gücünü harcadı. "Rye'ı düşünüyorum." Ethel'e bakıp *Onu sevmen normal. Bundan utanma de bana* diye geçirdi içinden.

"Unut onu Frank. O yalancının teki. Sen onun için fazla iyisin."

"Ama onu seviyorum. Yani... o benim tek."

Ethel ona öyle güçlü ve üzgün bir bakış attı ki Frankie etkisini iliklerinde hissetti. "Hayır. O *evli* Frank. Baba. Seni tanıyorum. Jamie'ye ne kadar değer verdiğini de biliyorum ama evli bir adamla çıkmayı aklından bile *geçirmezsin*. Sen iyi bir kadınsın. Dürüstsün. İnanılmaz derecede ahlaklısın. Öyle bir ilişkiyi kaldıramazsın."

Ethel'in ağzından çıkan her kelime ona çivi gibi batıyor, adeta kemiklerini kırıyordu. *Dürüst. Ahlaklı. İyi.*

Hayır, ben artık öyle biri değilim, demek istedi.

*

Frankie resepsiyon yemeğinde, kucağında Ethel'in güzel kızıyla müzik eşliğinde dans ederken kararını verdi.

Buraya kadar.

Artık yeter.

O *bunu* istiyordu. Düğün, aile, bebek.

Gizli bir ilişki yaşadıktan sonra böyle bir lütfu nasıl hak edebilirdi? Tanrı, iyilik ve lütuf günahlardan arınmak için bir değişim olmasını isterdi.

Resepsiyon yemeğinde geçirdiği her an Frankie kendini bir yalancı, bir dolandırıcı gibi hissetti. Barb ve Jere balayı için yola çıktığında o kadar çok içmişti ki ayakta duramıyordu.

"İyi misin?" diye sordu Ethel sevgi ve endişe dolu gözlerle yanında durup elini tutarak.

Frankie buna dayanamadı. Aniden Ethel'in onu sevmesini, ona değer vermesini, elini tutmasını istemiyordu. O böyle bir arkadaşlığı nasıl hak ediyordu? Bir bahane uydurup yorgun olduğunu,

çok sarhoş olduğunu ya da sadece üzgün olduğunu söyledi; tam olarak hangisini söylediğini hatırlayamıyordu. Gitmesi gerektiğinden başka bir şey düşünemiyordu. Hem de hemen, arkadaşının önünde gözyaşlarına boğulmadan önce.

Bir taksiye binip otele döndü ve eşyalarını toplayıp havaalanına gitti. Uçuş saatini uzun süre bekledi, ayılmasına yetecek kadar uzun ama ayılınca kendini daha da kötü hissetti.

Eve vardığında oturma odasında oturdu ve arka arkaya sigara yakıp cin içerek, ayağını sinirli sinirli yere vurarak Rye'ı bekledi. Onunla ilişkisini bitirmeye kararlıydı. Böyle yaşayamazdı.

Sonunda Rye elinde çiçeklerle geldiğinde Frankie onu içeri almadı.

"Bunu daha fazla devam ettiremem" dedi. "Bu beni mahvediyor Rye. Özür dilerim. Artık diğer kadın olamam. Bu yanlış."

Rye'ın cevap vermesini bekledi, cevap vermeyince bir adım geri çekildi ve kapıyı kapatmaya yeltendi.

Rye yavaşça, o yeni kırılgan hareket tarzıyla bir dizinin üzerine çöktü. Frankie bu hareketin ona ne kadar acı verdiğini görebiliyordu. "Benimle evlenir misin Frankie?"

Frankie bunu ne kadar uzun zamandır beklediğini, buna ne kadar ihtiyacı olduğunu o an fark ederek gözyaşlarına boğuldu. *Bu* ikisine de iyi gelecek, her şeyi yoluna koyacak, onu bu günahtan arındıracaktı. "Evet" diye fısıldadı. "Evet."

Rye acı içinde ayağa kalkarken Frankie ona yardım etti. "Bizi istiyorum" dedi Rye boğuk bir sesle. "Sen. Ben. Bir bebek..."

"Tanrı'ya şükür" dedi Frankie, onu eve ve yatak odasına yönlendirerek. Bütün vücudu titriyordu.

Her şey yoluna girecekti. Nihayet.

Rye onu öpmek için eğildi. Frankie de parmak uçlarında yükseldi.

*

Sonbahar bu yıl Coronado Adası'na geç gelmiş, yavaş yavaş yapraklar renk değiştirmeye, geceleri kazak giyilmeye, plajlar bo-

şalmaya başlamıştı. Orange Avenue'deki restoranlar turistler yerine yeniden yerli halkla dolmuştu. Okul otobüsleri eylül ayının ilk haftasında kendi güzergâhlarına dönmüştü, Frankie için bunlar her zaman sonbahar anlamına gelirdi.

Rye, Vietnam'dan döndükten neredeyse on ay sonra, kasımın sonlarındaki bu serin günde Frankie jakarlı örgü elbisesini giyip uzun, düz saçlarını ortadan ayırarak atkuyruğu yaptı ve hastaneye gitti.

Başhemşirenin odasında beklemesi söylendi.

Frankie bu görüşmeye hazırdı, hem de fazlasıyla. Rye ona evlenme teklifi ettikten sonraki iki ayda yeniden kendisi olmaya başlamıştı. Alyanslardan, balayı planlarından ve kumsalda düğün töreni yapmaktan konuşuyorlardı. Balayında Kauai'ye gidecek, bir hafta da Coco Palms'ta geçireceklerdi. Rye onun dünyasına girmeye, anne babasıyla konuşmaya hazırdı. Frankie arkadaşlarına ve ailesine haberi vermek için sabırsızlanıyordu. Barb ve Ethel'e. Ah, tabii onlar bu işe başta kuşkuyla bakacak, belki de ahlakını sorgulayacaklardı ama Rye'la boşanmadan önce birlikte olduklarını onlara söylemeyecekti. Bu utancı tek başına taşıyacaktı.

"Frankie? Seni bekliyor."

Frankie ayağa kalkıp çantasını düzelterek odaya girdi ve oturması söylendiğinde gidip oturdu.

"Merhaba Bayan Stone" dedi, hayatın çok daha yumuşak ve farklı olduğu yıllar öncesinde kendisine öğretilen hanımefendi tarzıyla oturarak. Sırt dik, başı yukarıda, ayak bilekleri çaprazlanmış. Buraya son geldiği zamankinden daha iyi göründüğünü biliyordu. Bu sabah kendini canlandırmak için sadece bir hap almıştı. Bir aydır azaltmıştı. "Beni izne çıkardığınız için size teşekkür etmek istiyorum" dedi. "Biraz tuhaf gelecek ama haklıydınız. Batmış durumdaydım. Ameliyathanede yanlış bir şey yapsam yaşayamazdım."

"Birlikte çalıştığım en iyi hemşirelerden birisin" dedi Bayan Stone. "Ama seni son aradığımda sesin berbat geliyordu."

Frankie irkilmediğini ümit etti. "Sabah kahvemi içmeden önce biraz ağır oluyorum. Hepsi bu."

"Hepsi bu mu?"

"Hepsi bu" diye yalan söyledi.

"Düşük yapmanın ne kadar acı verdiğini bilirim. Ve kocam da Kore'de görev yaptı. Bana bazı deneyimlerin... zihnimiz gibi bedenimize de yerleştiğini söylemişti. Belki bazı sorunlarla başa çıkmak için yardım alman gerekiyordur."

"Ben iyiyim. Gerçekten."

"Bazı tecrübeler çatışmaya girmek kadar travmatik olmasa bile, savaşın bir adamı altüst edebileceğini duymuştum."

Bir adamı.

"İşe dönmeye hazırım efendim" dedi Frankie. "Hatta yakında yüreğinize su serpecek bazı iyi haberlerim bile olabilir."

Bayan Stone onu uzun süre inceledi. "Tamam Frankie. Aslında Karen Ellis bugün izin aldı. Onun yerine çalışabilir misin?"

"Tabii. Önlüğüm hâlâ dolabımda." Frankie ayağa kalktı. "Pişman olmayacaksınız efendim."

"Olmayacağıma eminim."

Frankie ofisten umutlu ayrıldı.

Bu iyileşmenin ilk adımıydı. Yakında eski haline dönecekti. Rye'la evlenecekti ve bu defa hazır bir balo elbisesi değil, beyaz gelinlik giyecekti, Rye'la hepsini istiyordu; gelinlik, duvak, kilise, pasta.

*

Frankie bir hafta sonra kuyumcu vitrinindeki alyanslara bakıyordu.

"Yardımcı olabilir miyim hanımefendi?" diye sordu tezgâhtar.

Frankie saatine baktı. Hastanedeki vardiyası başlamak üzereydi. "Hayır, teşekkür ederim. Nişanlımın işi uzadı sanırım" diye yalan söyledi. Bu dükkâna tekrar geldiğinde Rye'ı da yanında getirecek, onun nasıl bir yüzük istediğini sorup kendi beğendiklerini gösterecekti. Tek başına bakmasının yanlış ya da tuhaf bir yanı yoktu, değil mi?

Dükkândan çıkıp şehrin öbür ucuna, bulutsuz masmavi gökyüzüne yükselen beyaz tıp merkezine gitti. Deniz mavisi önlüğünü giyip uzun saçlarına kepini takarak ameliyathane katına çıktı.

Saatlerce birbiri ardına ameliyata girip asistanlık yaptı. Vardiyasının sonunda hastalarını kontrol ettikten sonra birinci kata indi.

Lobide, masanın etrafında toplanmış takım elbiseli adamları gördü. Not defterlerine bir şeyler yazıyorlardı.

Muhabirler.

Bölgede yaşayan ünlü biri doğum yapmış olmalıydı; San Diego Fuarı'nda Güzellik Kraliçesi seçildiğinde ismi Raquel Tejada olan Raquel Welch gibi. Belki de bir aktör ölmüştü.

Frankie muhabirlerin yanından geçerek kapıya giderken birinin "Denizci Binbaşı Walsh" dediğini duydu.

Frankie durup döndü. Muhabirlerin arasından geçerken danışmadaki kadının "Hastalarımızın mahremiyeti bizim için önemlidir. Bunu biliyorsunuz. Onlarla şu an konuşamazsınız. Güvenliği aradım" dediğini duydu.

"Ama o sıradan bir savaş esiri değil..."

Frankie muhabirlerin etrafından dolanarak resepsiyon masasının arkasına geçip orada oturan kadınlardan birine yanaştı. "Muhabirler. Kimi görmek..."

"Ünlü bir adamın karısı. Bir savaş esiri. Walsh."

Karısı. "İyi mi peki?"

Kadın omuz silkti.

"Nerede?"

"Dört-on B."

Frankie asansöre gidip telaşla düğmeye bastı ve içeri adımını atar atmaz nereye gittiğini fark etti.

Dördüncü kat.

Klik! Kapılar açıldı.

Ağır adımlarla koridoru geçerken midesi bulanmaya başlamıştı, en sondaki kapıya vardığında hastanın ismini görüp durdu: MELISSA WALSH.

Frankie kapıyı hafifçe araladığında Melissa Walsh'un etrafı balonlar, çiçekler ve şekerleme sepetleriyle çevrilmiş yatağında oturduğunu gördü. Futbol topu şeklindeki balondan erkek olduğu anlaşılıyordu!

Yatağının hemen yanında bir beşik vardı ve Frankie beşiğin şeffaf kısmından mavi kundağa sarılmış bir bebek gördü.

Hemen geri çekildi ve bir şeye çarpınca arkasını döndü.

Rye orada duruyordu. "Frankie" dedi, karısının duyamayacağı kadar alçak sesle. "Ben ciddiydim... bu demek değil ki..."

Frankie onu iterek hastaneden dışarı koştu ve arabasına binip kapıyı sertçe kapattı. Elleri o kadar titriyordu ki anahtarları düşürdü. Çantasını açıp iki Valium aldı ve ikisini birden yutup eğilerek anahtarlarını aramaya başladı.

Biri penceresine vurdu.

Bakamıyordu... ama bakmak zorundaydı.

Rye en az kendisi kadar mahvolmuş halde orada duruyordu. "Özür dilerim" diye bağırdı.

Frankie arabayı çalıştırıp gaza bastı.

Ne yapacağını, nereye gideceğini bilmiyordu. Yine onun yalanlarına kanmıştı. *Yine.* Melissa, Rye döndükten kısa süre sonra hamile kalmış olmalıydı. Frankie'yle ise kondom kullanmıştı. Her defasında. Hiç aksatmadan.

Bunca zamandır, Frankie'yle yatarken karısı hamileymiş. Evlenme teklif ettiğinde Melissa'nın doğumu yaklaşmıştı. Diz çöküp "Benimle evlenir misin?" demişti ve Frankie ona inanmıştı. Her gülüşüne, her dokunuşuna, her sözüne inanmıştı. *Yakında herkese birlikte olduğumuzu söyleyeceğiz* dediğinde ona körü körüne inanmıştı.

Aman Tanrım.

Rye'dan daha fazla nefret ettiği tek kişi kendisiydi.

*

İçkiye ihtiyacı vardı.

Başka bir şey düşünemiyordu. Eve, dolabında ona ait kıyafetlerin olduğu, diz üstü çöküp kendisine evlenme teklif ettiği eve gidemezdi.

Hastane personelinin sıkça gittiği barın önünden geçerek San Diego Gaslamp Quarter'a gitti ve cadde üzerinde, kimsenin onu

tanımayacağı bir barın önünde bir park yeri buldu. İçeri girdiğinde bardakilerin yarısının müdavime benzeyen müşterilerle dolu olduğunu gördü.

Bir bar taburesine oturup "Buzlu cin" dedi. "Ve bir paket Virginia Slims."

Barmen içkisini getirdiğinde Frankie ona bakmadı bile. Bardağa uzanırken elleri titriyordu.

Bir erkek! bir yıkım güllesi gibi suratına çarparak yeniden inşa etmeye çalıştığı kırılgan benliğini yeniden yıkıp geçti.

"Bunu hak ediyorum" dedi.

"Ne?" dedi barmen.

"Yok bir şey. Bir içki daha lütfen."

Frankie ikinci içkiyi de kafasına dikip üçüncüyü istedi. Yanına oturan yakışıklı adam "Selam seksi hanımefendi" dediğinde, çantasını kaptığı gibi tekrar dışarı çıktı. Arabada "I Am Woman" çalmaya başladığında sesini sonuna kadar açtı.

Arabayı kalabalık mahallenin dışına sürdü.

Yavaşlaması gerekiyordu; çok hızlı gidiyordu.

Şarkıya eşlik ederken ağladığını fark etti. İleride köprü vardı. Gaza basıp hızla ilerledi; önünde beton bir direk, sağında gri bir duvar vardı, ötesindeyse sadece su. Direksiyonu çevirdi, sadece iki santim.

Aniden karşısına bisikletli bir adam çıktı. Frankie frene bastı, arabanın kontrolden çıktığını hissetti, farların ışığında gidonları gördü. Direksiyonu çevirip diğer tarafa dönmeye çalıştı.

Ama artık çok geçti.

Otuz İki

Frankie hastane yatağında uyandı. Bütün vücudu, özellikle de sol kolu ağrıyordu ve başı zonkluyordu. Bir an neden burada olduğunu hatırlayamadı ama sonra...

Bisikletli adam. Köprü.

"Aman Tanrım."

Koridordan konuşma ve ayak sesleri duydu.

Babası odaya girdiğinde yüzünde sert ve utanmış bir ifade vardı. Hatta kızgındı. Yanında kısa kır saçlı bir polis memuru vardı; haki üniformasının pirinç düğmeleri koca göbeğinin üzerinde gerilmişti, ince koyu renk kravatı atletinin göründüğü boşlukları gizlemeye çalışıyordu.

"Onu öldürdüm mü?" Frankie'nin sesi fısıltının üzerine çıkamıyordu.

"Hayır" dedi polis memuru. "Ama neredeyse öldürüyordun. Bisikletini hurdaya çevirdin. Ayrıca sen de neredeyse ölüyordun."

"Sarhoştun Frankie" dedi babası. "Ölebilirdin." Boğuk bir sesle "Annene bunu nasıl söylerdim, düşünsene. Bir çocuğunu daha kaybettiğini..." diye ekledi.

Frankie boğulacakmış gibi olup zar zor yutkunabildi. Ölmüş *olmayı* diledi. Sonra korkunç bir soru geldi aklına: Ölmek mi istemişti? O köprü duvarından uzaklaşmak yerine üzerine üzerine mi sürmüştü?

Babası polise baktı. "Onu eve götürebilir miyim Phil?"

Polis başıyla onayladı. "Evet. Alkollüyken araç kullandığı için yargılanacak. Duruşması hakkında bilgilendirileceksiniz."

Frankie ayaklarını yatağın kenarından sarkıtıp yavaşça ayağa kalktığında başı dönmeye başladı. Babası yanına gidip ona destek

olarak diğer hemşirelerin bakışları altında hastaneden çıkmasına yardım etti. Ne yaptığını, birini öldürmesine ramak kaldığını herkes biliyordu muhtemelen. "Çarptığım adamın... iyi olduğuna emin misin? Bana yalan söylemiyorsun değil mi?"

"O iyi, Frankie. Bill Brightman. Coronado Lisesi müdürü."

Hastaneden çıktıklarında gümüş renkli martı kanat Mercedes onları bekliyordu. Frankie babasının yardımını istemeyip kendi başına yolcu koltuğuna oturdu.

Babası anahtarı kontağa soktu ve arabayı çalıştırdı. Araba gürledi ama hareket etmedi.

Uzun bir sessizlikten sonra babası ona döndü. "Ölmek mi istiyorsun Frankie? Annen sordu bunu bana."

"O üçüncü kadehi içmemeliydim" dedi Frankie. "Dikkatli olacağım. Söz veriyorum."

"Yeter" dedi babası sertçe ve Frankie o an bütün duyguları yüzünde gördü; onu kaybetme korkusu, ortak kayıplarından duyduğu keder, istediği gibi bir kız olamadığı için duyduğu öfke.

Frankie haklı olduğunu bilerek ona baktı. Bu gece bir adamı öldürebilirdi. Kendisi de ölebilirdi. Belki gerçekten de ölmek istemişti.

"Seni seviyorum Frankie" dedi üzgün bir sesle. "Bazı sorunlarımız var biliyorum ama..."

"Baba..."

"Mahvolmuş görünüyorsun."

Frankie onun endişeli gözlerine bakamadı. "Yıllardır bu halde yaşıyorum" dedi. "Floransa'da yaşadığım zamandan beri."

*

Yeter.

Çocukluğundan kalma yatağında tek başına uzanmış, uyku ilacı alma isteğiyle (bağımlılık; daha önce bunu böyle adlandırmış mıydı?), üzerine çullanan suçluluk duygusuyla ve hayatına son vermek istediğine dair yeni ortaya çıkan dehşet verici korkuyla savaşarak uyanık yatıyordu.

Kime dönüşmüştü?

Beş para etmez bir kadına, bir hayalete. Aşksız, çocuksuz.

Nasıl hayatta kalabilirdi? Yaşadığı her kayıp onu raydan çıkarmıştı ama dün gecenin hissettirdiği suçluluk ve utanç onu mahvetmişti. Böyle yaşamaya devam edemezdi.

Yardıma ihtiyacı vardı.

Kimden?

Nasıl?

Biriyle konuşup yardım almalısın, demişti Henry ona; dibe vurduğunu düşündüğü ama henüz vurmadığı, üzerinden bir ömür geçmiş gibi hissettiği zamanlar. *Muayenehanemde birkaç gaziyi tedavi ediyorum. Kâbus görüyor musun Frankie? Uyku problemi yaşıyor musun?*

Vietnam'dan beri ruhunun yavaş yavaş dağıldığını gazi arkadaşlarından başka kim anlayabilirdi ki? Uzun zaman önce bir defa yardım almayı denemişti ama işe yaramamıştı. Ancak bu denemekten vazgeçmesi anlamına gelmiyordu. Hatta tam tersini yapmalıydı.

Örtüsünü üzerinden atıp yataktan kalktı. Güçsüz ayaklarla banyoya gidip sıcak bir duş aldı ve saçlarını kurutup kot pantolonu ile balıkçı yaka kazağını giydi.

Annesi mutfakta, yorgun görünüyordu. "Frances" dedi usulca.

"Arabanı alabilir miyim?" diye sordu Frankie.

Annesinin dikkatli bakışlarından rahatsız olsa da onun duymak istediği kelimeleri söyleyemedi. Artık söz vermeyecekti. İkisi de onun araba kullanmaması gerektiğini biliyordu.

"Anahtarlar çantamda. Ne zaman eve dönersin?"

"Bilmiyorum."

"Eve dönecek misin?"

"Evet." Yürüyüp annesinin ince omuzlarına dokundu ve elini bir süre orada tuttu. Daha güçlü bir kadın bu dokunuşa eşlik edecek şeyler söyleyebilirdi, özür dileyebilir ya da söz verebilirdi. Ama o hiçbir şey söylemeden garaja gidip Cadillac'a bindi. Coronado Köprüsü'nü makul bir hızla geçerek gazilere yönelik yeni tıp merkezinin önünde durdu.

Frankie arabayı otoparka götürdü ve hareket etmekten bile korkarak öylece oturdu. Sonunda dikiz aynasından kararmış gözlerine baktı. Çantasından büyük güneş gözlüklerini çıkarıp arabadan indi ve binaya doğru yürüdü.

İçeride, çiçek desenli polyester elbiseli iriyarı bir kadının IBM Selectric'in karşısına oturmuş, kırmızı tırnaklarıyla tuşları tıkırdattığı resepsiyona gitti.

"Hanımefendi?" dedi Frankie.

Resepsiyon görevlisi yazmaya ara verdi ama ellerini klavyeden çekmeden başını kaldırıp baktı. "Başın mı dertte hayatım? Kocan... sana kızdı mı?"

Anlaşılan güneş gözlükleri pek de gizleyememişti. "Vietnam gazileri için terapi sunduğunuzu duydum."

"Saat 10'da bir seans var. Neden?"

"Nerede?"

Kadın kaşlarını çatarak kabarık saçlarının arasından çıkardığı kalemi masaya vurdu. "Şu koridorun sonunda. Soldan ikinci kapı. Ama sadece Vietnam gazileri için."

"Teşekkürler." Frankie koridorda ilerleyip plastik sandalyelerde oturan adamların yanından geçti. 107 numaralı odada kapının üst yarısındaki buzlu cam panele yapıştırılmış ilanı gördü: VİETNAM GAZİLERİ, HİKÂYENİZİ BİRBİRİNİZLE PAYLAŞIN. KONUŞMAK YARDIM EDER! Frankie oturdu ve saate bakarak beklemeye başladı. Bütün vücudu ağrıyor, başı zonkluyor, midesi bulanıyordu ama yerinden kıpırdamıyordu. Sol bileğinde bir zonklama hissedince başını eğdi ve soluk teninde bir morluk gördü.

Karşısındaki kapı 09.55'te açıldı. Birkaç adam odaya girdi.

Frankie duraksayıp sakinleşmeye çalıştı, sonra ayağa kalkıp kapıyı açtı ve katlanır sandalyelerin daire şeklinde dizildiği küçük, penceresiz bir odaya girdi. Sandalyelerin birçoğunda, çoğu Frankie'yle yaşıt ya da ondan daha genç, uzun, bakımsız saçlı, favorili, bıyıklı erkekler oturuyordu. Yaşlı, kır saçlı birkaç adam da kollarını kavuşturmuş oturuyordu.

Bir masanın yanında durmuş, *donut* yiyen ve uzun gümüş bir demlikten kahve dolduran birkaç adam daha vardı.

Frankie tek kadın olacağını tahmin etse de erkekler teker teker dönüp ona bakarken biraz rahatsız oldu.

Bir adam yanına geldi. Kareli bir gömlek ve kocaman tokalı bir kemerle sıkıştırılmış kovboy tipi bir kot pantolon giymişti. Uzun, kat kat saçlarını arkadan toplamıştı. Gür bıyıkları üst dudağının büyük kısmını kaplıyordu.

"Yardımcı olabilir miyim, seksi hanımefendi?" dedi gülümseyerek.

"Vietnam gazileri terapi grubu için geldim."

"Erkeğinin yaşadıklarını anlamak için gelmen harika ama bu sadece gaziler için."

"Ben de gaziyim."

"Vietnam gazisi."

"Ben de Vietnam gazisiyim."

"Ah... şey... Vietnam'da hiç kadın yoktu."

"Yanlış biliyorsunuz. Ordu hemşiresiyim. İki dönem görev yaptım. Otuz Altıncı ve Yetmiş Birinci tahliye hastanelerinde. Siz hiç kadın görmediyseniz şanslısınız demektir. Hastaneye hiç düşmediğiniz anlamına gelir."

Adam kaşlarını çattı. "Ah. Şey. Yani diğer kadınlarla konuşmalısınız.... Yani, çatışma görmediniz. Erkekler odada bir kadın varken tek kelime etmezler."

"Bu toplantıya katılamayacağımı mı söylüyorsunuz? Ben kâbuslar görüyorum. Ve... korkuyorum. Bana yardım etmeyecek misiniz?"

"Buraya ait değilsiniz hanımefendi. Burası Vietnam'da savaşan gaziler için."

Frankie odadan çıkıp kapıyı arkasından çarptı. Koridorda yürürken YARDIM ALIN yazan bir poster görünce onu duvardan söküp üzerinde tepindi. *M*A*S*H* bu yıl çok izlenen bir program olmasına rağmen insanlar nasıl hâlâ Vietnam'da kadın olmadığını düşünebiliyordu? Özellikle de gaziler, Tanrı aşkına?

Dışarı çıktığında istese bile –ki istemedi– tutamayacağı bir öfke çığlığı attı. Sonunda çığlık atmak iyi hissettirdi.

*

Frankie'nin gidecek yeri, konuşacak kimsesi yoktu. Bir şeylerin ters gittiğinin derinden farkındaydı büyük bir sıkıntısı olduğunu biliyordu ama nasıl düzelteceğini bilmiyordu.

Barb ve Ethel'i arayabilirdi ama onları bu kadar sık araması da hastalıklı bir durumdu. Rye'la yaşadığı ilişkiyi, sarhoşken Coronado Köprüsü'nde kaza yaptığını duyduklarında, onu en az kendini yargıladığı kadar sert bir dille yargılayacaklardı.

Yine de bir şeyler yapmalıydı.

Öldürmesine ramak kalan adama gidip ondan af dileyebilirdi.

Ankesörlü bir telefon bulup santralden Bay Bill Brightman'ın adresini istedi.

Coronado'da, adanın orta bölgesindeki küçük bir evde yaşıyordu. Bakımlı bahçesinde parlak kırmızı çiçekler ve beyaz bir çit vardı. Birinin sevdiği bir evdi.

Frankie posta kutusunun yanına park edip uzun süre dışarıda oturdu. Arabadan inemiyordu ama uzaklaşamıyordu da. Gözlerini kapattığında, kaza tekrar tekrar, ağır çekimde gözünün önüne geliyor, adamın solgun, dehşet dolu yüzünü farların ışığında görüyordu.

Kapı açıldı. Yanakları çökmüş, siyah saçlı, kahverengi takım elbiseli, orta yaşlı bir adam evden çıktı. Bir elinde katlanmış bir gazete, diğerinde eskimiş deri bir evrak çantası tutuyordu.

Frankie arabasının kapısını açıp indi.

Adam ona bakıp hafifçe kaşlarını çattı.

Frankie beyaz bahçe kapısını açtı ve adamın mülküne adım atarken gözlüklerini çıkartıp morarmış gözlerini ortaya çıkardı. "Ben Frances McGrath" dedi alçak sesle. "Size neredeyse çarpan sürücü." Gözyaşlarının gözlerini yaktığını hissedince hemen sildi. Bu kendi acısı, suçluluk duygusu ya da utancıyla ilgili değildi. Adamın duygularıyla ilgiliydi. "Özür dilerim."

"Bana mektuplarımı getir" dedi adam bir sigara yakarak.

Frankie başını sallayarak posta kutusuna gitti ve bir yığın mektupla dergiyi alıp onları adama götürdü. Verandada mektupları ona uzattı. "Size yeni bir bisiklet alacağım."

"Bisiklet mi? Hanımefendi, beni neredeyse öldürüyordunuz" dedi adam.

Frankie'nin sesi çıkmayınca başını salladı.

"Benim bir kızım, bir karım var. Annem, babam var. Sevdiğiniz birini kaybetmek nasıl bir şey biliyor musunuz?"

"Biliyorum" dedi Frankie.

"Bunu hatırlayın öyleyse. Bir daha sarhoşken direksiyon başına geçtiğinizde..."

"Özür dilerim" dedi Frankie tekrar. Özrün yeterli olmadığını biliyordu ama başka ne yapabilirdi ki?

Adam hiçbir şey söylemeden uzun bir süre ona baktı, sonra döndü ve mektuplarıyla eve girip kapıyı arkasından kapattı.

Frankie arabayı tekrar ailesinin evine sürüp garaja park etti. Eve girdiğinde annesi mutfak masasına oturmuştu. Frankie anahtarları masanın üzerine fırlattı. "Ben geldim" boğuk bir sesle.

"Beni korkutuyorsun Frances" dedi annesi.

"Evet. Özür dilerim."

"Odana git. Dinlen. Sabah her şey daha iyi görünür."

Frankie yavaşça döndü. "Öyle mi olur?"

*

Frankie o gece çocukluk odasında uyanmamak için çok uğraşsa da sonunda isteksizce uyandı. Gözlerini açmak ve dünyada bu haliyle, böyle paramparça, mahvolmuş, yalancı bir kadın olarak bulunmak istemiyordu. Her şey çok kötüydü, bu kötülük çığ gibi büyüyordu.

Komodine uzanıp el yordamıyla haplarını aradı. İki tane daha aldı. En son ne zaman almıştı? Hatırlayamadı, umurunda da değildi. Gözlerini kapatıp uykuya daldı.

Neredeyse beni öldürüyordunuz.

Ölmek mi istiyorsun Frankie?

Bir erkek!

Frankie bir gıcırtı sesi duyunca doğrulmaya çalıştı. Ama mümkün değildi. Uyuma ve uyanıklık arasında gidip gelirken koridor-

dan gelen ayak seslerini duydu. Belki de artık giderek yavaşlayan kalp atışlarının sesiydi duyduğu.

Annesi ya da babası ona bakmaya geliyordu muhtemelen. Gözlerini tekrar kapattı ve birinin ismini fısıldadığını duydu. Ardından boğuk bir kahkaha geldi.

Finley.

Kapının önünden onun sesinin geldiğini duydu. Karanlıkta nefes alıp verdiğini duyabiliyor, saçına sürdüğü Brylcreem'in ve sevdiği naneli sakızın kokusunu alabiliyordu.

Hadi Frankie. Yanıma gel.

Çocuktular. Yaz mevsimiydi. Frankie dışarıdaki dondurmacı minibüsünün zil sesini, çocukların gülüşmelerini duydu. Örtüsünü üzerinden atıp ahşap zemine ayağını bastı ve halısına ne olduğunu merak etti.

Finley'in kahkahası kulaklarında yankılandı. Frankie kahkahanın peşinden dışarıya çıktı. Garajdan eski sörf tahtasını alıp zifiri karanlıkta yürümeye başladı.

Dışarıda yıldız yoktu.

Ocean Boulevard'da araba yoktu. Evlerin ışıkları yanmıyordu.

Boş yolun karşısına geçti ve soğuk kumlara bastı. "Finley! Bekle!"

Ona yetişmeye çalışıyordu ama bacakları ona itaat etmiyordu. Ağırlaşmış, bitkin düşmüştü.

Su o kadar soğuktu ki şoka girdi, nefesi kesildi, yine de dalgalara karşı sörf tahtasının üzerinde kulaç attı.

Dalgaların üzerinde güçsüzce ilerleyip sakin suya ulaştı ve harcadığı eforla nefes nefese kalmış halde sörf tahtasının üzerinde uzandı. Soğuktan titriyordu ve kafası karışmıştı. "Fin?"

Abisi cevap vermedi. Yaklaşan dalgaların sesinden ve tekrar suya çarptığında sörf tahtasının çıkardığı sesten başka bir şey duymuyordu.

Doğrulup Finley'i görmek istedi ama hiç gücü yoktu. Kaç tane hap almıştı?

Soğuk onu kucaklayıp uyuşturmuştu.

Buraya bu yüzden mi gelmişti?

Hiçbir şey hissetmeme ihtimali...

Gözlerini kapattı.

Buraya gelmemeliydi. Geri dönmeliydi.

Ama yorgundu. İliklerine kadar yorulmuştu. Ama soğuk iyi hissettirmeye başlamıştı. Öylece kendini bırakıp soğuk denize batabilir ve kaybolabilirdi.

*

Kırmızı ışıklar yanıp sönüyordu.

Helikopter geliyor.

Bir siren sesi, yüksek ve tiz.

Frankie gözlerini kırpıştırarak uyandı. Bir ambulansın içindeydi ve babası yanında oturuyordu. Babasının saçlarından ve giysilerinden su damlıyordu.

Yaptığı şey mide bulandırıcı bir hızda aklına geldi. Utançtan yerin dibine battığını hissetti. Tek istediği yok olmaktı... başka bir şey değil.

"Ben... amacım..." Kelimeleri söyleyemiyordu. "Rüya görüyordum. Finley'in geldiğini sandım. Onu takip ettim."

"O haplar yüzünden" dedi babası, Frankie'nin neredeyse tanımadığı bir sesle. "Annen onları sana hiç vermemeliydi. Çok fazla almışsın."

"Bir daha almayacağım."

"Bunun için artık çok geç Frankie. Korkuyoruz..."

Yapacağın şeyden.

"Kendini öldürmeye çalıştın."

"Hayır. Ben sadece..."

Ne?

Gerçekten kendini öldürmeye mi çalışmıştı?

"Seni kaybedebilirdik."

Frankie ona karşı çıkmak, onu asla kaybetmeyeceğini, iyi olduğunu söylemek istiyordu ama kelimeleri söyleyemedi, devam edemedi.

"Neden ambulanstayım? İyiyim artık. İyi olacağım. Söz veriyorum."

Babası biraz rahatsız olmuş, utanmıştı. Daha da kötüsü, korkmuş görünüyordu.

"Baba?"

Ambulans durdu. Görevli inip arka kapıyı açtı. Frankie PSİKİYATRİ BİRİMİ yazısını gördü.

Başını iki yana sallayıp doğrulmaya çalıştı ama el ve ayak bileklerinden bağlı olduğunu fark etti. "Hayır, lütfen..."

"Otuz altı saat" dedi babası. "İntihar girişiminden sonra zorunlu olarak gözlem altında tutulacaksın. Sana faydası olacağını söylediler."

Frankie sedyeyle birlikte kaldırıldığını hissetti. Ambulanstan indirildiğini ve tekerleklerin yerine oturduğunu fark etti.

Babası ağlıyordu. Onu bu halde görmek Frankie'yi her şeyden daha çok korkutmuştu. "Babacığım. Hayır. Lütfen..."

Daha sonra gördüğü şey parlak, aydınlık ışıklar ve beyazlar içindeki adamlardı.

"Kendimi öldürmeye çalışmadım" diye bağırdı, kurtulmaya çalışarak.

Görevlilerden biri bir enjektör çıkardı.

Çığlık attığı hatırladığı son şeydi.

Otuz Üç

Işık. Kör edici.

Neredeyim?

Etrafıma bakmak için başımı kaldırıyorum ama çok ağır. Boynuma başka birinin kafasını takmışlar gibi. Belki de felç oldum. Biri uzatıp esneterek bir kelime söylüyor; detoks. Sonra ilaçlarla ilgili bir şey...

Anlamsız sesler duyuyorum. Onları sınıflandıramıyor, ayıramıyor, tanıyamıyorum.

Arılar vızıldıyor. Yerde postallar var. Kırsalda uzun bir yürüyüşe mi çıktım? Hayır.

Vietnam'da değilim. Neredeyim?

Çığlık atıyorum.

Bu benim sesim mi?

Hayır.

Evet.

Düşünmek çok zor. Başım çatlıyor. Gözlerimi kapatıyorum. Dışarıda her ne varsa görmek istemiyorum.

Karanlık.

Sessizlik.

*

"Frankie. Frankie McGrath, beni duyabiliyor musun?"

Frankie ismini duydu ve cevap vermeye çalıştı ama ağzına pamuk doldurulmuş gibiydi ve başı da hâlâ çatlıyordu.

"Frankie."

Gözlerini açması uzun zaman aldı. Sonra da başını kaldırması: Kendi ellerinden başka bir şey göremiyordu. Bileklerinde kırmızı izler vardı.

Adamın yüzü yavaş yavaş belirginleşti. Yerçekimine meydan okurcasına yan duruyordu.

Belki de Frankie'nin başı eğik duruyordu. Bir gözü görmüyordu. Hayır. Saçları yüzüne düşmüş, görüşünü engelliyordu. Titreyen elini yavaşça kaldırıp saçlarını geriye attı.

Adam önünde duruyordu.

Henry.

Frankie'nin içini önce bir utanç, sonra da bir rahatlama doldurdu.

"Seni buradan olabildiğince çabuk çıkartacağım, tamam mı?"

Frankie'nin sesi bir fısıltıdan ibaretti. *Teşekkür ederim* çok fazlaydı. En fazla "Teeeee" diyebildi.

Henry elini onun elinin üzerine koydu.

Frankie gözlerini indirdi ve onun dokunuşunu hissedebilmeyi diledi.

*

Frankie kalp krizi geçiriyordu. Acıyı bir anda hissetmiş, göğsünde adeta bir şimşek çakmıştı.

Doğrulup güçlükle nefes aldı.

Başının ağrısı gözlerinin arkasına vuruyordu. Küçük beyaz yıldızlar gözlerinin önünde dans ediyordu.

Göğüs ağrısı sersemletici bir gümbürtüye dönüştü. Terliyor, titriyordu.

Neredeydi?

Yatakhane, diye düşündü başta.

Tek kişilik yer yatağı, ucuz battaniye ve çarşaflar. Üç çekmeceli bir şifoniyer. Aynasız. Bir dolap.

Bacaklarını çevirdiğinde çıplak, sıska bacaklarını ve ayaklarındaki ödünç çorapları gördü.

Baş ağrısı.

Ona ilaç mı vermişlerdi? Çok halsizdi.

Ayağa kalkar kalkmaz da başı dönmeye, midesi bulanmaya başladı. Ona kadar saydı ve geçti.

Ne giymişti? Şort, çorap ve aşırı bol batik tişört. Kimindi bunlar?

Kapıya doğru yürürken kilitli olabileceğini aklından geçirdi.

Psikiyatri birimi.

Oradaydı. Şimdi hatırlıyordu: okyanus, ambulans yolculuğu, babasının ağlaması. Kapıyı açtı. Kapının ardında, kendi ilkokulundakine benzeyen bir koridor vardı: duvarda ilanlar, muşamba zemin, gözlerini kırpıştırmasına sebep olacak kadar yoğun güneş ışığı alan pencereler. Duvarları elişi kâğıdından hindi ve hacı görselleri süslüyordu.

Frankie temkinli adımlarla ilerlerken dengesini koruyabilmek için parmaklarını ahşap kaplamanın üzerinde gezdirdi. Başı çok ağrıyor, şiddeti de giderek artıyordu.

İnsanların daire şeklinde oturup konuştuğu sınıfa benzer bir yerin önünden geçti. "Dibe vurmuştum" dedi içlerinden biri.

"Frances McGrath?"

Başını kaldırdığında genç bir kadının kendisine doğru geldiğini gördü. Bir adam kendi kendine mırıldanarak yanlarından geçti.

"Odana dön Cletus" dedi kadın.

Ceylan gözleri, şelale gibi sırtına inen kahverengi saçlarıyla çok güzel bir kadındı. Ayak bileklerine kadar inen çiçek desenli rengi solmuş bir elbise ve kahverengi süet Birkenstock terlik giymişti. Altı yedi adet ahşap boncuk bileklik ince bileklerini süslüyordu.

"Ben Jill Landis, buradaki danışmanlardan biriyim. Grubu ben yönetiyorum." Frankie'nin elini tutup onu koridorda yönlendirerek birkaç kapalı kapıdan ve üzerinde O GÜN BUGÜN! yazan bir pankartın bulunduğu resepsiyon bölümünden geçirdi.

"Direktör seni bekliyor. Nasıl hissediyorsun?"

"Başım ağrıyor" dedi Frankie. "Zayıf."

"Normal." Jill durup Frankie'ye iki aspirin ve bir bardak su verdi.

Frankie teşekkür etmeyi unutarak aspirini aldı ve suyla birlikte yuttu.

Jill kapalı bir kapının önünde durup Frankie'nin elini sıktı. "Seni saat ikideki gruba eklemeye çalışacağım. Konuşma seansı tahmin edebileceğinden çok daha fazla işe yarar. Özellikle de gaziler için."

"Grup mu? Konuşma mı? Bunları istemi..."

"Sadece konuşma Frankie. Ve bu zorunlu." Kapıyı çaldı.

"Gel."

Jill kapıyı açarken "Görüşürüz Frankie" dedi.

Frankie ağır adımlarla ilerledi. Ayaklarında çorap vardı. Ayakkabıları neredeydi?

Kapı arkasından tıkırdayarak kapandı.

"Merhaba Frankie."

Tam kafasını kaldırdığı an Henry'nin sarılmak için kollarını açtığını gördü. Henry onu tanıdık olduğu kadar baş döndürücü bir kucaklamayla sarıldı.

Frankie başını kaldırdı. "Beni sen kurtardın."

Henry onun saçlarını kulağının arkasına sıkıştırıp "Henüz değil. Ve kolay da olmayacak" diyerek onu bıraktı. "Neler olduğunu hatırlıyor musun?"

"Kısmen" dedi Frankie usulca. Korkunç görüntüler orada, onu bekliyordu: Okyanusa koşuyor, yok olmayı ümit ediyor, soğukta dişleri takırdıyordu... babası onu sörf tahtasından çekip taşıyordu... bir ambulans, çığlık atıyor, ağlıyor, kontrol altına alınıyordu...

Henry'nin odasına göz gezdirdi. Bir pencere, piknik masalarıyla dolu çimenliğe, parka benzer bir yere bakıyordu. Pencerenin altında çerçeveli resimler ve saksıda para ağacının olduğu ucuz bir ahşap sehpa duruyordu.

"Neredeyim ben?"

"Yatılı terapötik uyuşturucu ve alkol tedavi kuruluşu. Tıp merkezinde. Altı ay kadar önce açıldı, hatırladın mı? Burayı ben yönetiyorum ve haftada iki gün hastalara bakıyorum. Malum sebeplerden dolayı asıl terapistin ben olmayacağım ama seni terapiye alıştırmak istedim."

"Hangi makul sebepler?"

"Ben seni sevdim."

"Geçmiş zaman. Evet." Frankie ona bakamayarak bakışlarını başka tarafa çevirdi ve intihar girişiminden dolayı psikiyatri biriminde kaldığını hatırladı. İntihar. Bu korkunç kelimeyi kabullenemiyordu. "Haberi nasıl aldın?"

"Annen beni aradı ve seni sekiz haftalığına buraya kaydettirdi. Başlangıç olarak."

"Vay canına. Annem bir sorunla doğrudan yüzleşiyor. Bu yeni bir şey." Frankie iki parmağının ucunu zonklayan şakağına bastırdı.

"Bu arada baş ağrının sebebi yoksunluk. Başka semptomlar da yaşayabilirsin, anksiyete, göğüs ağrısı, terleme, titreme gibi. Ayrıca bilişsel yeteneklerin de bir süredir bozulmuş olabilir."

"Daha neler." Frankie iç çekti. Yoksunluk. "Demek diğer her şeyin yanında resmen bir uyuşturucu bağımlısı ve alkolik de oldum. Yaşasın."

"Sarı haplardan mı alıyorsun? Diazepam. Valium da deniyor ama eminim bunu biliyorsundur. Rolling Stones onlara 'Annenin Küçük Yardımcısı' diyor." Henry masasından aldığı derginin ARTIK BAŞA ÇIKABİLİR başlıklı reklam sayfasını açtı; reklamda önlüklü bir kadın elektrik süpürgeyle yerleri süpürürken gülümsüyordu. "Doktorlar yıllardır kadınlara şekerleme dağıtır gibi reçete yazıyor."

"Hemşirelik lisansımı kaybedecek miyim?"

"Evet. En azından bir süreliğine ama şu an bunun için endişelenmemelisin." Henry elinden tutup onu antika bir uzanma koltuğuna götürdü. "Otur."

Frankie koltuğa bakarken eski benliğinden bir parça ortaya çıkıp onu güldürdü. "Şaka yapıyorsun."

"Ben bir psikiyatristim" dedi Henry de gülümseyerek. "Rahat konuşmanı sağlayacak."

"Rahat konuşmak isteyip istemediğimi bilmiyorum."

"Uzun zamandır sıkıntılısın ve konuşmuyorsun, öyle değil mi?"

"Başım ağrıyor. Bu kadar çok şey bilmen haksızlık."

Frankie oturup sırtını doğrulttu. Elleri titriyordu. "Sigaran var mı? *Biraz* yardım almadan ruhumun karanlık derinliklerini keşfetmene dayanamam sanırım."

Henry, Frankie'ye bir sigara ve çakmak bulup ayaklı kül tablasını çekti, sonra da sandalyesini Frankie'nin yanına yerleştirdi.

Frankie ayağa kalktı. Korkuyordu ve tedirgindi. Sehpaya doğru yürüyüp fotoğrafları inceledi. Henry'nin fotoğraflardaki hayatı... Yıllardır fotoğraf çektirmediğini fark etti. Henry'nin uzun kırlaşmış kahverengi saçlı, yuvarlak çerçeveli gül rengi gözlük takmış bir kadınla birlikte görüldüğü çerçeveli fotoğrafı aldı.

"Natalie" dedi Henry. "Nişanlım. O beni seviyor."

O derken hafif bir vurgu mu yapmıştı?

Frankie onun adına sevinirken kendi adına içinde bir parça acı hissetti. Onunla evlenmiş olsaydı şu an yoksunluktan mustarip bir halde burada oturuyor olur muydu?

Henry gülümsedi. "İlkokul öğretmeni ve şair. Ama benden daha sonra bahsederiz. Ben şu an senin iyileşmeni istiyorum Frankie. Meslektaşım Dr. Alden Vietnam gazileri konusunda uzman. Özellikle savaştan döndükten sonra çok sayıda bağımlı askeri personelle karşılaşıyoruz."

Frankie tekrar ona doğru çekilip o tuhaf kanepeye oturdu. "Kadınlar kimsenin umurunda değil." Frankie sigarayı yakıp dumanı ciğerlerine çekti ve nefesini dışarı verdi.

"Neden öyle dedin?"

"Yardım için gazilere yönelik tıp merkezine gittim. İki defa. Beni başlarından savıp gitmemi söylediler, gerçek bir gazi değilmişim."

"Neden yardım almak için oraya gittin?"

Frankie kaşlarını çattı. "Bilmem. Ben sadece..."

"Sadece ne?" diye sordu Henry nazikçe.

Frankie dikkatle incelendiğini hissetti. Bu öylesine bir soru değildi. Frankie'nin kendine pek sormadığı, bugüne kadar hiç kimseye yüksek sesle cevap vermediği bir soruydu. Ve şimdi de cevaplamak istemiyordu.

Ama şu an başı dertteydi, adeta ufalanıyor, kendinden parçalar kaybediyordu. Gerçekleri bilen birilerine ihtiyacı vardı. "Şey. Zor bir dönem geçirdim. Sarhoşken araba kullandığım için neredeyse bir adamı öldürüyordum. Bebek, sonra düşük... Rye'ın dönmesi,

bana yalan söylemesi. Gizli ilişkimiz. Ve şimdi hemşirelik lisansımı kaybedecek olmam. Benden geriye hiçbir şey kalmadı."

"Her şey ortada zaten Frankie. Yıllardır uyku problemi yaşıyorsun, kâbuslar görüyorsun. Uykunda çığlık atıyordun" dedi Henry. "Bebekten önce, düşükten önce... Rye'dan önce."

Frankie başıyla onayladı.

"Peki ya akıldışı sinir dalgalanmaları? Öfke? Anksiyete?"

Frankie ona bakamıyordu.

"Vietnam" dedi Henry. "Bu yüzden gazilere yönelik tıp merkezine gittin. Her şeyin Vietnam'la başladığını biliyorsun. Anılardan öte, yine oradaymışsın gibi hissettiğin zamanlar oluyor mu?"

"Yani... şey mi?"

"Filmlerdeki geçmişe dönüşler gibi."

Frankie şaşkına dönmüştü. Bunu sadece kendisinin yaşadığını, delirdiğini sanıyordu. "Bunu nereden biliyorsun?"

"Dört Temmuz partisini hatırlıyor musun?"

Frankie cevap veremedi.

"Buna travma sonrası stres bozukluğu deniyor. Biraz tartışmalı bir konu, henüz APA el kitabına eklenmedi ama başka gazilerde de benzer semptomlar görüyoruz. Yaşadığın şey travmaya karşı tanıdık bir tepki."

"Ben çatışma görmedim."

"Frankie, sen Orta Yaylalar'da ameliyat hemşiresiydin."

Frankie başıyla onayladı.

"Ve buna rağmen çatışma görmediğini mi düşünüyorsun?"

"Benim... Mesela Rye... savaş esiriydi. İşkence gördü. Yıllarca karanlıkta tutuldu. Ama iyi."

Henry öne doğru eğildi. "Savaş travması bir rekabet oyunu değildir. Bir standardı da yoktur. Savaş esirleri de özel bir gruptur. Onlar sizden farklı bir dünyaya geldiler. Eve döndüklerinde İkinci Dünya Savaşı gazileri gibi karşılandılar. Kahraman ilan edildiler. Sırf bunun bile insan ruhu üzerindeki etkisi çok büyük."

Frankie 1973'te ağaç dallarına asılan sarı kurdeleleri düşündü. Kendisi eve döndüğünde asılmamıştı. Lanet olsun, savaş esirleri döndüğünde geçit törenleri düzenlenmişti. Hiçbirinin yüzüne tü-

kürülmemiş, hiçbirine hareket çekilmemiş, bebek katili ya da savaş çığırtkanı diye anılmamışlardı.

"Ayrıca onlar genelde pilot oldukları için savaş deneyimleri de karadaki ya da denizdeki askerlerinkinden farklı oldu. Esaret altındayken bir araya toplandılar, rütbe aldılar, gizlice iletişim kurdular ve dolayısıyla birbirleriyle bağları güçlendi. TSSB'yi henüz tam anlamıyla çözmüş değiliz ama son derece kişisel olduğunu biliyoruz. Arkadaşların, hemşire meslektaşların ne durumda?"

"Bu konuda pek konuşmuyoruz."

"Kimsenin hatırlamak istemediği savaş."

"Evet."

"Bu hafta Barb'la konuştum" dedi Henry. "Bana Pleiku'daki çatışmalardan bahsetti." Frankie'ye doğru eğildi. "Hissettiğin hiçbir şey yanlış ya da anormal değil. Arkadaşlarının ne yaşadığı ya da yaşamadığının bir önemi yok. Savaş deneyimin seni herkesten farklı bir şekilde etkilemiş olabilir. Özellikle de senin gibi gönüllü olacak kadar idealist birini. Utanılacak hiçbir şeyin yok Frankie."

Utanmak.

O kelime Frankie'yi çok etkilemişti. O utancı kendisi başlatmıştı; belki havaalanında suratına tükürüldüğünde, belki annesi savaş hakkında konuşmamasını söylediğinde, belki de vahşet haberleri gelmeye başladığında başlamıştı. Eve döndüğünden beri tanıştığı kendi ailesi de dahil neredeyse herkes ona Vietnam'da yaptıklarının utanç verici olduğu mesajını üstü kapalı ya da açık bir şekilde vermişti. Kötü bir şeyin parçası olduğunu düşünmesi istenmişti. Frankie buna inanmamaya çalışmıştı ama belki de inanmıştı. Savaşa bir vatansever olarak gitmişti ama eve döndüğünde toplum tarafından dışlanmıştı. "Eski kişiliğime nasıl dönebilirim?"

"Dönemezsin Frankie. Önüne bakıp yeni bir sen olmanın yolunu bulmalısın. Yirmi bir yaşındaki kişiliğin için mücadele vermek kaybedeceğin bir savaş olur. Bu zamana kadar bunun için çabaladıysan yaşadığın sıkıntılara şaşmamalı. Savaşa gönüllü olarak giden o saf, idealist kız artık yok. Şu bir gerçek ki o orada öldü."

Frankie başını eğip ellerine baktı. *O orada öldü.* Kelimeler şiddetle yankılandı. Canını acıttı. Şimdi burada otururken bunu daha

iyi anlıyor, hissediyordu. Vietnam'da kaybettiği masumiyetinin yasını tutuyordu.

"Şimdi elimi tut" dedi Henry onu ayağa kaldırarak. "Seni Dr. Alden'la tanıştıracağım."

*

Dr. Alden ince boynu, buruşuk alnı ve içten bakışlarıyla sessiz, açık tenli bir adamdı. Verdiği Bay Magoo havası tuhaf bir şekilde rahatlatıcıydı.

Düzinelerce ilham verici fotoğrafın olduğu ofisinde Frankie'yi rahat bir koltuğa oturtup ona sorular sormaya başlamıştı. Frankie, Rye, yaşadığı kalp kırıklığı, utancı ve öfkesi hakkında konuşmak istiyordu ama Dr. Alden'ın başka bir fikri vardı.

"Anıların" demişti. "Vietnam. Oradan başlayalım."

İlk başta Frankie'nin hikâyesini yüksek sesle dile getirmesi zor olmuştu ama *Travmatik bir ampütasyona ilk tanık olduğum zamanı hatırlıyorum*... cümlesini kurduktan sonra baraj kapağı açılmış, anılar sel gibi akmaya başlamıştı. O anıların saklı kaldıkça nasıl güç kazandıklarını fark etti.

Seanstan seansa, günden güne kendini ve geçmişini anlatıp en derin yaralarını açtı. Napalm yanıkları yüzünden kucağında ölen bebekten, kana bulanmış çamurun içindeki sedyelerde ölen, eline sımsıkı kenetlenen ergenlikten yeni çıkmış gençlerden, kırmızı alarmlardan ve havan topu saldırısı sırasında Quonset'in zeminde el feneriyle yapılan ameliyatlardan, hâlâ bazen rüyasında gördüğü Mai adlı küçük kızdan bahsetti. Vietnam halkının çektiği korkunç acıları anlattı. Bu karanlık anılar, yerlerini bastırıla bastırıla unutulma noktasına gelmiş başka anılara bıraktı. Askerlerin birbirleriyle ilgilenmesi gibi. Birçoğu silah arkadaşını görene kadar tedavi olmayı reddetmişti. Korkunç yaralanmalar sonucu içleri dışlarına çıkmışken kelimenin tam anlamıyla birbirlerini bir arada tutmaya çalışmışlardı.

Grup ve bireysel terapinin sıkı bir şekilde programlandığı ilk haftanın sonunda Frankie duygusal olarak tükenmişti. Dr. Alden

ona duygularını yazması için bir günlük vermişti ve o da burada olmaktan duyduğu utancı, Rye'dan ve kendinden ne kadar nefret ettiğini yavaş yavaş yazmaya başlamıştı. Hafta bittiğinde her gün birkaç sayfa yazdığını fark etmişti.

Burada geçirdiği üçüncü cumartesiye denk gelen ziyaretçi gününde, diğer hasta arkadaşlarıyla konuşamayacak kadar gergin, uzun süre olduğu yerde duramayacak kadar sinirli halde, birbiri ardına sigara içerek, baş ağrısını görmezlikten gelmeye çalışarak koridorda bir aşağı bir yukarı yürüyordu.

Şimdi otomatın önünde bir kola daha alırken (son bağımlılığı buydu) ismi hoparlörlerden anons edildi: "Frankie McGrath için ziyaretçi."

Birini görmeye hazır olup olmadığını bilmeden girişin yanındaki ziyaretçi bölümüne yöneldi. Oda mavinin güzel, sakinleştirici bir tonuna boyanmıştı ve duvarlarında gökkuşağı, okyanus ve şelale resimleri vardı. Köşedeki masada çocuk oyuncakları, yapboz kutuları vardı. Çay renginde bir "Desiderata" posteri hayata dair bazı tavsiyeler veriyordu: GÜRÜLTÜ VE TELAŞIN ARASINDAN SAKİNCE GEÇ VE SESSİZLİKTE NASIL HUZUR BULABİLECEĞİNİ HATIRLA.

Boş sandalyelerden birine oturup ayağını yere vurarak bekledi. Baş ağrısı hafiflemişti ama geçmemişti, ağzı kurumuştu. Terden teni ıslanmıştı.

Şüphesiz annesi ile babası, böyle bir yerde bulunmanın verdiği rahatsızlıkla ona doğru yürüyorlardı. Ona ne söyleyeceklerdi? Ordu hizmetinden bile utanmışken bağımlılığıyla ilgili ne söyleyebilirlerdi? Peki ya sarhoşken araba kullanmasıyla, hemşirelik lisansını kaybetmesi, hayattaki tüm başarısızlıklarıyla ilgili ne söyleyebilirlerdi? Kendisi ne cevap verecekti?

Barb gergin bir halde köşeden döndü. Frankie'yi görür görmez atılıp onu kucakladı. "Korkudan ödüm *bokuma* karıştı."

Barb, Frankie'nin elini tutup onu dışarıya, ailelerin toplu halde oturup sohbet ettiği sandalye ve piknik masalarıyla dolu çimenliğe yönlendirdi.

Frankie bir piknik masasına oturdu.

Barb da onun karşısına yerleşti. "Ne oluyor Frankie?"

"Rye" dedi Frankie sadece.

Barb şaşkınlık içinde ona baktı. "Rye mı?"

"O... bir gece beni görmeye geldi ve... hayır, öyle başlamadı. Onu ailesiyle birlikte kumsalda gördüm... şimdi üzerinden bir ömür geçmiş gibi. Onu takip ettim. Aklını kaçırmış bir kadın gibi. Sonra evime geldi ve..."

"Ve sen yine ona inandın" Barb öne doğru eğildi. "Değil mi?"

"Beni sevdiğini sandım."

"O orospu çocuğunu öldürebilirim."

"Evet, ben de öyle düşündüm. Ondan –ve kendimden– öyle nefret ettim ki bu... beni mahvetti. Tek söyleyebileceğim bu. Buraya ilk geldiğimde onunla yüzleştiğimi hayal ettim. *Yalan söyledim ve özür dilerim* demesine ihtiyacım olduğunu sandım. Ama ihtiyacım yok. Onun ne yaptığını da, benim ne yaptığımı da biliyorum. Hiçbiri güzel değil ama sorun Rye değil. Doktorum ve grubum bunu anlamama yardımcı oluyor. Bunları uzun zaman önce dile getirmeli, sana anlatmalıydım..." Frankie yatıştırıcı bir nefes alarak arkadaşına baktı. Gücünü kaybetmiş, bitkin düşmüştü. Savunmasızdı. "Vietnam anılarımla mücadele ettiğimi sana söylemeliydim, dürüst olmalıydım ama sen çok *iyi* görünüyordun. Hepsinin benden kaynaklandığını, zayıf ve fazla kırılgan olduğumu düşündüm."

"Vietnam hakkında konuşmuyorsam hiç aklıma gelmiyor mu sanıyorsun?" dedi Barb.

"Nereden bileyim? O konuyu neredeyse hiç konuşmadık." Frankie durup derin bir nefes aldı ve Dr. Alden'ın *Sadece anlatmaya başla Frankie. Konuş* diyen dengeli sesini duydu. "Bazı şeyleri neden unutamadığımı, başkaları unutabilirken benim neden sürekli hatırladığımı bilmiyorum."

"Ben de hatırlıyorum" dedi Barb. "Hâlâ kâbus gördüğüm oluyor..."

"Öyle mi?"

Barb onayladı. "Kırmızı alarmlar... napalm. Bir defasında Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ni gördüm. Doğduğum yerden bir genç..."

Frankie arkadaşının elini tutup kendisininkine benzeyen acısını dinledi. Hava kararana, yıldızlar belirene kadar saatlerce konuştular. Frankie kelimelerin iyileştirebileceğini, en azından iyileşmenin ilk adımı olabileceğini hiç bilmiyordu.

"Ameliyathanede harikalar yaratıyordun" dedi Barb sonunda. "Bunu biliyorsun, değil mi? O askerler senin sayende eve geldi Frankie."

Frankie bir nefes alıp dışarı verdi. "Biliyorum."

"Peki, şimdi sırada ne var?"

"Adım adım ilerliyorum" dedi Frankie. Doğrusu geleceğini düşünmeye henüz hazır değildi, gerçek iyileşmenin mümkün olup olmadığını bilmiyordu. İyi değildi, yakınında bile değildi ve bu konuda bir daha asla yalan söylemeyecekti.

Ama.

İyi olacağım, diye düşündü. İçinde büyüyen gücü, uzaktaki güneş ışığı gibi yükselip onu ısıtmaya başladığını hissedebiliyordu. Bu yolda ilerlemeye devam ederse, adım atarsa, kendine inanırsa iyileşebilir, daha iyi olabilirdi.

Günün birinde, diye düşündü.

Otuz Dört

Çalkantılı bir dünyanın ne kadar hızlı sakinleşebildiği dikkat çekiciydi. 1974 yılının başlarında savaşın sona ermesiyle birlikte ülke adeta rahat bir nefes almış gibiydi. Hak mücadeleleri devam ediyordu elbette: İnsan hakları ve kadın hakları için bitmek bilmeyen bir savaşa dönüşmüştü ve Stonewall Ayaklanmaları da eşcinsel haklarını haberlere taşımıştı. Amaç eşitlikti ama artık pankartlı yürüyüşler tarzında yapılmıyordu.

Vietnam gazileri, onları ya hor gören ya da tamamen görmezlikten gelen bir halkın içinde kimselere fark edilmeden yaşayıp gidiyordu. Hippiler de değişmişti, üniversiteden mezun olup komünlerini terk etmiş, saçlarını kestirip iş aramaya başlamışlardı. Müzik bile değişmişti. Savaşın öfkeli protest müziği artık yoktu. Şimdi herkes John Denver, Linda Ronstadt ve Elton John şarkıları söylüyordu. The Beatles dağılmış, Janis ve Jimi ölmüştü.

Frankie kendi dönüşümü için savaşıyordu. Yatılı tedavi merkezine istemeyerek gelmişti, belki böyle demek doğru değildi. Bilinçsiz demek daha doğruydu.

Şubat ayında artık kendini daha güçlü hissetmesine rağmen sıkıntılarının bir anda nüksedip tekrar eskiye dönebileceğinin farkındaydı. Bazen hayatının bundan sonra nasıl olacağını düşünmek onu bunaltıyordu. Son birkaç yıldır içini genel olarak karanlık şeyler doldurmuştu; anılar, aşk, kâbuslar. Acı ya da onu saklama ihtiyacı olmadan nasıl biri olabileceğini bilmiyordu.

Ama ayık olmak ve terapi sayesinde iyileşmek için ihtiyaç duyduğu araçları edinmişti. Adım adım. Yıllar sonra ilk defa acı çekmediği ya da rol yapmak zorunda olmadığı bir geleceğin hayalini

kurabiliyordu. Artık "devam etmeye" inanmıyordu ve travmayı unutmaya çalışmanın o korkunç anılara daha da büyüyecekleri bereketli bir toprak verdiğini biliyordu. Hemşirelik lisansının iptal edilmesini kabullenip günün birinde hakkını yeniden elde edeceğini ümit etti ancak böyle bir geleceğe de kesin gözüyle bakmıyordu.

Hâlâ kâbuslar görüyor, özellikle duygusal bir terapi ya da konuşma seansından sonra bazen yatakhaneye benzeyen odasının zemininde uyandığı oluyordu. Hayatından çıkmış ve kaybettiği insanları hâlâ özlüyordu ama Henry ve Dr. Alden'ın ona sık sık hatırlattığı gibi pişmanlıklar zaman kaybından başka bir şey değildi. *Keşkeler* kötü bir yoldaki virajlardı. Hayatın içinde nasıl yol alacağını, devam etmeyi, ilerlemeyi günbegün öğrendi.

İlginçtir ki onu çok fazla içmeye, haplara bağımlı olmaya ve hemşirelik lisansını kaybetmeye iten bütün acıları ve pişmanlıkları içinde zihninden en kolay atmayı başardığı Rye olmuştu.

Tedaviye başlarken evli bir adamla ilişki yaşadığı için yıkılmış, ona ve aşkına olan inancı yüzünden tükenmiş durumdaydı. Zayıf ve günahkâr olduğunun farkına varmıştı ama hepsinin temelinde, en derinlerde, Rye'ın onu sevdiğine inanmıştı. Aşk ona böylesine korkunç bir seçimi göz alıcı ışıklar altında yeniden şekillendirme hoşgörüsünü sunmuştu.

Ta ki Dr. Alden ona "Rye seni sevdiğini ilk ne zaman söyledi?" diye sorana kadar.

Frankie bu soruyla birlikte koltukta doğrulmuştu. Rye onu sevdiğini *hiç* söylemiş miydi?

Geçmişi düşündüğünde şunu buldu: *Korkarım ki seni ölene kadar seveceğim.*

O zamanlar bu söz ona romantik, nefes kesici, masalsı gelmişti. Şimdi bu duyguyu tüm gerçekliğiyle görüyordu. Aşkın karanlık yüzünü. *Seni sevmek istemiyorum,* diyordu aslında

Rye bunu hiçbir zaman gerçek aşk olarak görmemişti. Kauai'ye onunla bir aşk ilişkisi yaşamaya gelmişti tabii ama Frankie'nin birkaç hafta sonra ordudan ayrılacağını, öncesinde biraz eğlenebileceklerini düşünmüştü muhtemelen. Frankie ise onunla geçirdiği her ana inanmıştı.

En kötüsü ise bu yalanların Frankie'nin içinde, daha önce asla var olmadığına yemin edebileceği bir ahlaksızlığı ortaya çıkarmasıydı. Başta aptallık ettiğine inanmış, yavaş yavaş sadece insan olduğunu öğrenmişti.

Bundan böyle hep kırılgan bir yanının olduğunu bilecek, ne kadar güçlü birine dönüşürse dönüşsün kendini bundan korumak zorunda kalacaktı. "Artık aşka inanmamaktan korkuyorum" demişti bir defasında Dr. Alden'a.

"Ama seni seven birçok kişi var Frankie, değil mi?" demişti Dr. Alden.

Frankie gözlerini kapatıp hayatının en güzel anlarını düşünmüştü; babasının ona Fıstık diyerek havaya kaldırdığı, ağladığı zamanlarda annesinin ona sıkıca sarıldığı, Finley'in ona sörf yapmayı öğretip sırlarını paylaştığı, elini tuttuğu zamanları. Jamie ona kendine inanmayı, denemeyi öğretmişti. *Korkma McGrath*. Barb ve Ethel de her zaman onun yanında olmuştu.

Alçak sesle "Evet" diyerek bu anıların onun kalkanı, gücü ve umudu olmasına izin vermişti.

Sonuç olarak tedavinin en zor yanı Rye değildi. Haplar ya da uyuşturucular da değildi.

Hâlâ en şiddetli şekilde cebelleştiği şey Vietnam'dı. Peşini bırakmayan kâbuslardı. Doktoruyla bu konuyu konuşmuş, ona yaşadıklarını anlatıp bir tür çözüm bulmayı ummuştu. Öte yandan konuşmak fayda etse de Dr. Alden'ın onu anlamadığını biliyordu. Yani gerçek anlamda anlamıyordu. Bazen bir anısını anlattığında yüzünü nasıl buruşturduğunu, *napalm* gibi kelimeler duyduğunda irkildiğini görüyordu. Öyle zamanlarda Frankie onun hiç savaşa gitmediğini ve o bok çukuruna girmeyen birinin bunları gerçek anlamda anlayamayacağını düşünüyordu.

Yatılı tedavi merkezinin güvenli sınırlarından çıktığında yeniden Vietnam gazilerinin, en çok da kadınların görünmez olduğu bir dünyaya düşeceğini biliyordu.

Ancak bu hislerine, dünyanın onun hakkında ne düşündüğüne ya da kendini hazır hissedip hissetmediğine bakmaksızın artık merkezden ayrılma vakti gelmişti. Zaten uzun zamandır buraday-

dı, kalış süresini uzatmıştı ama Henry ona yardıma ihtiyacı olan başka birinin yerini işgal ettiğini nazikçe söylemişti.

"Hazırsın" dedi Henry masasında otururken.

Frankie ayağa kalktı. Kendini hazır hissetmiyordu. O Vietnam'dan sonraki dünyada her açıdan başarısız olmuştu. "Sen de, Dr. Alden da sürekli böyle söylüyorsunuz." Frankie, Henry'nin kitaplığına gidip yeğeni Arturo'nun üniformalı fotoğrafını aldı.

"Nasıl gülümsediğine bak" dedi. *Tıpkı Finley gibi.*

"Disiplini öğrendiği kesin" dedi Henry. "Ablam Annapolis'e gitmeden önce ona ne yatağını toplatabildiğini ne de giysilerini katlatabildiğini söylüyor. Ama şimdi hepsini öğrenmiş."

"Biraz disiplinin zararı yok elbette" dedi Frankie. Bu defa çok yakında ormanlık bir tesiste evlenecek olan Henry ve nişanlısı Natalie'nin çerçeveli fotoğrafını eline aldı. O kadar uyumlulardı ki hafta sonlarını yürüyüş ve kamp yaparak geçiriyor, hiçbir siyasi etkinliği kaçırmıyorlardı. Natalie klinik için bağış kampanyaları düzenliyordu. "Beni o hippi-dippi düğününe davet edeceksin, değil mi?"

"Elbette. Sadece merkezden ayrılıyorsun Frankie. Benden değil. Biz arkadaşız. Beni istediğin zaman arayabilirsin."

Frankie dönüp ona baktı.

Henry deri koltuğunda arkasına yaslanmış, kır saçlarını gevşek bir atkuyruğuyla toplamıştı.

"Teşekkür ederim" dedi Frankie. "Her şey için. Ve ben..."

"Aşk, asla özür dilemek zorunda kalmamaktır."

Frankie güldü. "Saçmalık ama benim de aşk uzmanı olduğum söylenemez zaten."

"Sevildiğinde bunu bilirsin Frankie."

Henry yanına gidip onu kucakladı.

Frankie ona gereğinden daha sıkı sarıldı ama son aylarda Henry onun can simidi, dayanağı, sırdaşı olmuştu. Doktoru değil, arkadaşıydı onun. Barb ve Ethel kadar önemliydi.

"Seni özleyeceğim" dedi.

Henry onun yüzüne dokundu. "Buraya ilk geldiğin halde gelme bir daha, tamam mı? İhtiyacın olduğunda yardım iste. Seni se-

ven insanlara güven ama en çok da kendine güven. Adım adım ilerle. Tutkunu keşfet. Bunu yapabilirsin." Duraksadı ama gözlerini kaçırmadı. "Sen sevilmeyi hak ediyorsun Frankie. Hem de sonsuza dek. Bunu sakın unutma."

Frankie ona biraz daha baktı. Ona her şeyi baştan anlatabilirdi, kendi zayıflığının ve gücünün farkında olmayı nasıl öğrendiğini, Rye'ın yalancı olmakla kalmayıp bencil ve zalim bir adam olduğuna inandığını. Ama artık bunların hiçbirinin önemi yoktu; Rye'ın da önemi kalmamıştı. Onu sokakta görse yaşadıklarını hüzünle hatırlar, hiçbir şey hissetmeden yanından geçip giderdi ve Henry bunların hepsini biliyordu. "Seninle tanıştığım gün uğurlu bir gündü Henry Acevedo."

"Benim için de öyleydi Frankie."

Frankie eğildi ve aylar önce, Frankie'nin dünyası altüst olduğunda annesinin hazırladığı eski, yıpranmış valizi aldı.

Koridoru geçerken Jill Landis'in bir grup seansı yürüttüğünü gördü: sekiz yeni hasta terapistin karşısında yarım daire şeklinde dizilmişti.

Uzun saçlı, omuzları çökmüş genç bir adam eroinle ilgili bir şeyler söylüyordu.

Frankie duraksayıp Jill'in bakışlarını yakaladı ve ona el salladı. *Hoşça kal.*

Tıpkı Vietnam'daki gibi burada da insanlar geliyor, bir süre kalıyor, varoluşsal biçimde değişiyor ve yollarına devam ediyorlardı. Bazıları dış dünyada başarılı oluyor, bazıları olamıyordu. Özellikle Vietnam gazilerinin durumu kötüydü. İntihar oranlarıyla ilgili istatistikler endişe verici düzeye geliyordu.

Frankie odasına da dönmedi, giderse ayrılmamak için bir sebep bulacağından korkuyordu sanki. Ön kapıdan çıkıp soğuk güne adımını attı.

Bir jakaranda ağacının altında bekleyen annesinin siyah Cadillac'ını gördü.

Sürücü kapısı, ardından da yolcu kapısı açıldı. Annesiyle babası arabanın iki yanında durup ona baktı.

Neşeleri uzaktan bile görünüyordu. Ve endişeleri tabii.

Frankie birkaç yılda onlara endişelenecek birçok şey vermişti. Vietnam. Travma. Düşük. Rye. Alkollü araba kullanma. Haplar. Bütün bunların, itibarına ve toplumdaki konumuna çok önem veren iki birey için ne kadar zor olduğunu biliyordu. Kim bilir bu defa arkadaşlarına ne söylemişlerdi? Belki de uyuşturucu ve alkol tedavisi gördüğünü söylemek yerine Antarktika'da penguenleri etiketlemeye gittiğini de söylemiş olabilirlerdi.

Ne olursa olsun bunu onlara sormayacaktı. Kendi başarısızlıklarını fark etmiş biri olarak artık başkalarını yargılamaya niyeti yoktu.

Anne babası onu anlamıyordu belki ve seçimlerini büyük ölçüde tasvip etmiyorlardı ama buradaydılar işte.

Sevildiğinde bunu bilirsin Frankie.

Frankie çakıl taşlı otoparkta yürüdü.

"Frances" dedi annesi o yaklaşırken.

Bakıştılar, anneyle kızı arasındaki bir duygu paylaşımıydı bu. "İyi görünüyorsun" dedi annesi. "Çok zayıflamışsın."

"Sen de" dedi Frankie, kendini annesinin yeni geliştirdiği içten ve derin kucaklamasına bırakarak. Tıpkı Frankie gibi annesi de hayatın ve insan bedeninin ne kadar değişken olabileceğini öğrenmişti.

Annesi sonunda yaşlı gözlerle onu bıraktığında Frankie dönüp Cadillac'ın parlak siyah tavanının üzerinden babasına baktı.

Frankie onu yaşlandırdığının farkındaydı, ona başarının ve paranın bir aileyi kayıplardan ya da zorluklardan koruyamayacağını öğretmişti. Bir evin etrafındaki duvarlar, sürekli değişen bir dünyada güvenliğin garantisi değildi. Babası da bir bakıma zamana ayak uydurmuş, favorilerini uzatmış, takım elbiselerinin yerine önden düğmeli cepli gömlekler ve çift örgü pantolonlar giymeye başlamıştı ama kızına nasıl temkinli baktığı gözden kaçmıyordu.

Frankie o gece babasının onu sudan nasıl çıkardığını hatırlıyordu. Ağladığını gördüğü o anı hiç unutmayacaktı. O gece babasının onun hakkında, onlar hakkında öğrendikleri asla silinemezdi. Frankie babasının bundan böyle onun için hep endişeleneceğini biliyordu. Ve bu konuda tek kelime etmeyeceğini de. O ve annesi daha

sessiz bir neslin çocuklarıydı. Kelimelere inançları, iyimserliğe ve sıkı çalışmaya duydukları inanç kadar güçlü değildi.

"Harika görünüyorsun Frankie" dedi.

"Teşekkürler baba."

Arka kapıyı açıp valizini arka koltuğa atıp kendisi de oturdu.

Babası motoru çalıştırdığında Perry Como'nun sesi hoparlörden yükselerek onu geçmişe götürdü. Frankie şimdi yeniden on yaşındaydı, arabanın arka koltuğunda oturmuş, yol boyunca her dönemeçte kayıyor, abisine çarpıyordu.

"O çanta hâlâ küf kokuyor" dedi annesi. "Nasıl oluyor anlamış değilim."

"Muson mevsimi" dedi Frankie, kendisiyle birlikte dünyanın bir ucuna giden siyah, yumuşak kumaşlı valize bakarak. "Her şey ıslaktı ve hiç kurumuyordu."

"Çok... sıkıntılı olmalı" dedi annesi.

Vietnam hakkındaki ilk gerçek konuşmalarıydı bu.

Frankie gülümsemekten kendini alamadı. Deniyorlardı, küçük ve anlamlı adımlarla değiştirmeyi umuyorlardı. "Evet anne" dedi. "Çok sıkıntılıydı."

*

Önünde eski tip dilek kuyusu ve garaj kapısına asılmış Amerikan bayrağıyla küçük gri evinin önünde durdular.

"Bizimle kalabilirsin" dedi babası boğuk bir sesle.

Frankie onun endişesini anlıyordu. Kimse bir bağımlıyı uzun süre tek başına bırakmak istemezdi ama onun kendi ayakları üstünde durması gerekiyordu. Belki de düşmesi. Ve eğer düşerse tekrar ayağa kalkmalıydı. "Burası iyi baba."

Babasının kaşlarını çattığını gördü. Ama sonunda onaylayıp annesinin eline uzandı ve onu tuttu.

Frankie de başını sallayıp çantasını alarak arabadan indi ve bir süre orada öylece durdu.

Annesi arabadan inip Frankie'yi kucakladı.

"Beni bir daha korkutma" diye fısıldadı kulağına.

Frankie annesine karşı bir sevgi dalgası, bir yakınlık hissetti. O an çocuğunu kaybetmenin ne anlama gelebileceğini düşündü. Eskiden annesinin o derin vurdumduymazlığı, sakin tavrı onu rahatsız ederdi. Ama şimdi daha iyi anlıyordu. İnsan her şeyi adım adım öğreniyordu.

Frankie yarından itibaren günü gününe yaşamaya başlayacaktı: Yerel bir Adsız Alkolikler grubu ve bir sponsor bulacaktı. Sonra uzun sürecek onarım sürecinin ilk adımı olarak yeni bir bisiklet için Bay Brightman'a çek gönderecekti. İyileştiğinden emin olana kadar hemşirelik lisansını geri almaya çalışmayacaktı.

Annesi elini Frankie'nin yanağına götürüp gözlerinin içine baktı. "Seninle gurur duyuyorum Frances."

"Teşekkür ederim anne."

Frankie annesinden uzaklaşıp döndü ve evine doğru yürüdü. Frankie'nin ismini taşıyan tapu mutfak tezgâhının üzerinde duruyordu. Babası bunu ona buraya, Coronado'ya ait olduğunu hatırlatmak için koymuştu tabii ki.

Yatak odasına gidip valizini yere fırlatınca valiz bir *gümbürtüyle* düşüp ahşabın üzerinde sarsılarak kaydı.

Sonra koridordan çocuk odasına geçti.

O kapıyı en son ne zaman açmıştı?

Şimdi onu açıp kapı aralığından sarı odaya baktı. İlk defa burada, bir zamanlar içinin umutla dolduğu bu odada her şeyi hatırladı.

Kendisinin farklı bir versiyonu.

Bambaşka bir dünya.

Orada durup içi acıyla dolarken, bütün hayatını hatırlarken aslında genç olduğunu fark etti. Daha yirmi dokuz yaşında bile değildi.

Sonuçları hakkında herhangi bir fikri olmadan hayatın en önemli seçimlerinden bazılarını yapmıştı. Bazıları ona dayatılmıştı, bazıları bekleniyordu, bazıları ise düşüncesizce yapılmıştı. On yedi yaşında hemşire olmaya karar vermişti. Yirmi bir yaşında Ordu Hemşire Birliği'ne kaydolup savaşa katılmıştı. Evden kaçıp arkadaşlarıyla Virginia'ya gitmiş, annesinin bakıma ihtiyacı olunca eve dönmüştü.

Aşkta yıllarca çok temkinli, sonra da düşünmeden hareket etmişti.

Şimdi geriye dönüp baktığında her şey ne kadar rastlantısal geliyordu. Bazen iyi kararlar, bazense kötü kararlar almıştı. Bazı tecrübelerini asla geri vermezdi. Vietnam'da kendisi hakkında öğrendikleri ve kurduğu dostluklar vazgeçilmezdi.

Ama şimdi gerçek anlamda ne yapacağını bulma vakti gelmişti.

*

1974 yazı.

Hava çocukluğundaki gibi kokuyordu: denizin, güneşte kavrulan kumların ve limon ağaçlarının kokusu.

Frankie, Ocean Boulevard'da elini gözlerine siper edip masmavi Pasifik'e baktı. Kumların üzerinde sörf tahtalarıyla koşturan siyah saçlı, mavi gözlü iki çocuk hayal etti; büyümek için dünya kadar zamanları olduğunu düşünen, çökmenin, korkmanın ya da kaybolmanın ne demek olduğunu bilmeyen çocuklar.

Selam Fin. Seni özledim.

Adsız Alkolikler toplantısından çıkmış, uzun beyaz bir kumsalın sol tarafında uzandığı kaldırımda yürüyordu. Tepeler öbek öbek yeşilliklerle kaplanmıştı. Uzakta, ufukta tekneler süzülüyordu. Turistler ve yerli halk bu sıcak ağustos gününde kumsalı doldurmuştu.

Bir jet tam tepesinden kükreyerek geçerken *Miramar'daki yeni savaş uçağı okulundan bir pilot olsa gerek,* diye düşündü. Motorların gürültüsü yeri sarsacak kadar yüksekti. Frankie, Coronado'daki kimsenin bunu umursamadığını biliyordu, onlar buna özgürlüğün sesi diyorlardı.

Frankie ebeveynlerinin evinin kapısında duraksayıp kendisi için bir savaştan farksız olacağını düşünerek gücünü topladı ve kapıyı açtı.

Buraya gelebilmek için aylarca uğraşmıştı ve henüz işin başındaydı. Çoğu zaman, geleceğini düşünmeye başladığında paniğe kapılıyor, kendini güçsüz hissederek *yapamayacağım,* diye düşünüyordu. Böyle zorlandığı günlerde ikinci, hatta üçüncü

toplantıya gidiyor ya da sponsorunu arayıp devam etme gücünü topluyor, inanmaya devam ediyordu. Adım adım.

Bugün bahçe yaz renklerine bürünmüştü.

Babası avluda sigara içiyordu.

Frankie kapıyı arkasından kapatıp havuzun etrafından dolaşarak babasının karşısında durdu.

Özür dilememek için çabaladı. Tekrar. Son birkaç ayda onlarca defa özür dilemişti ve babasının bundan ne kadar rahatsız olduğunu biliyordu.

Başta, özrünün bir başlangıç ancak konuşarak ulaşılacak bir iyileşmenin ilk adımı olacağını ümit etmişti. Frankie babasının tavrının onu kırdığını söylemek, Vietnam'daki hizmetini neden önemsemediğini ve küçümsediğini anlamak istiyordu.

Ama belli ki böyle bir şey hiç olmayacaktı. Babasının bu konuda konuşmaya hiç niyeti yoktu. O, savaşın ailesine hiç zarar vermediğini düşünmek istiyordu. Dr. Alden da Frankie'ye bu durumu, babasının bu tercihini kabullenmeyi öğretmişti. Ailenin anlamı buydu. Bazen acılar tam olarak iyileşmezdi. Hayat böyleydi.

"Sizinle konuşmalıyım" dedi.

"Hiç iyiye işaret değil bu."

Frankie gülümsedi. "Konuşmayı ne kadar sevdiğini biliyorum." Babasının elini tutup sıktı.

Babası da karşılık verdi.

Annesi elinde bir bardak buzlu çayla avluya çıktı.

"Kızımız bizimle konuşmak istiyormuş" dedi babası.

"İyiye işaret değil bu" dedi annesi de.

Uyumlarına diyecek yoktu. Frankie annesiyle babasını bir kanepeyle dört sandalyenin büyük bir taş şöminenin etrafına dizildiği oturma odasına geçirdi.

Frankie büyük berjer koltuklardan birine oturdu.

Annesiyle babası birlikte kanepeye oturdu. Frankie annesinin uzanıp babasının elini tuttuğunu gördü.

Frankie, Finley'in veda partisinde lavanta rengi elbisesi ve tepeden topladığı saçlarıyla kendine son derece özen gösterdiği yıllar önceki o geceyi düşündü. Her şeyi bu iki insanın kendisiyle gu-

rur duyması için yapmıştı. Babasının Vietnam'ı ciddiye almaması bu yüzden onu derinden yaralamıştı. Ama bunlar bir çocuğun ihtiyaçlarıydı. O artık bir kadındı.

"Sizi seviyorum" dedi. Hayatın başlangıç ve bitiş noktası buydu: sevmek. Yolculuk, arada yaşananlardı.

Annesinin rengi attı. "Frances..."

"Korkma" dedi Frankie, en kötüsünü düşünen annesinden çok kendine. Derin bir nefes aldı, sonra dışarı verdi. "Son birkaç ayda düşünmek için bolca zamanım oldu. Kendime karşı dürüst olmak ve hayatımı tüm netliğiyle görmek için çok uğraştım. Belki hâlâ bilmiyor olabilirim. Belki artık çok geç olana kadar kimse bilmiyordur ama yeterince gördüğümü düşünüyorum. Gerçekten kim olduğumu ve kim olmak istediğimi bulmalıyım."

"Hemşirelik lisansını geri alacaksın. Henry sana bir tavsiye mektubu yazacağını söyledi. Süreci başlatman yeterli" dedi annesi. "Ehliyetini de geri aldın zaten."

"Biliyorum. Yeniden hemşire olabilmeyi de çok istiyorum ama en kötüsünü, yani beni reddetmeleri ihtimalini de dikkate alıp buna göre bir plan yapmalıyım."

"Ne söylemeye çalışıyorsun Frankie?" diye sordu babası.

"Taşınıyorum" dedi Frankie.

"Ne?" dedi annesi. "Neden? İhtiyacın olan her şey burada var."

"Tek başına altından kalkabilir misin?" dedi babası. "Hemşirelik lisansı olmadan."

Frankie de kendine aynı şeyi sormuştu. Bu zamana kadar hiç kira ödememiş, ev aramamış ya da yalnız yaşamamıştı. Ailesinin evinden doğruca Vietnam'daki kulübeye gitmişti. En son aklını yitirdiğinde Barb ve Ethel imdadına yetişmiş, ona kalacak bir yer vermişlerdi. İyileşme sürecindeyken babası bir avukat tutmuş ve madde etkisi altında araç kullanma cezasını dikkatsiz araç kullanma cezasına indirtmiş ve ehliyetini geri almasını sağlamıştı. Kendine ait bir kredi kartı bile olmamıştı. "Nereye gideceğimi ya da ne aradığımı bilmiyorum ama size şunu söyleyebilirim ki hiç sorun değil. Kendi yolunu çizmek, ailenden ayrılmak doğası gereği ürkütücü zaten."

"Ah" dedi annesi kırıldığını gösteren bir ifadeyle.

"Biraz sessizliğe ihtiyacım var" dedi Frankie. "Vietnam'dan beri her şey... çok gürültülü. Ondan önce de sanırım Finley'in ölümünden beri. Yaprakların hışırtısından, rüzgârın sesinden ve belki karanlıkta bir çakalın ulumasından başka ses duymadığım, iyileşmeye, gücümü toplamaya odaklanabileceğim bir yerde yaşamak istiyorum. Evcil bir hayvanım olsun istiyorum, köpek ya da at olabilir mesela." Duraksadı. "Sadece rahat nefes almak istiyorum. Sayenizde bir evim var. Onu satmak ve o parayla yeniden başlamak istiyorum."

Anne ve babası uzun bir süre ona baktı.

Sonunda annesi "Endişeleneceğiz" dedi.

Frankie onu bu yüzden seviyordu. "Savaşa gitmiyorum anne" dedi gülümseyerek. "Döneceğim. Nereye gidersem gideyim ziyaretime geleceksiniz."

*

Ağustos ayının sonlarında sıcak bir günde Frankie tamir ettirdiği Mustang'ini yükledikten sonra eve dönüp anahtarlarını tezgâha fırlattı. Boş odada etrafına baktı. Burayı genç bir ailenin satın alıp çocuklarını burada büyüteceğini, kendisi ve Finley gibi özgür bir çocukluk geçireceklerini, Henry'nin arka bahçeye kurduğu salıncağı çok sevip kumsalda doğum günü partileri yapacaklarını ümit ediyordu.

Sonunda evden çıkıp kapıyı son defa arkasından kapattı.

Barb dışarıda, Frankie'nin Mustang'ine yaslanıp kollarını kavuşturmuş bekliyordu. Önünde, çimenlere yerleştirilmiş bir SATILIK tabelası vardı. "Selam" dedi.

Frankie kahkahayı bastı. "Kim aradı seni? Annem mi? Henry mi? Etrafım ispiyoncularla dolu."

"Hah ha. Hayatta ne yapacağını tek başına bulmana izin vereceğimi düşünmedin, değil mi?"

"Sen evlisin. Üvey çocukların var. Bir anda her şeyi bırakıp benim boş hayatımı kendi hayatınla doldurmak zorunda değilsin, biliyorsun."

Barb gözlerini devirdi. "Sen benim en iyi arkadaşımsın Frankie" dedi.

O kadar.

"Ethel de gelmek istedi ama yine hamile. Yatak istirahatinde. Tüm kalbiyle burada olduğunu söylememi istedi."

Bir dondurmacı kamyoneti zillerini çalarak geçti. Mahallenin çocukları birazdan peşine düşerdi. Frankie dönüp elini gözlerine siper etti; bir an yeniden on yaşına dönmüş, abisinin peşinden koşup ona yetişmeye çalışırken güneş ışığıyla ikisini de yıkıyordu.

Frankie gülerek Barb'a sarıldı, sonra sürücü koltuğuna atlayıp arabayı çalıştırdı. Müzik yüksek sesle çalmaya başladı: "Hooked on a Feeling."

Frankie birkaç sokak sonra ayağını gazdan çekti.

Annesiyle babası kapının önünde kollarını birbirlerine dolayarak durmuş, ellerini havaya kaldırmışlardı. Ne zamandır orada durmuş, Frankie'yi kasabadan ayrılmadan önce son defa görebilmek için bekliyorlardı? Son bir ayda onlarca defa, onlarca şekilde vedalaşmışlardı.

Frankie kornaya basıp el sallayarak onlara, Coronado'ya, çocukluğuna ve Finley'e veda etti. Mustang kasabanın içinden geçip köprüye yöneldi, limanda demirli teknelerin yanından geçti. Dikiz aynasından Coronado Adası'nın kartpostal güzelliğine baktı.

Frankie ve Barb herhangi bir hedef belirlemeden Creedence, Vanilla Fudge, Cream, Janis, The Beatles Animals, Dylan, The Doors eşliğinde kuzeye doğru yol aldılar.

Vietnam'ın müziği.

Kendi nesillerinin müziği.

Frankie, Dana Point'te 1. Karayolu'na dönüp sol tarafında uzanan uçsuz bucaksız mavi Pasifik'le sahilden gitmeye devam etti. Long Beach'te bir kaza olduğu için bir otobana, sonra bir başkasına döndü ve sadece gerektiğinde çıktı.

Kaliforniya'nın karmaşık otoban ağını kendi iradesiyle geçip otoyolların onu yönlendirmesine izin verdi. Saatte doksan kilometrelik yeni hız sınırından dolayı sürekli hızını kontrol etti.

Grafitileri, çeteleri ve tel örgüleriyle Los Angeles şehir merkezinden geçip sonunda kendini ışıklar, dev reklam panoları ve müzik kulüpleriyle dolu ışıltılı Sunset Strip'te buldu.

Muhteşem Kaliforniya kıyı şeridine gidip Santa Ynez Vadisi'nde birkaç gece geçirdiler. İnişli çıkışlı altın tepelere bakarken Frankie "Açık alanları seviyorum ama daha fazlası olmalı, atlar olmalı mesela" dedi.

"Kuzeye" dedi Barb.

Böyle karar veriyorlardı; o an, bir köşeyi dönerken, gittikleri veya gitmedikleri yollarla.

Carmel'de öğleden sonra yoğun bir sis oluyordu, San Francisco'da insan kalabalığı çok fazlaydı. Mendocino'nun vahşiliği onu çağırıyordu ama dev Sekoya ağaçları onu her nasılsa içine çekiyordu.

Kuzeye doğru gittiler.

Oregon'da yeşil canlı, hava temizdi ama kasaba sayısı az ve birbirinden uzak olmasına rağmen çok fazla insan vardı.

Kalabalık Seattle'ı geçerken kayıp üniversiteli kızlarla ilgili radyo haberlerini dinlediler ve doğuya yönelip Washington'ın doğu tarafında Frankie'ye yalnız ve ıssız gelen uçsuz bucaksız buğday tarlalarını izlediler.

Montana.

Şişedeki zamana dair bir şarkı söyleyerek Missoula kasabasına girdiklerinde canlı, yakıcı mavi rengiyle gökyüzü buraya neden "Büyük Göğün Diyarı" dendiğini açıklıyordu. Kasabadan birkaç kilometre uzaklaştıklarında büyüleyici bir manzarayla karşılaştılar; inişli çıkışlı, zirve noktaları karla kaplanmış karlı dağlara doğru uzanan otlaklar, kıvrıla kıvrıla akan geniş mavi Clark Fork Nehri.

SATILIK. 27 DÖNÜM.

O ve Barb tabelayı aynı anda gördüler.

Eğik bir direğe asılmıştı ve zamanla yıpranmış görünüyordu. Arkasında: uçsuz bucaksız yeşil bir tarla, yanından akan nehir, yenilenmesi gereken eski dikenli tel çitler, uzun yeşil ağaçlara giden toprak bir yol.

Frankie, Barb'a baktı. "Çok güzel."

"Ve ıssız" dedi Barb.

"Tek başına bir kız burada nefes alabilir" dedi Frankie. Toprak yola dönüp bir süre giderek ağaçların arasına girdi ve tekrar çıktı. Ağaçların ötesinde, arkalarında mavi gökyüzüne yükselen dağlarıyla yemyeşil bir tarla daha uzanıyordu.

Frankie kirli ön camdan kapalı verandası, sivri çatılı çiftlik evine, atlar için çitlerle çevrili alana, çatısının yenilenmesi gereken ve eskiden kırmızı olan büyük ahıra baktı. Kısmen yıkılmış, kısmen ayakta durmakta zorlanan ek binalar da vardı.

"Çok zahmetli iş" dedi Barb.

"Neyse ki tamirden anlıyorum." Frankie dönüp gülümsedi. "Arkadaşlarımla birlikte neredeyse iki yılımızı bir kulübeyi yeniden inşa etmekle geçirdik."

"Issız bir yer."

"Haritaya bak. Missoula uzak değil. Hastaneler ve bir de üniversite var. Chicago'ya San Diego'dan daha yakın. Burada bir AA grubu ve yeni bir sponsor bulabilirim."

"Sen çoktan kararını vermişsin." Frankie radyoyu kapattı.

Sessizlik.

Frankie, Barb'a bakıp gülümsedi. "Verdim."

Otuz Beş

Batı Montana
Eylül 1982

28 Ağustos tarihli ve Washington, D.C. damgalı davetiye lekeli beyaz bir zarfın içinde gelmişti. Birisi arkasına TARİHİ KAYDEDİN yazmıştı.

13 Kasım 1982'de Washington, D.C.'deki
Vietnam Gazileri Anıtı açılış töreninin ardından
36. Tahliye Hastanesi personelinin
buluşma toplantısına davetlisiniz.

Frankie'nin ilk tepkisi onu şaşırttı.

Öfke.

Şimdi de ölen adamlar için bir anma töreni mi düzenleniyordu?

Şimdi mi? Amerikalı arkadaşları tarafından hiçbir tören yapılmadan gömülüp unutulduktan en az on yıl sonra mı?

Frankie son sekiz yılda ne kadar çok çalışmış ve kendini bu işe adamış olursa olsun Vietnam'da görev yaptığı için Amerikalı arkadaşlarının ona hissettirdiği utancı ve hükümetin bedenen, zihnen ya da ruhen yıkılmış halde dönen gazilere karşı tavrına duyduğu öfkeyi hiçbir zaman tam anlamıyla yok edememişti. Daha da kötüsü, yetmişlerin sonlarında bir Vietnam gazisinin televizyonda Portakal Gazı'nın kendisini ve onun gibi binlercesini kanser ettiğine dair iddialarını izlemişti. *Ben Vietnam'da öldüm, sadece öldüğümü bilmiyordum,* demişti. Bundan kısa bir süre sonra dünya, herbisitin düşüğe

ve doğum kusurlarına da yol açtığını öğrenmişti. Frankie'nin düşük yapmasının sebebi de büyük ihtimalle buydu.

Bunu ona kendi devleti yapmıştı. Washington, D.C.'deki politikacılar bu anıtı askerler, kadınlar ve onların ailelerinden özür dilemek için yaptırmış olsalardı belki o zaman Frankie daha farklı hissedebilirdi ama hayır. Devlet Vietnam gazilerini onurlandırmak için bir şey yapmamıştı. Gaziler kendi çabalarıyla bunun gerçekleşmesini sağlamıştı. Hayatta kalanlar ölenleri onurlandırıyordu.

Donna'nın arkasından yaklaşıp durduğunu fark etti.

Donna yedi yılı aşkın süredir çiftlikte çalışıyordu. Frankie, onun arabasıyla ön kapıya geldiği o soğuk günü hâlâ hatırlıyordu; boyalı siyah saçları dağılmış, teni içki içmekten solmuş, sesi ise fısıltı gibi çıkıyordu. *Ben hemşireyim*, demişti. *Cu Chi, 1968. İsmini Gaziler Polikliniği'nden aldım. Uyuyamıyorum.*

Frankie onun *Uyuyamıyorum* dediğini hatırlıyordu. Hepsi bu kadardı ve yeterliydi. Tümüyle. Donna'yı elinden tutup çiftlik evine götürmüştü. Ateşin başındaki katlanır sandalyeye oturup konuşmuşlardı.

Merkezdeki Jill buna konuşma seansı demişti. *Bazen yalnız olmadığını hissetmek iyi gelir.* Donna ile o birbirlerinin yanında olmuş, ayakta durmalarına yardımcı olmuşlardı. Donna, Frankie'yi hemşirelik lisansını geri alması için mücadeleye teşvik etmişti ve bu mücadelenin iyileştirici olduğunu görmüşlerdi. Frankie hemşirelik lisansını resmen geri aldığında kendini yeniden deneyecek kadar güçlü hissediyordu.

Çiftlik de böyle kurulmuştu. O ve Donna güçlerini birleştirip Coronado'daki evin satışından gelen parayı eksiklerin tamamlanması için kullandılar.

İkisi birlikte Missoula'daki yerel bir hastanede hemşireliğe başladı. Frankie mesai saatlerinden sonra klinik psikoloji diploması almak için üniversitede gece derslerine devam ediyordu. Bir yıl sonra Donna da aynısını yaptı. Danışmanlık eğitimi ve hastanedeki mesai saatleri dışındaki zamanlarını evin yeniden düzenlenmesine, ek binaların onarımına harcıyor, toplantılara katılıyorlardı.

O ilk yaz, Frankie'nin arkadaşları ve ailesi de yardıma geldi. Annesiyle babası, oğullarıyla birlikte Barb ve Jere, iki çocuklarıyla birlikte Ethel ve Noah, gürültücü oğullarıyla Henry ve Natalie. Yatak odalarına el koyup çimenli arka bahçeye çadır kurdular. Gündüzleri birlikte çalıştılar, geceleri kamp ateşinin etrafında sohbet edip güldüler, geçmişi hatırladılar.

Frankie ve Donna yüksek lisans diplomalarını alır almaz en yakındaki Gaziler Bürosu'na *Vietnam'daki kadınlara: Orada üstesinden geldik. Burada da üstesinden gelebiliriz. Bize katılın* yazılı broşürler bıraktılar.

Bir yıl sonra Janet mosmor yüzü ve ağlamamak için attığı hızlı kahkahalarıyla geldi ve neredeyse bir yıl onlarla kaldı.

O günden sonra, Son En İyi Yer adını verdikleri çiftlik Vietnam'da hizmet etmiş kadınların sığınağı haline geldi. Gelip ihtiyaç duydukları kadar kaldıktan sonra gidiyorlardı. Her biri, kendileri gibi kadınların takip edebileceği bir yol, bir iz bırakıyordu. Sanat eserleri, şövaleler ve boyalar; örgü iğneleri ve yün çileleri, kısa hikâyeler ve anılardan bölümler, müzik aletleri. Gün içinde çalışıyorlardı; çivi çakıyor, duvar boyuyor, atları besliyor, bahçeyle ilgileniyorlardı. Ne yapılması gerekiyorsa yapıyorlardı.

Nefes almayı, konuşmayı, şanslılarsa umut etmeyi öğrendiler. Frankie onlara kelimelerin iyileştirici gücünü ve sessizliği bulmanın keyfini gösterdi. En azından bunun başlangıcı olan huzur, ulaşmak istedikleri hedefti. Ama hiç kolay değildi.

Diğer kadınlara yardım etmenin güzel, beklenmedik yanı Frankie'nin kendi tutkusunu, övünç kaynağını yeniden bulmasıydı. Burayı çok seviyordu, vahşi doğadaki hayatı, yardım için ona gelen ve karşılığında ona yardım eden kadınları seviyordu. Her sabah umutla uyanıyordu. Arkadaşları ve ailesi de her yaz gelip çiftlikte mümkün olduğunca uzun süre kalıyordu. Burası onlar için de bir sığınaktı.

"Grup hazır."

Frankie başıyla onayladı ve eve hiç dönemeyen binbaşının anısına takmaya devam ettiği gümüş savaş esiri bilekliğine baktı.

Donna yanına geldi. Birlikte çalıştıkları yıllar boyunca ikisi de kilo almıştı; çit direği çakıp saman balyaları taşımak ve atlarının sırtına eyer koymak onları fiziksel olarak güçlendirmişti. İkisi de rutin olarak Levi's, kovboy çizmeleri ve oduncu gömleği giyiyordu, Montana'nın bu bölgesinde vatka ya da takım elbise göremezdiniz.

"Anma töreni hakkında çok konuşuluyor" dedi Donna. "İnsanlar yeniden buluşuyor."

"Evet" dedi Frankie.

"Düşünmek lazım."

Yan yana durmuş, mutfak penceresinden sonbaharın etkisindeki tarlalara bakıyorlardı. İkisi de diğerinin ne düşündüğünü biliyordu, bu konuyu yeterince konuşmuşlardı.

Frankie bir fincan kahveyle mutfaktan çıkarken Donna'nın arkada fasulyeleri ıslatmaya koyulduğunu duydu.

Dışarıda her yer sonbahar renklerine bürünmüş, uzaktaki dağ zirveleri yoğun bir karla kaplanmıştı. Bu yıl kayak mevsimi erken gelecekti. Clark Fork Nehri parlak mavi rengiyle tarlaların arasından kıvrılıyor, cilalı taşların üzerinde dönerek köpürüyor, çocuk kahkahasına benzer sesler çıkartıyordu.

Son En İyi Yer Çiftliği'nin artık üç yatak odalı, iki banyolu bembeyaz bir çiftlik evi vardı. Mobilyalar garaj satışlarından aldıkları ikinci el eşyalardı. Bir de annesinin yıllar önce satılan evden yolladığı eşyalar vardı.

Buraya gelen kadınlar acılarını betimlemiş, duvarlara grafiti benzeri resimler bırakmışlardı. Frankie'nin kahramanlar duvarı dediği bir duvar hizmette bulunan, yolu çiftlikten geçen ve diğerlerinin, arkadaşlarının fotoğraflarıyla doluydu. Çam ağacından levhaların üzerine yüzlerce fotoğraf konmuştu. Ortada Barb, Ethel ve Frankie'nin Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'ndeki Subaylar Kulübü'nün önünde çektirdikleri fotoğraf vardı. Frankie hepsinin üzerine kalın siyah harflerle KADINLAR yazmıştı.

Yenilenmiş üç yatakhanede ranzalar ve çalışma masaları vardı. Dördüncüsü ise içinde duş, lavabo ve tuvalet bulunan ortak bir banyoya dönüştürülmüştü.

Ahır hâlâ biraz bakımsız olsa da çatısı artık sağlamdı ve bölmelerde yedi at vardı. Frankie hayvanlara bakmanın ve at binmenin bunalımdaki kadınlara ne kadar iyi gelebileceğini öğrenmişti.

Ahırın orta koridorunda, talaş zemin üzerine yarım daire şeklinde altı katlanır sandalye yerleştirilmişti.

Bu serin sabahta dört sandalyede kadınlar oturuyordu.

Frankie de kendi sandalyesini yaklaştırıp oturdu.

Kadınlar ona baktı; biri içine kapanmış, biri öfkeli, biri neredeyse tamamen ilgisiz görünüyordu, dördüncü kadınsa çoktan ağlamaya başlamıştı.

"Otuz Altıncı Tahliye Hastanesi'nde görev yapanların buluşma toplantısına davet edildim" dedi Frankie. "Vietnam Gazileri Anıtı'nın açılışıyla bağlantılı. Size de davetiye gelmiş olabilir."

"Ha" dedi Gwyn. Diğerlerinden daha yaşlı görünse de aslında yaşlı değildi, sadece yıpranmıştı, ağzı basıklaşmış, gözleri öfkeden kararmıştı. "Sanki hatırlamak *istiyormuşum*" dedi sert bir dille. "Uyumadığım zamanın yarısını unutmaya çalışarak geçiriyorum."

"Ben gidiyorum" dedi ismi Liz olan ağlayan kadın. "Saygılarımı sunmak için. Bu anma töreni önemli Gwyn."

"Artık çok geç" dedi Marcy, oturduğu yerde öne doğru eğilip kollarını kalçalarına koyarak. Bu onun çiftlikteki ilk tam günüydü ve henüz hiçbir şeye inanmıyordu.

"Vietnam'la işim bitti Liz" dedi Gwyn. "Herkes bana sürekli unutmamı söylüyor. Boş vermemi. Şimdi koşarak oraya mı gideyim? Hayır. Hiç bana göre değil. Gitmiyorum."

"Birlikte görev yaptığın insanları hayal kırıklığına uğratacaksın" dedi Ramona.

"Bu yeni bir şey mi?" dedi Gwyn. "Eve döndüğümden beri hemen herkesi hayal kırıklığına uğrattım zaten."

Frankie bu sözleri çiftliğe gelen ve savaşın ardından toparlanmaya çalışan bütün kadınlardan duymuştu. Aslında ne duymak istediklerini biliyordu. "Ben savaşa gitmekten korkmadım, oysa korkmalıydım. Ama anma törenine gitmekten korkuyorum, oysa korkmamalıyım. İnsanlar bize yanlış, utanç verici bir şey yaptığı-

mızı düşündürdüler, öyle değil mi? Unutulduk. Vietnam gazileri olarak hepimiz unutulduk ama en çok da kadınlar."

Kadınlar başlarını salladı.

Frankie onlara bakıp duygusal yaralarını gördü, acılarını hissetti. "Eskiden bunu tekrar yapar mıydım, orduya tekrar katılır mıydım, diye kendime sorardım. İçimde hâlâ inanan biri, bir fark yaratmak isteyen o kızdan küçücük bir parça kaldı mı?" Etrafına bakıp "Evet yapardım. Bazı açılardan savaş yılları hayatımın en güzel parçasıydı" dedi.

"Ve en kötüsü" dedi Gwyn.

Frankie, Gwyn'e baktı ve öfkesini görüp hatırladı. "Ve en kötüsü" diye onayladı. "Haklısın Gwyn, insanları hayal kırıklığına uğratacağımızı düşünerek anma törenine gitmek haklı bir gerekçe değil. Çoğumuz başkalarına göre çok fazla karar verdik. Yapmamız gerekeni yapmalıyız. Ama çok uzun süre susturulduk, uzun yıllar boyunca görmezlikten gelindik."

"Her şey erkeklere yönelik" dedi Gwyn. "Dallas'ta Vietnam gazilerinin konuşma terapisi seanslarına katılmak istediğimi söylemiş miydim? Hep aynı şey. 'Sen buraya ait değilsin. Sen kadınsın. Vietnam'da hiç kadın yoktu.'"

Diğer kadınlar onu onayladı.

"Bizim bir anıtımız yok" diye ekledi Gwyn.

"Biz de aynı acıyı paylaşıyoruz, değil mi?" dedi Frankie. "Çoğumuz on yıldır, bazılarımız daha uzun yıllar savaşın etkileriyle mücadele ettik. Kendimizi zorladık. Portakal Gazı haberlerinin her şeyi nasıl yeniden gündeme getirdiğini biliyorum" dedi Frankie. Kendi aralarında sıkça konuştukları bir konuydu bu.

"Dört defa düşük yaptım" dedi Liz gözleri yaşararak. "Belki bir bebek beni, bizi kurtarabilirdi. Onca zaman o pisliği üzerimize püskürtüp hepimizi yavaş yavaş öldürdüler."

"Bazen ölmek bu şekilde yaşamaktan daha kolay olurdu diyorum" dedi Gwyn. "Muhtemelen hepimiz kanser olacağız."

Frankie sırayla bütün kadınlara bakıp acılarının çeşitliliğini gördü. "İntihar etmeyi düşüneniz oldu mu?" diye sordu.

Her yeni grubuna yönelttiği tabu bir soruydu bu.

"Ben... ortadan kaybolmanın rahatlatıcı olabileceğini düşündüm" dedi Gwyn.

"Bunu dile getirmek çok cesurca ama biz senin cesur olduğunu biliyoruz zaten Gwyn. Hepiniz öylesiniz. Ve güçlüsünüz."

"Eskiden güçlüydüm" dedi Liz.

"Buradasın" dedi Frankie. "Montana'nın vahşi doğasında gübre kokan bir ahırdasın ve yabancılara en korktuğun, en özel düşüncelerini söylüyorsun." Bir süre bekledi. "Ama biz yabancı değiliz, öyle değil mi? Biz savaşa giden kadınlar, Vietnam'ın hemşireleriyiz ve çoğumuz ülkemizde susturulduğumuzu hissettik. Kim olduğumuzu, kim olmak istediğimizi unuttuk. Ama ben her şeyin daha iyi olabileceğinin canlı kanıtıyım. Daha iyi olabilirsiniz. Her şey burada başlıyor. Bu sandalyelerde kendimize ve birbirimize yalnız olmadığımızı hatırlatarak."

*

Frankie 13 Kasım 1982 sabahı Washington, D.C.'de gün doğmadan önce uyandı.

Gece neredeyse hiç uyumamıştı. Hâlâ içki içiyor olsa kendine sert bir şeyler doldururdu. Sigara içmediğine bile hayıflanacaktı neredeyse, ellerini oyalayacak bir şeylere ihtiyacı vardı. Sabahın beşinde kalkıp ucuz motel odasındaki dolaptan eski siyah valizini çıkardı. Bu yolculuğa yeni bir valizle çıkabilirdi ama bunun boyutu iyiydi. Vietnam'da ilk günden beri yanındaydı, son gününde de yanında olmalıydı.

Bir gümbürtüyle ucuz tüylü halının üzerine düştü. Başucundaki lambayı yakıp ışığın altında diz çöktü ve çantanın fermuarını açtı.

Aynı anda kokular burnuna doldu; ter, çamur, kan, duman ve balık. Vietnam.

Suyu içme.

Vietnam'a yeni geldim.

Boş ver.

Bu da bizimkiler. Karşılık veriyoruz.

Eşyalarının en tepesinde Subaylar Kulübü'nde çekilmiş Polaroid bir fotoğraf vardı. Ethel, Barb ve Frankie'nin şort, tişört ve postallı fotoğrafıydı bu. Jamie bir elini Frankie'nin beline dolamış, diğer elindeki bira bardağını da şerefe dercesine kaldırmıştı. Bir fotoğrafta Jamie ve o terden sırılsıklam olmuş halde dans edip gülüyor, bir başkasında erkekler güneşin altında voleybol oynarken kadınlar onları izliyor, bir diğerinde de Hap gitar çalıyordu.

Nasıl da gülümsüyorlardı.

Güzel günlerdi. Böyle güzel zamanlar geçirmişlerdi.

Frankie eski şapkasını çıkardı ve onu taktığı yerlerin, helikopter pervanesi dönerken başından düşmesin diye onu sımsıkı tuttuğu zamanların anısıyla içinde bir nostalji rüzgârı esti. Şapka müfrezelerden ve filolardan hastalarının ona verdiği hatıralarla, iğne ve armalarla, hatta bir mutlu surat iğnesi ve bir barış sembolüyle süslenmişti. Şapkanın kenarına keçeli kalemle ne zaman SAVAŞMA SEVİŞ yazdığını bile hatırlamıyordu.

Bu şapkayı köylere yaptığı MEDCAP gezilerinde, Long Binh'e yaptığı ikmal uçuşlarında, plajda ve hatta Kauai'deki izninde takmıştı. Yetimhanelerdeki çocuklara şekerleme dağıtırken ve bir kamyonetin arkasında otururken, kırmızı toprak yollardan, çamur nehirlerinden geçerken takmıştı.

Bugün de takacaktı.

Artık bu değerli hatırayı dolabında saklamayacak, onu takan kadını unutmaya çalışmayacaktı. Bundan böyle saklanmak yoktu.

Künyesini alıp yıllar sonra ilk defa elinde tuttu ve bu kadar hafif olmasına şaşırdı. Zihninde bir ağırlık kazanmışlardı. Yaralı bir askerin ismine, kan grubuna, dinine bakmak için hayatı boyunca tuttuğu bütün kanlı künyeleri düşündü.

Bazı kadınlar altmışlı yıllarda sevgi boncuğu takarken bazıları da bu künyeleri takmıştı.

Yanında getirdiği Vietnam fotoğraflarını çıkardığında yıllar önce çiftlikte annesi onlara bakmak isteyince dışarıda, tepelerinde yıldızlarla ateşin başında oturup hemşirelerin, doktorların, askerlerin, nehir kıyısında manda güden Vietnamlı çocukların, yeşil ormanların, beyaz kumsalların, pirinç tarlalarındaki yaşlı adamların

soluk fotoğraflarına baktıkları geceyi hatırladı. Annesi pek konuşmamıştı ama saatlerce öylece oturup dinlemişti.

Frankie son günlüğünü de çıkardı. Günlük tutmaya ilk defa rehabilitasyondayken, Henry'nin ısrarıyla başlamıştı. Yıllar önce siyah keçeli kalemle yazdığı ilk cümle *Buraya nasıl geldim? Çok utanıyorum,* olmuştu.

O zamandan beri yüzlerce sayfa yazmıştı. Önce acısını, sonra iyileşmesini ve sonunda da Montana'da kendini, işini ve tutkusunu bulduğu topraklarda nasıl olgunlaştığını anlatıyordu. Çocuğu yoktu ve bundan sonra da hiç olmayacağını düşünüyordu ama çiftliği ve ona gelen kadınlar vardı. Arkadaşları, ailesi ve bir amacı vardı. Bir zamanlar abisiyle hayalini kurduğu büyük, dolu dolu bir hayatı vardı.

İlk boş sayfayı açıp tarih attı ve yazmaya başladı:

Bugün Finley'i düşünmeden edemiyorum. Doğal olarak.

Annemle babam anıtın açılışına gelmemeyi tercih ettiler. Keşke gelselerdi, onlara ihtiyacım var ama bir yandan da onları anlıyorum. Bazı kederler dışa vurulamayacak kadar derindir.

Biz, benim neslim son inananlardık. Ebeveynlerimizin bize doğru ve yanlış, iyi ve kötü, Amerika'nın eşitlik, adalet ve onur miti hakkında bize öğrettiklerine güvendik.

Buna yeniden inanacak bir nesil var mı acaba? İnsanlar bizi mahvedenin ve bize öğretilen güzel yalanı ortaya çıkaranın savaş olduğunu söyleyecekler. Ve hem haklı hem haksız olacaklar.

Bundan çok daha fazlası vardı. Dünya öfkeli ve bölünmüşken, üstüne bir de size yalan söylenmişken net görmek zordur.

Tanrım, keşke...

Kapı çaldığında Frankie şaşırmadı. Kim uyuyabilirdi ki? Kalktı ve kapıya gidip açtı.

Barb ve Ethel dışarıda, zayıf bir tepe lambasının altında duruyorlardı. Arkalarındaki park yerinde yanıp sönen neon tabelada DOLU yazıyordu.

"Vietnam gibi kokuyor" dedi Ethel. "Söylesen daha pahalı bir oda tutardım."

"Koku onun o lanet çantasından geliyor" dedi Barb.

"Bugünlerde biraz tutumlu olmalıyım" dedi Frankie.

Üçü birlikte üzerlerinde pijamalarıyla odadan çıkıp merdivenlerden aşağıya, böbrek şeklindeki pis havuza doğru yürüdü. Suyun içindeki ışıklar, motelin dış cephesindeki ışıklar gibi su rengi bir akkor oluşturuyordu. Neon tabeladan hafif, arı vızıltısına benzer bir ses geliyordu.

Barb gıcırtılı şezlonga otururken "Altı dolar veriyorsun ve bir havuzun oluyor" dedi.

"Yedi dolar versen havuzu temizleyebilirler" dedi Ethel onun yanında otururken.

"Ben çarşafları yıkamalarını tercih ederdim" dedi Barb.

"İkiniz de şikâyet etmeyi kesin. Buradayız işte, değil mi?" dedi Frankie aralarındaki şezlonga otururken.

"Dün gece rüyamda Yetmiş Birinci Tahliye Hastanesi'ndeki ilk gecemizi gördüm" dedi Barb bir sigara yakarak. "Yıllardır aklıma bile gelmemişti."

"Benim ilk napalm-yetimhane vardiyamdı" dedi Ethel.

Frankie etrafı tel örgülerle çevrili kirli havuzun suyuna baktı. O kâbusları kendisi de görmüş, dehşet içinde uyanmış, kalbi küt küt atmıştı ama aynı zamanda Saygon Nehri'nde su kayağı yaptığı, Coyote'nin uluduğu, Jamie'nin gülümsediği ve arkadaşlarıyla The Doors eşliğinde dans ettiği rüyalar da görmüştü. Yıllar sonra ilk defa Rye'ı hatırlayıp ona karşı içinde hiçbir şey kalmadığını fark ederek şaşırmıştı, geriye kalan tek şey yarım yamalak bir pişmanlıktı.

"Bugün inanılmaz bir gün olacak" dedi Ethel. "Büyük bir kalabalık gelecek."

"Umarız" dedi Barb.

Hepsi bunu düşündü, bundan korktu. Kimsenin hatırlamaya pek de hevesli olmadığı bir savaş –savaşanlar– anıtının açılışı.

"Buradayız" dedi Frankie. "Bu kadarı benim için yeterli."

*

Frankie her şeye, bu kadar yol kat etmiş olmasına rağmen Vietnam'la ve orada kaybedilen her şeyle tekrar yüzleştiğinde

içindeki kırılganlık damarının açılmasından korkuyordu.

Bu sabah üniformasını giyip aynada kendine baktığında karşısında genç halini gördü. Ordu Hemşireleri Birliği rozetini yakasına taktı.

Motelin önünde gün ışığında Barb ve Ethel'le buluştu; kocaları ve çocuklarıyla anma töreninde bir araya geleceklerdi. Bu ilk adımda sadece kız arkadaşlar olacaktı.

Üniformalarını, postallarını giymiş, şapka takmışlardı.

Barb gülümseyerek "Bana Vietnam'da hiç kadın olmadığını söyleme sakın" dedi.

Şehrin üzeri beyaz bulutlarla kaplıydı. Yaklaşan kışın keskin ve soğuk kokusu havayı doldurmuştu.

Vietnam gazileri kordona alınmış yolda toplanmıştı; üniformalar, kollarında askeri armalar olan deri ceketler ve yırtık kotlar giymiş binlerce erkek. Tekerlekli sandalyede ve koltuk değnekli, bazıları arkadaşlarının yardımıyla yürüyen kör gaziler vardı. Binlerce Vietnam gazisi on yılı aşkın bir süre sonra ilk defa bir araya geliyordu. Yeniden bir araya gelme hissi ve neşesi herkesi ele geçirmişti. Erkekler birbirlerinin sırtını sıvazlıyor, gülüyor, kucaklaşıyordu.

Megafonlu biri "Kardeşlerim! Hadi gidip saygımızı sunalım!" diye bağırdı ve kalabalık sıraya girip bir geçit alayı oluşturdu.

Frankie, Ethel ve Barb da erkeklerin arasına katıldı.

Birisi "America the Beautiful" şarkısını söylemeye başlayınca önce biraz tereddüt etmekle beraber diğerleri de cesaretle onlara eşlik etti. Sesleri giderek yükseldi. *And crown thy good with brotherhood, from sea to shining sea.*[12] Frankie yanında şarkı söyleyen arkadaşlarını ve gazi dostlarını duydu. Kaldırımdaki seyirciler alkışlıyor, arabalar korna çalıyordu.

National Mall'a yaklaştıklarında gaziler, kimse onları buna teşvik etmese de bir anda sessizliğe gömüldü. Artık şarkı söyleyen, konuşan yoktu. Öksüren bile yoktu. Nefret edilen bir savaşta çarpışmış, evlerinde husumetle karşılanmış, yaşadıkları hakkında ne hissedeceklerini hâlâ bilemeyen bu insanlar birlikte, omuz omuza

12 (İng.) İyiliğini kardeşlikle taçlandır, parlak bir denizden ötekine. (ç.n.)

yürüyordu. Helikopterler tepelerinde belli bir düzende uçuyordu. Kalabalığın içinde gözleri hemşireleri, Donut Dollies'i ya da birlikte görev yaptıkları diğer kadın askerleri aradıysa da Frankie'nin görebildiği kadarıyla üçünden başka kadın yoktu.

National Mall'da üç parlak kırmızı itfaiye aracının üzerindeki Amerikan bayrağı rüzgârda dalgalanıyordu. Destekçiler çim alanı doldurup Yansıma Havuzu'na dizilmiş, gazilerin geçit törenini bekliyordu: ebeveynlerinin omuzlarındaki çocuklar, birbirine sokulmuş aileler, kayıp oğullarının çerçeveli fotoğrafını tutan anneler, havlayan köpekler, ağlayan bebekler. Beş jet tepelerinde uçarken biri diğerlerinden ayrıldı. Kayıp adam formasyonu.

Hiç görmedikleri eve hoş geldin karşılamasıydı bu.

Gaziler bekleyen kalabalığın arasına dağılıp ailelerine katıldılar, yıllardır görmedikleri eski dostlarıyla bir araya geldiler.

"Benimle gel" dedi Barb, Frankie'nin elini çekiştirerek.

Frankie başını iki yana salladı. "Siz gidin kızlar. Ailelerinizle birlikte olun. Sonra buluşuruz."

"Yalnız mı kalmak istiyorsun?" dedi Ethel.

Frankie içgüdüsel bir tepkiyle, *Ben zaten yalnızım*, dememek için kendini zor tuttu. "Gidin" dedi tekrar, alçak sesle.

Frankie kalabalığın arasından tek başına ilerledi.

Ve sonra gördü: Duvar. Parlak siyah granit yeşil çimenlerin arasından yükseliyor, insanların hareketi ışıltılı yüzeyine yansıyordu. Şeref Kıtası da duvar boyunca konuşlanmıştı.

Frankie bu manzaradan son derece etkilenmişti. Taşın üzerine kazınmış yazıları buradan bile görüyordu. Elli sekiz binden fazla isim.

Bir nesil erkek.

Ve sekiz kadın. Hepsi hemşire.

Ölenlerin isimleri.

Uzakta, bir yerde, biri mikrofona dokununca çıkan cızırtılı ses kalabalığın dikkatini çekti.

Ardından bir erkek sesi duyuldu. "Şehit düşenlerin fedakârlığını ve verdiği hizmeti kimse tartışamaz... Bu anıtın önünde dururken acıyı, kederi, öfkeyi, karamsarlığı ve suçluluğu bırakmak için karanlık bir aynadan yansıyan o fırsatı görüyoruz..."

Devamında konuşmacı gazilerin eve döndüklerinde nasıl bir dünya bulduklarını ve askerlerini karşılamayan Amerikalıların duyduğu utancı anlattı. Sonunda da Frankie ve diğer gazilerin bunca yıldır beklediği sözleri söyledi: "Evinize hoş geldiniz ve teşekkür ederim." Frankie'nin yanındaki asker ağlamaya başladı.

Gaziler "God Bless America"yı[13] söyledi.

Aileleri ve ziyaretçiler de onlara eşlik etti.

Şarkının sonunda, son notalar National Mall'da yankılanırken konuşmacı "Bayanlar baylar, Vietnam Gazileri Anıtı açılıyor" dedi.

Kalabalıktan gök gürültüsüne benzer bir alkış tufanıyla tezahüratlar yükseldi.

Bu defa kürsüye başka biri çıktı. Lekeli üniformasıyla zamanından önce yaşlanmış kır saçlı bir gaziydi bu da. "Sonunda bizi hatırladığınız için teşekkür ederiz."

Muhabirler ve kameramanlar kalabalığın arasından geçerek gece haberlerinde sunacakları göze çarpan bir şey arıyorlardı.

Frankie eğimli çimenlerden Duvar'a doğru indi. Ellerinde kaybettikleri adamların çerçeveli fotoğraflarını tutan kadınlar ile babasının, üzerine çok büyük gelen üniformasını giymiş bir genç gördü.

Siyah granitin ayna gibi yüzeyine yaklaştığında ölenlerin isimlerinin üzerine düşen kendi yansımasını, üniformalı, şapkalı, zayıf, uzun saçlı kadını gördü. Uzayıp giden siyah granite baktığında üniformalı erkeklerin onun önünde dimdik durduğunu, kadınlarınsa yanlarında çocukları ve ebeveynleriyle diz çöktüğünü gördü.

"Frances."

Dönüp baktığında anne babasının ona doğru geldiğini gördü.

"Geldiniz demek" dedi Frankie, duygu seline kapılmış bir halde.

Annesi Finley'in çerçeveli bir fotoğrafını göğsüne bastırmış, babası annesinin diğer elini sıkıca tutmuştu. "Onun ismini görmek istedim" dedi annesi alçak sesle. "Oğlumun. Gelmemi isterdi."

Üçü birlikte Duvar'a doğru ilerleyip isimlere ve tarihlere baktılar.

İşte oradaydı.

Finley O. McGrath.

---

13 (İng.) Tanrı Amerika'yı kutsasın. (ç.n.)

Frankie taşa dokunmak için uzandığında sıcak olduğunu fark edince şaşırdı. Elini abisinin isminin üzerinde gezdirirken kahkahalarını, ona takılmasını, yatmadan önce ona okuduğu hikâyeleri hatırladı. *Ünlü bir Amerikalı roman yazarı olacağım... Bak Frankie, bu senin dalgan. Sıkı kürek çek. İşte böyle.*

"Selam Fin" dedi.

Onu o haliyle, eskiden olduğu haliyle düşünmek iyi hissettirmişti. O sadece bir savaş zayiatı değil, onun çok sevdiği abisiydi. Yıllardır sadece onun ölümünü düşünmüştü, şimdi bu Duvar'da onun hayatını hatırlıyordu.

Frankie annesinin ağladığını duydu ve içini burkan o ses Frankie'nin de gözlerini yaşarttı, görüşünü bulanıklaştırdı.

"O burada" dedi Frankie. "Onu hissediyorum."

"Ben onu her zaman hissediyorum" dedi annesi acı dolu bir sesle. Babası kaskatı bir halde onun yanında dururken çenesini sıkmış, kederini göstermekten bile korkuyordu.

"Hanımefendi?"

Frankie birinin omzuna dokunduğunu hissedip tekrar "Hanımefendi?" dediğini duyunca döndü.

Omzuna dokunan adam onun yaşlarında, uzun favorili, gür sakallı biriydi. Yırtık ve lekeli bir üniforma giymişti. 101. Birlik'ten olduğunu gösteren armaların olduğu şapkasını çıkardı. "Hanımefendi, siz orada hemşire miydiniz?"

Frankie tam ona bunu nereden bildiğini soracaktı ki üzerindeki üniformasını, şapkasını ve rozetini hatırladı.

"Evet" dedi onu inceleyip hatırlamaya çalışarak. Elini tutmuş, onun adına bir mektup yazmış, onunla fotoğraf çektirmiş ya da ona bir bardak su getirmiş olabilir miydi? Öyleyse bile hatırlamıyordu.

O sırada babasının ona yaklaştığını hissetti. "Frankie sen..."

Frankie elini kaldırıp onu susturdu. Babası ilk defa ona boyun eğdi.

Asker uzanıp elini tutarak gözlerinin içine baktı. O an, National Mall'un zemininde, Duvar yanlarında ışıl ışıl parlarken ikisi her şeyi, yaşadıkları dehşeti, kederi, acıyı, gururu, suçluluğu, dostluğu paylaştı. *Savaştan bu yana ilk defa hepimiz bir aradayız,* diye düşündü Frankie.

Asker "Teşekkür ederim hanımefendi" dedi ve Frankie başıyla onaylayıp gitmesine izin verdi.

O sırada babasının bakışlarını üzerinde hissetti.

Dönüp ona baktığında babasının gözlerindeki yaşları gördü. "Finley ülkesine hizmet ettiği için mutluydu baba. Sürekli mektuplaşırdık. Orada kendini bulmuştu. Suçlu hissetmene gerek yok."

"Oğlumu savaşa gönderdiğim için kendimi suçlu hissettiğimi mi sanıyorsun? Hissediyorum. Bu hep içimde." Babası güçlükle yutkundu. "Ama eve döndüğünde kızıma karşı takındığım tavır yüzünden daha fazla suçluluk hissediyorum."

Frankie derin bir nefes aldı. Bu sözleri duymayı ne kadar beklemişti?

"Sen kahramansın, değil mi Frankie?"

Gözyaşları görüşünü engelledi. "Kahraman mıyım bilmiyorum ama ben ülkeme hizmet ettim baba. Evet."

"Seni seviyorum Fıstık" dedi babası sert bir sesle. "Ve özür dilerim."

Fıstık. Tanrım, babası yıllardır ona böyle seslenmemişti.

Frankie onun ağladığını gördüğünde doğru kelimeleri söylemek istedi ama aklına hiçbir şey gelmedi. Hayat böyle, diye düşündü; her şey yanlış görünürken bir anda doğru oluyordu ve her iki durumda da nasıl tepki vereceğinizi gerçekten bilmiyordunuz. Ama sevgiyi gördüğünde tanıyordu ve içini dolduruyordu. "Kahramanlık hakkında bir şey bilmiyorum" dedi. "Ama çok gördüm. Ve..." Derin bir nefes aldı. "Hizmet ettiğim için kendimle gurur duyuyorum baba. Bunu söylemek uzun zamanımı aldı. Hiç yaşanmaması gereken bir savaş olsa bile, ortalık cehenneme dönmüş olsa bile gurur duyuyorum."

Babası başını salladı. Daha fazlasını söylemesini beklediği açıktı, belki affedildiğini duymak istiyordu ama bunun için daha zaman vardı.

Şimdi. Burası. *Ona* aitti. Onun anı, onun anılarıydı.

Annesi ile babasını Finley'in isminin önünde bırakıp Duvar boyunca yürüyerek 1967-1969 yıllarını buldu, siyah granitin dibine yerleştirilen çiçekleri, resimleri ve yıllıkları gördü. Granite oyul-

muş harflerden kayıp babalarını gözlerinde canlandırmaya çalışan şaşkın bakışlı iki gencin yanında duran Altın Yıldız Anneleri'nden birini gördü.

İsimleri takip ederek Jameson Callahan'ı aradı...

"McGrath."

Frankie durdu.

Tam önünde duruyordu.

Yüzünün bir tarafı boyunca uzanan yara izi ve protezine sürtünen paçasıyla uzun boylu, kır saçlı bir adam.

"Jamie."

Onu kollarına çekti ve kulağına tekrar "McGrath" diye fısıldadı.

Yeniden McGrath diye çağrılmak, onun sesini duymak, nefesini ensesinde hissetmek bile onu Subaylar Kulübü'ne götürmeye, boncuklu perdenin sesini duymaya yetmişti. The Beatles şarkı söylüyor, Jamie onu dansa kaldırıyordu. "Jamie" diye fısıldadı. "Nasıl?.."

Jamie elini cebine götürüp içinden küçük gri bir taş çıkardı:

SAVAŞ

MCGRATH.

Yetimhanedeki genç Vietnamlı çocuğun Frankie'ye verdiği ve onun da Jamie'nin çantasına koyduğu taş. "Orası cehennem gibiydi ve eve döndüğümüzdeyse daha da kötüydü" dedi alçak sesle "ama bunu atlatmamı sağladın McGrath. Seni hatırlayarak atlattım."

"Öldüğünü gördüm."

"Birçok defa öldüm" dedi Jamie. "Beni sürekli geri getirdiler. Çok uzun süre kötü durumdaydım. Yaralarım... Tanrım, şu halime bak."

"Hâlâ çok yakışıklısın" dedi Frankie gözlerini kaçırmadan.

"Eski karım buna katılmazdı."

"Sen..."

"İkimiz için de mutlu sonla biten uzun ve hüzünlü bir hikâye. Yıllarca birlikte kaldık. Bir bebeğimiz daha oldu. Kız. Dokuz yaşında ve inanılmaz bir şey." Jamie ona bakarak "İsmi Frances" dedi.

Frankie ne diyeceğini bilemedi, nefes almakta zorlanıyordu.

"Peki ya sen?" dedi Jamie gülümsemeye çalışarak. "Evli ve çocuklu musun?"

"Hayır" dedi Frankie. "Hiç evlenmedim. Çocuğum da yok."

"Üzüldüm" dedi Jamie alçak sesle; Frankie'nin öyle bir hayatı ne kadar istediğini herkesten çok o biliyordu.

"Üzülme. Ben mutluyum."

Frankie gözlerini ona dikti. Yüzünden yaşadığı her şey okunuyordu: Çenesindeki yara izi, bir kulağındaki büzülmüş deri, gözlerindeki hüzün. Sarı saçları uzamış, kırlaşmıştı, bir zamanlar ikisinin de genç olduğunu ama artık olmadıklarını, ikisinde de yara izleri olduğunu hatırlatıyordu. Geriye kalan, görünen ve görünmeyen yaralar.

"Tanrım, seni o kadar özledim ki" dedi çatlak, boğuk bir sesle.

"Ben de seni özledim" dedi Frankie. "Beni bulabilirdin."

"Hazır değildim. Çok zor oldu. İyileşme süreci."

"Evet" dedi Frankie. "Benim için de öyle."

"Ama şimdi buradayız" dedi Jamie. "Sen ve ben, McGrath. Sonunda."

Gülümsemesi ona kendini yeniden genç hissettirdi. Bir an için zaman akıp gitti. Onlar yine Frankie ve Jamie'ydi, karargâhta yürüyor, birbirlerini ayakta tutuyor, hayatlarını paylaşıyorlardı, birlikte gülüp birlikte ağlıyorlardı, birbirlerini seviyorlardı.

Frankie siyah granit duvar arkalarında bulanıklaşıp Vietnam askerleri etraflarını çevrelemişken gözyaşlarının aktığını hissetti.

Jamie aksayarak ona yaklaşırken Frankie de ona destek olmak için uzandı. "Yanındayım" dedi, uzun zaman önce Jamie'nin söylediği sözleri yankılıyordu. Ona söyleyecek çok şeyi vardı, anılarında biriktirdiği ve sakladığı, söylemeyi hayal ettiği kelimeler... ama bunun için çok zaman olacaktı. Bugün sadece burada olmak, onun elini tutmak yeterliydi. Hem de fazlasıyla.

Mucizevi.

Bunca yıldan, acı, pişmanlık ve kayıptan sonra buradaydılar, o, Jamie ve binlerce kişi daha. Bazıları yeterince hırpalanmış, topallıyor, tekerlekli sandalyede oturuyordu ama yine de buradaydılar. *Hepimiz buradayız.* Yine birlikte. Ölenlerin isimlerinin yazılı olduğu bir duvarın önünde.

Birlikte.

Hayatta kalanlar, hepsi.

Susturulmuşlardı, çok uzun süre unutulmuşlardı, özellikle de kadınlar.

Seni hatırlayarak atlattım.

Ve evet, hatırlanmak önemliydi. Bunu artık biliyordu; savaştan ya da geçmişten kaçış yoktu, acı içinde devam etmeyecekti.

Frankie ülkeye kız kardeşlerini, birlikte görev yaptığı kadınları anlatmanın bir yolunu bulacaktı. Ölen hemşireler için, onların çocukları için, sonraki yıllarda onların izinden gidecek kadınlar için.

Her şey burada başlamıştı. Şimdi. Konuşarak, gün ışığında durarak, bir araya gelerek, dürüstlük ve doğruluk talep ederek. Gurur duyarak.

Dünya henüz bunu duymaya hazır olmasa da kadınların anlatacak bir hikâyesi vardı ve hikâyeleri üç basit kelimeyle başlamıştı.

Biz hepimiz oradaydık.

Yazarın Notu

Bu kitap üzerinde yıllarca severek çalıştığım bir iş oldu. İlk olarak 1997'de yazmayı düşünmüştüm ancak genç bir yazar olarak böylesine önemli ve karmaşık bir konuyu ele almaya henüz hazır değildim. Hayal gücümü aktaracak beceri ya da olgunluğa ulaşmamıştım. Vietnam Savaşı dönemine geri dönmem yıllarımı aldı.

Savaşın büyük bölümünde ilkokul ve ortaokul çağında küçük bir kızdım ama her şeyi tüm netliğiyle hatırlıyorum: protestolar, akşam haberlerinin giderek kasvetli bir hal alması, medyanın aktardığı hikâyenin akışı, giderek daha fazla sayıda gencin ölümü ve en çok da birçoğu arkadaşlarımın babası olan gazilerin eve döndüklerinde nasıl muamele gördükleri. Bütün bunlar üzerimde kalıcı bir etki bıraktı.

Vietnam'da görev yapan kadınların birinci ağızdan anlattıklarını okumak son derece ilham vericiydi. Ayrıca bu kadınların kahramanlık hikâyelerinin çoğu zaman unutulmuş ya da göz ardı edilmiş olması da beni üzmüştü.

Onların verdiği hizmetler yeterince fark edilmedi, kaydedilmedi ya da hatırlanmadı. Vietnam'da görev yapan kadınların sayısı hakkında bile uzlaşılmış değil. Vietnam Kadınları Anma Vakfı'nın açıklamasına göre, savaş döneminde yaklaşık 10.000 Amerikalı ordu mensubu kadın Vietnam'da görev yaptı. Bunların büyük kısmı Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri'nde hemşireydi ancak kadınlar doktor ve sağlık personeli olarak, hava trafik kontrolünde ve askeri istihbaratta da görev yaptı. Vietnam'da Kızıl Haç, Donut Dolly, USO, Özel Hizmetler, Amerikan Dostları Hizmet Komitesi, Katolik Yardım Hizmetleri ve diğer insani

yardım organizasyonlarında haber muhabiri ve işçi olarak görev yapan sivil kadınlar da vardı.

İşte bu olağanüstü kadınlarla konuşmak, hikâyelerini dinlemek ve hem savaş döneminde Vietnam'da bulunmaları hem de Amerika Birleşik Devletleri'ne döndükten sonra gördükleri muamele hakkında anlattıklarını birinci elden okumak benim için tam bir aydınlanma oldu. Birçok kadın "Vietnam'da hiç kadın yoktu" sözünü birçok defa duymuştu. Bu hikâyeyi anlatmaktan onur duyuyorum.

Teşekkür

Vietnam'da görev yapmış eski bir ordu hemşiresi olan Yüzbaşı Diane Carlson Evans'ın yardımı, rehberliği, dürüstlüğü ve desteği olmasaydı bu kitap asla yazılamazdı. Vietnam Kadınları Anma Vakfı'nın kurucusu olan Evans, savaştan sonraki hayatının büyük bölümünü savaşta görev yapan kız kardeşlerini hatırlamaya adadı. Bob Welch'le birlikte yazdığı *Healing Wounds*'ta anlattığı kendi hikâyesi, savaş döneminde yaşadıklarına dair çarpıcı ve aydınlatıcı bir bakış açısı sunuyor ve bu romanın yazılmasına da büyük katkı sunmuştur. Minnettarlığım sonsuz Diane. Sen gerçekten bir ilham kaynağısın.

Ayrıca tahliye helikopteri pilotu ve Vietnam Savaşı'ndaki başarıları için kendisine verilen Üstün Hizmet Madalyası sahibi emekli Albay Douglas Moore'a da teşekkür etmek istiyorum. Doug 1847 savaş görevinde pilotluk yapmış, yaklaşık 3000 yaralıyı tahliye etmiş ve 2004 yılında Tahliye Pilotu Onur Listesi'ne dahil edilmiştir. *Kadınlar*'ın ilk taslağını okuyup eleştirmeye zaman ayırdığın ve sonrasında bitmek bilmeyen sorularımı cevapladığın için teşekkür ederim.

1968-70 yılları arasında Vietnam'da Kara Kuvvetleri Özel Hizmetleri'nde rekreasyon direktörü olarak görev yapan Debby Alexander Moore'a yardımları ve anılarını benimle paylaştığı için teşekkür ederim.

1966-67 yıllarında Vietnam Cu Chi'deki Yedinci Cerrahi Hastanesi (MASH) ve On İkinci Tahliye Hastanesi'nde ameliyathane hemşiresi olarak görev yapan Dr. Beth Parks'a teşekkürlerimi sunuyorum. Dr. Parks artık emekli bir profesör, maceraperest, yazar ve fotoğrafçı. Taslağı rekor denebilecek kadar kısa bir sürede

okudu, kişisel fotoğraflarını ve anılarını paylaştı ve kendi deneyim ve uzmanlığını ekledi. Yardımları için minnettarım.

Vietnam'da görev yapan bu olağanüstü kadınlar ve savaştan dönüşte yaşadıkları hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyenlere birkaç kaynak önerebilirim:

Healing Wounds, Diane Carlson Evans, Bob Welch ile birlikte, Permuted Press, 2020.

American Daughter Gone to War, Winnie Smith, William Morrow, 1992.

Home Before Morning, Lynda Van Devanter, University of Massachusetts Press, 2001 (ilk basım yılı 1983).

Women in Vietnam: The Oral History, Ron Steinman, TV Books, 2000.

A Piece of My Heart, Keith Walker, Presidio Press, 1986.

Ayrıca bakınız: *After the Hero's Welcome*, Dorothy H. McDaniel, WND Books, 2014.

The League of Wives, Heath Hardage Lee, St. Martin's Press, 2019.

In Love and War, Jim ve Sybil Stockdale, Naval Institute Press, 1990.

The Turning: A History of Vietnam Veterans Against the War, Andrew E. Hunt, New York University Press, 1999.

Bu romanı yazarken tarihsel olarak da doğru bilgi vermeye çalıştım. Başta bu hikâyeyi anlatırken kendime olabildiğince geniş bir kurgusal serbestlik sağlamak için hayali kasabalar ve tahliye hastaneleri yarattım ancak Vietnam gazisi okurlarım yerleri doğru adlandırmam gerektiğini şiddetle savundular. Dolayısıyla romanda adı geçen hastane ve kasabalar tümüyle gerçektir; birkaç yerdeki lojistik, betimlemeler ve zaman çizelgesi anlatımı desteklemek için değiştirildi. Herhangi bir hata veya yanlışlık elbette bana aittir.

Ayrıca yetmişli yıllarda Güney Kaliforniya'daki Adsız Alkolikler ve rehabilitasyon programlarına dair samimi anıları için Jackie Dolat'a teşekkür etmek istiyorum.

Daha iyi bir yazar olabilmem için benimle birlikte çalışan birçok kişiye minnettarım. Özellikle de fikirlerini dürüstçe (ba-

zen yüksek sesle) dile getiren ilk okurlarıma minnettarım: Jill Marie Landis, Megan Chance, Ann Patty ve Kim Fisk. Ve her zamanki gibi yayıncılık tutkusu ve dikkatli editörlüğüne çok değer verdiğim Jennifer Enderlin'e teşekkürlerimi sunuyorum. Bu kitap onun yapıcı eleştirileri sayesinde bu noktaya geldi. St. Martin's'teki mükemmel ekibe teşekkürler; sizinle çalışmayı seviyorum. Andrea Cirillo, Rebecca Scherer ve Jane Rotrosen Agency ekibine de; bu çılgın yayıncılık dünyasında yirmi yılı aşkın süredir birlikte çalışıyoruz ve sizin olmadığınız bir dünyayı düşünemiyorum.

Her zamanki gibi, destek ve teşviklerini eksik etmeyen aileme, özellikle de bazı zamanlar bedeni yemek masasında olsa da zihni uzaklara dalan bir yazar-eşle birlikte seyahat eden, onu dinleyen ve ona katlanan kocam Ben'e teşekkür ediyorum. Anneme: Savaş yıllarına dair hatıraların asla silinmez; doğru olana güçlü inancın için teşekkür ederim. Ve babama: maceracı ruhun ve arka bahçemin ötesindeki dünyayı görmemi sağladığın için teşekkür ederim. Debbie Edwards John'a, bütün yaptıkların için sana ne kadar teşekkür etsem azdır. Oğlum Tucker'a, seninle gurur duyuyorum ve sana tapıyorum. Mackenzie, Logan, Lucas, Katie, Kaylee ve Braden'a: tarihi sevmeniz, okumanız ve öğrenmeniz dileğiyle. Sizler geleceksiniz.

Son olarak, hiç tanışmadığım bir adamdan bahsetmek istiyorum: 16 Ocak 1967'de Vietnam'da vurulan ve kaybolan Hava Kuvvetleri pilotu Albay Robert John Welch. Evine hiç dönmedi. Onun savaş esiri bilekliğini ilkokuldayken almıştım ve yıllarca taktım. Tüm bu yıllar boyunca ailesini düşündüm ve onlar için dua ettim.